EDIȚIE ROMÂNEASCĂ · VOLUMUL II

شرح العقيدة الواسطية

Sharḥ al-ʿAqīdah al-Wāsiṭiyyah

Explicația Crezului al-Wāsiṭiyyah

Muḥammad ibn Ṣāliḥ
al-ʿUthaymīn

INSTITUTUL TAWHID
tawhid.ro

Muḥammad ibn Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn

Explicația Crezului al-Wāsiṭiyyah — Volumul II

Sharḥ al-ʿAqīdah al-Wāsiṭiyyah

شرح العقيدة الواسطية

Sharḥ al-ʿAqīdah al-Wāsiṭiyyah

Traducere: Institutul Tawhid

Institutul Tawhid
România · 2026

Titlul original: شرح العقيدة الواسطية
Ediție în limba română
Institutul Tawhid · https://www.tawhid.ro

Texte arabe coranice adăugate editorial: Tanzil Project, text Uthmani v1.1, © 2007–2026 Tanzil Project, CC BY 3.0 · https://tanzil.net. Traducerea românească și notele sunt păstrate integral. Fragmentele arabe sunt indicate ca atare; în celelalte cazuri este reprodus textul arab integral al versetului sau pasajului indicat.

Cuprins

1 Afirmarea Kalām-ului pentru Allah Preaînaltul și faptul că Qurʾān-ul este din Kalām-ul Său Preaînalt 1
Despre Sunnah Mesagerului lui Allah ﷺ (1) 61
Despre aḥādīth Atributelor 71
Poziția Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah între sectele acestei Ummah 122
Despre maʿiyyah și explicarea reunirii dintre ea 135
Despre apropierea lui Allah Preaînaltul și răspunsul Său 147
Despre credința că Qurʾān-ul 152
Despre credința că credincioșii Îl vor vedea pe Domnul lor în Ziua Învierii 160
Despre credința în Ziua de Apoi 163
Despre Învierea cea Mare 190
Despre credința în al-Qadar 252
Despre treptele credinței în al-Qadar 258
Capitol despre īmān 307
Poziția Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah față de Companionii Mesagerului ﷺ 331
Despre karāmāt ale awliyāʾ 378
Capitol 386
Capitol 408
Capitol 408
2 Glosar de termeni arabi și islamici folosiți în text 461

Datele ediției românești

Textul românesc urmează textul arab; citatele și trimiterile au fost verificate.

Termenii tehnici arabi păstrați în transliterare sunt explicați în glosarul de la final. Versetele Qur'ān-ului sunt redate în limba română ca traducere a sensului, iar citatele și trimiterile au fost confruntate cu textul arab de referință.

1 Afirmarea Kalām-ului pentru Allah Preaînaltul și faptul că Qurʾān-ul este din Kalām-ul Său Preaînalt

Cuvântul Său: *„Și cine este mai adevărat decât Allah în vorbire?”* (1), *„Și cine este mai adevărat decât Allah în cuvânt?”* (2).

(1) Autorul - Allah să aibă milă de el - a menționat versetele care dovedesc Kalām-ul lui Allah Preaînaltul și faptul că Qurʾān-ul este din Kalām-ul Său Preaînalt.

Primul și al doilea verset sunt cuvintele Lui:

Fragment coranic

﴿وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ ٱللَّهِ حَدِيثًا﴾

„Și cine este mai adevărat decât Allah în vorbire?” **(al-Nisāʾ 4:87) și**

Fragment coranic

﴿وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ ٱللَّهِ قِيلًا﴾

„Și cine este mai adevărat decât Allah în cuvânt?” **(al-Nisāʾ 4:122).**

„Și cine” este un pronume interogativ cu sens de negație. Exprimarea negației sub formă de întrebare este mai puternică decât o negație simplă, deoarece interogația cuprinde și sensul provocării; ca și cum ar spune: nimeni nu este mai adevărat decât Allah în vorbire, iar dacă pretinzi contrariul, atunci cine este mai adevărat decât Allah?

Iar cuvintele *„în vorbire”* și *„în cuvânt”* sunt tamyīz pentru *„mai adevărat”*.

Afirmarea Kalām-ului în aceste două versete se ia din cuvântul *„mai adevărat”*, deoarece adevărul este o însușire a vorbirii; din *„în vorbire”*, deoarece ḥadīth înseamnă vorbire; și din cuvântul din al doilea verset *„în cuvânt”*, adică qawl, iar qawl-ul nu este decât prin rostire.

Prin urmare, în ambele se afirmă Kalām-ul pentru Allah Măreț și Preaînalt și faptul că Kalām-ul Său este adevăr și sinceritate, fără minciună în niciun fel.

„Și când Allah va spune: «O, ʿĪsā, fiul lui Maryam...»” (1).

(1) Al treilea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذْ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ ءَأَنتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ ٱتَّخِذُونِى وَأُمِّىَ إِلَٰهَيْنِ مِن دُونِ ٱللَّهِ ۖ قَالَ سُبْحَٰنَكَ مَا يَكُونُ لِىٓ أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِى بِحَقٍّ ۚ إِن كُنتُ قُلْتُهُۥ فَقَدْ عَلِمْتَهُۥ ۚ تَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِى وَلَآ أَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِكَ ۚ إِنَّكَ أَنتَ عَلَّٰمُ ٱلْغُيُوبِ﴾

„Și când Allah va spune: «O, ʿĪsā, fiul lui Maryam...»” **(al-Mā’idah 5:116).**

Cuvântul *„O, ʿĪsā”* este ceea ce a fost spus, iar el este o propoziție alcătuită din litere: *„O, ʿĪsā, fiul lui Maryam”*.

În aceasta există afirmarea faptului că Allah spune și că spusa Lui este auzită, deci este cu sunet; iar spusa Lui este alcătuită din cuvinte și propoziții, deci este cu litere.

De aceea, ʿaqīdah Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah este că Allah vorbește cu un Kalām real, când voiește, cum voiește și cu ceea ce voiește, prin litere și sunet, fără ca sunetul Său să semene cu sunetele creaturilor.

„Când voiește" se referă la timp.

„Cu ceea ce voiește" se referă la Kalām, adică la subiectul vorbirii, fie poruncă, interdicție sau altceva.

„Cum voiește" înseamnă în modalitatea și însușirea pe care le voiește El, Preaslăvit și Preaînalt. Am spus că este prin litere și sunet care nu seamănă cu sunetele creaturilor.

Dovada pentru aceasta din versetul nobil *„Și când Allah va spune: «O, ʿĪsā, fiul lui Maryam...»"* este că acestea sunt litere.

Și este cu sunet, deoarece ʿĪsā aude ceea ce El spune.
Nu seamănă cu sunetele creaturilor, deoarece Allah a spus:

Textul arab al versetului integral

﴿فَاطِرُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ جَعَلَ لَكُم مِّنۡ أَنفُسِكُمۡ
أَزۡوَٰجٗا وَمِنَ ٱلۡأَنۡعَٰمِ أَزۡوَٰجٗاۖ يَذۡرَؤُكُمۡ فِيهِۚ لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ
شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ﴾

„Nimic nu este asemenea Lui și El este Cel care Aude, Cel care Vede."
(al-Shūrā 42:11).

„Și Cuvântul Rabb-ului tău s-a împlinit în adevăr și dreptate" (1), și cuvântul Lui: *„Și Allah i-a vorbit lui Mūsā cu adevărat"* (2).

(1) Al patrulea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا ۚ لَّا مُبَدِّلَ لِكَلِمَٰتِهِۦ ۚ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ﴾

„Și Cuvântul Rabb-ului tău s-a împlinit în adevăr și dreptate."
(al-Anʿām 6:115).

„Cuvântul" este la singular, iar într-o recitare este *„cuvintele"*, la plural. Sensul este unul singur, deoarece un singular aflat în construcție de anexare are sens general.

Cuvintele lui Allah Măreț și Preaînalt s-au împlinit pe aceste două însușiri: adevărul și dreptatea. Ceea ce este descris prin adevăr este relatarea, iar ceea ce este descris prin dreptate este judecata. De aceea mufassirūn au spus: adevăr în relatări și dreptate în hotărâri.

Așadar, cuvintele lui Allah Măreț și Preaînalt sunt adevăr în relatări, fără ca minciuna să le atingă în vreun fel, iar în hotărâri sunt dreptate, fără nedreptate în vreun fel.

Aici, cuvintele sunt descrise prin adevăr și dreptate; deci ele sunt spuse, deoarece despre vorbire se spune că este mincinoasă sau adevărată.

(2) Al cincilea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَٰهُمْ عَلَيْكَ مِن قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ ۚ وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا﴾

„Și Allah i-a vorbit lui Mūsā cu adevărat."
(al-Nisāʾ 4:164).

„Allah" este făptuitorul, deci Kalām-ul provine de la El.

„Cu adevărat" - taklīman - este un mașdar de întărire. Savanții au spus că mașdar-ul de întărire înlătură posibilitatea metaforei. Prin urmare, el dovedește că este un Kalām real, deoarece mașdar-ul de întărire înlătură posibilitatea metaforei.

Gândește-te: dacă spui *„Zayd a venit"*, se înțelege că el însuși a venit, deși, împotriva sensului aparent, ar putea fi imaginat că a venit vestea despre Zayd. Dar dacă întărești și spui *„Zayd însuși a venit"*, atunci posibilitatea metaforei dispare.

Așadar, Kalām-ul lui Allah Măreț și Preaînalt către Mūsā este un Kalām real, prin litere și sunet pe care Mūsā l-a auzit. De aceea între ei a avut loc o conversație, așa cum este în Sūrat Ṭā Hā și în alte locuri.

„Dintre ei sunt unii cărora Allah le-a vorbit" (1), și cuvântul Lui: *„Și când Mūsā a venit la timpul stabilit de Noi și Rabb-ul său i-a vorbit"* (2), și *„L-am chemat din partea dreaptă a Ṭūr-ului și l-am apropiat pentru o convorbire tainică"* (3).

(1) Al șaselea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿تِلْكَ ٱلرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۘ مِّنْهُم مَّن كَلَّمَ
ٱللَّهُ ۖ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَٰتٍ ۚ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ
ٱلْبَيِّنَٰتِ وَأَيَّدْنَٰهُ بِرُوحِ ٱلْقُدُسِ ۗ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا ٱقْتَتَلَ
ٱلَّذِينَ مِنۢ بَعْدِهِم مِّنۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ ٱلْبَيِّنَٰتُ وَلَٰكِنِ
ٱخْتَلَفُوا۟ فَمِنْهُم مَّنْ ءَامَنَ وَمِنْهُم مَّن كَفَرَ ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ
مَا ٱقْتَتَلُوا۟ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ﴾

„Dintre ei sunt unii cărora Allah le-a vorbit." **(al-Baqarah 2:253).**

„Dintre ei", adică dintre Mesageri.

În *„unii cărora Allah le-a vorbit"*, Numele nobil *„Allah"* este subiectul verbului *„a vorbit"*, iar complementul este omis și se referă la *„unii"*; sensul fiind: Allah i-a vorbit lui.

(2) Al șaptelea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَمَّا جَآءَ مُوسَىٰ لِمِيقَٰتِنَا وَكَلَّمَهُۥ رَبُّهُۥ قَالَ رَبِّ أَرِنِيٓ
أَنظُرْ إِلَيْكَ ۚ قَالَ لَن تَرَىٰنِي وَلَٰكِنِ ٱنظُرْ إِلَى ٱلْجَبَلِ فَإِنِ
ٱسْتَقَرَّ مَكَانَهُۥ فَسَوْفَ تَرَىٰنِي ۚ فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُۥ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُۥ
دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا ۚ فَلَمَّآ أَفَاقَ قَالَ سُبْحَٰنَكَ تُبْتُ
إِلَيْكَ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْمُؤْمِنِينَ﴾

„Și când Mūsā a venit la timpul stabilit de Noi și Rabb-ul său i-a vorbit".

(al-Aʿrāf 7:143).

Acest verset arată că Kalām-ul este legat de Mashī'ah Sa, deoarece vorbirea a avut loc atunci când Mūsā a venit, nu înainte de venirea lui. Aceasta dovedește că Kalām-ul Său este legat de Mashī'ah Sa.

Prin aceasta este invalidată opinia celui care spune că Kalām-ul Său este doar sensul existent în sine și că nu este legat de Mashī'ah, așa cum spun Ashāʿirah.

În acest verset este de asemenea invalidată pretenția celui care susține că numai Mūsā I-a vorbit lui Allah și care a denaturat cuvântul Lui Preaînalt *„Și Allah i-a vorbit lui Mūsā cu adevărat"* punând Numele nobil la acuzativ; aici nu mai poate pretinde aceasta și nici nu poate denatura versetul.

(3) Al optulea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿وَنَٰدَيۡنَٰهُ مِن جَانِبِ ٱلطُّورِ ٱلۡأَيۡمَنِ وَقَرَّبۡنَٰهُ نَجِيّٗا﴾

„L-am chemat din partea dreaptă a Ṭūr-ului și l-am apropiat pentru o convorbire tainică."
(Maryam 19:52).

În *„L-am chemat"*, pronumele cu rol de subiect se referă la Allah, iar pronumele complementului se referă la Mūsā; adică Allah l-a chemat pe Mūsā.

„Pentru o convorbire tainică" - najiyyan - este ḥāl și este pe forma faʿīl cu sensul de mafʿūl; adică *„cel cu care s-a purtat o convorbire tainică"*.

Diferența dintre munādāh și munājāh este că munādāh este chemarea celui aflat departe, iar munājāh este vorbirea tainică adresată celui apropiat. Ambele sunt Kalām.

Faptul că Allah Măreț și Preaînalt vorbește prin chemare și prin convorbire tainică intră în expresia Salaf-ului: *„cum voiește"*.

Prin urmare, acest verset se numără printre cele care dovedesc că Allah vorbește cum voiește, fie prin chemare, fie prin convorbire tainică.

„Și când Rabb-ul tău l-a chemat pe Mūsā: «Du-te la neamul nedrept»" (1), și *„Rabb-ul lor i-a chemat: «Nu v-am oprit Eu de la acel pom?»"* (2).

(1) Al nouălea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذۡ نَادَىٰ رَبُّكَ مُوسَىٰٓ أَنِ ٱئۡتِ ٱلۡقَوۡمَ ٱلظَّٰلِمِينَ﴾

„Și când Rabb-ul tău l-a chemat pe Mūsā: «Du-te la neamul nedrept»."
(al-Shuʿarāʾ 26:10).

„Și când Rabb-ul tău l-a chemat pe Mūsā" înseamnă: amintește când l-a chemat.

Locul de dovadă este cuvântul Lui *„Și când Rabb-ul tău l-a chemat pe Mūsā”*; chemarea este explicată prin cuvântul *„Du-te la neamul nedrept”*.

Chemarea dovedește că este cu sunet, iar *„Du-te la neamul nedrept”* dovedește că este prin litere.

(2) Al zecelea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿فَدَلَّىٰهُمَا بِغُرُورٍ ۚ فَلَمَّا ذَاقَا ٱلشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ ٱلْجَنَّةِ ۖ وَنَادَىٰهُمَا رَبُّهُمَآ أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَن تِلْكُمَا ٱلشَّجَرَةِ وَأَقُل لَّكُمَآ إِنَّ ٱلشَّيْطَٰنَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِينٌ﴾

„Rabb-ul lor i-a chemat: «Nu v-am oprit Eu de la acel pom?»” **(al-Aʿrāf 7:22).**

Pronumele complementului din *„i-a chemat”* se referă la Ādam și Ḥawwāʾ.

„Nu v-am oprit Eu de la acel pom?” afirmă că El îi oprise anterior de acel pom. Aceasta dovedește că Allah le-a vorbit mai înainte, că Kalām-ul lui Allah este prin sunet și litere și că este legat de Mashīʾah Sa, deoarece această spusă a venit după interdicție.

„Și în Ziua în care îi va chema și va spune: «Ce le-ați răspuns Mesagerilor?»” (1).

(1) Al unsprezecelea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَآ أَجَبْتُمُ ٱلْمُرْسَلِينَ﴾

„Și în Ziua în care îi va chema și va spune: «Ce le-ați răspuns Mesagerilor?»”
(al-Qaṣaṣ 28:65).

Adică: amintește Ziua în care îi va chema. Aceasta este Ziua Învierii, iar Cel care îi cheamă este Allah Măreț și Preaînalt, apoi El spune.

În acest verset se afirmă Kalām-ul din două direcții: chemarea și spusa.

Aceste versete, luate împreună, dovedesc că Allah vorbește cu un Kalām real, când voiește, cu ceea ce voiește, prin litere și prin sunet auzit, care nu seamănă cu sunetele creaturilor.

Aceasta este ʿaqīdah Salafiyyah, ʿaqīdah Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah.

Afirmarea faptului că Qurʾān-ul este Kalām Allah Preaînaltul
Autorul - Allah să aibă milă de el - a menționat versetele care dovedesc că Qurʾān-ul este Kalām Allah. În această chestiune a existat o mare dispută între Muʿtazilah și Ahl al-Sunnah și, din cauza ei, Ahl al-Sunnah au suferit mult rău. Dintre cei încercați pentru Allah în această privință a fost Imām Aḥmad ibn Ḥanbal - Allah să aibă milă de el - imām-ul Ahl al-Sunnah, despre care unii savanți au spus: *„Allah, Preaslăvit și Preaînalt, a păstrat Islamul - sau a spus: l-a sprijinit - prin Abū Bakr în ziua riddah și prin Imām Aḥmad în ziua miḥnah.”*

Miḥnah a constat în faptul că al-Maʾmūn - Allah să ne ierte pe noi și pe el - i-a obligat pe oameni să spună că Qurʾān-ul este creat, până acolo încât îi supunea pe savanți încercării și îi ucidea dacă nu răspundeau. Cei mai mulți savanți au considerat că au o îngăduință și au început să recurgă la interpretări.

Fie considerând situația una de constrângere, iar cel constrâns care rostește kufr în timp ce inima lui rămâne liniștită în īmān este iertat.

Fie orientând expresia către un sens diferit de cel aparent. Astfel, interpretau și spuneau, de exemplu: *„Qurʾān-ul, Tawrāh, Injīl-ul și Zabūr-ul - acestea sunt create”*, în timp ce prin *„acestea”* intenționau degetele lor.

În schimb, Imām Aḥmad și Muḥammad ibn Nūḥ[1] - Allah să aibă milă de amândoi - au refuzat aceasta și au spus: Qurʾān-ul este Kalām Allah, coborât, necreat. Ei au considerat că, în acest context, constrângerea nu le permite să spună contrariul adevărului, deoarece situația era una de jihād. Constrângerea aduce iertare atunci când chestiunea este personală, adică îl privește pe om însuși; însă când chestiunea privește păstrarea Sharīʿah lui Allah, omul trebuie să-și ofere chiar și gâtul pentru păstrarea Sharīʿah lui Allah Măreț și Preaînalt.

Dacă Imām Aḥmad ar fi spus în acel moment că Qurʾān-ul este creat, chiar prin taʾwīl sau pentru a îndepărta constrângerea, toți oamenii ar fi spus: *„Qurʾān-ul este creat!”* Atunci societatea islamică s-ar fi schimbat din cauza unei concesii făcute sub constrângere. Dar el a rămas ferm și, laudă lui Allah, sfârșitul bun a fost al lui.

Important este că afirmația despre Qurʾān este o parte din afirmația generală despre Kalām-ul lui Allah. Însă, după ce a avut loc miḥnah și această chestiune a devenit criteriul disputei dintre Muʿtazilah și Ahl al-Sunnah, oamenii au început să trateze Qurʾān-ul într-o discuție separată. De aici înainte, autorul - Allah să aibă milă de el - a adus mai multe versete care dovedesc că Qurʾān-ul este Kalām Allah.

„Iar dacă vreunul dintre mushrikūn îți cere protecție, atunci acordă-i protecție până ce va auzi Kalām-ul lui Allah” (1).

1 Relatat de al-Ḥāfiẓ ʿAbd al-Ghanī al-Maqdisī în Miḥnat al-Imām Aḥmad ibn Ḥanbal; vezi și al-Dhahabī, Siyar Aʿlām al-Nubalāʾ (11/196), pentru relatarea despre poziția lui ʿAlī ibn al-Madīnī în timpul miḥnah.

(1) Primul verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَٰمَ ٱللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُۥ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْلَمُونَ﴾

„Iar dacă vreunul dintre mushrikūn îți cere protecție, atunci acordă-i protecție până ce va auzi Kalām-ul lui Allah."
(al-Tawbah 9:6).

„Vreunul" este un substantiv, iar *„dacă"* este particulă condițională. Când un substantiv vine imediat după o particulă condițională, el vine după o particulă care, în principiu, este urmată numai de verb. Gramaticienii au diferit în această privință. Unii au spus că este subiectul unui verb omis explicat de ceea ce urmează. Potrivit acestei opinii, *„vreunul"* este subiectul unui verb omis, iar construcția subînțeleasă este: *„Dacă vreunul dintre mushrikūn îți cere protecție, atunci acordă-i protecție."* La fel este și

Textul arab al versetului integral

﴿إِذَا ٱلسَّمَآءُ ٱنشَقَّتْ﴾

„Când cerul se va despica"
(al-Inshiqāq 84:1),

unde *„cerul"* este subiectul unui verb omis, subînțeles astfel: *„când cerul se va despica"*.

A doua opinie, cea a gramaticienilor din Kūfah - care, de regulă, sunt mai ușori decât cei din Baṣrah - este că *„vreunul"* este subiect anticipat, iar verbul *„îți cere protecție"* este amânat, fără să fie nevoie să subînțelegem un verb.

A treia opinie este că frecvența substantivelor după particulele condiționale în Qur'ān dovedește că aceasta nu este interzisă. Potrivit acestei opinii, substantivul care urmează particulei condiționale este mubtada' dacă este la nominativ;

astfel, *„vreunul”* este mubtadaʾ, iar *„îți cere protecție”* este predicatul lui.

Regula mea este că, dintre opiniile gramaticienilor, o urmăm pe cea mai ușoară, atât timp cât nu există un impediment sharʿī.

Cuvântul *„îți cere protecție”* înseamnă: îți cere jiwar, iar jiwar înseamnă ocrotire și protecție.

„Până ce va auzi”: *„până ce”* indică limita. Sensul este: dacă vreunul îți cere protecție pentru a auzi Kalām Allah, atunci acordă-i protecție până ce va auzi Kalām Allah, adică Qurʾān-ul, iar asupra acestui sens există acord.

El a spus *„acordă-i protecție până ce va auzi Kalām Allah”* deoarece auzirea Kalām-ului lui Allah Măreț și Preaînalt are, inevitabil, efect, așa cum Allah a spus:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِمَن كَانَ لَهُۥ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى ٱلسَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ﴾

„Cu adevărat, în aceasta este o amintire pentru cel care are inimă sau ascultă cu atenție fiind prezent.”
(Qāf 50:37).

Câți oameni nu au auzit Kalām Allah și au crezut! Dar cu condiția să îl înțeleagă deplin.

Cuvântul *„Kalām Allah”* atribuie Kalām-ul Lui Însuși: *„Kalām Allah”*. Aceasta dovedește că Qurʾān-ul este Kalām Allah, și așa este.

ʿAqīdah Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah despre Qurʾān este că ei spun: Qurʾān-ul este Kalām Allah, coborât, necreat; de la El a început și la El se întoarce. Pentru *„Kalām Allah”*, dovada este cuvântul Lui de aici:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ
كَلَـٰمَ ٱللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُۥ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْلَمُونَ﴾

„acordă-i protecție până ce va auzi Kalām Allah”
(al-Tawbah 9:6),

precum și versetele care vor urma.
Pentru cuvântul lor *„coborât”*, dovada este cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ ٱلَّذِىٓ أُنزِلَ فِيهِ ٱلْقُرْءَانُ هُدًى لِّلنَّاسِ
وَبَيِّنَـٰتٍ مِّنَ ٱلْهُدَىٰ وَٱلْفُرْقَانِ ۚ فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ ٱلشَّهْرَ
فَلْيَصُمْهُ ۖ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ
أُخَرَ ۗ يُرِيدُ ٱللَّهُ بِكُمُ ٱلْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ ٱلْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا۟
ٱلْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا۟ ٱللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَىٰكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

„Luna Ramaḍān, cea în care a fost coborât Qurʾān-ul”
(al-Baqarah 2:185),

Textul arab al versetului integral

﴿بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ إِنَّآ أَنزَلْنَـٰهُ فِى لَيْلَةِ ٱلْقَدْرِ﴾

„Cu adevărat, Noi l-am coborât în Laylat al-Qadr"
(al-Qadr 97:1), și

Textul arab al versetului integral

﴿وَقُرْءَانًا فَرَقْنَـٰهُ لِتَقْرَأَهُۥ عَلَى ٱلنَّاسِ عَلَىٰ مُكْثٍ وَنَزَّلْنَـٰهُ تَنزِيلًا﴾

„Un Qur'ān pe care l-am împărțit pentru ca tu să-l reciți oamenilor pe îndelete și pe care l-am coborât treptat."
(al-Isrāʾ 17:106).

Pentru cuvântul lor *„necreat"*, dovada este cuvântul Lui Preaînalt:

Fragment coranic

﴿أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ﴾

„Cu adevărat, ale Lui sunt creația și porunca."
(al-Aʿrāf 7:54).

El a făcut creația un lucru și porunca alt lucru, deoarece coordonarea implică diferențiere. Qur'ān-ul este din poruncă, după cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا ۚ مَا كُنتَ
تَدْرِى مَا ٱلْكِتَٰبُ وَلَا ٱلْإِيمَٰنُ وَلَٰكِن جَعَلْنَٰهُ نُورًا
نَّهْدِى بِهِۦ مَن نَّشَآءُ مِنْ عِبَادِنَا ۚ وَإِنَّكَ لَتَهْدِىٓ إِلَىٰ صِرَٰطٍ
مُّسْتَقِيمٍ﴾

„Astfel ți-am revelat un Rūḥ din porunca Noastră; tu nu știai ce este Cartea și nici īmān-ul, însă Noi l-am făcut lumină prin care călăuzim pe cine voim dintre robii Noștri."
(al-Shūrā 42:52).

Dacă Qur'ān-ul este din poruncă, iar porunca este pusă în opoziție cu creația, atunci el este necreat; căci, dacă ar fi creat, împărțirea nu ar fi corectă. Aceasta este dovadă transmisă.

În ceea ce privește dovada rațională, spunem: Qur'ān-ul este Kalām Allah, iar Kalām-ul nu este o entitate independentă care să existe de sine stătătoare și să fie separată de Allah. Dacă ar fi o entitate de sine stătătoare, separată de Allah, am spune că este creată. Dar Kalām-ul este o însușire a celui care vorbește. Dacă este o însușire a Celui care vorbește și provine de la Allah, atunci este necreat, deoarece toate Atributele lui Allah Măreț și Preaînalt sunt necreate.

De asemenea, dacă ar fi creat, sensul poruncii, interdicției, relatării și întrebării ar deveni nul, deoarece, dacă aceste forme ar fi create, ele nu ar fi decât forme create în această înfățișare, fără

să indice sensurile lor, asemenea formei stelelor, soarelui, lunii și a altora asemenea.

Pentru cuvântul lor *„de la El a început”*, sensul este: El este Cel care l-a inițiat și a vorbit cu el mai întâi. Qur'ān-ul a fost atribuit lui Allah, lui Jibrīl și lui Muḥammad ﷺ.

Exemplul primului este cuvântul lui Allah Măreț și Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَٰمَ ٱللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُۥ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْلَمُونَ﴾

„acordă-i protecție până ce va auzi Kalām Allah”
(al-Tawbah 9:6).

Astfel, de la El a început, adică de la Allah, Mărită fie Măreția Lui. Prepoziția *„de la”* împreună cu pronumele au fost aduse înaintea termenului de care depind pentru a exprima restrângerea și exclusivitatea.

Exemplul celui de-al doilea - atribuirea Qur'ān-ului lui Jibrīl - este cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِنَّهُۥ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ذِى قُوَّةٍ عِندَ ذِى ٱلْعَرْشِ مَكِينٍ﴾

„Cu adevărat, acesta este cuvântul unui Mesager nobil, înzestrat cu putere, având rang lângă Stăpânul Tronului.”
(al-Takwīr 81:19-20).

Exemplul celui de-al treilea - atribuirea Qurʾān-ului lui Muḥammad ﷺ - este cuvântul Lui:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِنَّهُۥ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ ۚ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ﴾

„Cu adevărat, acesta este cuvântul unui Mesager nobil și nu este cuvântul unui poet."
(al-Ḥāqqah 69:40-41).

Însă Qurʾān-ul le este atribuit celor doi fiindcă îl transmit, nu fiindcă ei l-ar fi inițiat.

Iar cuvântul lor *„și la El se întoarce"* are două explicații.

Prima explicație este cea venită în unele relatări: într-o singură noapte Qurʾān-ul va fi ridicat, iar dimineața oamenii nu vor mai avea înaintea lor niciun Qurʾān, nici în piepturile lor și nici în maṣāḥif; Allah Măreț și Preaînalt îl va ridica.[2]

Aceasta - și Allah știe mai bine - va fi atunci când oamenii se vor întoarce cu totul de la el, nu-l vor mai recita nici ca rostire, nici ca ʿaqīdah și nici ca faptă. Atunci va fi ridicat, deoarece Qurʾān-ul este prea nobil ca să rămână în mâinile unor oameni care l-au părăsit și s-au întors de la el, fără să-i acorde cinstea cuvenită. Aceasta - și Allah știe mai bine - seamănă cu demolarea Kaʿbah la sfârșitul timpului. Va veni un bărbat din Ḥabashah, scund, cu picioarele depărtate și negru, împreună cu ostașii lui dinspre mare către al-Masjid al-Ḥarām și va dărâma Kaʿbah piatră cu piatră. De fiecare dată când scoate o piatră, o dă celui de lângă el și tot așa, până când pietrele sunt duse și aruncate în mare.

2 Relatat mawqūf de la Ibn Masʿūd — Allah să fie mulțumit de el — de al-Ṭabarānī; al-Haythamī spune în Majmaʿ al-Zawāʾid (7/330) că naratorii sunt cei ai al-Ṣaḥīḥ, în afară de Shaddād ibn Maʿqil, care este thiqah. Ibn Ḥajar a spus că isnād-ul este autentic, însă mawqūf (Fatḥ al-Bārī, 13/16). Există și o relatare marfūʿ de la Ḥudhayfah la Ibn Mājah; vezi al-Albānī, al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (87).

Allah Măreț și Preaînalt le va îngădui aceasta, deși Abrahah a venit cu caii, oamenii și elefantul său, iar Allah l-a nimicit înainte să ajungă la Moschee. Aceasta deoarece Allah știa că îl va trimite pe acest Profet, iar Moscheea își va recăpăta prestigiul și măreția. Însă la sfârșitul timpului nu va mai fi trimis niciun Profet după Muḥammad ﷺ, iar când oamenii vor abandona cu totul venerarea acestei Case, Allah îl va pune asupra ei pe acel om din Ḥabashah. Așa este și cu ridicarea Qurʾān-ului. Și Allah știe mai bine.[3]

A doua explicație a cuvintelor lor *„și la El se întoarce"* este că se întoarce la Allah ca Atribut; adică nimeni în afară de Allah nu este descris prin el. Cel care vorbește Qurʾān-ul este Allah Măreț și Preaînalt, iar El este Cel descris prin el.

Nu există niciun impediment să spunem că ambele sensuri sunt corecte.

Aceasta este afirmația Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah despre Qurʾān-ul nobil.

Muʿtazilah consideră însă că Qurʾān-ul este creat și că nu este Kalām Allah!

Ei aduc ca dovadă cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ وَكِيلٞ﴾

„Allah este Creatorul tuturor lucrurilor și El este Ocrotitor peste toate lucrurile."
(al-Zumar 39:62).

Qurʾān-ul este un *„lucru"*, spun ei, deci intră în generalitatea expresiei *„toate lucrurile"*; și, întrucât nu există decât Creator și creat, Allah este Creatorul, iar tot ceea ce este în afară de El este creat.

Răspunsul este din două direcții.

3 Relatat de Aḥmad (2/220), de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr — Allah să fie mulțumit de amândoi — despre Dhū al-Suwayqatayn. Vezi și al-Bukhārī (1591) și Muslim (2909), de la Abū Hurayrah — Allah să fie mulțumit de el — precum și Yūsuf al-Wābil, Ashrāṭ al-Sāʿah (p. 231).

Prima: Qurʾān-ul este Kalām Allah Preaînaltul și este un Atribut dintre Atributele lui Allah, iar Atributele Creatorului nu sunt create.
A doua: o expresie generală precum *„toate lucrurile”* poate avea intenție particulară. De exemplu, despre regina din Sabaʾ Allah a spus:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنِّي وَجَدتُّ ٱمۡرَأَةً تَمۡلِكُهُمۡ وَأُوتِيَتۡ مِن كُلِّ شَيۡءٖ وَلَهَا عَرۡشٌ عَظِيمٞ﴾

„I s-a dat din toate lucrurile.”
(al-Naml 27:23),

deși multe lucruri erau în afara stăpânirii ei, precum stăpânirea lui Sulaymān.

Dacă cineva întreabă: este o diferență mare între a spune că Qurʾān-ul este *„coborât”* și a spune că este *„creat”*?

Răspunsul este: da, între ele este o diferență enormă, din cauza căreia a avut loc marea miḥnah în epoca Imāmului Aḥmad. Când spunem *„este coborât”*, aceasta este formularea folosită în Qurʾān. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿تَبَارَكَ ٱلَّذِي نَزَّلَ ٱلۡفُرۡقَانَ عَلَىٰ عَبۡدِهِۦ لِيَكُونَ لِلۡعَٰلَمِينَ نَذِيرًا﴾

„Binecuvântat este Cel care a coborât al-Furqān asupra robului Său.”
(al-Furqān 25:1).

Dacă însă spunem *„este creat”*, din aceasta rezultă următoarele.

În primul rând: negarea Qur'ān-ului, deoarece Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا ۚ مَا كُنتَ تَدْرِى مَا ٱلْكِتَٰبُ وَلَا ٱلْإِيمَٰنُ وَلَٰكِن جَعَلْنَٰهُ نُورًا نَّهْدِى بِهِۦ مَن نَّشَآءُ مِنْ عِبَادِنَا ۚ وَإِنَّكَ لَتَهْدِىٓ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ﴾

„Astfel ți-am revelat un Rūḥ din porunca Noastră." **(al-Shūrā 42:52).**

Allah l-a făcut revelație către Mesager ﷺ. Dacă ar fi fost creat, nu ar fi fost corect să fie numit revelație. Dacă este waḥy, atunci rezultă că nu este creat, deoarece Allah este Cel care a vorbit cu el.

În al doilea rând: dacă spunem că este creat, atunci se anulează sensul poruncii, interdicției, relatării și întrebării; pentru că dacă aceste forme ar fi create, ele ar fi doar niște forme create în această înfățișare, așa cum soarele a fost creat în forma lui, luna în forma ei și steaua în forma ei. Cuvintele *„spune"*, *„nu spune"*, *„cutare a spus"*, *„oare cutare a spus?"* ar fi simple inscripții în aceste forme și ar înceta să mai indice poruncă, interdicție, relatare sau întrebare; ar rămâne doar forme și desene fără semnificație.

De aceea Ibn al-Qayyim spune în al-Nūniyyah că această opinie anulează porunca și interdicția: porunca ar fi doar ceva creat în această formă, fără ca sensul ei să fie intenționat, interdicția la fel, și tot așa relatarea și întrebarea.

În al treilea rând: dacă spunem că Qurʾān-ul este creat și că atribuirea lui către Allah este o atribuire de creație, atunci ar fi corect să numim orice vorbire a oamenilor și a altora *„Kalām Allah”*, deoarece orice vorbire a creaturilor este creată. Aceasta este concluzia pe care au acceptat-o adepții ḥulūl-ului și ittiḥād-ului, unul dintre ei spunând:

„Orice vorbire din existență este Vorbirea Lui, fie că pentru noi este proză, fie poezie.”

Această consecință este falsă; iar dacă consecința necesară este falsă, atunci și premisa care o impune este falsă.

Acestea sunt trei argumente care invalidează opinia că Qurʾān-ul este creat.

Al patrulea argument: spunem că, dacă permiteți ca Kalām-ul - un sens care nu există decât într-un vorbitor - să fie creat, atunci trebuie să permiteți ca toate Atributele lui Allah să fie create, deoarece nu există diferență. Atunci spuneți și: auzul Lui este creat, vederea Lui este creată și tot așa.

Dacă refuzați și spuneți: *„Auzul este un sens existent în cel care aude, care nu se aude și nu se vede, spre deosebire de Kalām, căci este posibil ca Allah să creeze sunete în aer și ele să fie auzite”*, vă spunem: dacă El ar crea sunete în aer și ele ar fi auzite, atunci ceea ce se aude ar fi o însușire a aerului. Nici voi înșivă nu spuneți aceasta. Cum puteți deci atribui un Atribut altuia decât celui descris prin el?!

Aceste patru argumente arată toate că opinia despre crearea Qurʾān-ului este falsă. Chiar dacă n-am avea decât faptul că ea anulează sensul poruncii, interdicției, relatării și întrebării, tot ar fi suficient.

„Și o parte dintre ei auzeau Kalām-ul lui Allah, apoi îl denaturau după ce îl înțeleseseră, în vreme ce știau.” (1)

(1) Al doilea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿أَفَتَطْمَعُونَ أَن يُؤْمِنُواْ لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَٰمَ ٱللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُۥ مِنۢ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾

„Și o parte dintre ei auzeau Kalām-ul lui Allah, apoi îl denaturau după ce îl înțeleseseră, în vreme ce știau." **(al-Baqarah 2:75).**

Aceasta vine în contextul cuvântului Lui: *„Mai sperați oare ca ei să creadă pentru voi?"*, adică nu sperați că vor crede pentru voi; este vorba despre evrei.

„O parte dintre ei" înseamnă o grupare dintre ei, adică savanții lor.

„Auzeau Kalām-ul lui Allah" poate însemna Qur'ān-ul - acesta fiind sensul aparent urmărit de autor și atunci versetul este dovadă că Qur'ān-ul este Kalām Allah. Poate însemna și Kalām-ul lui Allah Preaînaltul către Mūsā, când Mūsā a ales șaptezeci de bărbați pentru întâlnirea cu Allah, iar Allah i-a vorbit în timp ce ei ascultau; apoi ei au denaturat Kalām-ul lui Allah după ce l-au înțeles, cu știință. Nu am văzut primul sens menționat de vreun mufassir.

Oricare ar fi sensul, în el se afirmă că Kalām-ul lui Allah este cu sunet auzit. Kalām-ul este Atributul celui care vorbește, nu ceva separat de el; deci Qur'ān-ul trebuie să fie Kalām Allah, nu kalām-ul altuia.

„Apoi îl denaturau după ce îl înțeleseseră, în vreme ce știau": *„îl denaturau"* înseamnă că îi schimbau sensul.

Cuvântul Lui *„după ce îl înțeleseseră, în vreme ce știau"* face fapta lor și îndrăzneala lor împotriva lui Allah și mai urâte: să denaturezi ceva după ce l-ai înțeles și a ajuns la rațiunea ta, știind

că îl denaturezi. Cel care schimbă sensul din ignoranță este mai puțin grav decât cel care îl schimbă după înțelegere și cunoaștere.

„Ei vor să schimbe Kalām-ul lui Allah. Spune: «Nu ne veți urma; așa a spus Allah mai înainte.»” (1)

(1) Al treilea verset este:

Textul arab al versetului integral

﴿سَيَقُولُ ٱلْمُخَلَّفُونَ إِذَا ٱنطَلَقْتُمْ إِلَىٰ مَغَانِمَ لِتَأْخُذُوهَا
ذَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ ۖ يُرِيدُونَ أَن يُبَدِّلُوا۟ كَلَـٰمَ ٱللَّهِ ۚ قُل لَّن
تَتَّبِعُونَا كَذَٰلِكُمْ قَالَ ٱللَّهُ مِن قَبْلُ ۖ فَسَيَقُولُونَ بَلْ
تَحْسُدُونَنَا ۚ بَلْ كَانُوا۟ لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا﴾

„Ei vor să schimbe Kalām-ul lui Allah. Spune: «Nu ne veți urma; așa a spus Allah mai înainte.»”
(al-Fatḥ 48:15).

În acest verset se afirmă că Qur'ān-ul este Kalām Allah prin cuvântul Lui: *„Ei vor să schimbe Kalām-ul lui Allah... așa a spus Allah mai înainte.”*

Pronumele se referă la beduinii despre care Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿سَيَقُولُ ٱلْمُخَلَّفُونَ إِذَا ٱنطَلَقْتُمْ إِلَىٰ مَغَانِمَ لِتَأْخُذُوهَا
ذَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ ۖ يُرِيدُونَ أَن يُبَدِّلُوا۟ كَلَـٰمَ ٱللَّهِ ۚ قُل لَّن
تَتَّبِعُونَا كَذَٰلِكُمْ قَالَ ٱللَّهُ مِن قَبْلُ ۖ فَسَيَقُولُونَ بَلْ
تَحْسُدُونَنَا ۚ بَلْ كَانُوا۟ لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا﴾

„Cei rămași în urmă vor spune, când veți pleca spre prăzi ca să le luați: «Lăsați-ne să vă urmăm.»"
(al-Fatḥ 48:15).

Ei voiau să schimbe Kalām-ul lui Allah și să iasă împreună cu Mesagerul ﷺ. Dar Allah Preaînaltul hotărâse prăzile pentru un anumit grup, cei care participaseră la al-Ḥudaybiyyah. Cei care l-ar fi urmat doar pentru prăzi nu aveau drept la ele.

Versetul afirmă și qawl-ul pentru Allah Preaînaltul, prin cuvântul Lui: *„așa a spus Allah mai înainte"*.

„Și recită ceea ce ți-a fost revelat din Cartea Rabb-ului tău. Nimeni nu poate schimba cuvintele Lui." (1)

(1) Al patrulea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱتْلُ مَآ أُوحِىَ إِلَيْكَ مِن كِتَابِ رَبِّكَ ۖ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَـٰتِهِۦ وَلَن تَجِدَ مِن دُونِهِۦ مُلْتَحَدًا﴾

„Și recită ceea ce ți-a fost revelat din Cartea Rabb-ului tău. Nimeni nu poate schimba cuvintele Lui."
(al-Kahf 18:27).

„Ceea ce ți-a fost revelat" înseamnă Qur'ān-ul, iar waḥy-ul nu este decât rostire; prin urmare, el nu este creat.

„Din Cartea Rabb-ului tău": El a atribuit-o Lui Însuși, Preaslăvit și Preaînalt, deoarece El este Cel care a vorbit cu ea și a coborât-o asupra lui Muḥammad ﷺ prin Jibrīl al-Amīn.

„Nimeni nu poate schimba cuvintele Lui" înseamnă că nimeni nu poate schimba cuvintele lui Allah. Însă Allah Măreț și Preaînalt poate pune un verset în locul altuia, după cum spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذَا بَدَّلْنَآ ءَايَةً مَّكَانَ ءَايَةٍ ۙ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوٓا۟ إِنَّمَآ أَنتَ مُفْتَرٍۭ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾

„Iar când înlocuim un verset cu alt verset - și Allah știe cel mai bine ceea ce coboară - ei spun: «Tu ești doar un născocitor!» Dar cei mai mulți dintre ei nu știu."
(al-Naḥl 16:101).

Cuvântul Lui *„nimeni nu poate schimba cuvintele Lui"* cuprinde atât cuvintele kawniyyah, cât și pe cele shar'iyyah.

În privința celor kawniyyah, nu există nicio excepție: nimeni nu poate schimba cuvintele kawniyyah ale lui Allah. Dacă Allah a

hotărât moartea unui om, nimeni nu poate schimba aceasta. Dacă Allah Preaînaltul a hotărât sărăcia, nimeni nu o poate schimba.

Dacă Allah Preaînaltul a hotărât seceta, nimeni nu o poate schimba.

Toate aceste lucruri care au loc în univers sunt prin qawl-ul Lui, după cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّمَآ أَمْرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيْـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ﴾

„Porunca Lui, când voiește un lucru, este doar să-i spună: «Fii!», și el este."
(Yā Sīn 36:82).

În privința cuvintelor shar'iyyah, ele pot fi schimbate de oamenii kufr-ului și nifāq-ului. Ei schimbă cuvintele fie în sens, fie în formulare dacă pot, fie în ambele.

În cuvântul *„cuvintele Lui"* există dovadă că Qur'ān-ul este Kalām Allah Preaînaltul.

„Cu adevărat, acest Qur'ān le istorisește fiilor lui Isrā'īl cea mai mare parte a lucrurilor asupra cărora se deosebesc" (1), și *„Aceasta este o Carte pe care Noi am coborât-o, binecuvântată"* (2).

(1) Al cincilea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ يَقُصُّ عَلَىٰ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ أَكْثَرَ ٱلَّذِى هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾

„Cu adevărat, acest Qur'ān le istorisește fiilor lui Isrā'īl cea mai mare parte a lucrurilor asupra cărora se deosebesc."
(al-Naml 27:76).

Locul de dovadă este cuvântul *„istorisește”*. Istorisirea nu este decât qawl. Dacă Qurʾān-ul este cel care istorisește, atunci el este Kalām Allah, deoarece Allah Preaînaltul este Cel care a istorisit aceste relatări. Allah, Preaslăvit și Preaînalt, spune:

Textul arab al versetului integral

﴿نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ ٱلْقَصَصِ بِمَآ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ وَإِن كُنتَ مِن قَبْلِهِۦ لَمِنَ ٱلْغَٰفِلِينَ﴾

„Noi îți istorisăm cea mai frumoasă istorisire.”
(Yūsuf 12:3).

Prin urmare, Qurʾān-ul este Kalām Allah Măreț și Preaînalt.

Afirmarea faptului că Qurʾān-ul este coborât de la Allah Preaînaltul

(2) Autorul - Allah să aibă milă de el - a menționat versetele în care se află faptul că Qurʾān-ul este coborât de la Allah Preaînaltul.

Primul verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿وَهَٰذَا كِتَٰبٌ أَنزَلْنَٰهُ مُبَارَكٌ فَٱتَّبِعُوهُ وَٱتَّقُوا۟ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

„Aceasta este o Carte pe care Noi am coborât-o...”
(al-Anʿām 6:155).

***„Aceasta este o Carte”*:** ceea ce este indicat este Qurʾān-ul.

„Carte” înseamnă *„scrisă”*, deoarece este scrisă în al-Lawḥ al-Maḥfūẓ, este scrisă în foile aflate în mâinile îngerilor-scribi și este scrisă în maṣāḥif aflate în mâinile noastre.

Cuvântul *„binecuvântată”* înseamnă: posesoare de barakah.

Este binecuvântată pentru că este vindecare pentru ceea ce se află în piepturi. Dacă omul o citește cu tadabbur și reflecție, ea vindecă inima de boală. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَنُنَزِّلُ مِنَ ٱلْقُرْءَانِ مَا هُوَ شِفَآءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ ٱلظَّٰلِمِينَ إِلَّا خَسَارًا﴾

„Coborâm din Qur'ān ceea ce este vindecare și milă pentru credincioși."
(al-Isrā' 17:82).

Este binecuvântată în urmarea ei, căci prin ea se îndreaptă faptele exterioare și interioare.
Este binecuvântată prin marile ei efecte. Musulmanii au purtat jihād prin ea împotriva ținuturilor kufr-ului, deoarece Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿فَلَا تُطِعِ ٱلْكَٰفِرِينَ وَجَٰهِدْهُم بِهِۦ جِهَادًا كَبِيرًا﴾

„Și luptă împotriva lor prin el cu un jihād mare."
(al-Furqān 25:52).

Musulmanii au cucerit răsăritul și apusul pământului prin acest Qur'ān până le-au stăpânit. Dacă ne-am întoarce la el, am stăpâni răsăritul și apusul așa cum le-au stăpânit înaintașii noștri. Îl rugăm pe Allah pentru aceasta.

Este binecuvântată și prin faptul că celui care o recită îi revin zece fapte bune pentru fiecare literă. De exemplu, cuvântul *„qāla"* are treizeci de fapte bune. Aceasta este din barakah Qur'ān-ului: dobândim bunătăți nenumărate prin recitarea unor versete scurte din Kalām-ul lui Allah Măreț și Preaînalt.

În concluzie, Qur'ān-ul este o Carte binecuvântată; toate felurile de barakah se găsesc în acest Qur'ān măreț.

Locul de dovadă este în cuvântul Lui *„Noi am coborât-o"*.

Faptul că s-a stabilit că ea a coborât de la Allah este dovadă că ea este Kalām-ul Lui.

„Dacă am fi coborât acest Qurʾān asupra unui munte, l-ai fi văzut smerit și despicându-se de frica lui Allah." (1)

(1) Al doilea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿لَوْ أَنزَلْنَا هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُۥ خَٰشِعًا
ج
مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ ٱللَّهِ ۚ وَتِلْكَ ٱلْأَمْثَٰلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ
لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾

„Dacă am fi coborât acest Qurʾān asupra unui munte, l-ai fi văzut smerit și despicându-se de frica lui Allah."
(al-Ḥashr 59:21).

Muntele se numără printre cele mai dure lucruri, iar pietrele din care sunt alcătuiți munții sunt chiar exemplul proverbial al durității. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُم مِّنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَهِيَ كَٱلْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ
قَسْوَةً ۚ وَإِنَّ مِنَ ٱلْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ ٱلْأَنْهَٰرُ ۚ وَإِنَّ مِنْهَا
لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ ٱلْمَآءُ ۚ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ
خَشْيَةِ ٱللَّهِ ۗ وَمَا ٱللَّهُ بِغَٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾

„Apoi inimile voastre s-au împietrit după aceea și au devenit ca pietrele sau chiar mai tari."
(al-Baqarah 2:74).

Dacă acest Qur'ān ar fi coborât asupra unui munte, l-ai vedea smerit și despicându-se de frica lui Allah.

„Smerit", adică umilit.

Iar din intensitatea fricii lui de Allah ar fi *„despicându-se"*, adică s-ar crăpa și s-ar rupe.

Acest Qur'ān coboară însă asupra inimilor noastre, iar inimile noastre - cu excepția cui voiește Allah - se strâng și se împietresc; nu se deschid și nu primesc.

Cei care cred, când versetele sunt coborâte asupra lor, cresc în īmān; iar cei în ale căror inimi este boală cresc în murdărie peste murdăria lor - căutăm refugiu la Allah!

Sensul este că inimile lor devin și mai rigide și mai tari și cresc în murdărie peste murdăria lor. Îl rugăm pe Allah să ne ferească de aceasta.

Acest Qurʾān, dacă ar fi coborât asupra unui munte, muntele s-ar despica și s-ar smeri din cauza măreției Kalām-ului lui Allah coborât asupra lui.

În aceasta se află și dovada că muntele are percepție, pentru că se smerește și se despică. Și așa este. Profetul ﷺ a spus despre Uḥud: *„Acesta este Uḥud, un munte care ne iubește și pe care noi îl iubim."*[4]

Prin acest ḥadīth cunoaștem și răspunsul către cei care afirmă majāz-ul în Qurʾān și care ridică mereu steagul lui aducând ca dovadă versetul:

Textul arab al versetului integral

﴿فَٱنطَلَقَا حَتَّىٰٓ إِذَآ أَتَيَآ أَهْلَ قَرْيَةٍ ٱسْتَطْعَمَآ أَهْلَهَا فَأَبَوْا۟

أَن يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَن يَنقَضَّ فَأَقَامَهُۥ ۖ

قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا﴾

„Au găsit acolo un zid care voia să se prăbușească."
(al-Kahf 18:77).

Ei spun: cum poate zidul să *„voiască"*?

Le spunem: Subḥān Allah! Cel Atotștiutor, Cel Bine-Cunoscător spune *„voia să se prăbușească"*, iar tu spui *„nu voia"*! Este aceasta rezonabil?

După aceasta, nu mai ai dreptul să întrebi: *„Cum poate să voiască?"*

Aceasta ne face să ne întrebăm: ni s-a dat nouă cunoașterea tuturor lucrurilor?

Răspunsul este că nu ni s-a dat din cunoaștere decât puțin.

4 Relatat de al-Bukhārī (4422) și Muslim (1392), de la Abū Ḥumayd al-Sāʿidī — Allah să fie mulțumit de el — despre muntele Uḥud: «un munte care ne iubește și pe care noi îl iubim.»

Așadar, când Cel care cunoaște nevăzutul și văzutul spune *„voia să se prăbușească”*, nu ne este permis să obiectăm și să spunem: *„Zidul nu are voință! El nu vrea să se prăbușească!”*

Acesta este unul dintre efectele rele ale teoriei majāz-ului, pentru că ea duce la negarea a ceea ce Qur'ān-ul a afirmat. Oare Allah Preaînaltul nu spune:

Textul arab al versetului integral

﴿تُسَبِّحُ لَهُ ٱلسَّمَٰوَٰتُ ٱلسَّبۡعُ وَٱلۡأَرۡضُ وَمَن فِيهِنَّۚ وَإِن مِّن شَيۡءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمۡدِهِۦ وَلَٰكِن لَّا تَفۡقَهُونَ تَسۡبِيحَهُمۡۚ إِنَّهُۥ كَانَ حَلِيمًا غَفُورٗا﴾

„Cele șapte ceruri, pământul și cei din ele Îl glorifică. Nu există nimic care să nu-L glorifice cu laudă, însă voi nu înțelegeți glorificarea lor.”
(al-Isrā' 17:44)?

Oare ele glorifică fără voință?!

El spune *„Îl glorifică”*; lām-ul indică dedicarea exclusivă. Așadar, ele o fac cu ikhlāṣ. Se poate concepe ikhlāṣ fără voință? Deci ele voiesc. Și fiecare lucru voiește, deoarece Allah spune: *„Nu există nimic care să nu-L glorifice cu laudă.”* Nu cred că ne este ascuns faptul că aceasta este una dintre formele generalității: *„in”* este negație cu sensul de *„mā”*, iar *„niciun lucru”* este un substantiv nehotărât în context de negație; apoi vine *„decât că Îl glorifică cu laudă”*, deci cuprinde orice lucru.

O, fratele meu musulman! Dacă vezi că inima ta nu este mișcată de Qur'ān, acuză-ți propriul suflet, deoarece Allah ne-a informat că dacă acest Qur'ān ar coborî asupra unui munte, muntele s-ar despica; iar inimii tale i se recită Qur'ān-ul și ea nu este mișcată. Îl rog pe Allah să ne ajute pe mine și pe voi.

Textul arab al pasajului integral

﴿وَإِذَا بَدَّلْنَآ ءَايَةً مَّكَانَ ءَايَةٍ ۙ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوٓا۟
إِنَّمَآ أَنتَ مُفْتَرٍۭ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ قُلْ نَزَّلَهُۥ رُوحُ
ٱلْقُدُسِ مِن رَّبِّكَ بِٱلْحَقِّ لِيُثَبِّتَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهُدًى
وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُۥ بَشَرٌ ۗ
لِّسَانُ ٱلَّذِى يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِىٌّ وَهَٰذَا لِسَانٌ عَرَبِىٌّ
مُّبِينٌ﴾

„Iar când înlocuim un verset cu alt verset - și Allah știe cel mai bine ceea ce coboară - ei spun: «Tu ești doar un născocitor!» Dar cei mai mulți dintre ei nu știu. Spune: «Rūḥ al-Qudus l-a coborât de la Rabb-ul tău cu adevărul, pentru a-i întări pe cei care cred și ca îndrumare și veste bună pentru musulmani.» Știm cu siguranță că ei spun: «Doar un om îl învață.» Limba celui către care fac aluzie este ne-arabă, iar aceasta este o limbă arabă limpede."

(al-Naḥl 16:101-103)

(1)

(1) Al treilea, al patrulea și al cincilea verset sunt cuvintele Lui: *„Iar când înlocuim un verset cu alt verset...”*, *„Spune: «Rūḥ al-Qudus l-a coborât de la Rabb-ul tău cu adevărul...»”*, și

Textul arab al pasajului integral

﴿وَإِذَا بَدَّلْنَآ ءَايَةً مَّكَانَ ءَايَةٍ ۙ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوٓا۟ إِنَّمَآ أَنتَ مُفْتَرٍۭ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ قُلْ نَزَّلَهُۥ رُوحُ ٱلْقُدُسِ مِن رَّبِّكَ بِٱلْحَقِّ لِيُثَبِّتَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُۥ بَشَرٌ ۗ لِّسَانُ ٱلَّذِى يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِىٌّ وَهَٰذَا لِسَانٌ عَرَبِىٌّ مُّبِينٌ﴾

„Știm cu siguranță că ei spun: «Doar un om îl învață»...” **(al-Naḥl 16:101-103).**

Cuvântul Lui *„Iar când înlocuim un verset cu alt verset”*: *„înlocuim”* înseamnă că punem un verset în locul altuia. Aceasta este o referire la naskh-ul menționat în cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

قل

﴿مَا نَنسَخْ مِنْ ءَايَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَآ أَوْ مِثْلِهَآ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ﴾

„Orice verset pe care îl abrogăm sau îl facem uitat, aducem unul mai bun decât el.”
(al-Baqarah 2:106).

Când Allah abrogă un verset, pune un alt verset în locul lui, fie că abrogă formularea, fie hotărârea.

Cuvântul Lui *„și Allah știe cel mai bine ceea ce coboară”* este o propoziție incidentă și este foarte potrivită aici. Sensul este că înlocuirea unui verset cu altul nu este prostie sau joacă, ci izvorăște din cunoașterea a ceea ce este potrivit pentru creație. Punem un verset în locul altuia fiindcă știm că aceasta este mai potrivit și mai folositor pentru oameni.

În această propoziție există și un al doilea folos: această înlocuire nu este lucrarea Mesagerului ﷺ, ci este de la Allah. El a coborât-o prin cunoașterea Sa și a pus un verset în locul altuia prin cunoașterea Sa; nu este de la tine, o, Mesagerule.

Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيِّنَٰتٍ لا قَالَ ٱلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ
لِقَآءَنَا ٱئْتِ بِقُرْءَانٍ غَيْرِ هَٰذَآ أَوْ بَدِّلْهُ ج قُلْ مَا يَكُونُ لِىٓ
أَنْ أُبَدِّلَهُۥ مِن تِلْقَآئِ نَفْسِىٓ ۖ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰٓ إِلَىَّ ۖ
إِنِّىٓ أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّى عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾

„Când li se recită versetele Noastre limpezi, cei care nu speră întâlnirea cu Noi spun: «Adu un alt Qurʾān decât acesta sau schimbă-l.»”
(Yūnus 10:15).

Care a fost răspunsul? Allah a răspuns unei părți din cuvintele lor și a lăsat alta: *„Spune: «Nu-mi este cu putință să-l schimb de la mine însumi.»”* Nu a spus: *„și nici nu pot aduce un alt Qurʾān”*. De ce? Pentru că ei i-ar fi putut cere o schimbare făcută de el însuși; iar dacă nici aceasta nu îi este posibilă, atunci a aduce un Qurʾān cu totul diferit este cu atât mai imposibil.

Important este că Cel care pune un verset în locul altuia, fie în formulare, fie în hotărâre, este Allah Preaslăvitul.

Cuvântul Lui *„ei spun: «Tu ești doar un născocitor»”* este răspunsul la *„când”*.

În *„tu ești doar...”*, adresarea este către Muḥammad ﷺ.

„Născocitor” înseamnă mincinos: ieri ne-ai spus una, iar astăzi ne spui alta; aceasta este minciună - *„tu ești doar un născocitor!”*

Însă această afirmație a lor, ca reacție la venirea unui verset în locul altuia, este o afirmație nechibzuită. Dacă ar fi privit cu atenție, ar fi știut cu certitudine că Cel care aduce un verset în

locul altuia este Allah Preaslăvitul și că tocmai aceasta dovedește sinceritatea Mesagerului ﷺ. Minciosul se ferește cât poate să spună ceva diferit de primul său discurs, pentru că se teme să nu-i fie descoperită minciuna. Dacă el ar fi fost mincinos, așa cum pretindeau ei, iar diferența față de primul mesaj ar fi fost semn de minciună, atunci nu ar fi adus ceva care să contrazică primul mesaj. Dimpotrivă, venirea unui text diferit de primul este fără îndoială dovadă a sincerității lui.

De aceea Allah spune aici: *„Dar cei mai mulți dintre ei nu știu."* Acesta este un iḍrāb care anulează afirmația precedentă; sensul este: nu ești născocitor, ci cei mai mulți dintre ei nu știu. Dacă ar fi oameni ai cunoașterii, ar ști că atunci când un verset este înlocuit cu altul, aceasta este dovadă a sincerității Mesagerului ﷺ.

Cuvântul Lui: *„Spune: «Rūḥ al-Qudus l-a coborât de la Rabb-ul tău cu adevărul.»"* Rūḥ al-Qudus este Jibrīl. El este descris astfel datorită purității sale față de trădare, pacea fie asupra lui. De aceea Allah spune într-un alt verset:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِنَّهُۥ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ذِى قُوَّةٍ عِندَ ذِى ٱلْعَرْشِ مَكِينٍ مُّطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ﴾

„Cu adevărat, el este cuvântul unui Mesager nobil, înzestrat cu putere, având rang lângă Stăpânul Tronului."
(al-Takwīr 81:19-21).

Cuvântul Lui *„de la Rabb-ul tău"*: El a spus *„de la Rabb-ul tău"* și nu *„de la Rabb-ul lumilor"*.

Aceasta indică rubūbiyyah specială: rubūbiyyah lui Allah față de Profet ﷺ, iar ea se numără printre cele mai speciale forme ale rubūbiyyah.

Cuvântul *„cu adevărul"* poate fi o descriere fie a coborârii, fie a ceea ce a fost coborât.

Dacă descrie coborârea, sensul este că această coborâre este adevărată și nu mincinoasă.

Dacă descrie ceea ce a fost coborât, sensul este că ceea ce a adus este adevăr.

Ambele sensuri sunt intenționate: el este adevăr de la Allah și a coborât cu adevărul.

Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَبِٱلْحَقِّ أَنزَلْنَٰهُ وَبِٱلْحَقِّ نَزَلَ ۗ وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾

„Cu adevărul l-am coborât și cu adevărul a coborât."
(al-Isrā' 17:105).

Qur'ān-ul este adevăr, iar coborârea lui este adevărată. Cuvântul Lui *„pentru a-i întări pe cei care cred"* este o justificare și un rod măreț: îi întărește pe cei care au crezut în el, îi face statornici pe adevăr și îi menține pe el.

„Și ca îndrumare și veste bună pentru musulmani": adică îndrumare prin care se călăuzesc, un far prin care primesc lumină și o veste bună de care se bucură.

Este veste bună deoarece cel care lucrează după el și i se supune are în aceasta un semn că se numără printre oamenii fericirii.

Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَٱتَّقَىٰ وَصَدَّقَ بِٱلْحُسْنَىٰ فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلْيُسْرَىٰ﴾

„În ceea ce-l privește pe cel care dăruiește și are taqwā și crede în al-ḥusnā, îi vom înlesni calea către ușurință."
(al-Layl 92:5-7).

De aceea omul trebuie să se bucure când vede în sine binele, statornicia asupra lui și apropierea de el; să se bucure, pentru că aceasta este o veste bună pentru el. Când Mesagerul ﷺ le-a vorbit Companionilor, a spus:

„Nu există niciunul dintre voi căruia să nu-i fi fost scris locul în Paradis și locul în Foc."

Ei au spus: *„Atunci să nu abandonăm fapta și să ne bizuim pe ceea ce este scris?"* El a spus: *„Nu. Lucrați, căci fiecăruia îi este înlesnit ceea pentru ce a fost creat."* Apoi a recitat:

Textul arab al pasajului integral

﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَٱتَّقَىٰ وَصَدَّقَ بِٱلْحُسْنَىٰ فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلْيُسْرَىٰ وَأَمَّا مَنۢ بَخِلَ وَٱسْتَغْنَىٰ وَكَذَّبَ بِٱلْحُسْنَىٰ فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلْعُسْرَىٰ﴾

„În ceea ce-l privește pe cel care dăruiește și are taqwā și crede în al-ḥusnā, îi vom înlesni calea către ușurință. Iar în ceea ce-l privește pe cel zgârcit, care se socotește de sine suficient și neagă al-ḥusnā, îi vom înlesni calea către greutate."
(al-Layl 92:5-10).[5]

Dacă vezi în tine că Allah Măreț și Preaînalt ți-a dăruit călăuzirea, tawfīq-ul, fapta dreaptă și iubirea binelui și a oamenilor binelui, atunci bucură-te: în aceasta se află un indiciu că ești dintre oamenii căii ușoare, cei pentru care a fost scrisă fericirea.

De aceea El spune aici: *„îndrumare și veste bună pentru musulmani"*.

Cuvântul Lui: *„Știm cu siguranță că ei spun: «Doar un om îl învață.»"* El a spus *„știm"* și nu *„am știut"*, deoarece această

5 Relatat de al-Bukhārī (4945) și Muslim (2647), de la ʿAlī ibn Abī Ṭālib — Allah să fie mulțumit de el — despre faptul că locul fiecăruia în Paradis sau Foc a fost scris și că fiecăruia îi este ușurat ceea ce a fost creat pentru el.

afirmație a lor se reînnoiește. De aceea exprimarea la prezent este mai potrivită decât la trecut. Dacă ar fi spus *„am știut”*, unora le-ar fi putut veni în minte că sensul este că Allah a știut doar că ei au spus aceasta în trecut, nu că persistă în ea.

Cauza revelării acestui verset este că Quraysh a spus că acest Qurʾān pe care îl aduce Muḥammad nu vine de la Rabb-ul său, ci este de la un om care îl învață și îi povestește istoriile celor dintâi, iar apoi el vine și spune: *„Acesta este de la Allah!”* Căutăm refugiu la Allah!

Au pretins că este vorbirea unui om! Și este uimitor că pretind că este vorbirea unui om, iar când li se spune *„aduceți ceva asemenea lui”*, nu sunt în stare!

Allah a invalidat această calomnie prin cuvântul Său: *„Limba celui către care fac aluzie este aʿjamī.” „Fac aluzie”* - yulḥidūn - înseamnă *„se abat”*, deoarece afirmația lor este o abatere de la corect și foarte îndepărtată de adevăr. Aʿjamī este cel care nu se exprimă limpede în arabă, chiar dacă este arab de origine; iar ʿajamī, fără hamzah, este cel atribuit popoarelor non-arabe, chiar dacă vorbește araba.

Limba celui către care ei fac aluzie este aʿjamī, adică el nu se exprimă limpede în arabă.

În privința Qurʾān-ului, Allah spune: *„iar aceasta este o limbă arabă limpede”*, limpede în sine și care face lucrurile limpezi pentru alții.

Qurʾān-ul este deci vorbire arabă și este cea mai elocventă vorbire. Cum ar putea proveni de la acel om aʿjamī, a cărui limbă nu se exprimă limpede în arabă?!

Locurile de dovadă sunt cuvintele Lui: *„Allah știe cel mai bine ceea ce coboară”*, *„Spune: Rūḥ al-Qudus l-a coborât de la Rabb-ul tău”* și *„iar aceasta este o limbă arabă limpede”*.

Toate acestea dovedesc că Qurʾān-ul este Kalām Allah Preaînaltul, coborât de la El.

Autorul a lăsat versetul următor deoarece nu cuprinde locul de dovadă, însă este folositor, așa că îl menționăm. Allah spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ ٱللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ إِنَّمَا يَفْتَرِى ٱلْكَذِبَ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ ۖ وَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْكَـٰذِبُونَ﴾

„Cu adevărat, pe cei care nu cred în semnele lui Allah, Allah nu îi călăuzește și pentru ei este o pedeapsă dureroasă. Minciuna o născocesc doar cei care nu cred în semnele lui Allah, iar aceia sunt mincinoșii."
(al-Naḥl 16:104-105).

Sensul este că cei care nu cred în semnele lui Allah nu sunt călăuziți de Allah și nu beneficiază de semnele Sale - căutăm refugiu la Allah - astfel că poarta călăuzirii le este închisă.

În acest adevăr se află un folos foarte mare: celui care nu crede în semnele lui Allah, Allah nu îi dă călăuzirea.

Iar sensul invers este că pe cel care crede în semnele lui Allah, Allah îl călăuzește.

Un exemplu este că vedem pe cineva care nu crede în versete și, drept urmare, nu este călăuzit să înțeleagă sensul lor. Unii spun: *„Cum coboară Allah la cerul cel mai de jos dacă El este în înălțime?"*

Le spunem: crede și vei fi călăuzit! Dacă vei crede că El coboară în realitate, vei înțelege că aceasta nu este imposibilă, deoarece este vorba despre Allah Măreț și Preaînalt și nimic nu Îi seamănă.

Și găsim pe unii spunând despre cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿فَٱنطَلَقَا حَتَّىٰٓ إِذَآ أَتَيَآ أَهْلَ قَرْيَةٍ ٱسْتَطْعَمَآ أَهْلَهَا فَأَبَوْا۟ أَن يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَن يَنقَضَّ فَأَقَامَهُۥ ۖ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا﴾

„un zid care voia să se prăbușească, iar el l-a îndreptat" **(al-Kahf 18:77):**

„Cum poate zidul să voiască?"

Le spunem: crede că zidul voiește și îți va deveni limpede că aceasta nu este ceva straniu.

Aceasta este o regulă care trebuie să fie fundamentală pentru tine: crede și vei fi călăuzit!

Cei care nu cred în semnele lui Allah nu sunt călăuziți de Allah, iar Qur'ān-ul rămâne pentru ei orbire - căutăm refugiu la Allah - și nu se pot călăuzi prin el. Îl rugăm pe Allah să ne călăuzească pe noi și pe voi.

Ce folos practic dobândim din aceste versete?

Dobândim că, dacă știm că acest Qur'ān a fost rostit de Rabb-ul lumilor, aceasta ne obligă să mărim Qur'ān-ul, să-l respectăm, să împlinim poruncile din el, să părăsim interdicțiile și lucrurile de care avertizează și să credem relatările pe care le conține despre Allah Preaînaltul și despre creaturile Sale trecute și viitoare.

Afirmarea faptului că credincioșii Îl vor vedea pe Rabb-ul lor în Ziua Învierii

Autorul - Allah să aibă milă de el - a menționat versetele care afirmă vederea lui Allah Preaînaltul.

„Fețe în Ziua aceea vor fi strălucitoare, către Rabb-ul lor privind." (1)

(1) Primul verset este cuvântul Lui:

Textul arab al pasajului integral

﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ﴾

„Fețe în Ziua aceea vor fi strălucitoare, către Rabb-ul lor privind."
(al-Qiyāmah 75:22-23).

„Fețe în Ziua aceea" înseamnă în Ziua de Apoi. *„Strălucitoare"* - nāḍirah, cu ḍād - înseamnă frumoase, de la naḍārah, adică frumusețe. Dovada este cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿فَوَقَىٰهُمُ ٱللَّهُ شَرَّ ذَٰلِكَ ٱلْيَوْمِ وَلَقَّىٰهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا﴾

„Allah i-a ferit de răul acelei Zile și le-a dăruit strălucire și bucurie."
(al-Insān 76:11),

adică frumusețe pe fețele lor și bucurie în inimile lor. Iar *„către Rabb-ul lor privind"* - nāẓirah, cu ẓāʾ - vine de la privire. Aici privirea este tranzitivă prin *„către"*, care indică ținta, iar privirea pornește de la fețe.

Privirea care pornește de la fețe este cu ochii, spre deosebire de privirea care pornește din inimi, care este prin baṣīrah, tadabbur și reflecție. Aici privirea pornește de la fețe către Rabb-ul Măreț și Preaînalt, după cuvântul Lui *„către Rabb-ul lor"*.

Versetul nobil arată deci că aceste fețe strălucitoare și frumoase privesc către Rabb-ul lor Măreț și Preaînalt și astfel cresc în frumusețe peste frumusețea lor.

Privește cum El a făcut aceste fețe pregătite și gata pentru privirea către Fața lui Allah Măreț și Preaînalt prin faptul că sunt strălucitoare și frumoase, pregătite pentru privirea către Fața Lui.

În acest verset există dovadă că Allah Măreț și Preaînalt este văzut cu ochii. Aceasta este opinia Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah.

Ei au adus ca dovadă versetele menționate de autor și au adus de asemenea aḥādīth mutawātirah de la Profet ﷺ, transmise de

numeroși Ṣaḥābah, apoi de numeroși Tābiʿūn de la acei Ṣaḥābah și de numeroși urmași ai Tābiʿūn-ilor, și tot așa.

Textele în această privință sunt certe atât în transmitere, cât și în semnificație, pentru că se află în Cartea lui Allah Preaînaltul și în Sunnah mutawātirah a Mesagerului Său ﷺ.

Ei au compus și aceste versuri despre lucrurile transmise prin tawātur:

„Dintre cele mutawātir sunt ḥadīth-ul «Cine minte...», și «cine construiește pentru Allah o casă sperând răsplata...»"

„Și vederea, shafāʿah, ḥawḍ-ul și ștergerea peste khuffayn - iar acestea sunt doar câteva."

Prin cuvântul *„vederea"* se intenționează vederea Rabb-ului de către credincioși.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah spun că privirea de aici este în realitate prin vedere cu ochii.

Din aceasta nu rezultă idrāk-ul deplin, deoarece Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿لَّا تُدْرِكُهُ ٱلْأَبْصَٰرُ وَهُوَ يُدْرِكُ ٱلْأَبْصَٰرَ ۖ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ﴾

„Privirile nu-L cuprind."
(al-Anʿām 6:103),

după cum nici cunoașterea inimii nu implică idrāk-ul deplin. Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِۦ عِلْمًا﴾

„Ei nu-L cuprind în cunoaștere."
(Ṭā Hā 20:110).

Noi Îl cunoaștem pe Rabb-ul nostru cu inimile noastre, însă nu cuprindem modalitatea și realitatea Sa. În Ziua Învierii Îl vom vedea pe Rabb-ul nostru cu ochii noștri, dar privirile noastre nu-L vor cuprinde.

„Pe divane vor privi." (1)

(1) Al doilea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿عَلَى ٱلْأَرَآئِكِ يَنظُرُونَ﴾

„Pe divane vor privi."
(al-Muṭaffifīn 83:23).

Arā'ik este pluralul lui arīkah, adică patul frumos acoperit cu ceva asemănător unui baldachin.

„Vor privi": lucrul către care privesc nu este menționat, astfel că expresia este generală pentru tot ceea ce le aduce desfătare prin privire.

Cel mai măreț și mai plăcut dintre toate este privirea către Allah Preaînaltul, după cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿تَعْرِفُ فِى وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ ٱلنَّعِيمِ﴾

„Vei recunoaște pe fețele lor strălucirea desfătării."
(al-Muṭaffifīn 83:24).

Contextul seamănă cu *„Fețe în Ziua aceea vor fi strălucitoare, către Rabb-ul lor privind."* Prin urmare, ei privesc către tot ceea ce le aduce desfătare prin vedere.

Din aceasta face parte și faptul că vor privi către tovarășii răi pedepsiți în Jaḥīm, după cum Allah spune: *„Unul dintre ei va spune: «Am avut un tovarăș care spunea: Oare chiar ești dintre cei care cred? Când vom muri și vom deveni țărână și oase, oare vom fi noi trași la socoteală?» El va spune tovarășilor săi: «Vreți să priviți?»"* - aceasta este pentru a trezi interesul: să privească la ce? La acel tovarăș - *„Și va privi și îl va vedea în mijlocul Jaḥīm-ului!"* Căutăm refugiu la Allah! Îl va vedea în centrul și adâncul lui.

Subḥān Allah! Unul este în cele mai înalte ʿIlliyyīn, iar celălalt în cele mai joase Sāfilīn, și totuși îl vede în ciuda distanței uriașe.

Însă privirea oamenilor Paradisului nu este ca privirea oamenilor în lumea aceasta. Acolo omul va privi prin regatul său din Paradis pe distanța unei călătorii de două mii de ani și va vedea capătul îndepărtat așa cum îl vede pe cel apropiat, din desăvârșirea binecuvântării.

Dacă vederea lui ar fi ca vederea din lumea aceasta, nu s-ar putea bucura de binecuvântarea Paradisului, pentru că ar vedea doar pe o distanță mică și mult din ea i-ar rămâne ascuns.

El privește din cele mai înalte ʿIlliyyīn către cele mai joase Sāfilīn și îl vede în mijlocul Jaḥīm-ului. Îi spune: *„Pe Allah, aproape că m-ai distrus!"* Aceasta arată că acela încerca mereu să-l rătăcească. De aceea spune *„aproape"*, adică ai fost aproape; iar *„in"* de aici este forma ușurată, nu cea grea. *„Dacă nu ar fi fost harul Rabb-ului meu, aș fi fost dintre cei aduși. Oare noi nu vom mai muri...?"* până la sfârșitul versetelor. (al-Ṣāffāt 37:54-58).

Spun: odinioară oamenii se mirau de un asemenea lucru: cum poate cineva să fie în cel mai înalt loc și să vorbească cu cel pe care îl vede și îl adresează într-un loc atât de jos?!

Dar astăzi au apărut lucruri făcute de oameni, precum sateliții, telefoanele cu imagine și altele, prin care omul îl vede pe cel cu care vorbește și îl privește deși acesta este departe.

Cu toate acestea, ceea ce este în Viața de Apoi nu poate fi măsurat după ceea ce este în lumea aceasta.

Așadar, *„vor privi"* este general: vor privi către Allah, către binecuvântările lor și către pedeapsa care îi cuprinde pe oamenii Focului.

Dacă cineva spune: aici există o problemă! Cum să privească la oamenii Focului, să-i ironizeze și să-i mustre?

Răspundem: pe Allah, cât de mult le-au făcut oamenii Focului oamenilor Paradisului în lumea aceasta să guste din pedeapsă, încercare și hărțuire! Allah spune: *„Cei care au săvârșit nelegiuiri râdeau de cei care au crezut”* - fie în adunările lor, fie când erau împreună cu ei - *„iar când treceau pe lângă ei își făceau semne unii altora. Când se întorceau la familiile lor se întorceau bucuroși, iar când îi vedeau spuneau: «Aceștia sunt cu adevărat rătăciți!»”* Allah Preaînaltul spune apoi:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ أَجْرَمُواْ كَانُواْ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ يَضْحَكُونَ
وَإِذَا مَرُّواْ بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ وَإِذَا ٱنقَلَبُوٓاْ إِلَىٰٓ أَهْلِهِمُ ٱنقَلَبُواْ
فَكِهِينَ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوٓاْ إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ لَضَآلُّونَ وَمَآ أُرْسِلُواْ
عَلَيْهِمْ حَٰفِظِينَ فَٱلْيَوْمَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنَ ٱلْكُفَّارِ
يَضْحَكُونَ عَلَى ٱلْأَرَآئِكِ يَنظُرُونَ﴾

„Astăzi cei care au crezut râd de necredincioși.”
(al-Muṭaffifīn 83:29-35).

Ei îi privesc în timp ce aceștia - căutăm refugiu la Allah - se află în mijlocul Jaḥīm-ului. Aceasta este din dreptatea desăvârșită a lui Allah: cei care au fost hărțuiți în lumea aceasta se bucură acum de harul lui Allah asupra lor și îi mustră pe cei aflați în adâncul Jaḥīm-ului.

„Pentru cei care au făcut binele este al-ḥusnā și încă ceva în plus.” (1)

Al treilea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا۟ ٱلْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ ۖ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ
قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلْجَنَّةِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ﴾

„Pentru cei care au făcut binele este al-ḥusnā și încă ceva în plus."
(Yūnus 10:26).

„Pentru cei care..." este khabar adus înainte.

Iar *„al-ḥusnā"* este mubtadaʾ adus după el; ea este Paradisul.

„Și încă ceva în plus" este privirea către Fața lui Allah.

Așa a explicat-o Profetul ﷺ, după cum este stabilit în Ṣaḥīḥ Muslim[6] și în alte surse. În acest verset există deci dovada afirmării vederii lui Allah prin explicația Mesagerului ﷺ. El este fără îndoială cel mai cunoscător dintre oameni al sensurilor Qurʾān-ului, iar el a explicat *„sporirea"* prin privirea către Fața lui Allah. Aceasta este ceva în plus față de binecuvântarea Paradisului.

Așadar, aceasta este o binecuvântare care nu este din același gen cu binecuvântările Paradisului. Binecuvântările Paradisului sunt, ca gen, binecuvântări ale trupului: râuri, fructe, roade, soții purificate și altele, iar bucuria inimii vine ca urmare. Însă privirea către Fața lui Allah este o binecuvântare a inimii; oamenii Paradisului nu vor vedea nicio binecuvântare mai mare decât ea. Îl rugăm pe Allah să ne facă dintre cei care Îl vor vedea.

Aceasta este o binecuvântare fără nicio asemănare: nici fructele, nici râurile și nimic altceva nu se compară cu ea. De aceea El a spus *„și încă ceva în plus"*, adică ceva în plus față de al-ḥusnā.

6 Relatat de Muslim (181), de la Ṣuhayb — Allah să fie mulțumit de el — în Kitāb al-Īmān; Profetul ﷺ a explicat «sporul» (al-ziyādah) prin privirea la Fața lui Allah.

„Ei vor avea acolo tot ceea ce voiesc, iar la Noi este și mai mult." (1)

(1) Al patrulea verset este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿لَهُم مَّا يَشَآءُونَ فِيهَا وَلَدَيۡنَا مَزِيدٌ﴾

„Ei vor avea acolo tot ceea ce voiesc, iar la Noi este și mai mult." **(Qāf 50:35).**

„Ei vor avea tot ceea ce voiesc acolo", adică în Paradis vor avea orice voiesc.

În ḥadīth-ul autentic se relatează că un om i-a spus Profetului ﷺ: *„O, Mesager al lui Allah! Sunt cai în Paradis? Eu iubesc caii."* El i-a răspuns: *„Dacă Allah te va face să intri în Paradis, nu vei voi să călărești un cal din rubin roșu care să zboare cu tine prin Paradis oriunde voiești, fără ca aceasta să se împlinească."*

Iar un beduin a spus: *„O, Mesager al lui Allah! Sunt cămile în Paradis? Eu iubesc cămilele."* El a spus: *„O, beduinule! Dacă Allah te va face să intri în Paradis, vei găsi acolo tot ceea ce poftește sufletul tău și tot ceea ce încântă ochiul tău."*[7]

Dacă omul va dori orice lucru, acel lucru va exista și se va împlini. Unii savanți au spus chiar că, dacă va dori un copil, va avea un copil. Orice doresc este al lor.

7 Relatat de Aḥmad (5/352), al-Tirmidhī (2543), Abū Nuʿaym în adaosurile la Kitāb al-Zuhd al lui Ibn al-Mubārak (271) și al-Baghawī în Sharḥ al-Sunnah (4385), de la Buraydah al-Aslamī — Allah să fie mulțumit de el. Al-Albānī l-a slăbit în Ḍaʿīf Sunan al-Tirmidhī (459).

Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يُطَافُ عَلَيْهِم بِصِحَافٍ مِّن ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ ۖ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ ۖ وَأَنتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾

„Și acolo se află tot ceea ce poftesc sufletele și ceea ce încântă ochii, iar voi veți rămâne acolo pentru totdeauna."
(al-Zukhruf 43:71).

Cuvântul Lui *„iar la Noi este și mai mult"* înseamnă: ceva în plus față de ceea ce ei înșiși voiesc.

Adică omul, dacă voiește un lucru, îl primește, iar apoi primește și mai mult. Așa este în ḥadīth-ul autentic despre ultimul om care intră în Paradis: Allah Măreț și Preaînalt îi dă binecuvântare după binecuvântare, iar el spune *„Sunt mulțumit."* Atunci Allah îi spune: *„Ai aceasta și încă de zece ori pe atât."*[8] Așadar, primește mai mult decât a voit.

Mulți savanți au explicat *„și mai mult"* prin ceea ce Profetul ﷺ a explicat *„sporirea"*: privirea către Fața nobilă a lui Allah.

Prin urmare, versetele aduse de autor pentru afirmarea vederii lui Allah Preaînaltul sunt patru.

8 Relatat de Muslim (188), de la Abū Saʿīd al-Khudrī — Allah să fie mulțumit de el — în Kitāb al-Īmān, în relatarea despre ultimul om care intră în Paradis și răsplata de zece ori mai mare.

Există și un al cincilea verset, folosit ca dovadă de al-Shāfiʿī - Allah să aibă milă de el - și anume cuvântul Lui Preaînalt despre nelegiuiți:

Textul arab al versetului integral

﴿كَلَّآ إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ﴾

„Nu! Cu adevărat, în Ziua aceea ei vor fi acoperiți față de Rabb-ul lor."
(al-Muṭaffifīn 83:15).

Fața dovezii este că, dacă aceștia sunt acoperiți față de Allah în stare de mânie, atunci oamenii mulțumirii Îl vor vedea pe Allah Măreț și Preaînalt.

Aceasta este o dovadă foarte puternică, deoarece, dacă toți ar fi acoperiți, menționarea specială a acestora nu ar avea nicio particularitate.
Așadar spunem că versetele sunt cinci. Li se poate adăuga și cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿لَّا تُدْرِكُهُ ٱلْأَبْصَٰرُ وَهُوَ يُدْرِكُ ٱلْأَبْصَٰرَ ۖ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ﴾

„Privirile nu-L cuprind, iar El cuprinde toate privirile și El este al-Laṭīf, al-Khabīr."
(al-Anʿām 6:103),

potrivit explicației pe care o vom da, dacă Allah voiește, în răspunsul către cei care neagă vederea.

Aceasta este opinia Ahl al-Sunnah despre vederea lui Allah Preaînaltul și acestea sunt dovezile lor, limpezi și evidente; nu le neagă decât un ignorant sau un încăpățânat.

Lor li s-au opus grupări dintre adepții taʿṭīl-ului, dintre Jahmiyyah, Muʿtazilah, Ashāʿirah și alții. Ei au adus drept dovezi texte revelate ambigue și argumente raționale șubrede.

În ceea ce privește dovezile lor revelate:
Prima este cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَمَّا جَآءَ مُوسَىٰ لِمِيقَٰتِنَا وَكَلَّمَهُۥ رَبُّهُۥ قَالَ رَبِّ أَرِنِيٓ
أَنظُرْ إِلَيْكَ ۚ قَالَ لَن تَرَىٰنِي وَلَٰكِنِ ٱنظُرْ إِلَى ٱلْجَبَلِ فَإِنِ
ٱسْتَقَرَّ مَكَانَهُۥ فَسَوْفَ تَرَىٰنِي ۚ فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُۥ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُۥ
دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا ۚ فَلَمَّآ أَفَاقَ قَالَ سُبْحَٰنَكَ تُبْتُ
إِلَيْكَ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْمُؤْمِنِينَ﴾

„Și când Mūsā a venit la timpul stabilit de Noi și Rabb-ul său i-a vorbit, el a spus: «Rabb-ul meu! Arată-Te mie ca să Te privesc.» El a spus: «Nu Mă vei vedea, dar privește către munte; dacă va rămâne la locul său, atunci Mă vei vedea.» Iar când Rabb-ul său S-a manifestat muntelui, l-a făcut una cu pământul, iar Mūsā a căzut leșinat."
(al-Aʿrāf 7:143).

Ei spun că *„lan"* exprimă negație eternă; iar negația este o relatare, iar relatarea lui Allah Preaînaltul este adevărată și nu poate fi abrogată.

Răspunsul la aceasta este din mai multe direcții.

Prima: nu acceptăm afirmația că *„lan"* exprimă o negație eternă, deoarece aceasta este doar o pretenție.
Ibn Mālik a spus în al-Kāfiyah:

„Iar pe cel care consideră negația prin lan eternă, respinge-i opinia și sprijină contrariul ei."

A doua: Mūsā - pacea fie asupra lui - nu I-a cerut lui Allah să-L vadă în Viața de Apoi, ci a cerut o vedere prezentă, după cuvântul

său: *„Arată-Te mie ca să Te privesc”*, adică acum. Allah Preaînaltul i-a dat ca exemplu muntele, manifestându-Se muntelui și făcându-l una cu pământul. El a spus: *„Dar privește către munte; dacă va rămâne la locul său, atunci Mă vei vedea.”* Când Mūsā a văzut ce s-a întâmplat cu muntele, a înțeles că el însuși nu are puterea de a suporta vederea lui Allah și a căzut leșinat din groaza a ceea ce văzuse.

Noi spunem că vederea lui Allah Preaînaltul în această lume este imposibilă, deoarece starea omenească nu poate suporta vederea lui Allah Măreț și Preaînalt. Cum ar putea, când Profetul ﷺ a spus despre Rabb-ul său:

> *„Vălul Lui este lumină; dacă l-ar îndepărta, strălucirea Feței Sale ar arde tot ceea ce ajunge vederea Sa dintre creațiile Sale.”*[9]

În Viața de Apoi însă, vederea lui Allah Preaînaltul este posibilă, deoarece oamenii în Ziua aceea se vor afla într-o altă lume, în care stările lor sunt diferite de starea lor din lumea aceasta, după cum se cunoaște din textele Cărții și Sunnah despre ceea ce li se întâmplă oamenilor pe întinderile Învierii și în locuința lor finală, fie în Casa binecuvântării, fie în Casa pedepsei.

A treia direcție: imposibilitatea vederii lui Allah în Viața de Apoi la cei care o neagă se bazează pe afirmația că afirmarea ei ar implica un defect în privința lui Allah Preaînaltul, după cum își motivează negația. Atunci cererea lui Mūsā către Rabb-ul său ar trebui să fie una dintre două: fie Mūsā nu știa ce este obligatoriu și ce este imposibil în privința lui Allah, fie - dacă știa că aceasta este imposibilă pentru Allah - a depășit limitele în duʿāʾ cerând de la Allah ceva ce nu se potrivește cu El. În acest caz, acești negatori ar fi mai cunoscători decât Mūsā despre ceea ce este obligatoriu și imposibil în privința lui Allah! Aceasta este culmea rătăcirii.

Prin acest argument devine limpede că versetul este o dovadă împotriva lor, nu pentru ei.

---

9 Takhrīj-ul a fost menționat anterior în ediția arabă; vezi nota 104, Muslim (179), de la Abū Mūsā al-Ashʿarī — Allah să fie mulțumit de el — despre Vălul de Lumină.

La fel este orice dovadă din Carte și Sunnah autentică pe care cineva o folosește pentru a sprijini falsitatea sau pentru a nega un adevăr: în final, ea va deveni dovadă împotriva celui care a adus-o, nu în favoarea lui.

A doua dovadă a celor care neagă vederea lui Allah Preaînaltul este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿لَّا تُدۡرِكُهُ ٱلۡأَبۡصَٰرُ وَهُوَ يُدۡرِكُ ٱلۡأَبۡصَٰرَۖ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلۡخَبِيرُ﴾

„Privirile nu-L cuprind, iar El cuprinde toate privirile și El este al-Laṭīf, al-Khabīr."
(al-Anʿām 6:103).

Răspunsul este că versetul neagă idrāk-ul, iar vederea nu implică idrāk-ul deplin. Nu vezi oare că omul vede soarele, dar nu îl cuprinde prin percepție?

Dacă afirmăm că Allah Preaînaltul este văzut, nu rezultă că El este cuprins prin această vedere, deoarece idrāk-ul este mai specific decât simpla vedere.

De aceea spunem că negarea idrāk-ului indică existența rădăcinii vederii, deoarece negarea termenului mai specific implică existența celui mai general. Dacă și termenul general ar fi negat, ar fi trebuit negat el însuși și s-ar fi spus: *„privirile nu-L văd"*, deoarece negarea vederii ar cuprinde negarea idrāk-ului, dar nu și invers. În plus, dacă termenul general ar fi fost negat, negarea celui mai specific ar crea o impresie înșelătoare și o ambiguitate de care Kalām-ul lui Allah Măreț și Preaînalt este cu totul presus.

Prin urmare, și acest verset este dovadă împotriva lor, nu pentru ei.

În ceea ce privește argumentele raționale ale celor care neagă vederea, ei spun: dacă Allah ar fi văzut, ar rezulta că este un jism;

iar jism-ul este imposibil pentru Allah Preaînaltul, pentru că ar implica tashbīh și tamthīl.
Răspunsul este: dacă din vederea lui Allah Preaînaltul ar rezulta că este un jism, atunci fie așa; dar noi știm cu certitudine că El nu seamănă cu corpurile creaturilor, deoarece Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿فَاطِرُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ جَعَلَ لَكُم مِّنۡ أَنفُسِكُمۡ
أَزۡوَٰجٗا وَمِنَ ٱلۡأَنۡعَٰمِ أَزۡوَٰجٗاۖ يَذۡرَؤُكُمۡ فِيهِۚ لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ
شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ﴾

„Nimic nu este asemenea Lui și El este Cel care Aude, Cel care Vede."
(al-Shūrā 42:11).

În plus, vorbirea despre *„jism"*, fie prin negare, fie prin afirmare, se numără printre lucrurile introduse de mutakallimūn; în Carte și Sunnah nu există nici afirmarea, nici negarea acestui termen.

Negatorii au răspuns la dovezile celor care afirmă vederea prin răspunsuri reci și le-au denaturat printr-un taḥrīf pe care oricine îl poate vedea. Nu acesta este locul pentru enumerarea lor; ele sunt menționate în lucrările mai ample.

Ce folos practic dobândim din aceste versete?

În chestiunea vederii, cât de mare este efectul ei asupra comportamentului! Dacă omul știe că cea mai înaltă răsplată la care poate ajunge este privirea către Fața lui Allah, întreaga lume devine neînsemnată în ochii lui și orice lucru devine ieftin în comparație cu atingerea vederii lui Allah Măreț și Preaînalt. Aceasta este ținta fiecărui căutător și capătul tuturor aspirațiilor.

Dacă știi că Îl vei vedea pe Rabb-ul tău în mod direct, cu vederea ochilor, pe Allah, lumea aceasta nu mai valorează nimic pentru tine.

Întreaga lume nu este nimic, deoarece privirea către Fața lui Allah este rodul pentru care se întrec cei care se întrec și către care se străduiesc cei care se străduiesc; ea este cea mai înaltă țintă dintre toate.

Dacă știi aceasta, te vei strădui să ajungi la ea sau nu?

Răspunsul este: da, mă voi strădui să ajung la ea fără nicio ezitare.

Negarea vederii este, în realitate, o privare uriașă. Credința în ea îl împinge însă pe om cu putere către această țintă. Calea este ușoară, laudă lui Allah: întreaga religie este ușurință; iar dacă apare dificultate, religia devine și mai ușoară. Ea este din temelie ușoară; dacă apare greutatea, se ușurează din nou; iar dacă împlinirea devine cu totul imposibilă, obligația cade. Nu există obligație în incapacitate și nu există interdicție în necesitate.

„Acest capitol" (1) *„este foarte numeros în Cartea lui Allah"* (2), *„iar celui care reflectează asupra Qur'ān-ului căutând călăuzire din el i se va clarifica drumul adevărului"* (3).

(1) Cuvântul autorului *„acest capitol"* se referă aici la capitolul Numelor și Atributelor.

(2) Cuvântul său *„este foarte numeros în Cartea lui Allah"*: de aceea aproape că nu există niciun verset din Cartea lui Allah în care să nu găsești un Nume dintre Numele lui Allah, o faptă dintre faptele Sale sau o hotărâre dintre hotărârile Sale. Ba, dacă ai voi, ai putea spune că fiecare verset din Cartea lui Allah este un Atribut dintre Atributele lui Allah, deoarece Qur'ān-ul nobil este Kalām Allah Măreț și Preaînalt; fiecare verset din el este deci din Atributul lui Allah Măreț și Preaînalt.

(3) Tadabbur-ul unui lucru înseamnă a reflecta asupra lui, ca și cum omul îl privește din spate o dată și din față altă dată; repetă formularea pentru a înțelege sensul.

Cel care reflectează asupra Qur'ān-ului în acest fel trebuie să aibă și intenția de a *„căuta călăuzire din el"*. Scopul său în tadabbur nu trebuie să fie să-și apere propria opinie sau să

folosească Qurʾān-ul pentru polemică falsă, ci să caute adevărul. Atunci rezultatul va fi ceea ce spune autorul: *„i se va clarifica drumul adevărului”.*

Și ce rezultat măreț este acesta!

Dar el este precedat de două lucruri: tadabbur și buna intenție, adică omul să caute călăuzirea din Qurʾān. Atunci drumul adevărului i se va clarifica.

Dovada pentru aceasta se află în mai multe versete, printre care:

Cuvântul lui Allah, Binecuvântat și Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿بِٱلْبَيِّنَٰتِ وَٱلزُّبُرِ ۗ وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾

„Și am coborât asupra ta al-Dhikr pentru ca tu să le clarifici oamenilor ceea ce le-a fost coborât.”
(al-Naḥl 16:44).

Și cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿كِتَٰبٌ أَنزَلْنَٰهُ إِلَيْكَ مُبَٰرَكٌ لِّيَدَّبَّرُوٓا۟ ءَايَٰتِهِۦ وَلِيَتَذَكَّرَ أُو۟لُوا۟ ٱلْأَلْبَٰبِ﴾

„O Carte binecuvântată pe care am coborât-o asupra ta pentru ca ei să reflecteze asupra versetelor ei și pentru ca oamenii înțelegerii să ia aminte.”
(Ṣād 38:29).

Și cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿أَفَلَمْ يَدَّبَّرُواْ ٱلْقَوْلَ أَمْ جَآءَهُم مَّا لَمْ يَأْتِ ءَابَآءَهُمُ ٱلْأَوَّلِينَ﴾

„Oare nu au reflectat asupra Cuvântului? Sau le-a venit ceva ce nu le-a venit părinților lor dintâi?"
(al-Mu'minūn 23:68).

Și cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَقَدْ يَسَّرْنَا ٱلْقُرْءَانَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ﴾

„Cu adevărat, am făcut Qur'ān-ul ușor pentru amintire; există oare cineva care să ia aminte?"
(al-Qamar 54:32).

Versetele în această privință sunt numeroase și arată că cel care reflectează asupra Qur'ān-ului cu această intenție - adică pentru a căuta călăuzirea din el - trebuie să ajungă la rezultat, și anume clarificarea drumului adevărului.

Însă cel care reflectează asupra Qur'ān-ului pentru a pune o parte împotriva alteia, pentru a polemiza prin falsitate și pentru a-și sprijini propria opinie, așa cum se întâmplă la adepții bidʿah și ai devierii, va fi orbit față de adevăr - căutăm refugiu la Allah.

Aceasta pentru că Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿هُوَ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ مِنْهُ ءَايَٰتٌ مُّحْكَمَٰتٌ
هُنَّ أُمُّ ٱلْكِتَٰبِ وَأُخَرُ مُتَشَٰبِهَٰتٌ ۖ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ
زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَٰبَهَ مِنْهُ ٱبْتِغَآءَ ٱلْفِتْنَةِ وَٱبْتِغَآءَ تَأْوِيلِهِۦ ۗ
وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُۥٓ إِلَّا ٱللَّهُ ۗ وَٱلرَّٰسِخُونَ فِى ٱلْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَامَنَّا
بِهِۦ كُلٌّ مِّنْ عِندِ رَبِّنَا ۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّآ أُو۟لُوا۟ ٱلْأَلْبَٰبِ﴾

„El este Cel care a coborât asupra ta Cartea. În ea sunt versete muḥkamāt, care sunt temelia Cărții, și altele mutashābihāt. Cei în ale căror inimi este deviere urmează ceea ce este mutashābih din ea, căutând fitnah și căutând interpretarea lui. Nimeni nu cunoaște interpretarea lui decât Allah, iar cei bine înrădăcinați în cunoaștere...”
(Āl ʿImrān 3:7),

dacă socotim că există o pauză înainte de *„iar cei bine înrădăcinați în cunoaștere”*; adică: *„iar cei bine înrădăcinați în cunoaștere spun: «Noi credem în el; totul este de la Rabb-ul nostru.»”* Dacă spun aceasta, vor fi călăuziți la explicarea lucrurilor mutashābih. Apoi El spune: *„Și nu iau aminte decât oamenii înțelegerii.”*

Și Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَوْ جَعَلْنَٰهُ قُرْءَانًا أَعْجَمِيًّا لَّقَالُوا۟ لَوْلَا فُصِّلَتْ ءَايَٰتُهُۥٓ ۖ
ءَا۬عْجَمِىٌّ وَعَرَبِىٌّ ۗ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ هُدًى وَشِفَآءٌ ۖ
وَٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِىٓ ءَاذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى ۚ
أُو۟لَٰٓئِكَ يُنَادَوْنَ مِن مَّكَانٍۭ بَعِيدٍ﴾

„Spune: pentru cei care cred, el este călăuzire și vindecare; iar cei care nu cred au în urechile lor surzenie și el este pentru ei orbire. Aceștia sunt chemați dintr-un loc îndepărtat.”
(Fuṣṣilat 41:44).

Despre Sunnah Mesagerului lui Allah ﷺ (1)

(1) Sunnah, în limbă, înseamnă *„calea”*. De aici cuvântul Profetului ﷺ: *„Cu siguranță veți urma căile celor de dinaintea voastră”*[10], adică: căile lor.

În terminologie, ea este: *„cuvântul Profetului ﷺ, fapta lui și aprobarea lui”*.

Așadar, ea cuprinde atât ceea ce este obligatoriu, cât și ceea ce este recomandat.

Sunnah este a doua sursă a legislației.

Sensul expresiei noastre *„a doua sursă”* este: a doua ca număr, nu ca rang; căci, dacă este autentică de la Profet ﷺ, rangul ei este ca rangul Qurʾān-ului.

10 Relatat de al-Bukhārī (3456) și Muslim (2669), de la Abū Saʿīd al-Khudrī — Allah să fie mulțumit de el — despre urmarea căilor celor care au fost înainte.

Însă cel care cercetează Qurʾān-ul are nevoie de un singur lucru: ca indicația textului asupra judecății să fie corectă. Cel care cercetează Sunnah are nevoie de două lucruri: primul, autenticitatea atribuirii ei Mesagerului ﷺ; al doilea, corectitudinea indicației ei asupra judecății. Astfel, cel care argumentează cu Sunnah depune parcă mai mult efort decât cel care argumentează cu Qurʾān-ul, deoarece în privința Qurʾān-ului am fost scutiți de cercetarea lanțului său: transmiterea lui este mutawātir și nu cuprinde ceva care să provoace îndoială, spre deosebire de ceea ce este atribuit Mesagerului ﷺ. Dacă Sunnah este autentică de la Mesagerul lui Allah ﷺ, ea este întocmai ca Qurʾān-ul în privința credinței în informație și a punerii în practică a judecății, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُۥ لَهَمَّت طَّآئِفَةٌ مِّنْهُمْ أَن
يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمْ ۖ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِن شَىْءٍ ۚ
وَأَنزَلَ ٱللَّهُ عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن
تَعْلَمُ ۚ وَكَانَ فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا﴾

„Allah a pogorât asupra ta Cartea și Înțelepciunea” **(al-Nisāʾ 4:113).**

Profetul ﷺ a spus:

„Să nu găsesc pe vreunul dintre voi rezemat pe divanul său, căruia îi vine o poruncă dintre poruncile mele și spune: «Nu știm! Ceea ce găsim în Cartea lui Allah, aceea urmăm.» Cu adevărat, mi s-a dat Cartea și împreună cu ea ceva asemenea ei."[11]

De aceea, opinia corectă este că Qur'ān-ul poate fi abrogat prin Sunnah, dacă aceasta este autentică de la Profet ﷺ; acest lucru este posibil rațional și legislativ, însă nu există pentru el un exemplu lipsit de obiecții.

* * *

Sunnah interpretează Qur'ān-ul (1) și îl explică (2).
(1) *„Interpretează Qur'ān-ul"* înseamnă: clarifică sensul voit din el. De exemplu, cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿لِّلَّذِينَ أَحْسَنُواْ ٱلْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌۖ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌۚ أُوْلَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلْجَنَّةِۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ﴾

„Pentru cei care fac bine este al-ḥusnā și încă ceva în plus" **(Yūnus 10:26);**

Profetul ﷺ a explicat *„ceva în plus"* ca fiind vederea Feței lui Allah Măreț și Preaînalt.[12]

11 Relatat de Aḥmad (4/132), Abū Dāwūd (4605), al-Tirmidhī (2663), Ibn Mājah (13) și al-Ḥākim (1/109). Aḥmad Shākir a discutat autenticitatea lui în al-Risālah (p. 9), iar al-Albānī l-a autentificat în al-Ḥadīth Ḥujjah binafsihi.

12 Relatat de Muslim (181), de la Ṣuhayb, despre vederea lui Allah și «ziyādah» (sporul).

La fel, Profetul ﷺ a explicat cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَأَعِدُّواْ لَهُم مَّا ٱسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ وَمِن رِّبَاطِ ٱلْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِۦ عَدُوَّ ٱللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَءَاخَرِينَ مِن دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ ٱللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُواْ مِن شَىْءٍ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾

„Pregătiți împotriva lor câtă putere puteți”
(al-Anfāl 8:60),

spunând: *„Cu adevărat, puterea este tragerea cu arcul! Cu adevărat, puterea este tragerea cu arcul!”*[13]

(2) Adică Sunnah explică ceea ce este formulat în Qurʾān în mod global. În Qurʾān există versete mujmal, iar Sunnah le-a explicat și le-a clarificat. De exemplu:

Textul arab al versetului integral

﴿وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ وَٱرْكَعُواْ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ﴾

„Și împliniți rugăciunea”
(al-Baqarah 2:43).

Allah a poruncit împlinirea ei, iar Sunnah a explicat modul în care se împlinește.

13 Relatat de Muslim (1917), de la ʿUqbah ibn ʿĀmir: «Puterea este tragerea cu arcul».

Și cuvântul Lui, Subḥānahu:

Textul arab al versetului integral

﴿أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِدُلُوكِ ٱلشَّمْسِ إِلَىٰ غَسَقِ ٱلَّيْلِ وَقُرْءَانَ ٱلْفَجْرِ ۖ إِنَّ قُرْءَانَ ٱلْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا﴾

„Împlinește rugăciunea de la declinul soarelui până la întunericul nopții"
(al-Isrā' 17:78).

„De la declinul soarelui" înseamnă: de la declinul soarelui până la întunericul nopții, adică până la apogeul întunericului ei, care este mijlocul nopții, fiindcă cea mai intensă întunecime a nopții este la mijlocul ei.

Sensul aparent al versetului este că acesta ar fi un singur interval de timp, însă Sunnah a detaliat acest sens global: pentru Ẓuhr, de la declinul soarelui până când umbra fiecărui lucru devine egală cu el.

Pentru ʿAṣr, de atunci până când soarele se îngălbenește în timpul ales, apoi până la apus în timpul de necesitate.

Pentru Maghrib, de la apusul soarelui până la dispariția amurgului roșu.

Pentru ʿIshā', de la dispariția amurgului roșu până la mijlocul nopții. Pentru ʿIshā' nu există un timp de necesitate. De aceea, dacă o femeie aflată la menstruație devine curată în a doua jumătate a nopții, nu i se impune nici rugăciunea de ʿIshā' și nici cea de Maghrib, pentru că timpul ʿIshā' se termină la mijlocul nopții și nu există în Sunnah o dovadă că timpul rugăciunii de ʿIshā' se prelungește până la ivirea zorilor.

Iar pentru Fajr, de la ivirea zorilor până la răsăritul soarelui.

De aceea, în același verset El spune: *„de la declinul soarelui până la întunericul nopții”*, apoi separă timpul Fajr și spune:

Textul arab al versetului integral

﴿أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِدُلُوكِ ٱلشَّمْسِ إِلَىٰ غَسَقِ ٱلَّيْلِ وَقُرْءَانَ ٱلْفَجْرِ ۖ إِنَّ قُرْءَانَ ٱلْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا﴾

„și recitarea de la Fajr”
(al-Isrāʾ 17:78),

deoarece între timpul Fajr și celelalte timpuri există o despărțire atât înainte, cât și după: înaintea lui este a doua jumătate a nopții, iar după el prima jumătate a zilei. Acesta este unul dintre modurile prin care Sunnah explică, întrucât ea a clarificat timpurile.

La fel cu porunca: *„Și dați zakāh”*; Sunnah a explicat nișāb-urile și bunurile pentru care se datorează zakāh.

Și indică spre el (1) și exprimă lucruri de la el (2).

(1) Această expresie cuprinde interpretarea, explicarea și exprimarea; Sunnah interpretează Qurʾān-ul și explică Qurʾān-ul.

(2) Adică vine cu sensuri noi sau cu judecăți care nu se găsesc în Qurʾān. Acest lucru este frecvent, căci multe judecăți legislative au venit independent prin Sunnah și nu au fost formulate în Qurʾān.

Însă Qurʾān-ul a indicat că acestea au aceeași autoritate ca ceea ce este menționat în el, precum cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿مَّن يُطِعِ ٱلرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ ٱللَّهَ ۖ وَمَن تَوَلَّىٰ فَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا﴾

„Cine ascultă de Mesager, a ascultat de Allah”
(al-Nisāʾ 4:80),

cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿مَّآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْ أَهْلِ ٱلْقُرَىٰ فَلِلَّهِ
وَلِلرَّسُولِ وَلِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَـٰمَىٰ وَٱلْمَسَـٰكِينِ وَٱبْنِ
ٱلسَّبِيلِ كَىْ لَا يَكُونَ دُولَةًۢ بَيْنَ ٱلْأَغْنِيَآءِ مِنكُمْ ۚ وَمَآ
ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ
إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ﴾

„Ceea ce vă dă Mesagerul, luați, iar de ceea ce vă oprește, opriți-vă"
(al-Ḥashr 59:7),

și cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَمْرًا
أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ ۗ وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ
وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَـٰلًا مُّبِينًا﴾

„Iar cine nu ascultă de Allah și de Mesagerul Său s-a rătăcit într-o rătăcire limpede"
(al-Aḥzāb 33:36).

În privința unei judecăți concrete, Sunnah a venit independent cu multe judecăți care nu sunt în Qur'ān. Printre acestea este ceea

ce va veni în primul ḥadīth menționat de autor în acest capitol: *„Domnul nostru coboară la cerul cel mai de jos când mai rămâne ultima treime a nopții...”*[14]. Acest lucru nu se găsește în Qurʾān.

Prin urmare, poziția Sunnah față de Qurʾān se încadrează în aceste patru feluri: interpretează ceea ce este dificil, explică ceea ce este formulat global, indică spre ceea ce este în el și exprimă lucruri suplimentare față de el.

* * *

„Și tot ceea ce Mesagerul a descris despre Domnul său Măreț și Preaînalt în aḥādīth autentice pe care savanții le-au primit cu acceptare, trebuie crezut de asemenea.” (1)

(1) Aceasta este o regulă importantă pe care autorul - Allah să aibă milă de el - a enunțat-o.

Cuvântul său *„tot ceea ce”* este condițional. Verbul condiției este *„a descris”*, iar *„trebuie crezut”* este răspunsul condiției.

Așadar, tot ceea ce Mesagerul a descris despre Domnul său, precum și tot ceea ce L-a numit, trebuie primit. Există Nume prin care Mesagerul L-a numit pe Domnul său și care nu apar în Qurʾān, precum al-Shāfī - Vindecătorul. Profetul ﷺ a spus: *„Vindecă Tu, căci Tu ești al-Shāfī; nu există vindecare decât vindecarea Ta.”*[15]

Cuvântul *„Rabb”* nu apare în Qurʾān fără o construcție de anexare, dar în Sunnah Mesagerul ﷺ a spus: *„Cât despre rukūʿ, preamăriți în el pe Rabb.”*[16]

Și despre siwāk a spus: *„Curățire pentru gură și mulțumire pentru Rabb.”*[17]

Din formularea autorului pare că el condiționează acceptarea lor de două lucruri:

---

14 Ediția arabă precizează că ḥadīth-ul va fi redat integral la începutul volumului al doilea; el se află în cele două Ṣaḥīḥ-uri.

15 Relatat de al-Bukhārī (5742) și Muslim (2191), de la ʿĀʾishah: «...vindecă, Tu ești Vindecătorul (al-Shāfī)...».

16 Relatat de Muslim (479), de la Ibn ʿAbbās, cu privire la glorificarea Domnului în rukūʿ.

17 Menționat de al-Bukhārī în formă muʿallaq (4/158); relatat cu isnād de Aḥmad (6/62), al-Nasāʾī (1/10) și Ibn Ḥibbān (2/287). Al-Baghawī l-a considerat ḥasan.

Primul: ca aḥādīth să fie autentice.

Al doilea: ca savanții - adică specialiștii în ḥadīth - să le fi primit cu acceptare. Însă acesta nu este sensul voit. Sensul avut aici în vedere este că aḥādīth autentice sunt primite cu acceptare de savanți; așadar această descriere este explicativă, nu restrictivă.

Cuvântul său *„pe care le-au primit"* explică starea aḥādīth-urilor autentice: savanții le primesc cu acceptare, pentru că este imposibil ca aḥādīth să fie autentice, iar savanții să le respingă; dimpotrivă, le vor accepta.

Este adevărat că există aḥādīth al căror aspect exterior pare autentic, dar care pot avea o ʿillah ascunsă, precum inversarea unei relatări asupra unui narator sau ceva asemănător; acestea nu sunt socotite dintre aḥādīth autentice.

El spune: *„trebuie crezut în ele"*, potrivit cuvântului lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ مِن قَبۡلُۚ وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا﴾

„O, voi cei care credeți! Credeți în Allah și în Mesagerul Său" **(al-Nisāʾ 4:136), și:**

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِى ٱلْأَمْرِ مِنكُمْۖ فَإِن تَنَٰزَعْتُمْ فِى شَىْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾

„O, voi cei care credeți! Ascultați de Allah și ascultați de Mesager”
(al-Nisāʾ 4:59), și:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَآ أَجَبْتُمُ ٱلْمُرْسَلِينَ فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ ٱلْأَنۢبَآءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَآءَلُونَ﴾

„În Ziua când îi va chema și va spune: «Ce le-ați răspuns mesagerilor?» Atunci veștile le vor fi întunecate în Ziua aceea și nu se vor putea întreba unii pe alții”
(al-Qaṣaṣ 28:65-66).

Textele în această privință sunt multe și cunoscute.

Să știi că poziția adepților patimilor și ai bidʿah față de aḥādīth care le contrazic patimile se reduce la două lucruri: fie le declară false, fie le denaturează.

Dacă le este posibil să declare ḥadīth-ul fals, o fac, precum în regula lor falsă: *„relatările āḥād nu sunt acceptate în ʿaqīdah!”*

Ibn al-Qayyim - Allah să aibă milă de el - a răspuns acestei reguli și a invalidat-o prin multe dovezi la sfârșitul lucrării Mukhtaṣar al-Ṣawāʿiq.

Iar dacă nu le este posibil să-l declare fals, îl denaturează, așa cum au denaturat textele Qurʾān-ului.

În schimb, Ahl al-Sunnah au acceptat tot ceea ce este autentic de la Profet ﷺ, atât în chestiunile de cunoaștere și credință, cât și în chestiunile practice, deoarece dovada stabilește obligația acceptării tuturor acestora.

Cuvântul său *„de asemenea"* înseamnă: așa cum trebuie crezut în ceea ce este în Qurʾān, fără taḥrīf, fără taʿṭīl, fără takyīf și fără tamthīl.

De exemplu, cuvântul Profetului ﷺ: *„Domnul nostru coboară la cerul cel mai de jos în fiecare noapte, când mai rămâne ultima treime a nopții, și spune: «Cine Mă cheamă, ca să-i răspund? Cine Îmi cere, ca să-i dau? Cine Îmi cere iertare, ca să-l iert?»"* (1) Relatat de al-Bukhārī și Muslim.[18]

Capitol

Despre aḥādīth Atributelor

(1) Acest ḥadīth afirmă coborârea lui Allah la cerul cel mai de jos.

Unii savanți au spus despre acest ḥadīth că se numără printre aḥādīth mutawātirah, iar ei sunt de acord că se numără printre aḥādīth foarte cunoscute și larg răspândite printre savanții Sunnah.

Cuvântul său: *„Domnul nostru coboară la cerul cel mai de jos"*: coborârea Lui, Preaînaltul, este reală, deoarece, așa cum ne-a trecut mai înainte, orice lucru al cărui pronume se referă la Allah Îi este atribuit în mod real.

Prin urmare, trebuie să credem în aceasta și să o afirmăm și să spunem: Domnul nostru coboară la cerul cel mai de jos, care este cerul cel mai apropiat de pământ, iar cerurile sunt șapte. El Măreț și Preaînalt coboară în acest timp al nopții pentru apropierea de robii Săi, așa cum Se apropie de ei în seara zilei de ʿArafah, când Se laudă înaintea îngerilor cu cei care stau acolo.[19]

Cuvântul său *„în fiecare noapte"* cuprinde toate nopțile anului.

---

18 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (1/94): al-Bukhārī (7494) și Muslim (758), de la Abū Hurayrah, despre coborârea divină în ultima treime a nopții.

19 Relatat de Muslim (1348), de la ʿĀʾishah, despre ziua de ʿArafah.

Cuvântul său *„când mai rămâne ultima treime a nopții”*: noaptea începe, prin acord, la apusul soarelui, însă s-a ivit dezacord cu privire la sfârșitul ei: este la ivirea zorilor sau la răsăritul soarelui? Sensul evident este că noaptea în sens legislativ se termină la ivirea zorilor, iar noaptea în sens astronomic se termină la răsăritul soarelui.

Cuvântul său *„și spune: Cine Mă cheamă?”*: *„cine”* este o interogație pentru stimulare și încurajare, precum cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ هَلۡ أَدُلُّكُمۡ عَلَىٰ تِجَٰرَةٖ تُنجِيكُم مِّنۡ عَذَابٍ أَلِيمٖ﴾

„Să vă îndrum către un negoț care vă va salva de o pedeapsă dureroasă?”
(al-Ṣaff 61:10).

„Mă cheamă” înseamnă: spune *„O, Rabb!”*

Cuvântul său *„ca să-i răspund”* este la cazul naṣb, deoarece este răspunsul unei cereri.

„Cine Îmi cere” - adică spune: *„Îți cer Paradisul”*, sau ceva asemănător.

„Cine Îmi cere iertare” - adică spune: *„O, Allah, iartă-mă”*, sau: *„Îți cer iertare, O, Allah!”*

***„Ca să-l iert”*:** maghfirah înseamnă acoperirea păcatului și trecerea peste el.

Prin aceasta îi devine limpede celui care citește acest ḥadīth că prin coborâre se înțelege aici coborârea lui Allah Însuși. Nu avem nevoie să spunem *„cu Ființa Sa”*; cât timp verbul Îi este atribuit, el este al Lui. Însă unii savanți au spus *„coboară cu Ființa Sa”*, fiindcă au fost siliți să folosească această formulare de cei care au denaturat ḥadīth-ul și au spus: *„ceea ce coboară este porunca lui Allah!”* Alții au spus: *„ceea ce coboară este mila lui Allah!”* Iar alții: *„ceea ce coboară este un înger dintre îngerii lui Allah!”*

Acest lucru este fals, fiindcă porunca lui Allah coboară permanent și nu numai în ultima treime a nopții. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ إِلَى ٱلْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِى يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُۥٓ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ﴾

„El cârmuiește porunca din cer către pământ, apoi ea se înalță la El"
(al-Sajdah 32:5), **și:**

Textul arab al versetului integral

﴿وَلِلَّهِ غَيْبُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ ٱلْأَمْرُ كُلُّهُۥ فَٱعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾

„La El se întoarce toată porunca"
(Hūd 11:123).

Cât despre afirmația lor că mila lui Allah coboară la cerul cel mai de jos când mai rămâne ultima treime a nopții: Subḥān Allāh! Mila nu coboară decât în acest timp?! Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا بِكُم مِّن نِّعْمَةٍ فَمِنَ ٱللَّهِ ۖ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ ٱلضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْـَٔرُونَ﴾

„Orice binecuvântare aveți este de la Allah"
(al-Naḥl 16:53).

Toate binecuvântările sunt de la Allah și se numără printre efectele milei Sale, iar ele vin neîncetat în orice timp.

Apoi spunem: ce folos avem noi din coborârea milei la cerul cel mai de jos?

Și celui care spune că este un înger dintre îngerii lui Allah îi spunem: este rațional ca un înger dintre îngerii lui Allah să spună: *„Cine Mă cheamă, ca să-i răspund?..."* și așa mai departe?

Prin aceasta devine limpede că aceste afirmații sunt taḥrīf fals, pe care ḥadīth-ul însuși îl invalidează.

Pe Allah, ei nu Îl cunosc pe Allah mai bine decât Mesagerul lui Allah, nu sunt mai sinceri în sfătuirea robilor lui Allah decât Mesagerul lui Allah și nu sunt mai elocvenți în vorbire decât Mesagerul lui Allah ﷺ.

Ei spun: *„Cum puteți spune că Allah coboară? Dacă coboară, unde mai este ʿulūw-ul? Dacă coboară, unde mai este istiwāʾ-ul asupra Tronului? Dacă coboară, coborârea înseamnă mișcare și trecere dintr-un loc în altul! Dacă coboară, coborârea este un eveniment nou, iar evenimentele noi nu subzistă decât într-un lucru nou!"*

Noi spunem: aceasta este dispută prin fals și nu împiedică afirmarea coborârii în sens real.

Sunteți voi mai cunoscători cu privire la ceea ce I se cuvine lui Allah Măreț și Preaînalt decât Companionii Mesagerului ﷺ?

Companionii Mesagerului ﷺ nu au ridicat niciodată aceste posibilități. Ei au spus: *„Am auzit, am crezut, am primit și am confirmat."*

Iar voi, cei veniți mai târziu și cei care vă împotriviți, veniți acum și disputați prin fals spunând: *„Cum? Cum?"*

Noi spunem: El coboară. Nu discutăm despre istiwāʾ-ul Său asupra Tronului: dacă Tronul rămâne gol de El sau nu rămâne gol.

Cât despre ʿulūw, spunem: El coboară, însă rămâne înalt, Măreț și Preaînalt, deasupra creației Sale. Căci sensul coborârii nu este că cerul Îl poartă și celelalte ceruri Îl acoperă; nimic dintre creaturile Sale nu-L cuprinde.

Așadar spunem: El coboară în mod real, împreună cu ʿulūw-ul Său real, și nimic nu este asemenea Lui.

Cât despre istiwā' asupra Tronului, aceasta este o faptă și nu un Atribut al Ființei. După cum văd eu, nu avem dreptul să discutăm dacă Tronul rămâne gol de El sau nu; ci tăcem, așa cum au tăcut Companionii - Allah să fie mulțumit de ei.

Iar savanții Ahl al-Sunnah au în această chestiune trei opinii. O opinie spune că Tronul rămâne gol de El; însă noi tăcem, așa cum au tăcut Companionii - Allah să fie mulțumit de ei.

Savanții Ahl al-Sunnah au în această chestiune trei opinii: că Tronul rămâne gol de El, că nu rămâne gol de El și opinia suspendării judecății.

Shaykh al-Islām - Allah să aibă milă de el - spune în al-Risālah al-ʿArshiyyah că Tronul nu rămâne gol de El, deoarece dovezile istiwā'-ului Său asupra Tronului sunt muḥkam, iar acest ḥadīth este muḥkam. Atributele lui Allah Măreț și Preaînalt nu se măsoară după atributele creaturilor. Prin urmare, trebuie să păstrăm textele despre istiwā' în caracterul lor muḥkam și textul despre coborâre în caracterul lui muḥkam și să spunem: El este mustawin asupra Tronului Său și coboară la cerul cel mai de jos; Allah cunoaște cel mai bine modalitatea aceasta, iar mințile noastre sunt prea scurte, prea slabe și prea neînsemnate pentru a-L cuprinde pe Allah Măreț și Preaînalt.

A doua opinie este suspendarea judecății: ei spun că nu afirmăm nici că Tronul rămâne gol de El, nici că nu rămâne gol.

A treia este că Tronul rămâne gol de El.

Cei de mai târziu, care au cunoscut faptul că pământul este sferic și că soarele se rotește în raport cu pământul, au ridicat o obiecție: *„Cum coboară în treimea nopții? Treimea nopții, când pleacă din Regatul Arabiei Saudite, ajunge în Europa și în zonele apropiate de ea. Înseamnă că El coboară permanent?"*

Noi spunem: mai întâi crede că Allah coboară în acest timp precis. După ce ai crezut, nu mai ai nimic de căutat dincolo de aceasta; nu spune *„Cum? Cum?"* Spune: atunci când este treimea nopții în Arabia Saudită, Allah coboară, iar atunci când este treimea nopții în America, coborârea lui Allah are loc de

asemenea; când se ivește zorii, timpul coborârii se termină în fiecare loc potrivit timpului acelui loc.
Așadar, poziția noastră este să spunem: credem în ceea ce ne-a ajuns prin Muḥammad, Mesagerul lui Allah ﷺ: că Allah coboară la cerul cel mai de jos când mai rămâne ultima treime a nopții și spune:

„Cine Mă cheamă, ca să-i răspund? Cine Îmi cere, ca să-i dau? Cine Îmi cere iertare, ca să-l iert?"

Printre beneficiile acestui ḥadīth sunt:

Primul: afirmarea ʿulūw-ului lui Allah, din cuvântul *„coboară"*.

Al doilea: afirmarea faptelor opționale, adică a Atributelor fiʿliyyah, din cuvântul: *„coboară când mai rămâne ultima treime a nopții"*.

Al treilea: afirmarea vorbirii pentru Allah, din cuvântul *„și spune"*.

Al patrulea: afirmarea generozității lui Allah Măreț și Preaînalt, din cuvintele: *„Cine Mă cheamă... cine Îmi cere... cine Îmi cere iertare..."*

Din punct de vedere practic, în el este următorul folos:

Se cuvine omului să profite de această parte a nopții, să-I ceară lui Allah Măreț și Preaînalt, să-L cheme și să-I ceară iertare, cât timp Rabb-ul, Subḥānahu, spune: *„Cine Mă cheamă... cine Îmi cere iertare..."* Iar *„cine"* este pentru stimulare. Se cuvine, deci, să folosim această ocazie, căci din viața ta nu ai decât ceea ce ai petrecut în ascultarea lui Allah. Zilele vor trece peste tine, iar când moartea coboară asupra ta, este ca și cum te-ai fi născut în acel ceas; tot ceea ce a trecut nu mai este nimic.

* * *

Și cuvântul Profetului ﷺ: *„Allah Se bucură mai mult de tawbah robului Său decât unul dintre voi de animalul său de călărie..."* până la sfârșitul ḥadīth-ului. (1) Relatat de al-Bukhārī și Muslim.

(1) Acest ḥadīth afirmă bucuria: *„Allah Se bucură mai mult de*

tawbah robului Său...”[20]

„Lillāh” - lām-ul este lām al-ibtidā', iar *„Allah”* este mubtada'.

„Mai mult” este khabar-ul mubtada'-ului.

„Bucurie” este tamyīz.

Autorul spune *„ḥadīth-ul”*, adică: completează ḥadīth-ul.

Povestea ḥadīth-ului este că acest om avea cu el animalul său de călărie, pe care se aflau hrana și băutura lui. Animalul s-a pierdut, iar el a plecat să-l caute și nu l-a găsit. Și-a pierdut speranța în viață, apoi s-a întins sub un copac așteptând moartea. Deodată, frâul cămilei sale era prins de copac. Nimeni nu poate estima această bucurie decât cel care a trăit-o. El a apucat frâul cămilei și a spus: *„O, Allah! Tu ești robul meu, iar eu sunt domnul Tău!”* - a greșit din intensitatea bucuriei; nu a mai stăpânit felul în care vorbea!

Allah Măreț și Preaînalt Se bucură mai mult de tawbah robului Său atunci când acesta se întoarce la El decât s-a bucurat acel om de animalul său. Allah Măreț și Preaînalt nu are nevoie de tawbah noastră; noi suntem cei care avem nevoie de El în toate stările noastre. Însă, din generozitatea Lui, Măreț și Preaînalt, și din iubirea Lui pentru binefacere, merit și dărnicie, El Se bucură cu această bucurie fără asemănare de tawbah omului atunci când acesta se întoarce la El.

Acest ḥadīth afirmă bucuria lui Allah Măreț și Preaînalt. Spunem despre această bucurie că este o bucurie reală și cea mai mare bucurie, însă nu este precum bucuria creaturilor.

Bucuria, la om, este o exaltare și o ușurare pe care le simte în sine când obține ceea ce îl încântă. De aceea simți, când te bucuri de ceva, ca și cum ai merge prin aer. Însă, în privința lui Allah Măreț și Preaînalt, nu explicăm bucuria prin ceea ce cunoaștem din noi înșine. Spunem: este o bucurie potrivită Lui, Măreț și Preaînalt, la fel ca restul Atributelor. După cum spunem că Allah are o Ființă, dar ea nu seamănă cu ființele noastre, tot astfel El are

20 Relatat de al-Bukhārī (11/102) și Muslim (p. 2102), de la mai mulți Companioni, în formulări diferite, despre bucuria lui Allah pentru pocăința robului.

Atribute care nu seamănă cu atributele noastre, fiindcă vorbirea despre Atribute urmează vorbirii despre Ființă.

Credem, așadar, că Allah Preaînaltul are bucurie, așa cum a afirmat-o cel care Îl cunoaște cel mai bine dintre creație, Muḥammad ﷺ, cel mai sincer dintre oameni în sfătuirea creației și cel mai elocvent dintre oameni în ceea ce rostește.

Ne expunem unui mare pericol dacă spunem că prin *„bucurie”* se înțelege răsplata. Adepții taḥrīf-ului spun că Allah nu Se bucură, iar prin bucuria Lui s-ar înțelege răsplătirea celui care se întoarce în tawbah sau voința de a-l răsplăti. Astfel, ei spun despre bucurie că este fie răsplata creată, fie voința răsplății.

Noi spunem: prin bucurie se înțelege bucuria în sens real, așa cum prin *„Allah Măreț și Preaînalt”* se înțelege El Însuși în sens real, însă nu asemănăm niciodată Atributele lui Allah cu atributele noastre.

Pe lângă afirmarea bucuriei lui Allah Măreț și Preaînalt, din acest ḥadīth se înțelege desăvârșirea milei și blândeții Sale față de robii Săi: El iubește întoarcerea păcătosului la El cu această iubire uriașă. Omul fuge de Allah prin păcat, apoi se oprește și se întoarce la Allah, iar Allah Se bucură de el cu această bucurie uriașă.

Din punct de vedere practic, ḥadīth-ul ne învață să fim cât se poate de stăruitori în tawbah: ori de câte ori facem un păcat, ne întoarcem la Allah.

Allah Preaînaltul spune, descriindu-i pe cei cu taqwā: *„Și cei care, atunci când săvârșesc o faptă rușinoasă..."* - orice faptă rușinoasă, precum zină, liwāṭ sau căsătoria cu femeile care sunt maḥram. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَا تَنكِحُواْ مَا نَكَحَ ءَابَآؤُكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ فَٰحِشَةً وَمَقْتًا وَسَآءَ سَبِيلًا﴾

„Nu vă căsătoriți cu femeile cu care s-au căsătorit tații voștri, în afară de ceea ce a trecut; cu adevărat, aceasta este o faptă rușinoasă, ceva detestabil și o cale rea"
(al-Nisāʾ 4:22).

Și:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَا تَقْرَبُواْ ٱلزِّنَىٰٓ إِنَّهُۥ كَانَ فَٰحِشَةً وَسَآءَ سَبِيلًا﴾

„Nu vă apropiați de zină; cu adevărat, este o faptă rușinoasă și o cale rea"
(al-Isrāʾ 17:32).

Iar Lūṭ le-a spus poporului său:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ أَتَأْتُونَ ٱلْفَٰحِشَةَ مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ ٱلْعَٰلَمِينَ﴾

„Săvârșiți voi fapta rușinoasă?"
(al-Aʿrāf 7:80).

Așadar: *„Și cei care, atunci când săvârșesc o faptă rușinoasă sau se nedreptățesc pe ei înșiși, Își amintesc de Allah”* - Îl amintesc pe Allah Preaînaltul în sufletele lor: își amintesc măreția Lui, pedeapsa Lui și răsplata Lui pentru cei care se întorc în tawbah. *„Și cer iertare pentru păcatele lor.”* Au făcut ceea ce au făcut, însă Îl amintesc pe Allah Preaînaltul în sufletele lor și cer iertare pentru păcatele lor, iar El îi iartă. Dovada este cuvântul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱلَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا۟ فَٰحِشَةً أَوْ ظَلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ ذَكَرُوا۟ ٱللَّهَ فَٱسْتَغْفَرُوا۟ لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ إِلَّا ٱللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا۟ عَلَىٰ مَا فَعَلُوا۟ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾

„Și cine iartă păcatele în afară de Allah?”
(Āl ʿImrān 3:135).

Dacă știi că Allah Se bucură de tawbah ta cu această bucurie fără asemănare, fără îndoială că vei fi cât se poate de stăruitor în tawbah.

Tawbah are cinci condiții:

Prima: ikhlāṣ pentru Allah Măreț și Preaînalt, adică să nu fii împins la tawbah de dorința de a fi văzut de oameni, de a obține rang înaintea lor sau de vreun alt scop lumesc asemănător.

A doua: regretul pentru neascultare.

A treia: părăsirea păcatului. Din părăsire face parte, dacă tawbah privește un drept al oamenilor, să restitui dreptul stăpânului lui.

A patra: hotărârea de a nu reveni la acel păcat în viitor.

A cincea: tawbah să aibă loc în timpul în care este acceptată. Pentru oameni în general, acceptarea tawbah se încheie când soarele răsare dinspre apus; pentru fiecare om în parte, ea se încheie când îi vine termenul morții.

Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَيْسَتِ ٱلتَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ ٱلسَّيِّـَٔاتِ حَتَّىٰٓ إِذَا حَضَرَ
أَحَدَهُمُ ٱلْمَوْتُ قَالَ إِنِّى تُبْتُ ٱلْـَٰٔنَ وَلَا ٱلَّذِينَ يَمُوتُونَ
وَهُمْ كُفَّارٌ ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾

„Tawbah nu este pentru cei care fac rele până când, când moartea vine la unul dintre ei, acesta spune: «Acum mă întorc în tawbah»"
(al-Nisāʾ 4:18).

S-a autentificat de la Profet ﷺ că timpul tawbah se încheie când soarele răsare dinspre apus[21]. Atunci oamenii vor crede, însă:

Textul arab al versetului integral

﴿هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّآ أَن تَأْتِيَهُمُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ أَوْ يَأْتِىَ رَبُّكَ أَوْ
يَأْتِىَ بَعْضُ ءَايَـٰتِ رَبِّكَ ۗ يَوْمَ يَأْتِى بَعْضُ ءَايَـٰتِ رَبِّكَ
لَا يَنفَعُ نَفْسًا إِيمَـٰنُهَا لَمْ تَكُنْ ءَامَنَتْ مِن قَبْلُ أَوْ
كَسَبَتْ فِىٓ إِيمَـٰنِهَا خَيْرًا ۗ قُلِ ٱنتَظِرُوٓا۟ إِنَّا مُنتَظِرُونَ﴾

„Credința unui suflet nu-i va folosi dacă nu a crezut mai înainte sau dacă nu a dobândit bine în credința sa"
(al-Anʿām 6:158).

21 Relatat de al-Bukhārī (4636) și Muslim (157), de la Abū Hurayrah, despre răsărirea soarelui dinspre apus.

Acestea sunt cinci condiții; dacă sunt îndeplinite, tawbah este validă.

Dar este oare o condiție pentru validitatea tawbah ca omul să se întoarcă din toate păcatele?

Există dezacord. Opinia corectă este că aceasta nu este o condiție și că tawbah dintr-un păcat este validă chiar dacă omul persistă în alt păcat. Însă acestui om nu i se aplică descrierea absolută de *„dintre cei care se întorc în tawbah"*; se spune că a făcut o tawbah limitată, nu una absolută.

Dacă cineva bea alcool și consumă ribā, apoi se întoarce în tawbah de la consumul alcoolului, tawbah lui de la alcool este validă, iar păcatul ribā rămâne asupra lui. El nu atinge rangul celor care se întorc în tawbah în mod absolut, fiindcă persistă în unele neascultări.

Un om îndeplinește toate condițiile tawbah, apoi revine la păcat. Tawbah lui anterioară nu se anulează, deoarece la momentul ei hotărârea sa a fost să nu revină, însă sufletul i-a înfrumusețat păcatul și a revenit. El trebuie numai să facă o nouă tawbah. Și astfel, ori de câte ori păcătuiește, se întoarce în tawbah; meritul lui Allah este larg.

* * *

Și cuvântul Profetului ﷺ: *„Allah râde către doi oameni, unul dintre ei îl ucide pe celălalt, iar amândoi intră în Paradis."* Relatat de al-Bukhārī și Muslim. (1)

(1) Acest ḥadīth afirmă râsul, și anume cuvântul Profetului ﷺ: *„Allah râde către doi oameni; unul dintre ei îl ucide pe celălalt, iar amândoi intră în Paradis."*[22]

În unele exemplare apare formularea *„amândoi intră"*, iar aceasta este corectă, deoarece în predicatul lui *„kilā"* este permis - fie că predicatul este verb, fie nume - să se țină seama fie de forma cuvântului, fie de sensul lui. Ambele feluri s-au reunit în versul poetului care descrie doi cai:

„Amândoi, când alergarea dintre ei s-a întețit, au pornit cu avânt, iar nasul fiecăruia dintre ei era ridicat."

22 Relatat de al-Bukhārī (2826) și Muslim (1890), de la Abū Hurayrah, despre cei doi oameni de care Allah râde.

În acest ḥadīth, Profetul ﷺ ne informează că Allah râde către doi oameni: când se întâlnesc, unul dintre ei îl ucide pe celălalt, iar apoi amândoi intră în Paradis și dușmănia dintre ei dispare. Unul dintre ei era musulman, iar celălalt necredincios; necredinciosul îl ucide pe musulman, astfel încât acesta devine shahīd și intră în Paradis. Apoi Allah îi dăruiește acestui necredincios Islām-ul; el devine musulman și după aceea este ucis ca shahīd sau moare fără să fie ucis, astfel încât intră și el în Paradis. Așadar, ucigașul și cel ucis intră amândoi în Paradis, iar Allah râde către ei.

În aceasta se află afirmarea râsului pentru Allah Măreț și Preaînalt. Este un râs real, însă nu seamănă cu râsul creaturilor; este un râs potrivit măreției și grandorii Sale. Nu ne este permis să-l asemănăm, pentru că nu ne este permis să spunem că Allah are gură sau dinți sau ceva asemănător. Însă afirmăm râsul pentru Allah într-un mod potrivit Lui, Subḥānahu wa Taʿālā.

Dacă cineva spune: *„Din afirmarea râsului rezultă că Allah ar fi asemenea creaturii."*
Răspunsul este: nu rezultă că ar fi asemenea creaturii, deoarece Cel care a spus *„râde"* este Același care a revelat cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿فَاطِرُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ
أَزْوَٰجًا وَمِنَ ٱلْأَنْعَٰمِ أَزْوَٰجًا ۖ يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ ۚ لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ
شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ﴾

„Nimic nu este asemenea Lui și El este As-Samīʿ, Al-Baṣīr" **(al-Shūrā 42:11).**

Pe de altă parte, Profetul ﷺ nu vorbește despre un astfel de lucru decât prin revelație, deoarece aceasta ține de lucrurile nevăzute și nu de chestiunile de ijtihād în care Mesagerul ﷺ ar putea face ijtihād, apoi Allah să-l confirme sau să nu-l confirme. Dimpotrivă, se numără printre lucrurile ghayb-ului pe care Mesagerul ﷺ le primește prin revelație.

Dacă cineva ar spune: *„Prin râs se înțelege mulțumirea, fiindcă omul, dacă este mulțumit de un lucru, se bucură de el și râde; iar prin mulțumire se înțelege răsplata sau voința răsplății”*, așa cum spun adepții taʿṭīl-ului.

Răspunsul este să spunem: aceasta este denaturarea cuvintelor din locurile lor. De unde știți voi că prin mulțumire se înțelege răsplata?

Voi ați spus acum despre Allah ceea ce nu cunoașteți în două privințe:

Prima: ați îndepărtat textul de sensul său aparent fără cunoaștere.

A doua: I-ați atribuit un sens contrar sensului aparent fără cunoaștere.

Apoi le spunem: dacă afirmați că voința este stabilită pentru Allah Măreț și Preaînalt, atunci regula voastră se destramă, pentru că și omul are voință, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ ٱللَّهُ وَعْدَهُۥٓ إِذْ تَحُسُّونَهُم بِإِذْنِهِۦ ۖ حَتَّىٰٓ
إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَٰزَعْتُمْ فِى ٱلْأَمْرِ وَعَصَيْتُم مِّنۢ بَعْدِ مَآ أَرَىٰكُم
مَّا تُحِبُّونَ ۚ مِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلدُّنْيَا وَمِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلْءَاخِرَةَ
ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ ۖ وَلَقَدْ عَفَا عَنكُمْ ۗ وَٱللَّهُ ذُو
فَضْلٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ﴾

„Dintre voi sunt cei care vor lumea aceasta și dintre voi sunt cei care vor Viața de Apoi"
(Āl ʿImrān 3:152).

Omul are deci voință. Ba chiar și zidul are voință, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿فَٱنطَلَقَا حَتَّىٰٓ إِذَآ أَتَيَآ أَهْلَ قَرْيَةٍ ٱسْتَطْعَمَآ أَهْلَهَا فَأَبَوْا۟ أَن يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَن يَنقَضَّ فَأَقَامَهُۥ ۖ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا﴾

„Au găsit acolo un zid care voia să se prăbușească” **(al-Kahf 18:77).**

Prin urmare, ori negați voința de la Allah Măreț și Preaînalt, așa cum ați negat alte Atribute, ori afirmați pentru Allah Măreț și Preaînalt ceea ce El a afirmat pentru Sine, chiar dacă o creatură are un corespondent cu același nume, nu cu aceeași realitate.

Folosul practic al acestui ḥadīth este:

Dacă știm că Allah Măreț și Preaînalt râde, nădăjduim de la El orice bine. De aceea, un om i-a spus Profetului ﷺ: *„O, Mesager al lui Allah, Domnul nostru râde?”* El a spus: *„Da.”* Omul a spus: *„Nu vom fi lipsiți de bine de la un Domn care râde.”*[23]

Când știm aceasta, ni se deschide speranța către orice bine, pentru că există o diferență între un om posomorât, aproape niciodată văzut râzând, și un om care râde.

Profetul ﷺ era mereu binevoitor la chip și zâmbea mult.

* * *

Și cuvântul Profetului ﷺ: *„Domnul nostru Se miră de deznădejdea robilor Săi și de apropierea schimbării stării lor; Se uită la voi când sunteți aflați în strâmtorare și deznădăjduiți și continuă să râdă, știind că izbăvirea voastră este aproape.”* (1) Ḥadīth ḥasan.

23 Relatat de Aḥmad (4/11-12), Ibn Mājah (181), al-Bayhaqī în al-Asmāʾ wa-l-Ṣifāt (987), al-Ājurrī în al-Sharīʿah (279) și Ibn Abī ʿĀṣim în al-Sunnah (1/244), de la Abū Razīn. Al-Albānī l-a considerat ḥasan în al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (2810).

(1) Acest ḥadīth[24] afirmă mirarea și alte Atribute.

Mirarea înseamnă a considera un lucru neobișnuit și poate avea două cauze:

Prima cauză: cauzele lucrului îi sunt ascunse celui care se miră, astfel încât lucrul îi vine deodată, fără să-l fi așteptat. Aceasta este imposibilă în privința lui Allah Preaînaltul, căci Allah cunoaște totul și nimic din pământ sau cer nu-I este ascuns.

A doua: cauza mirării este că acel lucru iese din tiparul lucrurilor asemănătoare și din ceea ce ar trebui să fie, fără vreo lipsă din partea celui care se miră; de exemplu, cineva să facă un lucru atât de neobișnuit încât nu se cuvine să se petreacă de la unul ca el.

Această mirare este afirmată pentru Allah Măreț și Preaînalt, deoarece ea nu provine dintr-o lipsă a Celui care Se miră, ci este mirare raportată la starea celui de care se miră.

Cuvântul său: *„Domnul nostru Se miră de deznădejdea robilor Săi"*: qunūṭ înseamnă cea mai puternică formă de disperare.

Rabb-ul Măreț și Preaînalt Se miră de pătrunderea disperării intense în inimile robilor.

***„Și de apropierea schimbării stării lor"*:** wāw-ul are sensul de *„împreună cu"*, adică: împreună cu faptul că schimbarea stării lor este aproape.

„Al-ghiyar" este un nume colectiv pentru ghīrah, așa cum ṭayr este nume colectiv pentru ṭayrah. Aici are sensul de schimbare: El schimbă o stare într-o altă stare printr-un singur cuvânt: *„Fii!"*, și ea este.

Cuvântul său: *„Se uită la voi aflați în strâmtorare"* înseamnă că Allah Se uită la noi cu Ochiul Său.

***„Aflați în strâmtorare și deznădăjduiți"*:** al-azl este cel căzut în greutate și necaz, iar *„deznădăjduiți"* este pluralul celui care și-a pierdut speranța în izbăvire și în dispariția necazului.

24 Relatat de Ibn Kathīr în tafsīr-ul versetului al-Baqarah 2:214, de la Abū Razīn; în această relatare apare formularea «ghaythihi» în loc de «ghiyaruhu».

Profetul ﷺ a menționat atât starea exterioară a omului, cât și starea inimii sale: în exterior se află într-o încercare, iar inima îi este deznădăjduită și consideră izbăvirea departe.

„Și continuă să râdă”: continuă să râdă de această stare uimitoare și neobișnuită. Cum să deznădăjduiești de mila Celui mai Milostiv dintre cei milostivi, care spune unui lucru: *„Fii!”*, și el este?

„Știind că izbăvirea voastră este aproape”: adică dispariția greutății voastre este aproape.

În acest ḥadīth se află mai multe Atribute:

Primul: mirarea, din cuvântul: *„Domnul nostru Se miră de deznădejdea robilor Săi.”*

Qurʾān-ul cel nobil indică de asemenea acest Atribut. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ﴾

„Ba chiar Te-ai mirat, iar ei își bat joc”
(al-Ṣāffāt 37:12),

potrivit recitării cu ḍammah pe litera tāʾ.

Al doilea: în el este și indicarea puterii lui Allah Măreț și Preaînalt, din expresia *„apropierea schimbării stării”*, și faptul că El, Măreț și Preaînalt, are putere deplină; dacă voiește, schimbă starea dintr-o stare în opusul ei într-un timp apropiat.

Al treilea: afirmarea privirii, din cuvântul: *„Se uită la voi.”*

Al patrulea: afirmarea râsului, din cuvântul: *„continuă să râdă.”*

Al cincilea: cunoașterea, din cuvântul: *„știe că izbăvirea voastră este aproape.”*

Al șaselea: mila, deoarece izbăvirea venită de la Allah este o dovadă a milei lui Allah față de robii Săi.

Toate aceste Atribute pe care ḥadīth-ul le indică trebuie să le afirmăm pentru Allah Măreț și Preaînalt în adevărul și realitatea lor și să nu le interpretăm figurat.

Folosul practic este că, atunci când omul cunoaște aceasta despre Allah, Subḥānahu wa Taʿālā, se păzește de acest lucru, adică deznădejdea de mila lui Allah. De aceea, deznădejdea de mila lui Allah se numără printre păcatele majore.
Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿قَالَ وَمَن يَقْنَطُ مِن رَّحْمَةِ رَبِّهِۦٓ إِلَّا ٱلضَّآلُّونَ﴾

„Și cine deznădăjduiește de mila Domnului său în afară de cei rătăciți?"
(al-Ḥijr 15:56).

Și spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰبَنِيَّ ٱذْهَبُوا۟ فَتَحَسَّسُوا۟ مِن يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَاْيْـَٔسُوا۟ مِن رَّوْحِ ٱللَّهِ ۖ إِنَّهُۥ لَا يَاْيْـَٔسُ مِن رَّوْحِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلْكَٰفِرُونَ﴾

„Nu deznădăjduiți de alinarea lui Allah; cu adevărat, nu deznădăjduiesc de alinarea lui Allah decât oamenii necredincioși."
(Yūsuf 12:87)

Deznădejdea de mila lui Allah și socotirea milei ca fiind departe se numără printre păcatele majore. Omul trebuie să aibă o părere bună despre Domnul său: dacă Îl cheamă, să aibă părerea bună că El îi va răspunde; dacă I se închină potrivit Legii Sale, să aibă părerea bună că Allah va primi de la el; iar dacă îl lovește o greutate, să aibă părerea bună că Allah o va îndepărta, potrivit cuvântului Profetului ﷺ: *„Să știi că victoria vine împreună cu răbdarea, că izbăvirea vine împreună cu necazul și că împreună cu*

greutatea este ușurare."[25]
Ba Allah Preaînaltul a spus:

Textul arab al pasajului integral

﴿فَإِنَّ مَعَ ٱلْعُسْرِ يُسْرًا إِنَّ مَعَ ٱلْعُسْرِ يُسْرًا﴾

„Cu adevărat, împreună cu greutatea este ușurare. Cu adevărat, împreună cu greutatea este ușurare."
(al-Sharḥ 94:5-6).

O singură greutate nu va birui două ușurări, după cum se relatează de la Ibn ʿAbbās - Allah să fie mulțumit de amândoi.

* * *

Și cuvântul Profetului ﷺ: *„Jahannam va continua să fie umplută, iar ea va spune: «Mai este ceva?» până când Rabb al-ʿIzzah Își va pune în ea piciorul - iar într-o relatare: peste ea qadam-ul Său - și atunci părțile ei se vor strânge una către alta și ea va spune: «Ajunge, ajunge!»"* (1) Relatat de al-Bukhārī și Muslim.

(1) Acest ḥadīth[26] afirmă rijl sau qadam.
Cuvântul său: *„Jahannam va continua să fie umplută"*: aceasta va fi în Ziua Învierii; adică în ea vor fi aruncați oameni și pietre, deoarece Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿فَإِن لَّمْ تَفْعَلُواْ وَلَن تَفْعَلُواْ فَٱتَّقُواْ ٱلنَّارَ ٱلَّتِى وَقُودُهَا ٱلنَّاسُ وَٱلْحِجَارَةُ ۖ أُعِدَّتْ لِلْكَٰفِرِينَ﴾

„Păziți-vă de Focul al cărui combustibil sunt oamenii și pietrele"
(al-Baqarah 2:24).

Se poate spune și că numai oamenii sunt aruncați în el, iar pietrele sunt deja acolo. Allah știe cel mai bine.

---

25 Relatat de Aḥmad (1/307), al-Tirmidhī (2518) și Abū Yaʿlā (2556), de la Ibn ʿAbbās. Vezi și Ibn Rajab, Jāmiʿ al-ʿUlūm wa-l-Ḥikam (1/460).

26 Relatat de al-Bukhārī (7384) și Muslim (2848), de la Anas, despre Punerea Piciorului asupra Focului.

***„Sunt aruncați în ea”*:** aceasta arată că oamenii ei - Allah să ne păzească - sunt aruncați în ea prin aruncare, nu intră cinstiți. Dimpotrivă, sunt împinși cu putere către Focul Jahannam:

Textul arab al versetului integral

﴿تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ ٱلْغَيْظِ ۖ كُلَّمَآ أُلْقِىَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ﴾

„Ori de câte ori este aruncat în el un grup, paznicii lui îi întreabă: «Nu v-a venit un avertizator?»”
(al-Mulk 67:8).

Cuvântul său: *„iar ea spune: Mai este ceva?”*: *„hal”* are aici sens de cerere, adică: *„Mai adăugați.”* Foarte departe de sens s-a dus cel care a spus că întrebarea este de negare și că, după presupunerea lui, sensul ar fi: *„nu mai este nimic de adăugat la ceea ce este în mine”*. Dovada falsității acestei interpretări este:

Cuvântul: *„până când Rabb al-ʿIzzah Își pune în ea rijl-ul”*, iar într-o relatare: *„peste ea qadam-ul Său”*, deoarece aceasta indică faptul că ea cere să i se adauge. Altfel, Allah nu Și-ar pune peste ea rijl-ul până când părțile ei se strâng una către alta. Este ca și cum ea cere cu dorință să fie aruncat în ea ceva în plus față de ceea ce conține deja.

Cuvântul: *„până când Rabb al-ʿIzzah”*: a folosit expresia *„Rabb al-ʿIzzah”* deoarece situația este una de putere, biruință și constrângere.

Aici *„Rabb”* înseamnă *„Stăpânul”* sau *„Posesorul”*, nu *„Creatorul”*, deoarece al-ʿizzah este un Atribut dintre Atributele lui Allah, iar Atributele lui Allah Preaînaltul nu sunt create.

Cuvântul: *„în ea rijl-ul Său”*, iar într-o relatare: *„peste ea qadam-ul Său”*: *„în”* și *„peste”* au același sens aici. Sensul aparent este că *„în”* înseamnă *„peste”*, precum în cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿قَالَ ءَامَنتُمْ لَهُۥ قَبْلَ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ ۖ إِنَّهُۥ لَكَبِيرُكُمُ ٱلَّذِى عَلَّمَكُمُ ٱلسِّحْرَ ۖ فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُم مِّنْ خِلَٰفٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِى جُذُوعِ ٱلنَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَآ أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَىٰ﴾

„Vă voi răstigni pe trunchiurile palmierilor”
(Ṭā Hā 20:71),

adică: pe ele.

Cât despre rijl și qadam, sensul lor este unul. Piciorul omului este numit qadam deoarece înaintează în mers; omul nu poate merge cu piciorul decât dacă îl pune înainte.

Cuvântul: *„atunci părțile ei se strâng una către alta”* înseamnă că părțile ei se adună unele către altele din măreția qadam-ului Creatorului, Măreț și Preaînalt.

Cuvântul: *„și spune: qaṭ, qaṭ”* înseamnă: *„Îmi ajunge, îmi ajunge”*, adică: *„Nu mai vreau pe nimeni.”*

În acest ḥadīth sunt următoarele:

Primul: afirmarea vorbirii din partea unui lucru neînsuflețit, din cuvântul *„iar ea spune”*, și la fel *„atunci spune: ajunge, ajunge”*. Aceasta este o dovadă a puterii lui Allah, Cel care a făcut toate lucrurile să vorbească.

Al doilea: avertizarea împotriva Focului, din cuvântul: *„Jahannam va continua să fie umplută și va spune: Mai este ceva?”*

Al treilea: afirmarea meritului și generozității lui Allah Măreț și Preaînalt. Allah Preaînaltul S-a angajat să umple Focul, după cum spune:

Textul arab al versetului integral

﴿إِلَّا مَن رَّحِمَ رَبُّكَ ۚ وَلِذَٰلِكَ خَلَقَهُمْ ۗ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ ٱلْجِنَّةِ وَٱلنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾

„Cu siguranță voi umple Jahannam cu jinni și oameni, cu toții" **(Hūd 11:119).**

Când oamenii lui intră în el, iar în el mai rămâne spațiu și el spune *„Mai este ceva?"*, Allah Își pune peste el rijl-ul, iar părțile lui se strâng una către alta și se umple prin această strângere.

Aceasta este din meritul lui Allah Măreț și Preaînalt. Altfel, Allah ar fi capabil să creeze oameni și să completeze umplerea Focului cu ei, însă El Măreț și Preaînalt nu pedepsește pe nimeni fără păcat. Spre deosebire de Paradis: în el rămâne spațiu după ce intră oamenii lumii, iar Allah creează oameni în Ziua Învierii și îi introduce în Paradis prin meritul și mila Lui.

Al patrulea: Allah Preaînaltul are rijl și qadam reale, care nu seamănă cu picioarele creaturilor. Ahl al-Sunnah numesc acest Atribut *„Atribut dhātiyy khabariyy"*, deoarece nu a fost cunoscut decât prin relatare și deoarece ceea ce denumește termenul este, în cazul nostru, o parte sau un membru. Însă în privința lui Allah nu spunem că este *„parte"* sau *„membru"*, căci aceasta este imposibilă pentru Allah Măreț și Preaînalt.

Ashā'irah și adepții taḥrīf-ului i-au contrazis în aceasta și au spus: *„Își pune peste ea rijl-ul"* înseamnă: un grup dintre robii Săi care merită să intre în Foc. Ei spun că *„rijl"* poate însemna *„grup"*, precum în ḥadīth-ul despre Ayyūb — pacea fie asupra lui —, când

27 Relatat de al-Bukhārī (3391, 7493), de la Abū Hurayrah, despre Ayyūb și lăcustele de aur.

Allah a trimis asupra lui *„un rijl de lăcuste de aur”*[27], adică un grup de lăcuste.

Acesta este un taḥrīf fals, deoarece cuvântul *„peste ea”* împiedică acest sens.

De asemenea, nu este posibil ca Allah Măreț și Preaînalt să atribuie oamenii Focului Lui Însuși, deoarece atribuirea unui lucru lui Allah este onoare și cinstire.

Ei au spus și despre qadam că ar însemna *„ceea ce este trimis înainte”*, adică Allah pune peste ea pe cei pe care i-a trimis înainte către Foc.

Și acest lucru este fals, deoarece Creatorul, Măreț și Preaînalt, nu îi trimite pe oamenii Focului înainte în acest fel; dimpotrivă:

Textul arab al versetului integral

﴿يَوْمَ يُدَعُّونَ إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعًّا﴾

„În Ziua când vor fi împinși cu putere către Focul Jahannam” **(al-Ṭūr 52:13),**

și sunt aruncați în el prin aruncare. Acești denaturatori au fugit de un lucru și au căzut în ceva mai rău: au fugit, după cum pretind, de ceea ce consideră incompatibil cu transcendența lui Allah privind qadam și rijl, însă au căzut în absurditate și în atribuirea lipsei de înțelepciune faptelor lui Allah Măreț și Preaînalt.

Concluzia este că trebuie să credem că Allah Preaînaltul are qadam și, dacă vrem, putem spune rijl, în sens real, fără asemănare. Nu facem takyīf pentru rijl, deoarece Profetul ﷺ ne-a informat că Allah Preaînaltul are rijl sau qadam, dar nu ne-a informat cum este acest rijl sau qadam. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ ٱلْفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَٱلْإِثْمَ وَٱلْبَغْيَ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَأَن تُشْرِكُوا۟ بِٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ سُلْطَٰنًا وَأَن تَقُولُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾

„Spune: Domnul meu a interzis numai faptele rușinoase, cele vădite și cele ascunse, păcatul, nedreptatea fără drept, să-I asociați lui Allah ceva pentru care El nu a coborât nicio dovadă și să spuneți despre Allah ceea ce nu cunoașteți”
(al-Aʿrāf 7:33).

Folosul practic al acestui ḥadīth este avertizarea severă împotriva faptelor oamenilor Focului, de teamă ca omul să fie aruncat în el așa cum sunt aruncați alții.

Și cuvântul Profetului ﷺ: *„Allah Preaînaltul spune: «O, Ādam!» El răspunde: «Labbayka wa saʿdayk.» Atunci El cheamă cu glas: «Allah îți poruncește să scoți dintre urmașii tăi grupul destinat Focului...»”* (1) Relatat de al-Bukhārī și Muslim.

(1) Acest ḥadīth[28] afirmă vorbirea și glasul.

Profetul ﷺ ne informează despre Domnul său că spune: *„O, Ādam!”* Aceasta va fi în Ziua Învierii. Ādam răspunde: *„Labbayka wa saʿdayk.”*

„Labbayk” înseamnă: răspuns după răspuns. În formă este dual, iar în sens exprimă pluralitatea; de aceea, gramatical este tratat ca un cuvânt anexat dualului.

28 Relatat de al-Bukhārī (7483) și Muslim (222), de la Abū Saʿīd al-Khudrī, despre chemarea lui Ādam în Ziua Învierii.

„Wa sa'dayk” înseamnă: fericire și ajutor după fericire și ajutor; adică răspund chemării Tale și Îți cer să mă faci fericit și să mă ajuți.

El spune: *„Atunci cheamă”*, adică Allah. Subiectul verbului este Allah Măreț și Preaînalt.

Cuvântul *„cu glas”* este pentru întărire, pentru că nidāʾ nu are loc decât cu glas ridicat. Este asemenea cuvântului lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا طَـٰٓئِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّآ أُمَمٌ أَمْثَالُكُم ۚ مَّا فَرَّطْنَا فِى ٱلْكِتَـٰبِ مِن شَىْءٍ ۚ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ﴾

„Și nicio pasăre care zboară cu cele două aripi ale ei nu este decât o comunitate asemenea vouă”
(al-Anʿām 6:38).

Pasărea care zboară nu zboară decât cu aripile ei; aceasta este o formulare de întărire.

Cuvântul: *„Allah îți poruncește să scoți dintre urmașii tăi grupul destinat Focului”*, și nu a spus: *„Eu îți poruncesc.”* Aceasta este din măreție și grandoare: El, Preaînaltul, Se exprimă despre Sine la persoana a treia și spune: *„Allah îți poruncește”*, așa cum un rege spune soldaților săi: *„Regele vă poruncește să faceți cutare”*, ca exprimare a măreției și grandorii. Allah, Subḥānahu, este Al-Mutakabbir și Al-ʿAẓīm.

Și în Qurʾān vine o formulare asemănătoare:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُكُمۡ أَن تُؤَدُّواْ ٱلۡأَمَٰنَٰتِ إِلَىٰٓ أَهۡلِهَا وَإِذَا
حَكَمۡتُم بَيۡنَ ٱلنَّاسِ أَن تَحۡكُمُواْ بِٱلۡعَدۡلِۚ إِنَّ ٱللَّهَ نِعِمَّا
يَعِظُكُم بِهِۦٓۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ سَمِيعَۢا بَصِيرٗا﴾

„Cu adevărat, Allah vă poruncește să restituiți încredințările stăpânilor lor”
(al-Nisāʾ 4:58),

și nu spune: *„Eu vă poruncesc.”*

Cuvântul: *„să scoți dintre urmașii tăi baʿth-ul către Foc”* înseamnă: pe cei trimiși și destinați acestuia.

În celălalt ḥadīth el întreabă: *„O, Rabb, și care este baʿth-ul Focului?”* El spune: *„Din fiecare mie, nouă sute nouăzeci și nouă.”*[29]

Și cuvântul Profetului ﷺ: *„Nu este niciunul dintre voi decât că Domnul său îi va vorbi, fără să existe între el și El vreun traducător.”* (1)

(1) Acest ḥadīth[30] afirmă de asemenea vorbirea.

Cuvântul *„mā”* este de negare.

Cuvântul *„min aḥad”* este mubtadaʾ, iar *„min”* suplimentar a intrat pentru întărire; sensul este: nu este niciunul dintre voi.

Cuvântul: *„decât că Domnul său îi va vorbi”* înseamnă că aceasta este starea lui: Allah Măreț și Preaînalt îi va vorbi, *„fără să existe între el și El vreun traducător”*, și aceasta va avea loc în Ziua Învierii.

29 Relatat de al-Bukhārī (6530) și Muslim (222), de la Abū Saʿīd al-Khudrī, despre cei nouă sute nouăzeci și nouă dintr-o mie.

30 Relatat de al-Bukhārī (6539) și Muslim (1016), de la ʿAdī ibn Ḥātim, despre faptul că robul va vorbi cu Domnul său fără interpret.

Traducătorul este cel care mijlocește între doi vorbitori cu limbi diferite, transmițând fiecăruia cuvântul celuilalt în limba pe care o înțelege.

Pentru traducător sunt cerute patru condiții: să fie demn de încredere, să cunoască limba din care traduce, să cunoască limba în care traduce și să cunoască subiectul pe care îl traduce.

Printre Atributele lui Allah afirmate de acest ḥadīth se află vorbirea și faptul că ea este cu glas auzit și înțeles.

Folosul practic din primul ḥadīth, *„Allah spune: O, Ādam!”*, este că, dacă omul cunoaște aceasta, se păzește și se teme să nu fie dintre cei nouă sute nouăzeci și nouă.

Iar în al doilea ḥadīth, omul se teme de acea vorbire care va avea loc între el și Domnul său Măreț și Preaînalt și se teme să nu fie expus înaintea lui Allah când El îi va vorbi despre păcatele sale; astfel, abandonează păcatele și se teme de Allah Măreț și Preaînalt.

* * *

Și cuvântul Profetului ﷺ în ruqyah bolnavului: *„Rabb-ul nostru este Allah, Cel care este în cer; sfințit este Numele Tău. Porunca Ta este în cer și pe pământ. Așa cum mila Ta este în cer, fă mila Ta și pe pământ. Iartă-ne ḥawb-ul și greșelile noastre. Tu ești Rabb-ul celor buni. Coboară o milă dintre milele Tale și o vindecare dintre vindecările Tale asupra acestei dureri, și ea se va vindeca.”* (1) Ḥadīth ḥasan, relatat de Abū Dāwūd și alții.

(1) Acest ḥadīth[31] afirmă ʿulūw-ul lui Allah și alte Atribute.

Cuvântul său *„în ruqyah bolnavului”* este o anexare a maṣdar-ului la obiectul său; adică în ruqyah atunci când se recită asupra bolnavului.

Cuvântul: *„Rabb-ul nostru este Allah, Cel care este în cer”*: explicația expresiei *„în cer”* a fost dată deja în comentariul versetelor.

Cuvântul: *„sfințit este Numele Tău”* înseamnă: curățat și ferit de orice lipsă. *„Numele”* este singular, însă este anexat și astfel îi

31 Relatat de Abū Dāwūd (3892), Aḥmad (6/20), al-Lālakāʾī (648), al-Ḥākim (1/344), Ibn ʿAdī (3/1054) și al-Bayhaqī (892), în relatarea despre ruqyah.

cuprinde pe toți: adică toate Numele Tale sunt sfințite de orice deficiență.

***„Porunca Ta este în cer și pe pământ”*:** porunca lui Allah este executată în cer și pe pământ, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ إِلَى ٱلْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِى يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُۥٓ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ﴾

„El cârmuiește porunca din cer către pământ” **(al-Sajdah 32:5), și:**

Fragment coranic

﴿أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ﴾

„Cu adevărat, ale Lui sunt creația și porunca” **(al-Aʿrāf 7:54).**

Cuvântul: *„Așa cum mila Ta este în cer, fă mila Ta și pe pământ”*: kāf-ul are aici sens cauzal, iar intenția este tawassul. El face tawassul către Allah prin faptul că El a pus mila Sa în cer, cerându-I să o pună și pe pământ.

Dacă spui: *„Nu este mila lui Allah și pe pământ?”*

Spunem: el face ruqyah unui bolnav, iar bolnavul are nevoie de o milă specială prin care boala lui să dispară.

Cuvântul: *„Iartă-ne ḥawb-ul și greșelile noastre”*: ghafr înseamnă acoperirea păcatului și trecerea peste el. Ḥawb se referă la păcatele mari, iar khaṭāyā la cele mici, atunci când sunt menționate împreună; când sunt menționate separat, fiecare poate cuprinde sensul celuilalt. Adică: iartă-ne păcatele mari și mici, deoarece în iertare se află îndepărtarea necazului și dobândirea lucrului cerut și pentru că păcatele pot sta între om și tawfīq-ul său, astfel încât nu este ajutat și rugăciunea lui nu este răspunsă.

Cuvântul: *„Tu ești Rabb-ul celor buni”*: aceasta este o rubūbiyyah specială. Cât despre rubūbiyyah generală, El este

Rabb-ul tuturor lucrurilor. Rubūbiyyah poate fi deci specială și generală.
Ascultă cuvântul vrăjitorilor care au crezut:

Textul arab al pasajului integral

﴿قَالُوٓاْ ءَامَنَّا بِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ رَبِّ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ﴾

„Au spus: Credem în Rabb al-ʿālamīn, Rabb-ul lui Mūsā și Hārūn”
(al-Aʿrāf 7:121-122):

mai întâi au generalizat, apoi au particularizat.
Și ascultă cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّمَآ أُمِرۡتُ أَنۡ أَعۡبُدَ رَبَّ هَٰذِهِ ٱلۡبَلۡدَةِ ٱلَّذِي حَرَّمَهَا
وَلَهُۥ كُلُّ شَيۡءٖۖ وَأُمِرۡتُ أَنۡ أَكُونَ مِنَ ٱلۡمُسۡلِمِينَ﴾

„Mi s-a poruncit doar să mă închin Rabb-ului acestui oraș, Cel care l-a făcut sacru, și ale Lui sunt toate lucrurile”
(al-Naml 27:91).

„Rabb-ul acestui oraș” este particular, iar *„ale Lui sunt toate lucrurile”* este general.

„Cei buni” sunt credincioșii; orice credincios este bun. Aceasta este din tawassul prin această rubūbiyyah specială, pentru ca Allah să răspundă rugăciunii și să-l vindece pe bolnav.

Cuvântul: *„Coboară o milă dintre milele Tale și o vindecare dintre vindecările Tale asupra acestei dureri”*: această rugăciune și ceea ce a precedat-o se numără printre formele tawassul-ului.

***„Coboară o milă dintre milele Tale”*:** raḥmah este de două feluri:

O raḥmah care este Atributul lui Allah; aceasta nu este creată și nu este separată de Allah Măreț și Preaînalt, precum în cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿وَرَبُّكَ ٱلْغَفُورُ ذُو ٱلرَّحْمَةِ ۖ لَوْ يُؤَاخِذُهُم بِمَا كَسَبُوا۟
لَعَجَّلَ لَهُمُ ٱلْعَذَابَ ۚ بَل لَّهُم مَّوْعِدٌ لَّن يَجِدُوا۟ مِن دُونِهِۦ
مَوْئِلًا﴾

„Domnul tău este Al-Ghafūr, Stăpânul milei” **(al-Kahf 18:58).**

Coborârea acesteia nu este cerută.

Și o raḥmah creată, care este însă un efect dintre efectele Raḥmah lui Allah și de aceea a fost numită *„milă”*, precum în ḥadīth qudsī despre Paradis, unde Allah îi spune: *„Tu ești mila Mea; prin tine am milă de cine voiesc.”*[32]

La fel și vindecarea: Allah este Al-Shāfī, iar vindecarea vine de la El. Ca atribuire către El, vindecarea este o faptă dintre faptele Sale și, în acest sens, un Atribut dintre Atributele Sale. În schimb, privită din perspectiva efectului ei asupra bolnavului, este creată dintre creațiile Sale, deoarece vindecarea înseamnă dispariția bolii.

Cuvântul *„și se vindecă”* cu fatḥah pe hamzah este la naṣb, deoarece este răspunsul rugăciunii: *„Coboară o milă... și astfel se vindecă.”* Dacă este citit cu ḍammah, la rafʿ, propoziția este reluată independent și nu mai face parte din ḥadīth; în acest caz se face pauză la cuvântul *„durere”*, iar *„și se vindecă”* devine o propoziție informativă care arată că, dacă omul recită această ruqyah, bolnavul se vindecă. Însă prima variantă, cu naṣb, este mai bună.

32 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (1/344); relatarea se află în cele două Ṣaḥīḥ-uri.

Și cuvântul Profetului ﷺ: *„Nu aveți încredere în mine, deși eu sunt omul de încredere al Celui care este în cer?”* (1) Ḥadīth autentic.

(1) Acest ḥadīth[33] afirmă de asemenea ʿulūw-ul.

Cuvântul *„a-lā taʾmanūnī”* cuprinde o problemă gramaticală: nūn-ul verbului a fost eliminat fără vreun nāṣib sau jāzim.

Răspunsul este că, atunci când nūn al-wiqāyah se leagă de un verb dintre cele cinci verbe, este permisă eliminarea nūn-ului de rafʿ.

„Nu aveți încredere în mine?” înseamnă: nu mă socotiți demn de încredere?

„Deși eu sunt omul de încredere al Celui care este în cer”: Cel care este în cer este Allah Măreț și Preaînalt, iar Profetul ﷺ este omul Lui de încredere asupra revelației Sale și este conducătorul celor de încredere. Mesagerul asupra căruia coboară Jibrīl este de asemenea amīn: *„Cu adevărat, acesta este cuvântul unui mesager nobil, înzestrat cu putere și cu rang înaintea Stăpânului Tronului, ascultat acolo și demn de încredere.”*
Acest ḥadīth are o cauză: Profetul ﷺ a împărțit o bucată de aur trimisă de ʿAlī din Yemen între patru oameni. Un om i-a spus: *„Noi avem mai mult drept la aceasta decât ei.”* Profetul ﷺ a spus atunci:

> *„Nu aveți încredere în mine, deși eu sunt omul de încredere al Celui care este în cer?”*

„A-lā” este aici pentru îndemn, ca și cum ar spune: *„Aveți încredere în mine, căci eu sunt omul de încredere al Celui care este în cer!”*

Este posibil și ca hamzah să fie o interogație de reproș, iar *„lā”* să fie de negare.

Punctul probator este cuvântul: *„Cel care este în cer”*, iar despre această expresie spunem ceea ce am spus mai înainte în comentariul versetelor.

33 Relatat de al-Bukhārī (4351) și Muslim (1064), de la Abū Saʿīd al-Khudrī.

Și cuvântul Profetului ﷺ: *„Tronul este deasupra apei, iar Allah este deasupra Tronului și El știe starea în care vă aflați."* (1) Ḥadīth ḥasan, relatat de Abū Dāwūd și alții.

(1) Acest ḥadīth[34] afirmă de asemenea ʿulūw-ul.

După ce Profetul ﷺ a menționat distanțele dintre ceruri, a spus: *„Iar Tronul este deasupra apei."*

Aceasta este susținută de cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَهُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ
وَكَانَ عَرْشُهُۥ عَلَى ٱلْمَآءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۗ وَلَئِن
قُلْتَ إِنَّكُم مَّبْعُوثُونَ مِنۢ بَعْدِ ٱلْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟
إِنْ هَـٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ﴾

„Iar Tronul Său era deasupra apei"
(Hūd 11:7).

34 Relatat de Ibn Khuzaymah în al-Tawḥīd (1/242), al-Bayhaqī în al-Asmāʾ wa-l -Ṣifāt (851), Abū al-Shaykh (279), al-Lālakāʾī (659) și al-Dārimī (81).

El spune: *„Allah este deasupra Tronului și El știe starea în care vă aflați."* El este deasupra Tronului, iar cu toate acestea nimic din stările și faptele noastre nu-I este ascuns. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَـٰنَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِۦ نَفْسُهُۥ ۖ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ ٱلْوَرِيدِ﴾

„Cu adevărat, Noi l-am creat pe om și știm ceea ce îi șoptește sufletul său"
(Qāf 50:16),

adică Allah știe chiar lucrul ascuns în interiorul tău, deși el nu a devenit vizibil nimănui.

Cuvântul său: *„și El știe starea în care vă aflați"* arată cuprinderea deplină a cunoașterii lui Allah asupra tuturor stărilor noastre.

Folosul practic al acestui ḥadīth:

Dacă credem în acest ḥadīth, dobândim din el un folos practic: Îl preamărim pe Allah Măreț și Preaînalt, credem că El este în ʿulūw și că știe starea în care ne aflăm, astfel încât Îl ascultăm: să nu ne lipsească de acolo unde ne-a poruncit să fim și să nu ne găsească acolo unde ne-a interzis să fim.

* * *

Și cuvântul Profetului ﷺ către sclavă: *„Unde este Allah?"* Ea a spus: *„În cer."* El a spus: *„Cine sunt eu?"* Ea a spus: *„Tu ești Mesagerul lui Allah."* El a spus: *„Elibereaz-o, căci este credincioasă."* (1) Relatat de Muslim.

(1) Acest ḥadīth[35] afirmă de asemenea ʿulūw-ul.

Cuvântul: *„Unde este Allah?"* - *„unde"* este un cuvânt prin care se întreabă despre loc.

35 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (1/85): Muslim (537), de la Muʿāwiyah ibn al-Ḥakam al-Sulamī, în ḥadīth-ul sclavei.

Ea a spus: *„În cer”*, adică deasupra cerului sau în ʿulūw, potrivit celor două posibilități explicate mai înainte.

El a spus: *„Cine sunt eu?”* Ea a spus: *„Tu ești Mesagerul lui Allah.”* El a spus: *„Elibereaz-o, căci este credincioasă.”*

La adepții taʿțīl-ului, prin cuvântul ei *„în cer”*, dacă a voit să spună că El este în ʿulūw, ea ar fi necredincioasă! Căci ei consideră că cel care afirmă pentru Allah o direcție este necredincios, deoarece, potrivit lor, toate direcțiile sunt goale de El.

Faptul că Profetul ﷺ a întrebat prin *„unde?”* indică faptul că Allah are un loc.

Însă trebuie să știm că locurile nu-L cuprind pe Allah Preaînaltul, deoarece El este mai mare decât orice lucru. Deasupra universului nu există ceva creat; acolo nu este decât Allah. El este deasupra tuturor lucrurilor.

În cuvântul: *„Elibereaz-o, căci este credincioasă”* se află dovada că eliberarea unui necredincios nu este prescrisă. De aceea, eliberarea lui nu este suficientă pentru kaffārāt. Rămânerea necredinciosului la tine ca sclav cuprinde un fel de protecție, autoritate și conducere asupra lui și îl apropie de Islām; dacă îl eliberezi, devine liber, iar dacă devine liber există teama să se întoarcă în țările necredincioșilor, deoarece originea sclaviei aici este kufr-ul, și să ajungă să-i ajute pe necredincioși împotriva credincioșilor.

* * *

Și cuvântul Profetului ﷺ: *„Cea mai bună parte a īmān-ului este să știi că Allah este cu tine oriunde ai fi.”* (1) Ḥadīth ḥasan.

(1) Acest ḥadīth[36] afirmă maʿiyyah.

Ḥadīth-ul afirmă maʿiyyah lui Allah Măreț și Preaînalt. A trecut deja în comentariul versetelor că maʿiyyah lui Allah nu presupune că El ar fi pe pământ; ba este în cea mai înaltă măsură imposibil ca El să fie pe pământ, deoarece ʿulūw-ul se numără printre Atributele Sale dhātiyyah de care El nu Se desparte niciodată, ci Îi este permanent necesar, Subḥānahu wa Taʿālā.

36 Relatat de al-Ṭabarānī de la ʿUbādah ibn al-Ṣāmit; ediția arabă trimite și la takhrīj-ul anterior (1/407).

A trecut de asemenea că maʿiyyah este de două feluri.

Cuvântul Mesagerului ﷺ: *„Cea mai bună parte a īmān-ului este să știi”* indică faptul că īmān-ul are grade. Când știi că Allah este cu tine oriunde ai fi, te temi de El, Măreț și Preaînalt, și Îl preamărești.

Dacă te-ai afla într-o cameră întunecată în care nu este nimeni, să știi că Allah este cu tine - nu în cameră - ci El, Subḥānahu wa Taʿālā, este cu tine prin cuprinderea Sa asupra ta cu cunoaștere, putere, autoritate și celelalte sensuri ale rubūbiyyah Sale.

Și cuvântul Profetului ﷺ: *„Când unul dintre voi se ridică la rugăciune, să nu scuipe înaintea feței sale și nici spre dreapta sa, căci Allah este înaintea feței sale; ci spre stânga sa sau sub piciorul său.”* (1) Relatat de al-Bukhārī și Muslim.

(1) Acest ḥadīth[37] afirmă că Allah este înaintea feței celui care se roagă.

„Înaintea feței sale” înseamnă: în fața lui.

Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلِلَّهِ ٱلْمَشْرِقُ وَٱلْمَغْرِبُ ۚ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا۟ فَثَمَّ وَجْهُ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ﴾

„Ale lui Allah sunt răsăritul și apusul; oriunde vă întoarceți, acolo este Fața lui Allah.”
(al-Baqarah 2:115)

Cât despre *„spre dreapta sa”*, într-un ḥadīth a venit: *„căci la dreapta sa este un înger”*[38]. Și pentru că dreapta este mai virtuoasă decât stânga, stânga este mai potrivită pentru scuipat și lucruri asemănătoare. De aceea a spus: *„ci spre stânga sa sau sub piciorul său.”*

37 Relatat de al-Bukhārī (405) și Muslim (547), de la Ibn ʿUmar.

38 Relatat de al-Bukhārī (416), de la Abū Hurayrah.

Dacă se află în masjid, savanții au spus că pune scuipatul într-o cârpă, batistă sau în haina sa și freacă materialul până dispare forma scuipatului. Dacă omul se află în masjid lângă un zid scund aflat la stânga lui, îi este posibil să scuipe spre stânga dacă nu îi deranjează pe cei care trec.

Din acest ḥadīth se înțelege că Allah, Tabāraka wa Taʿālā, este înaintea feței celui care se roagă. Însă trebuie să știm că Același care a spus că El este înaintea feței celui care se roagă a spus și că El este în cer; în cuvintele Sale nu există contradicție. Cele două afirmații pot fi împăcate în trei feluri:

Primul: Sharīʿah le-a reunit, iar Sharīʿah nu reunește două lucruri contradictorii.

Al doilea: este posibil ca un lucru să fie sus și totuși înaintea feței tale. Omul privește către soare dimineața: soarele este înaintea lui și, în același timp, în cer. Dacă aceasta este posibilă pentru o creatură, atunci pentru Creator cu atât mai mult, fără îndoială.

Al treilea: chiar dacă am presupune că aceasta ar fi imposibilă pentru o creatură, nu este imposibilă pentru Creator, deoarece nimic nu este asemenea lui Allah Preaînaltul în toate Atributele Sale.

Din punct de vedere practic, din acest ḥadīth se înțelege obligația adab-ului față de Allah Măreț și Preaînalt. Se înțelege de asemenea că, atunci când cel care se roagă crede aceasta, i se naște khushūʿ și teamă respectuoasă față de Allah Măreț și Preaînalt.

Și cuvântul Profetului ﷺ: *„O, Allah, Rabb al celor șapte ceruri și al pământului și Rabb al Tronului cel măreț, Rabb-ul nostru și Rabb-ul tuturor lucrurilor, Cel care despică sământa și sâmburele, Cel care a coborât Tawrah, Injīl și Qurʾān-ul, caut refugiu la Tine de răul sufletului meu și de răul oricărei viețuitoare pe care Tu o ții de frunte. Tu ești Al-Awwal și nu este nimic înaintea Ta; Tu ești Al-Ākhir și nu este nimic după Tine; Tu ești Al-Ẓāhir și nu este nimic deasupra Ta; Tu ești Al-Bāṭin și nu este nimic dincolo de Tine. Achită-mi datoria și îmbogățește-mă de sărăcie."* Relatat de Muslim. (1)

(1) Acest ḥadīth[39] afirmă ʿulūw-ul și alte Atribute.
Este un ḥadīth măreț. Profetul ﷺ face tawassul către Allah Preaînaltul prin rubūbiyyah Sa în cuvântul: *„O, Allah, Rabb al celor șapte ceruri și al pământului și Rabb al Tronului cel măreț, Rabb-ul nostru și Rabb-ul tuturor lucrurilor."* În *„Rabb-ul tuturor lucrurilor"* avem generalizare după particularizare, pentru ca cineva să nu își imagineze că judecata se limitează la ceea ce a fost particularizat. Privește cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّمَآ أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَٰذِهِ ٱلْبَلْدَةِ ٱلَّذِى حَرَّمَهَا
وَلَهُۥ كُلُّ شَىْءٍ ۖ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ﴾

„Mi s-a poruncit numai să mă închin Rabb-ului acestui oraș, Cel care l-a făcut sacru, și ale Lui sunt toate lucrurile"
(al-Naml 27:91),

unde spune *„și ale Lui sunt toate lucrurile"*, ca nimeni să nu creadă că El este Rabb numai al acelui oraș.
„Cel care despică sămânța și sâmburele": ḥabb este sămânța culturilor, iar nawā este sâmburele pomilor. Ceea ce dă naștere culturilor este numit ḥabb, iar ceea ce dă naștere pomilor este numit nawā:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ ٱللَّهَ فَالِقُ ٱلْحَبِّ وَٱلنَّوَىٰ ۖ يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ
وَمُخْرِجُ ٱلْمَيِّتِ مِنَ ٱلْحَىِّ ۚ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ﴾

„Cel care despică sămânța și sâmburele"
(al-Anʿām 6:95).

39 Relatat de Muslim (2713), de la Abū Hurayrah.

Această sămânță și acest sâmbure uscat, care nu cresc și nu sporesc, sunt despicate de Rabb Măreț și Preaînalt, adică El le deschide până ies din ele plantele și pomii. Nimeni nu poate face aceasta, indiferent la ce putere ar ajunge oamenii. Ei nu pot despica în acest fel nici măcar o singură sămânță! La fel și sâmburele, care este ca o piatră, nu crește și nu sporește; Allah Măreț și Preaînalt îl despică și el se deschide, apoi din el iese mlădița care crește. Nimeni nu poate face aceasta decât Cel care l-a despicat, Subḥānahu wa Taʿālā.

După ce a menționat acest mare semn cosmic, a menționat semnele legislative, și anume:

Cuvântul: *„Cel care a coborât Tawrah, Injīl și Qurʾān-ul."* Acestea sunt cele mai mărețe Cărți coborâte de Allah Măreț și Preaînalt, iar el le-a menționat în ordinea cronologică: Tawrah lui Mūsā, Injīl lui ʿĪsā și al-Furqān lui Muḥammad ﷺ.
În aceasta se află un text explicit care arată că Tawrah a fost coborâtă, așa cum este menționat în Qurʾān:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّآ أَنزَلْنَا ٱلتَّوْرَىٰةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ ۚ يَحْكُمُ بِهَا ٱلنَّبِيُّونَ
ٱلَّذِينَ أَسْلَمُوا۟ لِلَّذِينَ هَادُوا۟ وَٱلرَّبَّـٰنِيُّونَ وَٱلْأَحْبَارُ بِمَا
ٱسْتُحْفِظُوا۟ مِن كِتَـٰبِ ٱللَّهِ وَكَانُوا۟ عَلَيْهِ شُهَدَآءَ ۚ فَلَا
تَخْشَوُا۟ ٱلنَّاسَ وَٱخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا۟ بِـَٔايَـٰتِى ثَمَنًا قَلِيلًا
وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْكَـٰفِرُونَ﴾

„Cu adevărat, Noi am coborât Tawrah, în care este călăuzire și lumină"
(al-Māʾidah 5:44).

Iar la începutul Sūrah Āl ʿImrān spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿نَزَّلَ عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ
ٱلتَّوْرَىٰةَ وَٱلْإِنجِيلَ مِن قَبْلُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَأَنزَلَ ٱلْفُرْقَانَ
إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَٱللَّهُ
عَزِيزٌ ذُو ٱنتِقَامٍ﴾

„El a coborât asupra ta Cartea cu adevărul, confirmând ceea ce a fost înaintea ei, și a coborât Tawrah și Injīl mai înainte, drept călăuzire pentru oameni, și a coborât al-Furqān”
(Āl ʿImrān 3:3-4).

Cuvântul: *„Caut refugiu la Tine de răul sufletului meu”* înseamnă: caut protecție la Allah de răul propriului meu suflet. Așadar, în sufletul tău există rău:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَآ أُبَرِّئُ نَفْسِىٓ ۚ إِنَّ ٱلنَّفْسَ لَأَمَّارَةٌۢ بِٱلسُّوٓءِ إِلَّا مَا
رَحِمَ رَبِّىٓ ۚ إِنَّ رَبِّى غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

„Și nu-mi declar sufletul nevinovat; cu adevărat, sufletul poruncește mult răul”
(Yūsuf 12:53).

Însă sufletul este de două feluri:

1. Un suflet liniștit și bun, care poruncește binele.

2. Un suflet rău, care poruncește mult răul.

Cât despre al-nafs al-lawwāmah: este el un al treilea suflet sau o descriere a celor două anterioare?
Există dezacord. Unii spun că este un al treilea suflet. Alții spun că este o descriere a celor două precedente: sufletul liniștit te mustră, iar sufletul care poruncește răul te mustră și el. Astfel, cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَآ أُقۡسِمُ بِٱلنَّفۡسِ ٱللَّوَّامَةِ﴾

„Și jur pe sufletul care se mustră"
(al-Qiyāmah 75:2)

le cuprinde pe amândouă.

Sufletul liniștit te mustră pentru lipsurile în îndeplinirea obligațiilor: dacă neglijezi o obligație, te mustră; dacă săvârșești un lucru interzis, te mustră.

Sufletul care poruncește răul face invers: dacă săvârșești un bine, te mustră, și te mustră dacă ai ratat răul pe care ți-l poruncea.

Așadar, potrivit opiniei mai puternice, al-lawwāmah este o descriere a ambelor suflete.

Cuvântul: *„Caut refugiu la Tine de răul sufletului meu"*: aici se înțelege sufletul care poruncește răul.

Cuvântul: *„și de răul oricărei dābbah pe care Tu o ții de frunte”*: dābbah este orice ființă care se mișcă pe pământ; chiar și ceea ce merge pe burtă intră în acest ḥadīth, precum în cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَآبَّةٍ مِّن مَّآءٍ ۖ فَمِنْهُم مَّن يَمْشِى عَلَىٰ بَطْنِهِۦ وَمِنْهُم مَّن يَمْشِى عَلَىٰ رِجْلَيْنِ وَمِنْهُم مَّن يَمْشِى عَلَىٰٓ أَرْبَعٍ ۚ يَخْلُقُ ٱللَّهُ مَا يَشَآءُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ﴾

„Allah a creat orice dābbah din apă; dintre ele unele merg pe burtă”
(al-Nūr 24:45), și:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِى ٱلْأَرْضِ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا ۚ كُلٌّ فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ﴾

„Nu există nicio dābbah pe pământ fără ca hrana ei să fie în grija lui Allah”
(Hūd 11:6).

Deși în uzul obișnuit dābbah poate desemna patrupedele, iar într-un uz și mai restrâns poate desemna măgarul, în acest ḥadīth se înțelege orice lucru care se mișcă pe pământ. În ceea ce se mișcă pe pământ există rele: unele sunt rău pur în raport cu propria lor natură, iar altele au bine și rău; chiar și ceea ce are bine nu este lipsit de rău.

Cuvântul: *„Tu o ții de nāṣiyah”*: nāṣiyah este partea din față a capului. A menționat în mod special fruntea deoarece ea este

partea dinainte și de ea se apucă pentru a conduce cămila și ceea ce îi seamănă. S-a spus și că a particularizat-o fiindcă partea creierului în care are loc reprezentarea și receptarea este în partea din față a capului. Allah știe cel mai bine.

Cuvântul: *„Tu ești Al-Awwal și nu este nimic înaintea Ta"*: aceasta este explicația Profetului ﷺ pentru Numele Al-Awwal; Al-Awwal se numără printre Numele lui Allah.

Am menționat la explicarea versetului că filosofii Îl numesc pe Allah *„al-Qadīm"*. Am explicat că *„al-Qadīm"* nu se numără printre Numele cele frumoase ale lui Allah și că nu este permis să fie folosit ca Nume, însă este permis să fie folosit ca informație despre El. Capitolul informațiilor este mai larg decât capitolul Numelor, deoarece *„al-Qadīm"* nu se numără printre Numele cele frumoase și cuprinde un sens posibil deficitar: vechimea poate fi relativă. Nu vezi cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱلْقَمَرَ قَدَّرْنَٰهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَٱلْعُرْجُونِ ٱلْقَدِيمِ﴾

„Iar lunii i-am rânduit faze până revine ca un ciorchine vechi de palmier"
(Yā Sīn 36:39)?

Acel ciorchine *„vechi"* este creat, însă este vechi în raport cu ceea ce vine după el.

Cuvântul: *„Tu ești Al-Ẓāhir și nu este nimic deasupra Ta"*: al-Ẓāhir vine de la ẓuhūr, adică ʿulūw. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿فَمَا ٱسْطَٰعُوٓا۟ أَن يَظْهَرُوهُ وَمَا ٱسْتَطَٰعُوا۟ لَهُۥ نَقْبًا﴾

„Nu au putut să se urce peste el și nici nu au putut să-l străpungă"
(al-Kahf 18:97);

„să se urce peste el" înseamnă să ajungă deasupra lui.

Cât despre cel care spune că *„al-Ẓāhir"* înseamnă *„Cel manifest prin semnele Sale"*, aceasta este o greșeală. Nimeni nu cunoaște mai bine explicația Cuvântului lui Allah decât Mesagerul lui

Allah ﷻ, iar el a spus: *„Al-Ẓāhir, și nu este nimic deasupra Ta."* Dimpotrivă, El este deasupra tuturor lucrurilor, Subḥānahu.

Cuvântul: *„Tu ești Al-Bāṭin și nu este nimic dincolo de Tine"*: sensul este că nu există nimic dincolo de Allah care să-L împiedice sau să-L separe; nimeni nu cârmuiește independent de Allah, nimeni nu deține ceva fără Allah și nimic nu-I este ascuns lui Allah. Allah cuprinde toate lucrurile. De aceea spune: *„nu este nimic dincolo de Tine"*, adică nimic nu stă între Tine și lucruri, nimic nu Te împiedică, iar bogăția și rangul nu folosesc împotriva Ta... și așa mai departe.

Cuvântul: *„Achită-mi datoria"*: datoria este orice bun sau drept datorat de om. Dacă am cumpărat de la tine ceva și nu ți-am plătit prețul, acesta se numește datorie, chiar dacă plata nu a fost amânată la un termen.

Cuvântul: *„și îmbogățește-mă de sărăcie"*: sărăcia înseamnă lipsa mijloacelor. Nu este îndoială că sărăcia produce durere sufletului, iar datoria produce umilință; datornicul este umilit față de creditor, iar săracul este lipsit și uneori sărăcia îl poate împinge la ceva interzis.

Nu v-a ajuns povestea celor trei asupra cărora s-a închis peștera și fiecare dintre ei a făcut tawassul printr-o faptă bună? Unul dintre ei avea o verișoară de care îi plăcea și pe care încerca să o convingă să i se ofere, însă ea refuza. Într-un an a venit peste ea o nevoie și a venit la el cerându-i ajutorul. El a refuzat să o ajute dacă nu i se oferă. Din cauza nevoii ei, ea a acceptat. Când el s-a așezat între picioarele ei așa cum se așază bărbatul față de soția sa, ea i-a spus: *„Omule, teme-te de Allah și nu desface pecetea decât cu dreptul ei!"* Acest cuvânt l-a influențat pentru că ieșise din inimă, iar el s-a ridicat de la ea. A spus: *„M-am ridicat de la ea, deși era cea mai iubită dintre oameni pentru mine."* Această frumoasă admonestare i-a amintit de Allah și el s-a oprit.[40]

Privește efectul sărăciei: această femeie era pe punctul de a-și vinde onoarea din cauza sărăciei.

Așadar, cuvântul Mesagerului ﷺ: *„îmbogățește-mă de sărăcie"*:

40 Relatat de al-Bukhārī (3465) și Muslim (2743), de la Ibn ʿUmar, în relatarea celor trei oameni din peșteră.

Profetul ﷺ I-a cerut Domnului său să-l îmbogățească față de sărăcie, deoarece sărăcia are efecte vătămătoare mari.

În acest ḥadīth se află Nume și Atribute:

Dintre Nume: Al-Awwal, Al-Ākhir, Al-Ẓāhir și Al-Bāṭin.

Dintre Atribute: al-awwaliyyah și al-ākhiriyyah, iar în acestea este cuprinderea temporală.

Și al-ẓāhiriyyah și al-bāṭiniyyah, iar în acestea este cuprinderea spațială. Dintre ele mai sunt ʿulūw-ul, generalitatea rubūbiyyah Sale și desăvârșirea puterii Sale. Dintre ele sunt și mila și înțelepciunea Sa prin coborârea Cărților, pentru ca acestea să judece între oameni și să-i călăuzească pe calea lui Allah.

Dintre beneficiile care nu țin direct de Nume și Atribute: tawassul către Allah prin Atributele lui Allah, avertizarea împotriva răului sufletelor, faptul că Profetul ﷺ Îi cere lui Allah să-i achite datoria și să-l îmbogățească față de sărăcie și explicarea slăbiciunii ḥadīth-ului în care se relatează că Profetul ﷺ I-ar fi cerut Domnului său să-l facă să trăiască sărac.[41]

Dintre beneficiile practice: avertizarea împotriva răului sufletului, sublinierea gravității datoriei și faptul că omul trebuie să se străduiască să evite datoria pe cât poate și să fie cumpătat în dobândirea și cheltuirea averii; dacă este cumpătat în aceasta, de cele mai multe ori va fi ferit de sărăcie și datorie.

* * *

Și cuvântul Profetului ﷺ atunci când Companionii și-au ridicat glasurile cu dhikr: *„O, oameni, cruțați-vă pe voi înșivă! Voi nu chemați pe cineva surd și nici absent; voi Îl chemați pe Cel care aude și vede. Cu adevărat, Cel pe care Îl chemați este mai aproape de unul dintre voi decât gâtul animalului său de călărie."* (1) Relatat de al-Bukhārī și Muslim.

(1) Acest ḥadīth[42] afirmă apropierea lui Allah Preaînaltul.

41 Relatat de al-Tirmidhī (2352), Ibn Mājah (4126) și alții.

42 Relatat de al-Bukhārī (6610), Muslim (2704) și Aḥmad (4/402), de la Abū Mūsā al-Ashʿarī.

Companionii - Allah să fie mulțumit de ei - erau împreună cu Profetul ﷺ; când urcau pe un loc ridicat făceau takbīr, iar când coborau într-o vale făceau tasbīḥ.[43] Aceasta deoarece omul, atunci când se ridică, poate simți în sine măreție și poate considera că el însuși este înalt și mare; de aceea este potrivit să spună *„Allāhu Akbar!”*, amintindu-și de măreția lui Allah Măreț și Preaînalt. Iar când coboară, aceasta este coborâre și joasă poziție, astfel încât spune *„Subḥān Allāh!”*, amintindu-și că Allah este mai presus de orice josnicie. Companionii - Allah să fie mulțumit de ei - își ridicau foarte mult glasurile cu dhikr, iar Profetul ﷺ le-a spus:

„O, oameni, cruțați-vă pe voi înșivă!”, adică: ușurați asupra voastră și nu vă împovărați.

***„Voi nu chemați pe cineva surd și nici absent”*:** nu chemați pe cineva surd care nu aude și nici pe cineva absent care nu vede.

***„Voi Îl chemați pe Cel care aude”*:** El aude dhikr-ul vostru; *„și vede”*: El vede faptele voastre.

„Cu adevărat, Cel pe care Îl chemați este mai aproape de unul dintre voi decât gâtul animalului său de călărie”: gâtul animalului de călărie este foarte aproape de călăreț, iar Allah Preaînaltul este mai aproape de om decât aceasta; și cu toate acestea El este deasupra cerurilor Sale, pe Tronul Său.

Nu există contradicție între apropiere și ʿulūw, deoarece un lucru poate fi îndepărtat și totuși apropiat - aceasta în cazul creaturilor; atunci cum ar fi în cazul Creatorului? Rabb-ul Măreț și Preaînalt este Qarīb împreună cu ʿulūw-ul Său, mai aproape de unul dintre noi decât gâtul animalului său de călărie.

Acest ḥadīth are mai multe beneficii:

În el sunt unele Atribute negative: negarea faptului că El ar fi surd sau absent, datorită desăvârșirii auzului, vederii, cunoașterii și apropierii Sale.

43 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (1/359).

În el este de asemenea faptul că omul nu trebuie să se împovăreze excesiv în ʿibādah, deoarece dacă își impune prea mult, sufletul obosește și se satură și poate fi afectat și trupul. De aceea Profetul ﷺ a spus:

„Luați asupra voastră dintre fapte numai ceea ce puteți suporta, căci Allah nu încetează până când voi încetați."[44]

Mesagerul ﷺ i-a poruncit chiar celui care este cuprins de somn în rugăciune să doarmă și să lase rugăciunea, spunând: *„Când unul dintre voi se roagă în timp ce este somnoros, nu știe; poate că vrea să ceară iertare și ajunge să se blesteme pe sine."*[45]

De aceea Profetul ﷺ postea până când cineva putea spune: *„Nu mai întrerupe postul"*, și întrerupea postul până când putea spune: *„Nu mai postește"*[46]. La fel proceda cu qiyām-ul și somnul.
În el este de asemenea faptul că Allah este Qarīb. Aceasta este indicată și de cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِى عَنِّى فَإِنِّى قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ ٱلدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا۟ لِى وَلْيُؤْمِنُوا۟ بِى لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾

„Iar când robii Mei te întreabă despre Mine, Eu sunt aproape; răspund chemării celui care Mă cheamă atunci când Mă cheamă"
(al-Baqarah 2:186).

Din punct de vedere practic, din acest ḥadīth învățăm:

44 Relatat de al-Bukhārī (1151, 1970) și Muslim (782), de la ʿĀ'ishah.
45 Relatat de al-Bukhārī (212) și Muslim (786), de la ʿĀ'ishah.
46 Relatat de al-Bukhārī (1972, 1973) și Muslim (1157).

Nu se cuvine să ne împovărăm excesiv în ʿibādah, ci mersul nostru către Allah trebuie să fie la mijloc: nici neglijență, nici exagerare.

În el este de asemenea avertizarea și teama de Allah, deoarece El este Samīʿ, Qarīb și Baṣīr; astfel, ne îndepărtăm de neascultarea Lui.

Din punct de vedere al regulilor și explicației, în el este și permisiunea de a compara un lucru nevăzut cu unul prezent pentru clarificare, deoarece Profetul ﷺ a spus:

„Cel pe care Îl chemați este mai aproape de unul dintre voi decât gâtul animalului său de călărie."

În el este de asemenea faptul că omul trebuie, atunci când explică sensurile, să aleagă ceea ce este cel mai apropiat de înțelegerea ascultătorului. Aceștia erau călători și fiecare se afla pe animalul său de călărie; dacă vrei să dai un exemplu prin ceva aflat aproape de ei, nu este exemplu mai potrivit decât cel pe care l-a dat Profetul ﷺ.

Și cuvântul Profetului ﷺ: *„Cu adevărat, Îl veți vedea pe Domnul vostru așa cum vedeți luna în noaptea cu lună plină, fără să vă înghesuiți în vederea Lui. Așadar, dacă puteți să nu fiți împiedicați de la o rugăciune înainte de răsăritul soarelui și de o rugăciune înainte de apusul ei, faceți-o."* (1) Relatat de al-Bukhārī și Muslim.

(1) Acest ḥadīth[47] afirmă vederea de către credincioși a Domnului lor.

Cuvântul său: *„Cu adevărat, Îl veți vedea pe Domnul vostru"*: litera sīn indică certitudinea și mută verbul la viitor, după ce forma de prezent putea indica atât prezentul, cât și viitorul, așa cum *„lam"* îl mută la trecut. Adresarea este către credincioși.

Cuvântul său: *„așa cum vedeți luna"*: aceasta este o vedere cu ochii, fiindcă vederea noastră a lunii este vizuală. Aici vederea este comparată cu vederea, deci este vorba de vedere vizuală.

Cuvântul său: *„așa cum vedeți"*: *„mā"* este aici maṣdariyyah; verbul de după ea este transformat într-un maṣdar, iar sensul

47 Relatat de al-Bukhārī (554) și Muslim (633), de la Jarīr ibn ʿAbd Allāh, despre vederea Domnului.

devine: *„precum vederea voastră a lunii”*. Așadar, asemănarea este între două vederi, nu între Cel văzut și ceea ce este văzut, căci nimic nu este asemenea lui Allah.

Profetul ﷺ apropia uneori sensurile prin exemple concrete, perceptibile. Abū Razīn al-ʿUqaylī, Laqīṭ ibn ʿĀmir, l-a întrebat: *„O, Mesager al lui Allah, fiecare dintre noi Îl va vedea pe Domnul său în Ziua Învierii? Și care este semnul pentru aceasta în creația Sa?”* Profetul ﷺ a spus: *„Fiecare dintre voi privește luna fiind singur cu ea.”* El a spus: *„Da.”* Profetul ﷺ a spus: *„Iar Allah este mai măreț.”*[48]

Cuvântul său *„fiind singur cu ea”* înseamnă: fiind singur cu ea, fără să fie nevoie să se înghesuie cu alții.

La fel este ceea ce s-a autentificat în *„Ṣaḥīḥ Muslim”*[49], în ḥadīth-ul lui Abū Hurayrah — Allah să fie mulțumit de el —, că Allah spune: *„Am împărțit rugăciunea între Mine și robul Meu în două jumătăți. Când spune: «Lauda este a lui Allah, Domnul lumilor», El spune: «Robul Meu M-a lăudat...»”*, și așa mai departe.

Aceasta îl cuprinde pe fiecare om care se roagă. Este cunoscut că mai mulți oameni pot rosti simultan acest verset, iar Allah îi spune fiecăruia, în același moment: *„Robul Meu M-a lăudat.”*

El a spus: *„așa cum vedeți luna în noaptea cu lună plină”*, adică în noaptea în care luna este deplină. Aceasta este noaptea a paisprezecea, iar uneori se vorbește și despre a treisprezecea și a cincisprezecea; mijlocul este a paisprezecea, precum a spus Ibn al-Qayyim: *„ca luna plină în noaptea de șase după opt”*.

Cuvântul său: *„nu veți fi înghesuiți în vederea Lui”*. Există și recitarea *„lā tuḍāmmūn”* și recitarea *„lā tuḍārrūn”*.

„Lā tuḍāmūn”, cu ḍamma pe tāʾ și cu mīm neaccentuat: adică nu vă va ajunge ḍaym, iar ḍaym înseamnă nedreptate. Sensul este că unii nu îi vor împiedica pe alții să vadă, nedreptățindu-i prin blocarea vederii, pentru că fiecare Îl va vedea.

„Lā tuḍāmmūn”, cu mīm accentuat și cu tāʾ fie cu fatḥah, fie cu ḍammah: înseamnă că nu va trebui să vă strângeți unii lângă alții

48 Relatat de Aḥmad (4/11), Abū Dāwūd (4731), al-Ḥākim (4/560) și alții.

49 Relatat de Muslim (395).

pentru a-L vedea, căci atunci când un lucru este ascuns oamenii se lipesc unii de alții pentru a și-l arăta.

Cât despre *„lā tuḍārrūn”* sau *„lā tuḍārrūn”*, sensul este că nu vă va ajunge niciun rău, deoarece fiecare om Îl va vedea pe Allah, Preaînaltul, aflându-se în cea mai deplină liniște și odihnă.

Cuvântul său: *„Dacă puteți să nu fiți împiedicați de la o rugăciune înainte de răsăritul soarelui și de o rugăciune înainte de apusul lui, faceți-o”*: rugăciunea de dinaintea răsăritului este Fajr, iar cea de dinaintea apusului este ʿAṣr.
ʿAṣr este mai virtuoasă decât Fajr dintr-un punct de vedere, fiind rugăciunea de mijloc pe care Allah a menționat-o în mod special în porunca de a păzi rugăciunile după porunca generală. Iar Fajr este mai virtuoasă decât ʿAṣr dintr-un alt punct de vedere, fiind rugăciunea la care se asistă, după cum spune Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِدُلُوكِ ٱلشَّمْسِ إِلَىٰ غَسَقِ ٱلَّيْلِ وَقُرْءَانَ ٱلْفَجْرِ ۖ إِنَّ قُرْءَانَ ٱلْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا﴾

„și recitarea de la zorii zilei; cu adevărat, recitarea de la zorii zilei este asistată”
(al-Isrāʾ 17:78).

Și se relatează în ḥadīth-ul autentic: *„Cine se roagă cele două rugăciuni reci intră în Paradis”*[50], acestea fiind Fajr și ʿAṣr.

Și alte ḥadīth-uri asemenea acestora, în care Mesagerul lui Allah ﷺ relatează despre Domnul său ceea ce relatează (1), atunci secta (2) salvată (3), Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah (4)...

Printre Atributele lui Allah afirmate de acest ḥadīth se află faptul că Allah va fi văzut. Acest atribut a fost explicat deja atunci când au fost menționate versetele care îl indică, și acestea sunt patru versete. Aḥādīth-urile despre aceasta sunt mutawātir de la

50 Relatat de al-Bukhārī (574) și Muslim (635), de la Abū Mūsā al-Ashʿarī.

Profetul ﷺ; deci transmiterea lor este certă, iar indicația lor este certă.

Din acest motiv, unii dintre savanți au considerat că cel care neagă vederea lui Allah Preaînaltul este necredincios și apostat și că este obligatoriu pentru fiecare credincios să afirme aceasta. Ei au spus: l-am considerat necredincios deoarece dovezile sunt certe atât în transmitere, cât și în semnificație. Nimeni nu poate spune că afirmația Mesagerului ﷺ *„Cu adevărat, Îl veți vedea pe Domnul vostru"* nu este certă în semnificație, pentru că cu greu se poate găsi o formulare mai explicită decât aceasta.

Dacă ḥadīth-ul ar fi spus numai: *„Îl veți vedea pe Domnul vostru"*, poate că s-ar fi pretins că suportă interpretarea metaforică și că *„vederea"* ar însemna cunoaștere certă, exprimată prin vedere. Dar el a declarat limpede că Îl vom vedea așa cum vedem luna, iar aceasta este o vedere perceptibilă.

Am explicat deja că adepții taʿṭīl-ului interpretează aceste aḥādīth și explică vederea ca *„vedere prin cunoaștere"*, și am explicat deja invaliditatea afirmației lor.

(1) Cuvântul său: *„și alte ḥadīth-uri asemenea acestora..."* înseamnă: privește toate ḥadīth-urile asemănătoare în care Profetul ﷺ relatează despre Domnul său; orice text asemănător lor în autenticitate și indicație are aceeași regulă.

(2) *„al-firqah"*: adică grupul, secta.

(3) *„al-nājiyah"*: cea care a fost salvată în această lume de inovații și în Viața de Apoi de Foc.

(4) Adică cei care au urmat Sunnah și s-au unit asupra ei.

Ei cred în aceasta (1) așa cum cred în ceea ce Allah a relatat în Cartea Sa cea măreață (2), fără taḥrīf și fără taʿṭīl, fără takyīf și fără tamthīl (3).

(1) Adică în ceea ce a relatat Mesagerul ﷺ.

(2) Pentru că ceea ce a relatat Mesagerul ﷺ trebuie crezut așa cum trebuie crezut ceea ce Allah a relatat în Cartea Sa. Totuși, Sunnah diferă de Qur'ān în privința stabilirii transmiterii. Cu privire la ceea ce vine în Sunnah avem două examinări:

Prima examinare: autenticitatea transmiterii sale.

A doua examinare: semnificația sa.

În privința Qur'ān-ului avem o singură examinare, și anume semnificația.

Au trecut deja dovezile care arată obligația de a accepta ceea ce a relatat Profetul ﷺ.

(3) Acest lucru a fost explicat anterior.

* * *

Mai mult, ei sunt calea de mijloc între sectele acestei Ummah, așa cum această Ummah este calea de mijloc între celelalte comunități (1).

Capitol

Poziția Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah între sectele acestei Ummah

și caracterizarea lor prin moderație și poziția de mijloc

(1) Adică între comunitățile anterioare, iar aceasta se vede din mai multe perspective:

În ceea ce Îl privește pe Allah Preaînaltul, iudeii Îl descriau pe Allah prin defecte, coborându-L la nivelul creaturilor, iar creștinii ridicau creatura deficientă la nivelul Domnului desăvârșit. Această Ummah însă nu L-a descris pe Domnul prin defecte și nu a egalat creatura cu El.

În ceea ce îi privește pe profeți, iudeii l-au negat pe ʿĪsā ibn Maryam și nu au crezut în el, iar creștinii au exagerat în privința lui până l-au făcut dumnezeu. Această Ummah a crezut în el fără exagerare și a spus: el este robul lui Allah și Mesagerul Său.

În privința actelor de adorare: creștinii Îl adoră pe Allah fără purificare, în sensul că nu se curăță de impurități; unul dintre ei urinează, urina îi atinge hainele, apoi se ridică și se roagă în biserică. Iudeii sunt la extrema opusă: dacă impuritatea îi atinge, taie locul respectiv din haină, iar apa nu îl purifică la ei; până și de femeia aflată la menstruație se depărtează, nu mănâncă împreună cu ea și nu stau cu ea. Această Ummah este între cele două: nu spune nici aceasta, nici aceea; haina nu este tăiată și nu se face rugăciune purtând impuritate, ci se spală până dispare impuritatea, apoi se face rugăciunea în ea. Ei nu se depărtează de

femeia la menstruație, ci mănâncă împreună cu ea, iar soțul poate avea apropiere fizică de ea în afara actului sexual.
La fel, în privința lucrurilor interzise dintre mâncăruri și băuturi: creștinii au permis lucrurile rele și toate cele interzise, iar iudeilor le-au fost interzise toate animalele cu gheară, după cum spune Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَعَلَى ٱلَّذِينَ هَادُواْ حَرَّمْنَا كُلَّ ذِى ظُفُرٍ ۖ وَمِنَ ٱلْبَقَرِ
وَٱلْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَآ إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَآ أَوِ
ٱلْحَوَايَآ أَوْ مَا ٱخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ۚ ذَٰلِكَ جَزَيْنَٰهُم بِبَغْيِهِمْ ۖ وَإِنَّا
لَصَٰدِقُونَ﴾

„Iar celor care s-au iudaizat le-am interzis fiecare [animal] cu gheară; iar dintre vite și oi le-am interzis grăsimile lor, în afară de ceea ce poartă spinările lor sau măruntaiele ori ceea ce este amestecat cu os. Astfel i-am răsplătit pentru răzvrătirea lor; și cu adevărat Noi suntem sinceri."
(al-Anʿām 6:146).

Această Ummah este la mijloc: i-au fost permise lucrurile bune și i-au fost interzise lucrurile rele.

Și în privința qiṣāṣ-ului: qiṣāṣ-ul a fost impus iudeilor, iar renunțarea la qiṣāṣ a fost impusă creștinilor; cât despre această Ummah, ea este la mijloc: i-au fost permise lucrurile bune și i-au fost interzise lucrurile rele.

În privința qiṣāṣ-ului, iudeilor le-a fost impusă răzbunarea legală, iar creștinilor le-a fost impusă iertarea. Această Ummah are de ales între qiṣāṣ, diyah și iertarea fără compensație.

Astfel, Ummah islamică este una de mijloc între comunități, între exagerare și neglijență.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah sunt între sectele acestei Ummah așa cum Ummah este între celelalte religii: adică sunt la mijloc.

Apoi autorul, Allah să aibă milă de el, a menționat cinci principii în care Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah se află la mijloc între sectele Ummah.

Ei se află la mijloc în capitolul Atributelor lui Allah Preaînaltul între adepții taʿṭīl-ului, Jahmiyyah, și adepții tamthīl-ului, Mushabbihah (1).

Primul principiu: capitolul Numelor și Atributelor.

(1) Acestea sunt două extreme: adepții taʿṭīl-ului, Jahmiyyah, și adepții tamthīl-ului, Mushabbihah.

Jahmiyyah neagă Atributele lui Allah Măreț și Preaînalt; extremiștii dintre ei neagă chiar și Numele și spun: *„Nu este permis să afirmăm pentru Allah niciun nume și niciun atribut, deoarece dacă Îi afirmi un nume Îl asemeni cu cele care poartă nume, iar dacă Îi afirmi un atribut Îl asemeni cu cele descrise. Așadar, nu afirmăm nici nume, nici atribut!"* Iar ceea ce Allah Și-a atribuit dintre nume, după ei, este metaforic, nu în sensul că El poartă cu adevărat acele nume.

Muʿtazilah neagă Atributele și afirmă Numele.

Ashāʿirah afirmă Numele și șapte dintre Atribute.

Toți aceștia sunt cuprinși de denumirea de taʿṭīl, însă unii fac taʿṭīl complet, precum Jahmiyyah, iar alții fac taʿṭīl parțial, precum Muʿtazilah și Ashāʿirah.

Cât despre adepții tamthīl-ului, Mushabbihah, ei afirmă Atributele lui Allah și spun: trebuie să afirmăm Atributele lui Allah deoarece El Și le-a afirmat, însă spun că ele sunt asemenea atributelor creaturilor.

Aceștia au exagerat în afirmare, iar adepții taʿṭīl-ului au exagerat în tanzīh.

Ei au spus: trebuie să afirmi pentru Allah o Față, iar această Față este asemenea feței celui mai frumos dintre fiii lui Ādam. Au spus aceasta deoarece Allah ni S-a adresat cu ceea ce înțelegem și pricepem:

Textul arab al versetului integral

﴿وَيَبۡقَىٰ وَجۡهُ رَبِّكَ ذُو ٱلۡجَلَٰلِ وَٱلۡإِكۡرَامِ﴾

„Și va rămâne Fața Domnului tău, Stăpânul măreției și al cinstei"
(al-Raḥmān 55:27),

iar noi, spun ei, nu înțelegem din *„față"* decât ceea ce vedem, iar cel mai frumos lucru pe care îl vedem este omul.

Așadar, după pretinsa lor concepție - Allah să ne ferească - El ar fi asemenea celui mai frumos tânăr dintre oameni, iar ei pretind că aceasta este ceea ce *„impune rațiunea"*.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah au spus: noi luăm adevărul aflat la ambele părți. Luăm adevărul din tanzīh, astfel încât să nu facem tamthīl, și luăm adevărul din ithbāt, astfel încât să nu facem taʿṭīl. Deci: afirmare fără tamthīl și tanzīh fără taʿṭīl; afirmăm fără să asemănăm, luând dovezile de ambele părți.

Pe scurt, ei sunt la mijloc în capitolul Atributelor între două grupări extreme: una a exagerat în tanzīh și negare, adepții taʿṭīl-ului dintre Jahmiyyah și alții; cealaltă a exagerat în afirmare, adepții tamthīl-ului.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah spun: nu exagera nici în afirmare, nici în negare. Noi afirmăm fără tamthīl, potrivit cuvântului lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿فَاطِرُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ
أَزْوَٰجًا وَمِنَ ٱلْأَنْعَٰمِ أَزْوَٰجًا ۖ يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ ۚ لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ
شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ﴾

„Nimic nu este asemenea Lui și El este As-Samīʿ, Al-Baṣīr."
(al-Shūrā 42:11)

Al doilea principiu: faptele robilor.
Ei sunt la mijloc în capitolul faptelor [în raport cu decretul] lui Allah Preaînaltul între Qadariyyah și Jabriyyah (1).

(1) În capitolul qadar-ului, oamenii s-au împărțit în trei categorii:

Prima categorie: au crezut în qadar-ul lui Allah Măreț și Preaînalt, dar au exagerat în afirmarea lui până i-au luat omului capacitatea și alegerea. Ei au spus că Allah este Făptuitorul tuturor lucrurilor și că robul nu are alegere și nici putere, ci face fapta fiind constrâns la ea. Unii dintre ei au mers până la a pretinde că fapta robului este chiar fapta lui Allah. Pe această ușă au intrat oamenii ittiḥād-ului și ḥulūl-ului. Aceștia sunt Jabriyyah.

A doua categorie a spus: robul este independent în fapta sa, iar Allah nu are voință și nici decret în privința ei. Unii au exagerat până au spus că Allah nu cunoaște fapta robului decât după ce acesta o face; înainte de aceea nu știe nimic despre ea. Aceștia sunt Qadariyyah, *„majușii acestei Ummah"*.

Primii au exagerat în afirmarea faptelor și qadar-ului lui Allah și au spus că Allah îl constrânge pe om la fapta sa și că omul nu are alegere.

Iar ceilalți au exagerat în afirmarea capacității robului și au spus că puterea divină și voința divină nu au nicio legătură cu fapta lui; robul este, după ei, făptuitorul cu alegere absolută.

A treia categorie este Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah. Ei au spus: noi luăm adevărul care se află la ambele părți. Spunem că fapta robului are loc prin voința lui Allah și prin creația lui Allah, și este cu neputință să existe vreodată în stăpânirea lui Allah ceva ce El nu voiește. În același timp, omul are alegere și voință și face deosebire între fapta la care este constrâns și fapta pe care o alege. Faptele robilor se produc prin alegerea și voința lor și, cu toate acestea, au loc prin voința și creația lui Allah.

Dar rămâne o problemă: cum pot faptele să fie creația lui Allah, în timp ce sunt faptele omului?

Răspunsul este că faptele robului ies dintr-o voință și o putere, iar Cel care a creat în el voința și puterea este Allah Măreț și Preaînalt. Dacă Allah ar voi, ți-ar lua puterea și nu ai putea face nimic. Iar dacă un om capabil nu dorește o faptă, nu o face prin propria sa voință, în afară de cazul în care este constrâns.

Al treilea principiu: amenințarea.

În capitolul amenințării lui Allah, ei se află între Murjiʾah și Waʿīdiyyah dintre Qadariyyah și alții (1).

(1) Murjiʾah este un participiu derivat din arjaʾa, cu sensul *„a amâna”*, de unde și cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿قَالُوٓاْ أَرۡجِهۡ وَأَخَاهُ وَأَرۡسِلۡ فِي ٱلۡمَدَآئِنِ حَٰشِرِينَ﴾

„Amână-l pe el și pe fratele lui”
(al-Aʿrāf 7:111),

iar într-o recitare: *„arjiʾhu”*, adică amână-l și amână chestiunea lui. Ei au fost numiți Murjiʾah fie de la rajāʾ, speranță, pentru că au făcut ca dovezile speranței să prevaleze asupra dovezilor

amenințării, fie de la irjā', adică amânare, pentru că au scos faptele din ceea ce este numit īmān.

De aceea spun că faptele nu fac parte din īmān și că īmān-ul este numai recunoașterea din inimă.

De aceea spun că făptuitorul păcatului major, precum adulterul, furtul, consumul de alcool sau tâlhăria, nu merită să intre în Foc nici veșnic, nici temporar. După ei, nicio neascultare nu dăunează împreună cu īmān-ul, oricât de mică sau mare ar fi, atâta timp cât nu ajunge la kufr.

Waʿīdiyyah i-au contrazis și au făcut să prevaleze partea amenințării. Ei au spus că orice păcat major pe care omul îl comite și din care nu se pocăiește îl face să rămână veșnic în Foc. Dacă fură, se numără printre oamenii Focului pentru totdeauna; dacă bea alcool, este în Foc pentru totdeauna, și așa mai departe.

Waʿīdiyyah cuprinde două grupări: Muʿtazilah și Khawārij. De aceea autorul a spus: *„dintre Qadariyyah și alții"*; aceasta îi include pe Muʿtazilah - iar Muʿtazilah sunt Qadariyyah, considerând omul independent în fapta sa, și totodată Waʿīdiyyah - și îi include pe Khawārij.

Cele două grupări au fost de acord că făptuitorul păcatului major rămâne veșnic în Foc și nu va ieși niciodată din el și că cel care a băut alcool o singură dată este, în această privință, precum cel care a adorat un idol o mie de ani: amândoi ar rămâne veșnic în Foc. Însă diferă asupra denumirii lui, după cum va veni, dacă Allah voiește, în al doilea capitol.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah spun: noi nu facem să prevaleze amenințarea așa cum au făcut Muʿtazilah și Khawārij și nici promisiunea așa cum au făcut Murjiʾah. Spunem că făptuitorul păcatului major merită pedeapsa, iar dacă este pedepsit nu va rămâne veșnic în Foc.

Cauza diferenței dintre Waʿīdiyyah și Murjiʾah este că fiecare dintre ei a privit textele cu un singur ochi, adică numai dintr-o parte.

Aceștia au privit textele promisiunii, l-au introdus pe om în speranță și au spus: le luăm pe acestea și lăsăm restul; iar textele amenințării le-au aplicat necredincioșilor.

Waʿīdiyyah au făcut invers: au privit textele amenințării, le-au luat pe acestea și au neglijat textele promisiunii.

De aceea li s-a stricat echilibrul, fiindcă au privit numai dintr-o parte.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah le-au luat pe amândouă și au spus: textele amenințării sunt muḥkam, deci le acceptăm; textele promisiunii sunt muḥkam, deci le acceptăm. Au luat din textele promisiunii ceea ce răspunde Waʿīdiyyah și din textele amenințării ceea ce răspunde Murjiʾah. Au spus: făptuitorul păcatului major merită să intre în Foc, pentru ca textele amenințării să nu fie anulate, dar nu va rămâne veșnic acolo, pentru ca textele promisiunii să nu fie anulate.

Astfel au luat ambele dovezi și au privit cu ambii ochi.

Al patrulea principiu: denumirile īmān-ului și ale religiei.
În capitolul denumirilor īmān-ului și religiei, ei se află între Ḥarūriyyah și Muʿtazilah, pe de o parte, și Murjiʾah și Jahmiyyah, pe de altă parte (1).

(1) Aceasta este în capitolul denumirilor și al religiei și este altceva decât capitolul hotărârilor, adică promisiunea și amenințarea. Cum îl numim pe făptuitorul păcatului major: credincios sau necredincios?

Ahl al-Sunnah se află la mijloc între două părți în această chestiune: Ḥarūriyyah și Muʿtazilah dintr-o parte, și Murjiʾah-Jahmiyyah din cealaltă.

Ḥarūriyyah și Muʿtazilah l-au scos din īmān, însă Ḥarūriyyah au spus că este kāfir, că sângele și averea lui devin permise; de aceea s-au ridicat împotriva conducătorilor și i-au declarat necredincioși pe oameni.

Murjiʾah-Jahmiyyah i-au contrazis și au spus: el este credincios cu īmān deplin! Fură, comite adulter, bea alcool, omoară un suflet, face tâlhărie, iar noi îi spunem: *„Tu ești credincios cu īmān deplin!”*, asemenea unui om care împlinește obligațiile și lucrurile recomandate și se ferește de cele interzise. Tu și acela sunteți, după ei, egali în īmān.

Așadar, aceștia și ceilalți sunt opuși atât în denumire, cât și în hotărâre.

Muʿtazilah au spus: făptuitorul păcatului major a ieșit din īmān, dar nu a intrat în kufr; el se află într-o poziție între două poziții. *„Nu îndrăznim să spunem că este kāfir, dar nici nu putem spune că este credincios în timp ce comite un păcat major, precum adulterul, furtul sau consumul de alcool."* Și au spus: noi suntem cei mai fericiți cu adevărul.

Într-adevăr, când spun că acesta nu este egal cu un credincios adorator, au dreptate.
Dar faptul că îl scot din īmān și apoi inventează o poziție între două poziții este o bidʿah care nu a venit nici în Cartea lui Allah, nici în Sunnah Mesagerului Său. Toate textele arată că nu există o poziție între două poziții, precum cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ قُلِ ٱللَّهُ وَإِنَّآ أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ﴾

„Și fie noi, fie voi suntem pe călăuzire sau într-o rătăcire vădită."
(Saba' 34:24)

Și cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿فَذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمُ ٱلْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ ٱلْحَقِّ إِلَّا ٱلضَّلَٰلُ فَأَنَّىٰ تُصْرَفُونَ﴾

„Ce este după adevăr decât rătăcirea?"
(Yūnus 10:32), și:

Textul arab al versetului integral

﴿هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ فَمِنكُمْ كَافِرٌ وَمِنكُم مُّؤْمِنٌ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾

„El este Cel care v-a creat; dintre voi este necredincios și dintre voi este credincios."
(al-Taghābun 64:2).

Iar în ḥadīth: *„Qur'ān-ul este o dovadă pentru tine sau împotriva ta."*

Unde este atunci poziția dintre două poziții?

Ei spun: *„este într-o poziție între două poziții"*. Însă în capitolul amenințării îi aplică amenințarea și sunt de acord cu Khawārij că făptuitorul păcatului major rămâne veșnic în Foc. În această lume însă spun că asupra lui se aplică hotărârile Islamului, pentru că acesta este statutul originar; astfel, la ei în lumea aceasta se află în poziția unui fāsiq neascultător.

Subḥān Allah! Cum ne rugăm asupra lui și spunem: *„O, Allah, iartă-l"*, în timp ce el ar fi veșnic în Foc?

Ar trebui, potrivit principiului lor, să spună despre hotărârile acestei lumi: ne oprim asupra lui; nu spunem că este musulman, nici că este kāfir, nu îi dăm hotărârile Islamului și nici hotărârile kufr-ului! Dacă moare, nu ne rugăm asupra lui, nu îl învelim în giulgiu, nu îl spălăm, nu îl îngropăm cu musulmanii și nici cu necredincioșii; atunci trebuie să-i căutăm un cimitir între două cimitire!

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah au fost la mijloc între aceste grupări și au spus: îl numim pe credinciosul care comite un păcat major *„credincios cu īmān deficient"*, sau spunem: *„credincios prin īmān-ul său și fāsiq prin păcatul său major"*. Aceasta este dreptatea: nu i se acordă numele absolut și nici nu i se ia în întregime baza numelui.

Din aceasta rezultă că nu este permis să îl urâm pe fāsiq cu o ură absolută și nici să îl iubim cu o iubire absolută; îl iubim

pentru īmān-ul pe care îl are și îl urâm pentru neascultarea pe care o are.

Al cincilea principiu: Companionii — Allah să fie mulțumit de ei —.

În privința Companionilor Mesagerului lui Allah ﷺ, ei se află între Rāfiḍah și Khawārij (1).

(1) *„Aṣḥāb"* este pluralul lui ṣāḥib, iar ṣaḥb este un nume colectiv pentru ṣāḥib. Ṣāḥib înseamnă cel care însoțește și rămâne alături de un lucru.

Ṣaḥābī este cel care l-a întâlnit pe Profetul ﷺ, crezând în el, și a murit în această stare.

Această definiție este specifică Companionilor și este una dintre particularitățile Profetului ﷺ: un om poate fi dintre Companionii săi chiar dacă s-a întâlnit cu el numai o clipă, cu condiția să fi crezut în el.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah se află la mijloc în privința lor între Rāfiḍah și Khawārij.

Rāfiḍah sunt cei care astăzi sunt numiți Shīʿah. Au fost numiți Rāfiḍah pentru că l-au părăsit pe Zayd ibn ʿAlī ibn al-Ḥusayn ibn ʿAlī ibn Abī Ṭālib — Allah să fie mulțumit de el —, de care se leagă astăzi Zaydiyyah. L-au părăsit fiindcă l-au întrebat: *„Ce spui despre Abū Bakr și ʿUmar?"*, dorind ca el să îi insulte și să îi denigreze. El — Allah să fie mulțumit de el — le-a spus însă: *„Ce doi buni viziri ai bunicului meu au fost!"*, referindu-se la Mesagerul lui Allah ﷺ. I-a lăudat, iar ei l-au părăsit, s-au mâniat pe el și l-au abandonat; de aici au fost numiți Rāfiḍah.

Acești Rāfiḍah - Allah să ne ferească - au principii bine cunoscute. Dintre cele mai urâte este doctrina imāmah-ului, care include infailibilitatea imāmului, astfel încât, după ei, el nu spune niciodată ceva greșit, și că rangul imāmah-ului este mai înalt decât rangul profeției, deoarece imāmul ar primi direct de la Allah, iar profetul prin intermediul mesagerului, adică Jibrīl. Imāmul, la ei, nu greșește niciodată, iar extremiștii lor pretind chiar că imāmul creează: spune lucrului *„Fii!"*, iar el este!

Ei spun că Companionii sunt necredincioși și că toți au apostaziat după Profetul ﷺ; până și Abū Bakr și ʿUmar, la unii

dintre ei, ar fi fost necredincioși și ar fi murit în nifāq - Allah să ne ferească. Nu îi exceptează dintre Companioni decât pe Ahl al-Bayt și pe câțiva despre care spun că ar fi fost loiali Ahl al-Bayt.

Autorul cărții *„al-Fiṣal"* a spus că extremiștii lor l-au declarat necredincios chiar și pe ʿAlī ibn Abī Ṭālib. Ei au spus: *„ʿAlī a acceptat nedreptatea și falsul când i-a dat bayʿah lui Abū Bakr și ʿUmar; ar fi fost obligatoriu pentru el să respingă conducerea lor. Când nu a luat partea adevărului și dreptății și a acceptat nedreptatea, a devenit el însuși nedrept și necredincios."*

Khawārij sunt la extrema opusă față de Rāfiḍah: l-au declarat necredincios pe ʿAlī ibn Abī Ṭālib, l-au declarat necredincios pe Muʿāwiyah ibn Abī Sufyān și pe oricine nu era pe calea lor și au considerat permis sângele musulmanilor. Ei au fost așa cum i-a descris Profetul ﷺ: *„Ies din religie precum săgeata trece prin vânat"*[51], iar īmān-ul lor nu trece de gâturile lor.

Shīʿah au exagerat în privința Ahl al-Bayt și a partizanilor lor, până într-acolo încât unii au pretins divinitatea lui ʿAlī, iar alții că el ar fi fost mai îndreptățit la profeție decât Muḥammad, Mesagerul lui Allah ﷺ. Khawārij au mers în extrema opusă.

51 Relatat de al-Bukhārī (6930) și Muslim (1066), de la ʿAlī ibn Abī Ṭālib.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah s-au aflat la mijloc între cele două grupări. Ei au spus: noi îi punem pe Ahl al-Bayt la rangul lor și considerăm că au asupra noastră două drepturi: dreptul Islamului și al īmān-ului și dreptul rudeniei cu Mesagerul lui Allah ﷺ. Rudenia Mesagerului lui Allah ﷺ are drept asupra noastră, dar dintre drepturile ei este să o punem la rangul ei, fără să exagerăm în privința ei. Despre ceilalți Companioni ai Mesagerului ﷺ spunem că au asupra noastră dreptul respectului, măririi și al rostirii mulțumirii lui Allah pentru ei și că trebuie să fim precum spune Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱلَّذِينَ جَآءُو مِنۢ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱغْفِرْ لَنَا
وَلِإِخْوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلْإِيمَٰنِ وَلَا تَجْعَلْ فِى قُلُوبِنَا
غِلًّا لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

„Domnul nostru, iartă-ne pe noi și pe frații noștri care ne-au precedat în credință și nu pune în inimile noastre ură față de cei care cred. Domnul nostru, Tu ești Raʾūf, Raḥīm."
(al-Ḥashr 59:10).

Nu dușmănim pe niciunul dintre ei, nici dintre Ahl al-Bayt și nici dintre ceilalți; fiecăruia îi dăm dreptul lui. Astfel sunt la mijloc între cei care îi tratează cu asprime și cei care exagerează.

Capitol

A intrat în ceea ce am menționat din credința în Allah: credința în ceea ce Allah a relatat în Cartea Sa, ceea ce s-a transmis mutawātir de la Mesagerul Său ﷺ și asupra căruia Salaf-ul Ummah a avut ijmāʿ: că El, Subḥānahu, este deasupra cerurilor Sale, deasupra Tronului Său, înalt deasupra creației Sale (1).

Capitol

Despre maʿiyyah și explicarea reunirii dintre ea și ʿulūw-ul lui Allah și istiwāʾ-ul Său deasupra Tronului

(1) A trecut deja că printre lucrurile care intră în credința în Allah se află credința în Numele și Atributele Sale, iar dintre acestea credința în ʿulūw-ul lui Allah și istiwāʾ-ul Său deasupra Tronului și credința în maʿiyyah Sa. În acest capitol autorul, Allah să aibă milă de el, explică reunirea dintre ʿulūw și maʿiyyah, spunând: *„A intrat în ceea ce am menționat din credința în Allah: credința în ceea ce Allah a relatat în Cartea Sa, ceea ce s-a transmis mutawātir de la Mesagerul Său ﷺ și asupra căruia Salaf-ul Ummah a avut ijmāʿ: că El, Subḥānahu, este deasupra cerurilor Sale, deasupra Tronului Său, înalt deasupra creației Sale."*

Acestea sunt trei dovezi pentru ʿulūw-ul lui Allah Preaînaltul: Cartea, Sunnah și ijmāʿ-ul.

Au trecut pentru noi și a patra și a cincea dovadă: rațiunea și fiṭrah.

Cuvântul *„că El este deasupra cerurilor Sale, deasupra Tronului Său, înalt deasupra creației Sale"*: am explicat deja că ʿulūw-ul lui Allah Măreț și Preaînalt este de două feluri: ʿulūw al-ṣifah și ʿulūw al-dhāt și că ʿulūw-ul dhāt-ului este indicat de Carte, Sunnah, ijmāʿ, rațiune și fiṭrah, iar același lucru este valabil pentru ʿulūw al-ṣifah.

Cartea este plină de dovezi pentru aceasta: uneori prin afirmarea explicită a faptului că El este deasupra, alteori prin afirmarea explicită a ʿulūw-ului, alteori prin afirmarea că El este în cer, alteori prin faptul că lucrurile coboară de la El sau urcă la El și în alte forme asemănătoare.

Sunnah afirmă aceasta prin cuvinte, fapte și aprobare, iar explicația a fost dată deja.

Cât despre ijmāʿ, Salaf-ul a avut ijmāʿ asupra acestui lucru. Calea prin care cunoaștem ijmāʿ-ul lor este faptul că nu s-a transmis de la ei ceva contrar celor venite în Carte și Sunnah. Ei citeau Qurʾān-ul, transmiteau relatările și le cunoșteau sensurile. Când nu s-a transmis de la ei nimic care să contrazică sensul lor aparent, știm că nu credeau altceva și că aveau ijmāʿ asupra lui.

Aceasta este o metodă bună de a stabili ijmāʿ-ul lor; ține-te de ea, căci îți va fi de folos în multe locuri.

Cât despre rațiune, dovada este din două perspective:

Prima: ʿulūw-ul este un atribut de perfecțiune, iar pentru Allah Preaînaltul au fost stabilite toate atributele perfecțiunii; așadar trebuie afirmat pentru El ʿulūw-ul.

A doua: dacă El nu ar fi înalt, ar trebui să fie dedesubt, fie la același nivel, iar aceasta ar fi o deficiență, pentru că ar implica faptul că lucrurile sunt deasupra Lui sau asemenea Lui ca poziție. Prin urmare, trebuie afirmat ʿulūw-ul Său.

Cât despre fiṭrah, nimeni nu o neagă decât cel a cărui fiṭrah s-a corupt. Orice om care spune: *„O, Allah!”* își îndreaptă inima către cer și nu o întoarce nici la dreapta, nici la stânga, deoarece Allah Preaînaltul este în cer.

* * *

Și El, Subḥānahu, este cu ei oriunde s-ar afla, știind ceea ce fac (1).

(1) Aceasta face parte din credința în Allah: credința în maʿiyyah Sa cu creația.

A trecut deja că maʿiyyah lui Allah se împarte în generală, specială și cea mai specială.

Cea generală îi cuprinde pe toți, credincios și necredincios, drept și păcătos. Exemplul este cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۚ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنزِلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ۖ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾

„Și El este cu voi oriunde ați fi, iar Allah vede ceea ce faceți."
(al-Ḥadīd 57:4)

Cea specială este precum cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَواْ وَّٱلَّذِينَ هُم مُّحْسِنُونَ﴾

„Cu adevărat, Allah este cu cei care au taqwā și cu cei care sunt muḥsinūn."
(al-Naḥl 16:128)

Iar cea și mai specială este precum cuvântul Lui către Mūsā și Hārūn:

Textul arab al versetului integral

﴿قَالَ لَا تَخَافَآ ۖ إِنَّنِى مَعَكُمَآ أَسْمَعُ وَأَرَىٰ﴾

„Nu vă temeți; cu adevărat, Eu sunt cu voi doi, aud și văd."
(Ṭā-Hā 20:46),

și cuvântul Său despre Mesagerul Său Muḥammad ﷺ:

Textul arab al versetului integral

﴿إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ ٱللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟
ثَانِىَ ٱثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِى ٱلْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَٰحِبِهِۦ لَا تَحْزَنْ
إِنَّ ٱللَّهَ مَعَنَا ۖ فَأَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُۥ بِجُنُودٍ لَّمْ
تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلسُّفْلَىٰ ۗ وَكَلِمَةُ ٱللَّهِ هِىَ
ٱلْعُلْيَا ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

„Cu adevărat, Allah este cu noi."
(al-Tawbah 9:40)

A trecut și faptul că această maʿiyyah este reală și că dintre consecințele maʿiyyah generale sunt cunoașterea, auzul, vederea, puterea, autoritatea și altele, iar dintre consecințele maʿiyyah speciale sunt victoria și sprijinul.

Așa cum El le-a reunit pe acestea (1) în cuvântul Său: *„El este Cel care a creat cerurile și pământul în..."*

(1) Cuvântul *„le-a reunit pe acestea"* înseamnă că a reunit ʿulūw-ul și maʿiyyah. În cuvântul Lui *„apoi S-a înălțat deasupra Tronului"* se află afirmarea ʿulūw-ului, iar în cuvântul Lui *„și El este cu voi oriunde ați fi"* se află afirmarea maʿiyyah. Le-a reunit într-un singur verset și nu există contradicție între ele, așa cum a trecut și cum va fi explicat.

Reunirea lor se explică din trei perspective:

„...șase zile, apoi S-a înălțat deasupra Tronului. El știe ceea ce intră în pământ și ceea ce iese din el, ceea ce coboară din cer și ceea ce urcă în el; și El este cu voi oriunde ați fi, iar Allah vede ceea ce

faceți." Sensul cuvintelor *„și El este cu voi"* nu este că El este amestecat cu creația (1), căci limba nu impune acest sens (2), acesta este contrar ijmāʿ-ului Salaf-ului Ummah și contrar fiṭrah-ului pe care Allah a creat oamenii (3).

Prima perspectivă: Allah a menționat istiwāʾ-ul Său deasupra Tronului, apoi a spus: *„și El este cu voi oriunde ați fi"*. Când Allah reunește pentru Sine două descrieri, știm cu certitudine că ele nu se contrazic, fiindcă dacă s-ar contrazice ar fi imposibil să se reunească; două contradictorii nu se pot reuni și nici nu pot lipsi amândouă, ci trebuie ca una să existe și cealaltă să lipsească. Dacă aici ar fi contradicție, ar rezulta că începutul versetului îl declară fals pe sfârșitul lui sau invers.

A doua perspectivă: ʿulūw-ul și maʿiyyah se pot reuni chiar și la creaturi, după cum va menționa autorul în expresia oamenilor: *„Am continuat să mergem și luna era cu noi."*

A treia perspectivă: chiar dacă am presupune că cele două ar fi incompatibile pentru o creatură, nu ar rezulta că sunt incompatibile pentru Creator, fiindcă nimic nu este asemenea lui Allah.

Cuvântul său: *„Sensul cuvintelor «și El este cu voi» nu este că El este amestecat cu creația"*: pentru că acest sens este o deficiență. A trecut deja că dacă acesta ar fi sensul ar rezulta una dintre două situații: fie multiplicarea Creatorului, fie divizarea Lui, pe lângă faptul că lucrurile L-ar cuprinde, în timp ce El, Subḥānahu, cuprinde toate lucrurile.

Cuvântul său: *„căci limba nu impune acest sens"*: adică, dacă limba nu îl impune, acest sens nu devine obligatoriu. Acesta este unul dintre modurile prin care se arată invaliditatea doctrinei ḥulūl a Jahmiyyah și a altora, care spun că Allah este cu creația Sa amestecat cu ea.

El nu a spus: *„limba nu îl poate implica"*, fiindcă limba poate implica uneori acest sens; există diferență între faptul că limba poate implica ceva și faptul că îl impune.

În limbă, maʿiyyah poate implica amestecul, cum este cazul apei cu laptele: spui *„apă împreună cu lapte"*, adică amestecate.

Cuvântul său: *„și aceasta este contrar ijmāʿ-ului Salaf-ului Ummah și contrar fiṭrah-ului pe care Allah a creat oamenii”*: omul este creat în mod natural cu credința că Creatorul este distinct de creație. Nimeni care spune *„O, Allah!”* nu crede că Allah este întrupat în creația Sa. A pretinde că El este amestecat cu creația contrazice Sharīʿah, rațiunea și fiṭrah.

Mai mult (1), luna este unul dintre semnele lui Allah și una dintre creaturile Sale mai mici; ea este așezată pe cer și, cu toate acestea, este *„cu”* călătorul și cu cel care nu călătorește, oriunde s-ar afla (2).

(1) *„Bal”* este aici pentru trecerea de la un argument la altul.

(2) Acesta este un exemplu dat de autor, Allah să aibă milă de el, pentru a apropia sensul și pentru a arăta că este cu adevărat posibil ca un lucru să fie cu omul, deși între ele există o mare distanță. Luna este una dintre creaturile mai mici și se află în cer, iar totuși este cu călătorul și cu cel care nu călătorește, oriunde s-ar afla.

Dacă despre această creatură, care se numără printre cele mai mici creaturi, spunem că este *„cu noi”* deși este în cer, iar aceasta nu este considerată contradicție și nu implică amestecul, atunci de ce nu ar fi corect să lăsăm versetele maʿiyyah pe sensul lor aparent și să spunem: El este cu noi în realitate, chiar dacă El este în cer, deasupra tuturor lucrurilor?

Așa cum am spus mai înainte: chiar dacă am presupune că acest lucru este imposibil în cazul creaturilor, nu ar fi imposibil pentru Creator. Domnul Măreț și Preaînalt este cu adevărat în cer și cu adevărat cu noi și nu există contradicție în aceasta. Chiar dacă El este îndepărtat prin ʿulūw-ul Său, El este aproape în ʿulūw-ul Său.

Aceasta este ceea ce Shaykh al-Islām a stabilit în cărțile sale. El a spus că nu este nevoie să interpretăm versetul în alt sens decât cel aparent; credem că Allah Preaînaltul este în cer, pe Tronul Său, și totodată este cu adevărat cu noi, după cum este cu adevărat pe Tronul Său. La fel spunem că El coboară cu adevărat la cerul cel mai de jos, fiind în continuare în ʿulūw. Niciunul dintre Ahl al-Sunnah nu neagă aceasta; toți spun că El coboară cu

adevărat și sunt de acord că El este în ʿulūw, fiindcă Atributele Creatorului nu sunt precum atributele creaturilor.

Am găsit o explicație a Shaykhului Muḥammad ibn Ibrāhīm, Allah să aibă milă de el, care clarifică deplin acest sens: maʿiyyah este adevărată în sensul ei real și nu implică faptul că Allah este amestecat cu creația sau că se află pe pământ. El a răspuns cu privire la cuvântul unora dintre Salaf: *„El este cu ei prin cunoașterea Sa”.*

El a spus: *„Când vine această expresie, ea explică maʿiyyah prin ceea ce rezultă din ea, nu explică însăși realitatea cuvântului. Motivul care îi determină să explice astfel este că adversarii erau inovatorii care spuneau că El este amestecat cu ei. Unii dintre Salaf exprimă atunci ceea ce contextul urmărește, și anume perfecțiunea cunoașterii Sale; dar ei nu vor să spună că sensul cuvântului «maʿa» este pur și simplu «Atotcunoscător al tuturor lucrurilor». Maʿiyyah cuprinde cunoașterea și adaugă sensul faptului că El este cu ei. A explica prin consecință nu arată că sensul propriu este invalid, ci toate acestea sunt adevărate...”*

Până când a spus: *„De aceea Shaykh al-Islām, în cealaltă ʿaqīdah binecuvântată și concisă a sa, a arătat că afirmația că El este cu ei este adevărată în sensul ei real.”*

„Așadar, dacă unii dintre Salaf au explicat-o prin consecință, a existat o nevoie care a impus aceasta: răspunsul dat adepților ḥulūl-ului dintre Jahmiyyah, care neagă ʿulūw-ul, după cum am explicat deja. Qurʾān-ul este explicat prin indicația directă, prin sensul înțeles, prin implicație, prin consecință și prin alte tipuri de indicație. Acei savanți de la care s-a transmis explicarea prin consecință nu neagă maʿiyyah; dimpotrivă, pentru ei este limpede precum soarele.” Sfârșitul citatului din *„al-Fatāwā”*, explicație asupra *„al-Ḥamawiyyah”* (Majmūʿ Fatāwā wa Rasāʾil Samāḥat al-Shaykh Muḥammad ibn Ibrāhīm, 1/212).

Întrebare: este corect să spunem: *„El este cu noi prin Dhāt-ul Său”*?

Răspuns: această formulare trebuie evitată, fiindcă poate sugera un sens corupt de care se folosesc cei care afirmă ḥulūl-ul și pentru că nu este nevoie de ea. Regula de bază este că orice

lucru pe care Allah îl atribuie Lui Însuși Îi aparține Lui Însuși. Nu vezi cuvântul Lui: *„Și Domnul tău va veni”*? Este nevoie să spunem *„va veni prin Dhāt-ul Său”*? Sau cuvântul Profetului ﷺ: *„El coboară la cerul cel mai de jos”*[52]; este nevoie să spunem *„coboară prin Dhāt-ul Său”*? Nu avem nevoie de aceasta, decât poate în polemică împotriva celui care pretinde că ceea ce vine este porunca Lui sau că ceea ce coboară este porunca Lui, pentru a răspunde taḥrīf-ului său.

El, Subḥānahu, este deasupra Tronului (1), veghează asupra creației Sale (2), este Muḥaymin asupra lor (3), îi vede și îi cunoaște, împreună cu celelalte sensuri ale rubūbiyyah Sale (4).

Tot acest discurs pe care Allah l-a menționat - că El este deasupra Tronului și că El este cu noi - este adevărat în sensul lui real și nu are nevoie de taḥrīf. Însă trebuie ferit de presupuneri false, precum presupunerea că sensul aparent al cuvintelor *„în cer”* ar fi că cerul Îl poartă sau Îl umbrește. Aceasta este falsă prin ijmāʿ-ul savanților și al oamenilor credinței (5).

(1) Autorul spune, Allah să aibă milă de el: *„El, Subḥānahu, este deasupra Tronului Său”*, deși este cu creația; El este totuși deasupra Tronului Său.

(2) Adică îi supraveghează și păzește vorbele, faptele, mișcările și stările lor de repaus.

(3) Adică stăpânește și are autoritate deplină asupra robilor Săi. Lui Îi aparține hotărârea și la El se întoarce întreaga poruncă; când voiește ceva, porunca Sa este să îi spună: *„Fii!”*, iar el este.

(4) Prin aceasta se referă la sensurile cuprinse de rubūbiyyah: stăpânirea, autoritatea, administrarea și altele. Sensurile rubūbiyyah sunt numeroase, deoarece Rabb este Creatorul, Stăpânul și Administratorul, iar acestea cuprind foarte multe sensuri.

(5) Această frază întărește ceea ce a trecut. Autorul repetă sensul din cauza importanței subiectului și arată că ceea ce Allah a menționat despre faptul că El este deasupra Tronului este adevărat în sensul său real, iar ceea ce a menționat despre faptul

52 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (1/94).

că El este cu noi este tot adevărat în sensul său real și nu are nevoie de taḥrīf. Nu este nevoie să schimbăm sensul *„deasupra"* în *„superioritatea rangului"*, după cum pretind adepții taḥrīf-ului și taʿṭīl-ului; este vorba de superioritatea Dhāt-ului și a rangului. Tot astfel, nu este nevoie să mutăm maʿiyyah de la sensul ei aparent. Spunem că este adevărată în sensul ei aparent. Cel care o explică prin altceva decât realitatea ei face taḥrīf. Cât despre ceea ce s-a transmis de la Salaf, unde ea este explicată prin o consecință sau prin ceea ce implică, aceasta a fost dintr-o nevoie și nu contrazice sensul real, pentru că o consecință adevărată este și ea adevărată.

Apoi autorul, Allah să aibă milă de el, a făcut o precizare: *„Însă trebuie ferit de presupuneri false, precum presupunerea că sensul aparent al cuvintelor «în cer» ar fi că cerul Îl poartă sau Îl umbrește; aceasta este falsă prin ijmāʿ-ul savanților și al oamenilor credinței."*

„Presupunerile false" sunt imaginații fără niciun fundament real. Cuvintele lui Allah Preaînaltul și ale Mesagerului Său ﷺ trebuie ferite de astfel de imaginații.

Un exemplu este presupunerea că sensul aparent al cuvintelor *„în cer"* ar fi că cerul Îl poartă, adică Îl susține așa cum acoperișul casei îl susține pe cel aflat deasupra lui, sau că Îl umbrește, adică este deasupra Lui precum un acoperiș deasupra omului.

Dacă un om își imaginează aceasta, imaginația lui este falsă; dovezile care arată că Allah este în cer trebuie ferite de un asemenea sens.

Autorul a spus: *„Aceasta este falsă prin ijmāʿ-ul savanților și al oamenilor credinței."*

Atenționare:

Cineva poate spune: autorul ar fi trebuit să adauge și exemplul presupunerii că sensul aparent al cuvintelor *„și El este cu voi"* ar fi că El este amestecat cu creația, fiindcă și această presupunere este falsă.

Răspunsul este că autorul, Allah să aibă milă de el, a menționat deja aceasta în cuvântul său: *„Sensul cuvintelor «și El este cu voi» nu este că El este amestecat cu creația."*

(1) *„Al-Kursī"*, după cum se transmite de la Ibn ʿAbbās, este

locul celor două picioare[53].

Kursī-ul Său cuprinde cerurile și pământul, adică înconjoară cele șapte ceruri și cele șapte pământuri.

Cum ar putea atunci cineva să creadă că cerul Îl umbrește pe Allah sau Îl poartă?

Dacă Kursī-ul Său cuprinde cerurile și pământul, nimeni nu ar trebui să aibă această presupunere falsă: că cerul Îl poartă sau Îl umbrește.

(2) El le ține ca să nu se miște din locurile lor. Dacă Allah nu le-ar ține, cerurile și pământul s-ar tulbura, s-ar clătina și s-ar muta. Dar Allah Măreț și Preaînalt, prin puterea și forța Sa, ține cerurile și pământul ca să nu se miște. Mai mult, Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يُمْسِكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ أَن تَزُولَا ۚ وَلَئِن
زَالَتَآ إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِّنۢ بَعْدِهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ حَلِيمًا
غَفُورًا﴾

„Iar dacă s-ar mișca, nimeni după El nu le-ar putea ține." **(Fāṭir 35:41).**

Nimeni după Allah nu le-ar putea ține vreodată.

Dacă o singură stea s-ar abate de la locul ei, nimeni nu ar putea să o țină; ce să mai spunem dacă s-ar mișca cerurile și pământul? Nimeni nu le poate ține decât Allah, Cel care le-a creat, Cel care spune lucrului *„Fii!"*, iar el este. Subḥānahu wa Taʿālā, în mâna Lui este stăpânirea cerurilor și pământului.

53 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (1/172).

Cuvântul Lui: *„Și El ține cerul ca să nu cadă peste pământ decât cu permisiunea Lui."* Cerul este deasupra pământului și, pe Allah, dacă Allah nu l-ar ține, ar cădea peste pământ, pentru că cerurile sunt corpuri uriașe. Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَجَعَلْنَا ٱلسَّمَآءَ سَقْفًا مَّحْفُوظًا ۖ وَهُمْ عَنْ ءَايَـٰتِهَا مُعْرِضُونَ﴾

„Și am făcut cerul un acoperiș păzit"
(al-Anbiyā' 21:32)

și spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱلسَّمَآءَ بَنَيْنَـٰهَا بِأَيْىدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ﴾

„Iar cerul l-am construit cu putere și cu adevărat Noi îl lărgim."
(al-Dhāriyāt 51:47).

Dacă Allah nu l-ar ține, ar cădea peste pământ și l-ar distruge.

Cel care ține cerurile și pământul ca să nu se miște și ține cerul ca să nu cadă pe pământ decât cu permisiunea Lui - se poate imagina că cerul Îl poartă sau Îl umbrește?

Nimeni nu își poate imagina aceasta în mod corect.

„Și dintre semnele Sale (1) este că cerul și pământul stau prin porunca Lui (2)."

(1) Adică dintre semnele care indică perfecțiunea Sa Măreț și Preaînalt din toate punctele de vedere.

(2)

Textul arab al versetului integral

﴿وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦٓ أَن تَقُومَ ٱلسَّمَآءُ وَٱلْأَرْضُ بِأَمْرِهِۦ ۚ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ ٱلْأَرْضِ إِذَآ أَنتُمْ تَخْرُجُونَ﴾

„Că cerul și pământul stau prin porunca Lui”
(al-Rūm 30:25):

prin porunca Sa kawniyyah și shar'iyyah, fiindcă porunca Lui este întemeiată pe înțelepciune, milă, dreptate și binefacere.

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَوِ ٱتَّبَعَ ٱلْحَقُّ أَهْوَآءَهُمْ لَفَسَدَتِ ٱلسَّمَـٰوَٰتُ وَٱلْأَرْضُ وَمَن فِيهِنَّ ۚ بَلْ أَتَيْنَـٰهُم بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَن ذِكْرِهِم مُّعْرِضُونَ﴾

„Dacă adevărul ar urma dorințele lor, cerurile și pământul și cei care sunt în ele s-ar strica.”
(al-Mu'minūn 23:71).

Dorințele aduc stricăciune cerurilor și pământului, iar ele încalcă porunca shar'iyyah.

Așadar, cerurile și pământul stau prin porunca lui Allah, atât kawniyyah, cât și sharʿiyyah. Dacă adevărul ar urma dorințele oamenilor, cerurile și pământul și cei din ele s-ar strica. De aceea savanții au spus despre cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَا تُفْسِدُواْ فِي ٱلْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَٰحِهَا وَٱدْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا ۚ إِنَّ رَحْمَتَ ٱللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ ٱلْمُحْسِنِينَ﴾

„Nu răspândiți stricăciune pe pământ după îndreptarea lui” **(al-Aʿrāf 7:56),**

adică: nu îl stricați prin păcate.

Capitol

Despre apropierea lui Allah Preaînaltul și răspunsul Său și faptul că aceasta nu contrazice ʿulūw-ul și faptul că El este deasupra

Capitol

În aceasta (1) intră și credința în Allah că El este aproape de creația Sa și răspunde (2).

(1) Adică în atributele prin care Allah S-a descris pe Sine.

(2) Credința că El este aproape în El Însuși și *„răspunde”*, adică răspunde robilor Săi.

Dovada este cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِى عَنِّى فَإِنِّى قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ ٱلدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا۟ لِى وَلْيُؤْمِنُوا۟ بِى لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾

„Și când robii Mei te întreabă despre Mine, cu adevărat Eu sunt aproape; răspund chemării celui care Mă cheamă atunci când Mă cheamă."
(al-Baqarah 2:186)

În acest verset sunt șase pronume care se întorc la Allah. Prin urmare, apropierea este apropierea Lui Măreț și Preaînalt. Dar spunem despre *„aproape"* ceea ce am spus despre maʿiyyah: aceasta nu implică faptul că El se află în locul în care se află omul. Profetul ﷺ a spus:

„Cel pe care Îl chemați este mai aproape de unul dintre voi decât gâtul cămilei sale"

[54], iar aceasta nu implică faptul că Allah Măreț și Preaînalt este pe pământ între om și gâtul cămilei lui.

Și cuvântul Profetului ﷺ: *„Allah este înaintea feței celui care se roagă"*[55] nu implică faptul că Allah este între el și perete dacă se roagă către un perete și nici între el și pământ dacă privește către pământ.

La fel, din apropierea Lui nu rezultă că El este pe pământ, pentru că Allah nu este asemenea nimănui în reunirea Atributelor Sale și El cuprinde toate lucrurile.

54 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/54).
55 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (1/289).

Să știi că unii savanți au împărțit apropierea lui Allah Preaînaltul în două categorii, asemenea maʿiyyah: apropiere generală, al cărei efect este cuprinderea, și apropiere specială, al cărei efect este răspunsul și răsplătirea.

Alții spun că apropierea este numai specială și implică răspunsul către cel care cheamă și răsplătirea adoratorului; ea nu se împarte în două.

Aceştia aduc ca dovadă cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِى عَنِّى فَإِنِّى قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ ٱلدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا۟ لِى وَلْيُؤْمِنُوا۟ بِى لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾

„Și când robii Mei te întreabă despre Mine, cu adevărat Eu sunt aproape; răspund chemării celui care Mă cheamă atunci când Mă cheamă”
(al-Baqarah 2:186)

și cuvântul Profetului ﷺ: *„Cel mai aproape este robul de Domnul său atunci când se află în sujūd”*[56]. Ei spun că nu este posibil să afirmăm o apropiere specială de Allah pentru făcătorii de rău și necredincioși.

Aceasta este alegerea Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah și a elevului său Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de amândoi.

56 Relatat de Muslim (482).

Împotriva acestei opinii a fost adus cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَـٰنَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِۦ نَفْسُهُۥ ۖ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ ٱلْوَرِيدِ﴾

„Noi l-am creat pe om și știm ceea ce îi șoptește sufletul său și Noi suntem mai aproape de el decât vena jugulară.”
(Qāf 50:16).

Prin *„om”* este înțeles orice om, de aceea la sfârșul pasajului spune:

Textul arab al versetului integral

﴿لَّقَدْ كُنتَ فِى غَفْلَةٍ مِّنْ هَـٰذَا فَكَشَفْنَا عَنكَ غِطَآءَكَ فَبَصَرُكَ ٱلْيَوْمَ حَدِيدٌ﴾

„Ai fost nepăsător față de aceasta, iar Noi am îndepărtat acoperământul tău și privirea ta astăzi este ascuțită”
(Qāf 50:22),

până la cuvântul:

Textul arab al versetului integral

﴿أَلْقِيَا فِى جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ﴾

„Aruncați în Jahannam fiecare necredincios încăpățânat”
(Qāf 50:24).

Așadar, pasajul este general.

S-a adus și cuvântul lui Allah:

Textul arab al pasajului integral

﴿فَلَوْلَآ إِذَا بَلَغَتِ ٱلْحُلْقُومَ وَأَنتُمْ حِينَئِذٍ تَنظُرُونَ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنكُمْ وَلَٰكِن لَّا تُبْصِرُونَ﴾

„De ce, atunci când [sufletul] ajunge la gât, în timp ce voi priviți, iar Noi suntem mai aproape de el decât voi, dar nu vedeți?" **(al-Wāqi'ah 56:83-85).**

Apoi El îi împarte pe cei ale căror suflete ajung la gât în trei categorii, iar dintre ei este și necredinciosul.
S-a răspuns că în cuvântul

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِۦ نَفْسُهُۥ ۖ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ ٱلْوَرِيدِ﴾

„Noi suntem mai aproape de el decât vena jugulară" **(Qāf 50:16),**

sensul este *„prin îngerii Noștri"*, iar dovada este cuvântul care urmează:

Textul arab al versetului integral

﴿إِذْ يَتَلَقَّى ٱلْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ ٱلْيَمِينِ وَعَنِ ٱلشِّمَالِ قَعِيدٌ﴾

„când cei doi primitori primesc [și înregistrează]" **(Qāf 50:17).**

Căci *„idh"* este un circumstanțial legat de *„mai aproape"*: adică *„Noi suntem mai aproape de el atunci când cei doi primitori primesc"*. Aceasta indică faptul că apropierea menționată este apropierea îngerilor Săi.

La fel și cuvântul despre muribund: *„Noi suntem mai aproape de el"*; sensul este apropierea îngerilor. De aceea spune: *„dar nu*

vedeți”. Aceasta arată că cel apropiat este prezent lângă noi, însă noi nu îl vedem. Este cu totul imposibil ca prin aceasta să fie înțeles Allah Măreț și Preaînalt, deoarece Allah este în cer.

Ceea ce a ales Shaykh al-Islām este, după mine, mai apropiat [de corectitudine], însă chestiunea apropierii nu se numără printre cele asupra cărora se poate vorbi cu aceeași certitudine.

* * *

Așa cum El a reunit acestea (1) în cuvântul Său: *„Și când robii Mei te întreabă despre Mine, cu adevărat Eu sunt aproape; răspund chemării celui care Mă cheamă atunci când Mă cheamă”*, și în cuvântul Profetului ﷺ către Companioni, când și-au ridicat vocile în dhikr: *„O, oameni, fiți blânzi cu voi înșivă; voi nu chemați un surd și nici un absent. Cu adevărat, Cel pe care Îl chemați este mai aproape de unul dintre voi decât gâtul cămilei sale.”*[57]

Ceea ce se menționează în Carte și Sunnah despre apropierea și maʿiyyah Sa nu contrazice ceea ce se menționează despre ʿulūw-ul Său și faptul că El este deasupra. El, Subḥānahu, nu este asemenea nimănui în toate Atributele Sale: este înalt în apropierea Sa și apropiat în ʿulūw-ul Său (2).

(1) Cuvântul său *„a reunit acestea”* se referă la apropiere și răspuns.

(2) *„Nuʿūt”* înseamnă Atribute. El este înalt deși este aproape și este aproape deși este înalt; nu există contradicție. Explicația a trecut de curând în discuția despre maʿiyyah.

Capitol

Despre credința că Qurʾān-ul este în realitate Kalām Allah

Capitol

Din credința în Allah și în Cărțile Sale face parte credința că Qurʾān-ul (1) este Kalām Allah (2), coborât (3), necreat (4).

(1) Faptul că această credință despre Qurʾān face parte din credința în Allah este limpede: Qurʾān-ul este din Kalām Allah, iar Kalām Allah este un Atribut dintre Atributele Sale. De asemenea,

57 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/54).

Allah a descris Qur'ān-ul ca fiind Cuvântul Său și ca fiind coborât; a crede aceasta face parte din credința în Allah.
(2) Dovada este cuvântul Lui, Subḥānahu:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَـٰمَ ٱللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُۥ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْلَمُونَ﴾

„Dacă unul dintre mushrikūn îți cere protecție, oferă-i protecție până când va auzi Kalām Allah."
(al-Tawbah 9:6)

(3) Cuvântul autorului *„coborât"* înseamnă coborât de la Allah Preaînaltul.
După cum spune Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا ٱلذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَـٰفِظُونَ﴾

„Cu adevărat, Noi am coborât Dhikr-ul și cu adevărat Noi îl vom păzi."
(al-Ḥijr 15:9)

Și spune:

Textul arab al versetului integral

﴿بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ إِنَّآ أَنزَلْنَـٰهُ فِى لَيْلَةِ ٱلْقَدْرِ﴾

„Cu adevărat, Noi l-am coborât în Noaptea Decretului."
(al-Qadr 97:1)

(4) Adică nu face parte dintre creaturile pe care Allah le-a creat.

Dovada este cuvântul lui Allah:

Fragment coranic

﴿أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ﴾

„Cu adevărat, ale Lui sunt creația și porunca.”
(al-Aʿrāf 7:54).

Qurʾān-ul face parte din poruncă, după cum spune Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا ۚ مَا كُنتَ
تَدْرِى مَا ٱلْكِتَٰبُ وَلَا ٱلْإِيمَٰنُ وَلَٰكِن جَعَلْنَٰهُ نُورًا
نَّهْدِى بِهِۦ مَن نَّشَآءُ مِنْ عِبَادِنَا ۚ وَإِنَّكَ لَتَهْدِىٓ إِلَىٰ صِرَٰطٍ
مُّسْتَقِيمٍ﴾

„Și astfel ți-am revelat un rūḥ din porunca Noastră.”
(al-Shūrā 42:52).

În plus, vorbirea este un atribut al celui care vorbește, pe când creatura este un lucru făcut de Creator și este distinctă de El, așa cum produsul este distinct de cel care îl produce.

De la El a început (1), la El se va întoarce (2), iar Allah Preaînaltul a vorbit cu el în realitate (3).

(1) Adică începutul coborârii sale a fost de la Allah, nu de la Jibrīl și nici de la altcineva. Jibrīl l-a coborât de la Allah Preaînaltul:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَإِنَّهُۥ لَتَنزِيلُ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ نَزَلَ بِهِ ٱلرُّوحُ ٱلْأَمِينُ﴾

„Și cu adevărat, aceasta este o coborâre de la Domnul lumilor; cu el a coborât al-Rūḥ al-Amīn."
(al-Shuʿarāʾ 26:192-193).

Și:

Textul arab al versetului integral

﴿قُلْ نَزَّلَهُۥ رُوحُ ٱلْقُدُسِ مِن رَّبِّكَ بِٱلْحَقِّ لِيُثَبِّتَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ﴾

„Spune: Rūḥ al-Qudus l-a coborât de la Domnul tău."
(al-Naḥl 16:102).

Și:

Textul arab al versetului integral

﴿تَنزِيلُ ٱلْكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَكِيمِ﴾

„Coborârea Cărții este de la Allah, al-ʿAzīz, al-Ḥakīm."
(al-Zumar 39:1)

(2) Sensul acestei expresii și dovada pentru ea au fost explicate anterior la discutarea Kalām-ului lui Allah.

(3) Cuvântul său *„Allah a vorbit cu el în realitate"* se bazează pe regula că toate Atributele sunt reale. Dacă vorbirea lui Allah este reală, ea nu poate fi creată, deoarece este Atributul Său; iar Atributul Creatorului nu este creat, așa cum atributul creaturii este creat.

Imām Aḥmad a spus: *„Cine spune: «rostirea mea a Qur'ān-ului este creată» este Jahmī, iar cine spune: «nu este creată» este inovator."*

Spunem: termenul *„lafẓ”* este folosit cu două sensuri: poate desemna maṣdar-ul, adică actul celui care rostește, și poate desemna lucrul rostit.

Dacă este folosit cu primul sens, maṣdar-ul, nu există îndoială că rostirea noastră a Qurʾān-ului și a altor lucruri este creată.

Pentru că dacă prin *„lafẓ”* înțelegem actul de a rosti, vocea care iese prin mișcarea gurii, limbii și buzelor este creată.

Așadar, dacă prin lafẓ este înțeles actul rostirii, acesta este creat, indiferent dacă lucrul rostit este Qurʾān, ḥadīth sau o vorbă pe care ai formulat-o tu însuți.

Dar dacă prin lafẓ este înțeles lucrul rostit, atunci unele lucruri rostite sunt create și altele nu sunt create. În consecință, dacă lucrul rostit este Qurʾān-ul, el nu este creat.

Aceasta este explicația detaliată a acestei chestiuni.

Însă Imām Aḥmad, Allah să aibă milă de el, a spus: *„Cine spune «rostirea mea a Qurʾān-ului este creată» este Jahmī.”* A spus aceasta din una dintre două posibilități:

Fie pentru că această expresie devenise un semn distinctiv al Jahmiyyah. Imām Aḥmad ar fi spus astfel: dacă îl auzi pe un om spunând *„rostirea mea a Qurʾān-ului este creată”*, să știi că este Jahmī.

Fie pentru că vorbitorul intenționează prin lafẓ lucrul rostit, iar aceasta este mai apropiată. Imām Aḥmad însuși a explicat: *„Cine spune «rostirea mea a Qurʾān-ului este creată» și prin aceasta intenționează Qurʾān-ul, este Jahmī.”*

Astfel se clarifică sensul afirmației sale: *„Cine spune «rostirea mea a Qurʾān-ului este creată» este Jahmī”*, fiindcă el intenționează lucrul rostit. Nu există îndoială că cel care prin lafẓ intenționează aici Qurʾān-ul și îl declară creat este Jahmī.

Cât despre cel care spune *„nu este creată”*, Imām Aḥmad spune că este inovator, fiindcă această formulare nu este cunoscută de la Salaf; ei nu spuneau asemenea expresii, ci spuneau numai: *„Qurʾān-ul este Kalām Allah.”*

Și acest Qurʾān pe care Allah l-a coborât asupra lui Muḥammad ﷺ este Kalām Allah în realitate (1).

(1) Autorul a repetat aceasta din cauza măreției subiectului. În această problemă au avut loc încercări bine cunoscute asupra savanților musulmani și multe grupuri au pierit din cauza ei. Dar Allah a apărat adevărul prin Imām Aḥmad și cei asemenea lui, care au refuzat să spună altceva decât că Qur'ān-ul este necreat.

Nu este vorbirea altcuiva (1), și nu este permis să se spună în mod absolut că este o relatare a Kalām-ului lui Allah sau o expresie a lui (2).

(1) Cuvântul *„nu este vorbirea altcuiva"* contrazice opinia celui care a spus că Qur'ān-ul este vorbirea lui Jibrīl, inspirată lui de Allah, sau vorbirea lui Muḥammad, ori ceva asemănător.

Dacă spui: afirmația autorului *„nu este vorbirea altcuiva"* pare să contrazică cuvântul lui Allah:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِنَّهُۥ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ ۚ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ﴾

„Cu adevărat, el este cuvântul unui Mesager nobil; și nu este cuvântul unui poet - puțin credeți"
(al-Ḥāqqah 69:40-41), și:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِنَّهُۥ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ذِى قُوَّةٍ عِندَ ذِى ٱلْعَرْشِ مَكِينٍ﴾

„Cu adevărat, el este cuvântul unui Mesager nobil, posesor de putere și cu rang la Stăpânul Tronului"
(al-Takwīr 81:19-20).

Primul este Muḥammad ﷺ, iar al doilea este Jibrīl. Cum se împacă acestea?

Răspunsul este că nu putem înțelege cele două versete ca și cum ambii mesageri ar fi rostit Qur'ān-ul în mod originar și ca și

cum el ar proveni de la ei, deoarece o singură vorbire nu poate proveni în mod originar de la doi vorbitori.

(2) Autorul a spus: *„nu este permis să se spună în mod absolut”*, nu a spus simplu *„nu este permis să se spună”*. Adică nu este permis să spunem fără precizare: *„Acest Qurʾān este ḥikāyah a Kalām-ului lui Allah”* și nici: *„este ʿibārah a lui”*. Cei care au spus că este ḥikāyah sunt Kullābiyyah, iar cei care au spus că este ʿibārah sunt Ashāʿirah.

Toți aceștia au fost de acord că acest Qurʾān aflat în muṣḥaf nu ar fi Kalām Allah însuși, ci fie o ḥikāyah, fie o ʿibārah. Diferența dintre ele este următoarea:

Ḥikāyah presupune o redare identică: ca și cum sensul, care la ei este adevărata vorbire, ar fi reflectat precum într-o oglindă, asemenea ecoului care reproduce vorbirea celui care vorbește.

Prin ʿibārah ei înțeleg că vorbitorul și-a exprimat vorbirea lăuntrică prin litere și sunete create.

Nu este permis să spunem în mod absolut că Qurʾān-ul este ḥikāyah sau ʿibārah. Însă în formulare detaliată poate fi permis să spunem că cititorul de acum exprimă sau redă Kalām Allah, deoarece propria lui rostire a Qurʾān-ului nu este Kalām Allah.

Această expresie, cu această precizare, nu este problematică. Dar a spune fără precizare că Qurʾān-ul este o ʿibārah sau o ḥikāyah a Kalām-ului lui Allah nu este permis.

Autorul, Allah să aibă milă de el, a fost precis în formulare când a spus: *„nu este permis să se spună în mod absolut”*, căci trebuie să existe precizare și determinare.

Mai mult, dacă oamenii îl recită sau îl scriu în maṣāḥif, prin aceasta el nu încetează să fie în realitate Kalām Allah Preaînaltul. Căci vorbirea este atribuită în realitate celui care a rostit-o pentru prima dată, nu celui care o transmite și o redă (1).

(1) Adică, indiferent dacă oamenii îl scriu în maṣāḥif, îl păstrează în piepturi sau îl recită cu limbile lor, el nu încetează să fie Kalām Allah. Apoi autorul explică motivul: *„vorbirea este atribuită în realitate celui care a rostit-o pentru prima dată”*.

Aceasta este o explicație limpede. Vorbirea este atribuită în realitate celui care a spus-o inițial; atribuirea ei celui care o transmite și o redă este doar prin extensie. Dacă am recita acum, de exemplu:

„Hotărârea iubirii are temelii neclintite; îndepărtarea nu are putere să rupă această legătură."

Acest vers este atribuit în realitate lui Ibn al-Qayyim.
Iar dacă ai spune:

„Vorbirea noastră este o rostire folositoare, precum «stai drept»; iar numele, verbul și apoi particula sunt alcătuirea cuvântului."

Aceasta este atribuită în realitate lui Ibn Mālik.

Așadar, vorbirea este atribuită în realitate primului vorbitor.

Qurʾān-ul este deci vorbirea Celui care l-a rostit pentru prima dată, iar Acela este Allah Preaînaltul, nu vorbirea celui care îl transmite altuia.

El este Kalām Allah prin literele și sensurile sale (1); Kalām Allah nu este numai literele fără sensuri (2) și nici sensurile fără litere (3).

(1) Cuvântul său: *„El este Kalām Allah prin literele și sensurile sale."*

Aceasta este doctrina Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah. Ei spun că Allah Preaînaltul a vorbit Qurʾān-ul cu literele și sensurile lui.

(2) Cuvântul său: *„Kalām Allah nu este numai literele fără sensuri."*

Aceasta este doctrina Muʿtazilah și Jahmiyyah, deoarece ei spun că vorbirea nu este un sens care există în Dhāt-ul lui Allah, ci este un lucru dintre creaturile Sale, precum cerul, pământul, cămila, casa și altele asemenea. La ei, nu este un sens existent în El Însuși; Kalām Allah ar fi niște litere pe care Allah Măreț și Preaînalt le-a creat și le-a numit *„vorbirea Lui"*, așa cum a creat cămila și a numit-o *„cămila lui Allah"* și a creat Casa și a numit-o *„Casa lui Allah"*.

De aceea, la Jahmiyyah și Muʿtazilah, *„vorbirea"* este litere: Kalām Allah ar fi litere și sunete create de Allah Măreț și Preaînalt și atribuite Lui prin onoare și mărire.

(3) Cuvântul său: *„și nici sensurile fără litere."*

Aceasta este doctrina Kullābiyyah și Ashāʿirah: Kalām Allah ar fi un sens în El Însuși, după care El ar fi creat sunete și litere care indică acel sens, fie ca ʿibārah, fie ca ḥikāyah.

Să știi că Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, a menționat că dacă negăm faptul că Allah vorbește, anulăm atât Sharīʿah, cât și qadar-ul.

Cât despre Sharīʿah: mesajele au venit numai prin waḥy, iar waḥy este vorbire transmisă celui către care este trimisă. Dacă negăm vorbirea, waḥy-ul dispare; iar dacă waḥy-ul dispare, Sharīʿah dispare.

Cât despre qadar: creația are loc prin porunca Lui, prin cuvântul *„Fii!"*, iar lucrul este, după cum spune Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّمَآ أَمۡرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيۡـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ﴾

„Cu adevărat, porunca Lui, când voiește un lucru, este numai să îi spună «Fii!», și el este."
(Yā-Sīn 36:82)

* * *

Capitol

Despre credința că credincioșii Îl vor vedea pe Domnul lor în Ziua Învierii

și despre locurile în care are loc vederea

Capitol

În ceea ce am menționat despre credința în El, în Cărțile Sale și în Mesagerii Săi intră de asemenea credința că cei credincioși Îl vor vedea în Ziua Învierii (1), cu vederea directă (2), cu ochii lor, așa cum văd soarele pe cer senin, fără niciun nor înaintea lui (3).

(1) Faptul că credința că cei credincioși Îl vor vedea în Ziua Învierii face parte din credința în Allah este evident, fiindcă aceasta se numără printre lucrurile pe care Allah le-a relatat; când credem în ele, aceasta este parte din credința în Allah.

Faptul că ea face parte din credința în Cărți este pentru că Cărțile au relatat că Allah va fi văzut; a crede aceasta înseamnă a crede Cărțile.

Faptul că ea face parte din credința în îngeri este pentru că transmiterea revelației are loc prin intermediul îngerilor. Jibrīl coboară cu waḥy-ul de la Allah Preaînaltul, astfel încât credința că Allah va fi văzut face parte și din credința în îngeri.

La fel spunem că face parte din credința în Mesageri, fiindcă Mesagerii sunt cei care au transmis aceasta creației; credința în ea face parte din credința în Mesageri.

(2) Adică prin vedere directă. *„Muʿāyanah"* înseamnă vederea cu ochiul.

(3) Dovada este cuvântul Profetului ﷺ: *„Îl veți vedea așa cum vedeți soarele pe cer senin, fără să fie niciun nor înaintea lui."*

Prin *„vedere"* se intenționează vederea cu ochiul, așa cum indică asemănarea vederii Lui cu vederea soarelui pe cer senin, fără nor.

Și așa cum văd luna în noaptea cu lună plină, fără să se înghesuie pentru vederea ei (1). Îl vor vedea, Subḥānahu, în câmpiile Învierii (2).

(1) Acest lucru a fost explicat deja.

(2) *„ʿArașāt"* este pluralul lui ʿarșah, adică un loc vast și deschis, fără construcții. Pământul va fi întins precum pielea, așa cum a spus Mesagerul ﷺ[58], adică întins asemenea pielii.
Credincioșii Îl vor vedea pe Allah în câmpiile Zilei Învierii înainte de a intra în Paradis. Allah spune despre cei care neagă Ziua Judecății:

Textul arab al versetului integral

﴿كَلَّآ إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ﴾

„Nu! Cu adevărat, în ziua aceea ei vor fi despărțiți printr-un văl de Domnul lor."
(al-Muṭaffifīn 83:15).

58 Relatat mawqūf de al-Ḥākim (4/575), de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr; există și o relatare marfūʿ de la Jābir la al-Ḥākim (4/470).

„În ziua aceea” înseamnă Ziua Judecății,

Textul arab al versetului integral

﴿يَوْمَ يَقُومُ ٱلنَّاسُ لِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ﴾

„ziua în care oamenii vor sta înaintea Domnului lumilor”
(al-Muṭaffifīn 83:6).

Ei Îl vor vedea și după ce intră în Paradis.

Adică în Ziua Judecății; și Îl vor vedea de asemenea după intrarea în Paradis.

În câmpiile Învierii oamenii sunt de trei categorii:

1. Credincioși puri atât exterior, cât și interior.

2. Necredincioși puri atât exterior, cât și interior.

3. Credincioși la exterior, dar necredincioși în interior, iar aceștia sunt munāfiqūn.

Cât despre credincioși, ei Îl văd pe Allah Preaînaltul în câmpiile Învierii și după intrarea în Paradis.

Cât despre necredincioși, ei nu Îl văd deloc pe Domnul lor. S-a spus și că Îl vor vedea printr-o vedere de mânie și pedeapsă, însă sensul aparent al dovezilor indică faptul că nu Îl vor vedea pe Allah, după cum spune Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿كَلَّآ إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ﴾

„Nu! Cu adevărat, în ziua aceea ei vor fi despărțiți printr-un văl de Domnul lor.”
(al-Muṭaffifīn 83:15)

Cât despre munāfiqūn, ei Îl vor vedea pe Allah Măreț și Preaînalt în câmpiile Învierii, apoi El se va ascunde de ei și nu Îl vor mai vedea după aceea.

Apoi credincioșii Îl vor vedea după intrarea în Paradis, așa cum voiește Allah, Subḥānahu wa Taʿālā (1).

(1) Adică Îl vor vedea așa cum voiește El, Subḥānahu wa Taʿālā, în ceea ce privește modul în care Îl văd, timpul în care Îl văd și toate celelalte împrejurări; adică în felul pe care Allah Măreț și Preaînalt îl voiește pentru această vedere.

Prin urmare, nu cunoaștem modalitatea acestei vederi. Omul nu știe cum Îl va vedea pe Domnul său. Sensul vederii este însă cunoscut: ei Îl vor vedea pe Allah așa cum văd luna. Dar în ce mod? Aceasta nu o cunoaștem; va fi așa cum voiește Allah. Explicația detaliată a vederii a fost dată deja.

* * *

Despre credința în Ziua de Apoi

Capitol

Din credința în Ziua de Apoi face parte credința în tot ceea ce Profetul ﷺ a vestit că se va întâmpla după moarte (1).

(1) Autorul - Allah să aibă milă de el - începe aici să vorbească despre Ziua de Apoi și despre credința Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah cu privire la ea, spunând:

„Capitol: Din credința în Ziua de Apoi face parte credința în tot ceea ce Profetul ﷺ a vestit că se va întâmpla după moarte."

Credința în Ziua de Apoi este obligatorie, iar în religie ea este unul dintre cei șase stâlpi ai īmān-ului.

Allah Preaînaltul alătură foarte des credința în El credinței în Ziua de Apoi: credința în început și credința în întoarcere. Aceasta deoarece cine nu crede în Ziua de Apoi nu poate crede cu adevărat în Allah; căci cel care nu crede în Ziua de Apoi nu va lucra pentru ea, fiindcă omul lucrează numai pentru ceea ce speră din cinstirea acelei Zile și pentru ceea ce se teme din pedeapsă și chin. Dacă nu crede în ea, ajunge asemenea celor despre care Allah a relatat:

Textul arab al versetului integral

﴿وَقَالُوا۟ مَا هِىَ إِلَّا حَيَاتُنَا ٱلدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَآ
إِلَّا ٱلدَّهْرُ ۚ وَمَا لَهُم بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ﴾

„Ei spun: «Nu există decât viața noastră lumească; murim și trăim și nu ne nimicește decât timpul.»"
(al-Jāthiyah 45:24).

A fost numită *„Ziua de Apoi”* deoarece este o Zi în urma căreia nu mai există o altă zi; ea este ultima dintre etape.

Omul are cinci etape: etapa inexistenței, apoi sarcina, apoi viața lumească, apoi barzakh-ul și apoi Viața de Apoi.
În privința etapei inexistenței, dovada este cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿هَلْ أَتَىٰ عَلَى ٱلْإِنسَٰنِ حِينٌ مِّنَ ٱلدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْـًٔا مَّذْكُورًا﴾

„Oare nu a trecut asupra omului o perioadă din timp când el nu era nimic de pomenit?”
(al-Insān 76:1).

Și El spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِن كُنتُمْ فِى رَيْبٍ مِّنَ ٱلْبَعْثِ فَإِنَّا
خَلَقْنَٰكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِن
مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ ۚ وَنُقِرُّ فِى ٱلْأَرْحَامِ مَا
نَشَآءُ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوٓا۟
أَشُدَّكُمْ ۖ وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰٓ أَرْذَلِ ٱلْعُمُرِ
لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنۢ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْـًٔا ۚ وَتَرَى ٱلْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَآ
أَنزَلْنَا عَلَيْهَا ٱلْمَآءَ ٱهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنۢبَتَتْ مِن كُلِّ زَوْجٍۭ
بَهِيجٍ﴾

„O, oameni! Dacă sunteți în îndoială cu privire la Înviere, atunci Noi v-am creat din țărână, apoi dintr-o picătură, apoi dintr-un cheag, apoi dintr-o bucată de carne, formată și neformată, ca să vă arătăm limpede. Și lăsăm în pântece ceea ce voim până la un termen hotărât, apoi vă scoatem copii, apoi [vă lăsăm] să ajungeți la deplina voastră putere. Dintre voi este cel căruia i se ia sufletul și dintre voi este cel întors la cea mai neputincioasă vârstă, încât după ce a știut să nu mai știe nimic. Și vezi pământul uscat; iar când coborâm asupra lui apă, se mișcă, crește și face să răsară din fiecare soi încântător.”
(al-Ḥajj 22:5).

În privința etapei sarcinii, Allah spune despre ea:

Textul arab al versetului integral

﴿خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنزَلَ
لَكُم مِّنَ ٱلْأَنْعَٰمِ ثَمَٰنِيَةَ أَزْوَٰجٍ ۚ يَخْلُقُكُمْ فِى بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمْ
خَلْقًا مِّنۢ بَعْدِ خَلْقٍ فِى ظُلُمَٰتٍ ثَلَٰثٍ ۚ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمْ
لَهُ ٱلْمُلْكُ ۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَأَنَّىٰ تُصْرَفُونَ﴾

„El vă creează în pântecele mamelor voastre, creație după creație, în trei întunecimi."
(al-Zumar 39:6).

În privința etapei vieții lumești, Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱللَّهُ أَخْرَجَكُم مِّنۢ بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْـًٔا
وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَٱلْأَفْـِٔدَةَ ۙ لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ﴾

„Allah v-a scos din pântecele mamelor voastre neștiind nimic și v-a dat auzul, văzul și inimile, pentru ca voi să fiți recunoscători."
(al-Naḥl 16:78).

Aceasta este etapa în jurul căreia se învârt fericirea și nenorocirea; este casa încercării și a testării, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلْمَوْتَ وَٱلْحَيَوٰةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْغَفُورُ﴾

„Cel care a creat moartea și viața ca să vă încerce care dintre voi este mai bun în faptă; și El este Atotputernicul, Iertătorul."
(al-Mulk 67:2).

În privința etapei barzakh-ului, Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿لَعَلِّىٓ أَعْمَلُ صَٰلِحًا فِيمَا تَرَكْتُ ۚ كَلَّآ ۚ إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَآئِلُهَا ۖ وَمِن وَرَآئِهِم بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾

„Iar în urma lor este un barzakh până în ziua când vor fi înviați."
(al-Muʾminūn 23:100).

În privința etapei Vieții de Apoi, ea este capătul etapelor și sfârșitul călătoriei. Allah Preaînaltul spune după menționarea etapelor:

Textul arab al pasajului integral

﴿ثُمَّ إِنَّكُم بَعْدَ ذَٰلِكَ لَمَيِّتُونَ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ تُبْعَثُونَ﴾

„Apoi, după aceasta, voi veți muri. Apoi, în Ziua Învierii, veți fi înviați."
(al-Muʾminūn 23:15-16).

Cuvintele sale - Allah să aibă milă de el - *„credința în tot ceea ce Profetul ﷺ a vestit că se va întâmpla după moarte"* înseamnă că toate acestea intră în credința în Ziua de Apoi.

Aceasta deoarece omul, atunci când moare, intră în Ziua de Apoi. De aceea se spune: *„Cine a murit, și-a început qiyāmah-ul."* Tot ceea ce se întâmplă după moarte face, așadar, parte din Ziua de Apoi.

Prin urmare, cât de aproape este Ziua de Apoi de noi! Între noi și ea nu este decât moartea omului, după care el intră în Viața de Apoi, unde nu mai există decât răsplata pentru faptă.

De aceea trebuie să fim atenți la acest punct.

Gândește-te, omule, și vei vedea că te afli în primejdie, fiindcă moartea nu are pentru noi un termen cunoscut. Omul poate ieși din casă și să nu se mai întoarcă; poate sta pe scaunul de la birou și să nu se mai ridice de pe el; poate dormi în patul său și să fie luat din pat direct pe masa pe care va fi spălat. Acest lucru ne cere să folosim prilejul vieții pentru tawbah către Allah Preaputernicul și Preaînaltul și ca omul să simtă mereu că este pocăit către Allah, întors și căit, astfel încât termenul să-i vină în cea mai bună stare.

Ei cred în încercarea mormântului, în pedeapsa mormântului și în binecuvântarea lui (1).

(1) *„Fitnah"* aici înseamnă încercare. Prin încercarea mormântului se înțelege întrebarea mortului, după ce este îngropat, despre Rabb-ul său, religia sa și profetul său.

Pronumele din *„ei cred"* se referă la Ahl al-Sunnah; adică Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah cred în încercarea mormântului, deoarece Qur'ān-ul și Sunnah o dovedesc.

În privința Qur'ān-ului, dovada este cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿يُثَبِّتُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱلْقَوْلِ ٱلثَّابِتِ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِى ٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ وَيُضِلُّ ٱللَّهُ ٱلظَّـٰلِمِينَ ۚ وَيَفْعَلُ ٱللَّهُ مَا يَشَآءُ﴾

„Allah îi întărește pe cei care cred prin cuvântul statornic în viața lumească și în Viața de Apoi."
(Ibrāhīm 14:27).

Aceasta se referă la încercarea mormântului, după cum este stabilit în cele două Ṣaḥīḥ-uri[59] și în altele, din ḥadīth-ul lui al-Barā' ibn ʿĀzib, de la Profetul ﷺ.
În privința Sunnah, relatările s-au întărit una pe alta că omul va fi încercat în mormântul său. Este o încercare despre care Profetul ﷺ a spus:

„Mi-a fost revelat că veți fi încercați în mormintele voastre asemenea - sau aproape asemenea - încercării lui al-Dajjāl."[60]

Încercarea lui al-Dajjāl este cea mai mare încercare dintre crearea lui Ādam și venirea Ceasului, după cum este în Ṣaḥīḥ Muslim, de la ʿImrān ibn Ḥuṣayn - Allah să fie mulțumit de el - care a spus: L-am auzit pe Mesagerul lui Allah ﷺ spunând: *„Între crearea lui Ādam și venirea Ceasului nu există ceva mai mare decât al-Dajjāl."*[61]

Însă Profetul ﷺ le-a spus Companionilor săi, ba chiar întregii sale comunități: *„Dacă apare cât timp sunt între voi, eu voi fi cel care îl va înfrunta în numele vostru; iar dacă apare când nu mai*

59 Relatat de al-Bukhārī (4699) și Muslim (2871), de la al-Barā' ibn ʿĀzib.
60 Relatat de al-Bukhārī (184) și Muslim (905), de la Asmā' bint Abī Bakr.
61 Relatat de Muslim (2946), de la ʿImrān ibn Ḥuṣayn.

sunt între voi, fiecare om îl va înfrunta pentru sine, iar Allah este Înlocuitorul meu asupra fiecărui musulman."[62]

Cu toate acestea, Profetul nostru Muḥammad ﷺ ne-a învățat cum să-i răspundem, ne-a înștiințat despre însușirile și semnele lui până când este ca și cum l-am vedea cu ochii; iar prin aceste însușiri și semne putem să-l combatem.

De aceea spunem că încercarea lui al-Dajjāl este cea mai mare încercare, iar Mesagerul ﷺ a spus:

„Voi veți fi încercați în mormintele voastre asemenea - sau aproape asemenea - încercării lui al-Dajjāl."[63]

Cât de mare este această încercare! Omului i se pun în ea întrebări la care nu poate răspunde decât pe baza unei ʿaqīdah trainice și a faptei drepte.

Aici începe explicarea felului în care mortul este încercat în mormântul său.

Cuvântul *„oamenii"* este general, iar sensul aparent al cuvintelor autorului ar include pe oricine: profeții, ṣiddīq-ii, martirii, murābiṭūn și pe cei care nu sunt obligați religios, precum copiii și cei lipsiți de rațiune. În aceasta există însă detaliere, după cum urmează:

În primul rând: profeții nu sunt cuprinși de această încercare și nu sunt întrebați, din două motive:

Primul: profeții sunt superiori martirilor, iar Profetul ﷺ a înștiințat că martirul este ferit de încercarea mormântului și a spus: *„Strălucirea săbiilor deasupra capului său îi este de ajuns ca încercare."* Al-Nasā'ī l-a relatat.[64]

Al doilea: profeții sunt cei despre care mortul este întrebat, spunându-i-se: *„Cine este profetul tău?"* Ei sunt, așadar, obiectul întrebării, nu cei întrebați. De aceea Profetul ﷺ a spus: *„Mi-a fost revelat că voi veți fi încercați în mormintele voastre."*[65] Adresarea este către comunitatea la care a fost trimis, iar Mesagerul nu intră în ea.

62 Relatat de Muslim (2937), de la al-Nawwās ibn Samʿān.

63 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/108).

64 Relatat de al-Nasā'ī (4/99) și menționat de al-Qāsim al-Saraqusṭī și alții.

65 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/108).

În al doilea rând: în privința șiddīq-ilor, ei nu sunt întrebați, deoarece rangul șiddīq-ilor este mai înalt decât rangul martirilor. Dacă martirii nu sunt întrebați, atunci șiddīq-ii cu atât mai mult. De asemenea, șiddīq-ul, prin însuși atributul său, este cel care confirmă adevărul și este sincer; sinceritatea lui a devenit cunoscută, astfel încât nu mai este nevoie să fie încercat, căci încercarea este pentru cel despre care există îndoiala dacă este sincer sau mincinos. Dacă sinceritatea este stabilită, nu mai există motiv pentru întrebare. Unii savanți au considerat totuși că și ei sunt întrebați din cauza generalității dovezilor. Allah știe mai bine.

În al treilea rând: martirii care au fost uciși pe calea lui Allah nu sunt întrebați, pentru că sinceritatea credinței lor a devenit evidentă prin jihād-ul lor.

Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ ٱللَّهَ ٱشْتَرَىٰ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَٰلَهُم بِأَنَّ لَهُمُ
ٱلْجَنَّةَ ۚ يُقَٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ ۖ وَعْدًا
عَلَيْهِ حَقًّا فِى ٱلتَّوْرَىٰةِ وَٱلْإِنجِيلِ وَٱلْقُرْءَانِ ۚ وَمَنْ أَوْفَىٰ
بِعَهْدِهِۦ مِنَ ٱللَّهِ ۚ فَٱسْتَبْشِرُوا۟ بِبَيْعِكُمُ ٱلَّذِى بَايَعْتُم بِهِۦ ۚ
وَذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ﴾

„Allah a cumpărat de la credincioși sufletele și averile lor în schimbul faptului că vor avea Paradisul: ei luptă pe calea lui Allah, ucid și sunt uciși...”
(al-Tawbah 9:111).

Și El spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ قُتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَمْوَٰتًۢا ۚ بَلْ أَحْيَآءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ﴾

„Să nu-i socotești pe cei uciși pe calea lui Allah morți; dimpotrivă, ei sunt vii la Rabb-ul lor, fiind înzestrați." **(Āl ʿImrān 3:169).**

Iar Profetul ﷺ a spus: *„Strălucirea săbiilor deasupra capului său îi este de ajuns ca încercare."*[66]

Dacă murābiț-ul, atunci când moare, este ferit de încercător datorită sincerității lui vădite, atunci cel ucis în luptă este asemenea lui sau chiar mai îndreptățit; fiindcă și-a oferit sufletul și și-a expus gâtul dușmanului lui Allah pentru înălțarea Cuvântului lui Allah și sprijinirea religiei Sale. Aceasta se numără printre cele mai mari dovezi ale sincerității īmān-ului său.
În al patrulea rând: murābițūn nu vor fi încercați. În Ṣaḥīḥ Muslim se relatează că Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

„O zi și o noapte de ribāț sunt mai bune decât postul unei luni și rugăciunea ei de noapte; iar dacă moare, fapta pe care obișnuia să o facă îi continuă, i se continuă înzestrarea și este ferit de încercător."[67]

În al cincilea rând: copiii și cei lipsiți de rațiune - sunt ei încercați sau nu?

Unii savanți au spus că sunt încercați, pentru că intră în generalitatea textelor și pentru că, deși obligația religioasă este ridicată de la ei în viața lumească, starea de după moarte este diferită de starea vieții.

66 Takhrīj-ul este cel menționat la nota precedentă; vezi relatarea de la al-Nasā'ī (4/99).

67 Relatat de Muslim (1913).

Alți savanți au spus că cei lipsiți de rațiune și copiii nu sunt întrebați, pentru că nu sunt mukallaf. Iar dacă nu sunt obligați religios, nu există socoteală asupra lor, căci socoteala este numai asupra celui obligat și care poate fi pedepsit pentru neascultări. Aceștia nu sunt pedepsiți, iar dacă fac o faptă dreaptă pentru care există răsplată, au numai răsplata.

Astfel, din expresia autorului *„oamenii”* sunt exceptate cinci categorii: profeții, șiddīq-ii, martirii, murābiṭūn și cei fără rațiune, precum cei lipsiți de minte și copiii.

Atenționare:

Oamenii sunt de trei categorii: credincioși curați și ipocriți - aceste două categorii sunt încercate - iar a treia categorie sunt necredincioșii curați. În privința încercării acestora există divergență, iar Ibn al-Qayyim a preferat, în cartea al-Rūḥ, opinia că și ei sunt încercați.

Sunt întrebate și comunitățile anterioare?

Unii savanți - iar aceasta este opinia corectă - au considerat că și ele sunt întrebate; fiindcă, dacă această comunitate, care este cea mai aleasă dintre comunități, este întrebată, atunci cele aflate sub ea cu atât mai mult.

(1) Cuvintele sale *„în mormintele lor”*: *„morminte”* este pluralul lui *„mormânt”*, locul de îngropare al morților. Aici însă se urmărește un sens mai general, care cuprinde barzakh-ul, adică ceea ce este între moartea omului și venirea Ceasului, indiferent dacă mortul a fost îngropat, mâncat de fiare pe uscat, de pești în mare sau împrăștiat de vânturi.

Sensul aparent este că încercarea nu are loc decât după ce legăturile cu viața lumească se încheie și omul este predat lumii de Apoi. Dacă îngroparea lui este amânată o zi sau mai mult, întrebarea nu are loc până când nu este îngropat.

I se va spune omului (1)...

Cuvintele sale *„i se va spune omului"* înseamnă că cei care îi vor vorbi sunt doi îngeri care vin la om în mormânt, îl așază și îl întreabă, în timp ce el încă aude pașii celor care pleacă de la el. De aceea, dintre călăuzirile Profetului ﷺ era că, atunci când mortul era îngropat, stătea lângă el și spunea:

„Cereți iertare pentru fratele vostru și cereți pentru el statornicie, fiindcă acum este întrebat."[68]

În unele relatări s-a transmis că numele celor doi sunt Munkar și Nakīr.[69]

Unii savanți au respins aceste două nume. Ei au spus: cum să fie numiți îngerii, pe care Allah i-a descris prin însușiri de laudă, cu aceste două nume cu sens neobișnuit? Și au considerat slab ḥadīth-ul care conține această denumire.

Alții au considerat ḥadīth-ul drept dovadă și au spus că numirea nu înseamnă că cei doi sunt *„munkar"* prin natura lor, ci că sunt necunoscuți mortului, care nu i-a cunoscut înainte. Ibrāhīm le-a spus oaspeților săi dintre îngeri:

Textul arab al versetului integral

﴿إِذْ دَخَلُواْ عَلَيْهِ فَقَالُواْ سَلَٰمًا ۖ قَالَ سَلَٰمٌ قَوْمٌ مُّنكَرُونَ﴾

„Sunteți niște oameni necunoscuți."
(al-Dhāriyāt 51:25),

adică nu îi cunoștea. Așadar, ei sunt Munkar și Nakīr pentru că sunt necunoscuți mortului.

Apoi, acești doi îngeri sunt oare îngeri noi însărcinați cu oamenii mormintelor sau sunt cei doi îngeri scribi aflați la dreapta și la stânga omului?

Unii au spus că sunt cei doi îngeri care îl însoțesc pe om; fiecare persoană are în viața lumească doi îngeri care îi scriu faptele, iar în mormânt aceștia îi pun cele trei întrebări.

---

68 Relatat de Abū Dāwūd (3221), al-Bayhaqī (4/56) și al-Ḥākim (1/370), și alții.

69 Relatat de al-Tirmidhī (1083), Ibn Abī ʿĀṣim (864) și al-Ājurrī (365). Al-Albānī l-a considerat autentic în al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (1391).

Alții au spus că sunt doi îngeri diferiți. Allah Preaputernicul și Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا جَعَلْنَآ أَصْحَٰبَ ٱلنَّارِ إِلَّا مَلَٰٓئِكَةً ۙ وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ
إِلَّا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لِيَسْتَيْقِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ
وَيَزْدَادَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِيمَٰنًا ۙ وَلَا يَرْتَابَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟
ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْمُؤْمِنُونَ ۙ وَلِيَقُولَ ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ
وَٱلْكَٰفِرُونَ مَاذَآ أَرَادَ ٱللَّهُ بِهَٰذَا مَثَلًا ۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ ٱللَّهُ
مَن يَشَآءُ وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ ۚ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا
هُوَ ۚ وَمَا هِىَ إِلَّا ذِكْرَىٰ لِلْبَشَرِ﴾

„Nimeni nu cunoaște oștirile Rabb-ului tău în afară de El." **(al-Muddaththir 74:31).**

Îngerii sunt o creație numeroasă. Profetul ﷺ a spus:

„Cerul a trosnit și are dreptul să trosnească - iar trosnetul este scârțâitul șeii - nu există un loc cât o palmă (sau: patru degete) în el fără ca acolo să fie un înger în picioare pentru Allah, sau în rukūʿ, sau în sujūd."

[70] Iar cerul este de o întindere vastă, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱلسَّمَآءَ بَنَيۡنَٰهَا بِأَيۡيْدٖ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ﴾

„Cerul l-am zidit cu putere și Noi îl lărgim."
(al-Dhāriyāt 51:47).

Important este că nu există nimic surprinzător în faptul că Allah Preaputernicul și Preaînaltul creează pentru fiecare mort îngropat doi îngeri pe care îi trimite la el. Allah este asupra tuturor lucrurilor Atotputernic.

„Cine este Rabb-ul tău (1)? Care este religia ta (2)? Cine este profetul tău (3)?" Iar Allah îi întărește pe cei care cred prin cuvântul statornic în viața lumească și în Viața de Apoi (4).

(1) Adică: cine este Rabb-ul tău, cel care te-a creat, pe care Îl adori și Căruia Îi consacri în exclusivitate adorarea? Astfel expresia cuprinde atât tawḥīd al-rubūbiyyah, cât și tawḥīd al-ulūhiyyah.

(2) Adică: care este fapta prin care Îi urmezi religia lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul și prin care te apropii de El?

(3) Adică: cine este profetul în care crezi și pe care îl urmezi?

(4) Adică Allah îi face statornici, astfel încât să nu ezite și să nu se bâlbâie în răspuns.

70 Relatat de Aḥmad (5/173), al-Tirmidhī (2312), Ibn Mājah (4190) și al-Ḥākim (2/510), de la Abū Dharr.

„Cuvântul statornic” este tawḥīd-ul, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِى ٱلسَّمَآءِ﴾

„Nu vezi cum Allah dă ca pildă un cuvânt bun asemenea unui copac bun, cu rădăcina statornică și ramurile în cer?”
(Ibrāhīm 14:24).

Cuvintele *„în viața lumească și în Viața de Apoi”* pot fi legate de *„îi întărește”*, adică Allah îi întărește pe credincioși în lumea aceasta și în Viața de Apoi. Și este posibil să fie legate de *„statornic”*, devenind o descriere a cuvântului: acest cuvânt este statornic în lumea aceasta și în Viața de Apoi.
Însă primul sens este mai bun și mai apropiat, pentru că Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَٱثْبُتُوا۟ وَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

„O, voi cei care credeți! Când întâlniți o ceată, fiți statornici.”
(al-Anfāl 8:45).

Și Allah Preaputernicul și Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا۟ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ۚ سَأُلْقِي فِى قُلُوبِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلرُّعْبَ فَٱضْرِبُوا۟ فَوْقَ ٱلْأَعْنَاقِ وَٱضْرِبُوا۟ مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ﴾

„Când Rabb-ul tău le-a revelat îngerilor: «Eu sunt cu voi, deci întăriți-i pe cei care cred.»"
(al-Anfāl 8:12).

Ei sunt întăriți în viața lumească și în Viața de Apoi prin cuvântul statornic.

Credinciosul va spune: *„Rabb-ul meu este Allah, religia mea este Islamul, iar Muḥammad este profetul meu"* (1). În privința celui care se îndoiește, el va spune: *„Ah, ah! Nu știu. I-am auzit pe oameni spunând ceva și am spus și eu."* (2)

(1) Credinciosul spune *„Rabb-ul meu este Allah"* când este întrebat: *„Cine este Rabb-ul tău?"* Când i se spune: *„Care este religia ta?"*, spune: *„Islamul este religia mea."* Și când este întrebat: *„Cine este profetul tău?"*, spune: *„Muḥammad ﷺ este profetul meu."*

Atunci răspunsul va fi corect și un vestitor va striga din cer: *„Robul Meu a spus adevărul. Așterneți-i din Paradis, îmbrăcați-l din Paradis și deschideți-i o poartă către Paradis."*
Cât despre cuvintele: *„Iar cel care se îndoiește va spune: «Ah, ah! Nu știu; i-am auzit pe oameni spunând ceva și am spus și eu»"*:

„Cel care se îndoiește" este cel nesigur, ipocritul și cei asemenea lui. El va spune: *„Ah, ah! Nu știu; i-am auzit pe oameni spunând ceva și am spus și eu"*, adică īmān-ul nu a intrat în inima lui, ci el spunea ceea ce spuneau oamenii fără ca īmān-ul să ajungă la inimă.

Privește cuvintele lui: *„Ah, ah!”* Ca și cum un lucru i-ar fi dispărut din minte și ar încerca să și-l amintească. Aceasta mărește regretul: își închipuie că știe răspunsul, dar este împiedicat de la el. Spune *„Ah, ah!”*, apoi: *„I-am auzit pe oameni spunând ceva și am spus și eu.”*

Nu spune: *„Rabb-ul meu este Allah”*, nici: *„religia mea este Islamul”*, nici: *„profetul meu este Muḥammad”*, pentru că în lumea aceasta era îndoielnic și nesigur.

Când este întrebat în mormânt și ajunge în situația în care are cea mai mare nevoie de răspunsul corect, este neputincios și spune: *„Nu știu; i-am auzit pe oameni spunând ceva și am spus și eu.”*

Așadar, īmān-ul lui era numai vorbă!

Atunci este lovit (1) cu un ciocan de fier (2) și scoate un strigăt pe care îl aude orice lucru (3), în afară de om; iar dacă omul l-ar auzi, ar leșina (4).

(1) Adică cel care nu a răspuns, fie că este necredincios sau ipocrit. Cei care îl lovesc sunt cei doi îngeri care l-au întrebat.

(2) *„Mirzabah”* este un ciocan de fier. În unele relatări se menționează că, dacă locuitorii Minā s-ar aduna ca să-l ridice, nu ar putea.

(3) Adică scoate un strigăt auzibil, pe care îl aude tot ceea ce se află în jurul lui și poate auzi sunetul; nu înseamnă că îl aude fiecare lucru din toate colțurile lumii. Uneori ceea ce îl aude este afectat de el. Profetul ﷺ a trecut odată pe lângă morminte ale politeiștilor călare pe catâr, iar acesta s-a abătut atât de brusc încât aproape l-a aruncat, pentru că auzise sunetele celor care erau pedepsiți.[71]

(4) Cuvintele *„în afară de om”* înseamnă că omul nu aude acest strigăt. În aceasta există înțelepciuni mari, dintre care:

În primul rând: ceea ce a indicat Profetul ﷺ prin cuvintele: *„Dacă nu m-aș teme că nu v-ați mai îngropa morții, L-aș fi rugat pe Allah să vă facă să auziți ceva din pedeapsa mormântului.”*[72]

71 Relatat de Muslim (2867).

72 Relatat de Muslim (2867).

În al doilea rând: ascunderea acestui lucru este o acoperire pentru mort.

În al treilea rând: prin aceasta familia lui nu este tulburată, căci dacă familia și-ar auzi mortul fiind pedepsit și strigând, nu și-ar mai găsi liniște.

În al patrulea rând: familia lui nu este făcută de rușine; oamenii ar spune: *„Acesta este fiul vostru! Acesta este tatăl vostru! Acesta este fratele vostru!"* și altele asemenea.

În al cincilea rând: poate că noi înșine am pieri, fiindcă nu este un strigăt ușor, ci unul care ar putea face inimile să se rupă în piepturi, iar omul să moară sau să leșine.

În al șaselea rând: dacă oamenii ar auzi strigătele celor pedepsiți, credința în pedeapsa mormântului ar deveni credință în ceea ce este văzut, nu credință în nevăzut. Atunci folosul încercării ar dispărea, căci oamenii ar crede cu certitudine în ceea ce văd. Dar când lucrul le este ascuns și nu îl cunosc decât prin veste, acesta intră în īmān bi-l-ghayb.

Atenționare:

Cuvintele autorului - Allah să aibă milă de el - *„scoate un strigăt pe care îl aude orice lucru în afară de om, iar dacă omul l-ar auzi ar leșina"* nu au fost relatate exact astfel despre strigătul din mormânt. Formularea *„îl aude orice lucru în afară de om..."* apare despre trupul mortului atunci când bărbații îl poartă pe umeri. Profetul ﷺ a spus:

> *„Dacă a fost drept, spune: «Duceți-mă înainte!»; iar dacă nu a fost drept, spune: «Vai de ea! Unde o duceți?!» Glasul ei este auzit de orice lucru în afară de om; iar dacă omul l-ar auzi, ar leșina."*

[73] În privința strigătului din mormânt, Profetul ﷺ a spus:

> *„Scoate un strigăt pe care îl aude cel aflat lângă el, în afară de cele două făpturi grele."*

Al-Bukhārī l-a relatat cu această formulare.[74] Prin *„cele două făpturi grele"* se înțeleg oamenii și jinnii.

---

73 Relatat de al-Bukhārī (1316, 1380).

74 Relatat de al-Bukhārī (1374).

Apoi, după această încercare, urmează fie binecuvântare, fie pedeapsă (1).

(1) *„Apoi”* este aici pentru simpla ordine, nu pentru întârziere, deoarece omul este pedepsit sau binecuvântat imediat. S-a menționat deja că celui care spune *„Nu știu!”* i se dă o lovitură cu un ciocan, iar celui care răspunde corect i se deschide o poartă către Paradis și mormântul îi este lărgit.

Această binecuvântare sau pedeapsă este asupra trupului sau asupra sufletului, ori asupra trupului și sufletului împreună?

Spunem: ceea ce este cunoscut la Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah este că, în principiu, ea este asupra sufletului, iar trupul îl urmează; după cum în lumea aceasta pedeapsa este în principal asupra trupului, iar sufletul îl urmează. Și după cum hotărârile Sharīʿah în lumea aceasta se aplică asupra exteriorului, în Viața de Apoi situația este inversă. În mormânt, pedeapsa sau binecuvântarea este asupra sufletului, iar trupul este afectat în mod dependent, nu independent. Uneori pedeapsa poate fi asupra trupului și sufletul să îl urmeze, sau binecuvântarea asupra sufletului și trupul să îl urmeze. Dar aceasta nu se întâmplă decât rar; principiul este că pedeapsa privește sufletul, iar trupul îl urmează.

Cuvintele sale *„fie binecuvântare, fie pedeapsă”* afirmă binecuvântarea și pedeapsa mormântului. La aceasta dovedesc Cartea lui Allah și Sunnah Mesagerului Său ﷺ; ba putem spune și consensul musulmanilor.

În privința Cărții lui Allah, cele trei categorii de la sfârșitul Sūrat al-Wāqiʿah dovedesc limpede pedeapsa și binecuvântarea mormântului.

Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿فَلَوْلَآ إِذَا بَلَغَتِ ٱلْحُلْقُومَ وَأَنتُمْ حِينَئِذٍ تَنظُرُونَ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنكُمْ وَلَٰكِن لَّا تُبْصِرُونَ فَلَوْلَآ إِن كُنتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ تَرْجِعُونَهَآ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ فَأَمَّآ إِن كَانَ مِنَ ٱلْمُقَرَّبِينَ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتُ نَعِيمٍ وَأَمَّآ إِن كَانَ مِنْ أَصْحَٰبِ ٱلْيَمِينِ فَسَلَٰمٌ لَّكَ مِنْ أَصْحَٰبِ ٱلْيَمِينِ وَأَمَّآ إِن كَانَ مِنَ ٱلْمُكَذِّبِينَ ٱلضَّآلِّينَ فَنُزُلٌ مِّنْ حَمِيمٍ وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ﴾

„De ce, când [sufletul] ajunge la gât, iar voi atunci priviți - iar Noi suntem mai aproape de el decât voi, însă nu vedeți - de ce, dacă nu veți fi răsplătiți, nu îl întoarceți, dacă spuneți adevărul? Dacă el se numără printre cei apropiați, atunci [are] odihnă, mireasmă și o Grădină a desfătării. Iar dacă se numără printre oamenii dreptei, atunci: «Pace ție dintre oamenii dreptei!» Iar dacă se numără printre cei care au negat și au rătăcit, atunci [are] găzduire cu apă clocotită și ardere în Iad."
(al-Wāqiʿah 56:83-94).

Acesta este un lucru observabil: se poate auzi muribundul întâmpinându-i pe îngerii care vin la el și spunând: *„Bine ați venit!"* Uneori spune: *„Bine ai venit, stai aici!"*, după cum menționează Ibn al-Qayyim în cartea al-Rūḥ. Alteori se poate simți că omul a fost lovit de ceva înfricoșător; chipul lui se

schimbă la moarte atunci când îngerii pedepsei coboară asupra lui - Allah să ne ferească.
Dintre dovezile Qurʾān-ului este și cuvântul lui Allah Preaînaltul despre familia lui Firʿawn: *„Focul: ei sunt expuși lui dimineața și seara."* Aceasta este înainte de venirea Ceasului, după cum arată continuarea:

Textul arab al versetului integral

﴿ٱلنَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا ۖ صلے وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ أَدْخِلُوٓا۟ ءَالَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ ٱلْعَذَابِ﴾

„Iar în Ziua când va veni Ceasul: «Faceți familia lui Firʿawn să intre în cea mai aspră pedeapsă!»"
(Ghāfir 40:46).

Dintre dovezile Qur'ān-ului este și cuvântul Lui: *„Dacă i-ai vedea pe nedrepți în chinurile morții, iar îngerii își întind mâinile: «Scoateți-vă sufletele!»"* Ei se agață de sufletele lor și nu vor ca acestea să iasă, fiindcă au fost anunțați cu pedeapsa și chinul. Sufletul refuză să iasă. De aceea El spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُوحِيَ
إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَن قَالَ سَأُنزِلُ مِثْلَ مَآ أَنزَلَ
ٱللَّهُ ۗ وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِي غَمَرَٰتِ ٱلْمَوْتِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ
بَاسِطُوٓا۟ أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوٓا۟ أَنفُسَكُمُ ۖ ٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ
ٱلْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ غَيْرَ ٱلْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ
ءَايَٰتِهِۦ تَسْتَكْبِرُونَ﴾

„Scoateți-vă sufletele! Astăzi veți fi răsplătiți cu pedeapsa umilirii."
(al-An'ām 6:93).

Cuvântul *„astăzi”* are articolul pentru timpul prezent, asemenea cuvântului:

Textul arab al versetului integral

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ ٱلْمَيْتَةُ وَٱلدَّمُ وَلَحْمُ ٱلْخِنزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ
لِغَيْرِ ٱللَّهِ بِهِۦ وَٱلْمُنْخَنِقَةُ وَٱلْمَوْقُوذَةُ وَٱلْمُتَرَدِّيَةُ وَٱلنَّطِيحَةُ
وَمَآ أَكَلَ ٱلسَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى ٱلنُّصُبِ وَأَن
تَسْتَقْسِمُوا۟ بِٱلْأَزْلَٰمِ ۚ ذَٰلِكُمْ فِسْقٌ ۗ ٱلْيَوْمَ يَئِسَ ٱلَّذِينَ
كَفَرُوا۟ مِن دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَٱخْشَوْنِ ۚ ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ
لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِى وَرَضِيتُ لَكُمُ
ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا ۚ فَمَنِ ٱضْطُرَّ فِى مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِّإِثْمٍ
فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

„Astăzi am desăvârșit pentru voi religia voastră.”
(al-Mā’idah 5:3).

Așadar *„astăzi veți fi răsplătiți”* înseamnă ziua în care îngerii sunt prezenți pentru a le lua sufletele. Aceasta arată că ei sunt pedepsiți din momentul în care sufletele lor ies, iar aceasta este pedeapsa mormântului.

Dintre dovezile Qurʾān-ului este și cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿ٱلَّذِينَ تَتَوَفَّىٰهُمُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ طَيِّبِينَ ۙ يَقُولُونَ سَلَٰمٌ عَلَيْكُمُ ٱدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾

„Cei cărora îngerii le iau sufletele în stare bună, spunând: «Pace asupra voastră! Intrați în Paradis.»”
(al-Naḥl 16:32).

Aceasta are loc la moarte.

De aceea, în ḥadīth-ul autentic a venit: *„Sufletului credinciosului i se spune: «Ieși, o, suflet liniștit, către iertare de la Allah și mulțumire.»”*[75] Atunci el se bucură de această veste bună și iese supus și ușor, chiar dacă trupul poate simți durere; sufletul însă iese supus și bucuros.

În privința Sunnah despre pedeapsa și binecuvântarea mormântului, relatările sunt mutawātir. Dintre ele este ceea ce este stabilit în cele două Ṣaḥīḥ-uri din ḥadīth-ul lui Ibn ʿAbbās - Allah să fie mulțumit de amândoi - că Profetul ﷺ a trecut pe lângă două morminte și a spus: *„Cei doi sunt pedepsiți și nu sunt pedepsiți pentru ceva considerat mare...”*[76] și continuarea ḥadīth-ului.

În privința ijmāʿ-ului, toți musulmanii spun în rugăciunea lor: *„Caut adăpost la Allah de pedeapsa Jahannam și de pedeapsa mormântului...”* Dacă pedeapsa mormântului nu ar fi stabilită, nu ar fi corect să se caute adăpost de ea, căci nu se caută adăpost de ceva inexistent. Aceasta arată că musulmanii cred în ea.

Dacă cineva întreabă: pedeapsa sau binecuvântarea din mormânt este permanentă sau încetează?

Răspunsul este următorul:

---

75 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/121), în relatarea amplă a lui al-Barāʾ ibn ʿĀzib.

76 Relatat de al-Bukhārī (1378) și Muslim (1980).

În privința pedepsei necredincioșilor, ea este continuă și nu poate dispărea, deoarece ei o merită. Dacă pedeapsa ar dispărea de la ei, aceasta ar fi odihnă pentru ei, iar ei nu sunt vrednici de aceasta. Ei rămân în pedeapsă până în Ziua Învierii, oricât de lungă ar fi durata. Poporul lui Nūḥ care a fost înecat este încă pedepsit în focul în care a fost introdus, iar pedeapsa lui continuă până în Ziua Învierii. La fel, familia lui Firʿawn este expusă focului dimineața și seara.

Unii savanți au menționat că pedeapsa necredincioșilor este ușurată între cele două suflări în Trâmbiță și au folosit ca dovadă cuvântul lui Allah: *„Vai nouă! Cine ne-a ridicat din locul nostru de odihnă?”* Dar aceasta nu este necesar să însemne ușurare, fiindcă mormintele lor sunt pentru ei locuri de culcare chiar dacă sunt pedepsiți în ele.

În privința păcătoșilor dintre credincioși asupra cărora Allah Preaînaltul hotărăște pedeapsa, pedeapsa lor poate să continue sau să nu continue, poate să fie lungă sau scurtă, în funcție de păcate și de iertarea lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul. Pedeapsa din mormânt este mai ușoară decât pedeapsa Zilei Învierii, deoarece pedeapsa din mormânt nu conține rușine publică; în Viața de Apoi se adaugă umilirea și rușinea, pentru că martorii sunt prezenți:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ ٱلْأَشْهَٰدُ﴾

„Noi îi vom ajuta pe Mesagerii Noștri și pe cei care cred în viața lumească și în Ziua când martorii se vor ridica.”
(Ghāfir 40:51).

Dacă cineva spune: dacă acest om a fost sfâșiat în bucăți, mâncat de fiare și împrăștiat de vânt, cum are loc pedeapsa lui și cum este întrebat?

Răspunsul este că Allah Preaputernicul și Preaînaltul este asupra tuturor lucrurilor Atotputernic. Acesta este un lucru din

nevăzut, iar Allah poate să adune aceste părți în lumea nevăzută, chiar dacă noi le vedem în lumea aceasta sfâșiate și împrăștiate. În lumea nevăzută Allah poate să le adune.
Privește cum îngerii coboară să ia sufletul omului în același loc în care suntem și noi, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنكُمْ وَلَٰكِن لَّا تُبْصِرُونَ﴾

„Noi suntem mai aproape de el decât voi, însă nu vedeți."
(al-Wāqiʿah 56:85).

Cu toate acestea, noi nu îi vedem.

Îngerul morții vorbește cu sufletul, iar noi nu auzim.

Jibrīl i se înfățișa uneori Mesagerului ﷺ și îi vorbea cu revelația în același loc, în timp ce oamenii nu vedeau și nu auzeau.

Lumea nevăzută nu poate fi măsurată niciodată după lumea văzută. Aceasta se numără printre înțelepciunile lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul. Chiar sufletul tău aflat înăuntrul tău: nu știi cum este legat de trupul tău, cum este răspândit în trup, cum iese din tine la somn. Simți tu, când te trezești, cum se întoarce? Și pe unde intră în trupul tău?

În lumea nevăzută nu avem decât să ne supunem textelor; analogia nu este posibilă deloc. Allah Preaputernicul și Preaînaltul poate să adune părțile trupului sfâșiat pe care vântul le-a împrăștiat, iar apoi asupra lui să aibă loc întrebarea, pedeapsa sau binecuvântarea, pentru că Allah este asupra tuturor lucrurilor Atotputernic.

Dacă cineva întreabă: mortul este îngropat într-un mormânt îngust; cum poate fi lărgit pentru el până la cât cuprinde vederea?

Răspunsul este că lumea nevăzută nu se măsoară după lumea văzută. Chiar dacă am presupune că cineva ar săpa o groapă cât cuprinde vederea, ar pune mortul în ea și ar acoperi-o cu pământ, cel care nu știe despre această groapă o vede sau nu? Fără îndoială că nu o vede. Aceasta este chiar în lumea sensibilă și,

totuși, această întindere nu este văzută și nu este cunoscută decât de cel care a asistat la ea.

Dacă cineva spune: noi vedem mortul necredincios, dacă îi deschidem mormântul după o zi sau două, și vedem că coastele lui nu s-au schimbat și nu s-au întrepătruns din cauza strâmtorării!

Răspunsul este același ca mai înainte: aceasta ține de lumea nevăzută. Este posibil ca ele să se fi întrepătruns, iar când mormântul este deschis, Allah să le readucă și să pună fiecare lucru la locul său ca încercare pentru robi. Dacă ele ar rămâne întrepătrunse, deși noi l-am îngropat cu coastele drepte, credința în aceasta ar deveni credință în ceea ce se vede.

Dacă cineva spune, cum au spus filosofii: noi punem mercur pe mort - iar mercurul se numără printre lucrurile care se mișcă și alunecă cel mai repede - și când venim a doua zi îl găsim așa cum l-am lăsat, în timp ce voi spuneți că îngerii vin și îl așază pe om; cum poate rămâne mercurul pe el dacă el este ridicat în șezut?

Spunem, așa cum am spus mai înainte: aceasta este din lumea nevăzută, iar nouă ne revine să credem și să confirmăm. Este de asemenea posibil ca Allah Preaputernicul și Preaînaltul să readucă mercurul la locul lui după ce s-a deplasat când mortul a fost așezat.

Și mai spunem: priviți omul în vis. El vede lucruri care, dacă ar fi avut loc în trupul său așa cum le vede, nu ar mai fi rămas în pat. Uneori visul este o vedenie adevărată de la Allah Preaputernicul și Preaînaltul și se întâmplă așa cum a văzut-o în somn. Cu toate acestea, noi credem acest lucru.

Când omul vede în vis ceva ce urăște, se trezește tulburat; iar când vede ceva ce îl bucură, se trezește vesel. Toate acestea arată că lucrurile sufletului nu fac parte dintre lucrurile văzute; lucrurile nevăzute nu se măsoară după cele văzute și textele autentice nu sunt respinse doar pentru că ceea ce indică ele ni se pare improbabil după criteriul lumii sensibile.

Capitol

Despre Învierea cea Mare

Capitol

„Până când va avea loc Învierea cea Mare (1), iar sufletele vor fi întoarse în trupuri (2)..."

(1) Al-Qiyāmah al-Kubrā este Învierea în care oamenii se ridică din mormintele lor pentru Rabb-ul lumilor.

Din cuvintele autorului - Allah să aibă milă de el - *„Învierea cea Mare"* aflăm că există și o înviere mică, iar aceasta este învierea fiecărui om în parte. Fiecare om are propria sa qiyāmah: cine moare, qiyāmah-ul lui a început.

Autorul - Allah să aibă milă de el - nu a menționat aici semnele Ceasului. Aceasta pentru că el urmărește să vorbească despre Ziua de Apoi, iar semnele Ceasului nu sunt decât semne și avertismente ale apropierii Ceasului, pentru ca cel care vrea să fie pregătit să se poată pregăti. Unii dintre savanții care au scris despre ʿaqīdah au menționat semnele Ceasului aici. În realitate, ele nu țin în mod direct de credința în Ziua de Apoi, chiar dacă fac parte dintre lucrurile nevăzute la care Qur'ān-ul a făcut aluzie și pe care Profetul ﷺ le-a explicat în detaliu în Sunnah.

(2) Acesta este primul dintre lucrurile care vor avea loc în Ziua Învierii.

Este ceea ce autorul a indicat prin cuvintele sale: *„iar sufletele vor fi întoarse în trupuri"*.

Acesta este primul lucru și se petrece după a doua suflare în Trâmbiță, după ce sufletele au părăsit trupurile prin moarte. Această întoarcere este diferită de întoarcerea care are loc în barzakh atunci când mortul este întrebat despre Rabb-ul său, religia sa și profetul său. Allah îi poruncește lui Isrāfīl să sufle în Trâmbiță; atunci toți cei din ceruri și de pe pământ vor cădea fără simțire, în afară de cei pe care Allah îi voiește. Apoi se va sufla încă o dată și sufletele vor zbura din Trâmbiță către trupurile lor și se vor instala în ele.

În cuvintele autorului *„în trupuri"* există o indicație că sufletele nu ies din Trâmbiță decât după ce trupurile au fost refăcute complet. Când alcătuirea lor este completă, se suflă în Trâmbiță și sufletele sunt întoarse în trupurile lor.

În cuvintele *„sufletele vor fi întoarse în trupuri"* există dovada că învierea este o readucere, nu o creare cu totul nouă. Este

readucerea a ceea ce a dispărut și s-a transformat. Trupul se preface în țărână, iar oasele devin pulbere; Allah Preaînaltul adună ceea ce s-a împrăștiat până când trupul se reface, apoi sufletele sunt întoarse în trupurile lor. Cel care pretinde că trupurile vor fi create din nou de la zero are o afirmație falsă, respinsă de Qur'ān, Sunnah și rațiune.
În privința Qur'ān-ului, Allah Preaputernicul și Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَهُوَ ٱلَّذِى يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ ۚ وَلَهُ ٱلْمَثَلُ ٱلْأَعْلَىٰ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ﴾

„El este Cel care începe creația, apoi o repetă, iar aceasta Îi este mai ușor."
(al-Rūm 30:27),

adică repetă aceeași creație pe care a început-o.

În ḥadīth-ul qudsī: Allah Preaînaltul spune: *„Crearea de la început nu Îmi este mai ușoară decât repetarea ei."*[77] Toate sunt ușoare pentru Allah.

77 Relatat de al-Bukhārī (4974).

Și El spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يَوْمَ نَطْوِى ٱلسَّمَآءَ كَطَىِّ ٱلسِّجِلِّ لِلْكُتُبِ ۚ كَمَا بَدَأْنَآ
أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُۥ ۚ وَعْدًا عَلَيْنَآ ۚ إِنَّا كُنَّا فَـٰعِلِينَ﴾

„Așa cum am început prima creație, o vom repeta."
(al-Anbiyāʾ 21:104).

Și El spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿ثُمَّ إِنَّكُم بَعْدَ ذَٰلِكَ لَمَيِّتُونَ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ تُبْعَثُونَ﴾

„Apoi, după aceasta, voi veți muri. Apoi, în Ziua Învierii, veți fi înviați."
(al-Muʾminūn 23:15-16).

Și El spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِىَ خَلْقَهُۥ ۖ قَالَ مَن يُحْىِ ٱلْعِظَـٰمَ
وَهِىَ رَمِيمٌ قُلْ يُحْيِيهَا ٱلَّذِىٓ أَنشَأَهَآ أَوَّلَ مَرَّةٍ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ
خَلْقٍ عَلِيمٌ﴾

„El spune: «Cine va da viață oaselor când ele sunt pulbere?» Spune: «Le va da viață Cel care le-a creat prima oară, iar El cunoaște fiecare creație.»"
(Yā-Sīn 36:78-79).

În privința Sunnah, relatările sunt foarte numeroase în această privință; Profetul ﷺ a explicat că *„oamenii vor fi adunați desculți, goi și necircumcișii."*[78] Oamenii înșiși sunt cei care vor fi adunați, nu alte făpturi create în locul lor.

Important este că învierea reprezintă readucerea acelorași trupuri anterioare.

Dacă spui: poate omul este mâncat de fiare, iar trupul pe care l-a mâncat animalul se transformă în hrană pentru acesta, se amestecă în sângele, carnea și oasele lui și apoi iese în excremente și urină; care este răspunsul?

Răspunsul este că aceasta Îi este ușor lui Allah: spune *„Fii!"* și este. Acel trup care va fi înviat va fi separat de toate lucrurile cu care s-a amestecat. Puterea lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul este mai mare decât ceea ce ne putem imagina; Allah este asupra tuturor lucrurilor Atotputernic.

„Și va avea loc Învierea despre care Allah a vestit în Cartea Sa, prin limba Mesagerului Său și asupra căreia musulmanii au ajuns la consens (1)..."

(1) Aici sunt trei tipuri de dovezi: Cartea lui Allah Preaînaltul, Sunnah Mesagerului Său ﷺ și consensul musulmanilor.

În privința Cărții lui Allah Preaînaltul, Allah a confirmat în Cartea Sa această Înviere și a descris-o prin însușiri mărețe care impun teamă și pregătire pentru ea.

78 Relatat de al-Bukhārī (3349, 3447) și Muslim (2860).

El spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمۡۚ إِنَّ زَلۡزَلَةَ ٱلسَّاعَةِ شَيۡءٌ عَظِيمٞ
يَوۡمَ تَرَوۡنَهَا تَذۡهَلُ كُلُّ مُرۡضِعَةٍ عَمَّآ أَرۡضَعَتۡ وَتَضَعُ كُلُّ
ذَاتِ حَمۡلٍ حَمۡلَهَا وَتَرَى ٱلنَّاسَ سُكَٰرَىٰ وَمَا هُم
بِسُكَٰرَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ ٱللَّهِ شَدِيدٞ﴾

„O, oameni! Temeți-vă de Rabb-ul vostru! Cu adevărat, zguduirea Ceasului este un lucru cumplit. În Ziua când o veți vedea, fiecare femeie care alăptează va uita de cel pe care îl alăptează, fiecare femeie însărcinată își va lepăda sarcina, iar tu îi vei vedea pe oameni ca și cum ar fi beți, deși ei nu sunt beți; însă pedeapsa lui Allah este severă."
(al-Ḥajj 22:1-2).

Și El spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿ٱلۡحَآقَّةُ مَا ٱلۡحَآقَّةُ وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡحَآقَّةُ﴾

„Realitatea cea inevitabilă! Ce este Realitatea cea inevitabilă? Și ce te-ar face să știi ce este Realitatea cea inevitabilă?"
(al-Ḥāqqah 69:1-3).

Și El spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿ٱلْقَارِعَةُ مَا ٱلْقَارِعَةُ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْقَارِعَةُ يَوْمَ يَكُونُ ٱلنَّاسُ كَٱلْفَرَاشِ ٱلْمَبْثُوثِ وَتَكُونُ ٱلْجِبَالُ كَٱلْعِهْنِ ٱلْمَنفُوشِ﴾

„Lovitura! Ce este Lovitura? Și ce te-ar face să știi ce este Lovitura? În Ziua când oamenii vor fi asemenea fluturilor împrăștiați, iar munții asemenea lânii scărmănate."
(al-Qāriʿah 101:1-5).

Descrierile acestei Zile în Qurʾān sunt multe; toate sunt înspăimântătoare și trezesc teamă, pentru că Ziua este măreață. Dacă nu credem în ea, nu vom lucra pentru ea; omul nu poate lucra pentru această Zi decât dacă crede în ea și îi sunt amintite însușirile care îl împing să lucreze pentru ea.

În privința Sunnah, ḥadīth-urile despre Înviere sunt numeroase. Mesagerul ﷺ a explicat ce se va întâmpla atunci, după cum va veni - cu voia lui Allah - în discuția despre Ḥawḍ, Ṣirāṭ, cartea faptelor și alte lucruri pe care Profetul ﷺ le-a explicat.

În privința ijmāʿ-ului - al treilea tip de dovadă - musulmanii au ajuns la un consens categoric asupra credinței în Ziua Învierii. De aceea, cine o neagă este necredincios, cu excepția celui nou intrat în Islam sau a celui ignorant, care este mai întâi învățat. Dacă după aceasta persistă în negare, devine necredincios.

Mai există un al patrulea tip de dovadă: cărțile cerești. Ele au fost de acord asupra afirmării Zilei de Apoi. De aceea, iudeii și creștinii cred în ea până astăzi; îi auzi spunând despre cineva *„răposatul cutare"*, *„Dumnezeu să aibă milă de el"* și expresii asemănătoare, ceea ce indică faptul că și ei cred în Viața de Apoi.

Există și un al cincilea tip de dovadă: rațiunea. Explicația este că, dacă această Zi nu ar exista, crearea făpturilor ar fi fără scop, iar Allah Preaputernicul și Preaînaltul este mai presus de lipsa de

scop. Ce înțelepciune ar fi ca niște oameni să fie creați, să primească porunci și interdicții, să fie obligați la anumite lucruri și îndemnați la altele, apoi să moară fără nicio socoteală și nicio pedeapsă?
De aceea Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَٰكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ
فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ ٱلْمَلِكُ ٱلْحَقُّ ۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ ٱلْعَرْشِ
ٱلْكَرِيمِ﴾

„Ați crezut oare că v-am creat fără scop și că la Noi nu veți fi întorși? Preaînalt este Allah, Regele cel Adevărat; nu există nicio divinitate vrednică de adorare în afară de El, Rabb-ul Tronului cel Nobil."
(al-Muʾminūn 23:115-116).

Și El spune:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ ٱلَّذِى فَرَضَ عَلَيْكَ ٱلْقُرْءَانَ لَرَآدُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ ۚ قُل
رَّبِّىٓ أَعْلَمُ مَن جَآءَ بِٱلْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ﴾

„Cel care ți-a impus Qur'ān-ul te va întoarce cu siguranță la un loc de întoarcere."
(al-Qaṣaṣ 28:85).

Cum să fie Qur'ān-ul impus și lucrul după el impus, iar apoi să nu existe nicio întoarcere în care să fim socotiți pentru felul în care am împlinit acest Qur'ān care ne-a fost impus?

Astfel, tipurile de dovezi pentru existența Zilei de Apoi sunt cinci.

* * *

„Oamenii se vor ridica din mormintele lor pentru Rabb-ul lumilor, desculți, goi și necircumcișii (1)...”

(1) Acesta este al doilea dintre lucrurile care vor avea loc în Ziua Învierii.

Este ceea ce autorul indică prin cuvintele sale: *„Oamenii se vor ridica din mormintele lor pentru Rabb-ul lumilor, desculți, goi și necircumcișii.”*

Cuvintele *„din mormintele lor”* sunt formulate după situația cea mai obișnuită, căci omul poate să nu fi fost îngropat.

Cuvintele *„pentru Rabb-ul lumilor”* înseamnă că Allah Preaputernicul și Preaînaltul îi va chema.

Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَٱسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ ٱلْمُنَادِ مِن مَّكَانٍ قَرِيبٍ يَوْمَ يَسْمَعُونَ ٱلصَّيْحَةَ بِٱلْحَقِّ ۚ ذَٰلِكَ يَوْمُ ٱلْخُرُوجِ﴾

„Ascultă în Ziua când chemătorul va chema dintr-un loc apropiat, în Ziua când vor auzi strigătul cu adevărul; aceea este Ziua ieșirii.”
(Qāf 50:41-42).

Ei se vor ridica pentru această chemare măreață din mormintele lor pentru Rabb-ul lor Preaputernicul și Preaînaltul.

Allah Preabinecuvântatul și Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿أَلَا يَظُنُّ أُوْلَٰٓئِكَ أَنَّهُم مَّبْعُوثُونَ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ يَوْمَ يَقُومُ ٱلنَّاسُ لِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ﴾

„Oare aceștia nu cred că vor fi înviați pentru o Zi măreață, Ziua când oamenii se vor ridica pentru Rabb-ul lumilor?”
(al-Muṭaffifīn 83:4-6).

Cuvintele *„desculți, goi și necircumcișI"*: *„desculți"* înseamnă fără sandale și fără încălțăminte, adică nu au niciun veșmânt pentru picioare.

„Goi" înseamnă fără veșmânt pe trup.
„NecircumcișI" înseamnă că nimic din creația lor nu va lipsi.
„Ghurl" este pluralul lui *„aghral"*, cel necircumcis; adică prepuțul care a fost îndepărtat în lumea aceasta revine în Ziua Învierii, pentru că Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يَوْمَ نَطْوِى ٱلسَّمَآءَ كَطَىِّ ٱلسِّجِلِّ لِلْكُتُبِ ۚ كَمَا بَدَأْنَآ
أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُۥ ۚ وَعْدًا عَلَيْنَآ ۚ إِنَّا كُنَّا فَٰعِلِينَ﴾

„Așa cum am început prima creație, o vom repeta."
(al-Anbiyāʾ 21:104).

Ei vor fi readuși completi, fără să le lipsească nimic, bărbați și femei amestecați.

Când Profetul ﷺ a relatat aceasta, ʿĀ'ishah a spus: *„O, Mesager al lui Allah! Bărbații și femeile se vor privi unii pe alții?"* El a răspuns: *„Situația va fi prea gravă ca aceasta să-i preocupe."* Într-o altă formulare: *„prea gravă ca unii să-i privească pe alții."*[79]

79 Relatat de al-Bukhārī (6527) și Muslim (2859).

Fiecare om va avea atunci o preocupare care îi este de ajuns:

Textul arab al pasajului integral

﴿يَوْمَ يَفِرُّ ٱلْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ وَأُمِّهِۦ وَأَبِيهِ وَصَٰحِبَتِهِۦ وَبَنِيهِ لِكُلِّ ٱمْرِئٍ مِّنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ﴾

„În Ziua când omul va fugi de fratele său, de mama și tatăl său, de soția și copiii săi. Fiecare dintre ei va avea în Ziua aceea o preocupare care îi va fi de ajuns."
(ʿAbasa 80:34-37).

Niciun bărbat nu se uită la o femeie și nicio femeie la un bărbat. Chiar fiul sau tatăl fuge de celălalt de teamă să nu îi ceară drepturile pe care le are asupra lui. Dacă aceasta este situația, nu este posibil ca femeia să privească bărbatul sau bărbatul femeia; situația este mult mai gravă și mai măreață.

Cu toate acestea, după aceea vor fi îmbrăcați, iar primul care va fi îmbrăcat este Ibrāhīm, pacea fie asupra lui, după cum este stabilit de la Profetul ﷺ.[80]

* * *

„Soarele se va apropia de ei (1)..."

(1) Acesta este al treilea lucru dintre cele care vor avea loc în Ziua Învierii.

Este ceea ce autorul indică prin cuvintele sale: *„Soarele se va apropia de ei."*

„Se va apropia" înseamnă că soarele va ajunge aproape de ei, la o distanță de un mīl.

Fie că prin *„mīl"* se înțelege unitatea de distanță, fie bețișorul de aplicat kohl, el este foarte aproape. Dacă aceasta este căldura lui în lumea de acum, cu o distanță enormă între el și noi, cum va fi atunci când va fi la un mīl de capete?[81]

Cineva ar putea spune: astăzi este cunoscut că dacă soarele s-ar apropia chiar și foarte puțin de traiectoria lui, ar arde pământul.

80 Relatat de al-Bukhārī (3349) și Muslim (2860).

81 Relatat de Muslim (2864).

Cum poate, atunci, să fie atât de aproape în acea Zi fără să ardă creația?

Răspunsul este că oamenii vor fi adunați în Ziua Învierii într-o putere diferită de puterea pe care o au acum; ei vor fi mai puternici, mai mari și mai capabili să suporte.

Dacă oamenii de astăzi ar sta cincizeci de zile sub soare fără umbră, mâncare și băutură, nu ar putea; ar muri. Dar în Ziua Învierii vor rămâne cincizeci de mii de ani fără mâncare, băutură sau umbră, în afară de cei pe care Allah Preaputernicul și Preaînaltul îi umbrește, și cu toate acestea vor vedea grozăvii uriașe și le vor suporta.

Privește oamenii Focului și cât de mare este puterea lor de a suporta:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَـٰتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا

قلى

نَضِجَتْ جُلُودُهُم بَدَّلْنَـٰهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُواْ ٱلْعَذَابَ

إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾

„De fiecare dată când pieile lor se coc, le vom schimba cu alte piei."
(al-Nisā' 4:56).

Și oamenii Paradisului: omul va privi spre stăpânirea sa până la o distanță de o mie de ani și va vedea capătul ei așa cum vede partea cea mai apropiată, după cum s-a relatat de la Profetul ﷺ.[82]

Dacă se întreabă: este cineva ferit de soare?

Răspunsul este da. Există oameni pe care Allah îi umbrește în umbra Sa în Ziua în care nu va exista altă umbră decât umbra Sa, după cum Profetul ﷺ a vestit: *„Un conducător drept; un tânăr care a crescut în ascultarea lui Allah; un bărbat a cărui inimă este legată*

82 Relatat de Aḥmad (2/64), al-Tirmidhī (2553) și alții. Al-Albānī l-a considerat slab în al-Silsilah al-Ḍa'īfah (1985).

de moschei; doi oameni care s-au iubit pentru Allah, s-au întâlnit pentru aceasta și s-au despărțit pentru aceasta; un bărbat pe care o femeie cu rang și frumusețe l-a chemat [la păcat], iar el a spus: «Eu mă tem de Allah»; un bărbat care a dat milostenie și a ascuns-o până când mâna lui stângă nu știe ce dă dreapta; și un bărbat care L-a pomenit pe Allah în singurătate și ochii lui au lăcrimat."[83]

Mai există și alte categorii pe care Allah le va umbri în umbra Sa în Ziua când nu va exista altă umbră decât umbra Sa.

Cuvintele *„nu va exista altă umbră decât umbra Sa"* înseamnă umbra pe care Allah o creează; nu este, așa cum și-au imaginat unii, umbra Ființei Rabb-ului Preaputernicul și Preaînaltul. Aceasta ar fi fals, deoarece ar implica faptul că soarele s-ar afla atunci deasupra lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul.

În lumea aceasta noi ne construim umbră, însă în Ziua Învierii nu va exista altă umbră decât umbra pe care Allah Preaslăvitul și Preaînaltul o creează pentru ca dintre robii Săi să se adăpostească în ea cine voiește El.

* * *

„Iar transpirația le va ajunge până la gură (1)..."

(1) Acesta este al patrulea lucru dintre cele care vor avea loc în Ziua Învierii.

Este ceea ce autorul - Allah să aibă milă de el - menționează prin cuvintele: *„iar transpirația le va ajunge până la gură"*.

Verbul înseamnă că transpirația ajunge până la locul frâului calului, adică până la gură. Acesta este nivelul maxim la care ajunge transpirația. Pentru unii ajunge până la glezne, pentru alții până la genunchi, pentru alții până la șolduri, iar pe alții îi acoperă până la gură. Oamenii vor fi diferiți în privința transpirației. Ei transpiră din cauza căldurii mari, a aglomerației, a greutății situației și a apropierii soarelui; însă fiecare după faptele sale.

Dacă spui: cum poate fi aceasta, de vreme ce se află în același loc?

83 Relatat de al-Bukhārī (660) și Muslim (1031).

Răspunsul este că am stabilit o regulă la care trebuie să revenim: lucrurile nevăzute trebuie crezute și confirmate fără să spunem *„cum?"* și *„de ce?"*. Sunt dincolo de mințile noastre și nu putem să le cuprindem sau să le înconjurăm cu înțelegerea noastră.

Gândește-te la doi oameni îngropați în același mormânt, unul credincios și celălalt necredincios. Credinciosul primește binecuvântarea pe care o merită, iar necredinciosul pedeapsa pe care o merită, deși sunt în același mormânt. La fel spunem și despre transpirația din Ziua Învierii.

Dacă spui: afirmi că Allah Preaslăvitul și Preaînaltul îi adună într-un loc pe cei cărora transpirația le ajunge la gură, într-alt loc pe cei cărora le ajunge la glezne, într-alt loc pe cei cărora le ajunge la genunchi și într-alt loc pe cei cărora le ajunge la șolduri?

Răspunsul este că nu afirmăm aceasta cu certitudine; Allah știe mai bine. Spunem doar că este posibil ca cel căruia transpirația îi ajunge la gleznă să stea chiar lângă cel căruia îi ajunge la gură. Allah este asupra tuturor lucrurilor Atotputernic. Este asemenea luminii credincioșilor, care aleargă înaintea lor și la dreapta lor, în timp ce necredincioșii sunt în întuneric. În privința Zilei Învierii trebuie să credem în ea și în ceea ce se va întâmpla acolo. Cât despre *„cum?"* și *„de ce?"*, acestea nu ne aparțin.

* * *

„Balanțele vor fi așezate și prin ele vor fi cântărite faptele robilor (1)..."

(1) Acesta este al cincilea lucru dintre cele care vor avea loc în Ziua Învierii.

Este ceea ce autorul a menționat prin cuvintele: *„Balanțele vor fi așezate și prin ele vor fi cântărite faptele robilor."*

Autorul spune *„balanțele"* la plural, iar textele au venit atât cu pluralul, cât și cu singularul.

Exemplul pluralului este cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَنَضَعُ ٱلْمَوَٰزِينَ ٱلْقِسْطَ لِيَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا ۖ وَإِن كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا ۗ وَكَفَىٰ بِنَا حَٰسِبِينَ﴾

„Vom pune balanțele drepte pentru Ziua Învierii."
(al-Anbiyāʾ 21:47).

Și El spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَٱلْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ ٱلْحَقُّ ۚ فَمَن ثَقُلَتْ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُم بِمَا كَانُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا يَظْلِمُونَ﴾

„Cântărirea în Ziua aceea este adevărul; cei ale căror balanțe vor fi grele, aceia sunt cei izbânditori. Iar cei ale căror balanțe vor fi ușoare, aceia sunt cei care și-au pierdut sufletele pentru că au fost nedrepți față de semnele Noastre."
(al-Aʿrāf 7:8-9).

În privința singularului, Profetul ﷺ a spus:

„Două cuvinte iubite de Cel Milostiv, ușoare pe limbă și grele în balanță: Subḥān Allāh wa-bi-ḥamdih, Subḥān Allāh al-ʿAẓīm."[84]

El a spus *„în balanță"*, la singular.
Cum împăcăm atunci versetele Qurʾān-ului cu acest ḥadīth?

84 Relatat de al-Bukhārī (6406) și Muslim (2694).

Răspunsul este următorul:

Ele au fost menționate la plural luând în considerare lucrurile cântărite, care sunt multe, și la singular luând în considerare că balanța este una; sau poate exista câte o balanță pentru fiecare comunitate; ori *„balanță”* în cuvintele Profetului ﷺ *„grele în balanță”* poate însemna *„în cântărire”*.

Ceea ce pare mai corect - iar Allah știe mai bine - este că balanța este una și că pluralul a fost folosit din cauza lucrurilor cântărite. Dovada este cuvântul: *„cel ale cărui balanțe vor fi grele”*.

Totuși, omul se oprește în privința întrebării: este o singură balanță pentru toate comunitățile sau fiecare comunitate are propria balanță? Textele indică faptul că comunitățile diferă în privința răsplății lor.

Cuvintele autorului *„balanțele vor fi așezate”* au sensul aparent că acestea sunt balanțe reale, sensibile, iar cântărirea se face în forma cunoscută, cu un taler care coboară și unul care se ridică. Principiul în privința cuvintelor venite în Qurʾān și Sunnah este că ele trebuie înțelese în sensul cunoscut și obișnuit, cu excepția cazului în care există dovadă că sensul este altul. Iar sensul cunoscut de cei cărora li s-a adresat Qurʾān-ul de la coborârea lui și până astăzi este că balanța este sensibilă și că există ceva mai greu și ceva mai ușor.

Un grup de oameni a contrazis aceasta.

Muʿtazilah au spus că nu există o balanță reală și nici nu este nevoie de ea, fiindcă Allah Preaînaltul cunoaște și a numărat faptele robilor. Ei au spus că prin *„balanță”* se înțelege balanța abstractă, adică dreptatea.

Fără îndoială, opinia Mu'tazilah este falsă, deoarece contrazice sensul aparent al cuvântului și consensul Salaf-ului. De asemenea, dacă prin *„balanță"* s-ar înțelege *„dreptate"*, nu ar exista motiv să folosim termenul *„balanță"*; am spune direct *„dreptate"*, care este mai plăcut inimii decât cuvântul *„balanță"*. De aceea Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ وَٱلۡإِحۡسَٰنِ وَإِيتَآيِٕ ذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ
وَيَنۡهَىٰ عَنِ ٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِ وَٱلۡبَغۡيِۚ يَعِظُكُمۡ لَعَلَّكُمۡ
تَذَكَّرُونَ﴾

„Allah poruncește dreptatea și binefacerea."
(al-Naḥl 16:90).

Unii savanți au spus că talerul care urcă este cel mai greu, pentru că greutatea ar produce înălțarea. Dar corect este să păstrăm cântărirea în sensul ei aparent și să spunem că partea mai grea coboară. La aceasta dovedește ḥadīth-ul omului cu cartonașul, în care sulurile se ridică ușoare, iar cartonașul devine greu. Aceasta arată limpede că greutatea se manifestă prin coborâre.

Cuvintele autorului *„prin ele vor fi cântărite faptele robilor"* sunt explicite că ceea ce se cântărește sunt faptele.

Aici sunt două chestiuni de discutat:

Prima: cum se cântărește fapta, de vreme ce fapta este o însușire care există prin făptuitor și nu este un corp care să poată fi pus pe balanță?

Răspunsul este că Allah Preaslăvitul și Preaînaltul transformă aceste fapte în corpuri. Aceasta nu este ceva neobișnuit pentru puterea lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul. Există un exemplu asemănător: moartea va fi făcută în forma unui berbec și va fi

înjunghiată între Paradis și Foc[85], deși moartea este un sens și nu un corp. Cel înjunghiat nu este Îngerul Morții, ci moartea însăși, pe care Allah Preaînaltul o face un corp văzut. La fel, faptele vor fi făcute corpuri și vor fi cântărite prin această balanță reală.

A doua chestiune: sensul explicit al cuvintelor autorului este că fapta însăși este cântărită, fie bună, fie rea.
Acesta este și sensul aparent al Qur'ān-ului. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ ٱلنَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا۟ أَعْمَـٰلَهُمْ فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُۥ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُۥ﴾

„În Ziua aceea oamenii vor ieși în grupuri ca să li se arate faptele lor. Cine face o greutate de atom de bine o va vedea, iar cine face o greutate de atom de rău o va vedea."
(al-Zalzalah 99:6-8).

Aceasta arată limpede că lucrul cântărit este fapta, fie bună, fie rea.

Profetul ﷺ a spus: *„Două cuvinte iubite de Cel Milostiv, ușoare pe limbă și grele în balanță..."*[86] Aceasta este de asemenea o dovadă aparentă, ba explicită, că ceea ce se cântărește este fapta. Textele în această privință sunt multe.

Există însă texte al căror sens aparent pare diferit de acest ḥadīth.

Dintre ele este ḥadīth-ul omului cu cartonașul: un om va fi adus înaintea tuturor făpturilor și faptele lui vor fi prezentate în nouăzeci și nouă de registre, fiecare registru întinzându-se până la limita privirii. El le va recunoaște. I se va spune: *„Ai vreo scuză sau vreo faptă bună?"* El va spune: *„Nu, o, Rabb-ul meu."* Allah va spune: *„Ba da, ai la Noi o faptă bună."* Atunci se va aduce un

85 Relatat de al-Bukhārī (4730) și Muslim (2849).

86 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/138); este relatarea lui Abū Hurayrah consemnată de al-Bukhārī (6406) și Muslim (2694).

cartonaș mic pe care este scris: *„Mărturisesc că nu există nicio divinitate vrednică de adorare în afară de Allah și mărturisesc că Muḥammad este Mesagerul lui Allah."* El va spune: *„O, Rabb-ul meu! Ce este acest cartonaș în comparație cu aceste registre?"* I se va spune: *„Nu vei fi nedreptățit."* Registrele vor fi puse într-un taler și cartonașul în celălalt; registrele se vor ridica ușoare, iar cartonașul va deveni greu...[87]

Sensul aparent al acestui ḥadīth este că ceea ce se cântărește sunt foile faptelor.

Există alte texte care indică faptul că ceea ce se cântărește este chiar făptuitorul, precum:
Cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا﴾

„Aceștia sunt cei care nu au crezut în semnele Rabb-ului lor și în întâlnirea cu El; faptele lor au devenit zadarnice și nu le vom da în Ziua Învierii nicio greutate."
(al-Kahf 18:105).

Este posibil însă ca cineva să conteste folosirea acestui verset drept dovadă și să spună că *„nu le vom da nicio greutate"* înseamnă *„nicio valoare"*.

Și ceea ce este stabilit în ḥadīth-ul lui Ibn Masʿūd - Allah să fie mulțumit de el - că el culegea ramuri de siwāk dintr-un copac arāk. Picioarele lui erau foarte subțiri, iar vântul îl mișca, astfel încât Companionii au râs de subțirimea gambelor sale. Profetul ﷺ a spus: *„De ce râdeți?"* Ei au răspuns: *„De subțirimea gambelor lui."* El a spus: *„Pe Cel în mâna Căruia este sufletul meu, ele sunt mai grele în balanță decât Uḥud."*[88]

87 Relatat de Aḥmad (2/213), al-Tirmidhī (2639), Ibn Mājah (4300) și al-Ḥākim (1/529). Al-Albānī l-a autentificat în al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (135).

88 Relatat de Aḥmad (1/421); vezi și al-Haythamī, Majmaʿ al-Zawāʾid (9/289).

Așadar avem aici trei lucruri: fapta, făptuitorul și foile faptelor.

Unii savanți au împăcat textele spunând că pentru unii oameni se cântărește fapta, pentru alții foile faptelor, iar pentru alții persoana însăși.

Alți savanți au spus că împăcarea constă în faptul că *„cântărirea faptei"* înseamnă că fapta este cântărită așa cum este consemnată în foi, iar cântărirea persoanei rămâne un caz special pentru unii oameni.

La o examinare atentă vedem că cele mai multe texte indică faptul că ceea ce se cântărește este fapta. Unii oameni sunt însă exceptați, astfel încât li se cântăresc foile faptelor sau sunt cântăriți ei înșiși.

În privința ḥadīth-ului lui Ibn Masʿūd și al omului cu cartonașul, este posibil ca acestea să fie lucruri cu care Allah îi particularizează pe unii dintre robii Săi.

„Cel ale cărui balanțe vor fi grele, aceia sunt cei izbânditori (1)..."

(1) *„Cel care"* este aici particulă condițională, iar răspunsul condiției este propoziția: *„aceia sunt cei izbânditori"*.

Propoziția care exprimă consecința este nominală și conține un sens de exclusivitate: *„aceia sunt cei izbânditori"*. Propoziția nominală indică stabilitate și continuitate.

A fost folosit demonstrativul pentru depărtare *„aceia"*, și nu *„ei sunt izbânditorii"*, ca indicație a rangului lor înalt.

Și a fost folosită formularea de exclusivitate prin pronumele *„ei"*, care este pronume de separare și indică exclusivitate, întărire și deosebirea dintre predicat și adjectiv.

„Mufliḥ" este cel care a câștigat ceea ce urmărea și a scăpat de ceea ce se temea; a dobândit salvarea de ceea ce urăște și a primit ceea ce iubește.

Prin greutatea balanțelor se înțelege că faptele bune sunt mai grele decât faptele rele.

În cuvântul lui Allah *„Cel ale cărui balanțe vor fi grele, aceia sunt cei izbânditori"* există o chestiune gramaticală: pronumele din *„balanțele lui"* este singular, în timp ce *„aceia sunt cei izbânditori"* este plural.

Răspunsul este că particula condițională *„man”* poate avea sens de singular sau de plural. Privind forma cuvântului, pronumele revine la ea la singular; privind sensul, revine la plural.
Atunci când apare *„man”*, este permis să readuci pronumele la ea fie la singular, fie la plural. Aceasta este frecvent în Qur'ān. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿رَّسُولًا يَتْلُوا۟ عَلَيْكُمْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ مُبَيِّنَٰتٍ لِّيُخْرِجَ ٱلَّذِينَ
ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ مِنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ ۚ وَمَن
يُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ وَيَعْمَلْ صَٰلِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا
ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ قَدْ أَحْسَنَ ٱللَّهُ لَهُۥ رِزْقًا﴾

„Cine crede în Allah și face faptă dreaptă, El îl va introduce în grădini pe sub care curg râuri, rămânând veșnic în ele; Allah i-a făcut bună înzestrarea.”
(al-Ṭalāq 65:11).

În acest verset este luată în considerare mai întâi forma, apoi sensul, apoi din nou forma.

* * *

„Iar cel ale cărui balanțe vor fi ușoare (1), aceia sunt cei care și-au pierdut sufletele; în Jahannam vor rămâne veșnic (2)...”

(1) Demonstrativul pentru depărtare de aici indică josnicia rangului lor, nu înălțimea lui.

Cuvintele *„și-au pierdut sufletele”*: necredinciosul și-a pierdut sufletul, familia și averea. Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿فَٱعۡبُدُواْ مَا شِئۡتُم مِّن دُونِهِۦۗ قُلۡ إِنَّ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ وَأَهۡلِيهِمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ أَلَا ذَٰلِكَ هُوَ ٱلۡخُسۡرَانُ ٱلۡمُبِينُ﴾

„Spune: cu adevărat, cei pierduți sunt aceia care și-au pierdut sufletele și familiile în Ziua Învierii.”
(al-Zumar 39:15).

În schimb, credinciosul care face fapte drepte și-a câștigat sufletul, familia și averea și a beneficiat de ele.
Acești necredincioși și-au pierdut sufletele fiindcă nu au dobândit prin existența lor în lumea aceasta niciun folos, ci numai rău. Și-au pierdut averile fiindcă nu au beneficiat de ele; chiar și ceea ce au dat altora ca aceștia să beneficieze nu le folosește, după cum Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا مَنَعَهُمۡ أَن تُقۡبَلَ مِنۡهُمۡ نَفَقَٰتُهُمۡ إِلَّآ أَنَّهُمۡ كَفَرُواْ بِٱللَّهِ وَبِرَسُولِهِۦ وَلَا يَأۡتُونَ ٱلصَّلَوٰةَ إِلَّا وَهُمۡ كُسَالَىٰ وَلَا يُنفِقُونَ إِلَّا وَهُمۡ كَٰرِهُونَ﴾

„Nimic nu a împiedicat ca cheltuielile lor să fie acceptate de la ei decât faptul că nu au crezut în Allah și în Mesagerul Său.”
(al-Tawbah 9:54).

Și-au pierdut familiile pentru că sunt în Foc; iar omul Focului nu găsește alinare în familia sa, ci este închis asupra lui într-un sicriu și nu vede pe nimeni pe care să-l creadă mai aspru pedepsit decât el.

Prin ușurarea balanțelor se înțelege că faptele rele sunt mai grele decât faptele bune sau că faptele bune lipsesc cu totul, dacă spunem că faptele necredincioșilor sunt cântărite. Acesta este sensul aparent al acestui verset și al altora asemănătoare și reprezintă una dintre cele două opinii ale savanților.

A doua opinie este că faptele necredincioșilor nu sunt cântărite, pe baza cuvântului lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al pasajului integral

﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِٱلْأَخْسَرِينَ أَعْمَـٰلًا ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا أُو۟لَـٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِـَٔايَـٰتِ رَبِّهِمْ وَلِقَآئِهِۦ فَحَبِطَتْ أَعْمَـٰلُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ وَزْنًا﴾

„Spune: să vă vestim despre cei mai pierduți în fapte? Aceia ale căror strădanii s-au rătăcit în viața lumească, în timp ce ei credeau că fac bine. Aceștia sunt cei care nu au crezut în semnele Rabb-ului lor și în întâlnirea cu El; faptele lor au devenit zadarnice și nu le vom da în Ziua Învierii nicio greutate."
(al-Kahf 18:103-105).

Allah știe mai bine.

* * *

„Și registrele vor fi desfășurate (1), iar acestea sunt foile faptelor (2)..."

(1) Acesta este al șaselea lucru dintre cele care vor avea loc în Ziua Învierii.

Este ceea ce autorul menționează prin cuvintele: *„registrele vor fi desfășurate”*.

„Vor fi desfășurate” înseamnă: vor fi răspândite și deschise pentru cel care le citește.

„Registrele” este pluralul lui dīwān, adică registrul în care sunt scrise faptele, asemenea registrelor vistieriei și altele asemenea. (2) Adică foile în care îngerii însărcinați cu faptele fiilor lui Ādam au scris. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِٱلدِّينِ وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَٰفِظِينَ كِرَامًا كَٰتِبِينَ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ﴾

„Nu! Ci voi negați Judecata. Și asupra voastră sunt păzitori, scribi nobili, care cunosc ceea ce faceți.”
(al-Infiṭār 82:9-12).

Fapta este scrisă și rămâne legată de om de gâtul lui. Când vine Ziua Învierii, Allah scoate această carte.
Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَكُلَّ إِنسَٰنٍ أَلْزَمْنَٰهُ طَٰٓئِرَهُۥ فِى عُنُقِهِۦ ۖ وَنُخْرِجُ لَهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ كِتَٰبًا يَلْقَىٰهُ مَنشُورًا ٱقْرَأْ كِتَٰبَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ ٱلْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا﴾

„Fiecărui om i-am legat fapta de gât și îi vom scoate în Ziua Învierii o carte pe care o va găsi desfășurată: «Citește-ți cartea! Astăzi îți este de ajuns propriul tău suflet drept socotitor împotriva ta.»”
(al-Isrā' 17:13-14).

Unii dintre Salaf au spus: *„Cu adevărat, drept a fost cu tine Cel care te-a făcut pe tine însuți socotitor asupra ta."*

Scrierea în foile faptelor este fie pentru fapte bune, fie pentru fapte rele. În privința faptelor bune, se scrie ceea ce omul a făcut, ceea ce a intenționat și ceea ce a hotărât să facă; acestea sunt trei lucruri.

Cât despre ceea ce a făcut, este limpede că se scrie.

Cât despre ceea ce a intenționat, se scrie pentru el, însă se scrie răsplata deplină a intenției. În ḥadīth-ul autentic despre omul care avea avere și o cheltuia în căile binelui, un om sărac a spus: *„Dacă aș avea avere, aș face cu ea ceea ce face cutare."* Profetul ﷺ a spus: *„El este după intenția lui, iar răsplata lor este aceeași."*[89]

Dovada că ei nu sunt egali în răsplata pentru fapta însăși este că săracii dintre Muhājirūn au venit la Profetul ﷺ și au spus: *„O, Mesager al lui Allah! Cei bogați ne-au întrecut."* El le-a spus să spună subḥān Allāh, al-ḥamdu lillāh și Allāhu akbar de treizeci și trei de ori după fiecare rugăciune. Când cei bogați au auzit, au făcut și ei la fel. Săracii s-au întors plângându-se Profetului ﷺ, iar el a spus: *„Acesta este harul lui Allah pe care îl dă cui voiește."*[90] Nu le-a spus: *„Ați ajuns la fapta lor."*

Și aceasta este dreptatea: cel care nu a făcut fapta nu este asemenea celui care a făcut-o; însă poate fi asemenea lui în răsplata intenției.

Cât despre hotărârea de a face o faptă bună, ea se împarte în două categorii:

Prima: omul hotărăște să facă un lucru și face din el ceea ce poate, apoi este împiedicat să îl ducă la capăt.

89 Relatat de Aḥmad (4/230), al-Tirmidhī (2325), Ibn Mājah (4228), de la Abū Kabshah al-Anmārī. Al-Tirmidhī l-a numit ḥasan ṣaḥīḥ, iar al-Albānī l-a autentificat în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ (3024).

90 Relatat de al-Bukhārī (843) și Muslim (595), de la Abū Hurayrah.

Acestuia i se scrie răsplata deplină, pe baza cuvântului lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَن يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ يَجِدْ فِي ٱلْأَرْضِ مُرَٰغَمًا
كَثِيرًا وَسَعَةً ۚ وَمَن يَخْرُجْ مِنۢ بَيْتِهِۦ مُهَاجِرًا إِلَى ٱللَّهِ
وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ يُدْرِكْهُ ٱلْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُۥ عَلَى ٱللَّهِ
وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا﴾

„Cine iese din casa sa emigrând către Allah și Mesagerul Său, apoi îl ajunge moartea, răsplata lui Îi revine lui Allah; iar Allah este Iertător, Milostiv."
(al-Nisāʾ 4:100).

Aceasta este o veste bună pentru căutătorii de cunoaștere: dacă omul intenționează să caute cunoașterea pentru a-i folosi pe oameni prin ea, pentru a apăra Sunnah Mesagerului ﷺ și pentru a răspândi religia lui Allah pe pământ, apoi nu i se hotărăște să ajungă la aceasta - de pildă moare în timpul căutării - i se scrie răsplata a ceea ce a intenționat și pentru care s-a străduit.
Ba chiar, dacă omul obișnuia să facă o faptă și este împiedicat de la ea dintr-un motiv, răsplata ei îi este scrisă. Profetul ﷺ a spus:

„Dacă robul se îmbolnăvește sau călătorește, i se scrie asemenea a ceea ce făcea când era sănătos și rezident."[91]

A doua categorie: omul hotărăște să facă un lucru bun, dar îl lasă deși poate să-l facă. I se scrie pentru el o faptă bună deplină pentru intenția lui.

91 Relatat de al-Bukhārī (2996), de la Abū Mūsā al-Ashʿarī.

În privința faptelor rele, i se scrie omului ceea ce a făcut; i se scrie ceea ce a vrut și pentru care s-a străduit, dar de care a fost împiedicat; și i se scrie ceea ce a intenționat și și-a dorit.

Prima situație este limpede.

A doua i se scrie deplin, pe baza cuvântului Profetului ﷺ: *„Când doi musulmani se întâlnesc cu săbiile, ucigașul și cel ucis sunt în Foc."* Ei au spus: *„O, Mesager al lui Allah! Acesta este ucigașul, dar de ce cel ucis?"* El a spus: *„Fiindcă și el era hotărât să-și ucidă tovarășul."*[92] Asemenea este cel care hotărăște să bea vin, dar apare un obstacol; păcatul deplin i se scrie, pentru că s-a străduit spre el.

A treia, ceea ce a intenționat și și-a dorit, i se scrie pentru intenție. Dintre dovezi este ḥadīth-ul în care Profetul ﷺ a relatat despre un om căruia Allah i-a dat avere și care o folosea în păcat; un om sărac a spus: *„Dacă aș avea avere, aș face cu ea ceea ce face cutare."* Profetul ﷺ a spus: *„El este după intenția lui, iar păcatul lor este același."*[93]

Dacă hotărăște o faptă rea, dar apoi o lasă, aceasta este în trei situații:

1. Dacă o lasă din neputință, este asemenea făptuitorului, atunci când a făcut pașii spre ea.

2. Dacă o lasă pentru Allah, este răsplătit.

3. Dacă o lasă pentru că sufletul lui nu o mai dorește sau pentru că i-a ieșit din minte, nu are nici păcat, nici răsplată.

92 Relatat de al-Bukhārī (31) și Muslim (2888), de la Abū Bakrah.

93 Takhrīj-ul este cel al relatării precedente despre intenție; vezi Aḥmad (4/230), al-Tirmidhī (2325) și Ibn Mājah (4228).

Allah Preaputernicul și Preaînaltul răsplătește faptele bune cu mai mult decât fapta, iar pentru faptele rele nu răsplătește decât cu asemenea lor. Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿مَن جَآءَ بِٱلْحَسَنَةِ فَلَهُۥ عَشْرُ أَمْثَالِهَا ۖ وَمَن جَآءَ بِٱلسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰٓ إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾

„Cine vine cu o faptă bună va avea de zece ori asemenea ei; iar cine vine cu o faptă rea nu va fi răsplătit decât cu asemenea ei și ei nu vor fi nedreptățiți."
(al-Anʿām 6:160).

Aceasta este din generozitatea Lui Preaputernicul și Preaînaltul și din faptul că mila Lui a precedat mânia Lui.

„Unul își va lua cartea cu dreapta (1), iar altul își va lua cartea cu stânga sau din spatele său (2)..."

(1) Cuvintele *„unul își va lua cartea cu dreapta"*: *„unul care ia"* este subiect, iar predicatul este subînțeles; sensul subînțeles este: *„dintre ei este unul care ia..."*

Este permisă începerea cu acest substantiv nehotărât pentru că pasajul este unul de enumerare: oamenii se împart; dintre ei este cel care își ia cartea cu dreapta - aceștia sunt credincioșii. Aceasta indică faptul că dreapta este pentru cinstire. De aceea credinciosul își primește cartea cu dreapta, iar necredinciosul cu stânga sau din spatele său, după cum autorul spune: *„iar altul își va lua cartea cu stânga"*.

(2) Cuvintele *„sau din spatele său"*: *„sau"* este pentru varietate, nu pentru îndoială.

Sensul aparent al cuvintelor autorului este că oamenii își primesc cărțile în trei feluri: cu dreapta, cu stânga și din spatele lor.

Dar ceea ce pare corect este că diferența este una de descriere: cel care își ia cartea din spate este același care o ia cu stânga. O ia cu mâna stângă, dar mâna îi este pusă în spate. O ia cu stânga

pentru că se numără printre oamenii stângii; iar din spate pentru că, în lumea aceasta, a întors spatele Cărții lui Allah și s-a îndepărtat de ea. Din dreptate, cartea faptelor lui îi este pusă în Ziua Învierii în spate. Pe această bază, mâna stângă îi este trasă spre spate. Allah știe mai bine.

„După cum spune El Preaslăvitul: «Fiecărui om i-am legat fapta (1) de gât (2), iar în Ziua Învierii îi vom scoate o carte pe care o va găsi desfășurată (3): Citește-ți cartea (4)! Astăzi îți este de ajuns propriul tău suflet drept socotitor împotriva ta (5).»"

(1) *„Fapta lui"* - în arabă ṭā'ir - adică lucrarea lui. Omul poate să o socotească semn bun sau rău; iar prin ea el *„zboară"* în sus sau *„zboară"* în jos.

(2) *„De gâtul lui"*, adică de grumaz. Acesta este unul dintre cele mai puternice moduri de a lega ceva de om, fiindcă ceea ce este legat de gât nu se desparte de el cât timp omul nu piere. Astfel, fapta îl însoțește.

(3) Când vine Ziua Învierii, lucrul va fi după cum Allah Preaînaltul spune: *„Îi vom scoate în Ziua Învierii o carte pe care o va găsi desfășurată"*, adică deschisă, fără să aibă nevoie de efort sau greutate pentru a o deschide.

(4) I se va spune: *„Citește-ți cartea"* și privește ce s-a scris în ea împotriva ta.

(5) *„Astăzi îți este de ajuns propriul tău suflet drept socotitor împotriva ta."* Aceasta este din desăvârșirea dreptății și echității: socoteala este încredințată chiar omului asupra lui însuși.

Omul cu minte trebuie să se uite ce se scrie în această carte pe care o va găsi în Ziua Învierii.

Însă înaintea noastră este o poartă care poate șterge toate faptele rele, și aceasta este tawbah. Dacă robul se pocăiește către Allah, oricât de mare ar fi păcatul său, Allah îi primește pocăința. Chiar dacă păcatul se repetă, iar el se pocăiește, Allah îi primește pocăința. Cât timp lucrul este încă în mâinile noastre, trebuie să ne străduim ca în această carte să nu se scrie decât faptă dreaptă.

* * *

(1) Acesta este al șaptelea dintre lucrurile care vor avea loc în Ziua Învierii.

Este ceea ce autorul menționează prin cuvintele: *„Allah va socoti făpturile."*

„Socoteala" înseamnă că robilor le vor fi arătate faptele lor în Ziua Învierii.

La aceasta dovedesc Qurʾān-ul, Sunnah, ijmāʿ-ul și rațiunea. În privința Qurʾān-ului, Allah spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَٰبَهُۥ بِيَمِينِهِۦ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا﴾

„Cât despre cel căruia i se va da cartea cu dreapta, el va fi socotit cu o socoteală ușoară."
(al-Inshiqāq 84:7-8).

Și:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَٰبَهُۥ وَرَآءَ ظَهْرِهِۦ فَسَوْفَ يَدْعُواْ ثُبُورًا وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا﴾

„Cât despre cel căruia i se va da cartea din spate, el va chema nimicirea și va arde în Foc."
(al-Inshiqāq 84:10-12).

În privința Sunnah, este stabilit de la Profetul ﷺ în mai multe ḥadīth-uri că Allah Preaînaltul va socoti făpturile.

În privința ijmāʿ-ului, comunitatea este de acord că Allah Preaînaltul va socoti făpturile.

În privința rațiunii, lucrul este limpede: nouă ni s-au impus fapte, atât acțiuni cât și abandonări și credințe, iar rațiunea și înțelepciunea cer ca cel căruia i s-a impus o faptă să fie socotit și întrebat despre ea.

Cuvintele autorului *„făpturile"* este pluralul lui khalīqah și, în aparență, cuprinde orice creatură.

Sunt exceptați însă cei care vor intra în Paradis fără socoteală și fără pedeapsă, după cum este stabilit în cele două Ṣaḥīḥ-uri: Profetul ﷺ și-a văzut comunitatea, iar împreună cu ea șaptezeci de mii care intră în Paradis fără socoteală și fără pedeapsă. Ei sunt cei care nu cer ruqyah de la alții, nu se cauterizează, nu cred în semne rele și se încred în Rabb-ul lor.[94]

Imām Aḥmad a relatat cu un isnād bun că împreună cu fiecare dintre aceștia vor fi încă șaptezeci de mii.[95]

Așadar, înmulțești șaptezeci de mii cu șaptezeci de mii și mai adaugi încă șaptezeci de mii. Toți aceștia vor intra în Paradis fără socoteală și fără pedeapsă.

94 Relatat de al-Bukhārī (6541) și Muslim (220), de la Ibn ʿAbbās, despre cei șaptezeci de mii care intră în Paradis fără socoteală și fără pedeapsă.

95 Relatat de Aḥmad (1/5, 196), de la Abū Bakr și fiul său ʿAbd al-Raḥmān. Al-Haythamī a discutat lanțurile în Majmaʿ al-Zawāʾid (10/410-411).

Cuvântul *„făpturile”* îi cuprinde și pe jinni, deoarece și ei sunt mukallaf. Necredincioșii dintre ei intră în Foc prin text și consens, după cum Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿قَالَ ٱدۡخُلُواْ فِيٓ أُمَمٖ قَدۡ خَلَتۡ مِن قَبۡلِكُم مِّنَ ٱلۡجِنِّ وَٱلۡإِنسِ فِي ٱلنَّارِ ۖ كُلَّمَا دَخَلَتۡ أُمَّةٞ لَّعَنَتۡ أُخۡتَهَا ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا ٱدَّارَكُواْ فِيهَا جَمِيعٗا قَالَتۡ أُخۡرَىٰهُمۡ لِأُولَىٰهُمۡ رَبَّنَا هَٰٓؤُلَآءِ أَضَلُّونَا فَـَٔاتِهِمۡ عَذَابٗا ضِعۡفٗا مِّنَ ٱلنَّارِ ۖ قَالَ لِكُلّٖ ضِعۡفٞ وَلَٰكِن لَّا تَعۡلَمُونَ﴾

„Intrați în Foc împreună cu comunitățile dintre jinni și oameni care au trecut înaintea voastră.”
(al-Aʿrāf 7:38).

Credincioșii dintre ei intră în Paradis după opinia majorității savanților, iar aceasta este corectă, după cum indică cuvântul lui Allah: *„Pentru cel care se teme de statul înaintea Rabb-ului său sunt două grădini..."* până la:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِۦ جَنَّتَانِ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا
تُكَذِّبَانِ ذَوَاتَآ أَفْنَانٍ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ فِيهِمَا
عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ فِيهِمَا مِن كُلِّ
فَٰكِهَةٍ زَوْجَانِ فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ مُتَّكِـِٔينَ عَلَىٰ
فُرُشٍۭ بَطَآئِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ ۚ وَجَنَى ٱلْجَنَّتَيْنِ دَانٍ فَبِأَيِّ
ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ فِيهِنَّ قَٰصِرَٰتُ ٱلطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ
إِنسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَآنٌّ﴾

„Pe ele nu le-a atins înaintea lor nici om, nici jinn." **(al-Raḥmān 55:46-56).**

Socoteala cuprinde și animalele?

În privința qiṣāṣ-ului, el cuprinde și animalele, pentru că este stabilit de la Profetul ﷺ că se va face dreptate oii fără coarne față de oaia cu coarne.[96] Acesta este qiṣāṣ, nu socoteala impunerii și obligației, pentru că animalele nu au nici răsplată, nici pedeapsă.

96 Relatat de Muslim (2582), de la Abū Hurayrah, despre răzbunarea pentru oaia fără coarne împotriva celei cu coarne.

„Allah va rămâne singur cu robul Său credincios și îl va face să-și recunoască păcatele (1), după cum aceasta este descrisă în Qur'ān și Sunnah (2). Cât despre necredincioși, ei nu vor fi socotiți printr-o socoteală în care faptele bune și rele sunt puse în balanță, pentru că nu au fapte bune; însă faptele lor vor fi enumerate și numărate, li se vor arăta, vor fi făcuți să le recunoască și vor fi umiliți prin ele (3)..."

(1) Cuvintele *„Allah va rămâne singur cu robul Său credincios și îl va face să-și recunoască păcatele"*:

Aceasta este descrierea socotelii credinciosului.

Allah Preaputernicul și Preaînaltul rămâne singur cu el fără ca altcineva să afle și îl face să-și recunoască păcatele, adică îi spune: *„Ai făcut cutare, ai făcut cutare..."* până când el recunoaște și mărturisește. Apoi Allah îi spune: *„Le-am acoperit pentru tine în lumea aceasta, iar astăzi ți le iert."*[97]

În același timp, El Preaslăvitul pune asupra lui acoperământul Său, astfel încât nimeni nu îl vede și nu îl aude. Aceasta este din harul lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul față de credincios. Dacă un om te-ar confrunta cu greșelile tale înaintea oamenilor, chiar dacă apoi te-ar ierta, ar exista totuși o rușine; dar când aceasta are loc în singurătate, este acoperirea Lui asupra ta.

(2) *„Aceasta"* se referă la socoteală, adică așa cum socoteala este descrisă în Qur'ān și Sunnah, pentru că aceasta se numără printre lucrurile nevăzute care depind exclusiv de vestea revelată; trebuie deci să revenim la descrierea din Qur'ān și Sunnah.

(3) Acest sens apare în ḥadīth-ul lui Ibn ʿUmar - Allah să fie mulțumit de amândoi - de la Profetul ﷺ, când a menționat socoteala lui Allah Preaînaltul cu robul credincios, că rămâne singur cu el și îl face să-și recunoască păcatele. El a spus apoi:

„Cât despre necredincioși și ipocriți, se va striga asupra lor înaintea tuturor făpturilor: «Aceștia sunt cei care au mințit despre Rabb-ul lor. Blestemul lui Allah să fie asupra nedrepților!»"

97 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (1/253); relatarea este de la Ibn ʿUmar, consemnată de al-Bukhārī (2441) și Muslim (2768).

Convenit de al-Bukhārī și Muslim.[98]
În Ṣaḥīḥ Muslim[99], de la Abū Hurayrah - Allah să fie mulțumit de el - într-un ḥadīth lung, Profetul ﷺ a spus că robul - adică ipocritul - Îl întâlnește pe Allah. El îi spune:

„O, cutare! Nu te-am cinstit, nu te-am făcut conducător, nu ți-am dat soție, nu ți-am supus caii și cămilele și nu te-am lăsat să conduci și să beneficiezi?"

El spune: *„Ba da."* Allah îi spune: *„Credeai că Mă vei întâlni?"* El răspunde într-un fel care arată negarea. Allah spune: *„Te voi uita așa cum M-ai uitat."* Apoi îl întâlnește pe al doilea și îl întreabă, iar acesta răspunde asemenea primului; Allah îi spune: *„Te voi uita așa cum M-ai uitat."* Apoi îl întâlnește pe al treilea și îi spune același lucru. Acesta spune: *„O, Rabb-ul meu! Am crezut în Tine, în Cartea Ta și în Mesagerii Tăi, m-am rugat, am postit și am dat milostenie"*, și se laudă pe sine cu tot binele pe care îl poate spune. Atunci i se spune: *„Stai aici."* Apoi se spune: *„Acum vom aduce martorul Nostru împotriva ta."* El se gândește în sinea lui: *„Cine va mărturisi împotriva mea?"* Atunci gura lui este pecetluită și coapsei, cărnii și oaselor i se spune: *„Vorbiți!"* Iar ele vorbesc despre faptele lui, astfel încât el să nu mai aibă nicio scuză împotriva propriei persoane. Acesta este ipocritul și acesta este cel asupra căruia Allah este mânios.

Atenționare:

Cuvintele autorului - Allah să aibă milă de el - despre faptul că necredincioșii nu sunt socotiți prin socoteala celui ale cărui fapte bune și rele sunt cântărite indică faptul că socoteala negată pentru ei este socoteala comparației între fapte bune și rele. Cât despre socoteala în care faptele sunt prezentate și ei sunt mustrați, aceasta este stabilită, după cum arată ḥadīth-ul lui Abū Hurayrah - Allah să fie mulțumit de el.

Folos:

98 Takhrīj-ul a fost menționat anterior în volumul întâi; este relatarea lui Ibn ʿUmar despre acoperirea păcatelor credinciosului.

99 Relatat de Muslim (2968), de la Abū Hurayrah.

Primul lucru dintre faptele robului pentru care va fi socotit este rugăciunea, iar primul lucru asupra căruia se va judeca între oameni sunt vărsările de sânge; pentru că rugăciunea este cea mai bună dintre actele de adorare trupești, iar sângele este cel mai grav dintre drepturile oamenilor asupra cărora se comite agresiune.

* * *

„În întinderile Zilei Învierii se află Ḥawḍ-ul la care oamenii vor veni, al lui Muḥammad ﷺ. Apa lui este mai albă decât laptele și mai dulce decât mierea; vasele lui sunt cât numărul stelelor cerului; lungimea lui este cât o lună de mers, iar lățimea lui cât o lună de mers. Cine bea din el o înghițitură nu va mai înseta niciodată (1)..."

(1) Acesta este al optulea dintre lucrurile care vor avea loc în Ziua Învierii.

Este ceea ce autorul a menționat prin cuvintele: *„În întinderile Zilei Învierii se află Ḥawḍ-ul la care oamenii vor veni, al lui Muḥammad ﷺ."*

„ʿArașāt" este pluralul lui ʿarṣah, adică un loc larg dintre clădiri; aici se urmăresc locurile de staționare ale Zilei Învierii.

„Ḥawḍ", în sensul de bază, este locul unde se adună apa; aici se urmărește Ḥawḍ-ul Profetului ﷺ.

Despre Ḥawḍ se discută din mai multe perspective.

În primul rând: acest Ḥawḍ există acum, pentru că este stabilit că Profetul ﷺ le-a ținut într-o zi o predică Companionilor și a spus: *„Pe Allah, eu privesc acum către Ḥawḍ-ul meu."*[100]

De asemenea, este stabilit de la Profetul ﷺ că a spus: *„Amvonul meu este lângă Ḥawḍ-ul meu."*[101]

Aceasta poate însemna că Ḥawḍ-ul este în acest loc, dar noi nu îl vedem deoarece ține de nevăzut; sau poate însemna că amvonul va fi pus în Ziua Învierii lângă Ḥawḍ.

În al doilea rând: în acest Ḥawḍ curg două jgheaburi din al-Kawthar, râul măreț pe care Profetul ﷺ l-a primit în Paradis;

100 Relatat de al-Bukhārī (6590) și Muslim (2296), de la ʿUqbah ibn ʿĀmir.

101 Relatat de al-Bukhārī (6589) și Muslim (1391), de la Abū Hurayrah.

cele două coboară către acest Ḥawḍ.[102]

În al treilea rând: timpul Ḥawḍ-ului este înainte de trecerea Ṣirāṭ-ului. Contextul cere aceasta, deoarece oamenii au nevoie de băutură în întinderile Învierii înainte de trecerea Ṣirāṭ-ului.

În al patrulea rând: la acest Ḥawḍ vin credincioșii în Allah și în Mesagerul Său ﷺ, cei care urmează Sharīʿah lui. Cât despre cel care refuză, se mândrește și se îndepărtează de urmarea Sharīʿah, acesta este alungat de la el.

În al cincilea rând: despre apa lui. Autorul - Allah să aibă milă de el - spune: *„Apa lui este mai albă decât laptele"*; aceasta se referă la culoare. În privința gustului: *„mai dulce decât mierea"*; iar în privința mirosului: mai plăcut decât mirosul moscului, după cum este stabilit în ḥadīth de la Profetul ﷺ.[103]

În al șaselea rând: despre vasele lui. Autorul spune: *„Vasele lui sunt cât numărul stelelor cerului."*

Așa apare într-una dintre formulările ḥadīth-ului, iar în altele: *„Vasele lui sunt asemenea stelelor cerului."* Această formulare este mai cuprinzătoare, pentru că ele sunt asemenea stelelor atât în număr, cât și în însușirea luminii și strălucirii. Vasele lui sunt, așadar, asemenea stelelor cerului prin mulțime și strălucire.

În al șaptelea rând: efectul acestui Ḥawḍ. Autorul spune: *„Cine bea din el o înghițitură nu va mai înseta niciodată"*, nici pe Ṣirāṭ, nici după el.

Aceasta este din înțelepciunea lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul: cel care bea din Sharīʿah în lumea aceasta nu pierde niciodată; la fel și acolo.

În al optulea rând: dimensiunea Ḥawḍ-ului. Autorul spune: *„Lungimea lui este cât o lună și lățimea lui cât o lună."* Aceasta implică faptul că este rotund, pentru că nu poate avea aceeași distanță în toate direcțiile decât dacă este rotund. Distanța este raportată la ceea ce era cunoscut în vremea Profetului ﷺ ca mers obișnuit al cămilelor.

---

102 Relatat de Muslim (2300, 2301), de la Abū Dharr și Thawbān, despre cele două canale care se varsă în bazin.

103 Relatat de al-Bukhārī (6579) și Muslim (2292), de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr.

În al nouălea rând: în Ḥawḍ curg două jgheaburi din al-Kawthar pe care Allah Preaînaltul i l-a dat lui Muḥammad ﷺ.

În al zecelea rând: au și ceilalți profeți ḥawḍ-uri?

Răspunsul este da. Într-un ḥadīth relatat de al-Tirmidhī - deși există discuție asupra autenticității lui - se spune: *„Fiecare profet are un ḥawḍ."*[104]

Acest sens este însă sprijinit și de rațiunea potrivită înțelepciunii și dreptății lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul: așa cum i-a făcut Profetului Muḥammad ﷺ un Ḥawḍ la care vin credincioșii din comunitatea lui, tot așa le face și profeților anteriori ḥawḍ-uri, pentru ca credincioșii care i-au urmat să beneficieze de ei. Dar cel mai mare Ḥawḍ este Ḥawḍ-ul Profetului ﷺ.

„Ṣirāṭ-ul este așezat deasupra Jahannamului și este podul dintre Paradis și Foc (1)..."

(1) Acesta este al nouălea dintre lucrurile care vor avea loc în Ziua Învierii: al-Ṣirāṭ.

Autorul l-a menționat prin cuvintele: *„Ṣirāṭ-ul este așezat deasupra Jahannamului și este podul dintre Paradis și Foc."*

Unii au spus că este un drum larg pe care oamenii trec potrivit faptelor lor, deoarece sensul lingvistic al cuvântului ṣirāṭ este un drum; și pentru că Mesagerul lui Allah ﷺ a vestit că este *„alunecos și lunecos"*.[105] Alunecarea nu este descrierea potrivită unui lucru extrem de îngust, ci unui drum pe care se merge.

Alți savanți au spus că este un ṣirāṭ foarte subțire, după cum apare în relatarea lui Abū Saʿīd al-Khudrī pe care Muslim a redat-o ca balāgh[106], că este mai subțire decât firul de păr și mai ascuțit decât sabia.

---

104 Relatat de al-Tirmidhī (2443) și Ibn Abī ʿĀṣim în al-Sunnah (734). Al-Haythamī l-a menționat în Majmaʿ al-Zawā'id (10/363), iar al-Albānī l-a considerat ḥasan sau ṣaḥīḥ în al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (1589).

105 Relatat de al-Bukhārī (7439) și Muslim (183), de la Abū Saʿīd al-Khudrī.

106 Relatat de Muslim (183), de la Abū Saʿīd al-Khudrī; formularea «mai subțire decât firul de păr și mai ascuțită decât sabia» apare în relatare ca balāgh.

Pe această bază apare întrebarea: cum este posibilă trecerea pe un drum ca acesta?

Răspunsul este că lucrurile Vieții de Apoi nu se măsoară după lucrurile lumii acesteia. Allah Preaînaltul este asupra tuturor lucrurilor Atotputernic. Nu știm cum vor trece; nici dacă se vor afla toți deodată pe acest drum sau vor trece unul după altul.

În această chestiune este greu ca omul să afirme cu certitudine una dintre cele două opinii, pentru că ambele au un argument puternic.

Cuvintele *„așezat deasupra Ǧahannamului"* înseamnă chiar deasupra focului.

„Oamenii vor trece peste el după măsura faptelor lor: unii ca clipirea ochiului, alții ca fulgerul, alții ca vântul, alții ca un cal de rasă, alții ca un călăreț pe cămilă; unii vor alerga, unii vor merge, iar alții se vor târî (1)..."

(1) Cuvintele *„oamenii vor trece"* se referă aici la credincioși, pentru că necredincioșii au fost deja duși către Foc.

Ei vor trece peste el potrivit faptelor lor. Unii ca clipirea ochiului; alții ca fulgerul - iar clipirea ochiului este mai rapidă decât fulgerul; alții ca vântul, adică aerul, care fără îndoială poate fi foarte rapid, mai ales în termenii cunoscuți înainte de apariția avioanelor; uneori vântul ajunge la o sută patruzeci de mile pe oră. Alții vor trece ca un cal de rasă, alții ca un călăreț pe cămilă - aceasta este mult mai încet decât calul de rasă; unii vor alerga, alții vor merge, iar alții se vor târî, adică se vor deplasa pe șezut. Fiecare dintre ei urmărește să treacă.

Aceasta nu este după alegerea omului; dacă ar fi după alegerea sa, fiecare ar dori să treacă repede. Viteza trecerii corespunde însă vitezei cu care a acceptat Sharīʿah în lumea aceasta. Cine a fost grabnic în acceptarea a ceea ce au adus Mesagerii va fi grabnic în trecerea Șirāṭ-ului; cine a fost lent, va fi lent. Aceasta este o răsplată potrivită, iar răsplata este de același fel cu fapta.

„Unii vor fi smulși (1) și aruncați în Ǧahannam (2), căci pe pod sunt cârlige care îi smulg pe oameni potrivit faptelor lor..."

(1) Cuvintele *„unii vor fi smulși"* înseamnă că sunt apucați repede de cârligele aflate pe pod, care îi prind potrivit faptelor lor.

(2) *„Și aruncați în Jahannam"* indică faptul că Focul în care sunt aruncați păcătoșii este același Foc în care sunt aruncați necredincioșii. Însă nu au aceeași pedeapsă ca necredincioșii. Unii savanți au spus chiar că el devine răcoare și pace pentru ei, așa cum focul a fost răcoare și pace pentru Ibrāhīm; dar sensul aparent este contrariul: va fi fierbinte și dureros pentru ei, însă nu precum căldura lui pentru necredincioși.

Apoi, părțile trupului folosite la sujūd nu sunt atinse de Foc, după cum este stabilit de la Profetul ﷺ în cele două Ṣaḥīḥ-uri.[107] Acestea sunt fruntea și nasul, cele două palme, cei doi genunchi și vârfurile picioarelor.

„Cine trece Șirāț-ul (1) intră în Paradis (1). După ce îl trec, sunt opriți pe o qantarah între Paradis și Foc (2), unde unii vor primi dreptate de la alții (3)..."

(1) Cuvintele *„cine trece Șirāț-ul intră în Paradis"* înseamnă: pentru că a fost salvat.

(2) *„Qantarah"* este un pod, dar un pod mai mic; *„pod"* în sensul de bază este o trecere peste apă, peste un râu sau ceva asemănător.

Savanții au diferit cu privire la această qantarah: este ea capătul podului aflat deasupra Jahannamului sau este un pod separat?

Corect în această privință este să spunem: Allah știe mai bine. Nu ne privește forma ei; ceea ce ne privește este că oamenii vor fi opriți pe ea.

(3) Cuvintele *„unii vor primi dreptate de la alții"*: acest qiṣāṣ este diferit de primul qiṣāṣ care a avut loc în întinderile Învierii. Acesta este un qiṣāṣ mai specific, pentru ca ura, ranchiuna și dușmănia rămase în inimile oamenilor să dispară. El este asemenea unei curățări și purificări, deoarece ceea ce se află în inimi nu dispare numai prin prima compensare a drepturilor.

107 Relatat de al-Bukhārī (7437) și Muslim (182), de la Abū Hurayrah.

Această qantarah dintre Paradis și Foc este pentru curățarea a ceea ce se află în inimi, până când oamenii intră în Paradis fără ranchiună în piepturi, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِم مِّنْ غِلٍّ إِخْوَانًا عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ﴾

„Vom scoate ceea ce este în piepturile lor din ranchiună; vor fi frați, pe divane, față în față."
(al-Ḥijr 15:47).

„Când vor fi purificați și curățați, li se va permite să intre în Paradis (1), iar primul care va cere deschiderea porții Paradisului este Muḥammad ﷺ (2)..."

(1) Așa a relatat al-Bukhārī din ḥadīth-ul lui Abū Saʿīd al-Khudrī - Allah să fie mulțumit de el.[108]

După ce sunt curățați de dușmănia și ura din inimile lor și sunt purificați de acestea, li se permite să intre în Paradis. Când li se permite intrarea, nu găsesc poarta deschisă; însă Profetul ﷺ mijlocește la Allah ca poarta Paradisului să le fie deschisă, după cum va veni - cu voia lui Allah - în împărțirea tipurilor de shafāʿah.

* * *

(2) Al zecelea dintre lucrurile care vor avea loc în Ziua Învierii: intrarea în Paradis.

Autorul a indicat aceasta prin cuvintele: *„Iar primul care va cere deschiderea porții Paradisului este Muḥammad ﷺ."*

Dovada este ceea ce este stabilit în Ṣaḥīḥ Muslim, că Profetul ﷺ a spus: *„Eu sunt primul mijlocitor în Paradis."* Într-o altă formulare: *„Eu sunt primul care va bate la poarta Paradisului."*[109] Și într-o altă formulare: *„Voi veni la poarta Paradisului în Ziua Învierii și voi cere să mi se deschidă. Păzitorul*

108 Relatat de al-Bukhārī (7439), de la Abū Saʿīd al-Khudrī.

109 Relatat de Muslim (196), de la Anas ibn Mālik.

va spune: «Cine ești?» Voi spune: «Muḥammad.» El va spune: «Am primit porunca în privința ta: să nu deschid nimănui înaintea ta.»"[110]

Cuvintele Profetului ﷺ *„voi cere să mi se deschidă"* înseamnă: cer deschiderea porții.

Aceasta se numără printre binecuvântările lui Allah asupra lui Muḥammad ﷺ. Prima shafāʿah pe care o face în întinderile Învierii este pentru îndepărtarea necazului, grijii și suferinței, iar a doua shafāʿah este pentru dobândirea bucuriei și fericirii. Astfel el este mijlocitor pentru creație, pacea și binecuvântarea fie asupra lui, atât în îndepărtarea a ceea ce îi dăunează, cât și în aducerea a ceea ce îi folosește.

Nimeni nu intră în Paradis decât după shafāʿah Mesagerului ﷺ, deoarece aceasta este stabilită în Sunnah, după cum am menționat deja. Allah Preaputernicul și Preaînaltul a făcut aluzie la aceasta prin cuvântul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَسِيقَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ رَبَّهُمْ إِلَى ٱلْجَنَّةِ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَٰبُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَٰمٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَٱدْخُلُوهَا خَٰلِدِينَ﴾

„Până când, atunci când vor ajunge la el, porțile lui vor fi deschise..."
(al-Zumar 39:73).

110 Relatat de Muslim (197), de la Anas ibn Mālik.

El nu a spus: *„când vor ajunge la el, porțile se vor deschide”*, ci a folosit o formulare care indică existența unui lucru înaintea deschiderii, iar acela este shafāʿah. În privința oamenilor Focului, El spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَسِيقَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُوهَا
فُتِحَتْ أَبْوَٰبُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ
يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ ءَايَٰتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا ۚ
قَالُواْ بَلَىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ ٱلْعَذَابِ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ﴾

„Până când, atunci când vor ajunge la el, porțile lui vor fi deschise.”
(al-Zumar 39:71),

pentru că ei vin la el pregătit pentru ei și îi surprinde - căutăm adăpost la Allah de el.

„Iar prima dintre comunități care va intra în Paradis este comunitatea lui (1)...”

(1) Acesta este un adevăr stabilit. Dovada este ceea ce se află în Ṣaḥīḥ Muslim de la Abū Hurayrah - Allah să fie mulțumit de el - care a spus: Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

„Noi suntem ultimii [în lumea aceasta] și primii în Ziua Învierii și noi suntem primii care vor intra în Paradis.”

[111] Și ﷺ a spus: *„Noi suntem ultimii, dar cei care îi întrec pe ceilalți în Ziua Învierii.”*[112]

111 Relatat de Muslim (855).

112 Relatat de al-Bukhārī (6624) și Muslim (855), de la Abū Hurayrah.

Aceasta cuprinde toate etapele Zilei Învierii. Vezi Ḥādī al-Arwāḥ de Ibn al-Qayyim.

Completare:

Autorul nu a menționat porțile Paradisului, însă este cunoscut că sunt opt. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَسِيقَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ رَبَّهُمْ إِلَى ٱلْجَنَّةِ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَٰبُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَٰمٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَٱدْخُلُوهَا خَٰلِدِينَ﴾

„Până când, atunci când vor ajunge la el, porțile lui vor fi deschise."
(al-Zumar 39:73).

Profetul ﷺ a spus despre cel care face wuḍūʾ complet și rostește mărturisirea: *„I se vor deschide cele opt porți ale Paradisului și va intra prin oricare dorește."*[113]

Aceste porți sunt opt în funcție de fapte, deoarece fiecare poartă are oamenii ei. Oamenii rugăciunii sunt chemați prin poarta rugăciunii, oamenii ṣadaqah prin poarta ṣadaqah, oamenii jihād-ului prin poarta jihād-ului, iar oamenii postului prin poarta al-Rayyān.

Allah Preaputernicul și Preaînaltul poate să-i dea unora reușită în multe tipuri de fapte drepte, astfel încât să fie chemați de la toate porțile. În cele două Ṣaḥīḥ-uri[114], de la Abū Hurayrah - Allah să fie mulțumit de el - Profetul ﷺ a spus:

„Cel care cheltuiește două lucruri pereche pe calea lui Allah va fi chemat de la porțile Paradisului: «O, rob al lui Allah! Aceasta este bine.»..."

113 Relatat de Muslim (234), de la ʿUqbah ibn ʿĀmir.

114 Relatat de al-Bukhārī (3666) și Muslim (1027), de la Abū Hurayrah.

Apoi a menționat ḥadīth-ul, în care Abū Bakr - Allah să fie mulțumit de el - a spus: *„Tatăl și mama mea să fie răscumpărare pentru tine, o, Mesager al lui Allah! Celui care este chemat de la una dintre aceste porți nu îi lipsește nimic, dar va fi cineva chemat de la toate porțile?"* El a spus: *„Da, și sper că tu vei fi dintre ei."*

Dacă spui: dacă porțile corespund faptelor, ar rezulta că orice om ar fi chemat de la toate porțile atunci când a făcut toate acele fapte. Care este răspunsul?

Răspunsul este că omul este chemat printr-o anumită poartă atunci când face mult fapta căreia îi este dedicată. De pildă, cel care se roagă mult este chemat prin poarta rugăciunii; cel care postește mult, prin poarta al-Rayyān. Nu fiecare om ajunge să facă în cantitate mare fiecare faptă dreaptă, fiindcă și tu găsești în tine că ești mai activ în unele fapte decât în altele. Dar Allah poate să-i dăruiască unora astfel încât să fie activi și puternici în toate faptele, după cum am menționat deja în cazul lui Abū Bakr - Allah să fie mulțumit de el.

„Iar el ﷺ are în Ziua Învierii trei shafāʿah-uri (1)..."

(1) Al unsprezecelea dintre lucrurile care vor avea loc în Ziua Învierii: al-shafāʿah.

Autorul a menționat-o prin cuvintele: *„Iar el ﷺ are în Ziua Învierii trei shafāʿah-uri."*

Pronumele din *„el are"* se referă la Profetul ﷺ.

„Shafāʿāt" este pluralul lui shafāʿah. În limbă, shafāʿah înseamnă a face un lucru pereche. În terminologia religioasă înseamnă a mijloci pentru altcineva în aducerea unui folos sau îndepărtarea unui rău. Legătura cu derivarea este limpede: când mijlocești pentru cineva, te alături lui și deveniți doi.

Shafāʿah se împarte în două: shafāʿah falsă și shafāʿah autentică.

Shafāʿah falsă este aceea de care politeiștii se agață în privința idolilor lor: îi adoră și pretind că aceștia sunt mijlocitori pentru ei la Allah, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ
وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ ۚ قُلْ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا
لَا يَعْلَمُ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ
عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

„Ei adoră în afară de Allah ceea ce nu le poate nici dăuna, nici folosi și spun: «Aceștia sunt mijlocitorii noștri la Allah.»”
(Yūnus 10:18).

Și spun:

Textul arab al versetului integral

﴿أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلْخَالِصُ ۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ
أَوْلِيَآءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلْفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ
يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِى مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى مَنْ
هُوَ كَٰذِبٌ كَفَّارٌ﴾

„Noi îi adorăm numai ca să ne apropie de Allah.”
(al-Zumar 39:3).

Dar această shafāʿah este falsă și nu folosește, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَـٰعَةُ ٱلشَّـٰفِعِينَ﴾

„Nu le va folosi shafāʿah mijlocitorilor."
(al-Muddaththir 74:48).

Shafāʿah autentică este cea care întrunește trei condiții:

Prima: mulțumirea lui Allah față de cel care mijlocește.

A doua: mulțumirea Lui față de cel pentru care se mijlocește. Excepție este shafāʿah cea Mare din locul Adunării, care este generală pentru toți oamenii, atât pentru cei de care Allah este mulțumit, cât și pentru cei de care nu este mulțumit.

A treia: permisiunea Lui pentru shafāʿah.

Permisiunea nu are loc decât după mulțumirea față de mijlocitor și față de cel pentru care se mijlocește.
Dovada este cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَكَم مِّن مَّلَكٍ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ لَا تُغْنِى شَفَـٰعَتُهُمْ شَيْـًٔا إِلَّا مِنۢ بَعْدِ أَن يَأْذَنَ ٱللَّهُ لِمَن يَشَآءُ وَيَرْضَىٰٓ﴾

„Câți îngeri sunt în ceruri, dar shafāʿah lor nu folosește cu nimic decât după ce Allah permite cui voiește și este mulțumit."
(al-Najm 53:26).

El nu a spus explicit *„de mijlocitor"* sau *„de cel pentru care se mijlocește"*, pentru ca formularea să fie mai cuprinzătoare.

Și El spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يَوْمَئِذٍ لَّا تَنفَعُ ٱلشَّفَـٰعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ ٱلرَّحْمَـٰنُ وَرَضِىَ لَهُۥ قَوْلًا﴾

„În Ziua aceea, shafāʿah nu va folosi decât celui căruia Cel Milostiv îi permite și al cărui cuvânt Îi este plăcut."
(Ṭā-Hā 20:109).

Și Preaslăvitul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ٱرْتَضَىٰ وَهُم مِّنْ خَشْيَتِهِۦ مُشْفِقُونَ﴾

„Ei nu mijlocesc decât pentru cel de care El este mulțumit."
(al-Anbiyāʾ 21:28).

Primul verset cuprinde cele trei condiții; al doilea cuprinde două condiții; iar al treilea cuprinde o condiție.

Profetul ﷺ are trei shafāʿah-uri:

1. Shafāʿah cea Mare.

2. Shafāʿah pentru oamenii Paradisului, ca ei să intre în Paradis.

3. Shafāʿah pentru cel care a meritat Focul, ca să nu intre în el, și pentru cel care a intrat în el, ca să fie scos.

În privința primei shafāʿah: el mijlocește pentru oamenii locului Adunării, pentru ca între ei să se judece (1), după ce profeții Ādam, Nūḥ, Ibrāhīm, Mūsā și ʿĪsā ibn Maryam se retrag unul către altul de la shafāʿah (2).

(1) Cuvintele *„pentru ca între ei să se judece"*: *„ḥattā"* este aici cauzală, nu indică punctul final. Shafāʿah Mesagerului ﷺ se încheie înainte ca între oameni să se judece. După ce el mijlocește, Allah Preaputernicul și Preaînaltul coboară pentru a judeca între robii Săi și judecă între ei.

Un exemplu asemănător este cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿هُمُ ٱلَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنفِقُواْ عَلَىٰ مَنْ عِندَ رَسُولِ ٱللَّهِ حَتَّىٰ يَنفَضُّواْ ۗ وَلِلَّهِ خَزَآئِنُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلَٰكِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ﴾

„Ei sunt cei care spun: «Nu cheltuiți pentru cei care sunt lângă Mesagerul lui Allah, ca să se împrăștie.»"
(al-Munāfiqūn 63:7).

„Ca să" este aici pentru motiv, adică *„pentru ca ei să se împrăștie"*, nu pentru indicarea unui capăt, căci altfel sensul s-ar strica.

(2) Adică fiecare dintre ei o trimite mai departe către altul.

Explicație

Această propoziție este explicată de ḥadīth-ul relatat de al-Bukhārī și Muslim[115] de la Abū Hurayrah - Allah să fie mulțumit de el - că Profetul ﷺ a spus:

„Eu sunt stăpânul oamenilor în Ziua Învierii. Știți de ce? Allah îi adună pe cei dintâi și pe cei de pe urmă într-un singur loc întins; chemătorul îi poate face pe toți să audă și privirea îi cuprinde. Soarele se apropie de ei, iar asupra oamenilor ajung atâta necaz și suferință încât nu le pot suporta. Oamenii spun: «Nu vedeți la ce ați ajuns? Nu căutați pe cineva care să mijlocească pentru voi la Rabb-ul vostru?» Unii le spun altora: «Mergeți la Ādam!» Ei vin la el și spun: «Tu ești tatăl oamenilor; Allah te-a creat cu mâna Sa, a suflat în tine din duhul creat de El și le-a poruncit îngerilor să se prosterneze înaintea ta. Nu vezi situația în care ne aflăm?» El spune: «Rabb-ul meu este astăzi mânios cu o mânie cu care nu S-a mâniat niciodată înainte și cu care nu Se va mai mânia după aceasta. El m-a oprit de la copac, iar eu L-am

115 Relatat de al-Bukhārī (4712) și Muslim (194), de la Abū Hurayrah.

neascultat. Eu însumi, eu însumi, eu însumi! Mergeți la Nūḥ.» Ei vin la Nūḥ și spun: «O, Nūḥ! Tu ești primul Mesager trimis oamenilor pământului, iar Allah te-a numit rob recunoscător. Mijlocește pentru noi la Rabb-ul tău! Nu vezi în ce suntem?» El spune asemenea lui Ādam despre mânia lui Allah și adaugă: «Am avut o rugă pe care am făcut-o împotriva poporului meu. Mergeți la Ibrāhīm.» Ei vin la Ibrāhīm și spun: «O, Ibrāhīm! Tu ești profetul lui Allah și khalīl-ul Lui dintre oamenii pământului. Mijlocește pentru noi la Rabb-ul tău! Nu vezi în ce suntem?» El spune asemenea lui Ādam despre mânia lui Allah și spune: «Am spus trei lucruri care au fost numite minciuni. Mergeți la Mūsā.» Ei vin la Mūsā și spun: «O, Mūsā! Tu ești Mesagerul lui Allah; Allah te-a favorizat peste oameni prin mesajul Său și prin faptul că ți-a vorbit. Mijlocește pentru noi la Rabb-ul tău! Nu vezi în ce suntem?» El spune asemenea lui Ādam despre mânia lui Allah și spune: «Am ucis un suflet pe care nu mi se poruncise să-l ucid. Mergeți la ʿĪsā.» Ei vin la ʿĪsā și spun: «O, ʿĪsā! Tu ești Mesagerul lui Allah, Cuvântul Său pe care l-a trimis Mariei și un duh creat de El; ai vorbit oamenilor din leagăn ca prunc. Mijlocește pentru noi la Rabb-ul tău! Nu vezi în ce suntem?» El spune asemenea lui Ādam despre mânia lui Allah și nu menționează niciun păcat. Fiecare dintre ei spune: «Eu însumi, eu însumi, eu însumi! Mergeți la Muḥammad.» Atunci vin la Muḥammad ﷺ și spun: «O, Muḥammad! Tu ești Mesagerul lui Allah și pecetea profeților; Allah ți-a iertat ceea ce a trecut și ceea ce va urma din greșelile tale. Mijlocește pentru noi la Rabb-ul tău! Nu vezi în ce suntem?» Atunci plec și vin sub Tron și cad în sujūd înaintea Rabb-ului meu Preaputernicul și Preaînaltul. Allah îmi deschide atunci din laudele și frumoasa slăvire a Lui ceva ce nu a deschis nimănui înaintea mea. Apoi mi se spune: «O, Muḥammad! Ridică-ți capul; cere și ți se va da, mijlocește și mijlocirea ta va fi acceptată...»"

și a menționat restul ḥadīth-ului.

Cele trei *„minciuni"* pe care le-a menționat Ibrāhīm, pacea fie asupra lui, au fost explicate prin ceea ce al-Bukhārī a relatat de la Abū Hurayrah - Allah să fie mulțumit de el - că Ibrāhīm, pacea fie

asupra lui, nu a spus decât trei astfel de lucruri: două dintre ele pentru Allah: cuvintele *„Eu sunt bolnav”* și *„Ba cel mare dintre ei a făcut-o”*, iar al treilea despre soția lui Sārah, când a spus că este sora lui.

În Ṣaḥīḥ Muslim, în ḥadīth-ul anterior al shafāʿah, a treia este menționată ca fiind cuvântul lui despre stea: *„Acesta este Rabb-ul meu”*, iar povestea lui Sārah nu este menționată.

Dar Ibn Ḥajar a spus în al-Fatḥ[116]: *„Ceea ce pare este că aceasta este o eroare a unuia dintre relatatori”*, și a explicat motivul.

Ibrāhīm, pacea fie asupra lui, le-a numit *„minciuni”* din modestie, fiindcă după intenția sa ele erau adevărate și conforme realității; fac parte din tawriyah, adică exprimarea cu un sens aparent și unul intenționat. Allah știe mai bine.

„Până când [shafāʿah] ajunge la el (1).”

(1) Adică la Mesagerul ﷺ. A trecut în ḥadīth ceea ce se întâmplă după aceasta.

Această shafāʿah cea Mare nu aparține nimănui în afară de Mesagerul ﷺ și este cea mai mare dintre shafāʿah-uri, deoarece prin ea oamenii sunt eliberați de această staționare măreață, de necaz și de suferință.

Mesagerii menționați în ḥadīth-ul shafāʿah fac cu toții parte din Ulū al-ʿAzm. Allah Preaînaltul i-a menționat în două locuri din Qurʾān: în Sūrat al-Aḥzāb și în Sūrat al-Shūrā.

116 Vezi Ibn Ḥajar, Fatḥ al-Bārī (6/391).

În Sūrat al-Aḥzāb, El spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِيثَٰقَهُمْ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ
وَإِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ٱبْنِ مَرْيَمَ ۖ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَٰقًا
غَلِيظًا﴾

„Și când am luat de la profeți legământul lor, și de la tine, de la Nūḥ, Ibrāhīm, Mūsā și ʿĪsā ibn Maryam..."
(al-Aḥzāb 33:7).

În Sūrat al-Shūrā, El spune:

Textul arab al versetului integral

﴿شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِىٓ أَوْحَيْنَآ
إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِۦٓ إِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓ ۖ أَنْ أَقِيمُوا۟
ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا۟ فِيهِ ۚ كَبُرَ عَلَى ٱلْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ
إِلَيْهِ ۚ ٱللَّهُ يَجْتَبِىٓ إِلَيْهِ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِىٓ إِلَيْهِ مَن يُنِيبُ﴾

„El v-a legiuit din religie ceea ce i-a poruncit lui Nūḥ, ceea ce ți-am revelat ție și ceea ce le-am poruncit lui Ibrāhīm, Mūsā și ʿĪsā..."
(al-Shūrā 42:13).

Atenționare:

Cuvintele *„profeții: Ādam, Nūḥ..."* până la sfârșit: autorul - Allah să aibă milă de el - afirmă categoric că Ādam a fost profet, iar

lucrul este așa, deoarece Allah Preaînaltul i-a revelat o lege, i-a poruncit și i-a interzis.

Ibn Ḥibbān a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său că Abū Dharr l-a întrebat pe Profetul ﷺ: *„A fost Ādam profet?”* El a spus: *„Da.”* Astfel Ādam este primul dintre profeții cărora li s-a revelat. În privința primului Mesager, acesta este Nūḥ, după cum este explicit în ḥadīth-ul shafāʿah și aparent în Qurʾān, în cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّآ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ كَمَآ أَوْحَيْنَآ إِلَىٰ نُوحٍ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ
بَعْدِهِۦ ۚ وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ
وَٱلْأَسْبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَٰرُونَ وَسُلَيْمَٰنَ ۚ
وَءَاتَيْنَا دَاوُۥدَ زَبُورًا﴾

„Noi ți-am revelat așa cum i-am revelat lui Nūḥ și profeților de după el.”
(al-Nisāʾ 4:163).

Și:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَٰهِيمَ وَجَعَلْنَا فِى ذُرِّيَّتِهِمَا ٱلنُّبُوَّةَ
وَٱلْكِتَٰبَ ۖ فَمِنْهُم مُّهْتَدٍ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَٰسِقُونَ﴾

„Noi i-am trimis pe Nūḥ și Ibrāhīm și am pus în urmașii lor profeția și Cartea.”
(al-Ḥadīd 57:26).

În privința celei de-a doua shafāʿah: el mijlocește pentru oamenii Paradisului ca ei să intre în Paradis (1).

(1) Aceasta deoarece, după ce oamenii Paradisului trec Șirāṭ-ul, sunt opriți pe o qantarah și unii primesc dreptate de la alții.

Unii primesc dreptate de la alții, iar acest qiṣāṣ este diferit de cel care a avut loc în întinderile Învierii. Este un qiṣāṣ mai specific, prin care Allah curăță inimile și îndepărtează din ele ura și ranchiuna. Când sunt purificați și curățați, li se permite să intre în Paradis.

Dar când ajung la Paradis, nu îl găsesc deschis, așa cum oamenii Focului găsesc Focul. Porțile nu se deschid până când Profetul ﷺ nu mijlocește pentru oamenii Paradisului ca ei să intre. Fiecare om intră apoi prin poarta faptei în care s-a străduit mai mult decât în celelalte; și totuși musulmanul poate fi chemat de la toate porțile.

Aceasta este explicit în ceea ce Muslim[117] a relatat de la Ḥudhayfah și Abū Hurayrah - Allah să fie mulțumit de amândoi - care au spus: Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

„Allah Preabinecuvântatul și Preaînaltul îi adună pe oameni, iar credincioșii se ridică până când Paradisul este apropiat de ei. Ei vin la Ādam și spun: «O, tatăl nostru! Cere să ni se deschidă Paradisul...»"

și a menționat ḥadīth-ul, în care se spune: *„Apoi vin la Muḥammad; el se ridică și i se dă permisiunea..."*

„Iar aceste două shafāʿah-uri (1) îi sunt specifice lui (2)..."

(1) Adică shafāʿah pentru oamenii locului Adunării ca între ei să se judece și shafāʿah pentru intrarea oamenilor Paradisului în Paradis.

(2) Adică sunt specifice Profetului ﷺ. De aceea Ādam și Ulū al-ʿAzm dintre Mesageri se scuză de la ele.

Există și o a treia shafāʿah specifică Profetului ﷺ, care nu este pentru altcineva: shafāʿah pentru unchiul său Abū Ṭālib. Abū Ṭālib - după cum este în cele două Ṣaḥīḥ-uri[118] și în altele - a

117 Relatat de Muslim (195), de la Ḥudhayfah și Abū Hurayrah.

118 Relatat de al-Bukhārī (4772) și Muslim (24), de la al-Musayyib ibn Ḥazn.

murit în kufr. Unchii Mesagerului ﷺ au fost zece; dintre ei patru au ajuns vremea Islamului, doi au rămas în kufr și doi au acceptat Islamul.

Cei doi necredincioși sunt:

Abū Lahab. El i-a făcut Profetului ﷺ un rău foarte mare, iar Allah Preaînaltul a revelat cu privire la el și la soția lui, *„purtătoarea de lemne”*, o sūrah întreagă de mustrare și amenințare.

Al doilea este Abū Ṭālib. El i-a făcut Mesagerului ﷺ un bine mare și cunoscut. Din înțelepciunea lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul a fost ca el să rămână în kufr, fiindcă dacă nu ar fi rămas pe religia Quraysh-ului, nu ar fi putut să-i ofere Mesagerului ﷺ acea apărare; ar fi fost și el persecutat așa cum era persecutat Mesagerul ﷺ. Dar datorită rangului lui înalt la Quraysh și faptului că a rămas pe religia lor, ei îl respectau, iar Profetul ﷺ a avut prin el o parte de protecție.

Cei doi care au acceptat Islamul sunt al-ʿAbbās și Ḥamzah. Ḥamzah este mai virtuos decât al-ʿAbbās; Profetul ﷺ l-a numit *„Leul lui Allah”*. A fost ucis ca martir la Uḥud - Allah să fie mulțumit de el și să-l mulțumească - iar Profetul ﷺ l-a numit conducătorul martirilor.

Lui Abū Ṭālib, Allah i-a permis Mesagerului Său ﷺ să îi facă shafāʿah, deși era necredincios. Acesta este un caz specific exceptat de la cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَٰعَةُ ٱلشَّٰفِعِينَ﴾

„Nu le va folosi shafāʿah mijlocitorilor.”
(al-Muddaththir 74:48).

Dar shafāʿah aceasta nu îl scoate din Foc; el va fi într-o parte puțin adâncă a Focului, care îi ajunge la glezne și din care îi fierbe creierul. Mesagerul ﷺ a spus: *„Dacă nu aș fi fost eu, el ar fi fost în cel mai de jos nivel al Focului.”*[119] Aceasta nu se datorează

119 Relatat de al-Bukhārī (3883) și Muslim (209), de la al-ʿAbbās ibn ʿAbd al-Muṭṭalib.

persoanei lui Abū Ṭālib în sine, ci apărării pe care a oferit-o Profetului ﷺ și Companionilor lui.

În privința celei de-a treia shafāʿah, el mijlocește pentru cel care a meritat Focul. Această shafāʿah aparține lui și celorlalți profeți, șiddīq-i și altora: mijlocesc pentru cel care a meritat Focul ca el să nu intre și pentru cel care a intrat ca el să fie scos (1).

(1) Cuvintele *„în privința celei de-a treia shafāʿah, el mijlocește pentru cel care a meritat Focul”* înseamnă păcătoșii dintre credincioși.

Aceasta are două forme: mijlocește pentru cel care a meritat Focul ca să nu intre în el și pentru cel care a intrat ca să fie scos.

În privința scoaterii celui care a intrat, ḥadīth-urile sunt foarte numeroase, ba chiar mutawātir.

În privința celui care a meritat Focul ca să nu intre, aceasta poate fi dedusă din duʿāʾ-ul Mesagerului ﷺ pentru credincioșii morți, cerând iertare și milă pentru ei; consecința acestei duʿāʾ este să nu intre în Foc. Profetul ﷺ a spus: *„O, Allah, iartă-l pe Abū Salamah și ridică-i rangul printre cei călăuziți...”*[120] Aceasta este însă o shafāʿah în lumea aceasta, după cum Profetul ﷺ a spus:

> *„Nu există vreun musulman care moare și asupra căruia se roagă patruzeci de oameni care nu Îi asociază nimic lui Allah, fără ca Allah să accepte shafāʿah lor pentru el.”*[121]

Această shafāʿah este negată de două grupări dintre adepții bidʿah: Muʿtazilah și Khawārij. Aceasta pentru că doctrina lor despre cel care comite un păcat major este că rămâne veșnic în Focul Jahannamului. Ei îl socotesc pe cel care comite zină asemenea celui care Îi face shirk lui Allah; shafāʿah nu îi folosește și Allah nu va permite nimănui să mijlocească pentru el.

Afirmația lor este respinsă de ḥadīth-urile mutawātir în această privință.

Cuvintele autorului: *„Această shafāʿah aparține lui și celorlalți profeți, șiddīq-i și altora; mijlocesc pentru cel care a meritat Focul ca*

120 Relatat de Muslim (920), de la Umm Salamah.

121 Relatat de Muslim (948), de la Ibn ʿAbbās.

să nu intre și pentru cel care a intrat ca să fie scos" înseamnă că nu este specifică Profetului ﷺ. Și profeții mijlocesc pentru păcătoșii din comunitățile lor; șiddīq-ii mijlocesc pentru păcătoșii dintre rudele lor și dintre ceilalți credincioși; iar această shafāʿah aparține și altor oameni drepți, până când omul poate mijloci pentru familia lui, vecinii lui și alții asemenea.

„Și Allah va scoate din Foc oameni fără shafāʿah, numai prin harul și mila Sa (1)..."

(1) Adică Allah Preaînaltul scoate dintre păcătoșii credincioși pe cine voiește fără shafāʿah. Aceasta se numără printre binecuvântările Lui, căci mila Lui a precedat mânia Lui. Profeții, oamenii drepți, îngerii și alții mijlocesc până când nu mai rămâne decât mila Celui mai Milostiv dintre milostivi; atunci El scoate din Foc pe unii fără shafāʿah, până când în Foc nu mai rămân decât oamenii lui, cei care sunt locuitorii Focului. Al-Bukhārī și Muslim au relatat din ḥadīth-ul lui Abū Saʿīd al-Khudrī de la Profetul ﷺ că Allah Preaînaltul spune:

„Îngerii au mijlocit, profeții au mijlocit, credincioșii au mijlocit și nu a mai rămas decât Cel mai Milostiv dintre milostivi. Atunci El ia o mână din Foc și scoate din el oameni care nu au făcut niciodată vreun bine; ajunseseră cărbuni..."[122]

* * *

(1) Al doisprezecelea dintre lucrurile care vor avea loc în Ziua Învierii:

Este ceea ce autorul a menționat prin cuvintele: *„În Paradis va rămâne spațiu în plus după ce vor intra în el oamenii lumii acesteia."*

Paradisul are lățimea cerurilor și a pământului. Oamenii lui intră în acest Paradis cu lățimea cerurilor și a pământului, însă el nu se umple.

Allah Preaputernicul și Preaînaltul a garantat atât Paradisului, cât și Focului că fiecare va fi umplut.

În privința Focului: oamenii sunt aruncați în el neîncetat, iar el spune: *„Mai este?"* și tot nu se umple. Atunci Allah Preaputernicul

122 Relatat de al-Bukhārī (7439) și Muslim (183), de la Abū Saʿīd al-Khudrī.

și Preaînaltul își pune Piciorul asupra lui, părțile lui se strâng unele către altele și el spune: *„Destul, destul."*[123]

În privința Paradisului, Allah va crea pentru el oameni pe care îi va introduce în Paradis prin harul și mila Sa.
Aceasta este stabilită în cele două Ṣaḥīḥ-uri[124] din ḥadīth-ul lui Anas ibn Mālik - Allah să fie mulțumit de el - de la Profetul ﷺ.
Acesta este în acord cu cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذَا جَآءَكَ ٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِـَٔايَـٰتِنَا فَقُلْ سَلَـٰمٌ عَلَيْكُمْ ۖ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَىٰ نَفْسِهِ ٱلرَّحْمَةَ ۖ أَنَّهُۥ مَنْ عَمِلَ مِنكُمْ سُوٓءًۢا بِجَهَـٰلَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنۢ بَعْدِهِۦ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُۥ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

„Rabb-ul vostru Și-a prescris Lui Însuși mila."
(al-Anʿām 6:54)

și cu ḥadīth-ul qudsī în care Profetul ﷺ relatează de la Rabb-ul său Preaslăvitul: *„Mila Mea a precedat mânia Mea."*[125]

De aceea autorul spune: *„Allah va crea pentru el oameni și îi va introduce în Paradis."*

(1) *„Categoriile"* înseamnă tipurile.

(2) Sensul socotelii a fost explicat mai înainte.

(3) *„Răsplata"* este recompensa faptelor bune: o faptă bună este răsplătită de zece ori până la șapte sute de ori și până la multiplicări foarte numeroase.

(4) *„Pedeapsa"* este răsplata faptelor rele; cine vine cu o faptă rea nu este răsplătit decât cu asemenea ei și ei nu sunt nedreptățiți.

123 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/30): al-Bukhārī (7384) și Muslim (2848), de la Anas.

124 Relatat de al-Bukhārī (4850) și Muslim (2848).

125 Relatat de al-Bukhārī (7554) și Muslim (2751), de la Abū Hurayrah.

(5) Paradisul este locuința pe care Allah Preaînaltul a pregătit-o pentru awliyā' Săi. În el se află ceea ce sufletele doresc și ceea ce încântă ochii; în el se află ceea ce niciun ochi nu a văzut, nicio ureche nu a auzit și nu i-a trecut prin inima vreunui om.

Textul arab al versetului integral

﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ﴾

„Niciun suflet nu știe ce bucurii ale ochilor le-au fost ascunse drept răsplată pentru ceea ce făceau."
(al-Sajdah 32:17),

adică nimeni nu îi cunoaște realitatea și esența.

Paradisul există acum, pe baza cuvântului lui Allah Preaînaltul: *„pregătit pentru cei cu taqwā"*. Ḥadīth-urile cu acest sens sunt mutawātir.

El va rămâne veșnic, pentru totdeauna, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَأَمَّا ٱلَّذِينَ سُعِدُوا۟ فَفِى ٱلْجَنَّةِ خَٰلِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلْأَرْضُ إِلَّا مَا شَآءَ رَبُّكَ ۖ عَطَآءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ﴾

„Cât despre cei fericiți, ei vor fi în Paradis, rămânând în el cât vor dăinui cerurile și pământul, în afară de ceea ce voiește Rabb-ul tău; un dar neîntrerupt."
(Hūd 11:108).

Și cuvintele *„rămânând în el veșnic"* apar în mai multe versete.

„Și Focul (1). Detaliile acestui lucru sunt menționate în cărțile coborâte din cer (2) și în relatările din cunoașterea transmisă de la profeți (3)..."

(1) Focul este locuința pe care Allah Preaînaltul a pregătit-o pentru dușmanii Săi. În el există tipuri de chin și pedeapsă pe care omul nu le poate suporta.
El există acum, pe baza cuvântului lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱتَّقُواْ ٱلنَّارَ ٱلَّتِيٓ أُعِدَّتۡ لِلۡكَٰفِرِينَ﴾

„pregătit pentru necredincioși."
(Āl 'Imrān 3:131).

Ḥadīth-urile cu acest sens sunt numeroase și cunoscute. Oamenii lui vor rămâne în el veșnic, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَعَنَ ٱلۡكَٰفِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمۡ سَعِيرًا خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدٗاۖ لَّا يَجِدُونَ وَلِيّٗا وَلَا نَصِيرٗا﴾

„Allah i-a blestemat pe necredincioși și le-a pregătit un Foc arzător, în care vor rămâne veșnic."
(al-Aḥzāb 33:64-65).

Allah a menționat rămânerea lor veșnică în trei versete din Qur'ān: acesta este unul dintre ele; al doilea se află spre sfârșitul Sūrat al-Nisā', iar al treilea în Sūrat al-Jinn. Ele sunt explicite că Focul va rămâne pentru totdeauna.

(2) Adică asemenea Tawrah, Injīl, foilor lui Ibrāhīm și Mūsā și altor cărți coborâte. În ele acest lucru a fost menționat și explicat în detaliu din cauza nevoii oamenilor, ba a necesității lor, de a-l cunoaște; fiindcă ei nu pot rămâne drepți decât prin credința în Ziua de Apoi, în care fiecare făptuitor este răsplătit pentru ceea ce a făcut din bine sau rău.

(3) Să știi că informația transmisă de la profeți este de două feluri:

Primul fel: ceea ce a fost stabilit prin revelație, adică ceea ce este menționat în Qurʾān și în Sunnah autentică. Nu există îndoială că aceasta trebuie acceptată și crezut sensul ei.

Al doilea fel: ceea ce a ajuns prin transmitere care nu este revelație. În aceasta au intrat minciuna, denaturarea, înlocuirea și schimbarea.

De aceea omul trebuie să fie prudent în privința lucrurilor transmise astfel de la profeții anteriori. Profetul ﷺ a spus:

„Când Oamenii Cărții vă relatează ceva, nici nu îi confirmați, nici nu îi declarați mincinoși. Spuneți: «Credem în ceea ce ne-a fost coborât nouă și în ceea ce v-a fost coborât vouă.»"

[126] Fiindcă dacă îi confirmi, este posibil să confirmi o falsitate, iar dacă îi declari mincinoși, este posibil să negi un adevăr. Nu confirma și nu nega; spune: dacă aceasta este de la Allah, atunci eu cred în ea.

Savanții au împărțit ceea ce s-a transmis de la cei de dinaintea noastră în trei categorii:

Prima: ceea ce Sharīʿah noastră mărturisește că este adevărat.

A doua: ceea ce Sharīʿah noastră mărturisește că este fals.

Hotărârea asupra acestor două este limpede.

A treia: ceea ce Sharīʿah noastră nu a declarat nici adevărat, nici fals.

În aceasta trebuie să ne oprim; nici nu îl confirmăm, nici nu îl negăm.

„Iar în cunoașterea moștenită de la Muḥammad ﷺ există din toate acestea ceea ce vindecă și este de ajuns (1)..."

(1) Cunoașterea moștenită de la Muḥammad ﷺ, fie în Cartea lui Allah, fie în Sunnah Mesagerului lui Allah ﷺ, cuprinde în această privință ceea ce vindecă și este suficient.

Nu avem nevoie să căutăm predici care înmoaie inimile în afara Qurʾān-ului și Sunnah; suntem lipsiți de nevoie față de toate

126 Relatat de Aḥmad (4/135), de la Abū Namlah al-Anṣārī; vezi și al-Bukhārī (4485), de la Abū Hurayrah.

acestea. În cunoașterea moștenită de la Muḥammad, Mesagerul lui Allah ﷺ, se află ceea ce vindecă și este suficient în toate capitolele cunoașterii și īmān-ului.

Apoi, ceea ce este atribuit Mesagerului lui Allah ﷺ în capitolul predicilor și virtuților, fie pentru încurajare, fie pentru avertizare, se împarte în trei categorii: autentic și acceptat, slab și fabricat. Nu tot ceea ce se atribuie lui este autentic și acceptat, iar noi nu avem nevoie de cele slabe și fabricate.

În privința ḥadīth-ului fabricat, savanții - Allah să aibă milă de ei - au fost de acord că nu este permis să fie menționat și răspândit între oameni, nici în capitolul virtuților, încurajării și avertizării, nici în altul, decât dacă este menționat pentru a-i explica situația.

În privința ḥadīth-ului slab, savanții au diferit. Cei care au permis transmiterea și răspândirea lui au pus trei condiții:

Prima condiție: slăbiciunea să nu fie severă.

A doua condiție: baza faptei pentru care este menționată răsplata sau pedeapsa să fie stabilită printr-o dovadă autentică.

A treia condiție: omul să nu creadă cu certitudine că Profetul ﷺ a spus acel lucru; să rămână nehotărât și să nu afirme categoric, dar să spere în capitolul încurajării și să se teamă în capitolul avertizării.

În privința formulei prin care îl prezintă, să nu spună: *„Mesagerul lui Allah ﷺ a spus"*, ci: *„S-a relatat de la Mesagerul lui Allah"*, *„s-a menționat de la el"* și expresii asemănătoare.

Dacă te afli însă printre oameni de rând care nu disting între *„s-a menționat"*, *„s-a spus"* și *„a spus"*, atunci să nu îl aduci deloc, fiindcă omul de rând va crede că Mesagerul ﷺ l-a spus. Pentru el, ceea ce s-a spus de la amvon devine automat adevărul!

Atenționare:

În acest capitol - adică Ziua de Apoi și semnele Ceasului - au fost menționate multe ḥadīth-uri care sunt slabe sau fabricate. Acestea apar mai ales în cărțile de raqā'iq și predici. De aceea trebuie să ne ferim de ele și să-i avertizăm pe oamenii de rând în mâinile cărora ajung asemenea cărți.

„Cine îl caută îl va găsi (1)..."

Cuvintele *„cine îl caută”*, adică cine îl cere, *„îl va găsi”*.

Acesta este adevărul. Qurʾān-ul se află înaintea noastră, iar cărțile de ḥadīth se află înaintea noastră. Ele au însă nevoie de cercetare și de explicarea ḥadīth-urilor autentice și slabe, pentru ca oamenii să își construiască ceea ce cred în acest capitol pe o temelie sănătoasă.

* * *

Despre credința în al-Qadar

Capitol

Gruparea salvată, Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah (1), crede în al-Qadar (2)...

(1) *„Gruparea salvată, Ahl al-Sunnah wa-l-Ǧamāʿah”*: definirea ei și discuția despre ea au fost prezentate la începutul cărții.

(2) Al-Qadar, în limbă, înseamnă al-taqdīr - măsurarea și stabilirea. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَٰهُ بِقَدَرٍ﴾

„Cu adevărat, Noi am creat fiecare lucru după o măsură”
(al-Qamar 54:49)

și spune:

Textul arab al versetului integral

﴿فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ ٱلْقَٰدِرُونَ﴾

„Și Noi am măsurat; și ce buni suntem Noi în măsurare!”
(al-Mursalāt 77:23).

Cât despre al-qaḍāʾ, în limbă înseamnă hotărârea sau judecata.

De aceea spunem că al-qaḍāʾ și al-qadar, atunci când sunt menționate împreună, au sensuri distincte, iar atunci când sunt menționate separat, sunt sinonime în sensul că fiecare îl cuprinde pe celălalt. Este după regula savanților: sunt două cuvinte care, dacă se reunesc, se despart în sens, iar dacă se despart, se reunesc în sens.

Dacă se spune: *„Acesta este qadar-ul lui Allah"*, expresia îl cuprinde și pe qaḍā'. Dar dacă ambele sunt menționate împreună, fiecare are propriul său sens.

Al-taqdīr este ceea ce Allah Preaînaltul a stabilit din veșnicie că va exista în creația Sa.

Iar al-qaḍā' este ceea ce Allah Preaslăvitul și Preaînaltul hotărăște în creația Sa prin aducere în existență, nimicire sau schimbare. Pe această bază, al-taqdīr este anterior.

Dacă cineva întreabă: cum spunem că al-qaḍā' este ceea ce Allah hotărăște în creația Sa prin aducere în existență, nimicire sau schimbare și că al-qadar îl precedă atunci când cele două sunt menționate împreună, de vreme ce aceasta pare să contrazică spusele Lui Preaînaltului:

Textul arab al versetului integral

﴿ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ شَرِيكٌ فِى ٱلْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَىْءٍ فَقَدَّرَهُۥ تَقْدِيرًا﴾

„Și a creat fiecare lucru și l-a măsurat cu o măsurare deplină" **(al-Furqān 25:2),**

al căror sens aparent este că măsurarea vine după creare?

Răspunsul poate fi dat în unul dintre două feluri:

Fie spunem că aceasta ține de ordinea menționării în vorbire, nu de ordinea reală a sensurilor, iar creația a fost menționată înaintea măsurării pentru ca finalurile versetelor să se armonizeze.

Nu vezi că Mūsā este mai virtuos decât Hārūn, dar Hārūn este menționat înaintea lui în Sūrat Ṭā-Hā, în cuvintele despre vrăjitori:

Textul arab al versetului integral

﴿فَأُلْقِيَ ٱلسَّحَرَةُ سُجَّدًا قَالُوٓاْ ءَامَنَّا بِرَبِّ هَٰرُونَ وَمُوسَىٰ﴾

„Atunci vrăjitorii au fost aruncați în prosternare. Ei au spus: «Credem în Rabb-ul lui Hārūn și al lui Mūsā»”
(Ṭā-Hā 20:70),

pentru armonizarea finalurilor versetelor?

Aceasta nu arată că cel menționat mai târziu în formulare este și mai târziu în rang.

Sau spunem că al-taqdīr de aici are sensul de al-taswiyah - proporționare și formare -, adică El a creat lucrul într-o măsură determinată, asemenea cuvintelor Lui Preaînaltului:

Textul arab al versetului integral

﴿ٱلَّذِى خَلَقَ فَسَوَّىٰ﴾

„Cel care a creat și a proporționat”
(al-Aʿlā 87:2).

Astfel, al-taqdīr are sensul de al-taswiyah.

Acest sens este mai apropiat decât primul, pentru că se potrivește pe deplin cu spusele Lui Preaînaltului: *„Cel care a creat și a proporționat”*; astfel nu mai există nicio dificultate.

Credința în al-Qadar este obligatorie, iar rangul ei în dīn este că reprezintă unul dintre cei șase stâlpi ai īmān-ului. Profetul ﷺ i-a răspuns lui Jibrīl, atunci când acesta l-a întrebat ce este īmān-ul: *„Să crezi în Allah, în îngerii Săi, în cărțile Sale, în mesagerii Săi, în Ziua de Apoi și să crezi în al-Qadar, binele și răul lui”*[127].

Credința în al-Qadar are mai multe foloase, dintre care:

Întâi: face parte din desăvârșirea īmān-ului, iar īmān-ul nu este complet fără aceasta.

127 Relatat de Muslim (8), de la ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, în ḥadīth-ul lui Jibrīl despre stâlpii credinței.

Al doilea: face parte din desăvârșirea credinței în rubūbiyyah, pentru că qadar-ul lui Allah se numără printre faptele Sale.

Al treilea: omul își întoarce treburile către Rabb-ul său; pentru că, atunci când știe că fiecare lucru este prin qaḍā'-ul și qadar-ul Lui, se va întoarce la Allah pentru îndepărtarea și ridicarea necazului, va atribui Lui ușurarea și binele și va ști că acestea sunt din harul lui Allah asupra lui.

Al patrulea: omul își cunoaște propria măsură și nu se mândrește atunci când face un bine.

Al cincilea: nenorocirile devin mai ușoare pentru rob; deoarece, dacă omul știe că ele vin de la Allah, nenorocirea îi devine mai ușoară. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۗ وَمَن يُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ﴾

„Iar cine crede în Allah, El îi călăuzește inima"
(al-Taghābun 64:11).

ʿAlqamah - Allah să aibă milă de el - a spus: *„Este omul asupra căruia cade o nenorocire, iar el știe că ea este de la Allah, astfel încât este mulțumit și se supune."*

Al șaselea: atribuirea binecuvântărilor Celui care le-a dăruit. Dacă nu crezi în qadar, vei atribui binecuvântările celui prin a cărui mână au ajuns la tine. Acest lucru se întâlnește mult la cei care caută apropierea de regi, prinți și miniștri; când primesc de la ei ceea ce doresc, le atribuie lor meritul și uită harul Creatorului, Preaslăvit fie El.

Este adevărat că omul trebuie să le mulțumească oamenilor, conform spuselor Profetului ﷺ: *„Cine vă face un bine,*

răsplătiți-l”[128].

Dar el trebuie să știe că originea și temelia întregului merit este harul lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul, care l-a făcut să ajungă prin mâna acestui om.

Al șaptelea: prin qadar, omul ajunge să cunoască înțelepciunea lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul. Când privește acest univers și schimbările uimitoare care au loc în el, cunoaște prin aceasta înțelepciunea lui Allah. Cel care uită qaḍāʾ-ul și qadar-ul nu dobândește această roadă.

„Binele și răul lui” (1)...

(1) Binele este ceea ce se potrivește naturii omului, astfel încât îi aduce un bine, ușurare ori bucurie; toate acestea sunt de la Allah Preaputernicul și Preaînaltul.

Iar răul din lucrurile decretate este ceea ce nu se potrivește naturii omului, astfel încât îi provoacă vătămare ori pagubă.

Dar, dacă se întreabă: cum se poate spune că în qadar-ul lui Allah există rău, de vreme ce Profetul ﷺ a spus: *„Răul nu Îți este atribuit”*?[129]

Răspunsul este că răul din qadar nu este rău din perspectiva faptului că Allah îl decretează, ci din perspectiva lucrului decretat. Avem qadar, adică actul de decretare, și maqdūr, adică lucrul decretat, după cum avem creare și lucru creat, voință și lucru voit. Din perspectiva decretării lui Allah, el nu este rău, ci este bine, chiar dacă lucrul nu se potrivește omului, îl rănește ori îi provoacă pagubă. Dar din perspectiva lucrului decretat spunem că acesta poate fi bine sau rău. Prin urmare, *„qadar-ul, binele și răul lui”* înseamnă binele și răul lucrului decretat.

---

128 Relatat de Aḥmad (2/68), Abū Dāwūd (1672), Ibn Ḥibbān (8/199), al-Nasāʾī (5/82) și al-Ḥākim (1/412). Al-Ḥākim l-a declarat autentic după condițiile celor doi Shaykhi, al-Dhahabī a fost de acord, iar al-Albānī l-a autentificat în al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (254) și Irwāʾ al-Ghalīl (1617).

129 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (1/70): Muslim (771), de la ʿAlī ibn Abī Ṭālib.

Dăm ca exemplu cuvintele Lui Preaînaltului:

Textul arab al versetului integral

﴿ظَهَرَ ٱلْفَسَادُ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِى ٱلنَّاسِ لِيُذِيقَهُم بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

„Stricăciunea a apărut pe uscat și pe mare din cauza a ceea ce au câștigat mâinile oamenilor, pentru ca El să-i facă să guste o parte din ceea ce au făcut"
(al-Rūm 30:41).

În acest verset, Allah Preaputernicul și Preaînaltul a arătat stricăciunea apărută, cauza ei și scopul ei. Stricăciunea este rău, cauza ei este fapta rea a omului, iar scopul este:

Textul arab al versetului integral

﴿ظَهَرَ ٱلْفَسَادُ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِى ٱلنَّاسِ لِيُذِيقَهُم بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

„pentru ca El să-i facă să guste o parte din ceea ce au făcut, poate se vor întoarce"
(al-Rūm 30:41).

Apariția stricăciunii pe uscat și pe mare conține o înțelepciune. Stricăciunea însăși este rea, dar are o înțelepciune măreață prin care decretarea ei este bună.

La fel, păcatele și kufr-ul sunt rele și se află în qadar-ul lui Allah, dar pentru o înțelepciune măreață. Dacă nu ar exista aceasta, legile revelate ar deveni lipsite de sens; iar dacă nu ar exista aceasta, crearea oamenilor ar fi fost fără scop.

Credința în qadar, binele și răul lui, nu implică faptul că trebuie să fim mulțumiți de fiecare maqdūr. Lucrul decretat se împarte în kawniyy și shar'iyy.

Maqdūr-ul kawniyy: dacă Allah îți decretează un lucru neplăcut, acesta trebuie să se întâmple, fie că ești mulțumit, fie că refuzi.

Maqdūr-ul sharʿiyy: omul poate să îl împlinească sau poate să nu îl împlinească. Cât despre a fi mulțumit de lucrul însuși, aici există detaliere:
Dacă este ascultare față de Allah, este obligatoriu să fim mulțumiți de ea. Dacă este păcat, este obligatoriu să îl detestăm, să îl urâm și să lucrăm pentru înlăturarea lui, după cum Allah Preaputernicul și Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى ٱلْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ ۚ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ﴾

„Să fie dintre voi o comunitate care cheamă la bine, poruncește ceea ce este cunoscut ca bine și oprește ceea ce este rău; aceștia sunt cei izbânditori”
(Āl ʿImrān 3:104).

Pe această bază, trebuie să credem în tot ceea ce este hotărât, din perspectiva faptului că este qaḍāʾ-ul lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul. Dar din perspectiva lucrului hotărât în sine, uneori suntem mulțumiți de el și alteori nu. Dacă de la o persoană apare kufr, nu suntem mulțumiți de kufr-ul ei, însă acceptăm faptul că Allah a făcut ca acesta să aibă loc.

* * *

Capitol

Despre treptele credinței în al-Qadar

Capitol

Credința în al-Qadar are două trepte, iar fiecare treaptă cuprinde două lucruri (1). Prima treaptă este credința că Allah a știut ceea ce făpturile vor face (2), prin cunoașterea Sa veche, fără început (3)...

(1) Autorul a făcut această împărțire din cauza divergenței existente în această chestiune, pentru că disputa privitoare la qadar nu cuprinde toate treptele lui. Capitolul qadar-ului se numără printre cele mai dificile capitole ale cunoașterii și dīn-ului pentru om, iar disputa asupra lui exista încă din vremea Ṣaḥābah - Allah să fie mulțumit de ei. Totuși, nu este dificil pentru cel care dorește adevărul.

(2) Cuvintele lui: *„Prima treaptă este credința că Allah a știut ceea ce făpturile vor face"*. Autorul nu a menționat că Allah știe ceea ce El Însuși va face, fiindcă asupra acestei chestiuni nu există dispută. El a menționat ceea ce este disputat: știe Allah ceea ce făpturile vor face sau nu știe decât după ce fapta a apărut de la ele?

Madhhab-ul Salaf-ului și al imamilor este că Allah Preaînaltul cunoaște aceasta.

(3) *„Vechi"* în terminologia lor înseamnă ceea ce nu are început, adică Allah nu a încetat niciodată, în trecutul fără început, să cunoască ceea ce vor face făpturile. Spre deosebire de *„vechi"* în limbă, unde poate însemna ceva vechi în mod relativ, precum în cuvintele Lui Preaînaltului:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱلْقَمَرَ قَدَّرْنَٰهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَٱلْعُرْجُونِ ٱلْقَدِيمِ﴾

„până când se întoarce asemenea curmei vechi"
(Yā-Sīn 36:39).

Este cunoscut că tulpina curmalului nu este veșnică fără început, ci este veche raportat la ceea ce vine după ea.

Allah Preaînaltul este descris ca știind ceea ce făpturile vor face prin cunoașterea Sa veche și eternă, al cărei început nu există. El, Preaslăvitul și Preaînaltul, știe că acest om va face cutare lucru în cutare zi și în cutare loc, prin cunoașterea Sa veche, fără început. Trebuie deci să credem aceasta.

Dovada pentru aceasta se află în Qur'ān, Sunnah și rațiune.

Cât despre Qur'ān, cât de numeroase sunt versetele care afirmă generalitatea cunoașterii lui Allah, precum:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَا تَتَمَنَّوْا۟ مَا فَضَّلَ ٱللَّهُ بِهِۦ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا ٱكْتَسَبُوا۟ ۖ وَلِلنِّسَآءِ نَصِيبٌ مِّمَّا ٱكْتَسَبْنَ ۚ وَسْـَٔلُوا۟ ٱللَّهَ مِن فَضْلِهِۦٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمًا﴾

„Cu adevărat, Allah este Cunoscător al fiecărui lucru"
(al-Nisāʾ 4:32),

Textul arab al versetului integral

﴿ٱلَّذِينَ يَحْمِلُونَ ٱلْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُۥ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِۦ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَىْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَٱغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا۟ وَٱتَّبَعُوا۟ سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ ٱلْجَحِيمِ﴾

„Rabb-ul nostru, Tu ai cuprins fiecare lucru în îndurare și cunoaștere"
(Ghāfir 40:7) și:

Textul arab al versetului integral

﴿ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ وَمِنَ ٱلْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ ٱلْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَىْءٍ عِلْمًۢا﴾

„ca să știți că Allah este Atotputernic asupra fiecărui lucru" **(al-Ṭalāq 65:12),**

și multe alte versete care nu pot fi numărate din pricina mulțimii lor.

Cât despre Sunnah, Mesagerul ﷺ a informat că Allah a scris decretele făpturilor cu cincizeci de mii de ani înainte de a crea cerurile și pământul, că ceea ce l-a atins pe om nu putea să îl ocolească, iar ceea ce l-a ocolit nu putea să îl atingă, și că penele s-au uscat și foile au fost strânse. Ḥadīth-urile despre aceasta sunt numeroase.

Cât despre rațiune, este cunoscut rațional că Allah Preaînaltul este Creatorul, iar tot ceea ce se află în afară de El este creat. Este necesar rațional ca Creatorul să Își cunoască făptura. Allah Preaînaltul a indicat aceasta în cuvintele:

Textul arab al versetului integral

﴿أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ﴾

„Oare Cel care a creat nu știe, când El este al-Laṭīf, al-Khabīr?" **(al-Mulk 67:14).**

Astfel, Qur'ān-ul, Sunnah și rațiunea arată toate că Allah Preaînaltul știe ceea ce făpturile vor face prin cunoașterea Sa fără început.

„Cu care El este descris de la început și pentru totdeauna" (1)...

(1) Cuvintele lui: *„cu care El este descris de la început și pentru totdeauna"*: faptul că este descris cu această cunoaștere

dintotdeauna neagă ignoranța, iar faptul că este descris cu ea pentru totdeauna neagă uitarea.

De aceea, cunoașterea lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul nu este precedată de ignoranță și nici urmată de uitare.
Așa cum Mūsā i-a spus lui Firʿawn:

Textul arab al versetului integral

﴿قَالَ عِلْمُهَا عِندَ رَبِّي فِي كِتَٰبٍ ۖ لَّا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنسَى﴾

„Cunoașterea despre ele este la Rabb-ul meu într-o Carte. Rabb-ul meu nu greșește și nu uită”
(Ṭā-Hā 20:52),

spre deosebire de cunoașterea creaturii, care este precedată de ignoranță și urmată de uitare.

Așadar, trebuie să credem că Allah știe ceea ce făpturile vor face printr-o cunoaștere anterioară, cu care este descris dintotdeauna și pentru totdeauna.

„El a cunoscut toate stările lor: ascultările, păcatele, rizq-urile și termenele vieții lor (1). Apoi Allah a scris în al-Lawḥ al-Maḥfūẓ decretele creației (2)”...

(1) Dovada este ceea ce s-a stabilit în al-Ṣaḥīḥayn de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd - Allah să fie mulțumit de el -, care a spus: Mesagerul lui Allah ﷺ, cel sincer și confirmat ca sincer, ne-a spus: *„Crearea fiecăruia dintre voi este adunată în pântecele mamei sale...”* și a menționat etapele fătului. În ḥadīth se spune: *„Apoi Allah trimite un înger, căruia i se poruncesc patru cuvinte și i se spune: scrie fapta lui, rizq-ul lui, termenul lui și dacă este nefericit sau fericit...”* și a menționat restul ḥadīth-ului[130].

Allah știe toate acestea înainte de a-l crea pe om.

Ascultările noastre Îi sunt cunoscute lui Allah, păcatele noastre Îi sunt cunoscute, rizq-urile noastre Îi sunt cunoscute și termenele

130 Relatat de al-Bukhārī (328) și Muslim (2643), de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd.

noastre Îi sunt cunoscute. Dacă omul moare dintr-o cauză cunoscută sau fără o cauză cunoscută nouă, aceasta este cunoscută lui Allah și nu Îi este ascunsă. Spre deosebire de cunoașterea omului despre propriul termen: el nu își cunoaște termenul, nu știe unde va muri, când va muri, din ce cauză va muri și nici în ce stare va muri. Îl rugăm pe Allah Preaînaltul pentru un sfârșit bun.

Acesta este primul lucru din prima treaptă.

(2) Acesta este al doilea lucru din prima treaptă: Allah a scris în al-Lawḥ al-Maḥfūẓ decretele creației.

Al-Lawḥ al-Maḥfūẓ: nu cunoaștem natura lui și din ce este făcut - din lemn, fier, aur, argint ori smarald? Allah știe cel mai bine. Noi credem numai că există un Table în care Allah a scris decretele fiecărui lucru. Nu avem dreptul să cercetăm dincolo de aceasta. Dar, dacă în Qur'ān și Sunnah vine ceva care ne arată o caracteristică a lui, este obligatoriu să credem acea informație.

Este descris ca *„păzit"* deoarece, în primul rând, este păzit de mâinile făpturilor, astfel încât nimeni nu poate adăuga niciodată ceva în el; și, în al doilea rând, este păzit de schimbare. Allah Preaputernicul și Preaînaltul nu schimbă nimic din el, pentru că l-a scris pe baza cunoașterii Sale, după cum va menționa autorul. De aceea Shaykh al-Islām - Allah să aibă milă de el - a spus: *„Ceea ce este scris în al-Lawḥ al-Maḥfūẓ nu se schimbă niciodată."* Schimbarea are loc numai în scrierile aflate în mâinile îngerilor.

Cuvintele sale *„decretele creației"* înseamnă decretele tuturor făpturilor. Sensul aparent al textelor este că aceasta cuprinde ceea ce face omul și ceea ce fac animalele și că este general și cuprinzător.

Dar această scriere este generală sau detaliată?

Putem spune că nu afirmăm cu certitudine că este detaliată ori generală.

De exemplu, Qur'ān-ul cel nobil: este scris în al-Lawḥ al-Maḥfūẓ cu aceste versete și litere sau ceea ce este scris în Table este menționarea lui, faptul că va fi revelat lui Muḥammad ﷺ și că va fi lumină și călăuzire pentru oameni, și lucruri asemănătoare?

Există două posibilități. Dacă privim sensul aparent al textelor, spunem că sensul lor aparent este că întregul Qurʾān este scris în mod general și detaliat. Dacă privim faptul că Allah Preaslăvitul și Preaînaltul vorbește Qurʾān-ul atunci când acesta este revelat, spunem că ceea ce a fost scris în al-Lawḥ al-Maḥfūẓ este menționarea Qurʾān-ului; iar faptul că menționarea lui se află în al-Lawḥ al-Maḥfūẓ nu implică faptul că textul lui a fost scris acolo. Allah Preaînaltul spune despre Qurʾān:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِنَّهُۥ لَفِى زُبُرِ ٱلْأَوَّلِينَ﴾

„Și cu adevărat el este în Scripturile celor dintâi”
(al-Shuʿarāʾ 26:196),

adică în cărțile celor dintâi. Este cunoscut că textul Qurʾān-ului nu se afla în cărțile anterioare, ci se afla menționarea lui. La fel putem spune despre cuvintele Lui Preaînaltului:

Textul arab al pasajului integral

﴿بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَّجِيدٌ فِى لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ﴾

„Ba este un Qurʾān glorios, într-un Table păzit”
(al-Burūj 85:21-22),

adică menționarea lui se află în acel Table.

Important este să credem că decretele creației sunt scrise în al-Lawḥ al-Maḥfūẓ și că ceea ce este scris în acest Table nu se schimbă, deoarece Allah i-a poruncit să scrie ceea ce va exista până în Ziua Învierii.

„Primul lucru pe care Allah l-a creat a fost Condeiul. El i-a spus: «Scrie!» Acesta a spus: «Ce să scriu?»” (1)...

(1) Cuvintele lui: *„Primul lucru pe care Allah l-a creat a fost Condeiul; El i-a spus: «Scrie!»”* - Allah i-a poruncit să scrie, deși condeiul este un obiect neînsuflețit.

Cum poate fi adresată vorbirea unui obiect neînsuflețit?

Răspunsul este că, în raport cu Allah, obiectul neînsufleţit este capabil să înţeleagă şi i se poate adresa vorbirea. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿ثُمَّ ٱسْتَوَىٰٓ إِلَى ٱلسَّمَآءِ وَهِىَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ٱئْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَآ أَتَيْنَا طَآئِعِينَ﴾

„Apoi S-a îndreptat către cer, care era fum, și i-a spus lui și pământului: «Veniți de voie sau fără voie!» Ele au spus: «Venim de bunăvoie»"
(Fuṣṣilat 41:11).

El le-a adresat vorbirea, iar acesta a fost răspunsul lor. Răspunsul a venit chiar la pluralul folosit pentru ființe raționale - *„de bunăvoie"* - și nu la forma feminină a lucrurilor neînsufleţite. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿قُلْنَا يَٰنَارُ كُونِى بَرْدًا وَسَلَٰمًا عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ﴾

„Am spus: «O, focule! Fii răcoare și pace pentru Ibrāhīm»"
(al-Anbiyāʾ 21:69),

și focul a devenit astfel.
Și spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُۥدَ مِنَّا فَضْلًا ۖ يَٰجِبَالُ أَوِّبِى مَعَهُۥ وَٱلطَّيْرَ ۖ وَأَلَنَّا لَهُ ٱلْحَدِيدَ﴾

„O, munților! Repetați lauda împreună cu el, și voi, păsărilor!"
(Sabaʾ 34:10),

iar munții repetau împreună cu el.

Concluzia este că Allah a poruncit Condeiului să scrie, iar Condeiul s-a supus. Dar pentru el nu era limpede ce să scrie, deoarece porunca era generală, așa că a spus: *„Ce să scriu?"*, adică: ce anume să scriu?

„El a spus (1): «Scrie ceea ce va exista până în Ziua Învierii» (2). Ceea ce l-a atins pe om nu putea să îl ocolească, iar ceea ce l-a ocolit nu putea să îl atingă (3)"...

(1) Adică Allah.

(2) *„Scrie ceea ce va exista până în Ziua Învierii"*: Condeiul a scris, la porunca lui Allah, ceea ce va exista până în Ziua Învierii.

Privește cum Condeiul a știut ce va exista până în Ziua Învierii și a scris aceasta, pentru că porunca lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul nu poate fi respinsă.

Cuvintele *„ceea ce va exista până în Ziua Învierii"* cuprind atât ceea ce se numără printre faptele lui Allah Preaînaltul, cât și ceea ce se numără printre faptele făpturilor.

(3) Dacă crezi această propoziție, te liniștești: ceea ce l-a atins pe om nu putea niciodată să îl ocolească.

Sensul expresiei *„ceea ce l-a atins"* poate fi: ceea ce a fost decretat să îl atingă nu putea să îl ocolească; și poate fi: ceea ce l-a atins în fapt nu putea, odată produs, să fi fost altfel, chiar dacă omul și-ar fi dorit. Ambele sensuri sunt corecte și nu se contrazic.

„Iar ceea ce l-a ocolit nu putea să îl atingă": adică ceea ce a fost decretat să îl ocolească nu putea să îl atingă; sau sensul este că ceea ce l-a ocolit în fapt, fiind cunoscut că nu l-a atins, nu putea apoi să îl fi atins, chiar dacă omul și-ar fi dorit. Ambele sensuri sunt corecte și nu se contrazic.

„Condeiele s-au uscat (1) și foile au fost strânse (2), după cum (3) a spus Preaslăvitul: «Oare nu știi (4) că Allah cunoaște ceea ce este în cer și pe pământ? (5) Cu adevărat, aceasta este într-o Carte (6). Cu adevărat, aceasta Îi este ușor lui Allah (7)»"...

(1) *„Condeiele"* sunt condeiele qadar-ului cu care Allah a scris decretele; ele s-au uscat și scrierea s-a încheiat.

(2) *„Și foile au fost strânse"*: aceasta este o expresie care arată că lucrul s-a încheiat.

În Ṣaḥīḥ Muslim[131], de la Jābir - Allah să fie mulțumit de el -, se relatează că Surāqah ibn Mālik ibn Juʿshum a venit și a spus: *„O, Mesager al lui Allah! Lămurește-ne dīn-ul nostru ca și cum am fi fost creați chiar acum. În ce privință sunt faptele de astăzi: în ceea ce condeiele s-au uscat și decretele au curs deja, sau în ceea ce urmează?"* El a spus: *„Nu, ci în ceea ce condeiele s-au uscat și decretele au curs deja."* El a spus: *„Atunci pentru ce să mai lucrăm?"* El a răspuns: *„Lucrați, căci fiecăruia îi este ușurat ceea ce i-a fost pregătit."*

(3) *„După cum"*: particula de comparație dintr-o astfel de formulare are aici sens cauzal, adică *„deoarece"*.

(4) *„Oare nu știi?"* - adică tu, cel căruia i se adresează vorbirea.

(5) *„Că Allah cunoaște ceea ce este în cer și pe pământ"*: aceasta este generală și cuprinde cunoașterea lucrurilor care se află în ele, a însușirilor, faptelor și stărilor lor.

(6) *„Cu adevărat, aceasta este într-o Carte"*: aceasta este al-Lawḥ al-Maḥfūẓ.

(7) *„Cu adevărat, aceasta Îi este ușor lui Allah"*: adică scrierea este un lucru ușor pentru Allah.

Și El a spus: *„Nicio nenorocire nu lovește pământul (1) și nici pe voi înșivă (2) fără să fie într-o Carte (3), înainte ca Noi să o aducem în existență. Cu adevărat, aceasta Îi este ușor lui Allah."* Această decretare, care urmează cunoașterii Lui Preaslăvitul, se găsește în anumite locuri atât în mod general, cât și detaliat. El a scris în al-Lawḥ al-Maḥfūẓ ceea ce a voit; iar când creează trupul fătului, înainte de insuflarea sufletului în el, trimite la el un înger căruia i se poruncesc patru cuvinte. I se spune: scrie rizq-ul lui, fapta lui, și dacă va fi nefericit sau fericit, și lucruri asemănătoare (4)...

(1) *„Pe pământ"*: precum seceta, cutremurele, inundațiile și altele asemenea.

(2) *„Și nici pe voi înșivă"*: precum boala, epidemiile nimicitoare și alte asemenea lucruri.

(3) *„Fără să fie într-o Carte"*: adică în al-Lawḥ al-Maḥfūẓ.

131 Relatat de Muslim (2648).

(4) *„Înainte ca Noi să o aducem în existență”*: adică înainte să o creăm. Pronumele din *„să o aducem în existență”* poate reveni la nenorocire, poate reveni la suflete și poate reveni la pământ; toate aceste sensuri sunt corecte. Nenorocirea a fost scrisă înainte ca Allah Preaputernicul și Preaînaltul să o creeze, înainte să creeze sufletul asupra căruia cade nenorocirea și înainte să creeze pământul.

În Ṣaḥīḥ Muslim[132], de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr, Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

„Allah a scris decretele făpturilor cu cincizeci de mii de ani înainte de a crea cerurile și pământul.”

El a spus: *„Iar Tronul Său era deasupra apei.”*

(5) Cuvintele sale *„în anumite locuri”* înseamnă locuri în afară de al-Lawḥ al-Maḥfūẓ, potrivit cu ceea ce Allah a voit. *„Iar când creează trupul fătului, înainte de insuflarea sufletului în el, trimite la el un înger căruia i se poruncesc patru cuvinte și i se spune: scrie rizq-ul lui, termenul lui, fapta lui și dacă este nefericit sau fericit, și lucruri asemănătoare.”*

Acestea sunt două locuri: primul este al-Lawḥ al-Maḥfūẓ, iar dovada lui și detalierea discuției despre el au fost prezentate.

Al doilea este scrierea ʿumriyyah, scrierea vieții, care are loc pentru făt în pântecele mamei sale. Dovada ei a fost prezentată în ḥadīth-ul lui Ibn Masʿūd - Allah să fie mulțumit de el[133].

132 Relatat de Muslim (2653).

133 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/196); relatarea se află în cele două Ṣaḥīḥ-uri.

Al treilea loc este ceea ce autorul a indicat prin cuvintele *„și lucruri asemănătoare”*: decretarea anuală care are loc în Laylat al-Qadr. În Laylat al-Qadr se scrie ceea ce va fi în acel an, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ أَمْرًا مِّنْ عِندِنَآ ۚ إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ﴾

„În ea se hotărăște fiecare lucru înțelept, ca poruncă de la Noi. Cu adevărat, Noi suntem cei care trimit”
(al-Dukhān 44:4-5).

Această treaptă a decretării era negată în vechime de extremiștii Qadariyyah, iar cei care o neagă astăzi sunt puțini (1). Cât despre a doua treaptă (2), ea este voința lui Allah care se împlinește și puterea Sa atotcuprinzătoare. Aceasta înseamnă să crezi că ceea ce Allah voiește se întâmplă, iar ceea ce nu voiește nu se întâmplă, și că nicio mișcare și nicio nemișcare în ceruri sau pe pământ nu există decât prin voința lui Allah Preaslăvitul (3)...

(1) *„Această decretare”* înseamnă cunoașterea și scrierea. Extremiștii Qadariyyah din vechime le negau și spuneau că Allah nu cunoaște faptele robului decât după ce acestea au apărut și că ele nu au fost scrise. Spuneau că lucrul este *„nou”*, adică începe abia când se produce. Dar Qadariyyah de mai târziu au recunoscut cunoașterea și scrierea și au negat voința și creația, în ceea ce privește faptele făpturilor.

Cât despre faptele lui Allah, nimeni nu neagă faptul că Allah le cunoaște înainte ca ele să aibă loc.

Cei care neagă cunoașterea lui Allah asupra faptelor robului au, în Sharīʿah, judecata de necredincioși, deoarece ei dezmint cuvintele lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا تَدَايَنتُم بِدَيۡنٍ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمّٗى
فَٱكۡتُبُوهُۚ وَلۡيَكۡتُب بَّيۡنَكُمۡ كَاتِۢبُۢ بِٱلۡعَدۡلِۚ وَلَا يَأۡبَ
كَاتِۢبٌ أَن يَكۡتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ ٱللَّهُۚ فَلۡيَكۡتُبۡ وَلۡيُمۡلِلِ ٱلَّذِي
عَلَيۡهِ ٱلۡحَقُّ وَلۡيَتَّقِ ٱللَّهَ رَبَّهُۥ وَلَا يَبۡخَسۡ مِنۡهُ شَيۡـٔٗاۚ فَإِن
كَانَ ٱلَّذِي عَلَيۡهِ ٱلۡحَقُّ سَفِيهًا أَوۡ ضَعِيفًا أَوۡ لَا يَسۡتَطِيعُ أَن
يُمِلَّ هُوَ فَلۡيُمۡلِلۡ وَلِيُّهُۥ بِٱلۡعَدۡلِۚ وَٱسۡتَشۡهِدُواْ شَهِيدَيۡنِ مِن
رِّجَالِكُمۡۖ فَإِن لَّمۡ يَكُونَا رَجُلَيۡنِ فَرَجُلٞ وَٱمۡرَأَتَانِ مِمَّن
تَرۡضَوۡنَ مِنَ ٱلشُّهَدَآءِ أَن تَضِلَّ إِحۡدَىٰهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحۡدَىٰهُمَا
ٱلۡأُخۡرَىٰۚ وَلَا يَأۡبَ ٱلشُّهَدَآءُ إِذَا مَا دُعُواْۚ وَلَا تَسۡـَٔمُوٓاْ
أَن تَكۡتُبُوهُ صَغِيرًا أَوۡ كَبِيرًا إِلَىٰٓ أَجَلِهِۦۚ ذَٰلِكُمۡ أَقۡسَطُ
عِندَ ٱللَّهِ وَأَقۡوَمُ لِلشَّهَٰدَةِ وَأَدۡنَىٰٓ أَلَّا تَرۡتَابُوٓاْۖ إِلَّآ أَن تَكُونَ

تِجَٰرَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا
تَكْتُبُوهَا ۗ وَأَشْهِدُوٓا۟ إِذَا تَبَايَعْتُمْ ۚ وَلَا يُضَآرَّ كَاتِبٌ وَلَا
شَهِيدٌ ۚ وَإِن تَفْعَلُوا۟ فَإِنَّهُۥ فُسُوقٌۢ بِكُمْ ۗ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۗ وَيُعَلِّمُكُمُ
ٱللَّهُ ۗ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾

„Iar Allah este Cunoscător al fiecărui lucru”
(al-Baqarah 2:282)

și alte versete și contrazic ceea ce este cunoscut în mod necesar din dīn.

(2) Adică a doua dintre treptele credinței în al-Qadar.

(3) Adică să crezi că voința lui Allah se împlinește în fiecare lucru, fie că este legat de faptele Sale, fie de faptele făpturilor, și că puterea Sa cuprinde totul. Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿أَوَلَمْ يَسِيرُواْ فِى ٱلْأَرْضِ فَيَنظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ
ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَكَانُوٓاْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً ۚ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ
لِيُعْجِزَهُۥ مِن شَىْءٍ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ إِنَّهُۥ
كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا﴾

„Nimic din ceruri și de pe pământ nu Îl poate face pe Allah neputincios. Cu adevărat, El este Atotcunoscător, Atotputernic" **(Fāțir 35:44)**.

(4) Această treaptă cuprinde două lucruri: al-mashī'ah - voința - și al-khalq - creația.

Cât despre al-mashī'ah, trebuie să credem că voința lui Allah Preaînaltul se împlinește în fiecare lucru și că puterea Sa cuprinde fiecare lucru dintre faptele Sale și faptele făpturilor.

Cât despre faptul că ea cuprinde faptele Sale, acest lucru este evident.

Iar faptul că ea cuprinde faptele făpturilor este pentru că toate făpturile sunt proprietatea lui Allah Preaînaltul, iar în stăpânirea Sa nu poate exista decât ceea ce El voiește.

Dovada pentru aceasta este:

Cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿قُلْ فَلِلَّهِ ٱلْحُجَّةُ ٱلْبَٰلِغَةُ ۖ فَلَوْ شَآءَ لَهَدَىٰكُمْ أَجْمَعِينَ﴾

„Dacă ar fi voit, v-ar fi călăuzit pe toți”
(al-Anʿām 6:149).

Și cuvântul Lui Preaslăvit:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ ٱلنَّاسَ أُمَّةً وَٰحِدَةً ۖ وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ﴾

„Dacă Rabb-ul tău ar fi voit, i-ar fi făcut pe oameni o singură comunitate”
(Hūd 11:118).

Și cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿تِلْكَ ٱلرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۘ مِّنْهُم مَّن كَلَّمَ
ٱللَّهُ ۖ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَٰتٍ ۚ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ
ٱلْبَيِّنَٰتِ وَأَيَّدْنَٰهُ بِرُوحِ ٱلْقُدُسِ ۗ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا ٱقْتَتَلَ
ٱلَّذِينَ مِنۢ بَعْدِهِم مِّنۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ ٱلْبَيِّنَٰتُ وَلَٰكِنِ
ٱخْتَلَفُوا۟ فَمِنْهُم مَّنْ ءَامَنَ وَمِنْهُم مَّن كَفَرَ ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ
مَا ٱقْتَتَلُوا۟ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ﴾

„Dacă Allah ar fi voit, cei care au venit după ei nu s-ar fi luptat după ce le veniseră dovezile clare. Însă ei s-au deosebit: dintre ei au fost cei care au crezut și dintre ei cei care au tăgăduit. Iar dacă Allah ar fi voit, nu s-ar fi luptat"
(al-Baqarah 2:253).

Aceste versete arată că faptele robilor sunt legate de voința lui Allah.

Și Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

„Iar voi nu voiți decât dacă Allah voiește”
(al-Insān 76:30).

Acest verset arată că voința robului intră sub voința lui Allah și îi urmează.

„În stăpânirea Lui nu se întâmplă nimic pe care El să nu îl voiască (1), iar El, Preaslăvitul, este Atotputernic asupra fiecărui lucru dintre cele existente și cele inexistente (2)”...

(1) Această formulare are nevoie de detaliere: în stăpânirea Lui nu se întâmplă nimic pe care El să nu îl voiască prin voința kawniyyah. Cât despre voința sharʿiyyah, în stăpânirea Lui poate exista ceea ce El nu voiește în acest sens.

Prin urmare, trebuie să împărțim al-irādah în două: irādah kawniyyah și irādah sharʿiyyah.
Irādah kawniyyah are sensul de mashīʾah. Exemplul este cuvântul lui Nūḥ către poporul său:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَا يَنفَعُكُمْ نُصْحِىٓ إِنْ أَرَدتُّ أَنْ أَنصَحَ لَكُمْ إِن كَانَ ٱللَّهُ يُرِيدُ أَن يُغْوِيَكُمْ ۚ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾

„Sfatul meu nu vă va folosi, chiar dacă aș dori să vă sfătuiesc, dacă Allah voiește să vă lase să rătăciți”
(Hūd 11:34).

Irādah sharʿiyyah are sensul de iubire, precum în cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱللَّهُ يُرِيدُ أَن يَتُوبَ عَلَيۡكُمۡ وَيُرِيدُ ٱلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ ٱلشَّهَوَٰتِ أَن تَمِيلُواْ مَيۡلًا عَظِيمًا﴾

„Allah voiește să primească pocăința voastră” **(al-Nisāʾ 4:27).**

Cele două voințe se deosebesc atât în ceea ce privește obiectul lor, cât și în ceea ce privește rezultatul lor necesar.

În ceea ce privește obiectul: irādah kawniyyah se leagă de ceea ce s-a întâmplat, fie că Allah îl iubește, fie că îl urăște; irādah sharʿiyyah se leagă de ceea ce Allah iubește, fie că acel lucru are loc, fie că nu are loc.

În ceea ce privește rezultatul: în irādah kawniyyah este necesar ca lucrul voit să aibă loc; în irādah sharʿiyyah nu este necesar ca lucrul voit să aibă loc.

Pe această bază, cuvintele autorului *„în stăpânirea Lui nu se întâmplă nimic pe care El să nu îl voiască”* se referă la irādah kawniyyah.

Dacă cineva întreabă: păcatele sunt voite de Allah?

Răspunsul este: prin irādah sharʿiyyah nu sunt voite de El, pentru că El nu le iubește; dar prin irādah kawniyyah sunt voite de El, Preaslăvitul, deoarece ele se întâmplă prin voința Sa.

(2) Fiecare lucru se află sub puterea lui Allah: dintre cele existente, El îl poate nimici sau schimba; iar dintre cele inexistente, îl poate aduce în existență.

Puterea se leagă, în ceea ce privește lucrul existent, de aducerea lui în existență, de nimicirea lui sau de schimbarea lui; iar în ceea ce privește lucrul inexistent, de menținerea lui în inexistență sau de aducerea lui în existență.

De exemplu, fiecare lucru existent: Allah este capabil să îl nimicească și este capabil să îl schimbe, adică să îl mute dintr-o stare în alta. Iar fiecare lucru inexistent: Allah este capabil să îl aducă în existență, oricare ar fi acesta, după cum Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يَكَادُ ٱلْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَـٰرَهُمْ ۖ كُلَّمَآ أَضَآءَ لَهُم مَّشَوْا۟ فِيهِ وَإِذَآ أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا۟ ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَـٰرِهِمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ﴾

„Cu adevărat, Allah este Atotputernic asupra fiecărui lucru” **(al-Baqarah 2:20).**

Unii savanți au făcut aici o excepție și au spus: *„cu excepția propriei Sale Esențe, asupra căreia nu are putere”*, pretinzând că rațiunea ar indica aceasta.

Le spunem: ce vrei să spui prin faptul că El *„nu are putere asupra propriei Sale Esențe”*?

Dacă vrei să spui că nu este capabil să Se nimicească sau să Își atribuie o lipsă, suntem de acord cu tine că lui Allah nu I se poate atribui nici lipsă, nici inexistență. Dar nu suntem de acord că acestea se numără printre lucrurile de care se leagă puterea. Puterea se leagă numai de ceea ce este posibil. Cât despre ceea ce este necesar ori imposibil, puterea nu se leagă de ele în primul rând; pentru că ceea ce este necesar are inexistența imposibilă, iar ceea ce este imposibil are existența imposibilă.

Iar dacă prin cuvintele tale că El *„nu are putere asupra propriei Sale Esențe”* vrei să spui că nu este capabil să facă ceea ce voiește, că nu poate veni sau alte asemenea lucruri, aceasta este o eroare. Dimpotrivă, El este capabil de aceasta și o face. Dacă am spune că

nu este capabil de asemenea fapte, aceasta ar fi dintre cele mai mari lipsuri, iar lipsurile sunt imposibile pentru Allah Preaslăvitul.

Prin aceasta se cunoaște că această excepție din generalitatea puterii este nepotrivită în orice interpretare.

Autorul a subliniat aceasta ca răspuns împotriva Qadariyyah, care au spus că Allah nu are putere asupra faptei robului și că robul este independent în lucrarea lui.

Dar textele din Qur'ān și Sunnah despre caracterul atotcuprinzător al puterii lui Allah îi resping.

„Nu există nicio făptură pe pământ sau în cer fără ca Allah, Preaslăvitul, să fie Creatorul ei (1)"...

(1) Aceasta este corectă fără nicio îndoială și are atât dovadă transmisă, cât și dovadă rațională.

Cât despre dovada transmisă, Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ وَكِيلٞ﴾

„Allah este Creatorul fiecărui lucru"
(al-Zumar 39:62).

Și spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿أَمۡ خُلِقُواْ مِنۡ غَيۡرِ شَيۡءٍ أَمۡ هُمُ ٱلۡخَٰلِقُونَ أَمۡ خَلَقُواْ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ﴾

„Au fost ei creați din nimic sau sunt ei înșiși creatorii? Sau au creat ei cerurile și pământul? Ba nu, ei nu au certitudine"
(al-Ṭūr 52:35-36).

Prin urmare, niciun lucru nu poate exista în ceruri sau pe pământ fără ca Allah singur să fie Creatorul lui.

Allah i-a provocat pe adoratorii idolilor cu o provocare pe care ne-a poruncit să o ascultăm: *„O, oameni! S-a dat o pildă, așa că ascultați-o: cei pe care îi chemați în afară de Allah nu vor crea nici măcar o muscă..."* Este cunoscut că cei pe care ei îi cheamă în afară de Allah se află, în concepția lor, la cel mai înalt rang, pentru că i-au luat drept stăpâni. Dacă aceștia, aflați la vârf în concepția lor, sunt incapabili să creeze o muscă, care se numără printre cele mai neînsemnate și slabe făpturi, atunci sunt cu atât mai incapabili să creeze ceva mai mare. Ba Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَٱسْتَمِعُواْ لَهُۥٓ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ
تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَن يَخْلُقُواْ ذُبَابًا وَلَوِ ٱجْتَمَعُواْ لَهُۥ ۖ
وَإِن يَسْلُبْهُمُ ٱلذُّبَابُ شَيْـًٔا لَّا يَسْتَنقِذُوهُ مِنْهُ ۚ ضَعُفَ
ٱلطَّالِبُ وَٱلْمَطْلُوبُ﴾

„Iar dacă musca le-ar lua ceva, nu ar putea să îl recupereze de la ea"
(al-Ḥajj 22:73).

Ei sunt incapabili chiar să se apere de muscă și să își recupereze dreptul de la ea.

Dacă se întreabă: cum poate musca să le ia acestor idoli ceva?

Răspunsul este că unii savanți au spus că aceasta este exprimată ipotetic: presupunând că musca le-ar lua ceva, ei nu ar putea să îl recupereze. Alții au spus că este un fapt real: musca se așază pe acești idoli și suge parfumurile ori substanțele care au fost puse pe ei, iar idolii nu pot scoate înapoi ceea ce musca a absorbit.

Dacă sunt incapabili să se apere pe ei înșiși și să își recupereze propriul drept, atunci sunt și mai incapabili să apere pe altcineva ori să recupereze dreptul altuia.
Important este că Allah Preaînaltul este Creatorul fiecărui lucru și că nu există creator în sensul absolut decât Allah. Este obligatoriu să credem în generalitatea creației lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul și că El este Creatorul fiecărui lucru, inclusiv al faptelor robilor, conform cuvântului Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿قُلْ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ قُلِ ٱللَّهُ ۚ قُلْ
أَفَٱتَّخَذْتُم مِّن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا
ضَرًّا ۚ قُلْ هَلْ يَسْتَوِى ٱلْأَعْمَىٰ وَٱلْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِى
ٱلظُّلُمَٰتُ وَٱلنُّورُ ۗ أَمْ جَعَلُوا۟ لِلَّهِ شُرَكَآءَ خَلَقُوا۟ كَخَلْقِهِۦ
فَتَشَٰبَهَ ٱلْخَلْقُ عَلَيْهِمْ ۚ قُلِ ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَىْءٍ وَهُوَ
ٱلْوَٰحِدُ ٱلْقَهَّٰرُ﴾

„Allah este Creatorul fiecărui lucru”
(al-Raʿd 13:16).

Fapta omului este un *„lucru”*. Și El spune:

Textul arab al versetului integral

﴿ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ شَرِيكٌ فِى ٱلْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَىْءٍ فَقَدَّرَهُۥ تَقْدِيرًا﴾

„A creat fiecare lucru și l-a măsurat cu o măsurare deplină” **(al-Furqān 25:2).**

Versetele despre aceasta sunt numeroase.

Există și un verset specific acestei chestiuni: crearea faptelor robilor.

Ibrāhīm le-a spus poporului său:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ﴾

„Iar Allah v-a creat pe voi și ceea ce faceți” **(al-Ṣāffāt 37:96).**

Particula *„mā”* este aici maṣdariyyah, iar sensul propoziției este: *„v-a creat pe voi și fapta voastră”*. Acesta este un text explicit că fapta omului este creată de Allah Preaînaltul.

Dacă se spune: nu este posibil ca *„mā”* să fie un pronume relativ, iar sensul să fie: *„v-a creat pe voi și a creat ceea ce lucrați”*?

Cum putem atunci spune că versetul este dovadă pentru crearea faptelor robilor, dacă luăm *„mā”* drept pronume relativ?

Răspunsul este că, dacă obiectul lucrat este creat de Allah, rezultă că și acțiunea omului este creată; pentru că obiectul lucrat a ajuns astfel prin acțiunea omului, iar omul este cel care a executat direct acea acțiune asupra lui. Dacă obiectul lucrat este creat de Allah și a apărut prin fapta robului, rezultă că fapta robului este creată. Astfel, versetul constituie dovadă pentru crearea faptelor robilor în ambele interpretări.

Cât despre dovada rațională că faptele robului sunt create de Allah, o explicăm spunând că fapta robului provine din două lucruri: o hotărâre sinceră și o putere deplină.

Exemplul: dacă vreau să fac o anumită faptă, această faptă nu apare până când nu este precedată de două lucruri:

Primul: hotărârea sinceră de a o face, pentru că dacă nu te-ai hotărî, nu ai face-o.

Al doilea: puterea deplină, pentru că dacă nu ai avea putere, nu ai face-o. Cel care a creat în tine această putere este Allah Preaputernicul și Preaînaltul, iar El este Cel care a pus în tine hotărârea. Creatorul cauzei complete este Creatorul efectului produs de ea.

Există și o a doua explicație rațională: fapta este o însușire a celui care o face, iar însușirea urmează celui descris cu ea. După cum omul însuși este creat de Allah, tot astfel faptele lui sunt create, pentru că însușirea urmează celui descris.

Astfel, s-a arătat prin dovadă că fapta omului este creată de Allah și intră în generalitatea creației atât prin dovada transmisă, cât și prin cea rațională. Dovada transmisă este de două feluri, generală și specifică, iar dovada rațională are două explicații.

„Nu există alt creator în afară de El (1)"...

(1) Cuvintele lui: *„Nu există alt creator în afară de El"*:

Dacă spui: această exclusivitate pare să fie contrazisă de faptul că se afirmă și o creare pentru altcineva decât Allah. Cel care face imagini este numit *„creator"* în sensul că produce o formă; ba în ḥadīth[134] a venit expresia: *„Cei care fac imagini vor fi pedepsiți și li se va spune: «Dați viață la ceea ce ați creat»."* Iar Allah Preaputernicul și Preaînaltul spune:

Fragment coranic

﴿فَتَبَارَكَ ٱللَّهُ أَحْسَنُ ٱلْخَٰلِقِينَ﴾

„Binecuvântat fie Allah, Cel mai bun dintre creatori"
(al-Muʾminūn 23:14).

134 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (1/22): al-Bukhārī (5961) și Muslim (2107), de la ʿĀʾishah.

Așadar, există *„creatori”*, dar Allah este Cel mai bun dintre creatori. Care este răspunsul la cuvintele autorului?

Răspunsul este că *„crearea”* pe care o atribuim lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul este aducerea în existență și transformarea unei esențe într-o altă esență. Nimeni nu aduce în existență din nimic decât Allah și nimeni nu transformă o esență într-o altă esență decât Allah Preaputernicul și Preaînaltul. Ceea ce este numit *„creare”* în raport cu o făptură este numai transformarea unui lucru dintr-o formă într-o altă formă. Lemnul, de exemplu, care se afla în copac este transformat de tâmplărie într-o ușă; această transformare într-o ușă poate fi numită *„creare”*, dar nu este crearea proprie Creatorului, adică aducerea în existență din nimic sau schimbarea unei esențe într-o altă esență.

„Și nu există alt Rabb în afară de El (1)”...

(1) Adică Allah singur este Rabb-ul care administrează toate lucrurile; aceasta este o exclusivitate reală.

Dar cineva poate obiecta că în ḥadīth-uri este afirmată rubūbiyyah și pentru altcineva decât Allah.
În ḥadīth-ul despre cămila pierdută, Profetul ﷺ a spus:

„Las-o; ea are burduful ei de apă și încălțările ei, ajunge la apă și mănâncă din copaci până când o găsește rabb-ul ei”

[135], adică stăpânul ei.

Și în unele formulări ale ḥadīth-ului lui Jibrīl se spune: *„până când sclava își va naște rabb-ul”*[136].

Cum împăcăm acestea cu spusele autorului: *„Nu există alt Rabb în afară de El”*?

Spunem că rubūbiyyah lui Allah este generală și desăvârșită. Fiecare lucru Îl are pe Allah drept Rabb și El nu este întrebat despre ceea ce face în creația Sa, pentru că toate faptele Sale sunt îndurare și înțelepciune. De aceea, Allah Preaputernicul și Preaînaltul decretează seceta, boala, moartea și rănile asupra omului și animalului, iar noi spunem că în acestea există

135 Relatat de al-Bukhārī (2429) și Muslim (1722), de la Zayd ibn Khālid al-Juhanī.

136 Relatat de al-Bukhārī (50) și Muslim (9), de la Abū Hurayrah.

desăvârșire și înțelepciune. Cât despre rubūbiyyah unei făpturi asupra alteia, ea este o rubūbiyyah incompletă și limitată, care nu depășește ceea ce se află sub stăpânirea ei, iar omul nici măcar nu dispune de aceasta în mod absolut; dispoziția lui este limitată fie de Sharīʿah, fie de obiceiul acceptat.

„Cu toate acestea, El le-a poruncit robilor să Îl asculte pe El și pe mesagerii Săi și i-a oprit de la neascultarea Lui (1). Iar El, Preaslăvitul, îi iubește pe cei cu taqwā, pe cei care fac bine și pe cei drepți (2)"...

(1) Adică, în ciuda generalității creației și rubūbiyyah Sale, El nu i-a lăsat pe robi fără porunci și nu le-a înlăturat alegerea. Dimpotrivă, le-a poruncit să Îl asculte pe El și pe mesagerii Săi și i-a oprit de la neascultarea Lui.

Porunca Sa este o poruncă asupra unui lucru posibil. Cel căruia i se poruncește este creat de Allah Preaputernicul și Preaînaltul și fapta lui este creată de Allah, însă, cu toate acestea, el primește porunci și interdicții.

Dacă omul ar fi constrâns în fapta sa, porunca adresată lui ar fi o poruncă asupra unui lucru imposibil, iar Allah Preaputernicul și Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا
مَا ٱكْتَسَبَتْ ۗ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ إِن نَّسِينَآ أَوْ أَخْطَأْنَا ۚ رَبَّنَا
وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَآ إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُۥ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِنَا ۚ رَبَّنَا
وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِۦ ۖ وَٱعْفُ عَنَّا وَٱغْفِرْ لَنَا
وَٱرْحَمْنَآ ۚ أَنتَ مَوْلَىٰنَا فَٱنصُرْنَا عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْكَٰفِرِينَ﴾

„Allah nu împovărează niciun suflet decât după capacitatea lui” **(al-Baqarah 2:286)**.

Aceasta arată că oamenii sunt capabili să facă ascultarea și să evite păcatul și că nu sunt forțați asupra acestora.
(2) Adică Allah Preaputernicul și Preaînaltul îi iubește pe cei care fac bine, conform cuvintelor:

Textul arab al versetului integral

﴿وَأَنفِقُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا تُلْقُوا۟ بِأَيْدِيكُمْ إِلَى ٱلتَّهْلُكَةِ ۛ
وَأَحْسِنُوٓا۟ ۛ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ﴾

„Faceți bine; cu adevărat, Allah îi iubește pe cei care fac bine” **(al-Baqarah 2:195)**;

îi iubește pe cei cu taqwā, conform cuvintelor:

Textul arab al versetului integral

﴿كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِندَ ٱللَّهِ وَعِندَ رَسُولِهِۦٓ
إِلَّا ٱلَّذِينَ عَٰهَدتُّمْ عِندَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ ۖ فَمَا ٱسْتَقَٰمُوا۟
لَكُمْ فَٱسْتَقِيمُوا۟ لَهُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُتَّقِينَ﴾

„Atât timp cât ei sunt drepți față de voi, fiți drepți față de ei; cu adevărat, Allah îi iubește pe cei cu taqwā"
(al-Tawbah 9:7);

și îi iubește pe cei drepți, conform cuvintelor:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِن طَآئِفَتَانِ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱقْتَتَلُوا۟ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَهُمَا
فَإِنۢ بَغَتْ إِحْدَىٰهُمَا عَلَى ٱلْأُخْرَىٰ فَقَٰتِلُوا۟ ٱلَّتِى تَبْغِى حَتَّىٰ
تَفِىٓءَ إِلَىٰٓ أَمْرِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن فَآءَتْ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَهُمَا بِٱلْعَدْلِ
وَأَقْسِطُوٓا۟ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ﴾

„Fiți drepți; cu adevărat, Allah îi iubește pe cei drepți"
(al-Ḥujurāt 49:9).

El, Preaputernicul și Preaînaltul, îi iubește pe aceștia și, cu toate acestea, El este Cel care a decretat pentru ei această faptă pe care o iubește. Fapta lor este iubită de Allah și voită de El atât kawniyyan, cât și shar'iyyan. Cel care face bine împlinește

obligația și ceea ce este recomandat, cel cu taqwā împlinește obligația, iar cel drept se ferește de nedreptate în relațiile sale.

„Și este mulțumit de cei care cred și fac fapte bune (1), nu îi iubește pe necredincioși (2) și nu este mulțumit de oamenii fāsiq (3)”...

(1) Dovada este cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحْسَٰنٍ رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى تَحْتَهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ﴾

„Cei dintâi dintre Muhājirūn și Anșār și cei care i-au urmat cu binefacere - Allah este mulțumit de ei, iar ei sunt mulțumiți de El”

(al-Tawbah 9:100).

Și El spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ أُوْلَٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ ٱلْبَرِيَّةِ جَزَآؤُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ رَّضِىَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُواْ عَنْهُ ۚ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِىَ رَبَّهُۥ﴾

„Cu adevărat, cei care cred și fac fapte bune sunt cei mai buni dintre făpturi. Răsplata lor la Rabb-ul lor sunt Grădinile Edenului, pe sub care curg râuri, în care vor rămâne pentru totdeauna. Allah este mulțumit de ei, iar ei sunt mulțumiți de El. Aceasta este pentru cel care se teme de Rabb-ul său"
(al-Bayyinah 98:7-8).

(2) Cuvintele lui: *„Allah nu îi iubește pe necredincioși"*. Dovada este cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿قُلْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ ۖ فَإِن تَوَلَّوْاْ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْكَٰفِرِينَ﴾

„Iar dacă întorc spatele, cu adevărat Allah nu îi iubește pe necredincioși"
(Āl ʿImrān 3:32).

Aceasta în ciuda faptului că kufr-ul are loc prin voința Sa; faptul că se produce prin voința Lui nu implică faptul că este iubit de El, Preaslăvitul și Preaînaltul.

(3) Dovada este cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ ۖ فَإِن تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ ٱلْقَوْمِ ٱلْفَـٰسِقِينَ﴾

„Chiar dacă voi sunteți mulțumiți de ei, cu adevărat Allah nu este mulțumit de oamenii fāsiq”
(al-Tawbah 9:96).

Al-fāsiq - cel care iese din ascultarea lui Allah - poate însemna necredinciosul și poate însemna păcătosul.

În cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al pasajului integral

﴿أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا ۚ لَّا يَسْتَوُۥنَ أَمَّا
ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَلَهُمْ جَنَّٰتُ ٱلْمَأْوَىٰ
نُزُلًۢا بِمَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ فَسَقُواْ فَمَأْوَىٰهُمُ ٱلنَّارُ ۖ
كُلَّمَآ أَرَادُوٓاْ أَن يَخْرُجُواْ مِنْهَآ أُعِيدُواْ فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ
ذُوقُواْ عَذَابَ ٱلنَّارِ ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تُكَذِّبُونَ﴾

„Oare cel care este credincios este asemenea celui fāsiq? Nu sunt egali. Cât despre cei care au crezut și au făcut fapte bune, pentru ei sunt Grădinile adăpostului, ca ospitalitate pentru ceea ce făceau. Iar cât despre cei care au fost fāsiq, adăpostul lor este Focul; ori de câte ori vor voi să iasă din el, vor fi întorși în el și li se va spune: «Gustați pedeapsa Focului pe care o dezmințeați»"
(al-Sajdah 32:18-20),

prin fāsiq se înțelege necredinciosul.
Iar în cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن جَآءَكُمْ فَاسِقٌۢ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوٓاْ أَن
تُصِيبُواْ قَوْمًۢا بِجَهَٰلَةٍ فَتُصْبِحُواْ عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَٰدِمِينَ﴾

„O, voi cei care credeți! Dacă vine la voi un fāsiq cu o veste, verificați"
(al-Ḥujurāt 49:6),

prin fāsiq se înțelege păcătosul.

Allah Preaputernicul și Preaînaltul nu este mulțumit de oamenii fāsiq, nici de aceștia, nici de aceia. Dar, în ceea ce îi privește pe fāsiq în sensul de necredincioși, El nu este mulțumit de ei în mod absolut. Cât despre fāsiq în sensul de păcătoși, El nu este mulțumit de ei în ceea ce au făcut ca fisq și este mulțumit de ei în ceea ce au făcut ca ascultare.

„Și El nu poruncește al-faḥshā' (1) și nu este mulțumit pentru robii Săi cu kufr-ul (2)"...

(1) Dovada este cuvântul Lui Preaînalt: *„Spune: cu adevărat Allah nu poruncește al-faḥshā'."* Când ei făceau o faptă rușinoasă spuneau: *„I-am găsit pe părinții noștri făcând aceasta, iar Allah ne-a poruncit-o."* Ei au adus două argumente. Allah Preaînaltul a spus: *„Spune: cu adevărat Allah nu poruncește al-faḥshā'"* și a tăcut asupra cuvintelor lor: *„I-am găsit pe părinții noștri făcând aceasta"*, pentru că acesta era un fapt adevărat care nu putea fi negat. Dar *„Allah ne-a poruncit-o"* era o minciună; de aceea i-a dezmințit și i-a poruncit Profetului Său să spună: *„Spune: cu adevărat Allah nu poruncește al-faḥshā'."* El nu a spus: *„și nu v-ați găsit părinții făcând aceasta"*, pentru că ei chiar îi găsiseră făcând-o.

(2) Conform cuvântului Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿إِن تَكْفُرُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِىٌّ عَنكُمْ ۖ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ
ٱلْكُفْرَ ۖ وَإِن تَشْكُرُواْ يَرْضَهُ لَكُمْ ۗ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ
أُخْرَىٰ ۗ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۚ
إِنَّهُۥ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ﴾

„Dacă tăgăduiți, cu adevărat Allah este lipsit de nevoie de voi și El nu este mulțumit pentru robii Săi cu kufr-ul"
(al-Zumar 39:7).

Cu toate acestea, El poate decreta ca ei să tăgăduiască. Faptul că El decretează kufr-ul nu implică faptul că este mulțumit de el, Preaslăvitul; dimpotrivă, îl decretează în timp ce îl urăște și este mânios pe el.

„Și El nu iubește stricăciunea (1)"...

(1) Dovada este cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذَا تَوَلَّىٰ سَعَىٰ فِى ٱلْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ ٱلْحَرْثَ
وَٱلنَّسْلَ ۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلْفَسَادَ﴾

„Iar când se întoarce, se străduiește pe pământ ca să răspândească stricăciunea în el și să distrugă recolta și urmașii; iar Allah nu iubește stricăciunea"
(al-Baqarah 2:205).

Autorul a repetat asemenea expresii pentru a arăta că nu rezultă din faptul că Allah voiește un lucru că acel lucru trebuie să fie iubit de El și nici nu rezultă din faptul că El urăște un lucru că acesta nu poate fi voit de El prin irādah kawniyyah. Dimpotrivă, Allah Preaputernicul și Preaînaltul poate urî un lucru și totuși să îl voiască prin voința kawniyyah; poate face să se producă un lucru fără să fie mulțumit de el și fără să îl voiască prin irādah sharʿiyyah.

Dacă întrebi: cum poate face să se producă ceea ce nu Îl mulțumește și ceea ce nu iubește? Îl constrânge cineva să facă să se producă ceea ce El nu iubește și de care nu este mulțumit?

Răspunsul este: nimeni nu Îl constrânge să facă să se producă ceea ce nu iubește și de care nu este mulțumit. Lucrul pe care El, Preaputernicul și Preaînaltul, îl face să se producă în timp ce îl urăște este urât de El dintr-un anumit unghi și iubit de El dintr-un alt unghi, datorită intereselor și binefacerilor mărețe care rezultă din el.

De exemplu, īmān-ul este iubit de Allah, iar kufr-ul este urât de El. Totuși, El a făcut ca kufr-ul să existe, deși îl urăște, pentru mari înțelepciuni. Dacă nu ar exista kufr-ul, īmān-ul nu ar fi cunoscut; dacă nu ar exista kufr-ul, omul nu ar cunoaște măsura binecuvântării lui Allah asupra lui prin īmān; dacă nu ar exista kufr-ul, nu ar exista poruncirea binelui și oprirea răului, pentru că toți oamenii s-ar afla pe ceea ce este bine; dacă nu ar exista kufr-ul, nu ar exista jihād; dacă nu ar exista kufr-ul, crearea Focului ar fi lipsită de scop, pentru că Focul este locuința necredincioșilor; dacă nu ar exista kufr-ul, oamenii ar fi o singură comunitate și nu ar mai cunoaște binele ca bine și răul ca rău. Aceasta ar constitui, fără îndoială, o lipsă în societatea omenească. Iar dacă nu ar exista kufr-ul, nu ar fi cunoscută walāyah față de Allah, deoarece dintre formele walāyah față de Allah este să îi urăști pe dușmanii lui Allah și să îi iubești pe awliyāʾ ai lui Allah.

La fel se poate spune despre sănătate și boală. Sănătatea este iubită de om, i se potrivește, iar îndurarea lui Allah Preaînaltul este evidentă în ea. Boala este urâtă de om și poate fi o pedeapsă

de la Allah pentru el; cu toate acestea, Allah o face să se producă datorită marilor foloase care se află în ea.
Câți oameni nu sunt astfel: dacă Allah le revarsă binecuvântarea asupra trupului, averii, copiilor, casei și mijlocului de transport, ei se înalță și consideră că sunt independenți, prin ceea ce Allah le-a dăruit, de ascultarea lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿كَلَّآ إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ لَيَطْغَىٰٓ أَن رَّءَاهُ ٱسْتَغْنَىٰٓ﴾

„Nu! Cu adevărat omul întrece măsura, pentru că se vede pe sine lipsit de nevoie"
(al-ʿAlaq 96:6-7).

Aceasta este o mare stricăciune. Dacă Allah voiește să îl întoarcă pe acest om la locul său, îl încearcă până când se întoarce la Allah. Dovada pentru aceasta este cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿ظَهَرَ ٱلْفَسَادُ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِى ٱلنَّاسِ
لِيُذِيقَهُم بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

„Stricăciunea a apărut pe uscat și pe mare din cauza a ceea ce au câștigat mâinile oamenilor, pentru ca El să-i facă să guste o parte din ceea ce au făcut, poate se vor întoarce"
(al-Rūm 30:41).

Tu, omule, dacă gândești corect în acest fel despre decretele lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul, vei cunoaște înțelepciunea Lui în ceea ce decretează ca bine sau rău. Vei înțelege că Allah Preaslăvitul și Preaînaltul creează ceea ce urăște și decretează ceea ce urăște pentru interese mărețe; poate că tu le cuprinzi cu cunoașterea, poate că nu le cuprinzi, poate că altcineva le cuprinde, ori poate că nici tu, nici altcineva nu le cuprinde.

Dacă se întreabă: cum poate un lucru să fie urât de Allah și totuși voit de El?

Răspunsul este că nu este nimic neobișnuit în aceasta. Iată medicamentul amar la gust și urât la miros: bolnavul îl ia cu sufletul liniștit din cauza folosului vindecării care rezultă din el. Și iată tatăl care își ține copilul bolnav pentru ca medicul să îl cauterizeze, poate chiar îl cauterizează el însuși, deși urăște cu cea mai mare intensitate ca focul să îi ardă copilul.

„Robii sunt făptuitori în realitate, iar Allah este Creatorul faptelor lor (1)"...

(1) Aceasta este corectă: robul este cel care execută direct fapta lui în mod real, iar Allah este Creatorul faptei lui în mod real. Aceasta este ʿaqīdah Ahl al-Sunnah și dovezile pentru ea au fost prezentate.

Două grupări i-au contrazis în acest principiu:

Prima grupare: Qadariyyah dintre Muʿtazilah și alții. Ei au spus că robii sunt făptuitori în mod real, dar Allah nu a creat faptele lor.

A doua grupare: Jabriyyah dintre Jahmiyyah și alții. Ei au spus că Allah este Creatorul faptelor lor, iar robii nu sunt făptuitori în mod real; fapta le este atribuită numai în mod figurat, în timp ce făptuitorul real ar fi Allah.

Această afirmație conduce la afirmația waḥdat al-wujūd, anume că făptuitorul este Allah, și apoi conduce la una dintre cele mai false afirmații posibile. Printre robi se află adulterinul, hoțul, băutorul de vin și cel care îi nedreptățește pe alții; Allah este mai presus ca aceste fapte să Îi fie atribuite! Această afirmație are și alte consecințe false.

Prin aceasta se vede că în cuvintele autorului: *„Robii sunt făptuitori în realitate, iar Allah este Creatorul faptelor lor"* există un răspuns atât împotriva Jabriyyah, cât și împotriva Qadariyyah.

„Robul este credinciosul și necredinciosul, cel drept și cel păcătos, cel care se roagă și cel care postește (1)"...

(1) Adică descrierea prin īmān, kufr, dreptate, păcătoșenie, rugăciune și post îi aparține robului, nu altcuiva. El este credinciosul și el este necredinciosul, el este dreptul și el este păcătosul, el este cel care se roagă și el este cel care postește. La fel, el este cel care dă zakāh, cel care face ḥajj și cel care face

ʿumrah, și așa mai departe. Nu poate fi descris cu ceva care nu este în realitate dintre faptele lui.

Această propoziție cuprinde un răspuns împotriva Jabriyyah.

Prin ʿubūdiyyah de aici se înțelege ʿubūdiyyah generală, deoarece ʿubūdiyyah este de două feluri: generală și specială. Cea generală este supunerea față de porunca kawniyyah a lui Allah, după cum El Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿إِن كُلُّ مَن فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ إِلَّآ ءَاتِى ٱلرَّحْمَـٰنِ عَبْدًا﴾

„Nu este nimeni în ceruri și pe pământ care să nu vină la al-Raḥmān ca rob”
(Maryam 19:93).

Iar ʿubūdiyyah specială este supunerea față de porunca sharʿiyyah a lui Allah și este proprie credincioșilor, după cum El Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَعِبَادُ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى ٱلْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ ٱلْجَـٰهِلُونَ قَالُوا۟ سَلَـٰمًا﴾

„Robii lui al-Raḥmān sunt cei care umblă pe pământ cu smerenie”
(al-Furqān 25:63) și:

Textul arab al versetului integral

﴿تَبَارَكَ ٱلَّذِى نَزَّلَ ٱلْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِۦ لِيَكُونَ لِلْعَـٰلَمِينَ نَذِيرًا﴾

„Binecuvântat este Cel care a revelat al-Furqān robului Său”
(al-Furqān 25:1).

Aceasta este mai specifică decât prima.

„Robii au putere asupra faptelor lor și au voință (1), iar Allah este Creatorul lor și Creatorul puterii și voinței lor (2)”...

(1) Cuvintele lui: *„Robii au putere asupra faptelor lor și au voință”* sunt împotriva Jabriyyah, care spun că robii nu au putere și nici voință, ci sunt constrânși asupra faptelor lor.

(2) Cuvintele lui: *„Allah este Creatorul lor și Creatorul voinței și puterii lor”* sunt împotriva Qadariyyah, care spun că Allah nu este Creatorul faptei robului, nici al voinței și puterii lui.

Prin această formulare, autorul indica motivul pentru care fapta robului este creată de Allah Preaînaltul: fapta lui provine din putere și voință, iar Creatorul puterii și voinței este Allah. Ceea ce provine dintr-un lucru creat este, la rândul său, creat.

El indică prin ea și faptul că fapta robului este voluntară, nu constrânsă, deoarece provine din putere și voință. Dacă nu ar exista puterea și voința, fapta nu ar proveni de la el. Dacă fapta ar fi impusă prin constrângere, puterea și voința nu ar fi condiții pentru apariția ei.

„Așa cum Allah Preaînaltul spune: «Pentru cel dintre voi care voiește să fie drept. Dar voi nu voiți decât dacă Allah, Rabb-ul lumilor, voiește» (1). Această treaptă a qadar-ului (2) este dezmințită de majoritatea Qadariyyah (3), pe care Profetul ﷺ i-a numit Majūs ai acestei Ummah (4), iar unii dintre oamenii afirmării qadar-ului exagerează în ea (5) până când îi răpesc robului puterea și alegerea (6)”...

(1) Apoi autorul a adus dovada pentru aceasta, spunând:

Textul arab al pasajului integral

﴿لِمَن شَآءَ مِنكُمۡ أَن يَسۡتَقِيمَ وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ﴾

„Așa cum Allah Preaînaltul spune: «Pentru cel dintre voi care voiește să fie drept. Dar voi nu voiți decât dacă Allah, Rabb-ul lumilor, voiește»”
(al-Takwīr 81:28-29).

Cuvintele: *„Pentru cel dintre voi care voiește să fie drept"* sunt un răspuns împotriva Jabriyyah.

Iar cuvintele: *„Dar voi nu voiți decât dacă Allah voiește"* sunt un răspuns împotriva Qadariyyah.

(2) Adică treapta al-mashī'ah și al-khalq.

(3) Adică majoritatea lor dezmint această treaptă și spun că omul este independent în fapta sa și că Allah nu are în ea nici voință, nici creație.

(4) Pentru că Majūs spun că evenimentele au doi creatori: un creator al binelui și un creator al răului. Creatorul binelui ar fi lumina, iar creatorul răului ar fi întunericul. Qadariyyah seamănă cu acești Majūs dintr-un anumit unghi, deoarece spun că evenimentele sunt de două feluri: evenimente dintre faptele lui Allah - acestea sunt creația lui Allah - și evenimente dintre faptele robilor - acestea le aparțin robilor în mod independent și Allah Preaînaltul nu are în ele creație.

(5) Adică în această treaptă.

(6) Adică în afirmarea qadar-ului.

Acești oameni sunt Jabriyyah: ei îi răpesc robului puterea și alegerea și spun că este constrâns asupra faptei lui pentru că aceasta este scrisă asupra lui.

„Și ei scot din faptele și judecățile lui Allah înțelepciunile și interesele lor (1)"...

(1) Cuvintele: *„și ei scot din faptele și judecățile lui Allah înțelepciunile și interesele lor"* - verbul *„scot"* este coordonat cu verbul *„exagerează"*.

Felul în care ei scot înțelepciunile și interesele din faptele și judecățile lui Allah este că nu Îi afirmă lui Allah nicio înțelepciune sau maṣlaḥah. În concepția lor, El face și judecă numai prin simpla voință. Astfel, îl răsplătește pe cel ascultător, deși ar fi constrâns asupra faptei, și îl pedepsește pe păcătos, deși ar fi constrâns asupra faptei.

Este cunoscut că cel constrâns nu merită laudă pentru o faptă lăudabilă și nici blam pentru o faptă condamnabilă, deoarece a acționat fără alegerea lui.

Aici există o chestiune prin care mulți păcătoși caută să se justifice. Dacă îi reproșezi cuiva un munkar, spune: *„Aceasta este ceea ce Allah mi-a decretat. Te opui lui Allah?"* Astfel invocă qadar-ul pentru păcatele împotriva lui Allah și spune: *„Sunt un rob condus, nu unul care alege."* Apoi invocă și ḥadīth-ul: *„Ādam și Mūsā s-au contrazis. Mūsā i-a spus: «Tu ești tatăl nostru; ne-ai făcut să pierdem și ne-ai scos din Jannah!» Ādam i-a spus: «Tu ești Mūsā, Allah te-a ales prin vorbirea Sa și ți-a scris Tawrah cu Mâna Sa! Mă blamezi pentru un lucru pe care El l-a decretat pentru mine cu patruzeci de ani înainte să mă creeze?»"* Profetul ﷺ a spus: *„Astfel Ādam l-a învins pe Mūsā în argument"*, repetând aceasta de trei ori[137]. În versiunea lui Aḥmad este: *„Ādam l-a învins în argument"*[138], iar aceasta este explicită că Ādam l-a învins pe Mūsā prin dovadă.

El spune: iată, când Mūsā l-a mustrat pe Ādam, Ādam a invocat qadar-ul împotriva lui. Ādam este profet, iar Mūsā este mesager, și Mūsā nu i-a mai răspuns. Atunci de ce nu pot și eu să invoc qadar-ul?

Răspunsul la ḥadīth-ul despre Ādam este următorul:

Cât despre Qadariyyah, metoda lor este că relatările āḥād nu produc certitudine. Ei spun: dacă o asemenea relatare se opune rațiunii, ea trebuie respinsă. Pe această bază au spus: acest ḥadīth nu este autentic în sensul acceptabil nouă, nu îl acceptăm și nu îl recunoaștem.

Cât despre Jabriyyah, au spus: acesta este chiar argumentul nostru, indicația lui este corectă, iar robul nu este blamat pentru ceea ce i-a fost decretat.

Cât despre Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah, ei spun: Ādam a comis păcatul, iar păcatul său a devenit cauza ieșirii lui din Jannah. Dar el s-a pocăit de păcat, iar după pocăință Allah l-a ales, i-a primit pocăința și l-a călăuzit. Cel care se pocăiește de păcat este ca și cum nu ar avea păcat. Este imposibil ca Mūsā - unul dintre mesagerii Ulū al-ʿAzm - să își blameze tatăl pentru un lucru de

137 Relatat de al-Bukhārī (6614) și Muslim (2652), de la Abū Hurayrah.

138 Relatat de Aḥmad în al-Musnad (268), în formularea despre disputa dintre Ādam și Mūsā.

care acesta s-a pocăit și după care Allah l-a ales, i-a primit pocăința și l-a călăuzit. Blamul era, de fapt, asupra nenorocirii care a rezultat din fapta lui, adică scoaterea oamenilor și a lui însuși din Jannah. Cauza acestei ieșiri a fost neascultarea lui Ādam. Totuși, Ādam nu a făcut acel păcat cu scopul de a ieși din Jannah, încât să poată fi blamat pentru aceasta. Cum l-ar blama atunci Mūsā?

Aceasta este o explicație evidentă că Mūsā nu a intenționat să îl blameze pe Ādam pentru comiterea păcatului în sine, ci pentru nenorocirea care se numără printre qadar-ul lui Allah. Prin aceasta se arată că ḥadīth-ul nu constituie nicio dovadă pentru Jabriyyah.

Noi acceptăm ḥadīth-ul și nu îl negăm așa cum o face Qadaritul, dar nu îl folosim drept argument pentru păcat așa cum o face Jabaritul.

Există și un alt răspuns, indicat de Ibn al-Qayyim - Allah să aibă milă de el. El a spus: dacă omul comite un păcat și apoi, după ce se pocăiește de el, invocă qadar-ul, nu este nicio problemă.

Sensul este că, dacă cineva te blamează pentru un păcat după ce te-ai pocăit de el și tu spui: *„Aceasta a fost prin qaḍā'-ul și qadar-ul lui Allah; Îi cer iertare lui Allah și mă pocăiesc către El"*, ori spui ceva asemănător, nu este nicio problemă în aceasta.

Ādam a invocat qadar-ul după ce se pocăise de păcat. Aceasta este, fără îndoială, o explicație bună, însă o face mai puțin probabilă faptul că Mūsā nu ar fi putut să îl blameze pe Ādam pentru un păcat de care acesta se pocăise.

Ibn al-Qayyim a întărit această explicație cu ceea ce s-a întâmplat când Profetul ﷺ a mers noaptea la ʿAlī și Fāṭimah - Allah să fie mulțumit de amândoi - și le-a spus: *„Nu vă rugați?”* ʿAlī - Allah să fie mulțumit de el - a spus: *„O, Mesager al lui Allah! Sufletele noastre sunt în Mâna lui Allah; dacă voiește să ne trezească, ne trezește.”* Profetul ﷺ s-a întors lovindu-și coapsa și spunând:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَٰذَا ٱلْقُرْءَانِ لِلنَّاسِ مِن كُلِّ مَثَلٍ ۚ وَكَانَ ٱلْإِنسَٰنُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا﴾

„Omul este mai mult decât orice lucru gata de dispută” **(al-Kahf 18:54).**

Din punctul meu de vedere, folosirea acestui ḥadīth drept dovadă aici este discutabilă, pentru că ʿAlī - Allah să fie mulțumit de el - a invocat qadar-ul în legătură cu somnul, iar omul adormit poate invoca qadar-ul deoarece fapta lui nu îi este atribuită ca faptă voluntară. De aceea Allah Preaînaltul spune despre Aṣḥāb al-Kahf:

Textul arab al versetului integral

﴿وَتَحْسَبُهُمْ أَيْقَاظًا وَهُمْ رُقُودٌ ۚ وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ ٱلْيَمِينِ وَذَاتَ ٱلشِّمَالِ ۖ وَكَلْبُهُم بَٰسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِٱلْوَصِيدِ ۚ لَوِ ٱطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا﴾

„Și Noi îi întorceam când pe dreapta, când pe stânga” **(al-Kahf 18:18).**

El a atribuit întoarcerea Lui Însuși, deși ei erau cei care se întorceau, pentru că, nefiind prin voința lor, nu le-a atribuit-o lor.

Prima explicație a ḥadīth-ului despre Ādam și Mūsā - cea susținută de Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah - este cea corectă.

Prin urmare, nu există nicio dovadă în acest ḥadīth pentru Jabarit și nici pentru păcătoșii care îl folosesc pentru a invoca qadar-ul ca justificare.

Îi spunem celui care face aceasta: invocarea qadar-ului pentru păcate este anulată de revelație, de rațiune și de realitate.
Cât despre revelație, Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿سَيَقُولُ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُواْ لَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَآ أَشْرَكْنَا وَلَآ ءَابَآؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِن شَيْءٍ ۚ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُواْ بَأْسَنَا ۗ قُلْ هَلْ عِندَكُم مِّنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَآ ۖ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَإِنْ أَنتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ﴾

„Cei care fac shirk vor spune: «Dacă Allah ar fi voit, noi și părinții noștri nu am fi făcut shirk și nu am fi interzis nimic.» Tot astfel au dezmințit cei dinaintea lor până când au gustat pedeapsa Noastră"
(al-Anʿām 6:148).

Ei au spus aceasta invocând qadar-ul drept argument pentru păcat, iar Allah Preaînaltul a spus: *„Tot astfel au dezmințit cei dinaintea lor"*, adică i-au dezmințit pe mesageri și au invocat qadar-ul, *„până când au gustat pedeapsa Noastră"*. Aceasta arată că argumentul lor este fals; dacă ar fi fost un argument acceptabil, nu ar fi gustat pedeapsa lui Allah.

O altă dovadă revelată: Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّآ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ كَمَآ أَوْحَيْنَآ إِلَىٰ نُوحٍ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ
بَعْدِهِۦ ۚ وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ
وَٱلْأَسْبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَٰرُونَ وَسُلَيْمَٰنَ ۚ
وَءَاتَيْنَا دَاوُۥدَ زَبُورًا﴾

„Cu adevărat, Noi ți-am revelat așa cum i-am revelat lui Nūḥ și profeților de după el...”
(al-Nisāʾ 4:163),

până la cuvintele:

Textul arab al versetului integral

﴿رُّسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ
حُجَّةٌۢ بَعْدَ ٱلرُّسُلِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾

„mesageri aducători de vești bune și avertizatori, pentru ca oamenii să nu mai aibă împotriva lui Allah nicio dovadă după mesageri”
(al-Nisāʾ 4:165).

Modul de argumentare este că, dacă qadar-ul ar constitui o dovadă în favoarea omului, această dovadă nu ar fi anulată prin trimiterea mesagerilor, deoarece qadar-ul nu este anulat prin trimiterea mesagerilor, ci rămâne.

Dacă cineva spune: împotriva primei dovezi poate fi adus cuvântul lui Allah Preaînaltul din Sūrat al-Anʿām:

Textul arab al pasajului integral

﴿ٱتَّبِعْ مَآ أُوحِيَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ ۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ
وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَآ أَشْرَكُوا۟ ۖ وَمَا
جَعَلْنَٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ۖ وَمَآ أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ﴾

„Urmează ceea ce ți-a fost revelat de la Rabb-ul tău; nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de El; și îndepărtează-te de mushrikūn. Dacă Allah ar fi voit, ei nu ar fi făcut shirk. Noi nu te-am făcut păzitor asupra lor și tu nu ești însărcinat peste ei"
(al-Anʿām 6:106-107).

Aici Allah Preaînaltul a spus: *„Dacă Allah ar fi voit, ei nu ar fi făcut shirk."* Răspundem: dacă un om spune despre necredincioși *„Dacă Allah ar fi voit, ei nu ar fi făcut shirk"*, aceasta este o afirmație corectă și permisă. Dar când mushrik-ul spune

Textul arab al versetului integral

﴿سَيَقُولُ ٱلَّذِينَ أَشۡرَكُواْ لَوۡ شَآءَ ٱللَّهُ مَآ أَشۡرَكۡنَا وَلَآ
ءَابَآؤُنَا وَلَا حَرَّمۡنَا مِن شَيۡءٖۚ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن
قَبۡلِهِمۡ حَتَّىٰ ذَاقُواْ بَأۡسَنَاۗ قُلۡ هَلۡ عِندَكُم مِّنۡ عِلۡمٖ
فَتُخۡرِجُوهُ لَنَآۖ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَإِنۡ أَنتُمۡ إِلَّا
تَخۡرُصُونَ﴾

„Dacă Allah ar fi voit, noi nu am fi făcut shirk"
(al-Anʿām 6:148),

intenționând să folosească qadar-ul drept argument pentru păcat, afirmația sa este falsă. Allah Preaputernicul și Preaînaltul i-a spus Mesagerului Său aceasta pentru a-l consola și pentru a arăta că ceea ce s-a întâmplat s-a întâmplat prin voința lui Allah.

Cât despre dovada rațională împotriva folosirii qadar-ului de către păcătos, îi spunem: ce te-a făcut să știi, înainte să păcătuiești, că Allah ți-a decretat să Îl neasculți? Noi toți nu cunoaștem ceea ce Allah a decretat decât după ce acel lucru are loc. Înainte să aibă loc, nu știm ce este voit pentru noi. Îi spunem păcătosului: înainte să practici păcatul, aveai cunoașterea că Allah ți-a decretat păcatul? Va spune: nu. Îi spunem: atunci de ce nu ai presupus că Allah ți-a decretat ascultarea și să Îl asculți pe Allah? Ușa se afla deschisă înaintea ta. De ce nu ai intrat pe ușa despre

care vedeai că este în interesul tău, de vreme ce nu știai ce fusese decretat pentru tine? Invocarea de către om a unei dovezi pentru o faptă comisă înainte ca acea dovadă să îi fi fost cunoscută înaintea faptei este o invocare falsă, pentru că dovada trebuie să fie un drum pe care omul merge; indicarea trebuie să preceadă lucrul indicat.

Îi spunem și: dacă ți s-ar spune că spre Makkah există două drumuri, unul asfaltat și sigur, iar celălalt greu și înfricoșător, nu ai merge pe drumul sigur? Va spune: ba da. Îi spunem: atunci de ce, în ʿibādah ta, mergi pe drumul înfricoșător, înconjurat de pericole, și lași drumul sigur, pentru care Allah Preaînaltul a garantat siguranța celui care îl urmează, spunând:

Textul arab al versetului integral

﴿ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَلَمۡ يَلۡبِسُوٓاْ إِيمَٰنَهُم بِظُلۡمٍ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلۡأَمۡنُ وَهُم مُّهۡتَدُونَ﴾

„Cei care au crezut și nu și-au amestecat credința cu nedreptate - aceștia au siguranța”
(al-Anʿām 6:82)?

Aceasta este o dovadă limpede.

Și îi spunem: dacă guvernul ar anunța două locuri de muncă, unul de rang înalt și altul de rang inferior, pe care l-ai dori? Fără îndoială, ar alege rangul înalt. Aceasta arată că, în treburile dunyā, iei ceea ce este mai desăvârșit. Atunci de ce nu iei ceea ce este mai desăvârșit în treburile dīn-ului tău? Nu este aceasta o contradicție din partea ta?

Prin aceasta devine limpede că păcătosul nu are absolut niciun temei să invoce qadar-ul drept justificare pentru neascultarea lui Allah Preaputernicul și Preaînaltul.

Capitol despre īmān

Capitol

Dintre fundamentele Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah este că dīn-ul (1) și īmān-ul (2)...

(1) *„Dīn”* este ceea prin care omul se supune sau ceea ce practică; termenul se folosește atât pentru faptă, cât și pentru răsplătirea faptei.
În cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا يَوْمُ ٱلدِّينِ ثُمَّ مَآ أَدْرَىٰكَ مَا يَوْمُ ٱلدِّينِ
يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْـًٔا ۖ وَٱلْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ﴾

„Și ce te va face să știi ce este Ziua Judecății? Ziua în care niciun suflet nu va stăpâni nimic pentru alt suflet, iar porunca în Ziua aceea va fi a lui Allah”
(al-Infiṭār 82:17-19),

prin dīn se înțelege aici răsplătirea și judecata.

Iar în cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ ٱلْمَيْتَةُ وَٱلدَّمُ وَلَحْمُ ٱلْخِنزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ
لِغَيْرِ ٱللَّهِ بِهِۦ وَٱلْمُنْخَنِقَةُ وَٱلْمَوْقُوذَةُ وَٱلْمُتَرَدِّيَةُ وَٱلنَّطِيحَةُ
وَمَآ أَكَلَ ٱلسَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى ٱلنُّصُبِ وَأَن
تَسْتَقْسِمُوا۟ بِٱلْأَزْلَٰمِ ۚ ذَٰلِكُمْ فِسْقٌ ۗ ٱلْيَوْمَ يَئِسَ ٱلَّذِينَ
كَفَرُوا۟ مِن دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَٱخْشَوْنِ ۚ ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ
لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِى وَرَضِيتُ لَكُمُ
ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا ۚ فَمَنِ ٱضْطُرَّ فِى مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِّإِثْمٍ
فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

„Și am fost mulțumit pentru voi cu Islamul ca dīn" **(al-Mā'idah 5:3),**

adică: drept faptă prin care vă apropiați de Allah.

Și se spune: *„După cum faci, tot astfel vei fi răsplătit"*, adică: după cum lucrezi, așa vei primi răsplata.

Prin dīn, în cuvintele autorului, se are aici în vedere fapta.

(2) Cât despre *„īmān"*, majoritatea savanților spun că, în limbă, īmān înseamnă taṣdīq - confirmare și considerare ca adevărat.

Însă această explicație trebuie privită cu atenție. Dacă un cuvânt are același sens ca altul, atunci el se construiește gramatical precum acesta. Este cunoscut că verbul *„a confirma”* este tranzitiv prin el însuși, pe când verbul *„a crede”* nu este tranzitiv prin el însuși. Spui, de pildă: *„ṣaddaqtuhu” - „l-am crezut / l-am considerat sincer”*, dar nu spui *„āmantuhu”*; ci spui *„āmantu bihi”* sau *„āmantu lahu”*. Prin urmare, nu putem explica un verb intranzitiv, care nu se leagă decât prin prepoziție, printr-un verb tranzitiv care ia direct complementul. În plus, cuvântul *„ṣaddaqtu”* nu oferă întregul sens al lui *„āmantu”*, căci *„āmantu”* indică o mai mare liniștire și încredere față de vestea lui decât simplul *„ṣaddaqtu”*.

De aceea, dacă īmān ar fi explicat prin iqrār - recunoaștere și admitere -, ar fi mai potrivit. Spunem: īmān este iqrār, iar iqrār nu există fără taṣdīq. Spui *„aqrartu bihi”* așa cum spui *„āmantu bihi”*, și spui *„aqrartu lahu”* așa cum spui *„āmantu lahu”*. Aceasta este explicația din punct de vedere lingvistic.

„...este cuvânt și faptă: cuvântul inimii și al limbii, și fapta inimii, a limbii și a membrelor” (1).

(1) Cât despre sensul din Sharīʿah, autorul spune: *„cuvânt și faptă”*.

Aceasta este o definiție rezumată, pe care autorul o detaliază prin cuvintele: *„cuvântul inimii și al limbii, și fapta inimii, a limbii și a membrelor”*.

Astfel, autorul a atribuit inimii atât cuvânt, cât și faptă, și a atribuit limbii atât cuvânt, cât și faptă.

Cât despre cuvântul limbii, lucrul este limpede: el este rostirea. Iar fapta limbii sunt mișcările ei; acestea nu sunt ele însele rostirea, ci rostirea ia naștere din ele, dacă limba este ferită de mutenie.

Cuvântul inimii este recunoașterea și confirmarea ei. Iar fapta inimii este mișcarea și voința ei; de pildă, ikhlāṣ-ul în faptă este o faptă a inimii, la fel tawakkul-ul, rajāʾ-ul și khawf-ul. Fapta inimii nu este doar liniștirea din inimă, ci în inimă există și mișcare.

Cât despre fapta membrelor, aceasta este limpede: rukūʿ, sujūd, statul în picioare și șederea. Prin urmare, fapta membrelor este

īmān în sensul Sharīʿah, deoarece ceea ce îl determină pe om la această faptă este īmān-ul.

Dacă cineva întreabă: unde este dovada că īmān-ul cuprinde toate aceste lucruri?
Spunem: Profetul ﷺ a spus:

„Īmān este să crezi în Allah, în îngerii Săi, în cărțile Sale, în mesagerii Săi, în Ziua de Apoi și în qadar, binele și răul lui"

[139]. Acesta este cuvântul inimii. Cât despre fapta inimii, a limbii și a membrelor, dovada este cuvântul Profetului ﷺ: *„Īmān-ul are peste șaptezeci de ramuri: cea mai înaltă dintre ele este rostirea «lā ilāha illā Allāh», cea mai joasă este îndepărtarea lucrului vătămător de pe drum, iar ḥayā' este o ramură din īmān"*[140]. Aici se găsesc cuvântul limbii, fapta limbii și fapta membrelor, iar ḥayā' este o faptă a inimii: o stare de smerire și reținere care îl cuprinde pe om atunci când există ceea ce impune rușinea.

Prin aceasta devine limpede că, potrivit Sharīʿah, īmān-ul cuprinde toate aceste lucruri.

139 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (1/54): Muslim (8), în ḥadīth-ul lui Jibrīl.

140 Relatat de Muslim (35), de la Abū Hurayrah. Al-Bukhārī (9) relatează formularea «credința are peste șaizeci de ramuri».

Tot aceasta este indicată și de cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَٰكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِّتَكُونُوا۟ شُهَدَآءَ عَلَى
ٱلنَّاسِ وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا ۗ وَمَا جَعَلْنَا ٱلْقِبْلَةَ
ٱلَّتِى كُنتَ عَلَيْهَآ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعُ ٱلرَّسُولَ مِمَّن يَنقَلِبُ
عَلَىٰ عَقِبَيْهِ ۚ وَإِن كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُ
وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَٰنَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٌ
رَّحِيمٌ﴾

„Allah nu avea să lase să se piardă īmān-ul vostru” **(al-Baqarah 2:143).**

Mufassirūn au spus: adică rugăciunea voastră către Bayt al-Maqdis. Allah Preaînaltul a numit ṣalāh *„īmān”*, deși ea este faptă a membrelor, faptă a inimii și cuvânt al limbii.

Acesta este madhhab-ul Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah.

Faptul că īmān-ul cuprinde aceste patru lucruri nu înseamnă că omul nu poate fi credincios decât dacă toate sunt desăvârșite în el. Omul poate fi mu'min chiar dacă unele fapte lipsesc, însă īmān-ul lui scade în măsura în care fapta lui scade.

În această chestiune, Ahl al-Sunnah au fost contrazișI de două grupări inovatoare și extremiste:

Prima grupare: Murji'ah. Ei spun că īmān-ul este iqrār-ul inimii, iar tot ce este în afara acestuia nu face parte din īmān.

De aceea, după ei īmān-ul nu crește și nu scade, pentru că este numai iqrār-ul inimii, iar oamenii sunt egali în privința lui. Omul care Îl adoră pe Allah noapte și zi este, după ei, asemenea celui care Îl nesocotește pe Allah noapte și zi, atâta vreme cât păcatul acestuia nu îl scoate din dīn!

Așadar, dacă am găsi un om care comite zină, fură, bea khamr și îi agresează pe oameni și un alt om care are taqwā față de Allah și este departe de toate acestea, cei doi ar fi, potrivit Murjiʾah, egali în īmān și în speranță; niciunul nu ar fi pedepsit, deoarece faptele nu intră în denumirea īmān-ului.

A doua grupare: Khawārij și Muʿtazilah. Ei spun că faptele intră în denumirea īmān-ului și că ele sunt o condiție pentru rămânerea lui; astfel, cine comite un păcat dintre păcatele majore iese din īmān. Khawārij spun că acesta este kāfir, iar Muʿtazilah spun că se află *„într-o poziție între două poziții”*: nu spunem că este muʾmin și nu spunem că este kāfir, ci spunem că a ieșit din īmān și nu a intrat în kufr, ajungând într-o poziție între cele două.

Acestea sunt pozițiile oamenilor în chestiunea īmān-ului.

„Și că īmān-ul crește prin ascultare și scade prin neascultare” (1).

(1) Aceasta este coordonată cu cuvintele autorului *„că dīn-ul...”* și cele ce urmează; adică dintre fundamentele Ahl al-Sunnah wa-l -Jamāʿah este faptul că īmān-ul crește și scade.

Ei aduc pentru aceasta dovezi din Qurʾān și Sunnah.

Dintre dovezile Qur'ān-ului este cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذَا مَآ أُنزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُم مَّن يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَٰذِهِۦٓ إِيمَٰنًا ۚ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فَزَادَتْهُمْ إِيمَٰنًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾

„Cât despre cei care cred, aceasta le sporește īmān-ul și ei se bucură"
(al-Tawbah 9:124),

și cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا جَعَلْنَآ أَصْحَٰبَ ٱلنَّارِ إِلَّا مَلَٰٓئِكَةً ۙ وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ
إِلَّا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لِيَسْتَيْقِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ
وَيَزْدَادَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِيمَٰنًا ۙ وَلَا يَرْتَابَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟
ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْمُؤْمِنُونَ ۙ وَلِيَقُولَ ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ
وَٱلْكَٰفِرُونَ مَاذَآ أَرَادَ ٱللَّهُ بِهَٰذَا مَثَلًا ۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ ٱللَّهُ
مَن يَشَآءُ وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ ۚ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا
هُوَ ۚ وَمَا هِىَ إِلَّا ذِكْرَىٰ لِلْبَشَرِ﴾

„pentru ca aceia cărora li s-a dat Cartea să dobândească certitudine și pentru ca cei care cred să crească în īmān" **(al-Muddaththir 74:31).**

Acestea sunt texte explicite în afirmarea creșterii.

141 Relatat de al-Bukhārī (304) și Muslim (79); ediția arabă îl atribuie lui Ibn ʿUmar.

Cât despre scădere, este stabilit în cele două Ṣaḥīḥ-uri[141] că Profetul ﷺ le-a admonestat pe femei și le-a spus:

„Nu am văzut dintre cele cu mintea și dīn-ul mai deficitare pe cineva mai capabil să ia mintea unui bărbat hotărât decât una dintre voi."

Astfel, el a afirmat scăderea dīn-ului.

Apoi, chiar dacă am presupune că nu există un text separat care să afirme scăderea, afirmarea creșterii implică în mod necesar scăderea. Spunem: orice text care indică sporirea īmān-ului cuprinde implicit și dovada că el poate scădea.

Cauzele creșterii īmān-ului sunt patru:

Prima: cunoașterea lui Allah Preaînaltul prin Numele și Atributele Sale. Cu cât omul sporește în cunoașterea lui Allah, a Numelor Sale și a Atributelor Sale, cu atât īmān-ul lui sporește.

A doua: contemplarea semnelor lui Allah, cele kawniyyah și cele sharʿiyyah.

Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿أَفَلَا يَنظُرُونَ إِلَى ٱلْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ وَإِلَى ٱلسَّمَآءِ كَيْفَ رُفِعَتْ وَإِلَى ٱلْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ وَإِلَى ٱلْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ﴾

„Oare nu privesc ei la cămile, cum au fost create, la cer, cum a fost înălțat, la munți, cum au fost așezați, și la pământ, cum a fost întins?"

(al-Ghāshiyah 88:17-20).

Și Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿قُلِ ٱنظُرُواْ مَاذَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَمَا تُغْنِى ٱلْءَايَٰتُ وَٱلنُّذُرُ عَن قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ﴾

„Spune: Priviți ce se află în ceruri și pe pământ! Dar semnele și avertizările nu folosesc unui popor care nu crede” **(Yūnus 10:101).**

Cu cât omul sporește în cunoașterea minunilor făpturilor și a înțelepciunilor profunde pe care Allah Preaînaltul le-a pus în univers, cu atât īmān-ul lui în Allah, Măreț și Preaînalt, sporește. La fel, prin contemplarea semnelor sharʿiyyah ale lui Allah, omul sporește în īmān față de Allah, Măreț și Preaînalt. Când privești semnele sharʿiyyah - adică hotărârile aduse de mesageri -, găsești în ele înțelepciuni profunde și taine mărețe care uimesc mințile și prin care cunoști că această Sharīʿah a coborât de la Allah și că este întemeiată pe dreptate și milă; astfel īmān-ul tău sporește.

A treia: mulțimea actelor de ascultare și împlinirea lor bine. Faptele intră în īmān, iar dacă intră în el, urmează în mod necesar ca īmān-ul să crească prin înmulțirea lor.

A patra cauză: părăsirea păcatului pentru apropierea de Allah, Măreț și Preaînalt. Prin aceasta omul sporește în īmān față de Allah, Măreț și Preaînalt.

Cauzele scăderii īmān-ului sunt patru:

Prima: întoarcerea de la cunoașterea lui Allah Preaînaltul, a Numelor și Atributelor Sale.

A doua: întoarcerea de la contemplarea semnelor kawniyyah și sharʿiyyah; aceasta provoacă ghaflah și împietrirea inimii.

A treia: puținătatea faptelor bune. Dovada este cuvântul Profetului ﷺ despre femei: *„Nu am văzut dintre cele cu mintea și dīn-ul mai deficitare pe cineva mai capabil să ia mintea unui bărbat hotărât decât una dintre voi.”*

Ele au spus: *„O, Mesager al lui Allah! Cum este deficiența dīn-ului ei?”* El a spus: *„Oare nu, atunci când are menstruație, nu face ṣalāh și nu postește?”*[142].

A patra: comiterea păcatelor, potrivit cuvântului Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿كَلَّا بَلْ ۜ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ﴾

„Nu! Ci ceea ce au agonisit a pus rān pe inimile lor” **(al-Muṭaffifīn 83:14).**

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah au fost contrazișI în privința creșterii și scăderii de două grupări: prima, Murjiʾah; a doua, Khawārij și Muʿtazilah.

Prima grupare, Murjiʾah, a spus: īmān-ul nu crește și nu scade, deoarece faptele nu fac parte din īmān ca să crească prin înmulțirea lor și să scadă prin împuținarea lor. Īmān-ul este iqrār-ul inimii, iar iqrār-ul, după ei, nu crește și nu scade.

Noi le răspundem și spunem:

În primul rând: scoaterea faptelor din īmān nu este corectă. Faptele intră în īmān, iar dovada a fost menționată mai înainte.

142 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/233); relatarea se află în cele două Ṣaḥīḥ-uri.

În al doilea rând: afirmația voastră că iqrār-ul inimii nu acceptă diferențe de grad este greșită. Iqrār-ul inimii față de relatarea unei singure persoane nu este precum iqrār-ul ei față de relatarea a două persoane, iar iqrār-ul față de ceea ce omul a auzit nu este precum iqrār-ul față de ceea ce a văzut. Nu ați auzit cuvântul lui Ibrāhīm: *„Rabb-ul meu, arată-mi cum dai viață morților."* El a spus: *„Oare nu crezi?"* A răspuns:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِـۧمُ رَبِّ أَرِنِى كَيْفَ تُحْىِ ٱلْمَوْتَىٰ ۖ قَالَ
أَوَلَمْ تُؤْمِن ۖ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِى ۖ قَالَ فَخُذْ
أَرْبَعَةً مِّنَ ٱلطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ ٱجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ
مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ٱدْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا ۚ وَٱعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ﴾

„Ba da, dar pentru ca inima mea să se liniștească" **(al-Baqarah 2:260)?**

Aceasta este dovadă că īmān-ul aflat în inimă acceptă creștere și scădere.

De aceea, savanții au împărțit treptele yaqīn-ului în trei: ʿilm al-yaqīn, ʿayn al-yaqīn și ḥaqq al-yaqīn. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ ٱلْيَقِينِ لَتَرَوُنَّ ٱلْجَحِيمَ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ ٱلْيَقِينِ﴾

„Nu! Dacă ați ști cu ʿilm al-yaqīn, cu siguranță veți vedea Jahīm; apoi o veți vedea cu ʿayn al-yaqīn”
(al-Takāthur 102:5-7),

și spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِنَّهُۥ لَحَقُّ ٱلْيَقِينِ﴾

„Și, cu adevărat, acesta este ḥaqq al-yaqīn”
(al-Ḥāqqah 69:51).

A doua grupare care se opune Ahl al-Sunnah este gruparea Waʿīdiyyah, adică Khawārij și Muʿtazilah. Ei au fost numiți Waʿīdiyyah deoarece aplică textele amenințării fără textele promisiunii; cu alte cuvinte, dau întâietate textelor waʿīd asupra textelor waʿd. Ei îl scot pe cel care comite un păcat major din īmān. Khawārij spun că a ieșit din īmān și a intrat în kufr, iar Muʿtazilah spun că a ieșit din īmān fără să intre în kufr, ci se află într-o poziție între două poziții.

Discuția detaliată cu aceste două grupări, Murjiʾah și Waʿīdiyyah, se găsește în lucrările ample.

„Și, împreună cu aceasta” (1), *„ei nu îi declară necredincioși pe Ahl al-Qiblah pentru simpla comitere a păcatelor și a păcatelor majore”* (2), *„așa cum fac Khawārij”* (3). *„Dimpotrivă, fraternitatea de īmān rămâne împreună cu păcatele, după cum Preaînaltul a spus în versetul qiṣāṣ-ului: «Iar celui căruia i se iartă ceva din partea fratelui său, să urmeze ceea ce este cunoscut...»”* (4).

(1) Adică: împreună cu afirmația lor că īmān-ul este cuvânt și faptă.

(2) Ahl al-Qiblah sunt musulmanii, chiar dacă sunt păcătoși, pentru că se îndreaptă către o singură qiblah, care este Kaʿbah.

Așadar, musulmanul, potrivit Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah, nu devine kāfir prin simpla comitere a păcatelor și a păcatelor majore.

Observă cuvântul autorului: *„prin simpla comitere a păcatelor"*, și faptul că nu a spus pur și simplu *„prin păcate și păcate majore"*, deoarece dintre păcate există și ceea ce constituie kufr. Însă simpla existență a unui păcat nu este kufr.

Diferența dintre *„lucrul absolut"* și *„un grad al lucrului"* este că lucrul absolut înseamnă perfecțiunea lui, iar un grad al lucrului înseamnă originea și baza acelui lucru.

Credinciosul care comite un păcat major are muṭlaq al-īmān - baza īmān-ului; originea īmān-ului există în el, însă perfecțiunea lui lipsește.

Prin urmare, cuvintele autorului, Allah să aibă milă de el, sunt foarte precise.

(3) Adică Khawārij, care spun că cel care comite un păcat major este kāfir. Din această cauză s-au ridicat împotriva musulmanilor și au considerat permise sângele și averile lor.

(4) Adică fraternitatea dintre credincioși rămâne chiar împreună cu păcatul: cel care comite zină este fratele celui cast, hoțul este fratele celui de la care a furat, iar ucigașul este fratele celui ucis. Apoi autorul aduce dovada pentru aceasta și spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيۡكُمُ ٱلۡقِصَاصُ فِي ٱلۡقَتۡلَىۖ ٱلۡحُرُّ بِٱلۡحُرِّ وَٱلۡعَبۡدُ بِٱلۡعَبۡدِ وَٱلۡأُنثَىٰ بِٱلۡأُنثَىٰۚ فَمَنۡ عُفِيَ لَهُۥ مِنۡ أَخِيهِ شَيۡءٞ فَٱتِّبَاعُۢ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَأَدَآءٌ إِلَيۡهِ بِإِحۡسَٰنٖۗ ذَٰلِكَ تَخۡفِيفٞ مِّن رَّبِّكُمۡ وَرَحۡمَةٞۗ فَمَنِ ٱعۡتَدَىٰ بَعۡدَ ذَٰلِكَ فَلَهُۥ عَذَابٌ أَلِيمٞ﴾

„după cum Preaînaltul a spus în versetul qiṣāṣ-ului: «Iar celui căruia i se iartă ceva din partea fratelui său, să urmeze ceea ce este cunoscut»”
(al-Baqarah 2:178).

Versetul qiṣāṣ-ului este cuvântul lui Allah Preaînaltul: *„O, voi cei care credeți! V-a fost prescris qiṣāṣ-ul pentru cei uciși...”* până la cuvintele *„Iar celui căruia i se iartă ceva din partea fratelui său...”*. Prin *„fratele său”* se are în vedere cel ucis.

Felul în care versetul dovedește că făptuitorul păcatului major nu devine kāfir este că Allah l-a numit pe cel ucis *„frate”* al ucigașului, deși uciderea unui credincios este unul dintre păcatele majore.

Și autorul citează cuvintele Lui:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَإِن طَآئِفَتَانِ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱقْتَتَلُواْ فَأَصْلِحُواْ بَيْنَهُمَا ۖ
فَإِنۢ بَغَتْ إِحْدَىٰهُمَا عَلَى ٱلْأُخْرَىٰ فَقَٰتِلُواْ ٱلَّتِى تَبْغِى حَتَّىٰ
تَفِىٓءَ إِلَىٰٓ أَمْرِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن فَآءَتْ فَأَصْلِحُواْ بَيْنَهُمَا بِٱلْعَدْلِ
وَأَقْسِطُوٓاْ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ
فَأَصْلِحُواْ بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

„Dacă două grupuri dintre credincioși se luptă, împăcați-le. Iar dacă unul dintre ele îl nedreptățește pe celălalt, luptați împotriva celui care nedreptățește până când se întoarce la porunca lui Allah. Iar dacă se întoarce, împăcați-le cu dreptate și fiți drepți; cu adevărat, Allah îi iubește pe cei drepți. Credincioșii sunt numai frați, așadar împăcați-i pe cei doi frați ai voștri"
(al-Ḥujurāt 49:9-10)

(1).

(1) Aceasta este o altă dovadă pentru poziția Ahl al-Sunnah că făptuitorul păcatului major nu iese din īmān.

În expresie, *„iqtatalū"* - *„s-au luptat"* - este la plural, *„baynahumā"* - *„între ele două"* - este la dual, iar *„ṭā'ifatān"* - *„două grupuri"* - este la dual. Cum se face că avem dual, apoi plural, apoi din nou dual, deși referentul este același?

Spunem: pentru că *„ṭā'ifatān"* desemnează două grupuri, iar fiecare ṭā'ifah este un număr mare de oameni; de aceea este corect să se spună *„s-au luptat"* la plural. Dovada paralelă este cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذَا كُنتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ ٱلصَّلَوٰةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ
مِّنْهُم مَّعَكَ وَلْيَأْخُذُوٓاْ أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُواْ فَلْيَكُونُواْ مِن
وَرَآئِكُمْ وَلْتَأْتِ طَآئِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّواْ فَلْيُصَلُّواْ مَعَكَ
وَلْيَأْخُذُواْ حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ ۗ وَدَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَوْ
تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُم مَّيْلَةً
وَٰحِدَةً ۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن كَانَ بِكُمْ أَذًى مِّن مَّطَرٍ أَوْ
كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَن تَضَعُوٓاْ أَسْلِحَتَكُمْ ۖ وَخُذُواْ حِذْرَكُمْ ۗ إِنَّ
ٱللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَٰفِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا﴾

„și să vină un alt grup care nu s-a rugat și să se roage cu tine" **(al-Nisā' 4:102),**

unde nu a spus *„care nu s-a rugat"* la singular feminin. Ṭā'ifah înseamnă o comunitate și un grup; astfel pronumele din *„iqtatalū"* revine la sens, iar cel din *„baynahumā"* revine la forma cuvântului.

Aceste două grupuri dintre credincioși s-au luptat și au ridicat armele unii împotriva altora, iar lupta unui credincios împotriva altui credincios este numită kufr în texte. Cu toate acestea, după ce Allah Preaînaltul a poruncit celui de-al treilea grup, care nu intrase în luptă, să împace cele două grupuri, a spus:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَإِن طَآئِفَتَانِ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱقْتَتَلُوا۟ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَهُمَا ۖ
فَإِنۢ بَغَتْ إِحْدَىٰهُمَا عَلَى ٱلْأُخْرَىٰ فَقَٰتِلُوا۟ ٱلَّتِى تَبْغِى حَتَّىٰ
تَفِىٓءَ إِلَىٰٓ أَمْرِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن فَآءَتْ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَهُمَا بِٱلْعَدْلِ
وَأَقْسِطُوٓا۟ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ
فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

„Dacă două grupuri dintre credincioși se luptă, împăcați-le... Credincioșii sunt numai frați"
(al-Ḥujurāt 49:9-10).

Astfel, Allah Preaînaltul a făcut grupul împăciuitor frate al celor două grupuri care se luptă.

Prin urmare, în acest verset există dovadă că păcatele majore nu scot omul din īmān.

Pe baza acestui lucru, dacă trec pe lângă un om care comite un păcat major, îi dau salām, deoarece Profetul ﷺ a menționat dintre drepturile musulmanului asupra musulmanului: *„când îl întâlnești, dă-i salām"*[143]. Acest om este încă musulman, deci îi dau salām. Excepție este situația în care există un folos religios în a-l evita;

143 Relatat de al-Bukhārī (1240) și Muslim (2162), de la Abū Hurayrah.

atunci îl evit pentru acel folos, așa cum s-a întâmplat cu Kaʿb ibn Mālik și cei doi însoțitori ai săi care au rămas în urmă de la expediția Tabūk: musulmanii i-au evitat cincizeci de nopți până când Allah le-a primit tawbah[144].

Îl iubim în mod absolut sau îl urâm în mod absolut?

Spunem: nici una, nici alta. Îl iubim pentru īmān-ul pe care îl are și îl urâm pentru păcatele pe care le are. Aceasta este dreptatea.

„Și ei nu îi retrag fāsiq-ului din millah Islamul în întregime” (1).

(1) *„Fāsiq”* este cel care iese din ascultare.

Fisq-ul, așa cum am arătat mai înainte, se împarte în fisq mai mare, care scoate din Islam - precum în cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿وَأَمَّا ٱلَّذِينَ فَسَقُواْ فَمَأۡوَىٰهُمُ ٱلنَّارُۖ كُلَّمَآ أَرَادُوٓاْ أَن يَخۡرُجُواْ مِنۡهَآ أُعِيدُواْ فِيهَا وَقِيلَ لَهُمۡ ذُوقُواْ عَذَابَ ٱلنَّارِ ٱلَّذِي كُنتُم بِهِۦ تُكَذِّبُونَ﴾

„Cât despre cei care au făcut fisq, adăpostul lor este Focul”
(al-Sajdah 32:20)

144 Relatat de al-Bukhārī (4418) și Muslim (2769), în povestea lui Kaʿb ibn Mālik.

- și fisq mai mic, care nu scoate din Islam, precum în cuvântul Lui Preaînalt:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن جَآءَكُمْ فَاسِقٌۢ بِنَبَإٖ فَتَبَيَّنُوٓاْ أَن تُصِيبُواْ قَوْمَۢا بِجَهَٰلَةٖ فَتُصْبِحُواْ عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَٰدِمِينَ﴾

„O, voi cei care credeți! Dacă un fāsiq vă aduce o veste, verificați-o..."
(al-Ḥujurāt 49:6).

Fāsiq-ul care nu iese din Islam este al-fāsiq al-millī: cel care comite un păcat major sau persistă într-un păcat mic.

De aceea autorul spune *„al-millī"*, adică cel afiliat millah-ului, care nu a ieșit din ea.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah nu îi retrag al-fāsiq al-millī Islamul în întregime. Ei nu pot spune: *„acesta nu este musulman"*, însă pot spune: *„acesta are un Islam deficitar"* sau *„un īmān deficitar"*.

„Și nu îl fac veșnic în Foc, așa cum spun Muʿtazilah" (1). *„Dimpotrivă, fāsiq-ul intră sub numele de īmān în sens general"* (2), *„precum în cuvântul Lui Preaînalt: «eliberarea unui sclav credincios»"* (3).

(1) Cuvintele *„nu îl fac veșnic în Foc"* sunt coordonate cu *„nu îi retrag"*. Pe această bază, expresia *„așa cum spun Muʿtazilah"* se referă la ambele lucruri, deoarece Muʿtazilah îi retrag numele Islamului și îl fac veșnic în Foc, deși nu îi aplică denumirea de kufr.

(2) Prin *„general"* autorul vrea să spună aici: atunci când īmān-ul este folosit în mod necalificat, calificarea se referă la nume, nu la īmān, așa cum se va lămuri din cuvintele autorului. Prin urmare, sensul este muțlaq al-īmān, care îi cuprinde atât pe fāsiq, cât și pe omul drept.

(3) Cuvintele autorului

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَن يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَـًٔا ۚ وَمَن قَتَلَ
مُؤْمِنًا خَطَـًٔا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُّسَلَّمَةٌ إِلَىٰٓ أَهْلِهِۦٓ
إِلَّآ أَن يَصَّدَّقُوا۟ ۚ فَإِن كَانَ مِن قَوْمٍ عَدُوٍّ لَّكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ ۖ وَإِن كَانَ مِن قَوْمٍۭ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم
مِّيثَـٰقٌ فَدِيَةٌ مُّسَلَّمَةٌ إِلَىٰٓ أَهْلِهِۦ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ ۖ فَمَن لَّمْ
يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ ٱللَّهِ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ
عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

„precum în cuvântul Lui Preaînalt: «eliberarea unui sclav credincios»”
(al-Nisāʾ 4:92):

termenul *„credincios”* de aici îl cuprinde și pe fāsiq.

Dacă un om ar cumpăra un sclav fāsiq și l-ar elibera pentru o kaffārah, aceasta i-ar fi suficientă, deși Allah a spus: *„eliberarea unui sclav credincios”*. Cuvântul *„credincios”* îl cuprinde aici pe fāsiq și pe cel care nu este fāsiq.

„Și uneori el poate să nu intre sub numele de īmān absolut” (1), *„precum în cuvântul Lui Preaînalt: «Credincioșii sunt numai aceia ale căror inimi se cutremură când Allah este pomenit și, când le*

sunt recitate āyāt Sale, ele le sporesc īmān-ul...»" (2), *„și cuvântul Profetului ﷺ: «Cel care comite zinā nu o comite, în timp ce o comite, fiind mu'min»"* (3).

(1) Adică: sub numele absolut și complet al īmān-ului.

(2) Cuvintele autorului

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُهُۥ زَادَتْهُمْ إِيمَٰنًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾

„precum în cuvântul Lui Preaînalt: «Credincioșii sunt numai aceia ale căror inimi se cutremură când Allah este pomenit și, când le sunt recitate āyāt Sale, ele le sporesc īmān-ul»"
(al-Anfāl 8:2).

„Innamā" este un instrument de restricție, adică: credincioșii adevărați, în sensul deplin, sunt aceștia. Prin *„credincioși"* se au aici în vedere cei care posedă īmān-ul absolut, complet.

Fāsiq-ii nu intră aici sub denumirea *„credincioși"*, pentru că, dacă āyāt lui Allah ar fi recitate unui fāsiq, ele nu i-ar spori īmān-ul, iar dacă Allah i-ar fi pomenit, inima lui nu s-ar cutremura.

Astfel, autorul a arătat că prin īmān se poate avea în vedere muțlaq al-īmān - baza īmān-ului - și se poate avea în vedere al-īmān al-muțlaq - īmān-ul complet.

Dacă vedem un om a cărui inimă nu se cutremură când Allah este pomenit și al cărui īmān nu sporește când îi sunt recitate āyāt Sale, este corect să spunem că este mu'min și este corect, într-un alt sens, să spunem că nu este mu'min. Spunem *„este mu'min"*, adică are muțlaq al-īmān, originea lui; și spunem *„nu este mu'min"*, adică nu are īmān-ul complet.

• • •

(3) Acesta este un al doilea exemplu pentru īmān-ul prin care se are în vedere al-īmān al-muțlaq, adică īmān-ul complet.

Cuvântul Profetului ﷺ: *„Cel care comite zinā nu o comite, în*

timp ce o comite, fiind muʾmin" îi neagă īmān-ul complet[145] în momentul în care comite zină. După ce termină zină, īmān-ul se poate întoarce la un grad mai puternic; frica de Allah îl poate ajunge după ce termină și se poate pocăi. Însă în clipa în care pornește spre zină, dacă ar avea īmān complet, nu ar porni spre el; īmān-ul său este foarte slab în acel moment.

Observă cuvintele *„în timp ce comite zină"*. Acestea delimitează momentul faptei, pentru că starea omului înainte și după zină poate fi diferită. Atâta vreme cât nu a comis încă fapta rușinoasă, chiar dacă s-a gândit la ea, există speranța că nu va merge până la capăt.

„Și hoțul nu fură, în timp ce fură, fiind muʾmin" (1); *„și cel care bea khamr nu îl bea, în timp ce îl bea, fiind muʾmin"* (2); *„și nu răpește o pradă de mare valoare, spre care oamenii își ridică privirile, în timp ce o răpește, fiind muʾmin"* (3).

(1) Cuvintele *„hoțul nu fură, în timp ce fură, fiind muʾmin"* înseamnă: având īmān complet, pentru că īmān-ul complet l-ar opri de la furt.

(2) Cuvintele *„și cel care bea khamr nu îl bea, în timp ce îl bea, fiind muʾmin"* înseamnă: având īmān complet.

(3) *„Și nu răpește o pradă de mare valoare, spre care oamenii își ridică privirile." „De mare valoare"* înseamnă că are valoare și importanță în ochii oamenilor; de aceea își ridică privirile spre ea. El nu o răpește, în timp ce o răpește, fiind muʾmin, adică având īmān complet.

Acestea sunt patru lucruri: zină - adică raportul sexual prin penetrare într-un organ genital în care acest act este interzis -, furtul - adică luarea pe ascuns a unei averi protejate din locul în care în mod obișnuit este păstrată -, consumul de khamr - prin care se are în vedere consumarea lui prin băut sau alt mod, iar khamr este orice lucru care îmbată producând plăcere și exaltare - și nahbah care are valoare și importanță pentru oameni; s-a spus că intihāb înseamnă luarea averii pe față, ca pradă. Nimeni nu comite aceste patru lucruri, în momentul în care le comite, având

145 Relatat de al-Bukhārī (2475) și Muslim (57), de la Abū Hurayrah.

īmān complet în Allah. Prin urmare, sensul negării īmān-ului aici este negarea perfecțiunii īmān-ului.

„Și ei spun: este un muʾmin cu īmān deficitar sau: este muʾmin prin īmān-ul său și fāsiq prin păcatul său major. Astfel, nu i se dă numele absolut și nici nu i se retrage baza numelui” (1).

(1) Aceasta este descrierea pe care o merită al-fāsiq al-millī potrivit Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah.

Diferența dintre muṭlaq al-shayʾ și al-shayʾ al-muṭlaq este că al-shayʾ al-muṭlaq este lucrul complet, iar muṭlaq al-shayʾ înseamnă originea și baza lucrului, chiar dacă este incomplet.

Astfel, al-fāsiq al-millī nu primește numele absolut în privința īmān-ului, adică numele īmān-ului complet, și nici nu i se retrage baza numelui. Nu spunem *„nu este muʾmin”*, ci spunem *„este un muʾmin cu īmān deficitar”* sau *„este muʾmin prin īmān-ul său și fāsiq prin păcatul său major”*.

Acesta este madhhab-ul Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah și este madhhab-ul drept, de mijloc.

În această chestiune au fost contrazișI de mai multe grupări:

Murjiʾah spun: este muʾmin cu īmān complet.

Khawārij spun: este kāfir.

Muʿtazilah spun: este într-o poziție între două poziții.

Poziția Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah față de Companionii Mesagerului ﷺ

Dintre fundamentele Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah este curățenia inimilor și a limbilor lor față de Companionii Mesagerului lui Allah ﷺ. Autorul a menționat inima și limba, nu faptele, fiindcă după moartea Companionilor faptele îndreptate spre ei nu mai sunt, în mod obișnuit, posibile. Chiar dacă s-ar presupune că cineva le-ar dezgropa mormintele și le-ar scoate trupurile, aceasta nu le-ar mai produce nici vătămare, nici prejudiciu; ceea ce poate rămâne după moartea lor este ceea ce omul poartă în inimă și ceea ce rostește cu limba.

Curățenia inimii înseamnă să fie lipsită de ură, ranchiună, pizmă și ostilitate față de ei și să fie plină de iubire, apreciere și respect potrivit rangului lor. Curățenia limbii înseamnă să fie

ferită de insultă, blestem, acuzație de fisq ori kufr și de orice cuvânt care nu li se potrivește; în locul acestora, limba îi laudă, cere mulțumirea lui Allah asupra lor, se roagă pentru milă și iertare și pomenește virtuțile lor. Ei îi iubesc pe Companionii Profetului ﷺ și le recunosc rangul, deoarece iubirea lor face parte din iubirea Trimisului ﷺ, iar iubirea Trimisului ﷺ face parte din iubirea lui Allah.

De ce au Companionii acest rang

Aceasta se explică prin mai multe motive. Mai întâi, ei sunt cea mai bună generație a acestei Ummah și, prin mărturia Profetului ﷺ - *„Cei mai buni oameni sunt generația mea, apoi cei care îi urmează, apoi cei care îi urmează”* - cea mai bună generație dintre comunitățile oamenilor.[146]

În al doilea rând, ei au fost mijlocul prin care Sharīʿah a ajuns de la Mesagerul ﷺ la Ummah. Qurʾān-ul, Sunnah, modul rugăciunii, al ḥajj-ului și celelalte învățături au fost transmise prin ei. În al treilea rând, prin mâinile lor au avut loc marile deschideri prin care Islamul s-a răspândit.

În al patrulea rând, ei au răspândit în această Ummah virtuți precum sinceritatea, naṣīḥah, sacrificiul, bunele maniere și răspunsul rapid la porunca lui Allah și a Mesagerului Său. Aceste virtuți nu sunt cunoscute cu adevărat de cel care îi privește de la distanță, ci de cel care studiază cu atenție istoria, manāqib-urile, altruismul și felul în care au răspuns revelației.

De aceea, Ahl al-Sunnah declară înaintea lui Allah iubirea lor pentru Companioni și se delimitează de două căi opuse: Rāfiḍah, care îi insultă pe Companioni și exagerează în privința Ahl al-Bayt, și Nawāṣib, care manifestă ostilitate față de Ahl al-Bayt. Dacă un membru al Ahl al-Bayt este și Companion, el are trei drepturi: dreptul īmān-ului, dreptul ṣuḥbah și dreptul rudeniei cu Mesagerul ﷺ.

Cine este Companion

Companion este cel care s-a întâlnit cu Profetul ﷺ fiind credincios în el și a murit pe această credință. Aceasta este o

146 Relatat de al-Bukhārī (3651) și Muslim (2533), de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd.

particularitate a ṣuḥbah Profetului ﷺ: chiar și o întâlnire scurtă, dacă îndeplinește condițiile amintite, este suficientă pentru numele de ṣaḥābī; în cazul altor oameni, cuvântul *„companion"* presupune de obicei o însoțire mai lungă.

Duʿāʾ-ul celor veniți după ei - al-Ḥashr 59:8-10

Ibn Taymiyyah aduce ca dovadă cuvintele lui Allah despre cei care au venit după Muhājirūn și Anṣār:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱلَّذِينَ جَآءُو مِنۢ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱغْفِرْ لَنَا
وَلِإِخْوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلْإِيمَٰنِ وَلَا تَجْعَلْ فِى قُلُوبِنَا
غِلًّا لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

„Rabb-ul nostru, iartă-ne pe noi și pe frații noștri care ne-au precedat în credință și nu pune în inimile noastre nicio ranchiună față de cei care cred. Rabb-ul nostru, Tu ești cu adevărat Blând și Milostiv."
(al-Ḥashr 59:10).

Acest verset vine după două versete anterioare. Primul este cuvântul lui Allah despre Muhājirūn:

Textul arab al versetului integral

﴿لِلْفُقَرَآءِ ٱلْمُهَـٰجِرِينَ ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَـٰرِهِمْ وَأَمْوَٰلِهِمْ
يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا وَيَنصُرُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ
أُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّـٰدِقُونَ﴾

„[Prada este] pentru emigranții săraci care au fost scoși din casele și averile lor, căutând har de la Allah și mulțumirea Lui și sprijinindu-L pe Allah și pe Trimisul Său. Aceia sunt cei sinceri” **(al-Ḥashr 59:8).**

În cuvintele *„căutând har de la Allah și mulțumirea Lui”* se află sinceritatea intenției, iar în *„sprijinindu-L pe Allah și pe Trimisul Său”* se află împlinirea faptei. În fruntea acestor Muhājirūn se aflau Abū Bakr, ʿUmar, ʿUthmān și ʿAlī ibn Abī Ṭālib — Allah să fie mulțumit de ei toți.

Apoi Allah spune despre Anṣār:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱلَّذِينَ تَبَوَّءُو ٱلدَّارَ وَٱلْإِيمَـٰنَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِى صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّآ أُوتُواْ وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ۚ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِۦ فَأُوْلَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ﴾

„Iar cei care s-au așezat în locuință și în credință înaintea lor îi iubesc pe cei care au făcut hijrah către ei, nu găsesc în piepturile lor nicio nevoie pentru ceea ce li s-a dat și îi preferă pe alții înaintea lor înșiși, chiar dacă ei se află în nevoie"
(al-Ḥashr 59:9).

Allah i-a descris prin trei însușiri: îi iubesc pe cei care au făcut hijrah către ei; nu găsesc în piepturile lor nicio nevoie sau invidie pentru ceea ce Muhājirūn au primit; și îi preferă pe aceștia înaintea lor înșiși, chiar dacă se află în nevoie. Apoi vine a treia categorie:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱلَّذِينَ جَآءُو مِنۢ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱغْفِرْ لَنَا
وَلِإِخْوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلْإِيمَٰنِ وَلَا تَجْعَلْ فِى قُلُوبِنَا
غِلًّا لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

„Iar cei care au venit după ei spun: «Rabb-ul nostru, iartă-ne pe noi și pe frații noștri care ne-au precedat în credință și nu pune în inimile noastre nicio ranchiună față de cei care cred. Rabb-ul nostru, Tu ești cu adevărat Blând și Milostiv»"
(al-Ḥashr 59:10).

Aceștia sunt cei care îi urmează cu iḥsān până în Ziua Învierii: îi numesc pe cei dintâi *„frații noștri"*, recunosc că i-au precedat în īmān și Îi cer lui Allah să nu pună în inimile lor ghill față de credincioși.

Prin urmare, cel care îi defăimează pe cei care l-au precedat în īmān și nu le recunoaște dreptul nu se află pe drumul lăudat în aceste versete. Expresia *„față de cei care cred"* este mai largă decât numai *„cei care ne-au precedat"*, astfel încât duʿāʾ-ul pentru curățenia inimii îi cuprinde pe credincioși în general.

Este menționat și răspunsul lui ʿĀʾishah — Allah să fie mulțumit de ea — când a fost întrebată despre oameni care îi insultau pe Companioni. Ea a spus, în sensul relatării: *„Nu vă mirați! Aceștia sunt oameni ale căror fapte s-au întrerupt prin moarte, iar Allah a voit ca răsplata lor să continue după moarte."* Cuvintele *„și nu pune în inimile noastre nicio ranchiună față de cei care cred"* nu spun numai *„față de cei care ne-au precedat în credință"*, pentru ca rugăciunea să-i cuprindă atât pe acei

înaintași, cât și pe ceilalți credincioși până în Ziua Învierii. Iar prin Ra'fah și Raḥmah Lui Îi cerem iertare pentru noi și pentru frații noștri care ne-au precedat în īmān.

„Nu îi insultați pe Companionii mei"

Un alt fundament este ascultarea poruncii Profetului ﷺ: *„Nu îi insultați pe Companionii mei. Pe Cel în a Cărui Mână este sufletul meu, dacă unul dintre voi ar cheltui aur cât Uḥud, nu ar ajunge la un mudd al unuia dintre ei și nici la jumătatea lui."*[147] Sabbu — insulta — înseamnă denigrare și defăimare; dacă are loc în absența persoanei, intră și în ghibah. Profetul ﷺ a jurat aici, deși el este cel sincer și adevărat chiar fără jurământ. Iar Uḥud este muntele mare și bine-cunoscut din Madīnah.

Contextul menționat este disputa dintre Khālid ibn al-Walīd și ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAwf. Profetul ﷺ i-a adresat lui Khālid avertismentul *„Nu îi insultați pe Companionii mei"*, deși Khālid însuși era Companion. Aceasta arată că ṣuḥbah are trepte: ʿAbd al-Raḥmān și cei care au precedat devreme în Islam au un rang pe care cei veniți ulterior nu îl ating. Dacă avertismentul i-a fost adresat lui Khālid, cu atât mai mult îi privește pe cei de după generația lor.

Mudd-ul este un sfert de ṣāʿ, iar *„jumătatea lui"* este nișf-ul său. Savanții au discutat dacă comparația privește un mudd de hrană sau, din context, un mudd de aur; în ambele interpretări, sensul rămâne același: o cantitate foarte mică oferită de unul dintre cei dintâi poate depăși o cantitate enormă oferită de un om ulterior.

Motivul nu este că fapta exterioară ar avea o altă formă - cheltuirea este cheltuire, dătătorul și beneficiarul sunt oameni - ci rangul lăuntric: ikhlāṣ-ul, puterea urmării Profetului ﷺ, precedența în Islam și împrejurările în care au sacrificat. De aceea valoarea faptelor nu se măsoară numai prin volum.

Această interdicție arată că insultarea Companionilor este ḥarām. Nu îi este permis nimănui să îi insulte pe Companioni nici în general, nici să insulte un Companion anume. Dacă îi insultă în

147 Relatat de al-Bukhārī (3673) și Muslim (2541), de la Abū Saʿīd al-Khudrī și Abū Hurayrah.

general, autorul spune că este kāfir și afirmă chiar că nu există îndoială asupra kufr-ului celui care se îndoiește de kufr-ul lui. Dacă însă insultă un Companion anume, trebuie cercetat motivul: poate fi o insultă legată de un aspect fizic sau de unul religios, iar fiecare situație are propria judecată.

Acceptarea virtuților și a rangurilor lor

Ahl al-Sunnah acceptă ceea ce Qurʾān-ul, Sunnah și ijmāʿ-ul au stabilit despre faḍāʾil și marātib ale Companionilor. *„Virtute"* este ceea ce îl face pe un om să se distingă printr-o manqabah, iar *„rangurile"* arată că toți Companionii nu sunt la același nivel.

În aceasta intră tot ceea ce s-a transmis autentic despre rugăciunea, ṣadaqah, postul, ḥajj-ul, jihād-ul și celelalte virtuți ale lor. De pildă, Ahl al-Sunnah acceptă relatarea că, atunci când Profetul ﷺ a îndemnat la ṣadaqah, Abū Bakr — Allah să fie mulțumit de el — a venit cu întreaga sa avere.[148] Acceptă ceea ce Qurʾān-ul și Sunnah au stabilit despre faptul că Abū Bakr a fost singurul însoțitor al Mesagerului lui Allah ﷺ în peșteră în timpul hijrah. Și acceptă cuvântul Profetului ﷺ despre el: *„Dintre oamenii care mi-au făcut cel mai mare bine prin averea și compania lor este Abū Bakr."*[149] Tot astfel acceptă virtuțile transmise despre ʿUmar, ʿUthmān, ʿAlī și despre ceilalți Companioni — Allah să fie mulțumit de ei.

148 Relatat de Abū Dāwūd (1678) și al-Tirmidhī (3675). Al-Tirmidhī l-a numit ḥasan ṣaḥīḥ, iar al-Albānī l-a considerat ḥasan în Mishkāt al-Maṣābīḥ (3/1700).

149 Relatat de al-Bukhārī (3904) și Muslim (2382), de la Abū Saʿīd al-Khudrī.

În privința rangurilor, cei patru Khulafā' Rāshidūn sunt vârful acestei Ummah: Abū Bakr, apoi ʿUmar, apoi ʿUthmān și apoi ʿAlī — Allah să fie mulțumit de ei —. De asemenea, îi consideră superiori pe cei care au cheltuit și au luptat înainte de al-fatḥ față de cei care au cheltuit și au luptat după el. Dovada este cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنفِقُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَٰثُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ لَا يَسْتَوِى مِنكُم مَّنْ أَنفَقَ مِن قَبْلِ ٱلْفَتْحِ وَقَٰتَلَ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ ٱلَّذِينَ أَنفَقُوا۟ مِنۢ بَعْدُ وَقَٰتَلُوا۟ ۚ وَكُلًّا وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾

„Nu sunt egali dintre voi cel care a cheltuit înainte de al-fatḥ și a luptat; aceia sunt mai mari în rang decât cei care au cheltuit după aceea și au luptat; însă tuturor Allah le-a promis binele” **(al-Ḥadīd 57:10).**

Ce înseamnă „al-fatḥ”

Opinia considerată corectă aici este că al-fatḥ înseamnă Ṣulḥ al-Ḥudaybiyyah, care a avut loc în Dhū al-Qaʿdah, în anul 6 H. Cei care au intrat în Islam, au cheltuit și au luptat înainte de aceasta sunt superiori celor care au făcut-o după aceea. Dacă se întreabă cum se cunoaște cine a fost înainte și cine după, răspunsul este prin data intrării lor în Islam, consultând lucrări despre Companioni precum al-Iṣābah fī Tamyīz al-Ṣaḥābah de Ibn Ḥajar, al-Istīʿāb fī Maʿrifat al-Aṣḥāb de Ibn ʿAbd al-Barr și alte

asemenea lucrări. Faptul că autorul explică al-fatḥ prin Ṣulḥ al-Ḥudaybiyyah reprezintă una dintre opiniile despre verset și este opinia considerată corectă aici. Drept dovadă sunt aduse relatarea despre Khālid și ʿAbd al-Raḥmān și cuvintele lui al-Barāʾ ibn ʿĀzib: *„Voi socotiți al-fatḥ cucerirea Makkah — iar cucerirea Makkah a fost, într-adevăr, o cucerire —, însă noi socoteam al-fatḥ Bayʿat al-Riḍwān din ziua al-Ḥudaybiyyah."*[150] S-a spus și că prin al-fatḥ se înțelege cucerirea Makkah, opinie susținută de mulți dintre mufassirūn, poate chiar de cei mai mulți.

Muhājirūn înaintea Anṣār

Ahl al-Sunnah îi pun pe Muhājirūn înaintea Anṣār deoarece Muhājirūn au reunit hijrah cu nuṣrah. Ei și-au părăsit familiile, averile și patria și au mers într-un loc în care erau străini, făcând toate acestea pentru Allah și Mesagerul Său, apoi au sprijinit religia. Anṣār au avut marea virtute a nuṣrah și a apărării Profetului ﷺ în propria lor țară.

Dovada punerii Muhājirūn înainte este și ordinea Qurʾān-ului: al-Tawbah 9:100 - *„primii dintre Muhājirūn și Anṣār"* -, 9:117 și al-Ḥashr 59:8-9, unde Muhājirūn sunt pomeniți înaintea celor care au pregătit locuința și īmān-ul.

Ahl Badr

Autorul spune că Ahl al-Sunnah cred în ceea ce s-a transmis despre Ahl Badr: *„Faceți ceea ce voiți, căci v-am iertat."* Ei au unul dintre cele mai înalte ranguri dintre Companioni. Badr este locul bătăliei din Ramaḍān, anul 2 H, pe care Allah a numit-o *„Ziua Separării"* - Yawm al-Furqān.

Expediția a început când Profetul ﷺ a aflat de caravana lui Abū Sufyān care se întorcea din Shām spre Makkah. A chemat Companionii pentru caravană, nu pentru o bătălie mare. Au ieșit puțin peste trei sute zece oameni, cu aproximativ șaptezeci de cămile și doi cai. Prin înțelepciunea lui Allah, întâlnirea cu armata Quraysh a devenit inevitabilă.

150 Relatat de al-Bukhārī (4150), de la al-Barāʾ ibn ʿĀzib.

Abū Sufyān a aflat că Mesagerul ﷺ ieșise pentru a intercepta caravana. Atunci a luat drumul de-a lungul coastei și a trimis un strigător la locuitorii din Makkah, cerându-le ajutor. Oamenii din Makkah au răspuns chemării și au ieșit împreună cu nobilii, conducătorii și fruntașii lor, în starea descrisă de Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَا تَكُونُواْ كَٱلَّذِينَ خَرَجُواْ مِن دِيَٰرِهِم بَطَرًا وَرِئَآءَ ٱلنَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا يَعۡمَلُونَ مُحِيطٞ﴾

„cu aroganță și pentru a fi văzuți de oameni și împiedicând de la calea lui Allah”
(al-Anfāl 8:47).

În timp ce se aflau pe drum, le-a venit vestea că Abū Sufyān scăpase cu caravana. Au discutat atunci dacă să se întoarcă. Abū Jahl a spus însă, în sensul relatării: *„Pe Allah, nu ne întoarcem până nu ajungem la Badr, rămânem acolo, sacrificăm cămile, bem vin, cântărețele cântă pentru noi, iar arabii aud de noi și continuă să se teamă de noi pentru totdeauna.”* Aceste cuvinte arătau mândrie, trufie și încredere în sine. Dar, laudă lui Allah, s-a întâmplat contrariul: arabii au auzit de înfrângerea lor zdrobitoare, iar prestigiul lor a scăzut.

Au ajuns la Badr și cele două grupări s-au întâlnit. Allah le-a revelat îngerilor:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِذْ يُوحِى رَبُّكَ إِلَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ أَنِّى مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا۟ ٱلَّذِينَ
ءَامَنُوا۟ ۚ سَأُلْقِى فِى قُلُوبِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلرُّعْبَ فَٱضْرِبُوا۟
فَوْقَ ٱلْأَعْنَاقِ وَٱضْرِبُوا۟ مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَآقُّوا۟
ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ ۚ وَمَن يُشَاقِقِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَإِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ
ٱلْعِقَابِ ذَٰلِكُمْ فَذُوقُوهُ وَأَنَّ لِلْكَٰفِرِينَ عَذَابَ ٱلنَّارِ﴾

„Eu sunt cu voi, așadar întăriți-i pe cei care cred. Voi arunca groază în inimile celor care nu cred; loviți-i deasupra gâturilor și loviți-le toate degetele. Aceasta pentru că s-au împotrivit lui Allah și Trimisului Său; iar cel care se împotrivește lui Allah și Trimisului Său — cu adevărat, Allah este aspru în pedeapsă. Aceasta este, așadar, pentru voi; gustați-o, iar pentru necredincioși este pedeapsa Focului"
(al-Anfāl 8:12-14).

A avut loc lupta și, laudă lui Allah, mushrikūn au fost înfrânți, iar credincioșii au primit o victorie limpede. Au fost capturați aproximativ șaptezeci dintre ei și au fost uciși aproximativ șaptezeci; dintre cei uciși, douăzeci și patru dintre marii lor conducători au fost târâți și aruncați într-una dintre gropile de la Badr. După trei zile, Profetul ﷺ a venit la ei pe cămila sa și i-a chemat pe nume și după numele taților lor: *„O, cutare, fiul lui cutare! V-ar fi plăcut să fi ascultat de Allah și de Trimisul Său? Noi am găsit adevărat ceea ce ne-a promis Rabb-ul nostru; voi ați găsit adevărat ceea ce v-a promis Rabb-ul vostru?"* Companionii au

întrebat cum poate vorbi unor trupuri fără suflet, iar el a răspuns: *„Pe Cel în a Cărui Mână este sufletul meu, voi nu auziți ceea ce spun mai bine decât aud ei."*[151] El a stat asupra lor pentru mustrare, dojană și regret. Ei găsiseră deja adevărată promisiunea lui Allah și cunoscuseră adevărul Mesagerului, însă atunci era prea târziu.

Ahl Badr, prin mâinile cărora Allah a adus această victorie limpede și acest Furqān care i-a făcut pe arabi să se teamă de Mesagerul lui Allah ﷺ și de Companionii săi, au dobândit după această victorie un rang foarte înalt. Allah i-a privit și le-a spus: *„Faceți ceea ce voiți, căci v-am iertat."*[152] Astfel, ceea ce s-ar produce din partea lor dintre păcate este iertat datorită acestei fapte măreațe pe care Allah a făcut-o să aibă loc prin mâinile lor. Ḥadīth-ul indică faptul că și păcatele majore care s-ar produce din partea lor, oricât de mari ar fi, sunt iertate. El cuprinde și o veste bună că ei nu vor muri pe kufr, iar aceasta presupune unul dintre două lucruri: fie că după aceea nu vor cădea în kufr, fie că, dacă s-ar presupune că vreunul ar cădea, Allah îl va călăuzi la tawbah și la întoarcerea la Islam. Oricare dintre cele două ar fi, este o veste foarte mare pentru ei. Nu se cunoaște ca vreunul dintre Ahl Badr să fi murit pe kufr.

Aṣḥāb Bayʿat al-Riḍwān

Aṣḥāb al-Shajarah sunt cei care au participat la Bayʿat al-Riḍwān.[153] Ahl al-Sunnah cred, de asemenea, că nimeni dintre cei care au dat bayʿah sub copac nu va intra în Foc cu intrarea de pedeapsă despre care vorbește ḥadīth-ul. Allah a fost mulțumit de ei și ei au fost mulțumiți de El, iar numărul lor era de peste o mie patru sute.

151 Relatat de al-Bukhārī (3976) și Muslim (2874), de la Anas.

152 Relatat de al-Bukhārī (3007) și Muslim (2494), de la ʿAlī ibn Abī Ṭālib, în povestea lui Ḥāṭib ibn Abī Baltaʿah.

153 Relatat de al-Bukhārī (4154), de la Jābir ibn ʿAbd Allāh, despre numărul celor care au depus Bayʿat al-Riḍwān.

Contextul acestei bayʿah este că Profetul ﷺ a ieșit din Madīnah spre Makkah dorind să facă ʿumrah, având cu el Companionii și animalele pentru sacrificiu; erau în jur de o mie patru sute și nu voiau decât ʿumrah. Când au ajuns la al-Ḥudaybiyyah — un loc aproape de Makkah, pe drumul spre Jeddah, o parte în afara Ḥaramului și o parte în interiorul lui — mushrikūn au aflat și i-au împiedicat pe Mesagerul lui Allah ﷺ și pe Companionii lui, pretinzând că ei sunt oamenii și protectorii Casei. Au urmat negocieri. Allah a arătat în această expediție semne care indicau că era mai bine ca Profetul ﷺ și Companionii să accepte o anumită concesie pentru binele și folosul care urmau. Cămila Profetului ﷺ, al-Qaṣwāʾ, s-a așezat și a refuzat să înainteze. Oamenii au spus: *„al-Qaṣwāʾ a devenit încăpățânată!”* Profetul ﷺ a apărat-o și a spus:

> *„Pe Allah, al-Qaṣwāʾ nu a devenit încăpățânată și aceasta nu este firea ei; însă a oprit-o Cel care a oprit elefantul.”*

Apoi a spus: *„Pe Cel în a Cărui Mână este sufletul meu, nu îmi vor cere niciun plan prin care sunt cinstite lucrurile sacre ale lui Allah fără să li-l accept.”*[154]

154 Relatat de al-Bukhārī (2731, 2732), de la al-Miswar ibn Makhramah și Marwān. Ibn Ḥajar discută porțiunile mursal în Fatḥ al-Bārī (5/333).

Negocierile au continuat. Profetul ﷺ l-a trimis pe ʿUthmān ibn ʿAffān la oamenii din Makkah, pentru că avea acolo rude care îl puteau proteja. L-a trimis ca să-i cheme la Islam și să le spună că Profetul ﷺ venise numai pentru ʿumrah și pentru a cinsti Casa. S-a răspândit însă vestea că ʿUthmān fusese ucis, lucru foarte grav pentru musulmani, deoarece trimișii nu sunt uciși. Atunci Profetul ﷺ i-a chemat pe Companioni la bayʿah: să-i lupte pe oamenii din Makkah dacă îl uciseseră pe trimisul Mesagerului lui Allah ﷺ, să nu fugă și să rămână statornici chiar până la moarte. Profetul ﷺ se afla sub un copac, întinzându-și mâna, iar oamenii îi dădeau această bayʿah binecuvântată despre care Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ ٱللَّهَ يَدُ ٱللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ۚ فَمَن نَّكَثَ فَإِنَّمَا يَنكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِۦ ۖ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَٰهَدَ عَلَيْهُ ٱللَّهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا﴾

„Cu adevărat, cei care îți dau ție bayʿah Îi dau bayʿah numai lui Allah; Mâna lui Allah este deasupra mâinilor lor”
(al-Fatḥ 48:10).

ʿUthmān — Allah să fie mulțumit de el — era absent, așa că Profetul ﷺ a dat bayʿah pentru el punând mâna sa dreaptă pentru mâna lui ʿUthmān și spunând: *„Aceasta este mâna lui ʿUthmān.”*

Apoi s-a aflat că ʿUthmān nu fusese ucis. Solii au continuat să meargă și să vină între Mesagerul lui Allah ﷺ și Quraysh până când lucrurile s-au încheiat cu tratatul care a devenit pentru Profetul ﷺ o *„victorie limpede”*. Despre cei care au dat bayʿah, Allah spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿لَّقَدْ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنِ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ ٱلشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنزَلَ ٱلسَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَٰبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾

„Allah a fost cu adevărat mulțumit de credincioși când ți-au dat bayʿah sub copac; El a știut ceea ce era în inimile lor, a coborât sakīnah asupra lor și i-a răsplătit cu o victorie apropiată și cu multe prăzi pe care le vor lua. Iar Allah este ʿAzīz, Ḥakīm” **(al-Fatḥ 48:18-19).**

Printre cei care au dat bayʿah s-au aflat Abū Bakr, ʿUmar, ʿUthmān — prin mâna Profetului ﷺ — și ʿAlī — Allah să fie mulțumit de ei. Allah i-a descris drept credincioși; aceasta este o mărturie din partea lui Allah că fiecare dintre cei care au dat bayʿah sub copac era credincios și că Allah era mulțumit de el. Mulțumirea lui Allah față de ei este stabilită prin Qurʾān, iar faptul că nu vor intra în Foc cu intrarea de pedeapsă este stabilit prin Sunnah.

Cuvântul Profetului ﷺ: *„Nimeni dintre cei care au dat bayʿah sub copac nu va intra în Foc"* pare, la prima vedere, să ridice întrebarea cum se împacă el cu cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا ۚ كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا﴾

„Nu este nimeni dintre voi care să nu ajungă la el; aceasta este o hotărâre obligatorie asupra Rabb-ului tău"
(Maryam 19:71).

Împăcarea se face în unul dintre două moduri. Primul: mufassirūn au avut opinii diferite despre wurūd. Unii au spus că înseamnă trecerea peste Foc pe Ṣirāṭ; aceasta este, fără îndoială, un fel de *„ajungere"*, asemenea cuvântului lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَمَّا وَرَدَ مَآءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنَ ٱلنَّاسِ يَسْقُونَ
وَوَجَدَ مِن دُونِهِمُ ٱمْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ ۖ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا ۖ قَالَتَا
لَا نَسْقِى حَتَّىٰ يُصْدِرَ ٱلرِّعَآءُ ۖ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ﴾

„Când a ajuns la apa din Madyan, a găsit acolo o mulțime de oameni care adăpau"
(al-Qaṣaṣ 28:23).

Este cunoscut că Mūsā nu a intrat în mijlocul apei, ci a ajuns lângă ea. Potrivit acestei interpretări, nu există nicio contradicție. Al doilea: alți mufassirūn au spus că wurūd înseamnă intrarea. Pe această opinie, ḥadīth-ul înseamnă că ei nu intră în Foc cu o intrare de pedeapsă și umilire, ci numai pentru împlinirea hotărârii exprimate în verset; sau se spune că versetul general este particularizat prin textul referitor la Ahl Bayʿat al-Riḍwān.

Copacul sub care s-a dat bayʿah este descris ca un copac de sidr și s-a spus că era samur; nu există un folos important în această dispută. Avea umbră, iar Profetul ﷺ a stat sub el în timp ce oamenii îi dădeau bayʿah. Se relatează că a rămas în vremea Profetului ﷺ, în vremea lui Abū Bakr și la începutul califatului lui ʿUmar. Când lui ʿUmar i s-a spus că oamenii merg în mod repetat la el și se roagă acolo, el a poruncit să fie tăiat și a fost tăiat. Ibn Ḥajar spune în Fatḥ al-Bārī că a găsit această relatare la Ibn Saʿd cu un isnād autentic.[155] În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī însă, Ibn ʿUmar — Allah să fie mulțumit de amândoi — spune: *„Ne-am întors în anul următor, iar nici măcar doi dintre noi nu au fost de acord asupra copacului sub care dădusem bayʿah; aceasta a fost o milă de la Allah."*[156] Și al-Musayyib, tatăl lui Saʿīd, a spus că atunci când au ieșit în anul următor îl uitaseră și nu l-au mai putut identifica. Aceasta nu contrazice neapărat relatarea menționată de Ibn Ḥajar de la Ibn Saʿd, deoarece faptul că l-au uitat nu implică inexistența lui și nici imposibilitatea de a-l recunoaște mai târziu. Allah știe cel mai bine. Aceasta se numără printre faptele bune ale lui ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb — Allah să fie mulțumit de el —, fiindcă autorul spune că, dacă acel copac ar fi rămas până în vremurile noastre, este de temut că ar fi ajuns să fie adorat în afară de Allah.

Mărturia Jannah pentru cei pentru care a mărturisit Profetul ﷺ

Mărturia că cineva este din Jannah este de două feluri. Prima este generală, legată de o descriere: mărturisim că oamenii īmān-ului și taqwā sunt oamenii Jannah, pentru că Allah a promis aceasta, de pildă în Luqmān 31:8-9 și Āl ʿImrān 3:133.

A doua este mărturia pentru o persoană determinată sau pentru un grup determinat. În aceasta nu vorbim din presupunere, ci mărturisim pentru cel pentru care Profetul ﷺ a mărturisit în mod specific.

Dintre cei mai cunoscuți sunt cei zece cărora li s-a vestit Jannah și pe care Profetul ﷺ i-a reunit într-un singur ḥadīth: cei

155 Vezi Ibn Ḥajar, Fatḥ al-Bārī (7/448).

156 Relatat de al-Bukhārī (4162, 4163; ediția tipărită indică și 2958), de la Ibn ʿUmar, și tot la (4162, 4163), de la tatăl lui Saʿīd ibn al-Musayyib.

patru califi — Abū Bakr, ʿUmar, ʿUthmān și ʿAlī — apoi Saʿīd ibn Zayd, Saʿd ibn Abī Waqqāṣ, ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAwf, Ṭalḥah ibn ʿUbayd Allāh, al-Zubayr ibn al-ʿAwwām și Abū ʿUbaydah ʿĀmir ibn al-Jarrāḥ — Allah să fie mulțumit de ei. Profetul ﷺ i-a menționat într-un singur șir: *„Abū Bakr este în Jannah, ʿUmar este în Jannah..."*[157] De aceea au devenit cunoscuți prin această denumire, iar noi trebuie să mărturisim pentru ei că sunt în Jannah, pentru că Profetul ﷺ a mărturisit aceasta.

Pe cei șase pomeniți după cei patru califi, un vers îi reunește astfel:

„Saʿīd, Saʿd, Ibn ʿAwf și Ṭalḥah, / ʿĀmir Fihr și al-Zubayr cel lăudat."

Este amintit și Thābit ibn Qays ibn Shammās — Allah să fie mulțumit de el —, unul dintre oratorii Profetului ﷺ, care avea o voce puternică. Când a fost revelat cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَرۡفَعُوٓاْ أَصۡوَٰتَكُمۡ فَوۡقَ صَوۡتِ ٱلنَّبِيِّ وَلَا تَجۡهَرُواْ لَهُۥ بِٱلۡقَوۡلِ كَجَهۡرِ بَعۡضِكُمۡ لِبَعۡضٍ أَن تَحۡبَطَ أَعۡمَٰلُكُمۡ وَأَنتُمۡ لَا تَشۡعُرُونَ﴾

„O, voi cei care credeți! Nu vă ridicați vocile deasupra vocii Profetului și nu îi vorbiți tare așa cum vă vorbiți tare unii altora, ca nu cumva faptele voastre să fie anulate fără ca voi să vă dați seama"

(al-Ḥujurāt 49:2),

157 Relatat de Aḥmad (1/187-189), Abū Dāwūd (4649), al-Tirmidhī (3748), Ibn Mājah (134), Ibn Ḥibbān (10/6996) și al-Ḥākim (3/450). Al-Albānī l-a autentificat în al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (875).

Thābit s-a temut că fapta lui fusese anulată fără să-și dea seama. S-a retras în casa sa, iar Profetul ﷺ i-a observat lipsa și a trimis un om să-l întrebe de ce nu mai apare. Thābit a spus, în sensul relatării:

„Allah a coborât versetul despre a nu ridica vocile deasupra vocii Profetului, iar eu sunt cel care își ridică vocea deasupra vocii Profetului ﷺ; fapta mea a fost anulată și eu sunt dintre oamenii Focului!"

Omul s-a întors la Profetul ﷺ și i-a spus ceea ce rostise Thābit. Profetul ﷺ a spus:

„Du-te la el și spune-i: nu ești dintre oamenii Focului, ci ești dintre oamenii Jan[158]nah."

Astfel, Profetul ﷺ i-a dat vestea bună a Jannah.

Mai sunt pomeniți și alți Companioni pentru care există texte de acest fel, precum Mamele Credincioșilor, Bilāl, ʿAbd Allāh ibn Salām, ʿUkāshah ibn Miḥṣan și Saʿd ibn Muʿādh — Allah să fie mulțumit de ei —.

Ordinea celor patru Khulafāʾ Rāshidūn

Ahl al-Sunnah afirmă ceea ce s-a transmis în mod bine cunoscut de la ʿAlī ibn Abī Ṭālib și de la alții: cel mai bun al acestei Ummah după Profetul ei este Abū Bakr, apoi ʿUmar — Allah să fie mulțumit de amândoi —. Este citată relatarea lui Ibn ʿUmar: în timpul Profetului ﷺ oamenii îi puneau pe Abū Bakr, apoi pe ʿUmar, apoi pe ʿUthmān înaintea celorlalți.[159]

El citează și răspunsul lui ʿAlī către fiul său Muḥammad ibn al-Ḥanafiyyah. Întrebat cine este cel mai bun după Mesagerul lui Allah ﷺ, ʿAlī a spus: Abū Bakr; apoi ʿUmar. Când fiul său, temându-se că va spune ʿUthmān, l-a întrebat *„apoi tu?"*, ʿAlī a răspuns că el nu este decât un om dintre musulmani. Această relatare respinge pretenția celor care susțin că ʿAlī însuși se

158 Relatat de al-Bukhārī (3613) și Muslim (119), de la Anas.

159 Relatat de al-Bukhārī (3655).

considera superior primilor doi.[160]

Așadar, dacă ʿAlī — Allah să fie mulțumit de el — spunea, în timpul khilāfah sale, că cel mai bun om al acestei Ummah după Profetul ei este Abū Bakr, apoi ʿUmar, atunci argumentul Rāfiḍah care l-au pus pe el înaintea celor doi este nimicit.

Cuvintele *«și alții»* înseamnă: alții decât ʿAlī dintre Companioni și Tābiʿūn.

Acest lucru este unanim acceptat între imāmi.

Imām Mālik a spus: *«Nu am văzut pe nimeni care să se îndoiască de punerea celor doi înainte.»*

Al-Shāfiʿī a spus: *«Companionii și Tābiʿūn nu au avut divergență în punerea lui Abū Bakr și ʿUmar înainte.»*

Cine iese din acest ijmāʿ a urmat o altă cale decât calea credincioșilor.

Și îl pun pe ʿUthmān al treilea (1), iar pe ʿAlī al patrulea (2) — Allah să fie mulțumit de ei —, așa cum indică relatările și așa cum Companionii au ajuns la ijmāʿ în a-l pune pe ʿUthmān înainte în bayʿah (3).

(1) *«Îl pun al treilea»* înseamnă: Ahl al-Sunnah îl consideră pe ʿUthmān al treilea.

(2) *«Iar pe ʿAlī al patrulea»* înseamnă: îl consideră pe ʿAlī al patrulea.

Prin urmare, cei mai buni ai acestei Ummah sunt aceștia patru: Abū Bakr, apoi ʿUmar, apoi ʿUthmān, apoi ʿAlī.

Autorul a adus două dovezi pentru această ordine.

Prima este formularea sa: *«așa cum indică relatările»*; mai înainte au fost menționate unele dintre ele.

A doua este formularea sa: *«și așa cum Companionii au ajuns la ijmāʿ în a-l pune pe ʿUthmān înainte în bayʿah»*.

Așadar, pentru punerea lui ʿUthmān înaintea lui ʿAlī — Allah să fie mulțumit de amândoi — există relatări transmise și există, de asemenea, un argument rațional: ijmāʿ-ul Companionilor asupra lui ʿUthmān în bayʿah. Ijmāʿ-ul lor asupra acestui lucru implică faptul că ʿUthmān este mai virtuos decât ʿAlī, și așa este, deoarece

160 Relatat de al-Bukhārī (3671), de la Muḥammad ibn al-Ḥanafiyyah, de la ʿAlī.

înțelepciunea lui Allah, Puternicul și Mărețul, nu îngăduie ca peste cea mai bună generație să fie pus la conducere un om în timp ce între ei se află cineva mai virtuos decât el. S-a transmis în acest sens: *«Așa cum sunteți, așa vi se vor pune conducători.»* Prin urmare, peste cea mai bună generație Allah nu pune decât pe cel mai bun dintre ei.

Cu toate acestea, unii dintre Ahl al-Sunnah au avut în trecut divergență cu privire la ʿUthmān și ʿAlī — Allah să fie mulțumit de amândoi —, după ce fuseseră de acord că Abū Bakr și ʿUmar sunt înaintea lor: care dintre cei doi este mai virtuos? Unii l-au pus pe ʿUthmān înainte și s-au oprit acolo sau l-au pus pe ʿAlī al patrulea (1); alții l-au pus pe ʿAlī înainte (2); iar alții s-au abținut de la a decide (3).

(1) Ei spuneau: Abū Bakr, apoi ʿUmar, apoi ʿUthmān, după care se opreau; sau spuneau: apoi ʿAlī.

(2) Ei spuneau: Abū Bakr, apoi ʿUmar, apoi ʿAlī, apoi ʿUthmān. Aceasta este una dintre opiniile care au existat în Ahl al-Sunnah.

(3) Ei spuneau: Abū Bakr, apoi ʿUmar, și se opreau în privința întrebării care este mai virtuos dintre ʿUthmān și ʿAlī. Aceasta este diferită de prima opinie.

Prin urmare, opiniile au fost patru:

Opinia cunoscută: Abū Bakr, apoi ʿUmar, apoi ʿUthmān, apoi ʿAlī.

A doua opinie: Abū Bakr, apoi ʿUmar, apoi ʿUthmān, apoi tăcere.

A treia opinie: Abū Bakr, apoi ʿUmar, apoi ʿAlī, apoi ʿUthmān.

A patra opinie: Abū Bakr, apoi ʿUmar, după care ne abținem să spunem care este mai virtuos dintre ʿUthmān și ʿAlī. Ei nu spun nici că ʿUthmān este mai virtuos, nici că ʿAlī este mai virtuos, însă nu consideră că cineva după Abū Bakr și ʿUmar îi precedă pe ʿUthmān și ʿAlī în virtute.

Dar poziția Ahl al-Sunnah s-a stabilit asupra punerii lui ʿUthmān înainte (1), deși această chestiune — comparația dintre ʿUthmān și ʿAlī — nu se numără printre fundamentele în care, după majoritatea Ahl al-Sunnah, cel care contrazice este declarat rătăcit (2). Chestiunea în care este declarat rătăcit este însă

chestiunea khilāfah (3): ei cred că khalīfah după Trimisul lui Allah ﷺ este Abū Bakr, apoi ʿUmar, apoi ʿUthmān, apoi ʿAlī (4). Iar cel care atacă khilāfah unuia dintre aceşti imāmi este mai rătăcit decât măgarul familiei sale (5).

Aceasta este poziția asupra căreia s-a stabilit Ahl al-Sunnah: cel mai bun al acestei Ummah după Profetul ei este Abū Bakr, apoi ʿUmar, apoi ʿUthmān, apoi ʿAlī, în ordinea khilāfah lor. Aceasta este opinia corectă, după cum au fost menționate mai înainte dovezile ei.

(2) Adică preferința între ʿUthmān și ʿAlī — Allah să fie mulțumit de amândoi — nu se numără printre fundamentele Ahl al-Sunnah în care opozantul este declarat rătăcit. Dacă cineva spune că ʿAlī este mai virtuos decât ʿUthmān, nu spunem că este rătăcit; spunem că aceasta este una dintre opiniile care au existat în Ahl al-Sunnah și nu spunem mai mult despre el din cauza acestei chestiuni.

(3) În chestiunea khilāfah trebuie să spunem: khalīfah după Profetul nostru în Ummah sa este Abū Bakr, apoi ʿUmar, apoi ʿUthmān, apoi ʿAlī. Cel care spune că khilāfah îi aparține lui ʿAlī, nu celor trei de dinaintea lui, este rătăcit; iar cel care spune că îi aparținea lui ʿAlī după Abū Bakr și ʿUmar este, de asemenea, rătăcit, pentru că se opune ijmāʿ-ului Companionilor — Allah să fie mulțumit de ei —.

Acesta este lucrul asupra căruia Ahl al-Sunnah au ajuns la ijmāʿ în chestiunea khilāfah.

(5) Cel care atacă khilāfah unuia dintre aceștia și spune că nu o merita sau că altul avea mai mult drept decât cel care l-a precedat este mai rătăcit decât măgarul familiei sale.

Autorul a folosit această formulare deoarece este formularea Imāmului Aḥmad — Allah să aibă milă de el —. Nu există îndoială că un asemenea om este mai rătăcit decât măgarul familiei sale. A menționat măgarul deoarece este, în mod absolut, cel mai greoi dintre animale și cel mai puțin înzestrat cu înțelegere; astfel, atacarea khilāfah unuia dintre acești patru sau a ordinii lor este, în realitate, un atac împotriva tuturor Companionilor.

Prin urmare, trebuie să credem că khalīfah după Trimisul lui Allah ﷺ a fost Abū Bakr, apoi ʿUmar, apoi ʿUthmān, apoi ʿAlī și că, în privința dreptului la khilāfah, ordinea lor este aceasta, pentru a nu ajunge să spunem că a existat nedreptate în khilāfah, așa cum pretind Rāfiḍah când susțin că Abū Bakr, ʿUmar, ʿUthmān și toți Companionii au fost nedrepți față de ʿAlī ibn Abī Ṭālib și i-au uzurpat khilāfah.

Cât despre cei de după ei, nu putem spune că fiecare khalīfah pe care Allah l-a pus peste oameni a fost neapărat cel mai îndreptățit la khilāfah dintre contemporanii săi. Cei de după ei nu se mai aflau în cea mai bună generație; între ei au apărut nedreptate, abatere și fisq prin care au ajuns să merite ca peste ei să fie puși oameni care nu erau cei mai îndreptățiți la conducere. Allah Preaînaltul spune, în sensul versetului:

Textul arab al versetului integral

﴿وَكَذَٰلِكَ نُوَلِّي بَعْضَ ٱلظَّٰلِمِينَ بَعْضًۢا بِمَا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ﴾

«Astfel îi punem pe unii dintre cei nedrepți peste alții din cauza a ceea ce agoniseau»
(al-Anʿām 6:129).

Să știi că ordinea generală a virtuții menționată mai înainte nu înseamnă că cel mai virtuos îl depășește pe cel aflat sub el în absolut fiecare lucru. Se poate ca cel aflat mai jos în rang general să aibă o virtute la care nimeni nu îl egalează. Faptul că unul dintre acești patru sau altcineva se distinge printr-o anumită însușire în care îi depășește pe alții nu dovedește superioritatea absolută. Trebuie deosebită superioritatea absolută de superioritatea într-o privință determinată.

Iubirea Ahl al-Bayt și drepturile lor

Și îi iubesc pe Ahl al-Bayt ai Trimisului lui Allah ﷺ (1).

(1) Adică dintre fundamentele Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah este că îi iubesc pe Ahl al-Bayt ai Trimisului lui Allah ﷺ din două

motive: pentru īmān și pentru rudenia cu Trimisul lui Allah ﷺ. Ei nu îi urăsc niciodată.

Ei nu spun însă ceea ce spun Rāfiḍah: *«Oricine îi iubește pe Abū Bakr și ʿUmar îl urăște pe ʿAlī; prin urmare nu îl putem iubi pe ʿAlī până nu îi urâm pe Abū Bakr și ʿUmar»*, ca și cum Abū Bakr și ʿUmar ar fi fost dușmanii lui ʿAlī ibn Abī Ṭālib. Dimpotrivă, s-a transmis prin numeroase căi de la ʿAlī — Allah să fie mulțumit de el — că îi lăuda pe cei doi de pe minbar.

Noi spunem că Îl luăm pe Allah drept martor asupra iubirii noastre pentru Ahl al-Bayt ai Trimisului lui Allah ﷺ și rudele lui; îi iubim din iubire pentru Allah și pentru Trimisul Său.

Din Ahl al-Bayt fac parte soțiile sale prin textul Qur'ān-ului.
Allah Preaînaltul spune, în sensul versetelor:

Textul arab al pasajului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ قُل لِّأَزْوَٰجِكَ إِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا
وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا وَإِن
كُنتُنَّ تُرِدْنَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَٱلدَّارَ ٱلْأَخِرَةَ فَإِنَّ ٱللَّهَ أَعَدَّ
لِلْمُحْسِنَٰتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا يَٰنِسَآءَ ٱلنَّبِيِّ مَن يَأْتِ
مِنكُنَّ بِفَٰحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ يُضَٰعَفْ لَهَا ٱلْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ ۚ
وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرًا وَمَن يَقْنُتْ مِنكُنَّ لِلَّهِ
وَرَسُولِهِۦ وَتَعْمَلْ صَٰلِحًا نُّؤْتِهَآ أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا
رِزْقًا كَرِيمًا ۚ يَٰنِسَآءَ ٱلنَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ ٱلنِّسَآءِ إِنِ
ٱتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِٱلْقَوْلِ فَيَطْمَعَ ٱلَّذِى فِى قَلْبِهِۦ
مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا وَقَرْنَ فِى بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ
تَبَرُّجَ ٱلْجَٰهِلِيَّةِ ٱلْأُولَىٰ ۖ وَأَقِمْنَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتِينَ ٱلزَّكَوٰةَ

ج
وَأَطِعْنَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ ۚ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ
ٱلرِّجْسَ أَهْلَ ٱلْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿

«O, Profetule! Spune-le soțiilor tale: dacă voi doriți viața acestei lumi și podoaba ei, veniți să vă dau cele de trebuință și să vă eliberez într-un chip frumos... O, soții ale Profetului!... Allah voiește numai să îndepărteze de la voi necurăția, Ahl al-Bayt, și să vă purifice pe deplin»
(al-Aḥzāb 33:28-33).

Fără îndoială, soțiile Trimisului ﷺ intră aici în Ahl al-Bayt.

În Ahl al-Bayt intră, de asemenea, rudele lui: Fāṭimah, ʿAlī, al-Ḥasan, al-Ḥusayn și alții, precum al-ʿAbbās ibn ʿAbd al-Muṭṭalib și fiii săi.

Îi iubim pentru rudenia lor cu Trimisul lui Allah ﷺ și pentru īmān-ul lor în Allah.

Dacă însă unul dintre ei este kāfir, nu îl iubim religios chiar dacă se numără printre rudele Trimisului ﷺ. Abū Lahab era unchiul Trimisului ﷺ, dar nu ne este permis să îl iubim în nicio situație; dimpotrivă, trebuie să îl urâm pentru kufr-ul său și pentru răul făcut Profetului ﷺ. La fel, pe Abū Ṭālib trebuie să îl urâm pentru kufr-ul său, însă iubim faptele bune pe care le-a făcut față de Profet ﷺ, precum protejarea și apărarea lui.

Și au walāʾ față de ei (1) și păstrează în privința lor waṣiyyah Trimisului lui Allah ﷺ (2), când a spus în ziua Ghadīr Khumm: *«Vă amintesc de Allah în privința Ahl al-Bayt ai mei»* (3).

(1) Adică îi socotesc dintre awliyāʾ lor. Cuvântul walī este folosit cu mai multe sensuri: prieten apropiat, rudă, cel însărcinat cu o treabă și alte sensuri de walāʾ și sprijin. Aici cuprinde sprijinirea, prietenia și iubirea.

(2) Adică păstrează legământul și îndemnul pe care Profetul ﷺ l-a lăsat Ummah sale.

(3) Ghadīr Khumm este legat de ziua a optsprezecea din Dhū al-Ḥijjah. Acest ghadīr poartă numele Khumm și se află pe

drumul dintre Makkah și Madīnah, aproape de al-Juḥfah. Trimisul ﷺ s-a oprit acolo la întoarcerea din Ḥajjat al-Wadāʿ, le-a ținut oamenilor o khuṭbah și a spus de trei ori: *«Vă amintesc de Allah în privința Ahl al-Bayt ai mei.»*[161] Adică: amintiți-vă de Allah, de frica de El și de pedeapsa Lui dacă neglijați dreptul Ahl al-Bayt; și amintiți-vă de mila și răsplata Lui dacă le împliniți dreptul.

El ﷺ i-a spus, de asemenea (1), unchiului său al-ʿAbbās, după ce acesta i s-a plâns că unii dintre Quraysh îi tratează cu răceală (2) pe Banū Hāshim (3): *«Pe Cel în a Cărui Mână este sufletul meu, īmān-ul lor nu va fi deplin până când nu vă vor iubi pentru Allah și pentru rudenia mea»* (4).

(1) Cuvântul *«de asemenea»* — ayḍan — este un maṣdar derivat din verbul āḍa yaʾīḍu, cu sensul de *«a reveni»*; este maṣdar-ul unui verb subînțeles, adică: revenind la ceea ce a fost menționat mai înainte.

(2) *«Îi tratează cu răceală»* înseamnă: se poartă cu superioritate față de ei și îi detestă.

(3) Hāshim este străbunicul tatălui Trimisului ﷺ.

(4) Profetul ﷺ a jurat[162] că īmān-ul lor nu este deplin până când nu îi iubesc pentru Allah. La această iubire participă și ceilalți credincioși, deoarece fiecărui om îi este obligatoriu să iubească pentru Allah orice credincios. Dar el a adăugat: *«și pentru rudenia mea»*. Aceasta este o iubire suplimentară iubirii pentru Allah și este specifică Ahl al-Bayt datorită rudeniei lor cu Profetul ﷺ.

În plângerea lui al-ʿAbbās — *«unii dintre Quraysh îi tratează cu răceală pe Banū Hāshim»* — există dovada că răceala față de Ahl al-Bayt exista încă din viața Profetului ﷺ. Invidia face parte din

161 Relatat de Muslim (2408), de la Zayd ibn Arqam: «Vă reamintesc de Allah în privința familiei mele (Ahl al-Bayt)».

162 Relatat de Aḥmad în al-Musnad (1/207) și Faḍāʾil al-Ṣaḥābah (1757), de la al-ʿAbbās, prin Yazīd ibn Abī Ziyād, care este slab. O altă formulare este în Faḍāʾil al-Ṣaḥābah (1756), cu isnād slab din cauza irsāl-ului; este relatată legat și de Ṭarrād al-Zaynabī în Amālī (88b), conform editorului Waṣī Allāh ʿAbbās.

firea oamenilor, în afară de cei pe care Allah, Puternicul și Mărețul, îi ocrotește. Unii îi invidiau pe Ahl al-Bayt ai Trimisului ﷺ pentru binecuvântarea pe care Allah le-o dăduse prin rudenia cu Profetul ﷺ, astfel că îi tratau cu răceală și nu le împlineau drepturile.

Crezul Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah față de Ahl al-Bayt este, așadar, că îi iubesc, au walāʾ față de ei și păstrează waṣiyyah Trimisului ﷺ care amintește de drepturile lor, dar nu îi ridică peste rangul lor. Dimpotrivă, se dezic de cei care exagerează în privința lor până îi duc la nivelul divinității, așa cum a făcut ʿAbd Allāh ibn Sabaʾ în privința lui ʿAlī ibn Abī Ṭālib când i-a spus: *«Tu ești Allah!»* Povestea este cunoscută.
Profetul ﷺ a spus:

«Allah l-a ales pe Ismāʿīl (1), dintre urmașii lui Ismāʿīl a ales Kinānah (2), dintre Kinānah a ales Quraysh (3), dintre Quraysh a ales Hāshim (4), iar dintre Banū Hāshim m-a ales pe mine.»

[163] Și Ahl al-Sunnah au walāʾ față de soțiile Trimisului lui Allah ﷺ, Mamele Credincioșilor (5), și cred că ele sunt soțiile lui și în Ākhirah (6).

(1) Ismāʿīl este fiul lui Ibrāhīm al-Khalīl; el este cel cu privire la care Allah i-a poruncit lui Ibrāhīm sacrificiul, iar povestea lui se află în Sūrat al-Ṣāffāt.

(2) Kinānah este al paisprezecelea strămoș în genealogia Trimisului lui Allah ﷺ.

(3) Quraysh este menționat aici ca al unsprezecelea strămoș al Trimisului lui Allah ﷺ, adică Fihr ibn Mālik; s-a spus și că este al treisprezecelea, adică al-Naḍr ibn Kinānah.

(4) Hāshim este al treilea strămoș al Trimisului lui Allah ﷺ.

163 Relatat de Muslim (2276) și al-Tirmidhī (3609, 3612), de la Wāthilah ibn al-Asqaʿ.

Mamele Credincioșilor

(5) Formularea *«Mamele Credincioșilor»* este o descriere a *«soțiilor»*. Soțiile Profetului ﷺ sunt mamele noastre în ceea ce privește cinstirea, respectul și legătura cu ele. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿ٱلنَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِٱلْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ ۖ وَأَزْوَٰجُهُۥٓ أُمَّهَٰتُهُمْ ۗ وَأُو۟لُوا۟ ٱلْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِى كِتَٰبِ ٱللَّهِ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُهَٰجِرِينَ إِلَّآ أَن تَفْعَلُوٓا۟ إِلَىٰٓ أَوْلِيَآئِكُم مَّعْرُوفًا ۚ كَانَ ذَٰلِكَ فِى ٱلْكِتَٰبِ مَسْطُورًا﴾

«Profetul este mai apropiat de credincioși decât propriile lor suflete, iar soțiile lui sunt mamele lor»
(al-Aḥzāb 33:6).

Noi avem walā' față de ele, le sprijinim și le apărăm și credem că sunt cele mai nobile soții dintre femeile pământului, deoarece sunt soțiile Trimisului ﷺ.

Aceasta este și o dovadă că Banū Hāshim au fost aleși și selectați de Allah dintre creația Sa.

(6) Credem că ele sunt soțiile lui și în Ākhirah pe baza relatărilor venite în această privință și a cuvintelor lui Allah Preaînaltul despre îngerii care poartă Tronul:

Textul arab al pasajului integral

﴿ٱلَّذِينَ يَحْمِلُونَ ٱلْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُۥ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِۦ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَىْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَٱغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا۟ وَٱتَّبَعُوا۟ سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ ٱلْجَحِيمِ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّٰتِ عَدْنٍ ٱلَّتِى وَعَدتَّهُمْ وَمَن صَلَحَ مِنْ ءَابَآئِهِمْ وَأَزْوَٰجِهِمْ وَذُرِّيَّٰتِهِمْ ۚ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ﴾

«...Rabb-ul nostru, fă-i să intre în Grădinile ʿAdn pe care li le-ai promis, împreună cu cei drepți dintre părinții lor, soțiile lor și urmașii lor...»
(Ghāfir 40:7-8).

Allah a afirmat aici legătura de soți după intrarea în Jannah, ceea ce indică faptul că soția omului din dunya va fi soția lui și în Ākhirah dacă se numără printre oamenii Jannah.

Khadījah — Allah să fie mulțumit de ea —
În mod deosebit (1), Khadījah — Allah să fie mulțumit de ea — (2), mama majorității copiilor lui și prima care a crezut în el (3).

(1) *«În mod deosebit»* este un masdar al cărui verb este subînțeles, adică: o particularizez în mod deosebit.

(2) Khadījah bint Khuwaylid: Profetul ﷺ s-a căsătorit cu ea la începutul vieții sale conjugale. El avea atunci douăzeci și cinci de

ani, iar ea patruzeci de ani. Era o femeie cu rațiune și inteligență, iar Profetul ﷺ a beneficiat mult de sprijinul ei. Cât timp ea a trăit, el nu s-a căsătorit cu altă femeie.

Ea a fost, așa cum spune autorul, *«mama majorității copiilor lui»*, băieți și fete. Autorul nu a spus *«mama copiilor lui»* în mod absolut, deoarece unul dintre copiii lui nu era din ea: Ibrāhīm, care s-a născut din Māriyah al-Qibțiyyah.

Copiii lui din Khadījah au fost doi băieți și patru fete: al-Qāsim, apoi ʿAbd Allāh — numit și al-Ṭayyib și al-Ṭāhir —, iar fetele au fost Zaynab, apoi Umm Kulthūm, apoi Fāțimah, apoi Ruqayyah. Cel mai mare dintre copiii săi a fost al-Qāsim, iar cea mai mare dintre fiicele sale a fost Zaynab.

(3) Nu există îndoială că ea a fost prima care a crezut în el. Când Profetul ﷺ s-a întors la ea și i-a povestit ceea ce văzuse în peștera Ḥirāʾ, ea a spus: *«Nu! Pe Allah, Allah nu te va umili niciodată.»* Ea a crezut în el și l-a dus la Waraqah ibn Nawfal. I-a relatat ceea ce se întâmplase, iar Waraqah i-a spus: *«Acesta este al-Nāmūs care venea la Mūsā.»*[164] Al-Nāmūs înseamnă păstrătorul tainei. Waraqah a crezut în el.

De aceea spunem: prima dintre femei care a crezut în el a fost Khadījah, iar dintre bărbați Waraqah ibn Nawfal.

ʿĀʾishah al-Ṣiddīqah bint al-Ṣiddīq — Allah să fie mulțumit de ea —

Ea l-a sprijinit în treaba lui (1) și a avut înaintea lui un rang înalt (2). Și al-Ṣiddīqah, fiica lui al-Ṣiddīq — Allah să fie mulțumit de ea — (3), despre care Profetul ﷺ a spus:

«Virtutea lui ʿĀʾishah asupra femeilor este precum virtutea tharīd-ului asupra celorlalte mâncăruri»

(4).

(1) Adică l-a ajutat. Cel care cercetează sīrah găsește la Umm al-Muʾminīn Khadījah — Allah să fie mulțumit de ea — un sprijin pentru Profetul ﷺ pe care niciuna dintre celelalte soții ale sale nu l-a avut în aceeași formă.

164 Relatat de al-Bukhārī (3) și Muslim (160), de la ʿĀʾishah, în relatarea începutului revelației și a lui Waraqah.

(2) Cuvintele *«și a avut înaintea lui un rang înalt»* înseamnă că Profetul ﷺ continua să o pomenească după moartea ei, trimitea daruri prietenelor ei și spunea despre ea: *«Ea a fost și a fost, și am avut copii din ea.»*[165] El o lăuda, iar aceasta arată cât de înalt era rangul ei înaintea Trimisului ﷺ.

(3) Cât despre faptul că ʿĀ'ishah este al-Ṣiddīqah, aceasta se datorează desăvârșirii confirmării ei față de Trimisul lui Allah ﷺ, sincerității desăvârșite în relația cu el și răbdării ei față de vătămarea din povestea al-Ifk. Dovada sincerității și īmān-ului ei este și faptul că, după ce au fost revelate versetele care au declarat nevinovăția ei, a spus: *«Nu Îl laud decât pe Allah.»* Aceasta indică desăvârșirea īmān-ului și sincerității ei.

Cât despre faptul că este fiica lui al-Ṣiddīq, tatăl ei — Allah să fie mulțumit de el — este al-Ṣiddīq al acestei Ummah — ba chiar al-Ṣiddīq al comunităților, deoarece această Ummah este cea mai bună dintre comunități; dacă el este al-Ṣiddīq al celei mai bune Ummah, rangul lui se ridică deasupra celor corespunzători din celelalte comunități.

(4) Cuvintele *«asupra femeilor»* au, în aparență, caracter general, adică asupra tuturor femeilor.

S-a spus însă că prin *«virtutea lui ʿĀ'ishah asupra femeilor»* sunt avute în vedere soțiile Profetului ﷺ care erau în viață atunci, astfel încât Khadījah nu ar intra în această comparație.
Dar sensul aparent al ḥadīth-ului este general, deoarece Profetul ﷺ a spus:

> *«Dintre bărbați mulți au atins desăvârșirea, iar dintre femei nu au atins-o decât Āsiyah, soția lui Firʿawn, Maryam bint ʿImrān și Khadījah bint Khuwaylid; iar virtutea lui ʿĀ'ishah asupra femeilor este precum virtutea tharīd-ului asupra celorlalte mâncăruri.»*

Cei doi Ṣaḥīḥ au transmis ḥadīth-ul fără menționarea lui

165 Relatat de al-Bukhārī (3818), de la ʿĀ'ishah.

Khadījah.[166] Aceasta indică faptul că ea este cea mai virtuoasă dintre femei în mod absolut.

Totuși, ea nu este mai virtuoasă decât Fāțimah în privința genealogiei, deoarece Fāțimah este, fără îndoială, mai nobilă decât ʿĀ'ishah în privința descendenței.

Cât despre rang și virtuți, ʿĀ'ishah — Allah să fie mulțumit de ea — are virtuți mărețe pe care nicio altă femeie nu le-a avut în aceeași formă.

Din formularea autorului — Allah să aibă milă de el — reiese că cele două soții — Allah să fie mulțumit de amândouă — sunt menționate aici fără o ordine explicită între ele, deoarece el a spus: *«în mod deosebit Khadījah... și al-Ṣiddīqah»*, fără să spună *«apoi al-Ṣiddīqah»*.

Savanții au avut divergență în această chestiune.

Unii au spus: Khadījah este mai virtuoasă, deoarece are merite în care ʿĀ'ishah nu a ajuns-o.

Alții au spus: dimpotrivă, ʿĀ'ishah este mai virtuoasă, datorită acestui ḥadīth și deoarece are merite în care Khadījah nu a ajuns-o.

Unii savanți au detaliat și au spus: fiecare dintre ele are o virtute pe care cealaltă nu a atins-o. La începutul risālah, nu există îndoială că meritele dobândite de Khadījah nu au fost atinse de ʿĀ'ishah și nu pot fi egalate de ea. Mai târziu însă, și mai ales după moartea Trimisului ﷺ, ʿĀ'ishah a răspândit cunoașterea și Sunnah și a călăuzit Ummah într-un mod pe care Khadījah nu l-a putut realiza. Prin urmare, nu este corect să o preferăm pe una în mod absolut anulând meritul celeilalte; spunem că una este mai virtuoasă într-o privință, iar cealaltă într-o altă privință. Astfel urmăm calea dreptății și nu risipim meritul niciuneia. Prin detaliere se obține claritatea. Amândouă, împreună cu celelalte soții ale Trimisului ﷺ, sunt în Jannah.

166 Relatat de al-Bukhārī (3769) și Muslim (2431), de la Abū Mūsā al-Ashʿarī. Adaosul despre Khadījah este atribuit de Ibn Ḥajar în Fatḥ al-Bārī (6/447) lui al-Ṭabarānī și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah.

Delimitarea de Rāfiḍah și Nawāṣib

Și se dezic de calea Rāfiḍah, care îi urăsc și îi insultă pe Companioni (1).

(1) Rāfiḍah sunt o grupare care a exagerat în privința lui ʿAlī ibn Abī Ṭālib și a Ahl al-Bayt. Ei se numără printre cei mai rătăciți dintre adepții bidʿah și dintre cei care îi urăsc cel mai mult pe Companioni — Allah să fie mulțumit de ei —. Cel care vrea să cunoască rătăcirea lor poate consulta cărțile lor și lucrările savanților care le-au răspuns.

Au fost numiți Rāfiḍah deoarece l-au respins — rafaḍū — pe Zayd ibn ʿAlī ibn al-Ḥusayn ibn ʿAlī ibn Abī Ṭālib. Când l-au întrebat despre Abū Bakr și ʿUmar, el i-a lăudat și a spus: *«Ei doi au fost vizirii bunicului meu.»*

Cât despre Nawāṣib, ei sunt cei care manifestă ostilitate față de Ahl al-Bayt, îi atacă și îi insultă. Ei se află la extrema opusă Rāfiḍah.

Rāfiḍah îi atacă pe Companioni atât cu inimile, cât și cu limbile.

În inimile lor îi urăsc și îi detestă pe Companioni, cu excepția celor din Ahl al-Bayt pe care îi folosesc pentru scopurile lor și în privința cărora exagerează.

Cu limbile îi insultă și îi blestemă; spun despre ei că au fost nedrepți și afirmă că, după Profetul ﷺ, aproape toți au apostaziat, în afară de puțini, și alte asemenea lucruri cunoscute din scrierile lor.

În realitate, insultarea Companionilor — Allah să fie mulțumit de ei — nu este numai un atac asupra Companionilor; ea este un atac asupra Companionilor, asupra Profetului ﷺ, asupra Sharīʿah lui Allah și asupra lui Allah, Puternicul și Mărețul.

Cât despre faptul că este un atac asupra Companionilor, aceasta este limpede.

Cât despre faptul că este un atac asupra Trimisului lui Allah ﷺ, implicația ar fi că tovarășii lui, oamenii în care și-a pus încrederea și succesorii săi în conducerea Ummah ar fi fost dintre cei mai răi oameni. Mai există și un alt atac asupra Trimisului ﷺ: ar însemna să fie negat ceea ce el însuși a relatat despre virtuțile și meritele lor.

Cât despre faptul că este un atac asupra Sharīʿah lui Allah, legătura principală dintre noi și Trimisul lui Allah ﷺ în transmiterea Sharīʿah sunt Companionii. Dacă ʿadālah lor este înlăturată, nu mai rămâne încredere în ceea ce au transmis din Sharīʿah.

Cât despre faptul că este un atac asupra lui Allah Preaslăvitul, ar însemna că El Și-ar fi trimis Profetul între cei mai răi oameni și i-ar fi ales tocmai pe ei pentru compania lui, pentru purtarea Sharīʿah Sale și pentru transmiterea ei către Ummah.

Privește, așadar, ce consecințe uriașe decurg din insultarea Companionilor — Allah să fie mulțumit de ei —.

Noi ne dezicem de calea acestor Rāfiḍah care îi insultă și îi urăsc pe Companioni. Credem că iubirea Companionilor este obligatorie și că abținerea de la a le transforma greșelile în obiect de insultă este obligatorie. Inimile noastre, al-ḥamdu lillāh, sunt pline de iubire pentru ei datorită īmān-ului, taqwā, răspândirii cunoașterii și sprijinului pe care i l-au oferit Profetului ﷺ.

Și se dezic de calea Nawāṣib, care îi rănesc pe Ahl al-Bayt prin cuvânt sau faptă (1).

(1) Adică Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah se dezic de calea Nawāṣib.

Aceștia se află la extrema opusă Rāfiḍah, care exagerează în privința Ahl al-Bayt până îi scot din limita omenească și îi ridică la pretenții de ʿiṣmah și walāyah necuvenită.

Nawāṣib au răspuns unei bidʿah printr-o bidʿah. Când i-au văzut pe Rāfiḍah exagerând în iubirea și lauda Ahl al-Bayt, au spus, în esență: atunci noi îi vom urî și îi vom insulta, ca răspuns la exagerarea lor. Însă calea de mijloc este întotdeauna cea mai bună, iar răspunsul la o bidʿah printr-o altă bidʿah nu face decât să întărească bidʿah.

Ce s-a întâmplat între Companioni

Și se abțin de la ceea ce s-a petrecut ca dispută între Companioni (1).

(1) Adică de la disputele și conflictele care au apărut între ei.

Între Companioni — Allah să fie mulțumit de ei — au apărut neînțelegeri după uciderea lui ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb — Allah să fie

mulțumit de el —, iar situația s-a intensificat după uciderea lui ʿUthmān, până când au avut loc evenimentele cunoscute care au dus la luptă.

Aceste evenimente sunt cunoscute și, fără îndoială, au avut loc pe baza taʾwīl-ului și ijtihād-ului; fiecare parte considera că se află pe adevăr. Nu putem spune că ʿĀʾishah și al-Zubayr ibn al-ʿAwwām — Allah să fie mulțumit de ei — au luptat împotriva lui ʿAlī în timp ce credeau că ei se află pe fals și că ʿAlī se află pe adevăr.

Totuși, faptul că ei credeau că se află pe adevăr nu implică faptul că au și nimerit adevărul.
Dacă au greșit, știm că nu au intrat în aceste lucruri decât prin ijtihād. Este stabilit de la Profetul ﷺ că a spus:

«Dacă judecătorul judecă, face ijtihād și nimerește, are două răsplăți; iar dacă judecă, face ijtihād și greșește, are o răsplată.»

[167] Prin urmare, spunem despre cel care a greșit dintre ei că a fost un mujtahid care a greșit și are o răsplată.

Ceea ce s-a întâmplat are, pentru noi, două laturi: prima este judecata asupra celui care a acționat; a doua este atitudinea noastră față de cel care a acționat.

În privința judecății asupra celui care a acționat, am explicat deja: ceea ce credem înaintea lui Allah este că ceea ce s-a petrecut între ei a rezultat din ijtihād, iar când mujtahid-ul greșește în ijtihād, este scuzat și greșeala îi este iertată.

În privința atitudinii noastre față de ei, obligația este al-imsāk — să ne abținem de la ceea ce s-a petrecut între ei. De ce am transforma faptele lor într-un câmp pentru insultă, înjurare, defăimare și ură între noi, când prin aceasta fie păcătuim, fie cel mult scăpăm fără păcat, dar nu câștigăm vreun folos religios?

Obligația noastră față de aceste chestiuni este, așadar, să tăcem cu privire la conflictele dintre Companioni și să nu cercetăm relatările și istoriile lor în acest scop, decât atunci când revizuirea este necesară.

---

167 Relatat de al-Bukhārī (7352) și Muslim (1716), de la ʿAmr ibn al-ʿĀṣ.

Relatările despre defectele lor — trei categorii

Ei spun, de asemenea: dintre relatările transmise despre defectele lor, unele sunt minciuni, altora li s-a adăugat ori li s-a scăzut astfel încât au fost schimbate față de forma lor adevărată, iar în ceea ce este autentic ei sunt scuzabili: fie mujtahid-i care au nimerit, fie mujtahid-i care au greșit (1).

(1) Autorul a împărțit relatările transmise despre defectele lor în trei categorii.

Prima categorie: minciuna pură, lucruri care nu s-au petrecut din partea lor. Asemenea relatări se găsesc din abundență atât în ceea ce Nawāṣib transmit împotriva Ahl al-Bayt, cât și în ceea ce Rāfiḍah transmit împotriva celorlalți Companioni.

A doua categorie: un lucru care are o bază reală, dar căruia i s-a adăugat, i s-a scăzut ori i s-a schimbat forma, astfel încât imaginea adevărată a evenimentului a fost alterată.

Ambele categorii trebuie respinse.

A treia categorie este ceea ce este autentic. Ce spunem despre ea? Autorul a explicat prin cuvintele sale:

«Iar în ceea ce este autentic ei sunt scuzabili: fie mujtahid-i care au nimerit, fie mujtahid-i care au greșit.»

Mujtahid-ul, dacă nimerește, are două răsplăți, iar dacă greșește are o răsplată, potrivit cuvintelor Profetului ﷺ: *«Dacă judecătorul judecă, face ijtihād și nimerește, are două răsplăți; iar dacă judecă, face ijtihād și greșește, are o răsplată.»*[168]

Ceea ce s-a petrecut între Muʿāwiyah și ʿAlī — Allah să fie mulțumit de amândoi — a rezultat din ijtihād și taʾwīl.

Nu există însă îndoială că ʿAlī a fost mai aproape de ceea ce era corect decât Muʿāwiyah; ba chiar suntem aproape de a afirma cu certitudine că poziția lui era cea corectă, deși Muʿāwiyah a acționat ca mujtahid.

O dovadă că ʿAlī era mai aproape de ceea ce era corect este cuvântul Profetului ﷺ: *«Vai de ʿAmmār! Îl va ucide grupul bāghiyah.»*[169] Cei care l-au ucis erau din tabăra lui Muʿāwiyah.

---

168 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/285); relatarea se află în cele două Ṣaḥīḥ-uri.

169 Relatat de al-Bukhārī (447) și Muslim (2915), de la Abū Saʿīd al-Khudrī.

Din aceasta cunoaștem că acel grup era bāghiyah față de imām, dar membrii lui aveau taʾwīl; adevărul era cu ʿAlī, fie cu certitudine, fie după cea mai puternică probabilitate.

Companionii nu sunt considerați infailibili individual

Cu toate acestea, Ahl al-Sunnah nu cred că fiecare Companion în parte este maʿṣūm de păcatele mari și mici (1).

(1) Există și o a patra situație: greșeli care au avut loc din partea unora dintre ei fără să rezulte din ijtihād sau taʾwīl. Autorul o explică prin cuvintele:

«Cu toate acestea, ei nu cred că fiecare Companion în parte este maʿṣūm de păcatele mari și mici.»

Ei nu cred aceasta, deoarece Profetul ﷺ a spus:

«Toți fiii lui Ādam greșesc, iar cei mai buni dintre cei care greșesc sunt cei care se pocăiesc.»[170]

ʿIṣmah există însă în ijmāʿ-ul lor: nu este posibil ca ei, ca generație, să ajungă la ijmāʿ asupra unui păcat mare sau mic și să îl declare permis ori să îl adopte ca religie.

Un individ dintre ei poate însă comite un păcat mare, așa cum s-a întâmplat cu Misṭaḥ ibn Uthāthah, Ḥassān ibn Thābit și Ḥamnah bint Jaḥsh în povestea al-Ifk.[171] Dar cei cărora li s-a aplicat ḥadd-ul s-au curățat de păcat prin aplicarea pedepsei prescrise.

De ce păcatele autentice nu anulează rangul lor

În general, păcatele sunt posibile în cazul lor (1), însă ei au asemenea precedențe și virtuți încât acestea se numără printre cauzele iertării greșelilor care s-ar putea produce din partea lor (2).

(1) Adică sunt oameni asemenea celorlalți în faptul că păcatul este posibil; însă se deosebesc de cei de după ei prin ceea ce autorul — Allah să aibă milă de el — a spus: *«ei au asemenea*

170 Relatat de Aḥmad (3/198), al-Tirmidhī (2499), al-Dārimī (2627), Ibn Mājah (4251) și al-Ḥākim (4/244), de la Anas. Al-Albānī l-a considerat ḥasan în Mishkāt al-Maṣābīḥ (2341).

171 Relatat de al-Bukhārī (4757) și Muslim (2770), de la ʿĀʾishah, în ḥadīth-ul al-Ifk.

precedențe și virtuți încât acestea se numără printre cauzele iertării greșelilor care s-ar putea produce din partea lor.»

Acesta este unul dintre motivele pentru care Allah le poate ierta păcatele mici sau mari care s-ar putea produce din partea lor: precedențele și virtuțile în care nimeni de după ei nu i-a ajuns. Ei l-au sprijinit pe Profet ﷺ, au făcut jihād cu averile și cu sufletele lor și și-au pus viețile în primejdie pentru ridicarea Cuvântului lui Allah. Acestea se numără printre cauzele iertării a ceea ce s-ar fi putut produce de la ei, chiar dacă ar fi fost un păcat foarte mare, atât timp cât nu ajunge la kufr.

Un exemplu este povestea lui Ḥāṭib ibn Abī Balta'ah, care a trimis către Quraysh o scrisoare informându-i despre deplasarea Profetului ﷺ spre ei. Allah i-a descoperit Profetului acest lucru, astfel încât vestea nu a ajuns la Quraysh. 'Umar i-a cerut Profetului ﷺ permisiunea să-i taie capul lui Ḥāṭib, iar Profetul ﷺ a spus:

«El a participat la Badr. Ce știi? Poate că Allah S-a uitat la oamenii Badr și a spus: Faceți ceea ce voiți, căci v-am iertat.»[172]

Li se iartă astfel, datorită meritelor lor, păcate care nu sunt iertate în același fel celor de după ei, fiindcă au ḥasanāt care șterg sayyi'āt într-un grad pe care cei de după ei nu îl au. Este stabilit prin cuvintele Trimisului lui Allah ﷺ că ei sunt cea mai bună generație și că un mudd oferit în ṣadaqah de unul dintre ei este mai bun decât aur cât muntele Uḥud oferit de cineva de după ei (1). Iar dacă unuia dintre ei i-a scăpat un păcat, se poate să se fi pocăit de el (2), să fi venit cu ḥasanāt care l-au șters (3) sau să-i fi fost iertat datorită meritului precedenței sale (4).

(1) Aceasta se află în cuvintele Profetului ﷺ: *«Cei mai buni oameni sunt generația mea.»*[173] Și în cuvintele lui: *«Nu îi insultați pe Companionii mei. Pe Cel în a Cărui Mână este sufletul meu, dacă*

172 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/259); este relatarea despre Ḥāṭib consemnată de al-Bukhārī (3007) și Muslim (2494).

173 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/248): al-Bukhārī (3651) și Muslim (2533), de la Ibn Mas'ūd.

unul dintre voi ar cheltui aur cât Uḥud, nu ar ajunge la un mudd al unuia dintre ei și nici la jumătatea lui.»[174]

(2) Dacă s-a pocăit de păcat, povara și rușinea lui sunt înlăturate, potrivit cuvintelor lui Allah Preaînaltul: *«Și cei care nu invocă alături de Allah altă divinitate, nu ucid sufletul pe care Allah l-a făcut sacru decât cu drept și nu comit zină...»* până la:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَٱلَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ
ٱلنَّفْسَ ٱلَّتِى حَرَّمَ ٱللَّهُ إِلَّا بِٱلْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ ۚ وَمَن يَفْعَلْ
ذَٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا يُضَٰعَفْ لَهُ ٱلْعَذَابُ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ وَيَخْلُدْ
فِيهِۦ مُهَانًا إِلَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَٰلِحًا
فَأُو۟لَٰٓئِكَ يُبَدِّلُ ٱللَّهُ سَيِّـَٔاتِهِمْ حَسَنَٰتٍ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا
رَّحِيمًا﴾

«în afară de cel care se pocăiește, crede și face fapte drepte; acelora Allah le va schimba faptele rele în fapte bune. Allah este Iertător, Milostiv»
(al-Furqān 25:68-70).

Cel care se pocăiește de păcat este ca cel care nu are păcat, astfel încât păcatul nu mai rămâne împotriva lui.

174 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/251): al-Bukhārī (3673) și Muslim (2541), în relatarea «Nu-i insultați pe Companionii mei».

(3) Sau poate veni cu ḥasanāt care îl șterg, potrivit cuvintelor lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ طَرَفَيِ ٱلنَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ ٱلَّيۡلِۚ إِنَّ ٱلۡحَسَنَٰتِ يُذۡهِبۡنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ ذَٰلِكَ ذِكۡرَىٰ لِلذَّٰكِرِينَ﴾

«Cu adevărat, faptele bune șterg faptele rele» **(Hūd 11:114).**

(4) Sau îi poate fi iertat datorită meritului precedenței sale, precum în ḥadīth-ul qudsī despre Ahl Badr: *«Faceți ceea ce voiți, căci v-am iertat.»*

Sau prin shafāʿah lui Muḥammad ﷺ, iar ei se numără printre oamenii cei mai îndreptățiți la shafāʿah lui (1); sau poate trece în dunya printr-o încercare prin care păcatul îi este ispășit (2). Dacă toate acestea sunt valabile pentru păcatele certe, cu atât mai mult pentru chestiunile în care au făcut ijtihād: dacă au nimerit au două răsplăți, iar dacă au greșit au una și greșeala este iertată (3). Apoi, ceea ce poate fi criticat cu certitudine din faptele unora dintre ei este foarte puțin și este copleșit de virtuțile și faptele lor bune (4).

(1) S-a explicat mai înainte că Profetul ﷺ va face shafāʿah pentru Ummah sa, iar Companionii — Allah să fie mulțumit de ei — se numără printre cei mai îndreptățiți la aceasta.
(2) Încercările din dunya se numără printre mijloacele prin care Allah șterge păcatele, după cum Profetul ﷺ a spus:

«Nu există musulman căruia să i se întâmple o vătămare, de la boală în sus, fără ca Allah să-i șteargă prin aceasta păcatele, așa cum copacul își scutură frunzele.»

[175] Relatările în această privință sunt numeroase și bine cunoscute.

175 Relatat de al-Bukhārī (5660) și Muslim (2571), de la Ibn Masʿūd.

(3) Dovada a fost menționată mai înainte. Dacă greșeala din ijtihād este iertată, atunci cu atât mai mult nu trebuie să fie transformată într-un motiv pentru a-i ataca și a-i defăima.

Cauzele menționate de autor înlătură, așadar, temeiul defăimării Companionilor și sunt de două feluri.

Prima categorie este specifică lor: precedențele și virtuțile pe care le-au avut.

A doua categorie este generală: tawbah, ḥasanāt care șterg păcatele, shafāʿah Profetului ﷺ și încercările expiatoare.

(4) Cantitatea faptelor autentice care pot fi criticate la unii dintre ei este foarte mică — mai puțin decât puținul — și este copleșită în comparație cu virtuțile și faptele lor bune.

Nu există îndoială că de la unii dintre ei au avut loc furt, consum de khamr, qadhf, zină din partea celui muḥṣan și zină din partea celui nemuḥṣan. Dar toate aceste lucruri sunt copleșite de virtuțile și faptele bune ale generației, iar în unele cazuri s-au aplicat pedepsele prescrise, care au fost ispășire.

Cea mai bună generație după profeți

[Virtuțile lor sunt] īmān-ul în Allah și în Trimisul Său, jihād-ul pe calea Lui, hijrah, nuṣrah, cunoașterea folositoare și faptele drepte (1). Iar cel care privește sīrah acestei generații cu cunoaștere și baṣīrah și privește virtuțile pe care Allah le-a dăruit-o va cunoaște cu certitudine că ei sunt cei mai buni oameni după profeți (2).

(1) Toate acestea sunt merite și virtuți bine cunoscute, care copleșesc orice greșeală autentică venită de la ei; cu atât mai mult greșelile neconfirmate sau lucrurile în care au fost mujtahid-i cu taʾwīl.

(2) La aceasta se adaugă ceea ce este stabilit de la Profetul ﷺ prin cuvintele: *«Cei mai buni oameni sunt generația mea, apoi cei care îi urmează, apoi cei care îi urmează»*, transmis de al-Bukhārī și Muslim de la ʿAbd Allāh ibn ʿUmar — Allah să fie mulțumit de amândoi —.[176]

Prin text și prin cercetarea stării lor se stabilește astfel superioritatea lor față de ceilalți urmași ai profeților.

176 Ediția arabă trimite la takhrīj-ul anterior (2/248), în cele două Ṣaḥīḥ-uri.

Dacă privești cu cunoaștere, bașīrah și echitate faptele lor bune și virtuțile pe care Allah li le-a dăruit, vei ști cu certitudine că sunt cei mai buni oameni după profeți. Ei sunt mai buni decât al-Ḥawāriyyūn, tovarășii lui ʿĪsā; mai buni decât al-Nuqabā', tovarășii lui Mūsā; și mai buni decât credincioșii care i-au urmat pe Nūḥ, Hūd și pe ceilalți profeți. Nu există printre urmașii profeților cineva mai virtuos decât Companionii — Allah să fie mulțumit de ei —. Acest lucru este limpede și cunoscut, potrivit cuvântului lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ
وَتَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ ۗ وَلَوْ ءَامَنَ أَهْلُ
ٱلْكِتَـٰبِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُم ۚ مِّنْهُمُ ٱلْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ
ٱلْفَـٰسِقُونَ﴾

«Sunteți cea mai bună Ummah scoasă pentru oameni» **(Āl ʿImrān 3:110).**

Iar cei mai buni ai acestei Ummah sunt Companionii. De asemenea, Profetul ﷺ este cel mai bun dintre oameni, astfel încât tovarășii lui sunt, fără îndoială, cei mai buni tovarăși.

Aceasta este poziția Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah. În schimb, la Rāfiḍah, Companionii sunt considerați cei mai răi dintre creație, în afară de cei pe care ei îi exceptează.

Nu a existat și nu va exista nimeni asemenea lor (1); ei sunt elita generațiilor acestei Ummah, care este cea mai bună dintre comunități și cea mai onorată înaintea lui Allah Preaînaltul (2).

(1) Adică nu a existat și nu va exista o generație asemenea lor, potrivit cuvintelor Profetului ﷺ: *«Cei mai buni oameni sunt*

generația mea.» Prin urmare, nu există în mod absolut o generație asemenea lor — Allah să fie mulțumit de ei —, nici înainte, nici după.
(2) Faptul că această Ummah este cea mai bună dintre comunități este indicat de cuvintele lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ ۗ وَلَوْ ءَامَنَ أَهْلُ ٱلْكِتَٰبِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُم ۚ مِّنْهُمُ ٱلْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ﴾

«Sunteți cea mai bună Ummah scoasă pentru oameni: porunciți binele, opriți răul și credeți în Allah»
(Āl ʿImrān 3:110) și:

Textul arab al versetului integral

﴿وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَٰكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِّتَكُونُوا۟ شُهَدَآءَ عَلَى
ٱلنَّاسِ وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا ۗ وَمَا جَعَلْنَا ٱلْقِبْلَةَ
ٱلَّتِى كُنتَ عَلَيْهَآ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعُ ٱلرَّسُولَ مِمَّن يَنقَلِبُ
عَلَىٰ عَقِبَيْهِ ۚ وَإِن كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُ
وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَٰنَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٌ
رَّحِيمٌ﴾

«Astfel v-am făcut o Ummah de mijloc pentru ca voi să fiți martori asupra oamenilor»
(al-Baqarah 2:143).

Iar Profetul ﷺ este cel mai bun dintre trimiși, astfel că este firesc ca Ummah lui să fie cea mai bună dintre comunități.

Cât despre faptul că Companionii sunt elita generațiilor Ummah, aceasta este indicată de cuvintele Profetului ﷺ: *«Cei mai buni oameni sunt generația mea»*[177], iar într-o altă formulare: *«Cea mai bună parte a Ummah mele este generația mea.»*[178] Prin *«generația lui»* sunt avuți în vedere Companionii; cei care îi urmează sunt Tābiʿūn, iar cei care îi urmează pe aceștia sunt Atbāʿ al-Tābiʿīn.

177 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/248), în cele două Ṣaḥīḥ-uri, de la Ibn Masʿūd.

178 Relatat de al-Bukhārī (3650), de la ʿImrān ibn Ḥuṣayn.

Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah a spus: *«În privința celor trei generații, criteriul îl constituie majoritatea oamenilor fiecărei generații, adică partea ei de mijloc. Majoritatea Companionilor dispăruseră odată cu încheierea khilāfah celor patru khalīfah, până acolo încât dintre Ahl Badr nu mai rămăseseră decât puțini. Majoritatea Tābiʿūn bi-iḥsān au dispărut către sfârșitul epocii Companionilor mai tineri, în vremea lui Ibn al-Zubayr și ʿAbd al-Malik, iar majoritatea Atbāʿ al-Tābiʿīn către sfârșitul statului Umayyad și începutul statului ʿAbbāsid.»*

Ultimul dintre Companioni care a murit a fost Abū al-Ṭufayl ʿĀmir ibn Wāthilah al-Laythī, în anul 100 H; s-a spus și anul 110 H.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar a spus în Fatḥ al-Bārī[179]: *«Savanții au fost de acord că ultimii dintre Atbāʿ al-Tābiʿīn a căror opinie este luată în considerare sunt cei care au trăit până aproximativ în jurul anului 220 H.»*

• • •

Despre karāmāt ale awliyāʾ

Dintre fundamentele Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah este credința în karāmāt ale awliyāʾ.

Karāmāt ale awliyāʾ reprezintă o chestiune importantă în care trebuie cunoscut adevărul și deosebit de fals: sunt ele o realitate stabilită sau țin doar de imaginații și închipuiri?

Autorul - Allah să aibă milă de el - a arătat poziția Ahl al-Sunnah în această privință prin cuvintele sale:

„Dintre fundamentele Ahl al-Sunnah wa-l-Ǧamāʿah este credința în karāmāt ale awliyāʾ."

Cine sunt, așadar, awliyāʾ?

179 Vezi Ibn Ḥajar, Fatḥ al-Bārī (7/6).

Răspunsul este că Allah i-a descris prin cuvintele Sale:

Textul arab al pasajului integral

﴿أَلَآ إِنَّ أَوْلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ﴾

„Cu adevărat, awliyāʾ lui Allah nu vor avea teamă și nici nu se vor mâhni: cei care au crezut și au avut taqwā”
(Yūnus 10:62-63).

Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah - Allah să aibă milă de el - a spus: *„Oricine este credincios și are taqwā este un walī al lui Allah.”*

Walāyah nu se dobândește prin simpla pretenție sau dorință; walāyah se dobândește prin īmān și taqwā. Dacă vedem un om care pretinde că este walī, dar nu are taqwā față de Allah Preaînaltul, afirmația lui este respinsă.

Cât despre karāmāt, acesta este pluralul lui karāmah. Karāmah este un lucru care depășește cursul obișnuit al lucrurilor și pe care Allah Preaînaltul îl face să se producă prin mâna unui walī, pentru a-l sprijini, a-l ajuta, a-l întări sau pentru a sprijini religia.

Un exemplu este omul căruia Allah Preaînaltul i-a readus la viață calul după ce murise - Ṣilah ibn Ashyam - până când a ajuns la familia lui. Când a ajuns acasă, i-a spus fiului său: *„Ia șaua de pe cal, căci este ʿāriyah [doar împrumutat pentru această nevoie].”* Când fiul a scos șaua, calul a căzut mort. Aceasta a fost o karāmah pentru acel om, ca ajutor pentru el.

În ceea ce privește karāmāt prin care este sprijinit Islamul, un exemplu este ceea ce s-a întâmplat cu al-ʿAlāʾ ibn al-Ḥaḍramī - Allah să fie mulțumit de el - când a traversat apa mării, precum și ceea ce s-a întâmplat cu Saʿd ibn Abī Waqqāṣ - Allah să fie mulțumit de el - la traversarea fluviului Tigris. Istoria acestor întâmplări este bine cunoscută.

Așadar, karāmah este un lucru care contravine cursului obișnuit al lucrurilor.

Ceea ce se produce potrivit cursului obișnuit nu este karāmah.

Iar acest lucru este făcut de Allah prin mâna unui walī. Prin această condiție sunt excluse lucrurile ce țin de siḥr și shaʿwadhah, care pot fi și ele neobișnuite, însă se produc prin mâna unor oameni care nu sunt awliyāʾ ai lui Allah, ci dintre dușmanii Lui; de aceea nu sunt karāmāt.

Astăzi s-au înmulțit lucrurile pe care asemenea șarlatani le pretind drept karāmāt, în timp ce îi abat pe oameni de la calea lui Allah. De aceea este obligatoriu să fim atenți la ei și la felul în care se joacă cu mințile și ideile oamenilor.

Karāmah este stabilită prin Qurʾān, Sunnah și prin realitatea constatată atât în trecut, cât și în vremurile ulterioare.

Dintre karāmāt stabilite prin Qurʾān și Sunnah pentru cei din trecut este povestea Aṣḥāb al-Kahf. Ei au trăit într-un popor mushrik, dar au crezut în Allah și s-au temut că oamenii îi vor birui și îi vor constrânge în religia lor. Au ieșit din sat făcând hijrah către Allah Preamăritul și Preaînaltul, iar Allah le-a pregătit o peșteră într-un munte, cu deschiderea orientată spre nord, astfel încât soarele să nu intre direct peste ei și să le strice trupurile, dar nici să nu fie lipsiți în totalitate de el. Când răsărea, soarele se îndepărta de peștera lor spre dreapta, iar când apunea trecea pe lângă ei spre stânga, în timp ce ei se aflau într-un spațiu larg al ei. Au rămas în acea peșteră trei sute de ani și încă nouă, dormind; Allah îi întorcea când spre dreapta, când spre stânga. Vara nu îi tulbura căldura, iarna nu îi rănea frigul; nu au flămânzit, nu au însetat și nu s-au săturat de somn. Aceasta este fără îndoială o karāmah. Au rămas astfel până când Allah i-a trezit, iar shirk-ul dispăruse din acel sat, astfel încât au fost salvați de el.

Tot astfel este povestea lui Maryam - Allah să fie mulțumit de ea -. Allah a cinstit-o când durerile nașterii au dus-o la trunchiul palmierului și i-a poruncit să scuture trunchiul, astfel încât curmale proaspete și coapte să cadă asupra ei.

Și tot astfel este povestea omului pe care Allah l-a făcut să moară o sută de ani, apoi l-a înviat, ca o karāmah pentru el, pentru ca puterea lui Allah Preaînaltul să îi devină limpede și īmān-ul său să se întărească.

În Sunnah, karāmāt sunt numeroase. Se poate consulta *„Kitāb al-Anbiyāʾ”*, capitolul despre relatările referitoare la Banū Isrāʾīl, din Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, precum și cartea al-Furqān bayna Awliyāʾ al-Raḥmān wa-Awliyāʾ al-Shayṭān a lui Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah.

În ceea ce privește mărturia realității asupra existenței karāmāt, ea este evidentă: omul poate cunoaște asemenea lucruri în propria epocă fie prin vedere directă, fie prin relatări adevărate.

Prin urmare, doctrina Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah este credința în karāmāt ale awliyāʾ.

Există însă și o doctrină care contrazice Ahl al-Sunnah, anume doctrina Muʿtazilah și a celor care i-au urmat. Ei neagă karāmāt și spun: dacă le afirmați, magicianul va putea fi confundat cu walī-ul, iar walī-ul cu profetul, deoarece fiecare dintre ei aduce ceva neobișnuit.

Li se răspunde: nu poate exista o asemenea confuzie. Karāmah apare prin mâna unui walī, iar walī-ul nu poate pretinde profeția; dacă ar pretinde-o, nu ar mai fi walī. Āyah profetului apare prin mâna unui profet, iar shaʿwadhah și siḥr-ul apar prin mâna unui dușman îndepărtat de walāyah lui Allah și se produc prin acțiunea lui, prin ajutorul shayāṭīn, dobândindu-le prin propriul demers. Karāmah, dimpotrivă, vine de la Allah Preaînaltul; walī-ul nu o cere și nu o dobândește prin propria lui putere.

Savanții au spus: fiecare karāmah a unui walī este o āyah pentru profetul pe care îl urmează, deoarece karāmah este o mărturie de la Allah Preamăritul și Preaînaltul că drumul acestui walī este un drum corect.

Pe această bază, karāmāt care au avut loc pentru awliyāʾ acestei Ummah sunt āyāt pentru Mesagerul lui Allah ﷺ.

De aceea, unii dintre savanți au spus că nu a existat nicio āyah dată unui profet dintre profeții anteriori fără ca Mesagerul lui Allah ﷺ să fi avut ceva de același gen.

Li s-a obiectat: Mesagerul ﷺ nu a fost aruncat într-un foc și nu a ieșit viu din el, așa cum i s-a întâmplat lui Ibrāhīm.

S-a răspuns că ceva de acest gen s-a întâmplat unuia dintre urmașii Mesagerului ﷺ, după cum istoricii au relatat despre Abū

Muslim al-Khawlānī. Iar dacă un urmaș al Mesagerului ﷺ este cinstit cu un lucru neobișnuit din aceeași categorie, aceasta dovedește că religia Profetului ﷺ este adevărată, pentru că este sprijinită prin același gen de āyah care i-a fost dată lui Ibrāhīm.

Li s-a obiectat și că marea nu s-a despărțit pentru Profetul ﷺ, pe când pentru Mūsā s-a despărțit.

S-a răspuns că acestei Ummah i s-a întâmplat, în legătură cu apa, ceva chiar mai uimitor decât ceea ce i s-a întâmplat lui Mūsā: mersul pe suprafața apei, așa cum s-a întâmplat în povestea lui al-ʿAlāʾ ibn al-Ḥaḍramī, când ei au mers pe deasupra apei. Aceasta este mai uimitoare decât ceea ce i s-a întâmplat lui Mūsā, care a mers pe pământ uscat după despicarea mării.

Li s-a obiectat, de asemenea, că dintre āyāt ale lui ʿĪsā era învierea morților, iar aceasta nu s-a întâmplat Mesagerului lui Allah ﷺ.

S-a răspuns că ceva de acest fel s-a întâmplat unuia dintre urmașii Mesagerului ﷺ, în povestea omului căruia i-a murit măgarul în timpul călătoriei; el L-a rugat pe Allah Preaînaltul să îl readucă la viață, iar Allah l-a înviat.

Li s-a obiectat și prin vindecarea celui născut orb și a leprosului.

S-a răspuns că Profetului ﷺ i s-a întâmplat ceva de acest gen când Qatādah ibn al-Nuʿmān a fost rănit la Uḥud, iar ochiul său a ieșit până pe obraz. A venit la Profet ﷺ, iar acesta l-a luat cu mâna și l-a pus la loc, după care acel ochi a devenit cel mai bun dintre cei doi ochi ai lui. Aceasta se numără printre cele mai mari āyāt.

Astfel, āyāt care le-au fost date profeților anteriori au avut corespondente de același gen fie pentru Profetul ﷺ, fie pentru Ummah lui. Cine dorește mai multe exemple să consulte al-Bidāyah wa-l-Nihāyah a lui Ibn Kathīr.

Atenționare

Am spus că karāmāt pot fi pentru sprijinirea, întărirea sau ajutarea unei persoane ori pentru sprijinirea adevărului. De aceea, karāmāt au fost mai numeroase printre Tābiʿūn decât printre

Ṣaḥābah, deoarece Ṣaḥābah aveau o asemenea întărire, sprijinire și victorie încât nu mai aveau aceeași nevoie de karāmāt: Mesagerul lui Allah ﷺ se afla între ei. Tābiʿūn erau sub acest nivel, de aceea karāmāt au fost mai numeroase în vremea lor, ca sprijinire și întărire pentru ei și ca ajutor pentru adevărul pe care se aflau.

„Și ceea ce Allah face să se producă prin mâinile lor dintre lucrurile care depășesc obiceiul..."

„Khawāriq" este pluralul lui *„khāriq"*.

Iar *„ʿādāt"* este pluralul lui *„ʿādah"*.

Prin *„khawāriq al-ʿādāt"* se înțeleg lucrurile care se produc contrar cursului obișnuit al ordinii create.

Aceste karāmāt indică patru lucruri:

În primul rând: ele arată desăvârșirea Puterii lui Allah Preamăritul și Preaînaltul, deoarece acest lucru care depășește obiceiul s-a produs prin porunca lui Allah.

În al doilea rând: îi resping pe cei care afirmă că *„natura"* este cea care acționează. Dacă natura ar fi cea care produce lucrurile prin sine, ea ar urma mereu un singur tipar, fără schimbare. Când însă obiceiurile și cursul natural se schimbă, aceasta dovedește că universul are un Administrator și un Creator.

În al treilea rând: ele sunt o āyah pentru profetul urmat, așa cum am explicat puțin mai devreme.

În al patrulea rând: ele cuprind întărire și cinstire pentru acel walī.

„...în diferitele feluri de cunoaștere și mukāshafāt, precum și în diferitele feluri de putere și influență."

Adică karāmah se împarte în două categorii: una legată de cunoașteri și mukāshafāt și alta legată de putere și influență.

Cât despre cunoașteri, ele înseamnă ca unui om să îi fie dată o cunoaștere pe care alții nu o au.

Iar mukāshafāt înseamnă ca anumite lucruri ascunse de alții să îi fie descoperite într-un mod pe care ceilalți nu îl au.

Exemplul primei categorii - cunoașterile - este ceea ce s-a relatat despre Abū Bakr: Allah i-a făcut cunoscut ce se afla în

pântecele soției sale însărcinate și i-a făcut cunoscut că era o fată.[180]

Exemplul celei de-a doua categorii - mukāshafāt - este ceea ce i s-a întâmplat Amīr al-Muʾminīn ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb - Allah să fie mulțumit de el -. În timp ce ținea khuṭbah oamenilor într-o zi de vineri, ei l-au auzit spunând: *„Yā Sāriyah! Al-jabal! [O, Sāriyah! Muntele!]"* Oamenii s-au mirat de aceste cuvinte și apoi l-au întrebat despre ele.

El a spus că i-a fost descoperită situația lui Sāriyah ibn Zunaym, unul dintre comandanții săi din Iraq, și că acesta era încercuit de dușmani. ʿUmar l-a îndrumat spre munte, spunând: *„Yā Sāriyah! Al-jabal!"* Sāriyah a auzit vocea lui ʿUmar, s-a retras către munte și s-a fortificat acolo.[181]

Aceasta intră în categoria mukāshafāt, deoarece era vorba despre un lucru real, dar aflat la mare distanță.

În ceea ce privește puterea și influența, exemple sunt ceea ce i s-a întâmplat lui Maryam când a scuturat trunchiul palmierului și au căzut curmale proaspete asupra ei, precum și ceea ce i s-a întâmplat celui care avea cunoaștere din Carte și care i-a spus lui Sulaymān: *„Îți voi aduce tronul înainte ca privirea ta să se întoarcă la tine."*

„...precum cele transmise despre comunitățile trecute în Sūrat al-Kahf și în alte locuri, și despre începutul acestei Ummah dintre Ṣaḥābah, Tābiʿūn și toate generațiile Ummah; iar ele continuă să existe în ea până în Ziua Învierii."

Karāmāt au existat în comunitățile anterioare, dintre ele fiind povestea oamenilor din peșteră asupra cărora s-a închis stânca.[182] Au existat în vremea Mesagerului ﷺ, precum povestea lui Usayd

180 Relatat de al-Lālakāʾī în Karāmāt al-Awliyāʾ (63); vezi și Ibn Ḥajar, al-Iṣābah (4/261).

181 Relatat de al-Bayhaqī în Dalāʾil al-Nubuwwah. Ibn Kathīr spune în al-Bidāyah wa-l-Nihāyah (7/131) că isnād-ul este ḥasan jayyid, iar al-Albānī l-a considerat ḥasan în al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (1110).

182 Relatat de al-Bukhārī (3465) și Muslim (2743), de la Ibn ʿUmar, în povestea celor trei oameni din peșteră.

ibn Ḥuḍayr[183] și înmulțirea hranei la unii dintre Ṣaḥābah.[184] Au existat și la Tābiʿūn, precum povestea lui Ṣilah ibn Ashyam, căruia Allah i-a readus calul la viață.

Shaykh al-Islām spune în al-Furqān: *„Acesta este un capitol vast. Am explicat pe larg karāmāt ale awliyā' și în alte locuri. Cât despre ceea ce noi înșine cunoaștem prin vedere directă și cunoaștem în vremea noastră, acestea sunt multe."*

Dovada că ele vor continua să existe până în Ziua Învierii este atât transmisă, cât și rațională.

Cât despre dovada transmisă, Mesagerul ﷺ a relatat în povestea lui al-Dajjāl că acesta va chema un tânăr dintre oameni. Tânărul va veni și îi va spune:

„Minți! Tu ești al-Masīḥ al-Dajjāl despre care ne-a vestit Mesagerul lui Allah ﷺ."

Dajjāl îl va omorî și îl va despica în două, așezând o jumătate într-o parte și cealaltă într-o altă parte, la distanța dintre țintă și aruncător. Va merge printre cele două bucăți, apoi îl va chema, iar tânărul se va ridica, strălucind de bucurie. Dajjāl îl va chema apoi să îi recunoască stăpânirea, însă omul îi va spune: *„Niciodată nu am fost mai sigur în privința ta decât sunt astăzi!"* Dajjāl va încerca să îl omoare din nou, dar nu i se va da putere asupra lui.[185]

Acest lucru - faptul că Dajjāl nu va putea să îl omoare pe acel tânăr a doua oară - este fără îndoială o karāmah.

Cât despre dovada rațională, se spune: cât timp cauza karāmah este walāyah, iar walāyah va continua să existe până în Ziua Învierii, și karāmāt pot continua să existe până atunci.

183 Relatat de al-Bukhārī (5018) și Muslim (796), de la Abū Saʿīd, de la Usayd ibn Ḥuḍayr.

184 Relatat de al-Bukhārī (602) și Muslim (2057), de la ʿAbd al-Raḥmān ibn Abī Bakr.

185 Relatat de al-Bukhārī (7132) și Muslim (2938), de la Abū Saʿīd al-Khudrī.

Capitol

Despre metoda practică a Ahl al-Sunnah

„Apoi, dintre metodele Ahl al-Sunnah wa-l-Ǧamāʿah este urmarea āthār ale Mesagerului ﷺ...”

După ce autorul a încheiat ceea ce a dorit să menționeze despre metoda doctrinară a Ahl al-Sunnah, a început să explice metoda lor practică.

Cuvintele sale *„urmarea āthār”* presupun cunoaștere, pentru că nu poate exista urmare fără ʿilm. De aceea, Ahl al-Sunnah sunt preocupați să dobândească ʿilm pentru a cunoaște āthār ale Mesagerului ﷺ și apoi să le urmeze. Îi urmează āthār în ʿaqīdah, în ʿibādah, în caracter și în daʿwah către Allah Preaînaltul. Îi cheamă pe robii lui Allah la Sharīʿah lui Allah la fiecare ocazie potrivită și ori de câte ori înțelepciunea cere să cheme către Allah, ei cheamă. Dar nu acționează fără discernământ, ci cheamă cu ḥikmah. Îi urmează āthār Mesagerului ﷺ în caracterul nobil, în tratarea oamenilor cu blândețe și bunătate și în așezarea fiecărui om la rangul potrivit. Îl urmează și în felul în care se purta cu familia sa; de aceea îi vei găsi străduindu-se să fie cei mai buni oameni față de familiile lor, pentru că Profetul ﷺ a spus:

„Cei mai buni dintre voi sunt cei mai buni față de familiile lor, iar eu sunt cel mai bun dintre voi față de familia mea.”[186]

Nu putem cuprinde aici toate āthār ale Mesagerului ﷺ, însă putem spune în mod general că ele privesc ʿaqīdah, ʿibādah, caracterul și daʿwah. În ʿibādah, Ahl al-Sunnah nu sunt nici exagerat de severi și nici nepăsători, ci urmează ceea ce este mai bun.

Uneori se ocupă de nevoile oamenilor în loc să se dedice atunci unei fapte de ʿibādah, atunci când există un folos în aceasta, după cum delegațiile veneau la Mesager ﷺ și îl ocupau de la rugăciunea sa voluntară, iar el o împlinea mai târziu.

„...lăuntric și exterior.”

186 Relatat de al-Tirmidhī (3895), al-Dārimī (2177), Ibn Mājah (1977) și Ibn Ḥibbān (4177), de la ʿĀʾishah. Al-Albānī l-a autentificat în al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (285).

Cuvintele *„lăuntric și exterior”* exprimă o distincție relativă: exterior este ceea ce apare oamenilor, iar lăuntric este ceea ce omul ascunde în sine. Exterior sunt faptele vizibile, iar lăuntric sunt faptele inimii.

De exemplu, tawakkul, khawf, rajāʾ, înābah, iubirea și cele asemănătoare sunt fapte ale inimii, iar ei le împlinesc în forma cerută. Ṣalāh cuprinde statul în picioare, șederea, rukūʿ și sujūd; la fel ṣadaqah, ḥajj și ṣiyām sunt fapte ale membrelor, deci lucruri exterioare.

Să știi apoi că faptele Mesagerului ﷺ se împart în trei categorii sau chiar mai multe:

Prima: ceea ce a făcut cu intenție de taʿabbud. Nu există îndoială că ni s-a poruncit să îl urmăm în aceasta, după cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ ٱللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُواْ ٱللَّهَ وَٱلْيَوْمَ ٱلْآخِرَ وَذَكَرَ ٱللَّهَ كَثِيرًا﴾

„Cu adevărat, aveți în Mesagerul lui Allah un exemplu frumos” **(al-Aḥzāb 33:21).**

Așadar, orice faptă despre care nu apare că a făcut-o ca urmare a unui obicei, a unei necesități naturale sau pur și simplu întâmplător, este considerată făcută ca act de taʿabbud, iar noi suntem îndemnați să o urmăm.

A doua: ceea ce a făcut întâmplător. În aceasta nu este prescris să îl imităm, pentru că fapta nu a fost intenționată ca act religios. De exemplu, dacă cineva ar spune: *„Ar trebui ca la ḥajj să ajungem la Makkah în a patra zi din Dhū al-Ḥijjah, pentru că Mesagerul ﷺ a ajuns la Makkah în a patra zi din Dhū al-Ḥijjah.”*[187]

Îi spunem: aceasta nu este prescrisă, fiindcă sosirea lui ﷺ în ziua aceea s-a întâmplat pur și simplu astfel.

187 Relatat de Aḥmad (3/366), de la Jābir, și de al-Ṭabarānī în al-Muʿjam al-Kabīr (7/123); ediția notează că sensul are un temei în Ṣaḥīḥ Muslim.

La fel, dacă cineva ar spune: *„Când plecăm de la ʿArafah și ajungem la defileul unde Profetul ﷺ s-a oprit și a urinat, ar trebui să ne oprim, să urinăm și să facem un wuḍūʾ ușor exact cum a făcut el.”* Îi spunem: aceasta nu este prescrisă.

La fel stau lucrurile cu toate celelalte acțiuni care s-au produs întâmplător: nu este prescris să îl imiți în ele, pentru că el ﷺ nu le-a făcut cu intenția de taʿabbud, iar imitarea lui într-o faptă cu intenția că este Sunnah este ea însăși un act de taʿabbud.

A treia: ceea ce a făcut potrivit obiceiului. Este prescris să îl urmăm în aceasta?

Răspunsul este: da, se cuvine să îl urmăm, dar prin genul faptei, nu neapărat prin forma ei particulară.

Puțini oameni observă bine această chestiune. Ei cred că urmarea Profetului ﷺ în lucrurile care țin de obicei înseamnă imitarea exactă a formei istorice, iar apoi, tocmai din acest motiv, resping ideea de urmare în asemenea lucruri.

Noi spunem: îl urmăm prin genul faptei. Adică facem ceea ce cere obiceiul legitim al oamenilor în mediul nostru, atât timp cât nu există o piedică în Sharīʿah.

A patra: ceea ce a făcut ca urmare a naturii umane, iar aceasta în sine nu este ʿibādah. Totuși, poate deveni ʿibādah dintr-o anumită perspectivă dacă modul în care este făcut are o formă prescrisă. Somnul este o nevoie naturală, însă este Sunnah să dormi pe partea dreaptă. Mâncarea și băutura sunt naturale, dar pot deveni ʿibādah din altă perspectivă: dacă omul intenționează prin ele să urmeze porunca lui Allah, să se bucure de binecuvântările Sale, să dobândească putere pentru adorare și să își păstreze trupul. Și chiar forma lor poate fi ʿibādah, precum mâncatul cu mâna dreaptă, rostirea basmalah la început și a ḥamd-ului la sfârșit.

Aici putem întreba: purtarea părului lung este un obicei sau o ʿibādah?

Unii savanți au considerat-o act de ʿibādah și au spus că este Sunnah ca omul să își lase părul.

Alții au considerat că se numără printre lucrurile obișnuite. Ca dovadă au folosit cuvântul Mesagerului ﷺ către cel pe care l-a

văzut cu o parte din cap rasă și o parte lăsată: l-a interzis și a spus: *„Radeți-l pe tot sau lăsați-l pe tot."*[188] Aceasta arată că lăsarea părului nu este în sine ʿibādah; dacă ar fi fost ʿibādah, i-ar fi spus: *„Lasă-l și nu rade nimic din el."*

În această chestiune trebuie cercetat cu atenție și nu trebuie declarat un lucru drept ʿibādah fără dovadă, deoarece principiul de bază în actele de adorare este interdicția până când există dovadă că sunt prescrise.

„Și urmarea căii celor dintâi dintre al-sābiqūn, dintre Muhājirūn și Anṣār..."

Adică: dintre metodele Ahl al-Sunnah este și urmarea acestei căi; formularea este coordonată cu *„urmarea āthār"*.

„Al-sābiqūn" înseamnă cei care au întrecut pe alții către faptele bune.

„Al-awwalūn" înseamnă cei dintâi din această Ummah.

Muhājirūn sunt cei care au făcut hijrah către Madīnah.

Anṣār sunt locuitorii Madīnah din vremea Profetului ﷺ.

Urmarea căii lor face parte din manhaj-ul Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah deoarece ei au fost mai aproape de corectitudine și adevăr decât cei care au venit după ei. Cu cât oamenii se îndepărtează de epoca nubuwwah, cu atât se îndepărtează mai mult de adevăr; iar cu cât sunt mai aproape de epoca nubuwwah, cu atât sunt mai aproape de adevăr. Cu cât omul este mai preocupat să cunoască sīrah Profetului ﷺ și a Khulafāʾ al-Rāshidūn, cu atât este mai aproape de adevăr.

De aceea, dezacordurile Ummah după vremea Ṣaḥābah și Tābiʿūn au devenit mai răspândite și au cuprins mai multe domenii, în timp ce dezacordul din timpul lor era mai restrâns.

Dintre metodele Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah este, așadar, să cerceteze calea al-sābiqūn al-awwalūn dintre Muhājirūn și Anṣār și să o urmeze, pentru că urmarea ei conduce și la iubirea lor, pe lângă faptul că ei sunt mai aproape de corectitudine și adevăr. Aceasta este opusul celui care disprețuiește această cale și spune:

188 Relatat de Muslim (2120); formularea explicită este relatată de ʿAbd al-Razzāq în al-Muṣannaf (19564), Abū Dāwūd (4195), al-Nasāʾī (8/130) și Aḥmad (2/88). Vezi și Jāmiʿ al-Uṣūl (4/753).

„Ei sunt oameni, iar noi suntem oameni!”, fără să îi pese dacă îi contrazice, ca și cum opinia lui Abū Bakr, ʿUmar, ʿUthmān și ʿAlī ar fi asemenea opiniei oricărui om din generațiile târzii ale acestei Ummah. Aceasta este eroare și rătăcire. Ṣaḥābah sunt mai aproape de corectitudine, iar cuvintele lor au prioritate față de cuvintele altora datorită īmān-ului și ʿilm-ului pe care le aveau, înțelegerii lor sănătoase, taqwā, amānah și companiei Mesagerului lui Allah ﷺ.

„Și urmează waṣiyyah Mesagerului lui Allah ﷺ atunci când a spus:

«Țineți-vă de Sunnah mea și de Sunnah califilor bine-călăuziți și îndrumați după mine. Țineți-vă de ea și mușcați-o cu molarii...»

”

„Urmarea” este coordonată cu *„urmarea āthār”*.

Waṣiyyah înseamnă încredințarea către altcineva a unei chestiuni importante.

Sensul expresiei *„Țineți-vă de Sunnah mea...”* este îndemnul puternic de a adera la ea. Acesta este întărit prin cuvintele *„mușcați-o cu molarii”*, adică dinții cei mai din spate, ca metaforă pentru o aderare extrem de fermă.

Sunnah este calea urmată, atât exterior, cât și lăuntric.

Khulafāʾ al-Rāshidūn sunt cei care i-au succedat Profetului ﷺ în Ummah lui în ʿilm, faptă și daʿwah.

Primii care intră în această descriere și cei mai îndreptățiți la ea sunt cei patru califi: Abū Bakr, ʿUmar, ʿUthmān și ʿAlī.

Apoi vine un om în epoca noastră care nu are aproape deloc ʿilm și spune: *„Primul adhān de Ǧumuʿah este bidʿah, pentru că nu era cunoscut în vremea Mesagerului ﷺ și trebuie să ne limităm la al doilea adhān.”*

Îi spunem: Sunnah lui ʿUthmān - Allah să fie mulțumit de el - este o Sunnah care trebuie urmată atât timp cât nu contrazice Sunnah Mesagerului lui Allah ﷺ. Niciunul dintre Ṣaḥābah - care erau mai cunoscători decât tine și mai zeloși pentru religia lui Allah - nu i s-a opus în aceasta. Iar el a fost dintre Khulafāʾ

al-Rāshidūn al-Mahdiyyūn, pe care Mesagerul lui Allah ﷺ ne-a poruncit să îi urmăm.

Mai mult, ʿUthmān - Allah să fie mulțumit de el - s-a sprijinit pe un principiu deja existent: Bilāl obișnuia să facă adhān înainte de fajr în vremea Profetului ﷺ, nu pentru rugăciunea fajr în sine, ci pentru ca cel care se ruga noaptea să se întoarcă și cel care dormea să fie trezit, după cum a explicat Mesagerul ﷺ. ʿUthmān a poruncit primul adhān în ziua de Jumuʿah[189], nu pentru a anunța intrarea imāmului, ci pentru a anunța oamenii, deoarece Madīnah se mărise și se extinsese, iar oamenii aveau nevoie să știe mai devreme că Jumuʿah se apropie, pentru a ajunge înainte de intrarea imāmului.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah urmează, așadar, waṣiyyah Profetului ﷺ de a se ține de Sunnah lui și de Sunnah Khulafāʾ al-Rāshidūn al-Mahdiyyūn după el, în frunte cu cei patru: Abū Bakr, ʿUmar, ʿUthmān și ʿAlī. Excepția este atunci când o afirmație a unui Companion contrazice în mod explicit și limpede cuvântul Mesagerului ﷺ; în acest caz, obligația este să luăm cuvântul Mesagerului ﷺ și să găsim scuză Companionului, spunând că aceasta a fost o chestiune de ijtihād pentru care el este scuzat.

„Și feriți-vă de lucrurile nou-introduse..."

Expresia *„iyyākum"* este o formulă de avertizare, adică: *„Vă avertizez împotriva lor."*

„Al-umūr" înseamnă chestiunile sau treburile, iar aici sunt avute în vedere treburile religiei. Chestiunile lumești nu intră în acest ḥadīth, pentru că principiul de bază în treburile lumești este permisiunea.

Astfel, o noutate lumească este permisă până când o dovadă indică interdicția ei. În schimb, în chestiunile religiei principiul de bază este oprirea: ceea ce este introdus nou ca practică religioasă este ḥarām și bidʿah, cu excepția cazului în care Qurʾān-ul sau Sunnah dovedesc că este prescris.

189 Relatat de al-Bukhārī (912, 913), de la al-Sāʾib ibn Yazīd, despre adhān-ul adăugat în vremea lui ʿUthmān.

„...căci fiecare lucru nou-introdus este bidʿah și fiecare bidʿah este rătăcire."

Profetul ﷺ a spus: *„Cu adevărat, fiecare bidʿah este rătăcire."*[190] Această propoziție derivă din avertizarea precedentă; scopul ei este să întărească avertizarea și să arate judecata asupra bidʿah.

Aceasta este o formulare generală cuprinsă de cea mai puternică expresie a generalității, cuvântul *„kull"* - *„fiecare"*. Este o generalizare fermă venită de la Mesagerul ﷺ. Iar Mesagerul ﷺ este cel mai cunoscător dintre oameni în privința Sharīʿah lui Allah, cel mai sincer sfătuitor al robilor lui Allah, cel mai elocvent în exprimare și cel mai adevărat în relatare. În el s-au reunit patru lucruri: ʿilm, naṣīḥah, elocvență și adevăr. El a spus: *„Fiecare bidʿah este rătăcire."*

Pe această bază, oricine Îl adoră pe Allah printr-o ʿaqīdah, o formulă verbală sau o faptă care nu aparține Sharīʿah lui Allah este mubtadiʿ.

Jahmiyyah se apropie de Allah prin doctrina lor și cred că astfel Îl declară pe Allah liber de imperfecțiuni; Muʿtazilah fac la fel, iar Ashāʿirah se apropie de Allah prin ceea ce ei consideră ʿaqīdah, deși această doctrină este calificată aici drept falsă.

Cei care inventează anumite adhkār specifice se apropie de Allah prin ele și cred că sunt răsplătiți pentru aceasta.

La fel, cei care inventează anumite acțiuni prin care Îl adoră pe Allah cred că vor primi răsplată pentru ele.

Toate aceste trei categorii - cei care introduc inovații în ʿaqīdah, în cuvinte sau în fapte - au bidʿah, iar fiecare dintre aceste bidʿah este rătăcire. Mesagerul ﷺ a descris-o drept rătăcire pentru că reprezintă o abatere și o deviere de la adevăr.

190 Relatat de Aḥmad (4/126), Abū Dāwūd (4607), al-Tirmidhī (2676), Ibn Mājah (43-44), al-Ḥākim (1/95-96) și Ibn Ḥibbān (1/187), de la al-ʿIrbāḍ ibn Sāriyah. Al-Tirmidhī l-a numit ḥasan ṣaḥīḥ; al-Ḥākim l-a autentificat, iar al-Albānī a menționat autentificările în Irwāʾ al-Ghalīl (8/107).

Bidʿah implică numeroase consecințe corupte.
Prima: implică negarea practică a cuvântului lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ ٱلْمَيْتَةُ وَٱلدَّمُ وَلَحْمُ ٱلْخِنزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ لِغَيْرِ ٱللَّهِ بِهِۦ وَٱلْمُنْخَنِقَةُ وَٱلْمَوْقُوذَةُ وَٱلْمُتَرَدِّيَةُ وَٱلنَّطِيحَةُ وَمَآ أَكَلَ ٱلسَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى ٱلنُّصُبِ وَأَن تَسْتَقْسِمُوا۟ بِٱلْأَزْلَـٰمِ ۚ ذَٰلِكُمْ فِسْقٌ ۗ ٱلْيَوْمَ يَئِسَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِن دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَٱخْشَوْنِ ۚ ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِى وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَـٰمَ دِينًا ۚ فَمَنِ ٱضْطُرَّ فِى مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِّإِثْمٍ ۙ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

„Astăzi v-am desăvârșit religia”
(al-Mā'idah 5:3).

Dacă cineva vine cu o nouă bidʿah și o consideră parte din dīn, consecința afirmației lui este că dīn-ul nu fusese desăvârșit.

A doua: implică o critică a Sharīʿah, ca și cum ea ar fi incompletă și acest inovator ar fi venit să o completeze.

A treia: implică o critică a musulmanilor care au trăit înainte de apariția acelei bidʿah, deoarece ar însemna că religia tuturor celor care au precedat acea inovație a fost incompletă. Aceasta este o consecință gravă.

A patra: una dintre consecințele obișnuite ale bidʿah este că omul care se ocupă cu o inovație ajunge să lase deoparte o Sunnah. Unii dintre Salaf au spus: *„Niciun popor nu introduce o bidʿah fără să distrugă o Sunnah de o măsură asemănătoare."*

A cincea: asemenea bidʿah duc la dezbinarea Ummah, pentru că inovatorii se consideră oamenii adevărului și îi consideră pe ceilalți rătăciți, în timp ce oamenii adevărului spun despre inovatori că ei sunt cei rătăciți. Astfel, inimile se despart.

Acestea sunt mari stricăciuni care decurg din bidʿah ca bidʿah, la care se adaugă lipsa de judecată și defectul din dīn asociate ei.

Prin aceasta înțelegem că cel care a împărțit bidʿah în trei, cinci sau șase categorii a greșit. Eroarea lui se reduce la unul dintre două lucruri:

Fie că lucrului pe care l-a numit bidʿah nu i se aplică, în realitate, definiția sharʿī a bidʿah.

Fie că acel lucru nu este, de fapt, bun așa cum pretinde.

Profetul ﷺ a spus: *„Fiecare bidʿah este rătăcire"* și a folosit *„fiecare"*. Ce ne-ar permite să ieșim din această formulare generală puternică și să împărțim bidʿah în categorii de tip bun și rău?

Dacă întrebi: ce spuneți despre cuvintele Amīr al-Muʾminīn ʿUmar - Allah să fie mulțumit de el - când a ieșit la oameni în Ramaḍān și i-a găsit rugându-se împreună cu imāmul lor și a spus: *„Ce bidʿah bună este aceasta!"*[191]? El a lăudat-o și totuși a numit-o bidʿah.

Răspunsul este: cercetăm această *„bidʿah"* pe care a menționat-o ʿUmar și vedem dacă i se aplică sau nu descrierea sharʿī de bidʿah.

Când o cercetăm, vedem că definiția sharʿī nu i se aplică. Este stabilit că Profetul ﷺ s-a rugat împreună cu Ṣaḥābah în Ramaḍān timp de trei nopți, apoi a încetat de teamă ca această rugăciune să

191 Relatat de al-Bukhārī (2010), despre afirmația lui ʿUmar: «Ce bună inovație este aceasta».

nu devină obligatorie asupra lor. Așadar, principiul legitimității ei era deja stabilit, iar ea nu poate fi numită bidʿah în sens sharʿī, fiindcă Profetul ﷺ însuși a făcut-o.

ʿUmar - Allah să fie mulțumit de el - a numit-o bidʿah pentru că oamenii o părăsiseră ca adunare sub un singur imām și ajunseseră să se roage în grupuri separate: unul singur, câte doi, câte trei sau grupuri mici. Când i-a adunat din nou sub un singur imām, această adunare era *„nouă"* în raport cu starea de dezorganizare pe care o avuseseră imediat înainte.

El a ieșit într-o noapte și a spus în sensul cuvintelor: *„Dacă i-aș aduna pe oameni sub un singur imām, ar fi mai bine."* Apoi le-a poruncit lui Ubayy ibn Kaʿb și Tamīm al-Dārī să conducă oamenii în unsprezece rakʿāt. Într-o altă noapte a ieșit și i-a văzut rugându-se în spatele imāmului lor, iar atunci a spus: *„Ce bidʿah bună este aceasta!"*

Așadar, este o bidʿah relativă - în raport cu faptul că această formă fusese lăsată o vreme și apoi reînființată.

Acesta este motivul pentru care ʿUmar a numit-o bidʿah.

Dar să fie bidʿah în sens sharʿī și ʿUmar să o laude? Nu.

Prin aceasta știm că vorbele Mesagerului lui Allah ﷺ nu sunt contrazise de vorbele lui ʿUmar - Allah să fie mulțumit de el -.

Dacă întrebi: cum împaci aceasta cu cuvântul Mesagerului ﷺ: *„Cine introduce în Islam o Sunnah bună va avea răsplata ei și răsplata celor care o urmează până în Ziua Învierii"*[192], unde Profetul afirmă că omul poate *„introduce"* o Sunnah bună în Islam?

Spunem: cuvintele Mesagerului ﷺ se confirmă reciproc și nu se contrazic. Prin *„Sunnah bună"* se înțelege o Sunnah deja prescrisă, iar prin *„a o introduce"* aici se înțelege a fi primul care se grăbește să o pună în practică într-o anumită situație.

192 Relatat de Muslim (1017), de la Jarīr ibn ʿAbd Allāh al-Bajalī.

Acest sens se cunoaște din motivul pentru care Profetul ﷺ a rostit ḥadīth-ul. Un om dintre Anṣār a venit cu o pungă de dirhami și a pus-o înaintea Profetului ﷺ după ce acesta îi chemase pe Ṣaḥābah să facă ṣadaqah pentru grupul sărac venit din Muḍar, purtând haine zdrențuite. Fața Profetului ﷺ se schimbase din cauza stării lor, iar el i-a îndemnat pe oameni să dăruiască. Acest om a fost primul care a venit cu punga, iar Profetul ﷺ a spus:

„Cine introduce în Islam o Sunnah bună va avea răsplata ei și răsplata celor care o urmează până în Ziua Învierii."

Sau se poate spune că *„Sunnah bună"* se referă la mijloace nou-apărute care slujesc unui lucru a cărui legitimitate este deja stabilită, precum scrierea și organizarea cărților, construirea școlilor și altele asemenea.

Prin aceasta vedem că vorbele Mesagerului ﷺ nu se contrazic, ci sunt în deplină armonie, deoarece el ﷺ nu vorbește din propria dorință.

„Și ei știu că cel mai adevărat cuvânt este Cuvântul lui Allah..."

Aceasta este cunoașterea și credința noastră: în Cuvântul lui Allah nu există minciună, ci este cel mai adevărat cuvânt. Dacă Allah spune că un lucru există, el există; dacă spune că va exista, va exista; dacă descrie ceva într-un anumit fel, acel lucru este așa cum l-a descris. Realitatea nu poate contrazice ceea ce Allah a relatat. Dacă cineva își imaginează o contradicție, eroarea este în înțelegerea lui, fie din lipsă de capacitate, fie din neglijență.
De exemplu, cineva poate spune: Allah Preamăritul și Preaînaltul spune că pământul a fost întins:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِلَى ٱلْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ﴾

„Și către pământ, cum a fost întins?"
(al-Ghāshiyah 88:20),

în timp ce noi observăm că pământul este sferic. Cum poate relatarea să pară contrară realității?

Răspunsul este că āyah nu contrazice realitatea; înțelegerea lui este greșită fie din limitare, fie din neglijență. Pământul este sferic și, în același timp, suprafața lui este întinsă. Din cauza dimensiunii sale enorme, curbura nu apare pe o porțiune mică, ci suprafața pare întinsă. Eroarea este, așadar, în faptul că el a presupus că a fi *„întins"* contrazice în mod necesar forma sferică.

Dacă credem că cel mai adevărat cuvânt este Cuvântul lui Allah, consecința necesară este să credem tot ceea ce Cartea Sa relatează, fie că este despre Allah Însuși, fie despre creația Sa.

„Și cea mai bună călăuzire este călăuzirea lui Muḥammad ﷺ..."

„Al-hady" înseamnă calea pe care merge cel care urmează un drum.

Căile sunt multe, dar cea mai bună dintre ele este calea Profetului ﷺ. Noi știm aceasta și credem în ea: știm că cea mai bună călăuzire este călăuzirea lui Muḥammad ﷺ în ʿaqīdah, ʿibādah, caracter și relațiile dintre oameni. Călăuzirea lui Muḥammad ﷺ nu este deficientă nici în frumusețea, desăvârșirea și ordinea ei, nici în potrivirea cu interesele creației și nici în hotărârile referitoare la evenimentele care au apărut și vor continua să apară până în Ziua Învierii. Călăuzirea lui Muḥammad ﷺ este completă și desăvârșită; ea este cea mai bună călăuzire, mai dreaptă decât Sharīʿah din Tawrāh, Injīl, Zabūr, Ṣuḥuf lui Ibrāhīm și decât orice altă călăuzire.

Dacă aceasta este credința noastră, atunci - pe Allah - nu căutăm o altă călăuzire în locul ei.

Pe baza acestei ʿaqīdah, nu punem cuvântul niciunui om împotriva cuvântului Mesagerului lui Allah ﷺ, oricine ar fi acel om. Chiar dacă am avea o opinie de la Abū Bakr - cel mai bun al acestei Ummah - și un cuvânt de la Mesagerul lui Allah ﷺ, am lua cuvântul Mesagerului ﷺ.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah au întemeiat această credință pe Qurʾān și Sunnah.

Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ ۗ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ ٱللَّهِ حَدِيثًا﴾

„Și cine este mai adevărat decât Allah în cuvânt?"
(al-Nisāʾ 4:87).

Iar Profetul ﷺ a spus în timp ce ținea khuṭbah oamenilor de pe minbar: *„Cel mai bun cuvânt este Cartea lui Allah, iar cea mai bună călăuzire este călăuzirea lui Muḥammad ﷺ."*[193]

De aceea îi găsești pe cei care au deviat în chestiunea călăuzirii fie rămânând în urmă față de Sharīʿah Mesagerului ﷺ, fie exagerând în ea: unii sunt excesiv de stricți, iar alții neglijenți; unii exagerează, alții diminuează. Călăuzirea Mesagerului ﷺ se află între aceste două extreme.

„Ei preferă Cuvântul lui Allah față de cuvintele tuturor categoriilor de oameni și pun călăuzirea lui Muḥammad ﷺ înaintea călăuzirii oricui altcuiva."

Adică îi dau prioritate.

Ei pun Cuvântul lui Allah înaintea cuvintelor tuturor celorlalți oameni, atât în relatări, cât și în judecăți. Relatările lui Allah au la ei prioritate față de relatarea oricărei persoane.

Dacă ajung la noi relatări despre comunități trecute, iar Qurʾān-ul le contrazice, noi le respingem.

193 Relatat de Muslim (867), de la Jābir ibn ʿAbd Allāh: «Cea mai bună vorbire este Cartea lui Allah, iar cea mai bună călăuzire este călăuzirea lui Muḥammad...»

Un exemplu este relatarea răspândită la mulți istorici potrivit căreia Idrīs ar fi fost înainte de Nūḥ. Aceasta este falsă, deoarece Qur'ān-ul o contrazice. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ كَمَآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ نُوحٖ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ بَعۡدِهِۦۚ وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ وَيَعۡقُوبَ وَٱلۡأَسۡبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَٰرُونَ وَسُلَيۡمَٰنَۚ وَءَاتَيۡنَا دَاوُۥدَ زَبُورٗا﴾

„Noi ți-am revelat așa cum i-am revelat lui Nūḥ și profeților de după el"
(al-Nisāʾ 4:163),

iar Idrīs se numără printre profeți, după cum Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱذۡكُرۡ فِي ٱلۡكِتَٰبِ إِدۡرِيسَۚ إِنَّهُۥ كَانَ صِدِّيقٗا نَّبِيّٗا﴾

„Și pomenește-l în Carte pe Idrīs; cu adevărat, el a fost ṣiddīq și profet"
(Maryam 19:56),

până la cuvântul:

Textul arab al versetului integral

﴿أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِم مِّنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِن ذُرِّيَّةِ ءَادَمَ وَمِمَّنۡ حَمَلۡنَا مَعَ نُوحٖ وَمِن ذُرِّيَّةِ إِبۡرَٰهِيمَ وَإِسۡرَٰٓءِيلَ وَمِمَّنۡ هَدَيۡنَا وَٱجۡتَبَيۡنَآۚ إِذَا تُتۡلَىٰ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتُ ٱلرَّحۡمَٰنِ خَرُّواْ سُجَّدٗا وَبُكِيّٗا ۩﴾

„Aceștia sunt cei asupra cărora Allah a revărsat binecuvântări dintre profeți, dintre urmașii lui Ādam și dintre cei pe care i-am purtat împreună cu Nūḥ”
(Maryam 19:58).

Allah mai spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا نُوحٗا وَإِبۡرَٰهِيمَ وَجَعَلۡنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا ٱلنُّبُوَّةَ وَٱلۡكِتَٰبَۖ فَمِنۡهُم مُّهۡتَدٖۖ وَكَثِيرٞ مِّنۡهُمۡ فَٰسِقُونَ﴾

„Și i-am trimis pe Nūḥ și Ibrāhīm și am așezat în urmașii lor profeția și Cartea”
(al-Ḥadīd 57:26).

Prin urmare, înainte de Nūḥ nu a existat profet în afară de Ādam.
Adică: calea și Sunnah lui pe care se afla.

În ʿaqīdah, ʿibādah, caracter, muʿāmalāt, stări și în toate lucrurile, după cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَأَنَّ هَٰذَا صِرَٰطِى مُسْتَقِيمًا فَٱتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا۟ ٱلسُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِۦ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

„Și aceasta este calea Mea dreaptă, așadar urmați-o și nu urmați celelalte căi”
(al-Anʿām 6:153), și:

Textul arab al versetului integral

﴿قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

„Spune: dacă Îl iubiți pe Allah, urmați-mă; Allah vă va iubi și vă va ierta păcatele, iar Allah este Iertător, Milostiv”
(Āl ʿImrān 3:31).

„De aceea au fost numiți oamenii Cărții și ai Sunnah și au fost numiți oamenii Jamāʿah, deoarece jamāʿah înseamnă la origine ijtimāʿ, iar opusul ei este separarea, chiar dacă termenul «jamāʿah» a ajuns apoi să fie folosit ca nume pentru grupul de oameni adunați.”

Cuvintele *„de aceea”* exprimă motivul: din cauza faptului că ei dau prioritate Cuvântului lui Allah și pun călăuzirea Mesagerului ﷺ înaintea celei a oricui altcuiva.

Ei sunt numiți oamenii Cărții și ai Sunnah pentru că le confirmă, aderă la ele și le preferă altor surse. Cel care contrazice

Qurʾān-ul și Sunnah și apoi pretinde că se numără printre oamenii Qurʾān-ului și Sunnah minte, deoarece omul care aparține cu adevărat unui lucru îl urmează și aderă la el.

Jamāʿah este masdar: *„ijtamaʿa - yajtamiʿu - ijtimāʿan wa-jamāʿatan”*. În origine, *„jamāʿah”* înseamnă *„adunare”* sau *„unitate”*. Ahl al-Jamāʿah înseamnă, așadar, oamenii unității, pentru că sunt uniți asupra Sunnah, împăcați în jurul ei, fără ca unul să îl declare pe celălalt rătăcit sau inovator din cauza dezacordurilor legitime, spre deosebire de adepții bidʿah.

Apoi termenul *„jamāʿah”* a dobândit și un al doilea uz, devenind în limbajul obișnuit numele grupului de oameni care s-au adunat.

Pe baza explicației autorului, *„jamāʿah”* din expresia noastră *„Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah”* este coordonat cu *„Sunnah”*. De aceea autorul spune *„au fost numiți Ahl al-Jamāʿah”* și nu *„au fost numiți Jamāʿah”*. Cum ar putea fi *„oamenii Jamāʿah”* dacă ei înșiși sunt jamāʿah în sens de grup?

Spunem: sensul originar al lui jamāʿah este ijtimāʿ - unitatea. Ahl al-Jamāʿah înseamnă, deci, oamenii unității. Abia apoi termenul a fost transferat, prin uz, la grupul de oameni adunați.

„Ijmāʿ este al treilea fundament pe care se sprijină în ʿilm și dīn.”

Prin aceasta autorul înțelege a treia dovadă, deoarece dovezile sunt fundamentele pe care se construiesc hotărârile.

Primul fundament este Qurʾān-ul, al doilea este Sunnah, iar ijmāʿ este al treilea. Din acest motiv ei sunt numiți Ahl al-Kitāb wa-l-Sunnah wa-l-Jamāʿah.

Acestea sunt trei fundamente pe care se sprijină în ʿilm și dīn: Qurʾān-ul, Sunnah și ijmāʿ.

Qurʾān-ul și Sunnah sunt două fundamente independente prin ele însele, în timp ce ijmāʿ este un fundament care se întemeiază pe altceva, pentru că nu există ijmāʿ valid fără o bază în Qurʾān sau Sunnah.

Dovezile că Qurʾān-ul și Sunnah sunt surse la care se revine sunt numeroase.

Printre ele sunt cuvintele lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِى
ٱلْأَمْرِ مِنكُمْ ۖ فَإِن تَنَٰزَعْتُمْ فِى شَىْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ
وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ
وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾

„Dacă vă certați asupra unui lucru, întoarceți-l la Allah..."
(al-Nisā' 4:59),

precum și:

Textul arab al versetului integral

﴿وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَٱحْذَرُواْ ۚ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ
فَٱعْلَمُوٓاْ أَنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا ٱلْبَلَٰغُ ٱلْمُبِينُ﴾

„Ascultați de Allah și ascultați de Mesager"
(al-Mā'idah 5:92).

Și cuvintele Sale:

Textul arab al versetului integral

﴿مَّآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْ أَهْلِ ٱلْقُرَىٰ فَلِلَّهِ
وَلِلرَّسُولِ وَلِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَـٰمَىٰ وَٱلْمَسَـٰكِينِ وَٱبْنِ
ٱلسَّبِيلِ كَىْ لَا يَكُونَ دُولَةًۢ بَيْنَ ٱلْأَغْنِيَآءِ مِنكُمْ ۚ وَمَآ
ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ
إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ﴾ ۖ

„Ceea ce Mesagerul vă dă, luați, iar ceea ce vă interzice, părăsiți” **(al-Ḥashr 59:7),**

precum și:

Textul arab al versetului integral

﴿مَّن يُطِعِ ٱلرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ ٱللَّهَ ۖ وَمَن تَوَلَّىٰ فَمَآ
أَرْسَلْنَـٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا﴾

„Cel care ascultă de Mesager a ascultat de Allah” **(al-Nisāʾ 4:80).**

Cine neagă că Sunnah este un fundament al dovezii neagă, în realitate, și Qurʾān-ul ca fundament.

Nu avem nicio îndoială că omul care spune că Sunnah nu trebuie consultată pentru hotărârile sharʿī este kāfir și murtadd din Islam, deoarece el neagă și contrazice Qurʾān-ul. Qurʾān-ul a

făcut în numeroase locuri din Sunnah o autoritate la care se revine.

Cât despre dovada că ijmāʿ este un fundament, discuția începe cu o întrebare:

Există în realitate ijmāʿ sau nu există?

Unii savanți au spus: nu există ijmāʿ decât asupra chestiunilor pentru care există deja un text; iar dacă există text, atunci acesta este suficient și nu mai este nevoie de ijmāʿ.

De exemplu, dacă cineva spune: *„Savanții sunt de acord că rugăciunile obligatorii sunt cinci”*, este adevărat, dar obligația lor este stabilită deja prin text.

Sau: *„Savanții sunt de acord că zină este ḥarām.”* Este adevărat, dar interdicția lui este stabilită prin text.

Sau: *„Savanții sunt de acord asupra interdicției căsătoriei cu femeile maḥram.”* Este adevărat, dar interdicția este deja stabilită prin text.

Din acest motiv, Imām Aḥmad a spus: *„Cine pretinde ijmāʿ minte. De unde știe el? Poate că oamenii au avut dezacord.”*

Poziția cunoscută a majorității savanților este însă că ijmāʿ poate exista și că autoritatea lui este stabilită prin Qurʾān și Sunnah.

Printre argumentele aduse este cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِى
ٱلْأَمْرِ مِنكُمْۖ فَإِن تَنَٰزَعْتُمْ فِى شَىْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ
وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ
وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾

„Dacă vă certați asupra unui lucru, întoarceți-l la Allah..."
(al-Nisāʾ 4:59).

Ei spun că formularea *„dacă vă certați asupra unui lucru, întoarceți-l..."* indică faptul că atunci când există ijmāʿ nu mai este necesară o întoarcere separată la Qurʾān și Sunnah, fiind suficient ijmāʿ-ul. Însă această deducție are o anumită slăbiciune.
Printre argumente este și cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ
غَيْرَ سَبِيلِ ٱلْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِۦ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِۦ جَهَنَّمَۖ
وَسَآءَتْ مَصِيرًا﴾

„Iar cel care se opune Mesagerului după ce i-a devenit limpede călăuzirea și urmează o cale diferită de calea credincioșilor, îl vom lăsa să meargă în direcția pe care și-a ales-o și îl vom arde în Jahannam; ce rea destinație!"
(al-Nisāʾ 4:115).

Aici Allah spune: *„și urmează o cale diferită de calea credincioșilor”*.

Ei au adus ca dovadă și ḥadīth-ul: *„Ummah mea nu se va uni asupra rătăcirii.”*[194]

Unii l-au considerat ḥasan, iar alții l-au considerat slab. Dar putem spune că, chiar dacă isnād-ul este slab, sensul lui este sprijinit de textul qurʾānic menționat anterior.

Majoritatea Ummah consideră, așadar, ijmāʿ o dovadă independentă și spun că atunci când găsim o chestiune asupra căreia există ijmāʿ, o stabilim prin acel ijmāʿ.

Se pare că autorul - Allah să aibă milă de el - dorește prin această formulare să afirme că ijmāʿ Ahl al-Sunnah este ḥujjah.

„Ei cântăresc prin aceste trei fundamente tot ceea ce oamenii susțin dintre cuvinte și fapte, lăuntrice sau exterioare, care au legătură cu dīn-ul. Iar ijmāʿ care poate fi stabilit cu precizie este ceea ce au urmat Salaf al-Ṣāliḥ, deoarece după ei dezacordul s-a înmulțit, iar Ummah s-a răspândit.”

Cele trei fundamente sunt Qurʾān-ul, Sunnah și ijmāʿ.

Adică Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah cântăresc prin aceste trei fundamente tot ceea ce oamenii spun și fac, lăuntric sau exterior. Ei nu declară un lucru adevărat până nu îl măsoară prin Qurʾān, Sunnah și ijmāʿ. Dacă găsesc pentru el o dovadă în acestea, este adevăr; iar dacă le contrazice, este fals.

Ijmāʿ care poate fi verificat și cuprins este în mod special ceea ce au urmat Salaf al-Ṣāliḥ, adică cele trei generații: Ṣaḥābah, Tābiʿūn și cei care i-au urmat.

Autorul explică motivul: după ei dezacordul s-a înmulțit pe măsură ce dorințele și tendințele s-au înmulțit. Oamenii s-au împărțit în grupuri și nu toți au mai urmărit adevărul, astfel încât opiniile s-au diversificat, afirmațiile s-au înmulțit și Ummah s-a răspândit geografic, făcând extrem de dificil să îi cuprinzi pe toți.

194 Relatat de al-Tirmidhī (3/207), Ibn Mājah (2/1303) și al-Ḥākim (1/115). Al-Sakhāwī îl menționează în al-Maqāṣid al-Ḥasanah (460), al-Haythamī în Majmaʿ al-Zawāʾid (5/129), iar al-Albānī l-a considerat ḥasan în Ẓilāl al-Jannah (80).

Shaykh al-Islām - Allah să aibă milă de el - pare să spună că cel care pretinde ijmāʿ după Salaf al-Ṣāliḥ, adică după cele trei generații, nu poate face ușor o asemenea afirmație, deoarece ijmāʿ care poate fi controlat cu precizie este cel al Salaf. Poate exista un ijmāʿ după ce a existat un dezacord anterior? Spunem: nu există ijmāʿ atâta timp cât există un dezacord anterior stabilit; în schimb, un dezacord apărut după realizarea unui ijmāʿ autentic nu este luat în considerare.

Capitol

Despre manhaj-ul Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah

în poruncirea binelui, interzicerea răului și celelalte trăsături

Capitol

„Apoi ei, împreună cu aceste fundamente, poruncesc al-maʿrūf și interzic al-munkar în modul cerut de Sharīʿah."

Adică Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah.

„Împreună cu aceste fundamente" înseamnă fundamentele pe care autorul le-a menționat înainte: urmarea āthār ale Mesagerului ﷺ, urmarea Khulafāʾ al-Rāshidūn, preferarea Cuvântului lui Allah și a cuvântului Mesagerului Său față de altceva și urmarea ijmāʿ musulmanilor. Împreună cu toate acestea, ei poruncesc al-maʿrūf și interzic al-munkar.

Al-maʿrūf este tot ceea ce Sharīʿah a poruncit, iar ei îl poruncesc.

Al-munkar este tot ceea ce Sharīʿah a interzis, iar ei îl interzic.

Aceasta este ceea ce Allah a poruncit prin cuvintele Sale:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى ٱلْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ﴾

„Să existe dintre voi o comunitate care cheamă la bine, poruncește al-maʿrūf și interzice al-munkar”
(Āl ʿImrān 3:104).

Profetul ﷺ a spus de asemenea:

„Cu siguranță veți porunci binele și veți interzice răul, îl veți opri pe nedrept și îl veți constrânge să se țină de adevăr.”[195]

Ahl al-Sunnah poruncesc, așadar, al-maʿrūf și interzic al-munkar și nu se retrag de la această obligație.

Dar pentru ca poruncirea binelui și interzicerea răului să fie corecte, ele trebuie să se facă în modul cerut și stabilit de Sharīʿah.

De aceea există mai multe condiții.
Prima condiție: omul trebuie să cunoască hotărârea Sharīʿah asupra lucrului pe care îl poruncește sau îl interzice. Nu poruncește decât ceea ce știe că Sharīʿah a poruncit și nu interzice decât ceea ce știe că Sharīʿah a interzis. Nu se bazează în aceasta pe gustul personal sau pe obicei.

195 Relatat de Abū Dāwūd (4336), Ibn Mājah (4006) și al-Tirmidhī (3047, 3048). Al-Tirmidhī l-a numit ḥasan gharīb și a discutat căile sale. Al-Haythamī îl atribuie lui al-Ṭabarānī de la Abū Mūsā și spune că oamenii lanțului sunt cei ai Ṣaḥīḥ-ului.

Allah Preaînaltul i-a spus Mesagerului Său ﷺ:

Textul arab al versetului integral

﴿وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ
ٱلْكِتَٰبِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ ۖ فَٱحْكُم بَيْنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ ۖ وَلَا
تَتَّبِعْ أَهْوَآءَهُمْ عَمَّا جَآءَكَ مِنَ ٱلْحَقِّ ۚ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنكُمْ
شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَلَٰكِن
لِّيَبْلُوَكُمْ فِى مَآ ءَاتَىٰكُمْ ۖ فَٱسْتَبِقُوا۟ ٱلْخَيْرَٰتِ ۚ إِلَى ٱللَّهِ
مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ﴾

„Judecă între ei prin ceea ce Allah a coborât și nu urma dorințele lor, îndepărtându-te de adevărul care a venit la tine”
(al-Mā'idah 5:48).

Și spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ ۚ إِنَّ ٱلسَّمْعَ وَٱلْبَصَرَ
وَٱلْفُؤَادَ كُلُّ أُو۟لَٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْـُٔولًا﴾

„Nu urma ceea ce nu cunoști; auzul, vederea și inima - toate acestea vor fi întrebate”
(al-Isrā' 17:36).

Și spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَا تَقُولُواْ لِمَا تَصِفُ أَلۡسِنَتُكُمُ ٱلۡكَذِبَ هَٰذَا حَلَٰلٞ
ج
وَهَٰذَا حَرَامٞ لِّتَفۡتَرُواْ عَلَى ٱللَّهِ ٱلۡكَذِبَۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَفۡتَرُونَ
عَلَى ٱللَّهِ ٱلۡكَذِبَ لَا يُفۡلِحُونَ﴾

„Nu spuneți, după minciuna descrisă de limbile voastre: «acesta este ḥalāl și acesta este ḥarām», inventând minciună împotriva lui Allah. Cu adevărat, cei care inventează minciună împotriva lui Allah nu vor reuși”
(al-Naḥl 16:116).

Dacă vede un om făcând ceva pentru care principiul de bază este permisiunea, nu îi este permis să îl oprească până nu știe că acel lucru este ḥarām sau interzis.

Iar dacă vede pe cineva lăsând un lucru pe care observatorul îl crede act de ʿibādah, nu îi este permis să îi poruncească să îl facă drept adorare până nu știe că Sharīʿah chiar a poruncit acel lucru.

A doua condiție: trebuie să cunoască starea persoanei căreia îi poruncește sau îi interzice: este ea dintre cei cărora li se adresează acea poruncă sau interdicție? Dacă vede o persoană despre care nu știe dacă este mukallaf sau nu, nu îi poruncește ceva ce se adresează numai mukallaf-ului până nu clarifică situația.

A treia condiție: trebuie să cunoască situația concretă a persoanei în momentul intervenției: a săvârșit ea într-adevăr lucrul respectiv sau nu?

Dacă vede un om intrând în masjid și apoi așezându-se și nu știe dacă a făcut deja două rakʿāt, nu îl mustră și nu îi poruncește imediat să le facă până nu întreabă.

Dovada este că Profetul ﷺ ținea khuṭbah într-o zi de vineri când a intrat un om și s-a așezat. Profetul ﷺ l-a întrebat: *„Te-ai rugat?”*

Omul a spus: *„Nu."* Profetul ﷺ i-a spus: *„Ridică-te și roagă-te două rakʿāt, făcându-le ușoare."*[196]

Mi s-a relatat că unii oameni spun: *„Este ḥarām să se înregistreze Qurʾān-ul pe casete, pentru că aceasta ar fi o insultă față de Qurʾān."* Pe baza acestei presupuneri, ei îi opresc pe oameni să înregistreze Qurʾān-ul pe asemenea suporturi, crezând că opresc un munkar.

Le spunem: munkar-ul este să îi oprești pe oameni de la un lucru fără să știi că el este munkar. Trebuie mai întâi să cunoști că acel lucru este într-adevăr munkar în dīn-ul lui Allah.

Aceasta în chestiunile care nu sunt acte de ʿibādah. În ʿibādah, dacă vedem un om practicând o adorare despre care nu știm că Allah a poruncit-o, îl oprim, pentru că principiul de bază în ʿibādāt este interdicția până la dovadă.

A patra condiție: omul trebuie să aibă capacitatea de a porunci binele și a interzice răul fără să îi vină un prejudiciu pe care nu îl poate suporta. Dacă îi vine un asemenea prejudiciu, obligația poate cădea. Dacă însă rabdă și își asumă intervenția, poate fi mai bine pentru el. Toate obligațiile sunt condiționate de capacitate și putință, după cuvintele lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسۡتَطَعۡتُمۡ وَٱسۡمَعُواْ وَأَطِيعُواْ وَأَنفِقُواْ خَيۡرٗا لِّأَنفُسِكُمۡۗ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفۡسِهِۦ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ﴾

„Temeți-vă de Allah cât puteți" **(al-Taghābun 64:16)** **și:**

196 Relatat de al-Bukhārī (931) și Muslim (875), în formularea lui Muslim, de la Jābir ibn ʿAbd Allāh.

Textul arab al versetului integral

﴿لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا
مَا ٱكْتَسَبَتْ ۗ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ إِن نَّسِينَآ أَوْ أَخْطَأْنَا ۚ رَبَّنَا
وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَآ إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُۥ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِنَا ۚ رَبَّنَا
وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِۦ ۖ وَٱعْفُ عَنَّا وَٱغْفِرْ لَنَا
وَٱرْحَمْنَآ ۚ أَنتَ مَوْلَىٰنَا فَٱنصُرْنَا عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْكَٰفِرِينَ﴾

„Allah nu împovărează niciun suflet decât potrivit capacității lui"
(al-Baqarah 2:286).

Dacă se teme că, atunci când îi poruncește unui om al-maʿrūf, acesta îl va ucide, nu este obligat să îi poruncească, deoarece nu are capacitatea reală de a face aceasta; ba poate chiar deveni interzis în acea situație. Unii savanți au spus însă că trebuie să poruncească și să rabde prejudiciul atât timp cât nu ajunge la ucidere. Prima opinie este considerată aici mai potrivită, deoarece dacă intervenția duce la închisoare sau alte vătămări, ceilalți oameni pot ajunge să abandoneze poruncirea binelui și interzicerea răului de frica unui asemenea rezultat, chiar în situații în care acel prejudiciu nu ar apărea.

Acest lucru este valabil atât timp cât chestiunea nu ajunge la nivelul în care poruncirea binelui devine de natura jihād-ului, de exemplu când cineva apără o Sunnah și respinge o bidʿah, iar dacă ar tăcea, adepții bidʿah ar ajunge să domine asupra oamenilor Sunnah. În asemenea situație, este obligatorie manifestarea

Sunnah și explicarea bidʿah, deoarece aceasta este o formă de jihād fī sabīl Allāh, iar cel asupra căruia această obligație a devenit individuală nu este scuzat numai prin teama pentru sine.

A cincea condiție: poruncirea binelui sau interzicerea răului să nu producă o mafsadah mai mare decât tăcerea. Dacă duce la o mafsadah mai mare, nu numai că nu este obligatorie, ci nu este permisă.

De aceea savanții au spus că atunci când interzici un munkar, rezultatul poate fi unul dintre patru: fie munkar-ul dispare, fie este înlocuit cu unul mai mic, fie cu unul egal, fie cu unul mai mare.

În primele două situații, interzicerea este obligatorie.

În a treia situație, chestiunea necesită analiză.

În a patra situație, interzicerea nu este permisă, deoarece scopul interzicerii răului este eliminarea sau diminuarea lui.

Un exemplu: dacă vrei să îi poruncești unui om o faptă bună, dar împlinirea ei ar duce în mod necesar la abandonarea rugăciunii în jamāʿah, nu îi poruncești acea faptă recomandată, deoarece ar conduce la părăsirea unei obligații pentru împlinirea unui lucru mustaḥabb.

La fel, dacă interzicerea unui anumit munkar îl face pe cel care îl comite să treacă la un munkar mai grav, atunci nu este permis să îl oprești în acel mod, pentru a evita răul mai mare prin tolerarea celui mai mic.

Dovada este cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَا تَسُبُّواْ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ فَيَسُبُّواْ ٱللَّهَ عَدۡوَۢا
بِغَيۡرِ عِلۡمٖۗ كَذَٰلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمۡ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِم
مَّرۡجِعُهُمۡ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ﴾

„Nu îi insultați pe cei pe care îi invocă în afară de Allah, ca nu cumva ei să Îl insulte pe Allah din dușmănie, fără cunoaștere. Astfel am împodobit fiecărei comunități faptele ei; apoi la Rabb-ul lor este întoarcerea lor și El îi va informa despre ceea ce făceau"
(al-Anʿām 6:108).

Insultarea falșilor zei ai mushrikūn este, în sine, un lucru dorit, însă atunci când produce o consecință interzisă mai gravă - faptul că ei Îl insultă pe Allah din dușmănie și ignoranță - Allah a interzis insultarea falșilor lor zei în acea situație.

Dacă am găsi un om care bea khamr - iar consumul de khamr este munkar - dar știm că dacă îl oprim de la aceasta se va apuca să fure averile oamenilor și să le violeze onoarea, nu îl oprim în acea manieră de la khamr, deoarece consecința ar fi o mafsadah mai mare.

A șasea condiție, după opinia unor savanți, este ca cel care poruncește sau interzice să practice el însuși binele pe care îl poruncește și să se abțină de la răul pe care îl interzice. Potrivit acestei opinii, dacă nu face el însuși binele, nu trebuie să îl poruncească altora, iar dacă el însuși face răul, nu trebuie să îl interzică altora. Ei aduc ca dovadă cuvântul lui Allah către Banū Isrāʾīl:

Textul arab al versetului integral

﴿أَتَأْمُرُونَ ٱلنَّاسَ بِٱلْبِرِّ وَتَنسَوْنَ أَنفُسَكُمْ وَأَنتُمْ تَتْلُونَ ٱلْكِتَٰبَ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾

„Le porunciți oamenilor al-birr și vă uitați pe voi înșivă, deși recitați Cartea? Oare nu înțelegeți?”
(al-Baqarah 2:44).

Astfel, dacă omul nu se roagă, nu le-ar porunci altora ṣalāh, iar dacă bea khamr, nu i-ar opri pe alții. Poetul a spus:

„Nu interzice un caracter în timp ce tu însuți îl practici; / este o mare rușine pentru tine dacă faci aceasta.”

Ei au adus ca argument atât textul, cât și raționamentul.

Majoritatea savanților au însă opinia opusă. Ei spun că omul este obligat să poruncească al-maʿrūf chiar dacă el însuși nu îl face și este obligat să interzică al-munkar chiar dacă el însuși îl comite. Allah nu i-a mustrat pe Banū Isrāʾīl pentru faptul că porunceau al-birr, ci pentru faptul că au combinat poruncirea binelui cu uitarea propriilor suflete.

Această opinie este corectă. Spunem: tu ai două obligații în privința binelui: să îl faci și să îl poruncești. Și ai două obligații în privința răului: să îl părăsești și să îi oprești pe alții de la el. Nu combina abandonarea ambelor porunci cu comiterea ambelor interdicții. Faptul că ai încălcat una dintre obligații nu o anulează pe cealaltă.

Acestea sunt șase condiții. Dintre ele, patru sunt condiții pentru permisiunea și validitatea intervenției - prima, a doua, a

treia și a cincea, cu detaliile menționate - iar două sunt condiții legate de caracterul obligatoriu: a patra și a șasea, potrivit dezacordului expus.

Nu este o condiție ca persoana pe care o poruncești sau o oprești să nu fie dintre părinții sau ascendenții tăi, precum tatăl, mama, bunicul sau bunica. Dimpotrivă, am putea spune că naṣīḥah față de ei este și mai importantă, deoarece birr față de părinți include să îi oprești de la păcate și să îi îndemni la ascultare. Cineva poate spune: *„Dacă îl opresc pe tatăl meu, se va mânia pe mine și mă va evita. Ce să fac?"*

Îi spunem: rabdă ceea ce te atinge din mânia și îndepărtarea tatălui tău; sfârșitul bun este pentru cei cu taqwā. Urmează millah lui Ibrāhīm - pacea fie asupra lui -, care și-a mustrat tatăl pentru shirk și i-a spus: *„O, tatăl meu! De ce adori ceea ce nu aude, nu vede și nu îți folosește cu nimic?”* până la cuvintele: *„O, tatăl meu! Nu îl adora pe Shayṭān; cu adevărat, Shayṭān a fost răzvrătit față de al-Raḥmān. O, tatăl meu! Mă tem ca nu cumva să te atingă o pedeapsă de la al-Raḥmān și să devii aliat al lui Shayṭān.”* Tatăl său i-a răspuns:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَٰٓأَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا
يُغْنِى عَنكَ شَيْـًٔا يَٰٓأَبَتِ إِنِّى قَدْ جَآءَنِى مِنَ ٱلْعِلْمِ مَا لَمْ
يَأْتِكَ فَٱتَّبِعْنِىٓ أَهْدِكَ صِرَٰطًا سَوِيًّا يَٰٓأَبَتِ لَا تَعْبُدِ
ٱلشَّيْطَٰنَ ۖ إِنَّ ٱلشَّيْطَٰنَ كَانَ لِلرَّحْمَٰنِ عَصِيًّا يَٰٓأَبَتِ إِنِّىٓ
أَخَافُ أَن يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِّنَ ٱلرَّحْمَٰنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَٰنِ
وَلِيًّا قَالَ أَرَاغِبٌ أَنتَ عَنْ ءَالِهَتِى يَٰٓإِبْرَٰهِيمُ ۖ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ
لَأَرْجُمَنَّكَ ۖ وَٱهْجُرْنِى مَلِيًّا﴾

„Te îndepărtezi de zeii mei, o Ibrāhīm? Dacă nu încetezi, te voi ucide cu pietre. Părăsește-mă pentru multă vreme” **(Maryam 19:42-46).**

Ibrāhīm i-a mai spus tatălui său Āzar:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ ءَازَرَ أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا ءَالِهَةً إِنِّىٓ أَرَىٰكَ وَقَوْمَكَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ﴾ ﷺ

„Iei idoli drept divinități? Cu adevărat, te văd pe tine și poporul tău într-o rătăcire limpede"
(al-Anʿām 6:74).

„Ei consideră că ḥajj, jihād, Jumuʿah și ʿĪd trebuie împlinite împreună cu conducătorii, fie ei drepți, fie păcătoși."

Abrār este pluralul lui barr - omul cu multă ascultare - iar fujjār este pluralul lui fājir - omul păcătos, cu multe neascultări.

Ahl al-Sunnah - Allah să aibă milă de ei - îi contrazic complet pe adepții bidʿah în această privință. Ei consideră că ḥajj trebuie împlinit împreună cu amīr-ul chiar dacă acesta se numără printre cei mai fāsiq dintre robii lui Allah.

În trecut, oamenii obișnuiau să numească un amīr pentru ḥajj, așa cum Profetul ﷺ l-a numit pe Abū Bakr conducător al ḥajj-ului în anul al nouălea după Hijrah. Oamenii au continuat această practică: exista un amīr și conducător pentru ḥajj, iar oamenii plecau și stăteau în locurile rituale potrivit conducerii sale. Aceasta este forma prescrisă, deoarece musulmanii au nevoie de un imām pe care să îl urmeze. Dacă fiecare ar acționa după propriul cap, ar apărea haos și dezacord.

Ei consideră, așadar, că ḥajj se face cu conducătorii chiar dacă aceștia sunt fāsiq, până într-acolo încât, dacă ar bea khamr în timpul ḥajj-ului, Ahl al-Sunnah nu spun: *„Acesta este un imām fājir, deci nu îi acceptăm conducerea."* Ei consideră ascultarea de walī al-amr obligatorie chiar dacă este fāsiq, cu condiția ca fisq-ul lui să nu ajungă la kufr bawāḥ pentru care avem de la Allah o dovadă. În cazul acelui kufr nu mai există ascultare față de el și trebuie îndepărtat de la conducerea musulmanilor. Dar păcatul care rămâne sub kufr, oricât de grav ar fi, nu anulează wilāyah;

conducerea rămâne stabilită și ascultarea este obligatorie în ceea ce nu este maʿṣiyah.

Aceasta este în opoziție cu Khawārij, care consideră că nu mai există ascultare față de imām și amīr dacă el este păcătos, deoarece unul dintre principiile lor este că păcatul major îl scoate pe om din millah.

Este și în opoziție cu Rāfiḍah, care spun că nu există imām legitim decât unul maʿṣūm și că Ummah islamică, din momentul în care a dispărut cel pe care ei îl pretind drept *„imām-ul așteptat”*, nu mai are imām și nu se află sub conducerea unuia. În consecință, potrivit doctrinei lor, ea trăiește o moarte de jāhiliyyah din acel moment până astăzi. Ei spun că nu există imām decât cel maʿṣūm și, cât timp acesta nu a apărut, nu există ḥajj și nici jihād sub conducerea vreunui amīr.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah spun însă: noi considerăm că ḥajj se împlinește împreună cu conducătorii, fie ei abrār sau fujjār, și că jihād se împlinește împreună cu amīr-ul chiar dacă este fāsiq. Ei pot face jihād cu un amīr care nici măcar nu se roagă cu ei în jamāʿah, ci se roagă separat în cortul lui.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah privesc consecințele îndepărtate, deoarece opoziția față de conducători în asemenea chestiuni este ea însăși maʿṣiyah față de Allah și Mesagerul Său și poate atrage fitan foarte mari.

Ce altceva a deschis poarta fitan, a luptei dintre musulmani și a dezbinării opiniilor dacă nu khurūj împotriva conducătorilor?

De aceea, Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah consideră obligatoriu să se împlinească ḥajj și jihād împreună cu conducătorii chiar dacă ei sunt fujjār.

Aceasta nu înseamnă că Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah nu consideră fapta păcătoasă a conducătorului drept munkar. Dimpotrivă, o consideră munkar și chiar spun că munkar-ul săvârșit de un conducător poate fi mai grav decât același lucru făcut de oamenii de rând, deoarece, pe lângă propriul lui păcat, pot apărea două consecințe foarte grave.

Prima: oamenii îl imită și încep să trateze cu ușurință acel munkar.

A doua: atunci când conducătorul însuși face munkar-ul, zelul și puterea lui de a-l schimba la supuși - sau de a schimba un lucru asemănător - se diminuează.

Cu toate acestea și cu alte consecințe asemănătoare, Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah spun că este obligatorie ascultarea de conducători chiar dacă sunt păcătoși. Împreună cu ei se împlinesc ḥajj și jihād, precum și Jumuʿah; chiar dacă sunt fujjār, aceste acte comunitare nu sunt abandonate.

Dacă amīr-ul bea khamr, de exemplu, și îi nedreptățește pe oameni în averile lor, tot ne rugăm Jumuʿah în spatele lui, iar ṣalāh este validă. Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah consideră validă Jumuʿah chiar în spatele unui amīr mubtadiʿ atât timp cât bidʿah lui nu ajunge la kufr, deoarece consideră că ruperea de el în asemenea chestiuni produce un rău mai mare. Totuși, nu se cuvine ca un amīr care conduce Jumuʿah să comită asemenea munkarāt.

La fel, ʿĪd-urile se împlinesc împreună cu conducătorii care îi conduc pe oameni în rugăciune, fie ei abrār sau fujjār.

Prin această metodă echilibrată devine limpede că dīn-ul Islamului se află la mijloc între cel care exagerează și cel care este nepăsător.

Cineva poate întreba: cum să ne rugăm în spatele unor asemenea oameni și să îi urmăm în ḥajj, jihād, Jumuʿah și ʿĪd?

Spunem: pentru că ei sunt conducătorii noștri și ne supunem lor prin ascultare și obediență, împlinind porunca lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِي
ٱلْأَمْرِ مِنكُمْۖ فَإِن تَنَٰزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ
وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْأٓخِرِۚ ذَٰلِكَ خَيْرٞ
وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾

„O, voi cei care credeți! Ascultați de Allah, ascultați de Mesager și de cei care au autoritate dintre voi”
(al-Nisāʾ 4:59),

precum și porunca Profetului ﷺ: *„Veți vedea după mine preferință [față de alții] și lucruri pe care le veți considera munkar.”* Ei au întrebat: *„Ce ne poruncești, o, Mesager al lui Allah?”* El a spus: *„Dați-le dreptul lor și cereți-I lui Allah dreptul vostru.”*[197] Dreptul lor este ascultarea în ceea ce nu este maʿșiyah față de Allah.

Waʾil ibn Ḥujr relatează că Salamah ibn Yazīd al-Juʿfī l-a întrebat pe Mesagerul lui Allah ﷺ: *„O, Profet al lui Allah! Ce ne poruncești dacă ajung peste noi conducători care ne cer drepturile lor, dar ne refuză drepturile noastre?”* El a spus: *„Ascultați și supuneți-vă, căci asupra lor este ceea ce li s-a pus în sarcină, iar asupra voastră este ceea ce vi s-a pus în sarcină.”*[198]

În ḥadīth-ul lui ʿUbādah ibn al-Ṣāmit - Allah să fie mulțumit de el -, el spune: *„I-am dat bayʿah Mesagerului lui Allah ﷺ pentru ascultare și obediență în greutate și ușurință, în ceea ce ne place și în ceea ce nu ne place și pentru a nu disputa autoritatea celor care o*

197 Relatat de al-Bukhārī (7052) și Muslim (1843), de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd.
198 Relatat de Muslim (1846).

deține." Profetul ﷺ a adăugat: *„Decât dacă vedeți kufr bawāḥ pentru care aveți de la Allah o dovadă."*[199]

Și pentru că, dacă ne-am retrage de la urmarea lor, am rupe unitatea ascultării, iar ruperea ei duce la lucruri foarte grave și la nenorociri mari.

În chestiunile care admit taʾwīl și asupra cărora savanții au ijtihād diferit, dacă conducătorii adoptă una dintre opinii, nu ne este permis să îi confruntăm sau să ne rupem de ei. Trebuie însă să le facem naṣīḥah, după capacitate, în lucrurile în care au contrazis ceea ce nu admite ijtihād. În ceea ce admite ijtihād, discutăm cu ei cu respect și considerație, pentru a le arăta adevărul, nu pentru a-i critica sau pentru a ne apăra ego-ul. A-i confrunta și a refuza ascultarea nu este calea Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah.

„Ei păstrează jamāʿāt și consideră naṣīḥah pentru Ummah drept parte din dīn."

Adică Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah păstrează rugăciunile în jamāʿah, adică cele cinci rugăciuni zilnice. Le păstrează cu mare grijă: când aud adhān-ul, răspund și se roagă împreună cu musulmanii. Celui care nu păstrează cele cinci rugăciuni în jamāʿah îi lipsește din caracteristicile Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah în măsura în care a neglijat aceste jamāʿāt.

Este posibil ca termenul *„jamāʿāt"* să includă și unitatea asupra unei opinii și evitarea conflictului inutil. Profetul ﷺ le-a recomandat aceasta lui Muʿādh ibn Jabal și Abū Mūsā când i-a trimis în Yemen, spunând: *„Ușurați și nu îngreunați, dați vești bune și nu îndepărtați; cooperați și nu vă contraziceți."*[200]

„Yadīnūna" înseamnă că ei Îl adoră pe Allah Preamăritul și Preaînaltul prin naṣīḥah față de Ummah și o consideră parte a religiei.

Un om poate face naṣīḥah pentru Ummah din motive care nu țin de adorarea lui Allah: din gelozie pentru bine, din frica de

199 Relatat de al-Bukhārī (7056) și Muslim (1709), în ḥadīth-ul lui ʿUbādah ibn al-Ṣāmit.

200 Relatat de al-Bukhārī (4341, 4342) și Muslim (1733), de la Abū Mūsā al-Ashʿarī.

pedepse sau pentru că vrea să adopte un caracter nobil prin care să le fie de folos musulmanilor ori din alte motive.

Ahl al-Sunnah însă fac naṣīḥah Ummah ca ascultare față de Allah și ca act de dīn, potrivit cuvântului Mesagerului ﷺ în ḥadīth-ul lui Tamīm ibn Aws al-Dārī: *„Dīn-ul este naṣīḥah, dīn-ul este naṣīḥah."* Ei au întrebat: *„Pentru cine, o, Mesager al lui Allah?"* El a spus: *„Pentru Allah, pentru Cartea Sa, pentru Mesagerul Său, pentru conducătorii musulmanilor și pentru oamenii lor de rând."*[201]

Naṣīḥah pentru Allah înseamnă sinceritatea și adevărul dorinței de a ajunge la El.

Naṣīḥah pentru Mesagerul ﷺ înseamnă sinceritatea urmării lui. Aceasta implică apărarea dīn-ului lui Allah Preamăritul și Preaînaltul cu care Mesagerul ﷺ a venit. De aceea ḥadīth-ul spune și: *„și pentru Cartea Sa".*

Naṣīḥah pentru Qur'ān înseamnă să explici și să crezi că este Kalām Allah, coborât și necreat, că relatările lui trebuie crezute și hotărârile lui trebuie împlinite; iar omul trebuie să aibă această credință și în propria inimă.

„Conducătorii musulmanilor" îi cuprinde pe toți cei cărora Allah le-a încredințat o chestiune dintre treburile musulmanilor. Există imām-ul general, precum conducătorul statului, și conducători particulari, precum amīr-ul, ministrul, directorul, responsabilul, imāmii masājid și alții.

„Și oamenii lor de rând" înseamnă restul musulmanilor, cei care se află sub conducerea imamilor.

Dintre cei mai importanți imami ai musulmanilor sunt ʿulamā'. Naṣīḥah pentru savanții musulmani înseamnă să le răspândești calitățile și să te abții de la răspândirea defectelor, să dorești sincer ca ei să ajungă la ceea ce este corect și, dacă greșesc, să îi îndrumi și să le explici greșeala într-un mod care nu le rănește demnitatea și nu le scade rangul. A-i corecta pe savanți într-un mod care le distruge autoritatea produce rău întregului Islam. Dacă oamenii de rând îi văd pe savanți declarându-se unii pe alții rătăciți, aceștia cad din ochii lor și spun: *„Fiecare dintre ei*

201 Relatat de Muslim (55), de la Tamīm al-Dārī.

răspunde celuilalt și fiecare este respins; nu mai știm cine are adevărul." Atunci ajung să nu mai ia cuvântul niciunuia. Dar dacă savanții se respectă reciproc, fiecare îl îndrumă pe fratele lui în privat atunci când greșește și face cunoscut oamenilor cuvântul corect, aceasta se numără printre cele mai mari forme de naṣīḥah pentru savanții musulmanilor.

Cuvântul autorului *„pentru Ummah"* îi cuprinde atât pe conducători, cât și pe oamenii de rând. Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah consideră naṣīḥah pentru întreaga Ummah parte a dīn-ului.

Printre lucrurile asupra cărora Mesagerul ﷺ le lua bayʿah Ṣaḥābah se afla și *„naṣīḥah pentru fiecare musulman"*.[202]

Dacă cineva întreabă: care este măsura după care cunoaștem naṣīḥah față de Ummah?

Măsura este cea indicată de Profetul ﷺ prin cuvintele: *„Niciunul dintre voi nu crede până când nu iubește pentru fratele său ceea ce iubește pentru sine."*[203] Dacă îi tratezi pe oameni după acest principiu, aceasta este naṣīḥah deplină.

Înainte de a-l trata pe fratele tău într-un anumit mod, gândește-te: ai fi mulțumit ca altcineva să te trateze pe tine astfel? Dacă nu ai fi mulțumit, nu îl trata nici tu astfel.

„Ei cred în sensul cuvântului Profetului ﷺ: «Credinciosul față de credincios este ca o clădire bine legată, fiecare parte întărind-o pe cealaltă», iar Profetul ﷺ și-a împletit degetele."[204]

Profetul ﷺ l-a asemănat pe credincios față de fratele său credincios cu o clădire ale cărei părți se sprijină reciproc până devine o construcție fermă și unită. Apoi a apropiat sensul și l-a întărit împletindu-și degetele.

Degetele separate sunt mai slabe, iar atunci când se împletesc se întăresc unele prin altele. La fel, credinciosul față de credincios este asemenea clădirii care se susține prin propriile părți. Dacă fratele său are o lipsă, el o completează; este oglinda fratelui său.

---

202 Relatat de al-Bukhārī (57) și Muslim (56), de la Jarīr ibn ʿAbd Allāh.

203 Relatat de al-Bukhārī (13) și Muslim (45), de la Anas.

204 Relatat de al-Bukhārī (6026) și Muslim (2585), de la Abū Mūsā al-Ashʿarī — Allah să fie mulțumit de el.

Dacă vede o deficiență, îl ajută să o îndrepte; dacă are nevoie, îl sprijină; dacă se îmbolnăvește, îl vizitează și așa mai departe în toate situațiile. Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah cred în acest sens și îl aplică prin fapte.

„Și cred în cuvântul Profetului ﷺ: «Asemănarea credincioșilor în iubirea lor reciprocă, mila lor reciprocă și compasiunea lor reciprocă este asemenea unui trup: dacă un membru suferă, întregul trup răspunde prin febră și nesomn.»"[205]

Cuvântul *„qawlihi"* este coordonat cu *„qawlihi"* din ḥadīth-ul anterior.

„Tawāddihim" înseamnă iubirea unora pentru alții.

„Tarāḥumihim" înseamnă mila unora față de alții.

„Taʿāṭufihim" înseamnă compasiunea și grija unora față de alții.

Adică ei împărtășesc speranțele și durerile. Unul are milă de celălalt; dacă fratele său are o nevoie, o îndepărtează, iar dacă are nevoie de blândețe și sprijin, i le oferă. Se iubesc reciproc până într-acolo încât, dacă unul dintre ei găsește în inima sa ură față de un frate musulman, încearcă să o îndepărteze și își amintește din calitățile lui ceea ce poate elimina acea ură.

Când un singur membru al trupului suferă, chiar unul dintre cele mai mici, restul trupului participă la durere. Dacă te doare degetul mic, întregul trup este afectat; dacă te doare urechea, tot trupul suferă; dacă te doare ochiul, tot trupul suferă, și la fel în celelalte cazuri.

Această asemănare dată de Profet ﷺ reprezintă sensul într-o imagine vie și îl apropie de înțelegere în cel mai clar mod.

„Ei poruncesc răbdarea la încercare..."

205 Relatat de al-Bukhārī (6011) și Muslim (2586), de la al-Nuʿmān ibn Bashīr — Allah să fie mulțumit de el.

Expresia *„ei poruncesc”* poate include și faptul că își poruncesc propriilor suflete, după cuvântul lui Allah Preaînaltul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَآ أُبَرِّئُ نَفْسِيٓ ۚ إِنَّ ٱلنَّفْسَ لَأَمَّارَةٌۢ بِٱلسُّوٓءِ إِلَّا مَا
رَحِمَ رَبِّيٓ ۚ إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

„Nu îmi declar sufletul nevinovat; cu adevărat, sufletul poruncește mult răul”
(Yūsuf 12:53).

Așadar, ei își poruncesc inclusiv lor înșiși.

Șabr este suportarea încercării și ținerea sufletului departe de nemulțumire prin inimă, limbă sau membre.
Balāʾ este încercarea sau nenorocirea. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُم بِشَيْءٍ مِّنَ ٱلْخَوْفِ وَٱلْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ
ٱلْأَمْوَٰلِ وَٱلْأَنفُسِ وَٱلثَّمَرَٰتِ ۗ وَبَشِّرِ ٱلصَّٰبِرِينَ ٱلَّذِينَ إِذَآ
أَصَٰبَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُوٓا۟ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّآ إِلَيْهِ رَٰجِعُونَ﴾

„Cu siguranță vă vom încerca prin ceva din frică, foame, pierdere din averi, vieți și roade; și dă vești bune celor răbdători, cei care, atunci când îi lovește o nenorocire, spun: «Cu adevărat, ai lui Allah suntem și la El ne întoarcem»”
(al-Baqarah 2:155-156).

Șabr apare la lovirea încercării, iar forma lui cea mai înaltă și mai deplină este șabr la prima lovitură. Acesta este semnul răbdării adevărate, după cum Profetul ﷺ i-a spus femeii pe lângă care a trecut în timp ce plângea la un mormânt: *„Teme-te de Allah și ai*

ṣabr." Ea i-a spus: *„Lasă-mă, tu nu ai fost lovit de nenorocirea mea"*, pentru că nu îl recunoscuse. Când i s-a spus că era Profetul ﷺ, a venit la el și nu a găsit portari la ușă. I-a spus: *„Nu te-am cunoscut."* El a răspuns: *„Ṣabr-ul adevărat este la prima lovitură."*[206] După ce intensitatea șocului se răcește, răbdarea devine mai ușoară și nu mai are aceeași perfecțiune.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah poruncesc ṣabr la balāʾ. Niciun om nu scapă de încercare: poate fi încercat în propriul trup, în familie, avere, prieteni, țară sau în starea musulmanilor în general. Încercarea poate fi în treburile dunyā sau în dīn, iar încercarea în dīn este mult mai gravă decât încercarea în dunyā.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah poruncesc răbdarea în ambele tipuri de încercare.

Ṣabr la încercarea lumească înseamnă să suporți mușībah în modul explicat anterior.

Ṣabr la încercarea în dīn înseamnă să rămâi ferm asupra religiei și să nu fii clătinat de ea. Să nu fii asemenea celor despre care Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ فَإِذَآ أُوذِىَ فِى ٱللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ ٱلنَّاسِ كَعَذَابِ ٱللَّهِ وَلَئِن جَآءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ ۚ أَوَلَيْسَ ٱللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِى صُدُورِ ٱلْعَـٰلَمِينَ﴾

„Dintre oameni sunt unii care spun: «Credem în Allah», dar când sunt răniți pentru Allah, pun încercarea oamenilor pe același plan cu pedeapsa lui Allah"
(al-ʿAnkabūt 29:10).

206 Relatat de al-Bukhārī (1283) și Muslim (926), de la Anas ibn Mālik.

„...și shukr în vreme de bunăstare și riḍā față de amărăciunea decretului."

Rakhā' înseamnă lărgime în trai și siguranță în țară. Ahl al-Sunnah poruncesc shukr în această stare.

Care este mai greu: ṣabr la încercare sau shukr în bunăstare?

Savanții au avut opinii diferite. Unii au spus că ṣabr la balā' este mai greu, iar alții că shukr în rakhā' este mai greu.
Corect este că fiecare dintre ele are propria încercare și dificultate. Allah Preamăritul și Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿وَلَئِنْ أَذَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَٰهَا مِنْهُ إِنَّهُۥ
لَيَـُٔوسٌ كَفُورٌ وَلَئِنْ أَذَقْنَٰهُ نَعْمَآءَ بَعْدَ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ
ذَهَبَ ٱلسَّيِّـَٔاتُ عَنِّىٓ ۚ إِنَّهُۥ لَفَرِحٌ فَخُورٌ﴾

„Dacă îi dăm omului să guste o milă de la Noi și apoi i-o luăm, devine deznădăjduit și nerecunoscător; iar dacă îi dăm să guste binecuvântare după o nenorocire care l-a atins, spune: «Răul s-a dus de la mine», și devine bucuros și lăudăros"
(Hūd 11:9-10).

Totuși, fiecare stare poate fi ușurată prin reflecție. Cel lovit de nenorocire își spune: nemulțumirea mea nu va întoarce nenorocirea și nici nu o va înlătura; fie rabd cu demnitate, fie mă resemnez ca animalele după ce nu mai am alternativă. Această gândire îi ușurează ṣabr-ul. La fel, cel aflat în larg și bunăstare își poate ușura shukr-ul prin reflecție asupra binecuvântării și a Dătătorului ei.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamā'ah poruncesc ambele: ṣabr la balā' și shukr la rakhā'.

Riḍā este mai înalt decât ṣabr. *„Amărăciunea decretului"* este ceea ce nu se potrivește naturii omenești, de aceea autorul îl numește *„amar"*.

Dacă Allah hotărăște ceva care nu se potrivește naturii omului și omul este rănit de acel lucru, acesta este numit *„amărăciunea decretului”*: nu este dulce și plăcut pentru fire, ci amar. Ahl al-Sunnah poruncesc riḍā față de el.

Să știi că „amărăciunea decretului” poate fi privită din două perspective.

Prima: ca act care provine de la Allah.

A doua: ca lucrul concret decretat.

Privit ca act al lui Allah, trebuie să fim mulțumiți cu el și să nu obiectăm împotriva Rabb-ului nostru, deoarece aceasta face parte din deplinul riḍā față de Allah ca Rabb.

Privit ca lucrul concret decretat, riḍā față de el este Sunnah, iar ṣabr este obligatoriu.

De exemplu, boala, din perspectiva faptului că Allah a decretat-o, cere riḍā față de decretul Lui. Din perspectiva bolii ca suferință concretă, riḍā față de ea este recomandată; ṣabr este obligatoriu, iar shukr pentru ea este mustaḥabb.

De aceea spunem că oamenii loviți de muṣībah au patru maqāmāt față de ea: primul este sakhaṭ, al doilea ṣabr, al treilea riḍā și al patrulea shukr.

Sakhaṭ este ḥarām și se numără chiar printre păcatele majore. El apare, de exemplu, când omul își lovește obrajii, își smulge părul, își sfâșie hainele, strigă *„vai de pieirea mea!”* sau cere propria distrugere și alte lucruri care arată nemulțumire. Profetul ﷺ a spus:

> *„Nu se numără printre noi cel care își sfâșie hainele, își lovește obrajii și cheamă cu chemarea jāhiliyyah.”*[207]

Al doilea maqām este ṣabr: omul își ține inima, limba și membrele departe de sakhaṭ. Acesta este obligatoriu.

Al treilea maqām este riḍā. Diferența dintre el și ṣabr este că omul răbdător înghite amărăciunea și nu își permite să se revolte, însă lucrul rămâne greu și amar în sufletul lui. Poetul a spus:

„Răbdarea, precum numele ei, are gust amar, / dar urmările ei sunt mai dulci decât mierea.”

---

207 Relatat de al-Bukhārī (1298) și Muslim (103), de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd.

Omul care are riḍā, în schimb, nu mai gustă muṣībah ca pe o asemenea amărăciune; inima lui este liniștită, ca și cum ceea ce l-a lovit nu ar avea aceeași greutate.

Majoritatea savanților consideră riḍā față de lucrul decretat mustaḥabb, iar aceasta este și opinia aleasă de Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah; tot aceasta este opinia considerată corectă aici.

Al patrulea maqām este shukr: omul spune cu limba și prin starea lui *„al-ḥamdu li-llāh"* și vede muṣībah ca pe o binecuvântare. Cineva poate întreba: cum este posibil aceasta?

Spunem: este posibil pentru cel căruia Allah îi dă tawfīq.

În primul rând, când știe că această muṣībah expiază un păcat și că pedeapsa pentru păcat în dunyā este mai ușoară decât amânarea ei pentru Ākhirah, muṣībah devine în ochii lui o binecuvântare pentru care Îi mulțumește lui Allah.

În al doilea rând, dacă are ṣabr asupra muṣībah, primește răsplată, după cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿قُلْ يَٰعِبَادِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمْ ۚ لِلَّذِينَ أَحْسَنُواْ فِى هَٰذِهِ ٱلدُّنْيَا حَسَنَةٌ ۗ وَأَرْضُ ٱللَّهِ وَٰسِعَةٌ ۗ إِنَّمَا يُوَفَّى ٱلصَّٰبِرُونَ أَجْرَهُم بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

„Cei răbdători își vor primi răsplata fără măsură" **(al-Zumar 39:10).**

De aceea Îi mulțumește lui Allah pentru o muṣībah care a devenit cauză a răsplății.

În al treilea rând, ṣabr este unul dintre maqāmāt înalte ale celor care merg pe calea către Allah și nu poate fi atins fără existența cauzelor lui. Omul Îi mulțumește, deci, lui Allah că i-a dat prilejul să atingă acest maqām.

Se relatează despre o femeie devotată că s-a rănit la un deget și I-a mulțumit lui Allah. Când a fost întrebată de ce, a spus: *„Dulceața răsplății ei m-a făcut să uit amărăciunea răbdării asupra ei.”*

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah - Allah să aibă milă de ei - poruncesc, așadar, șabr la balāʾ, shukr în rakhāʾ și riḍā față de amărăciunea decretului.

Completare

Termenul qaḍāʾ este folosit cu două sensuri.
Primul este hotărârea lui Allah Preaînaltul, adică actul Său de qaḍāʾ și Atributul Său. Față de acesta este obligatoriu riḍā în orice situație, fie că hotărârea este dīniyyah, fie kawniyyah, deoarece este hotărârea lui Allah Preaînaltul și face parte din deplinul riḍā față de rubūbiyyah Lui.
Exemplul qaḍāʾ dīniyy este hotărârea Lui privind obligația, interdicția și permisiunea. Un exemplu este cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّآ إِيَّاهُ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا ۚ إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ ٱلْكِبَرَ أَحَدُهُمَآ أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُل لَّهُمَآ أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا﴾

„Rabb-ul tău a hotărât să nu adorați decât pe El” **(al-Isrāʾ 17:23).**

Exemplul qaḍāʾ kawnī este hotărârea Lui privind bunăstarea și greutatea, bogăția și sărăcia, rectitudinea și corupția, viața și moartea. Exemple sunt cuvintele:

Textul arab al versetului integral

﴿فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ ٱلْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَىٰ مَوْتِهِۦٓ إِلَّا دَآبَّةُ ٱلْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنسَأَتَهُۥ ۖ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ ٱلْجِنُّ أَن لَّوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ ٱلْغَيْبَ مَا لَبِثُوا۟ فِى ٱلْعَذَابِ ٱلْمُهِينِ﴾

„Când am hotărât moartea asupra lui..."
(Sabaʾ 34:14) și:

Textul arab al versetului integral

﴿وَقَضَيْنَآ إِلَىٰ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ فِى ٱلْكِتَٰبِ لَتُفْسِدُنَّ فِى ٱلْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا﴾

„Am hotărât pentru Banū Isrāʾīl în Carte: «Cu siguranță veți face corupție pe pământ de două ori și vă veți ridica cu o mare înălțare»"
(al-Isrāʾ 17:4).

Al doilea sens al lui qaḍāʾ este maqḍī - lucrul concret hotărât - iar acesta este de două feluri.

Primul este maqḍī sharʿan. Față de el este obligatoriu riḍā și acceptarea: faci ceea ce este poruncit, părăsești ceea ce este interzis și te bucuri de ceea ce este ḥalāl.

Al doilea este maqḍī kawnan.

Dacă se numără printre acțiunile lui Allah, precum sărăcia, boala, seceta, moartea și altele asemenea, am explicat că riḍā față de lucrul concret este Sunnah, nu wājib, potrivit opiniei corecte.

Dacă însă se numără printre acțiunile robului, asupra lui se aplică cele cinci aḥkām. Riḍā față de wājib este obligatorie, față de

mandūb este mandūb, față de mubāḥ este mubāḥ, față de makrūh este makrūh și față de ḥarām este ḥarām.

„Ei cheamă la cele mai nobile caractere și la cele mai frumoase fapte și cred în sensul cuvântului Profetului ﷺ: «Cei mai desăvârșiți dintre credincioși în īmān sunt cei mai buni în caracter.»"

„Makārim al-akhlāq" înseamnă cele mai alese și nobile caractere. *„Karīm"* din orice lucru este partea lui bună și aleasă, potrivit naturii acelui lucru. Din acest sens sunt și cuvintele Mesagerului ﷺ către Muʿādh atunci când l-a trimis să ia zakāh de la oamenii Yemenului: *„Ferește-te să iei cele mai bune dintre averile lor."*[208]

Akhlāq este pluralul lui khuluq, adică forma lăuntrică a omului - dispozițiile și trăsăturile sale. Ahl al-Sunnah cheamă omul să aibă un caracter lăuntric nobil: generozitate, curaj, răbdare față de oameni și capacitatea de a suporta, să îi întâmpine pe oameni cu chip deschis, deschidere sufletească și suflet liniștit. Toate acestea se numără printre makārim al-akhlāq.

„Maḥāsin al-aʿmāl" sunt faptele frumoase ale membrelor. Ele includ atât actele de ʿibādah, cât și acțiunile care nu sunt, prin ele însele, acte rituale, precum vânzarea, cumpărarea și închirierea. Ei îi cheamă pe oameni la adevăr și naṣīḥah în toate faptele și la evitarea minciunii și trădării. Iar dacă îi cheamă pe oameni la aceasta, ei înșiși sunt cu atât mai obligați să o facă.

Acest ḥadīth[209] ar trebui să rămână mereu înaintea ochilor credinciosului: cei mai desăvârșiți credincioși în īmān sunt cei mai buni în caracter, atât față de Allah, cât și față de robii lui Allah.

Ḥusn al-khuluq față de Allah înseamnă să primești poruncile Lui cu acceptare, supunere și inimă deschisă, fără plictiseală și iritare, iar hotărârile Lui kawniyyah să le primești cu ṣabr, riḍā și cele asemănătoare.

Cât despre ḥusn al-khuluq față de creație, s-a spus că el constă în trei lucruri: badhl al-nadā, kaff al-adhā și ṭalāqat al-wajh.

208 Relatat de al-Bukhārī (4347) și Muslim (19), de la Ibn ʿAbbās.

209 Relatat de Aḥmad (2/250), al-Tirmidhī (2612), Abū Dāwūd (4682), al-Ḥākim (1/53) și Ibn Ḥibbān (2/227), de la Abū Hurayrah. Al-Albānī l-a considerat ḥasan în al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (284).

Badhl al-nadā înseamnă generozitate. Nu este limitat la bani, ci cuprinde averea, prestigiul și propria persoană; toate acestea intră în badhl al-nadā.

Ṭalāqat al-wajh înseamnă o față deschisă și luminoasă, opusul încruntării.

Kaff al-adhā înseamnă să nu rănești pe nimeni, nici prin cuvânt, nici prin faptă.

„Ei îndeamnă să păstrezi legătura cu cel care o rupe cu tine..."

Adică ei cheamă la aceasta.

„Să păstrezi legătura cu cel care o rupe cu tine" se referă la rudele față de care ai obligația șilat al-raḥim. Dacă ele rup legătura cu tine, tu o păstrezi; nu spui: *„Îl vizitez numai pe cel care mă vizitează."* Aceasta nu este adevărata șilah, după cuvântul Profetului ﷺ: *„Cel care păstrează legătura nu este cel care doar răsplătește; adevăratul wāșil este cel care, atunci când rudele rup legătura cu el, o reface."*[210]

Un om l-a întrebat pe Profet ﷺ: *„O, Mesager al lui Allah! Am rude cu care păstrez legătura, iar ele o rup cu mine; le fac bine, iar ele îmi fac rău; sunt blând cu ele, iar ele se poartă nechibzuit cu mine."* Profetul ﷺ a spus:

> *„Dacă lucrurile sunt așa cum spui, este ca și cum le-ai face să înghită cenușă fierbinte, iar de la Allah vei avea neîncetat un sprijin împotriva lor cât timp continui astfel."*[211]

„Tasuffuhum al-mall" înseamnă: este ca și cum le-ai pune în gură pământ sau cenușă fierbinte.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah îndeamnă, așadar, să păstrezi legătura cu cel care o rupe cu tine; cu atât mai mult să păstrezi legătura cu cel care o păstrează cu tine. Dacă o rudă îți face bine și menține legătura, are două drepturi: dreptul rudeniei și dreptul răsplătirii binelui, potrivit cuvântului Profetului ﷺ: *„Cine vă face*

210 Relatat de al-Bukhārī (5991), de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr.

211 Relatat de Muslim (2558), de la Abū Hurayrah.

un bine, răsplătiți-l.”[212]

„...să îi dai celui care te-a lipsit și să îl ierți pe cel care te-a nedreptățit.”

Adică să îi dai celui care te-a privat și să nu spui: *„M-a lipsit, deci nici eu nu îi dau.”*

Iar *„să îl ierți pe cel care te-a nedreptățit”* înseamnă pe cel care ți-a diminuat dreptul fie prin agresiune, fie prin faptul că nu și-a împlinit obligația față de tine.

Ẓulm se învârte în jurul a două lucruri: agresiune și negare. Fie cineva te atacă, te lovește, îți ia averea sau îți violează onoarea, fie îți neagă dreptul și refuză să ți-l dea.

Desăvârșirea omului este să îl ierte pe cel care l-a nedreptățit.

Iertarea adevărată este atunci când ai puterea să te răzbuni; îl ierți deși ești capabil să îți iei dreptul.

Primul motiv este speranța în maghfirah și raḥmah lui Allah Preamăritul și Preaînaltul, pentru că cel care iartă și îndreaptă are răsplata lui la Allah.

Al doilea motiv este repararea relației dintre tine și celălalt. Dacă răspunzi răului lui cu rău, răul continuă între voi. Dacă răspunzi răului lui cu bine, se poate întoarce la bunătate față de tine și se poate ruși na de fapta lui. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَا تَسْتَوِى ٱلْحَسَنَةُ وَلَا ٱلسَّيِّئَةُ ۚ ٱدْفَعْ بِٱلَّتِى هِىَ
أَحْسَنُ فَإِذَا ٱلَّذِى بَيْنَكَ وَبَيْنَهُۥ عَدَٰوَةٌ كَأَنَّهُۥ وَلِىٌّ حَمِيمٌ﴾

„Binele și răul nu sunt egale. Respinge prin ceea ce este mai bun și iată că acela între care și tine era dușmănie devine ca un prieten apropiat”
(Fuṣṣilat 41:34).

212 Takhrīj-ul a fost menționat anterior (2/190): Aḥmad (2/68), Abū Dāwūd (1672), Ibn Ḥibbān (8/199), al-Nasā'ī (5/82) și al-Ḥākim (1/412); al-Albānī l-a autentificat în al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (254) și Irwā' al-Ghalīl (1617).

Iertarea atunci când ai puterea să te răzbuni se numără printre trăsăturile Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah, dar cu condiția ca iertarea să producă iṣlāḥ. Dacă iertarea duce la mai mult rău, ei nu îndeamnă la ea, deoarece Allah a pus condiția în cuvintele:

Textul arab al versetului integral

﴿وَجَزَٰٓؤُاْ سَيِّئَةٖ سَيِّئَةٞ مِّثۡلُهَاۖ فَمَنۡ عَفَا وَأَصۡلَحَ فَأَجۡرُهُۥ عَلَى ٱللَّهِۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ﴾

„Cel care iartă și îndreaptă..."
(al-Shūrā 42:40),

adică iertarea lui produce îndreptare. Dacă iertarea însă produce stricăciune sau devine cauză pentru continuarea răului, atunci spunem: nu ierta. De exemplu, dacă iertarea unui infractor îl face să continue în infracțiune, a nu-l ierta este mai bine și uneori poate deveni chiar obligatoriu.

„Ei poruncesc birr față de părinți."

Aceasta din cauza măreției dreptului celor doi părinți.

Allah nu a așezat dreptul niciunei persoane imediat după dreptul Lui și al Mesagerului Său în asemenea măsură precum dreptul părinților. El spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا۟ بِهِۦ شَيْـًٔا ۖ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا وَبِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْجَارِ ذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْجَارِ ٱلْجُنُبِ وَٱلصَّاحِبِ بِٱلْجَنۢبِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا﴾

„Adorați-L pe Allah și nu Îi asociați nimic și purtați-vă cu iḥsān față de părinți”
(al-Nisāʾ 4:36).

Dreptul Mesagerului ﷺ este cuprins în porunca de a-L adora pe Allah, deoarece ʿibādah nu se poate realiza până când omul nu împlinește dreptul Mesagerului ﷺ prin iubirea lui și urmarea căii lui. De aceea dreptul lui intră în cuvintele: *„Adorați-L pe Allah și nu Îi asociați nimic.”* Cum poate fi Allah adorat altfel decât pe calea Mesagerului ﷺ? Când omul Îl adoră pe Allah potrivit Sharīʿah Mesagerului, a împlinit și dreptul Mesagerului.

După aceasta vine dreptul părinților. Cei doi părinți au îndurat oboseală pentru copil, în special mama. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَـٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ إِحْسَـٰنًا ۖ حَمَلَتْهُ أُمُّهُۥ كُرْهًا
وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا ۖ وَحَمْلُهُۥ وَفِصَـٰلُهُۥ ثَلَـٰثُونَ شَهْرًا ۚ حَتَّىٰٓ إِذَا
بَلَغَ أَشُدَّهُۥ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِىٓ أَنْ أَشْكُرَ
نِعْمَتَكَ ٱلَّتِىٓ أَنْعَمْتَ عَلَىَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَىَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَـٰلِحًا
تَرْضَىٰهُ وَأَصْلِحْ لِى فِى ذُرِّيَّتِىٓ ۖ إِنِّى تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّى مِنَ
ٱلْمُسْلِمِينَ﴾

„L-am îndemnat pe om la iḥsān față de părinții săi. Mama lui l-a purtat cu greutate și l-a născut cu greutate"
(al-Aḥqāf 46:15).

În altă āyah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَـٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُۥ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ
وَفِصَـٰلُهُۥ فِى عَامَيْنِ أَنِ ٱشْكُرْ لِى وَلِوَٰلِدَيْكَ إِلَىَّ ٱلْمَصِيرُ﴾

„L-am îndemnat pe om cu privire la părinții săi; mama lui l-a purtat slăbiciune peste slăbiciune"
(Luqmān 31:14).

Mama se ostenește în sarcină, la naștere și după naștere și are față de copil o milă chiar mai puternică decât cea a tatălui.

De aceea ea este persoana cea mai îndreptățită la buna companie și birr, chiar înaintea tatălui.

Un om a întrebat: *„O, Mesager al lui Allah! Cine are cel mai mare drept la buna mea companie?"* El a spus: *„Mama ta."* Omul a întrebat: *„Apoi cine?"* El a spus: *„Mama ta."* A întrebat: *„Apoi cine?"* El a spus: *„Mama ta."* Iar a patra oară a spus: *„Apoi tatăl tău."*[213]

Și tatăl se ostenește pentru copiii săi, se tulbură când ei sunt tulburați și se bucură când ei se bucură. Caută toate mijloacele prin care să le asigure odihnă, liniște și un trai bun; străbate deșerturi și distanțe grele pentru a câștiga întreținerea pentru el și copiii lui.

Atât mama, cât și tatăl au un drept pe care, oricâte fapte ai face, nu îl vei răsplăti pe deplin. De aceea Allah Preamăritul și Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱخۡفِضۡ لَهُمَا جَنَاحَ ٱلذُّلِّ مِنَ ٱلرَّحۡمَةِ وَقُل رَّبِّ ٱرۡحَمۡهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرٗا﴾

„Spune: Rabb-ul meu, ai milă de ei așa cum m-au crescut când eram mic"
(al-Isrāʾ 17:24).

Ei au asupra ta un drept anterior, deoarece te-au crescut când erai mic și nu puteai să îți aduci singur folos sau să îndepărtezi răul. Prin urmare, birr față de ei este obligatoriu.

Birr față de părinți este farḍ ʿayn prin ijmāʿ asupra fiecărui om. De aceea Profetul ﷺ l-a pus înaintea jihād fī sabīl Allāh. Ibn Masʿūd relatează: *„Am întrebat: «O, Mesager al lui Allah! Care faptă este cea mai iubită de Allah?» El a spus: «Ṣalāh la timpul ei.» Am întrebat: «Apoi care?» El a spus: «Birr față de părinți.» Am*

213 Relatat de al-Bukhārī (5971) și Muslim (2548), de la Abū Hurayrah.

întrebat: «Apoi care?» El a spus: «Jihād fī sabīl Allāh.»"[214]

Prin *„părinți"* se înțeleg tatăl și mama. Bunicul și bunica au și ei dreptul la bine și șilah, însă birr față de ei nu este la același nivel cu birr față de mamă și tată, deoarece nu au suportat aceeași oboseală, îngrijire și supraveghere directă. Față de bunici, binele este obligatoriu în cadrul șilat al-raḥim, iar ei sunt cele mai îndreptățite rude după părinți; termenul birr, în acest context de rang superior, este pentru mamă și tată.

Dar ce înseamnă birr?

Birr înseamnă să le aduci binele în măsura în care poți și să ții răul departe de ei.

Le aduci bine prin avere, prin slujire, prin a le aduce bucurie, prin față deschisă, cuvânt și faptă frumoasă și prin orice le oferă odihnă și confort.

De aceea, opinia considerată mai puternică aici este că slujirea tatălui și mamei este obligatorie pentru copii atunci când părinții au nevoie și copilul nu este prejudiciat. Dacă serviciul îi produce copilului un prejudiciu real, nu îi este obligatoriu, cu excepția unei nevoi de necesitate.

Spunem astfel că ascultarea părinților este obligatorie în ceea ce le aduce lor un folos și nu îi produce copilului un prejudiciu. Dacă îi produce un prejudiciu - fie religios, de exemplu dacă îi poruncesc să abandoneze o obligație sau să comită un ḥarām, caz în care nu există ascultare; fie corporal, caz în care nu este obligat să îi asculte - obligația nu se aplică în acea formă. În ceea ce privește averea, este obligat să le facă birr oferindu-le din ea chiar mult, dacă aceasta nu îl prejudiciază și nu are el însuși nevoie de acea avere. Tatăl, în mod particular, are dreptul să ia din averea fiului său ceea ce dorește atât timp cât nu îl prejudiciază.

Dacă privim starea multor oameni din vremea noastră, găsim că mulți nu fac birr față de părinți, ba sunt ʿāqq. Îl vezi purtându-se frumos cu prietenii și neobosind să stea ore cu ei, însă dacă stă o oră din zi cu tatăl sau mama, devine neliniștit ca și cum ar sta pe cărbuni aprinși. Acesta nu este un om care își

214 Relatat de al-Bukhārī (5970) și Muslim (85), de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd.

cinstește părinții. Cel care îi cinstește cu adevărat este acela al cărui piept se deschide față de mama și tatăl său, îi slujește cu cea mai mare grijă și caută cât poate de mult mulțumirea lor prin ceea ce îi este posibil.

Oamenii de rând spun: *„Birr-ul este ca un împrumut care îți este întors."* Pe lângă răsplata mare din Ākhirah, omul poate primi răsplata pentru birr și în dunyā. Birr și ʿuqūq sunt, cum spun oamenii, asemenea unor *„împrumuturi"*: ceea ce dai se va întoarce la tine. Dacă înaintezi birr, copiii tăi vor face birr față de tine; dacă înaintezi ʿuqūq, copiii tăi pot face ʿuqūq față de tine.

Există numeroase relatări despre oameni care au făcut birr față de părinți și au fost apoi tratați cu birr de propriii copii, precum și relatări despre ʿuqūq în care copiii s-au purtat față de om așa cum el se purtase față de propriii părinți.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah poruncesc, așadar, birr față de părinți.

„...și ṣilat al-arḥām."

Ei poruncesc și menținerea legăturilor de rudenie.

Există o diferență între părinți și celelalte rude. Față de rude se cere ṣilah, iar față de părinți birr; birr este mai înalt decât simpla ṣilah, pentru că înseamnă mult bine și iḥsān, în timp ce ṣilah are ca bază să nu rupi legătura. De aceea celui care abandonează birr i se spune ʿāqq, iar celui care nu menține legătura cu rudele i se spune qāṭiʿ. Ṣilat al-arḥām este obligatorie, iar ruperea ei este cauză pentru blestem și privare de intrarea în Jannah. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِن تَوَلَّيْتُمْ أَن تُفْسِدُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوٓا۟ أَرْحَامَكُمْ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَعَنَهُمُ ٱللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَىٰٓ أَبْصَٰرَهُمْ﴾

„Oare, dacă vă întoarceți, veți face corupție pe pământ și veți rupe legăturile de rudenie? Aceștia sunt cei pe care Allah i-a blestemat, i-a făcut surzi și le-a orbit vederea”
(Muḥammad 47:22-23).

Profetul ﷺ a spus: *„Cel care rupe legătura de rudenie nu va intra în Jannah.”*[215]

Textele din Qurʾān și Sunnah au poruncit ṣilah fără să îi stabilească o singură formă sau cantitate exactă.

„Tot ceea ce vine fără o limită stabilită / în Sharīʿah, precum ḥirz-ul, prin ʿurf să fie determinat.”[216]

Prin urmare, forma concretă a ṣilah depinde de ʿurf. Ceea ce oamenii numesc în mod rezonabil menținerea legăturii este ṣilah, iar ceea ce numesc rupere este qaṭīʿah. Aceasta diferă după condiții, timpuri, locuri și comunități.

215 Relatat de al-Bukhārī (5984) și Muslim (2556), de la Jubayr ibn Muṭʿim.

216 Vers din manẓūmah șeicului — Allah să-l păzească — despre uṣūl al-fiqh; vezi Majallat al-Ḥikmah, nr. 1.

Dacă oamenii sunt săraci, iar tu ești bogat și rudele tale sunt sărace, șilah poate cere să le dai din averea ta potrivit stării tale.

Dacă oamenii sunt bogați și toți se află într-o stare bună, o vizită dimineața sau seara poate fi considerată șilah.

În vremea noastră, această șilah între oameni s-a împuținat din cauza preocupărilor fiecăruia și a faptului că oamenii sunt ocupați unii departe de alții. Șilah deplină este să cercetezi starea rudelor tale, cum sunt copiii lor și ce probleme au. Din păcate, aceasta lipsește, după cum și birr deplin lipsește la mulți oameni.

„...și buna purtare față de vecini."

Adică Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah poruncesc ḥusn al-jiwār față de vecini. Vecinii sunt cei apropiați prin locuință, iar cel mai apropiat are mai mult drept la iḥsān și cinstire. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَلَا تُشْرِكُواْ بِهِۦ شَيْـًٔا ۖ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا وَبِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْجَارِ ذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْجَارِ ٱلْجُنُبِ وَٱلصَّاحِبِ بِٱلْجَنۢبِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا﴾

„Și purtați-vă cu iḥsān față de părinți, rude, orfani, săraci, vecinul apropiat și vecinul străin"
(al-Nisāʾ 4:36).

Allah a poruncit iḥsān atât față de vecinul apropiat, cât și față de cel mai îndepărtat.

Profetul ﷺ a spus: *„Cine crede în Allah și în Ziua de Apoi să își cinstească vecinul."*[217]

Și a spus: *„Când gătești o supă, mărește-i apa și ai grijă de vecinii tăi."*

Și a spus: *„Jibrīl a continuat să îmi recomande vecinul până când am crezut că îl va face moștenitor."*[218]

Și a spus: *„Pe Allah, nu crede! Pe Allah, nu crede! Pe Allah, nu crede!"* S-a întrebat: *„Cine, o, Mesager al lui Allah?"* El a spus: *„Cel al cărui vecin nu se simte în siguranță de răul lui."*[219] Și există multe alte texte care arată grija pentru vecin, iḥsān față de el și cinstirea lui.

Dacă vecinul este musulman și rudă, are trei drepturi: dreptul Islamului, dreptul rudeniei și dreptul vecinătății.

Dacă este rudă și vecin, dar nu musulman, are două drepturi: dreptul rudeniei și dreptul vecinătății.

Dacă este musulman, nu este rudă și este vecin, are două drepturi: dreptul Islamului și dreptul vecinătății.

Dacă este vecin kāfir și nu este rudă, are un singur drept: dreptul vecinătății.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah poruncesc, așadar, buna purtare față de vecin în mod general, oricine ar fi el; iar cel mai apropiat este mai îndreptățit.

Este regretabil că unii oameni îi fac vecinului mai mult rău decât le fac altora: îi încalcă proprietatea, îi iau din teren sau îl deranjează.

Fuqahāʾ - Allah să aibă milă de ei - au menționat unele dintre hotărârile vecinătății la sfârșitul capitolului despre ṣulḥ din cărțile de fiqh; cine dorește poate reveni acolo.

„...și iḥsān față de yatāmā și masākīn..."

Adică Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah poruncesc iḥsān față de aceste categorii.

Yatāmā este pluralul lui yatīm, iar yatīm este copilul al cărui tată a murit înainte ca el să ajungă la bulūgh.

---

217 Relatat de al-Bukhārī (6135) și Muslim (48), de la Abū Shurayḥ al-Khuzāʿī.

218 Relatat de al-Bukhārī (6014) și Muslim (2624), de la ʿĀʾishah.

219 Relatat de al-Bukhārī (6016), de la Abū Shurayḥ al-Khuzāʿī.

Allah Preaînaltul a poruncit iḥsān față de orfani, iar Profetul ﷺ a îndemnat la aceasta în numeroase aḥādīth.[220]

Motivul este că inima orfanului a fost frântă prin pierderea tatălui și el are nevoie de grijă și blândețe.

Forma iḥsān-ului față de orfan diferă potrivit situației lui.

Masākīn sunt cei săraci și nevoiași; aici termenul îi cuprinde atât pe miskīn, cât și pe faqīr.

Sharīʿah a poruncit iḥsān față de ei în numeroase āyāt din Qurʾān și le-a stabilit drepturi speciale în fayʾ și în alte bunuri.

Motivul iḥsān-ului este că sărăcia i-a oprit, i-a slăbit și le-a frânt inimile. Din frumusețea Islamului este să le facem bine pentru a compensa lipsa și frângerea care i-au atins.

Iḥsān față de miskīn se face potrivit nevoii lui. Dacă are nevoie de hrană, iḥsān este să îl hrănești; dacă are nevoie de îmbrăcăminte, să îl îmbraci; dacă are nevoie de considerație, să îi arăți respect. Când intră într-o adunare, îl întâmpini frumos și îi dai un loc potrivit, pentru a-i ridica starea sufletească și a nu-l face să simtă umilirea sărăciei.

Din cauza acestei lipse pe care Allah Preamăritul și Preaînaltul, în înțelepciunea Sa, a decretat-o pentru el, Allah ne-a poruncit să îi facem iḥsān.

„...și ibn al-sabīl și blândețe față de mamlūk."

Ibn al-sabīl este călătorul. Aici cuprinde călătorul aflat departe de casă, fie că i s-au terminat mijloacele de drum, fie că nu, spre deosebire de categoria specifică din zakāh. Călătorul este străin, iar străinul simte singurătate; când îl liniștești prin cinstire și iḥsān, aceasta se numără printre lucrurile poruncite de Sharīʿah.

Dacă un ibn al-sabīl ajunge la tine ca oaspete, din cinstirea lui face parte să îi oferi ospitalitate bună.

Unii savanți au spus că ospitalitatea nu este obligatorie decât în sate, nu și în orașe.

220 Printre acestea se află relatarea lui al-Bukhārī (6005), de la Sahl ibn Saʿd — Allah să fie mulțumit de el — că Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: „Eu și cel care îngrijește un orfan vom fi în Jannah astfel", și a indicat cu degetul arătător și cel mijlociu.

Răspunsul dat aici este: dimpotrivă, ea este obligatorie atât în sate, cât și în orașe, cu excepția cazului în care există un motiv real care împiedică aceasta, precum lipsa spațiului în casă sau altă piedică. Chiar și atunci când nu poți primi omul, trebuie cel puțin să îl refuzi într-un mod frumos.

Cuvintele autorului înseamnă și că Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah poruncesc rifq față de mamlūk.

Aceasta cuprinde atât persoana aflată în stăpânire, cât și animalul aflat în proprietate.

Rifq față de mamlūk-ul uman înseamnă să îl hrănești din ceea ce mănânci, să îl îmbraci din ceea ce porți și să nu îl însărcinezi cu ceea ce nu poate suporta.

Rifq față de animalele aflate în proprietate - fie animale de călărie, de lapte sau ținute pentru alte scopuri - diferă după nevoile lor. Iarna le pui într-un loc cald dacă nu suportă frigul, vara într-un loc răcoros dacă nu suportă căldura. Le oferi hrană și apă dacă nu le pot obține singure prin pășunat, iar dacă sunt animale de povară nu le încarci peste capacitatea lor.

Aceasta arată desăvârșirea Sharīʿah: nu a neglijat nici măcar animalele și arată cât de cuprinzătoare este metoda Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah.

„Ei interzic fakhr, khuyalāʾ, baghy și istițālah asupra creației, cu drept sau fără drept."

Fakhr este lăudarea de sine prin cuvânt; khuyalāʾ este aroganța manifestată prin faptă; baghy este agresiunea; iar istițālah este ridicarea și înălțarea deasupra altora.

Ei interzic fakhr: omul să se laude înaintea altora spunând: *„Eu sunt savantul! Eu sunt bogatul! Eu sunt curajosul!"*

Dacă adaugă la aceasta istițālah asupra oamenilor și spune: *„Ce sunteți voi pe lângă mine?"*, atunci a combinat mândria cu baghy și ridicarea deasupra creației.

Khuyalāʾ apare în fapte: omul se fălește în mers, în expresia feței și prin ridicarea capului și gâtului atunci când merge, ca și cum ar fi ajuns până la cer. Allah Preamăritul și Preaînaltul l-a mustrat pe cel care se poartă astfel și a spus:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَا تَمْشِ فِي ٱلْأَرْضِ مَرَحًا ۖ إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ ٱلْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ ٱلْجِبَالَ طُولًا﴾

„Nu umbla pe pământ cu îngâmfare; cu adevărat, nu vei despica pământul și nu vei ajunge munții în înălțime”
(al-Isrāʾ 17:37).

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah interzic aceasta și spun: fii mutawāḍiʿ atât în cuvânt, cât și în faptă. Nici în vorbire nu îți enumera calitățile bune, decât atunci când există o necesitate sau un folos legitim. Un exemplu este cuvântul lui Ibn Masʿūd - Allah să fie mulțumit de el -: *„Dacă aș ști că există cineva mai cunoscător decât mine în Cartea lui Allah la care pot ajunge cămilele, aș călători până la el.”*[221] El a urmărit prin aceasta două lucruri:

Primul: să îi îndemne pe oameni să învețe Cartea lui Allah Preaînaltul.

Al doilea: să îi cheme să ia această cunoaștere de la el.

Omul care are într-adevăr calități bune nu trebuie să creadă că ele vor rămâne ascunse oamenilor dacă nu le enumeră el însuși. Dimpotrivă, când omul începe să își înșire calitățile înaintea oamenilor, scade în ochii lor. Ferește-te de aceasta.

Baghy înseamnă agresiunea împotriva altuia. Ea se poate manifesta în trei domenii, pe care Mesagerul ﷺ le-a indicat prin cuvintele: *„Sângele vostru, averile voastre și onoarea voastră vă sunt sacre.”*[222]

221 Relatat de Muslim (2463).

222 Relatat de al-Bukhārī (1739), de la Ibn ʿAbbās, și Muslim (1679), de la Abū Bakrah.

Adică agresiunea împotriva oamenilor în avere, sânge și onoare.

În avere: să pretinzi ceea ce nu îți aparține, să negi o datorie pe care o ai sau să iei ceea ce nu este al tău. Aceasta este baghy asupra averilor.

În sânge: uciderea și tot ceea ce este sub ea, precum rănirea și lovirea unei persoane.

În onoare: termenul poate însemna reputația, caz în care agresiunea apare prin ghibah și prin cuvinte care îi distrug numele; sau poate desemna castitatea, caz în care intră zină și ceea ce este sub el. Toate acestea sunt ḥarām. Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah interzic agresiunea împotriva averilor, sângelui și onoarei.

Ei interzic și istiṭālah asupra creației, adică ridicarea deasupra oamenilor, fie cu drept, fie fără drept.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah interzic omul să se considere deasupra altora, chiar dacă are un anumit avantaj real. Istiṭālah înseamnă ca omul să se ridice pe sine peste ceilalți și să îi trateze de sus.

În realitate, o parte din shukr pentru binecuvântarea lui Allah este ca, atunci când Allah ți-a dat un avantaj asupra altuia prin avere, prestigiu, autoritate, ʿilm sau altceva, tu să crești în tawāḍuʿ. Astfel adaugi o frumusețe la alta, deoarece omul care se smerește tocmai într-un loc în care ar putea să se ridice pe sine este cel cu adevărat mutawāḍiʿ.

Sensul cuvintelor *„cu drept"* poate fi: chiar dacă omul are o bază reală prin care ar putea arăta că are un rang superior, Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah îl opresc de la aroganță și ridicare asupra oamenilor.

Sau sensul lui *„istiṭālah cu drept"* poate fi că originea pretenției lui este un drept real: cineva l-a nedreptățit, iar el răspunde depășind măsura dreptului său și îl agresează mai mult decât îi este permis.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah - Allah să aibă milă de ei - interzic, așadar, istiṭālah și ridicarea deasupra creației, fie că omul pretinde un drept, fie că nu are niciun drept.

„Ei poruncesc cele mai înalte caractere și interzic cele mai josnice dintre ele. Tot ceea ce spun și fac, în acestea și în altele, se întemeiază pe urmarea Qurʾān-ului și Sunnah. Calea lor este dīn-ul Islamului cu care Allah l-a trimis pe Muḥammad ﷺ."

„Maʿālī al-akhlāq" înseamnă trăsăturile cele mai înalte, precum adevărul, ʿiffah, îndeplinirea amānah și cele asemănătoare.

„Safāsif al-akhlāq" înseamnă trăsăturile josnice, precum minciuna, trădarea, fawāḥish și cele asemănătoare.

Adică Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah.

Adică tot ceea ce spun și fac în aceste lucruri și în altele. Aici este o stare asupra căreia trebuie să fim atenți: în tot ceea ce spunem și facem, să simțim în momentul vorbirii sau faptei că îl urmăm pe Mesagerul ﷺ, împreună cu ikhlāṣ pentru Allah, astfel încât toate cuvintele și faptele noastre să devină ʿibādah pentru Allah Preamăritul și Preaînaltul. De aceea se spune:

„ʿIbādāt ale celor nepăsători devin obiceiuri, iar obiceiurile celor atenți devin ʿibādāt."

Omul căruia Allah îi dă tawfīq poate transforma obiceiurile în acte de adorare, în timp ce omul nepăsător ajunge să transforme chiar și actele lui de adorare în simple obiceiuri.

Credinciosul trebuie, așadar, să se străduiască să facă toate cuvintele și faptele lui conforme cu Cartea lui Allah și Sunnah Mesagerului Său ﷺ. Prin aceasta dobândește răsplată și atinge desăvârșirea īmān-ului și a întoarcerii către Allah Preamăritul și Preaînaltul.

„Dar, întrucât Profetul ﷺ a relatat că Ummah lui se va împărți în șaptezeci și trei de grupări, toate în Foc în afară de una..."

Prin *„Ummah lui"* se înțelege aici ummat al-ijābah, nu ummat al-daʿwah. Ummat al-daʿwah îi include și pe evrei și creștini, care sunt deja împărțiți: evreii în șaptezeci și una de grupări, creștinii în șaptezeci și două, iar această Ummah în șaptezeci și trei. Toate aceste șaptezeci și trei se atribuie Islamului și pretind urmarea Mesagerului lui Allah ﷺ.

Cuvintele *„toate în Foc în afară de una”*[223] nu implică faptul că fiecare membru al acelor grupări va rămâne veșnic în Foc. Sensul este că faptele și calea lor conțin ceea ce îi face vrednici de intrarea în Foc.

Aceste șaptezeci și trei de grupări au apărut deja în totalitate sau unele dintre ele urmează încă să apară?

Majoritatea celor care au comentat acest ḥadīth au spus că ele au apărut și că numărul s-a împlinit. Ei au împărțit adepții bidʿah în cinci rădăcini principale, apoi au desprins din aceste cinci rădăcini ramuri până au ajuns la șaptezeci și două de grupări, lăsând una singură drept al-firqah al-nājiyah: Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah.

Unii savanți au spus însă că Mesagerul ﷺ a lăsat aceste grupări nenumite și că nu este nevoie să împărțim inovațiile existente astăzi în cinci rădăcini, apoi să împărțim fiecare rădăcină în ramuri numai pentru a completa numărul. Uneori, prin asemenea calcule, o simplă ramură doctrinară este declarată *„grupare”* independentă doar pentru că a contrazis într-o chestiune secundară, deși aceasta nu o face în mod necesar o firqah de sine stătătoare.

Mai potrivit este să spunem că nu cunoaștem cu certitudine identitatea tuturor acestor grupări. Știm însă fără îndoială că sunt grupări care au ieșit de pe al-ṣirāṭ al-mustaqīm: unele s-au îndepărtat foarte mult, altele într-o măsură mijlocie, altele doar puțin. Nu trebuie să ne obligăm la o enumerare rigidă, pentru că pot apărea ulterior grupări care se atribuie Ummah islamice și care nu existau în listele savanților vechi. Aceasta s-a întâmplat în realitate: au apărut grupări care se revendică de la Islam și care nu se aflau printre grupurile numărate de autorii anteriori.

223 Relatat de Aḥmad (4/102), Abū Dāwūd (4597), Ibn Mājah (2/479), Ibn Abī ʿĀṣim în al-Sunnah (1/33), al-Ājurrī în al-Sharīʿah (18), al-Lālakāʾī (150) și al-Ḥākim (1/128), de la Muʿāwiyah ibn Abī Sufyān. Vezi și Ibn Taymiyyah, Iqtiḍāʾ al-Ṣirāṭ (1/118), și al-Albānī, al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (204).

În orice caz, Mesagerul ﷺ a relatat că ummat al-ijābah se va împărți în șaptezeci și trei de grupări, toate rătăcite și amenințate cu Focul, în afară de una, care este:

„...al-Ǧamāʿah. Și într-un ḥadīth de la el ﷺ se spune: «Ei sunt cei care se află pe ceea ce sunt eu astăzi și pe ceea ce sunt Companionii mei.»[224] *Astfel, cei care se țin de Islamul pur, neamestecat cu adaosuri, sunt Ahl al-Sunnah wa-l-Ǧamāʿah."*

Al-Jamāʿah înseamnă grupul care s-a unit asupra adevărului și nu s-a divizat în privința lui.

Cei care se află pe ceea ce se afla Mesagerul ﷺ și pe ceea ce se aflau Companionii săi sunt Jamāʿah, adică oamenii care s-au unit asupra Sharīʿah lui. Ei au împlinit waṣiyyah lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِىٓ أَوۡحَيۡنَآ
إِلَيۡكَ وَمَا وَصَّيۡنَا بِهِۦٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓۖ أَنۡ أَقِيمُواْ
ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُواْ فِيهِۚ كَبُرَ عَلَى ٱلۡمُشۡرِكِينَ مَا تَدۡعُوهُمۡ
إِلَيۡهِۚ ٱللَّهُ يَجۡتَبِيٓ إِلَيۡهِ مَن يَشَآءُ وَيَهۡدِىٓ إِلَيۡهِ مَن يُنِيبُ﴾

„Stabiliți dīn-ul și nu vă divizați în el"
(al-Shūrā 42:13).

Ei nu s-au divizat, ci au fost o singură Jamāʿah.

Propoziția care începe cu *„ṣāra"* este răspunsul structurii condiționale din cuvintele anterioare ale autorului *„dar când..."*.

Dacă suntem întrebați: cine sunt Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah?

Spunem: sunt cei care se țin de Islamul pur și curat de orice amestec.

224 Takhrīj-ul a fost menționat anterior în volumul I.

Această definiție a lui Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah presupune că Ashāʿirah, Māturīdiyyah și cei asemănători nu fac parte din Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah în acele domenii în care aderarea lor la Islam este amestecată cu bidʿah pe care au introdus-o.

Opinia considerată corectă aici este că: Ashāʿirah și Māturīdiyyah, în pozițiile lor referitoare la Numele și Atributele lui Allah, nu sunt socotiți dintre Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah în acel capitol.

Cum ar putea fi socotiți dintre Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah în această chestiune în timp ce contrazic Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah?

Se spune: fie adevărul este în ceea ce au adoptat Ashāʿirah și Māturīdiyyah, fie este în ceea ce au urmat Salaf. Este cunoscut că adevărul este în ceea ce au urmat Salaf, iar prin Salaf aici se înțeleg Ṣaḥābah, Tābiʿūn și aʾimmat al-hudā după ei. Dacă adevărul este în ceea ce au urmat Salaf, iar aceștia îi contrazic, atunci nu fac parte din Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah în acele chestiuni.

„Printre ei se află ṣiddīqūn..."

„Printre ei" înseamnă: printre Ahl al-Sunnah.

Ṣiddīqūn este pluralul lui ṣiddīq, derivat din ṣidq, iar forma indică intensitate. Ṣiddīq este cel care vine cu adevărul și îl confirmă, după cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱلَّذِى جَآءَ بِٱلصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِۦٓ ۙ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُتَّقُونَ﴾

„Cel care a venit cu adevărul și l-a confirmat - aceia sunt cei cu taqwā"
(al-Zumar 39:33).

El este sincer în intenție, sincer în cuvânt și sincer în faptă.

Sinceritatea intenției înseamnă că are ikhlāṣ deplin pentru Allah Preamăritul și Preaînaltul și urmare deplină a Mesagerului ﷺ. El și-a purificat fapta de orice asociere și urmarea de orice inovație: nu face shirk în faptă pentru altcineva în afară de Allah și nu urmează în faptă o cale diferită de Sunnah Mesagerului ﷺ. La el nu există shirk și nici ibtidāʿ în această privință.

Este sincer în cuvânt: nu spune decât adevărul. Este stabilit de la Profetul ﷺ că a spus:

„Țineți-vă de adevăr, căci adevărul conduce la al-birr, iar al-birr conduce la Jannah. Omul continuă să spună adevărul și să îl urmărească până când este scris la Allah drept ṣiddīq."[225]

Este sincer în faptă, adică acțiunea lui nu contrazice cuvântul. Dacă spune, face; prin aceasta se îndepărtează de asemănarea cu munāfiqūn, care spun ceea ce nu fac.

Și confirmă orice lucru a cărui veridicitate a fost dovedită. Nu respinge adevărul și nu îi disprețuiește pe oameni.

De aceea Abū Bakr a fost primul din această Ummah numit al-Ṣiddīq. Când Profetul ﷺ a fost dus în Isrāʾ și a relatat că fusese dus într-o singură noapte la Bayt al-Maqdis și apoi ridicat la ceruri, kuffār au început să râdă și să îl declare mincinos. Spuneau:

„Cum poți, o Muḥammad, să mergi într-o singură noapte și să ajungi la ceea ce spui că ai ajuns în cer, în timp ce noi avem nevoie de o lună ca să ajungem în Shām și o lună ca să ne întoarcem?"

Au încercat să folosească aceasta ca mijloc pentru a-l discredita pe Mesager ﷺ. Când au ajuns la Abū Bakr și i-au spus: *„Tovarășul tău spune cutare și cutare"*, el a răspuns: *„Dacă el a spus aceasta, atunci a spus adevărul."*[226] Din acea zi a fost numit al-Ṣiddīq, iar el

225 Relatat de al-Bukhārī (6094) și Muslim (2607), de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd.

226 Relatat de al-Ḥākim în al-Mustadrak (3/62), care l-a declarat autentic, iar al-Dhahabī a fost de acord. Ibn Kathīr îl atribuie lui al-Bayhaqī la începutul tafsīr-ului Sūrat al-Isrāʾ. Vezi și al-Albānī, al-Silsilah al-Ṣaḥīḥah (306).

este cel mai bun dintre șiddīqūn ai acestei Ummah și ai celorlalte comunități.

„...și shuhadāʾ..."
Shuhadāʾ este pluralul lui shahīd, iar în origine poate avea sensul de martor.

Cine sunt shuhadāʾ în această formulare?

S-a spus că sunt ʿulamāʾ, pentru că savantul mărturisește Sharīʿah lui Allah și mărturisește asupra robilor lui Allah că ḥujjah a fost stabilită asupra lor. De aceea savantul este considerat un transmițător de la Allah Preamăritul și Preaînaltul și de la Mesagerul Său Muḥammad ﷺ și devine un martor al adevărului asupra creației.

S-a spus și că shahīd este cel ucis fī sabīl Allāh.

Corect este că āyah poate cuprinde ambele categorii.

„Printre ei sunt ṣāliḥūn, iar dintre ei sunt aʿlām al-hudā și maṣābīḥ al-dujā, oameni ai manāqib transmise și ai faḍāʾil cunoscute."

Ṣāliḥ este opusul lui fāsid: este cel care împlinește dreptul lui Allah și drepturile robilor Săi. Ṣāliḥ nu este identic cu muṣliḥ; iṣlāḥ este o calitate suplimentară față de ṣalāḥ. Nu fiecare om drept se ocupă și de îndreptarea altora, pentru că unii ṣāliḥūn se preocupă numai de propriul lor suflet. Desăvârșirea ṣalāḥ este să existe și iṣlāḥ.
Aʿlām este pluralul lui ʿalam, iar sensul originar este muntele. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمِنْ ءَايَـٰتِهِ ٱلْجَوَارِ فِى ٱلْبَحْرِ كَٱلْأَعْلَـٰمِ﴾

„Și dintre semnele Lui sunt corăbiile de pe mare asemenea aʿlām"
(al-Shūrā 42:32),

adică asemenea munților. Muntele este numit ʿalam pentru că oamenii se orientează și se călăuzesc după el.

Aʿlām al-hudā sunt oamenii prin care alții se orientează și ale căror călăuzire o urmează. Ei sunt ʿulamāʾ rabbāniyyūn; ei sunt călăuzele și maṣābīḥ al-dujā.

Maṣābīḥ este pluralul lui miṣbāḥ, lampa prin care se obține lumină.

Al-dujā este întunericul. Ei sunt, așadar, *„lămpile întunericului”*: oamenii se luminează prin ei și merg prin lumina lor.

Manāqib este pluralul lui manqabah și se referă la rangurile și calitățile prin care omul ajunge la onoare și noblețe.

Faḍāʾil este pluralul lui faḍīlah: calitățile nobile prin care omul se distinge, precum ʿilm, ʿibādah, zuhd, karam și altele. Faḍāʾil sunt treptele prin care se ajunge la manāqib.

„Printre ei se află al-abdāl și printre ei se află aʾimmat al-dīn asupra căror călăuzire și cunoaștere musulmanii au avut ijmāʿ; iar ei sunt al-Ṭāʾifah al-Manṣūrah.”

Al-abdāl este pluralul lui badal. Se referă la oameni care s-au distins față de alții prin ʿilm și ʿibādah. Au fost numiți abdāl fie pentru că, ori de câte ori unul dintre ei moare, altul îi ia locul; fie pentru că își schimbă faptele rele în fapte bune; fie pentru că sunt modele frumoase prin care faptele greșite ale oamenilor sunt înlocuite cu fapte corecte; ori din toate aceste motive și altele.

Imām este cel urmat ca model. În Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah există aʾimmat al-dīn asupra căror călăuzire musulmanii au recunoscut-o, precum Imām Aḥmad, al-Shāfiʿī, Mālik, Abū Ḥanīfah, Sufyān al-Thawrī, al-Awzāʿī și alți imami cunoscuți și renumiți, precum Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah și Shaykh al-Islām Muḥammad ibn ʿAbd al-Wahhāb.

Cuvintele *„aʾimmat al-dīn”* îi exclud pe imāmii rătăcirii dintre adepții bidʿah. Aceștia nu fac parte din Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah, ci se află în opoziție cu ei. Chiar dacă sunt numiți *„imami”*, există și imami care cheamă către Foc, după cum Allah Preaînaltul spune despre oamenii lui Firʿawn:

Textul arab al versetului integral

﴿وَجَعَلْنَٰهُمْ أَئِمَّةً يَدْعُونَ إِلَى ٱلنَّارِ ۖ وَيَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ لَا يُنصَرُونَ﴾

„I-am făcut imami care cheamă către Foc, iar în Ziua Învierii nu vor fi ajutați”
(al-Qaṣaṣ 28:41).

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah sunt al-Ṭāʾifah al-Manṣūrah pe care Allah Preamăritul și Preaînaltul o sprijină, deoarece intră în cuvântul Lui:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ ٱلْأَشْهَٰدُ﴾

„Cu adevărat, îi vom sprijini pe trimișii Noștri și pe cei care cred în viața lumească și în Ziua în care martorii se vor ridica”
(Ghāfir 40:51).

Ei sunt sprijiniți, iar sfârșitul bun le aparține. Însă înainte de naṣr trebuie să existe efort, oboseală și jihād, pentru că victoria presupune un sprijinit și un adversar asupra căruia se obține victoria; trebuie să existe confruntare și încercare. Ibn al-Qayyim - Allah să aibă milă de el - a spus:

„Adevărul este sprijinit și totodată încercat; / nu te mira, căci aceasta este Sunnah lui al-Raḥmān.”

Nu lăsa neputința și lenea să te cuprindă dacă vezi că lucrurile nu se împlinesc de la prima încercare. Ai șabr, încearcă din nou și

din nou și rabdă ceea ce se spune despre tine din batjocură și ironie, pentru că dușmanii dīn-ului sunt mulți.

Nu lăsa hotărârea ta să slăbească atunci când te vezi singur pe câmp. Tu ești cu Jamāʿah chiar dacă ești singur, atât timp cât te afli pe adevăr. De aceea ai încredere că vei fi sprijinit fie în dunyā, fie în Ākhirah.

Mai mult, naṣr-ul nu înseamnă neapărat victoria personală a omului ca individ. Victoria adevărată este ca Allah Preaînaltul să sprijine adevărul către care chemi. Dacă omul însuși este atins de umilire sau suferință în dunyā, aceasta nu contrazice victoria adevărului. Profetul ﷺ a fost rănit și persecutat foarte mult, dar la sfârșit a biruit asupra celor care îl persecutaseră și a intrat victorios, sprijinit și triumfător în locul din care ieșise cândva în teamă.

„...cei despre care Profetul ﷺ a spus:

> *«Va continua să existe o parte din Ummah mea, manifestă pe adevăr; nu îi va vătăma cel care îi abandonează și nici cel care li se opune, până când va veni Ceasul.»*

”

Acest ḥadīth a fost relatat de al-Bukhārī și Muslim[227], cu formulări apropiate de cea citată de autor, de la mai mulți Ṣaḥābah de la Profetul ﷺ.

„Lā tazālu” face parte din verbele care indică continuitatea. În limba arabă, dintre aceste verbe sunt fatiʾa, infakka, bariḥa și zāla atunci când sunt precedate de negație sau de ceva cu sens apropiat.

Prin urmare, cuvintele *„va continua să existe o parte din Ummah mea pe adevăr”* înseamnă că ea va rămâne neîncetat pe adevăr.

Această ṭāʾifah nu este limitată la un număr, un loc sau un timp anume. Poate exista într-un loc o ṭāʾifah care sprijină un anumit domeniu al dīn-ului, iar în alt loc o altă ṭāʾifah care sprijină un alt domeniu; prin totalitatea lor, dīn-ul rămâne existent, sprijinit și biruitor.

227 Relatat de al-Bukhārī (7311) și Muslim (1920), cu formulări apropiate, de la mai mulți Companioni.

Profetul ﷺ a spus *„nu îi va vătăma”* și nu *„nu îi va răni”*, deoarece adhā poate exista fără ca ea să le producă în cele din urmă ḍarar. Există o diferență între vătămare și simpla suferință. De aceea Allah Preaînaltul spune în ḥadīth qudsī: *„O, robii Mei! Nu veți putea ajunge să Îmi faceți rău ca să Mă vătămați.”*[228] Și spune:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ يُؤْذُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ لَعَنَهُمُ ٱللَّهُ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا﴾

„Cu adevărat, cei care Îl rănesc pe Allah și pe Mesagerul Său, Allah i-a blestemat în dunyā și Ākhirah”
(al-Aḥzāb 33:57).

Iar în ḥadīth qudsī: *„Fiul lui Ādam Mă rănește: insultă timpul, iar Eu sunt al-Dahr.”*[229] Așadar, textul afirmă adhā și neagă ḍarar. Acest lucru este posibil: omul poate fi deranjat de mirosul cepei și al altor lucruri fără să îi producă un prejudiciu real.

În cuvintele *„până când va veni Ceasul”* apare o problemă aparentă, deoarece în Ṣaḥīḥ este stabilit că *„Ceasul nu va veni până când nu se va mai spune pe pământ: «Allah, Allah»”*[230], adică Islamul va dispărea cu totul și nu va mai rămâne nimeni care Îl adoră pe Allah. Cum se împacă aceasta cu *„până când va veni Ceasul”*?

Savanții au răspuns în două moduri.

Primul: sensul este *„până aproape de venirea Ceasului”*. Un lucru poate fi numit prin ceea ce se apropie foarte mult de el. Când ultimii oameni ai acestei ṭā'ifah vor muri, Qiyāmah va fi foarte aproape.

Al doilea: prin *„Ceas”* s-ar putea înțelege ceasul lor, adică moartea lor.

228 Relatat de Muslim (2577), de la Abū Dharr.
229 Relatat de al-Bukhārī (7491) și Muslim (2246), de la Abū Hurayrah.
230 Relatat de Muslim (148), de la Anas.

Prima explicație este însă mai corectă. Dacă am interpreta *„Ceasul”* drept moartea lor, moartea lor ar putea preceda Qiyāmah generală cu perioade foarte lungi, în timp ce sensul aparent al ḥadīth-ului este că acest naṣr va continua până la sfârșitul dunyā. Corect este, așadar, că sensul este *„până foarte aproape de venirea Ceasului”*. Allah știe cel mai bine.

Îl rugăm pe Allah, Cel Măreț, să ne facă dintre ei, să nu ne abată inimile după ce ne-a călăuzit și să ne dăruiască mila Sa; cu adevărat, El este Dăruitorul. Allah știe cel mai bine. Fie ca Allah să trimită binecuvântări și pace asupra lui Muḥammad, familiei și Companionilor săi, din belșug.

Prin această rugă măreață, autorul — Allah să aibă milă de el — încheie acest tratat, scurt ca număr de cuvinte, dar foarte bogat în sens. El reprezintă o sinteză a doctrinei Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah și cuprinde beneficii foarte mari; studentul cunoașterii religioase ar trebui să îl memoreze.

Toată lauda Îi aparține lui Allah, Domnul lumilor, pentru încheiere. Îl rugăm pe Allah să o desăvârșească prin acceptare și răsplată. Fie ca Allah să trimită binecuvântări și pace asupra Profetului nostru Muḥammad, familiei și tuturor Companionilor săi.

Am revizuit cartea și am adăugat ceea ce necesitatea cerea să fie adăugat,

și am eliminat ceea ce nu era necesar, în ziua de vineri, 17 Shaʿbān 1414 H.

Am revizuit-o din nou împreună cu materialul adăugat în seara zilei de joi, douăzeci și șapte

din Ṣafar 1415 H.

2 Glosar de termeni arabi și islamici folosiți în text

Acest glosar explică termenii arabi tehnici, religioși și gramaticali păstrați în transliterare în traducere. Definițiile sunt formulate pentru orientarea cititorului în sensul folosit de această carte; ele nu înlocuiesc explicațiile detaliate din capitole. Numele proprii arabe și titlurile sūrah-urilor nu sunt incluse ca termeni de vocabular.

Termen (arabă)	**Sens în română**	**Explicație în context**
ʿabd (عبد)	rob / slujitor	Om aflat în servitute față de Allah; în context religios exprimă ʿubūdiyyah, adică supunerea și adorarea.
abdāl (أبدال)	„înlocuitori”	Denumire folosită în unele relatări pentru oameni evlavioși; cartea explică termenul fără a-l transforma într-un rang garantat printr-un text autentic.
abrār / fujjār (أبرار / فجّار)	cei drepți / cei păcătoși	Termeni opuși folosiți pentru oamenii evlavioși

		și, respectiv, cei caracterizați de păcate și nelegiuire.
adhā (أذى)	suferință / neplăcere	Rău sau disconfort care poate atinge pe cineva fără să-i producă neapărat ḍarar, adică o vătămare efectivă.
adhān (أذان)	chemarea la rugăciune	Chemarea rituală care anunță intrarea timpului rugăciunii congregaționale.
ʿafw (عفو)	iertare / trecere cu vederea	Iertarea unei greșeli sau renunțarea la pedepsirea ei.
āḥād (آحاد)	transmis pe căi care nu ating tawātur	Categorie de relatări care nu ajung la nivelul de transmitere mutawātir.
aḥkām (أحكام)	hotărâri / reguli	Pluralul lui ḥukm: hotărâri religioase, juridice sau judecăți, după context.
Ahl al-Bayt (أهل البيت)	familia Profetului	Familia Casei Profetului ﷺ, în sensul explicat de contextul textelor.

Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah (أهل السنة والجماعة)	adepții Sunnah și ai comunității	Denumirea folosită în carte pentru cei care urmează Qurʾān-ul, Sunnah autentică și calea primelor generații ale musulmanilor.
aʾimmah / imām (إمام / أئمة)	imami / imam	Persoană urmată ca model sau conducător; sensul exact depinde de context: conducător religios, savant ori conducător al rugăciunii.
ākhirah (آخرة)	Viața de Apoi	Existența de după moarte și ceea ce urmează: învierea, judecata, Jannah și Focul.
akhlāq (أخلاق)	caracter / moravuri	Trăsături morale și comportament.
al-Ākhir (الآخر)	Cel de pe urmă	Nume al lui Allah: nu există nimic după El în sensul explicat de Profet ﷺ.
al-ʿAlīm (العليم)	Atotcunoscătorul	Nume al lui Allah care afirmă Cunoașterea Sa desăvârșită și cuprinzătoare.

al-ʿAliyy (العلي)	Cel Preaînalt	Nume al lui Allah care afirmă înălțimea și superioritatea Sa desăvârșită.
al-Amīn (الأمين)	cel demn de încredere	Titlu care înseamnă „cel de încredere”; este folosit pentru persoane caracterizate prin amānah.
al-asmāʾ al-ḥusnā (الأسماء الحسنى)	Cele mai frumoase Nume	Denumirea coranică pentru Numele desăvârșite ale lui Allah.
al-asmāʾ wa-l-ṣifāt (الأسماء والصفات)	Numele și Atributele	Numele lui Allah și Atributele afirmate pentru El în Qurʾān și Sunnah.
al-ʿAẓīm (العظيم)	Cel Măreț	Nume al lui Allah care afirmă măreția Sa desăvârșită.
al-ʿAzīz (العزيز)	Atotputernicul / Invincibilul	Nume al lui Allah care cuprinde puterea, invincibilitatea și măreția.
al-Baṣīr (البصير)	Cel care vede totul	Nume al lui Allah care afirmă Vederea Sa desăvârșită.

al-Bāṭin (الباطن)	Cel mai apropiat / Cel căruia nimic nu-I este ascuns	Nume al lui Allah explicat în ḥadīth prin faptul că nimic nu este dincolo de El; cartea detaliază sensul.
al-firqah al-nājiyah (الفرقة الناجية)	gruparea salvată	Expresie folosită pentru gruparea salvată de inovații în această lume și de pedeapsă în Viața de Apoi, după explicația cărții.
al-Ghafūr (الغفور)	Mult-Iertătorul	Nume al lui Allah care afirmă amploarea iertării Sale.
al-Ḥakīm (الحكيم)	Înțeleptul	Nume al lui Allah care afirmă înțelepciunea desăvârșită în hotărâri și creație.
al-Ḥayy (الحي)	Cel Viu	Nume al lui Allah care afirmă Viața Sa desăvârșită.
al-Islām (الإسلام)	Islamul	Numele religiei Islamului; literal, termenul exprimă supunerea și predarea față de Allah.

al-Khabīr (الخبير)	Cel deplin cunoscător	Nume al lui Allah care indică cunoașterea Sa deplină a realităților, inclusiv a celor ascunse.
al-Khāliq (الخالق)	Creatorul	Nume al lui Allah care afirmă că El este Creatorul.
al-Laṭīf (اللطيف)	Cel Blând și Cunoscător al celor subtile	Nume al lui Allah cu sensuri de subtilitate, bunătate și cunoaștere a lucrurilor fine, după context.
al-Lawḥ al-Maḥfūẓ (اللوح المحفوظ)	Tabla Păstrată	Registrul în care Allah a poruncit să fie scrise hotărârile creației.
al-Mahdiyyūn (المهديون)	cei bine călăuziți	Plural pentru cei călăuziți; apare în expresia despre califii drepți și bine călăuziți.
al-maʿrūf (المعروف)	binele recunoscut	Ceea ce Sharīʿah recunoaște ca bun și poruncește sau recomandă.
al-Matīn (المتين)	Cel Puternic și neclintit	Nume al lui Allah care indică puterea Sa desăvârșită.

al-munkar (المنكر)	răul condamnat	Ceea ce Sharīʿah dezaprobă sau interzice.
al-nafs al-lawwāmah (النفس اللوامة)	sufletul care se mustră	Expresie coranică pentru sufletul care își reproșează greșelile.
al-Qayyūm (القيوم)	Cel care Se susține prin Sine și susține creația	Nume al lui Allah care afirmă independența Sa deplină și susținerea tuturor făpturilor.
al-Raḥīm (الرحيم)	Cel Milostiv	Unul dintre Numele lui Allah, legat de mila Sa, care ajunge la cei asupra cărora El are milă.
al-Raḥmān (الرحمن)	Cel Milostiv cu o milă vastă	Unul dintre Numele lui Allah; forma exprimă vastitatea și plinătatea milei.
al-Razzāq (الرزاق)	Dătătorul de hrană și susținere	Nume al lui Allah care afirmă că El este Cel care oferă rizq creației.
al-sābiqūn (السابقون)	cei dintâi / cei care au precedat	Cei care au fost înaintea altora în credință, faptă sau merit.

al-Ṣaḥīḥayn (الصحيحين)	cele două Ṣaḥīḥ-uri	Denumire comună pentru Ṣaḥīḥ al-Bukhārī și Ṣaḥīḥ Muslim.
al-samāʾ (السماء)	cerul / ceea ce este deasupra	Termen folosit în textele discutate despre faptul că Allah este „fī al-samāʾ"; cartea explică sensul expresiei în contextul ʿulūw-ului.
al-Ṣamad (الصمد)	Cel de care depinde întreaga creație	Nume al lui Allah care exprimă desăvârșirea și faptul că făpturile se îndreaptă către El în nevoile lor.
al-Samīʿ (السميع)	Cel care aude totul	Nume al lui Allah care afirmă Auzul Său desăvârșit.
al-Shāfī (الشافي)	Vindecătorul	Allah este Cel care dă vindecarea; termen folosit în duʿāʾ și aḥādīth.
al-Ṭāʾifah al-Manṣūrah (الطائفة المنصورة)	grupul sprijinit / biruitor	Denumire din aḥādīth pentru grupul din Ummah care rămâne manifest pe adevăr până aproape de

		sfârșitul vremurilor.
al-Tawwāb (التواب)	Cel care primește pocăința	Nume al lui Allah care afirmă acceptarea repetată a tawbah din partea robilor Săi.
al-Wadūd (الودود)	Cel Iubitor	Nume al lui Allah care afirmă iubirea Sa în modul potrivit Lui.
al-Wahhāb (الوهاب)	Dăruitorul	Nume al lui Allah care indică dăruirea Sa abundentă și nemeritată creației.
al-Ẓāhir (الظاهر)	Cel deasupra tuturor	Nume al lui Allah explicat profetic prin faptul că nu este nimic deasupra Lui.
aʿlam / aʿlām (علم / أعلام)	reper / repere, personalități-călăuză	Literal poate însemna reper sau munte vizibil; figurat, oameni prin care ceilalți se călăuzesc.
amānah (أمانة)	încredințare / responsabilitate	Ceea ce este încredințat omului spre păstrare sau împlinire; include responsabilități

		religioase și drepturile altora.
amīr (أمير)	conducător / comandant	Persoană căreia i-a fost încredințată o autoritate sau conducere.
amthāl (أمثال)	pilde / exemple	Pluralul lui mathal: pildă, comparație sau exemplu.
Anṣār (الأنصار)	Ajutătorii	Musulmanii din Madīnah care l-au sprijinit pe Profet ﷺ și pe Muhājirūn.
ʿaqīdah (عقيدة)	crez / doctrină de credință	Convingerile fundamentale ale credinței; literal are sensul de convingere ferm legată în inimă.
ʿArsh (عرش)	Tronul	Tronul lui Allah; cartea afirmă istiwāʾ-ul lui Allah deasupra Tronului în sensul explicat în capitolele despre Atribute.
Ashāʿirah (أشاعرة)	Aṣʿariții	Școală teologică atribuită lui Abū al-Ḥasan al-Ashʿarī; este menționată în carte

		în discuțiile despre Numele și Atributele lui Allah.
āthār (آثار)	relatări / urme transmise	Relatări, mai ales de la Companioni și primele generații; singular: athar.
āyah / āyāt (آية / آيات)	verset / versete; semn / semne	În contextul Qurʾān-ului înseamnă de obicei un verset; poate însemna și un semn sau o dovadă a lui Allah.
bāʾ / fāʾ / kāf / lām / wāw (باء / فاء / كاف / لام / واو)	nume de litere arabe	Denumiri de litere folosite în explicații gramaticale. Sensul funcțional depinde de construcția analizată.
bāghiyah (باغية)	răzvrătită / transgresatoare	Descriere pentru grupul care depășește limita în conflict; apare în ḥadīth-ul despre ʿAmmār.
balāʾ (بلاء)	încercare	Încercare prin care omul este testat, fie prin greutate, fie prin binefacere.

Banū (بنو)	fiii / clanul / descendenții lui	Formă arabă folosită în nume colective și genealogice, de pildă Banū Isrāʾīl: „Fiii lui Israel”.
barzakh (برزخ)	starea intermediară	Perioada dintre moartea unei persoane și Învierea generală.
baṣar (بصر)	vedere	Facultatea sau Atributul vederii; în discuția despre Allah este afirmat fără asemănare cu vederea creaturilor.
baṣīrah (بصيرة)	clarviziune / înțelegere limpede	Înțelegere întemeiată pe cunoaștere și discernământ, nu simplă impresie.
baʿth (بعث)	înviere / ridicare	Ridicarea morților la viață pentru Judecată.
bawāḥ (بواح)	clar, manifest	Termen folosit pentru ceva evident și neechivoc, de pildă „kufr bawāḥ”.
bayʿah (بيعة)	jurământ de loialitate	Angajament de ascultare și loialitate față de un conducător legitim

		sau într-un context istoric specific.
Bayʿat al-Riḍwān (بيعة الرضوان)	Jurământul Mulțumirii	Jurământul depus de Companioni sub copac la al-Ḥudaybiyyah; este menționat în discuția despre virtuțile lor.
bidʿah (بدعة)	inovație religioasă	Practică sau credință introdusă în religie fără temei legitim în revelație, în sensul tehnic folosit în carte.
dābbah (دابة)	vietate care se deplasează pe pământ	Termen coranic general pentru vietăți.
Dajjāl (الدجال)	al-Dajjāl / marele impostor	Figura escatologică a marelui înșelător care va apărea înainte de Ziua Învierii.
dalālat al-muṭābaqah / al-taḍammun / al-iltizām (دلالة المطابقة / التضمن / الالتزام)	indicație totală / parțială / prin implicație	Trei moduri logice și lingvistice în care un cuvânt poate indica sensul său: întregul sens, o parte a lui sau o consecință necesară.

ḍammah / sukūn / tanwīn (ضمة / سكون / تنوين)	semne de vocalizare arabă	Termeni de gramatică și recitare pentru semnele vocalice/ fonetice ale limbii arabe.
ḍarar (ضرر)	vătămare efectivă / prejudiciu	Rău care produce o daună efectivă; textul îl deosebește de adhā, care poate însemna suferință sau neplăcere fără daună finală.
daʿwah (دعوة)	chemare la Islam	Chemarea oamenilor la credință, adorarea lui Allah și învățătura religioasă.
ḍaym (ضيم)	nedreptate / asuprire	Nedreptate care îl micșorează sau îl asuprește pe om.
dhāt (ذات)	esență / ființă	Termen teologic folosit pentru a vorbi despre Allah Însuși, în contrast cu Atributele sau acțiunile.
dhātiyyah / fiʿliyyah (ذاتية / فعلية)	esențiale / de acțiune	Clasificare a Atributelor: cele inseparabile de Dhāt și cele legate de acțiunile pe care

		Allah le face când voiește.
dhikr (ذكر)	pomenirea lui Allah	Amintirea și pomenirea lui Allah prin formule, recitare, rugăciune și alte acte legitime.
dhū / dhā / dhī (ذو / ذا / ذي)	posesor al / cel care are	Forme flexionare ale unui cuvânt arab care indică posesia, folosit inclusiv în Nume și expresii religioase.
dīn (دين)	religie / mod de viață religios	Religia și supunerea față de Allah; sensul poate include și răsplătirea/ judecata, după context.
duʿāʾ (دعاء)	invocare / rugă	Chemarea și rugarea lui Allah; poate include cererea directă și adorarea în sens larg.
dunyā (دنيا)	viața lumească	Viața prezentă, în contrast cu Ākhirah.
faḍāʾil / faḍīlah (فضيلة / فضائل)	virtuți / merit	Calități și merite prin care o persoană sau faptă

		are o poziție deosebită.
fāḥishah (فاحشة)	faptă grav indecentă	Păcat de o gravitate și obscenitate evidentă; sensul exact este dat de context.
faʿīl / faʿlān (فعيل / فعلان)	tipare morfologice arabe	Modele de formare a cuvintelor folosite de autor pentru a explica nuanțele unor Nume și adjective.
fāʿil / mafʿūl (فاعل / مفعول)	agent / obiect	Termeni gramaticali pentru cel care realizează acțiunea și obiectul asupra căruia cade acțiunea.
fājir (فاجر)	păcătos fățiș / nelegiuit	Persoană caracterizată de păcat și nelegiuire; plural: fujjār.
fāsiq (فاسق)	păcătos grav / neascultător	Musulman care comite o neascultare gravă sau persistă în păcat, fără ca termenul să însemne automat kāfir.

fatḥ (فتح)	victorie / cucerire / deschidere	Poate desemna o victorie acordată de Allah; în secțiunea despre Companioni contextul discută ce eveniment este numit al-fatḥ.
fatḥah (فتحة)	vocala „a”	Semn vocalic scurt al limbii arabe.
fatwā (فتوى)	răspuns juridico-religios	Răspuns al unui savant calificat la o întrebare de drept sau practică religioasă.
fī sabīl Allāh (في سبيل الله)	pe calea lui Allah	Expresie care înseamnă „pe calea lui Allah”; sensul juridic exact depinde de context.
fiqh (فقه)	jurisprudență islamică	Înțelegerea și studiul normelor practice ale Sharīʿah.
firāsh (فراش)	așternut / pat	Cuvânt arab folosit în unele explicații și aḥādīth pentru pat sau așternut.
fitnah (فتنة)	încercare / tulburare	Poate însemna încercare, ispită, tulburare sau conflict; sensul este

		determinat de context.
fiṭrah (فطرة)	natura originară	Dispoziția naturală cu care Allah creează omul și prin care acesta este pregătit să recunoască adevărul.
ghaḍab (غضب)	mânie	În capitolele despre Atribute este termenul pentru mânie, afirmat potrivit textelor și metodologiei autorului.
ghamām (غمام)	nori / nor gros	Termen coranic pentru nor sau masă de nori.
ḥadath (حدث)	lucru nou-apărut / eveniment	În discuțiile teologice și lingvistice, ceva care apare după ce nu exista; sensul poate varia după context.
ḥadd / ḥudūd (حد / حدود)	limită; pedeapsă fixată	Termen juridic care poate desemna o limită stabilită sau anumite pedepse prescrise; contextul determină sensul.

ḥadīth / aḥādīth (أحاديث / حديث)	relatare profetică / relatări	Relatare despre cuvintele, faptele sau aprobările Profetului ﷺ; plural: aḥādīth.
ḥadīth qudsī (حديث قدسي)	ḥadīth sacru	Relatare în care Profetul ﷺ transmite de la Allah un mesaj care nu face parte din Qurʾān.
ḥajj (حج)	pelerinajul major	Pelerinajul la Makkah efectuat în perioada și după regulile prescrise.
ḥāl (حال)	complement circumstanțial de stare	Termen gramatical care descrie starea în care se află o persoană sau un lucru în momentul acțiunii.
ḥalāl (حلال)	permis	Ceea ce este permis de Sharīʿah.
ḥarām (حرام)	interzis	Ceea ce este interzis de Sharīʿah.
ḥasan (حسن)	bun / acceptabil	În terminologia ḥadīth-ului: un grad de autenticitate inferior lui ṣaḥīḥ, dar acceptabil ca

		dovadă în condițiile sale.
ḥasanah / ḥasanāt (حسنة / حسنات)	faptă bună / fapte bune	Fapte bune pentru care se speră răsplată de la Allah.
ḥawb (حوب)	păcat	Cuvânt arab pentru păcat sau vină, întâlnit în explicația unor texte.
ḥawḍ (حوض)	bazin / rezervor	În escatologie: Bazinul Profetului ﷺ din Ziua Învierii.
ḥayāʾ (حياء)	pudoare / rușine lăudabilă	Calitate morală care îl oprește pe om de la ceea ce este rușinos sau nepotrivit.
ḥijāb (حجاب)	acoperire / văl	Termen general pentru acoperire sau barieră; sensul concret depinde de context.
hijrah (هجرة)	emigrare pentru religie	În mod special, emigrarea Profetului ﷺ și a musulmanilor de la Makkah la Madīnah; poate

		avea și sens general.
ḥikāyah (حكاية)	redare / citare / reproducere	Redarea cuvintelor altcuiva; apare în discuțiile despre Kalām și despre felul în care este transmis textul.
ḥikmah (حكمة)	înțelepciune	Punerea lucrurilor la locul potrivit și existența unui scop drept și înțelept.
ḥujjah (حجة)	dovadă / argument decisiv	Dovada prin care adevărul este stabilit și obligația devine clară.
ḥulūl / ḥulūliyyah (حلول / حلولية)	incarnare / localizare într-o creație	Termen polemic pentru ideea că Allah ar locui sau s-ar afla în interiorul creației; cartea o respinge.
ḥūr (حور)	ḥūr	Făpturi ale Paradisului menționate în textele revelației.
ʿibādah (عبادة)	adorare	Termen cuprinzător pentru ceea ce Allah iubește și aprobă dintre cuvinte și

		fapte, exterioare și interioare.
ʿĪd (عيد)	sărbătoare	Sărbătoare religioasă; în Islam sunt cunoscute în mod principal ʿĪd al-Fiṭr și ʿĪd al-Aḍḥā.
iḍāfah (إضافة)	anexare / raport de posesie	Construcție gramaticală arabă care leagă două substantive, adesea redată în română prin „al/a/ai/ale”.
idrāk (إدراك)	cuprindere / percepere deplină	A ajunge să cuprinzi sau să percepi ceva; cartea deosebește vederea de cuprinderea deplină.
ifk (إفك)	calomnie gravă / minciună	În carte desemnează în special calomnia cunoscută împotriva lui ʿĀ’ishah.
iḥrām (إحرام)	starea rituală de pelerinaj	Stare cu reguli speciale în care intră cel care începe ḥajj sau ʿumrah.

iḥsān (إحسان)	excelență în adorare și binefacere	În ḥadīth-ul lui Jibrīl: să-L adori pe Allah ca și cum L-ai vedea, știind că El te vede.
ijābah (إجابة)	răspuns / împlinirea rugii	Răspunsul la o chemare sau rugă; în context religios, răspunsul lui Allah la duʿāʾ.
ijmāʿ (إجماع)	consens	Acordul savanților musulmani calificați asupra unei chestiuni religioase, în sensul tehnic al uṣūl al-fiqh.
ijtihād (اجتهاد)	efort de deducție juridică	Efortul unui savant calificat de a ajunge la o judecată pe baza dovezilor atunci când nu există un text explicit decisiv.
ijtimāʿ (اجتماع)	unire / adunare	A fi reuniți și uniți; opus dezbinării, în funcție de context.
ikhlāṣ (إخلاص)	sinceritate față de Allah	A face actul de adorare pentru Allah, fără ostentație sau asocierea altui scop de adorare.

ilāh (إله)	divinitate / cel adorat	Ființă sau lucru luat drept obiect al adorării; „lā ilāha illā Allāh” neagă dreptul la adorare pentru orice altceva decât Allah.
ilḥād (إلحاد)	deviere	În capitolul despre Numele și Atributele lui Allah: abaterea de la sensul și folosirea lor corectă; nu are doar sensul modern de „ateism”.
illā (إلا)	decât / în afară de	Particulă arabă de excepție folosită în explicații gramaticale și în formula lā ilāha illā Allāh.
ʿilm (علم)	cunoaștere	Cunoaștere; în contexte religioase se referă adesea la cunoașterea revelației și a religiei.
imāmah (إمامة)	conducere / imamat	Poziția sau funcția de conducere; poate fi conducerea rugăciunii ori conducerea

		generală, după context.
īmān (إيمان)	credință	În doctrina prezentată: credință a inimii, cuvânt și faptă, care crește prin ascultare și scade prin păcat.
intiqām (انتقام)	pedepsire / răzbunare dreaptă	Retribuție împotriva celui vinovat; când este atribuită lui Allah, este în sensul potrivit perfecțiunii Sale.
iqrār (إقرار)	recunoaștere / afirmare	Acceptarea și recunoașterea unui adevăr; în discuția despre īmān este mai mult decât simpla cunoaștere mentală.
ʿirādah / irādah (إرادة)	voință	Voință; cartea distinge între irādah kawniyyah (universală/ decretivă) și irādah sharʿiyyah (religioasă/ legislativă).

irādah kawniyyah (إرادة كونية)	voință universală/ decretivă	Ceea ce Allah voiește să se întâmple în creație; ceea ce intră în această voință se produce.
irādah sharʿiyyah (إرادة شرعية)	voință religioasă/ legislativă	Ceea ce Allah iubește și poruncește prin Sharīʿah; omul poate să asculte sau să nu asculte.
irjāʾ (إرجاء)	irjāʾ / amânarea	Termen doctrinar legat de separarea sau amânarea judecății asupra faptelor în raport cu īmān-ul; sensul exact depinde de gruparea discutată.
irtafaʿa / ṣaʿida (صعد / ارتفع)	s-a ridicat / a urcat	Verbe arabe folosite ca exemple pentru sensul de urcare sau înălțare.
iṣlāḥ (إصلاح)	îndreptare / reformare	A corecta, a împăca sau a produce o stare mai bună.
Islām (إسلام)	Islam / supunere față de Allah	Religia Islamului; literal, termenul este legat de supunere și predare față de Allah.

ism mawṣūl / mawṣūlah (موصولة / اسم موصول)	pronume/nume relativ	Termen gramatical pentru cuvinte de tipul „cel care/cea care” care leagă o propoziție relativă.
isnād (إسناد)	lanț de transmitere	Lanțul persoanelor prin care este transmisă o relatare.
Isrāʾ (إسراء)	călătoria nocturnă	Călătoria Profetului ﷺ de la al-Masjid al-Ḥarām la al-Masjid al-Aqṣā.
istawā (استوى)	S-a înălțat / S-a așezat deasupra, potrivit contextului	Forma verbală discutată în versetele despre istiwā’; cartea îi explică sensurile posibile în limba arabă.
istiṭālah (استطالة)	agresiune verbală / atac asupra onoarei	Depășirea limitei împotriva cuiva, în special prin limbă, insultă sau defăimare.
istiwāʾ (استواء)	ridicare / înălțare deasupra Tronului	Termen coranic din expresia „istawā ʿalā al-ʿArsh”; autorul îl afirmă fără takyīf și fără tamthīl.

ittiḥād (اتحاد)	unire / fuziune	Termen teologic pentru pretinsa unire dintre realități distincte; cartea îl respinge în raport cu Allah și creația.
ʿizzah (عزة)	putere, onoare și măreție	Termen care poate exprima putere, invincibilitate și demnitate, după context.
jāhiliyyah (جاهلية)	starea de ignoranță pre-islamică	Termen pentru ignoranța și practicile contrare revelației, în special perioada Arabiei de dinaintea Islamului.
Jahmiyyah (جهمية)	Jahmiți	Grupare teologică asociată lui Jahm ibn Ṣafwān, criticată în carte pentru pozițiile sale despre Atribute și alte chestiuni.
jalāl / ikrām (جلال / إكرام)	măreție / cinstire și generozitate	Termeni din expresia „Dhū al-Jalāl wa-l-Ikrām”, referitoare la măreția și

		generozitatea lui Allah.
Jamāʿah (جماعة)	comunitate / unitate	Comunitatea musulmană unită asupra adevărului; sensul exact este explicat de context.
Jannah (جنة)	Paradis	Locuința veșnică a răsplății pentru credincioși în Viața de Apoi.
jihād (جهاد)	străduință / luptă legitimă	Termen amplu pentru efortul depus pe calea lui Allah; în contexte juridice poate desemna lupta armată reglementată de Sharīʿah.
jinn / jinnī (جن / جني)	jinni / făpturi nevăzute	Categorie de făpturi create de Allah, diferite de oameni și îngeri; singular: jinnī.
kāfir / kuffār (كافر / كفار)	necredincios / necredincioși	Persoană care se află în kufr; pluralul uzual este kuffār. Aplicarea termenului unei persoane concrete are reguli și condiții proprii.

Kalām (كلام)	teologie dialectică	În această carte desemnează în special metoda teologică speculativă care construiește doctrine prin argumente dialectice și filosofice.
karāhah (كراهة)	dezaprobare / aversiune	Poate însemna dezaprobare juridică sau simplă aversiune, după context.
karāmah / karāmāt (كرامة / كرامات)	dar extraordinar acordat unui walī	Eveniment neobișnuit pe care Allah îl poate acorda unuia dintre awliyā', fără ca persoana să pretindă profeție.
kawnī / qadarī (قدري / كوني)	cosmic / ținând de decret	Descrie ceea ce Allah face să existe prin decretul Său în creație, spre deosebire de ceea ce poruncește legislativ.
kayd (كيد)	plan / stratagemă	Plan prin care se urmărește un rezultat; în textele despre Allah este

		afirmat numai în contextul revelat, ca răspuns drept împotriva celor care uneltesc.
khalīfah / khulafāʾ (خليفة / خلفاء)	calif / califi	Conducător care urmează altuia; în istoria islamică desemnează conducerea politică a comunității după Profet ﷺ.
khalīl (خليل)	prieten intim, ales	Cel aflat în khullah, cel mai înalt grad de iubire/prietenie; Ibrāhīm și Muḥammad ﷺ sunt descriși prin acest termen.
khaṭiʾa / akhṭaʾa (أخطأ / خطئ)	a păcătui/a greși; a face o eroare	Forme verbale discutate pentru diferența dintre greșeala intenționată și eroarea neintenționată, după context.
Khawārij (خوارج)	Kharijiți	Grupare timpurie care i-a declarat necredincioși pe musulmani pentru anumite păcate și s-a revoltat

		împotriva conducătorilor; cartea discută devierile lor.
khidāʿ / khiyānah (خداع / خيانة)	înșelare / trădare	Khidāʿ este înșelarea; khiyānah este trădarea unei încrederi. Cartea explică de ce cele două nu sunt identice.
khilāfah (خلافة)	califat	Instituția sau perioada conducerii unui khalīfah.
khulūd (خلود)	rămânere îndelungată / veșnicie	Rămânere continuă; în textele despre Viața de Apoi sensul este determinat de subiect și dovadă.
khuṭbah (خطبة)	predică	Discurs religios public, de exemplu predica de vineri.
khuyalāʾ (خيلاء)	aroganță / îngâmfare	Mândrie manifestată prin atitudine și comportament.
kufʾ (كفء)	egal / echivalent	Cel care este comparabil sau echivalent cu altul; în Sūrat al-Ikhlāṣ se

		neagă orice egal al lui Allah.
kufr (كفر)	necredință	Termen doctrinar pentru ceea ce scoate din credință atunci când sunt îndeplinite condițiile aplicabile; poate avea și utilizări mai restrânse în texte.
Kursī (كرسي)	Kursī / Scaunul	Realitate creată menționată în Āyat al-Kursī; nu este identificată automat cu ʿArsh-ul.
lafẓ (لفظ)	rostire / formulare	Poate însemna actul de a rosti sau ceea ce este rostit; distincția este importantă în discuția despre Qur'ān.
lām (لام)	litera/prepoziția lām	Literă arabă care poate funcționa ca prepoziție și poate avea sensuri precum „pentru", „al lui", scop etc., după context.
laʿn (لعن)	blestem / îndepărtare de milă	Îndepărtarea de mila lui Allah; când

		este folosit ca verb sau substantiv, contextul arată cine îl rostește și asupra cui.
li-llāh (لله)	lui Allah / pentru Allah	Construcție din prepoziția li („pentru/al”) și Numele Allah; sensul exact depinde de propoziție.
maḥabbah (محبة)	iubire	Iubire; în capitolele despre Atribute, autorul afirmă iubirea lui Allah potrivit textelor.
maḥram (محرم)	rudă cu care căsătoria este permanent interzisă	Persoană de sex opus cu care căsătoria este permanent interzisă din motive de rudenie, alăptare sau legătură maritală.
maʿiyyah (معية)	faptul de a fi „cu”	Termen derivat din textele în care Allah spune că este „cu” creația; autorul distinge între maʿiyyah generală și specială

		și o explică fără a nega ʿulūw.
majīʾ / ityān (مجيء / إتيان)	venire	Două substantive arabe folosite în discuția despre Atributul venirii lui Allah, în modul potrivit Lui.
makr (مكر)	plan subtil / contracarare	În textele despre Allah apare contextual, ca răspuns drept la planurile celor care uneltesc; nu este folosit ca Nume absolut al lui Allah.
makrūh (مكروه)	dezaprobat	Act pe care Sharīʿah îl dezaprobă fără a-l ridica, în sensul tehnic uzual, la nivelul de ḥarām.
mamlūk (مملوك)	persoană aflată în sclavie	Termen juridic istoric pentru o persoană aflată în statut de sclavie în dreptul clasic.
manāqib (مناقب)	merite și ranguri nobile	Calități și fapte prin care o persoană dobândește onoare.

mandūb / mustaḥabb (مستحب / مندوب)	recomandat	Act recomandat și răsplătit, fără a fi obligatoriu.
maqām / maqāmāt (مقام / مقامات)	rang / poziție; ranguri	Loc, poziție sau rang; în contexte spirituale și escatologice poate desemna o treaptă sau o stare.
maqdūr / maqḍī (مقدور / مقضي)	lucru decretat / hotărât	Ceea ce intră sub qadar și qaḍāʾ, adică ceea ce Allah a decretat să se întâmple.
maṣābīḥ al-dujā (مصابيح الدجى)	„lămpile întunericului”	Expresie metaforică pentru savanți/călăuze prin care oamenii găsesc lumină în întunericul ignoranței.
maṣdar (مصدر)	substantiv verbal	Termen de gramatică arabă pentru forma nominală care exprimă acțiunea unui verb.
maṣdariyyah (مصدرية)	valoare de maṣdar	Termen gramatical: o particulă sau construcție care transformă sensul unei propoziții

		într-un sens de substantiv verbal.
mashīʾah (مشيئة)	voință / hotărâre	Ceea ce Allah voiește în sens universal; în carte este legată de qadar și de faptul că nimic nu are loc în afara voinței Sale.
maʿṣiyah (معصية)	neascultare / păcat	Faptă prin care este încălcată o poruncă sau interdicție a lui Allah.
maʿṣūm (معصوم)	protejat de eroare în sensul stabilit de revelație	Termen pentru infailibilitate/ protecție de eroare; cartea neagă atribuirea ei generală persoanelor după profeți.
māturīdiyyah (ماتريدية)	Maturidiți	Școală teologică asociată lui Abū Manṣūr al-Māturīdī; este discutată critic în cadrul diferențelor de metodă teologică.
miḥāl (محال)	putere de a prinde / contracarare puternică	Termen din al-Raʿd 13:13; autorul discută explicațiile lexicale și legătura

		lui cu pedepsirea și contracararea.
minbar (منبر)	amvon / tribună	Locul ridicat de pe care se rostește khuṭbah, mai ales la rugăciunea de vineri.
Miʿrāj (معراج)	înălțarea nocturnă	Ridicarea Profetului ﷺ la ceruri după Isrāʾ.
miskīn / masākīn (مساكين / مسكين)	nevoiaș / nevoiași	Persoană lipsită de mijloace suficiente; termen folosit inclusiv în categoriile de zakāh.
mubāḥ (مباح)	permis / neutru juridic	Act permis în sine, pentru care nu există poruncă sau interdicție în mod originar.
mubtadaʾ (مبتدأ)	subiect nominal	Termen gramatical pentru elementul de început al unei propoziții nominale arabe.
mubtadiʿ (مبتدع)	inovator religios	Persoană caracterizată prin introducerea sau urmarea unei bidʿah; aplicarea concretă a etichetei

		are reguli discutate de savanți.
mufassir / mufassirūn (مفسر / مفسرون)	exeget / exegeți	Savant sau savanți care explică Qurʾān-ul.
Muhājirūn (مهاجرون)	Emigranții	Musulmanii care au făcut hijrah din Makkah, în special cei care au emigrat la Madīnah.
muḥkam (محكم)	clar / decisiv	Text al cărui sens este clar și stabil; se opune lui mutashābih în discuția relevantă.
muḥṣan (محصن)	persoană aflată în starea juridică de iḥṣān	În capitole juridice, persoană care îndeplinește condițiile tehnice ale iḥṣān-ului, inclusiv în discuția despre zină.
muʿjizah / muʿjizāt (معجزة / معجزات)	minune / semn profetic	Semn extraordinar dat de Allah unui profet ca dovadă a veridicității sale.
mukāshafāt (مكاشفات)	dezvăluiri / percepții extraordinare	Experiențe sau informații neobișnuite atribuite unor oameni evlavioși; nu constituie o

		sursă independentă de Sharīʿah.
muʾmin / muʾminūn (مؤمن / مؤمنون)	credincios / credincioși	Persoană caracterizată prin īmān; plural: muʾminūn.
munāfiq / munāfiqūn (منافق / منافقون)	ipocrit / ipocriți	Persoană care arată Islamul în exterior și ascunde necredința în interior, în sensul doctrinar major al nifāq.
munājāh (مناجاة)	convorbire intimă / rugă tainică	Adresare apropiată și tainică către Allah, mai ales în rugăciune.
muqsiṭ / muqsiṭūn (مقسطون / مقسط)	drept / cei care fac dreptate	Persoană care judecă și acționează cu echitate.
murābiṭūn (مرابطون)	cei care stau de veghe la frontieră	Persoane aflate în ribāṭ, adică veghe/ apărare la hotarele musulmanilor, în contextul clasic.
murāqabah (مراقبة)	conștiința supravegherii lui Allah	Starea de a avea permanent în vedere că Allah știe și vede faptele omului.

Murjiʾah (مرجئة)	Murjiʾah	Denumire pentru curentele asociate cu irjāʾ; cartea discută diferite forme ale acestei doctrine în capitolul despre īmān.
muṣḥaf / maṣāḥif (مصاحف / مصحف)	exemplar scris al Qurʾān-ului	Volumul fizic în care este scris Qurʾān-ul; plural: maṣāḥif.
mushrik / mushrikūn (مشركون / مشرك)	politeist / cei care fac shirk	Persoană care Îi asociază lui Allah parteneri în ceea ce Îi aparține numai Lui.
muṣībah (مصيبة)	nenorocire / încercare	Eveniment dureros sau calamitate care îl lovește pe om.
muṣliḥ (مصلح)	cel care îndreaptă	Persoană care, pe lângă propria îndreptare, lucrează și pentru îndreptarea altora.
mutashābih (متشابه)	text susceptibil de confuzie	Text care poate fi neclar pentru un cititor sau poate admite o aparentă ambiguitate și trebuie înțeles prin textele muḥkam.

mutawāḍiʿ (متواضع)	smerit / modest	Persoană caracterizată prin tawāḍuʿ, opusul aroganței.
mutawātir (متواتر)	transmis prin numeroase căi	Relatare transmisă de un număr atât de mare de căi încât, în terminologia ḥadīthului, oferă un grad foarte înalt de certitudine.
Muʿtazilah (معتزلة)	Muʿtaziliți	Școală teologică raționalistă timpurie, criticată în carte în special în chestiuni ale Numelor, Atributelor și qadar.
muṭlaq (مطلق)	absolut / necondiționat	Termen logic și juridic pentru ceva exprimat fără restricție sau calificare.
muttaqī / muttaqūn (متقي / متقون)	evlavios / cei evlavioși	Cei caracterizați prin taqwā.
najāsah (نجاسة)	impuritate rituală	Impuritate considerată necurată în dreptul islamic și care trebuie îndepărtată

		în situațiile prevăzute.
naṣīḥah (نصيحة)	sfat sincer / loialitate sinceră	Dorința și efortul sincer pentru binele celui sfătuit; sensul religios este mai larg decât simpla „recomandare”.
nāṣiyah (ناصية)	frunte / șuvița din față	Partea din față a capului; termen întâlnit în expresii coranice.
naṣr (نصر)	sprijin / victorie	Ajutor și susținere care duc la victoria adevărului sau a celui sprijinit.
Nawāṣib (نواصب)	Nawāṣib	Denumire pentru cei caracterizați prin ostilitate față de ʿAlī și Ahl al-Bayt; cartea îi opune Rāfiḍah.
nidāʾ (نداء)	chemare / vocativ	Termen pentru chemare și, în gramatică, construcția vocativă.
nidd / andād (ند / أنداد)	rival / rivali, egali pretinși	Cineva sau ceva pus ca rival ori egal alături de Allah; pluralul andād

		apare în textele despre shirk.
nifāq (نفاق)	ipocrizie	Poate fi ipocrizie majoră, care ascunde necredința, sau trăsături de ipocrizie practică, după text.
niʿmah (نعمة)	binecuvântare / har	Binefacere dăruită de Allah.
niyyah (نية)	intenție	Scopul și intenția inimii cu care este făcută o faptă.
nuṣrah (نصرة)	sprijin / ajutor	Sprijinirea unei persoane, cauze sau a adevărului.
qaḍāʾ (قضاء)	hotărâre / împlinirea decretului	Termen apropiat de qadar; poate desemna hotărârea lui Allah sau împlinirea ei, în funcție de context.
qadar (قدر)	predestinare / decret divin	Hotărârea lui Allah privind creația, întemeiată pe cunoașterea, scrierea, voința și creația Sa.
Qadariyyah (قدرية)	Qadariți	Grupări care au negat diferite aspecte ale

		qadar-ului; cartea distinge între formele timpurii și cele ulterioare.
Qadīr (قدير)	Atotputernic / pe deplin capabil	Nume sau descriere divină care afirmă puterea desăvârșită a lui Allah; apare și în forma al-Qadīr.
qayyūmiyyah (قيومية)	atributul de a fi al-Qayyūm	Independența deplină a lui Allah și faptul că El susține și administrează creația.
qiblah (قبلة)	direcția rugăciunii	Direcția către Kaʿbah spre care musulmanii se îndreaptă în ṣalāh.
qiṣāṣ (قصاص)	represalii juridice proporționale	Pedeapsă legală echivalentă în anumite infracțiuni contra vieții sau integrității, cu regulile și alternativele stabilite de Sharīʿah.
Qiyāmah (قيامة)	Învierea / Ziua de Apoi	Ridicarea oamenilor din morți și începutul Judecății generale.

qiyās (قياس)	analogie	În drept: deducerea unei reguli prin analogie; în teologie cartea discută și folosirea analogiei în raport cu Allah.
Qurʾān (قرآن)	Coran	Cartea revelată de Allah Profetului Muḥammad ﷺ; în text se păstrează transliterarea Qurʾān.
rafᶜ (رفع)	ridicare; nominativ	Poate însemna ridicare, iar în gramatică starea de nominativ/înălțare a unui cuvânt.
Rāfiḍah (رافضة)	Rāfiḍah	Denumire polemică istorică pentru grupări șiite care resping sau insultă un număr mare dintre Companioni; sensul concret trebuie citit în context.
raḥim / arḥām (رحم / أرحام)	rudenie / legături de sânge	Literal „pântec”; prin extensie desemnează rudenia și legăturile familiale

		care trebuie menținute.
raḥmah (رحمة)	milă	Mila; în capitolul Atributelor este afirmată pentru Allah potrivit textelor.
rajāʾ (رجاء)	speranță	Speranța religioasă în mila și răsplata lui Allah, unită cu credință și faptă.
rakʿah / rakʿāt (ركعات / ركعة)	unitate / unități de rugăciune	Unitatea structurală a ṣalāh care cuprinde pozițiile și recitările prescrise.
Ramaḍān (رمضان)	luna Ramaḍān	Luna a noua a calendarului islamic, în care postul este obligatoriu pentru cei cărora li se aplică obligația.
ribā (ربا)	camătă / dobândă interzisă	Creștere financiară interzisă de Sharīʿah în anumite împrumuturi și schimburi.
riḍā (رضا)	mulțumire / satisfacție	Acceptare mulțumită; în capitolele despre Atribute se referă

		și la mulțumirea lui Allah.
risālah (رسالة)	tratat / epistolă	Lucrare relativ scurtă; aici poate desemna tratatul al-Wāsiṭiyyah.
rubūbiyyah (ربوبية)	Stăpânirea lui Allah	Unicitatea lui Allah în creație, stăpânire și conducerea tuturor lucrurilor.
rūḥ (روح)	suflet / spirit	Termen pentru suflet sau spirit; contextul stabilește sensul precis.
rukūʿ (ركوع)	plecăciune rituală	Poziția de înclinare din ṣalāh.
ṣabr (صبر)	răbdare și statornicie	Statornicie în ascultare, evitarea păcatului și suportarea încercărilor.
ṣadaqah (صدقة)	caritate	Dăruire voluntară pentru Allah; poate fi folosit uneori într-un sens mai larg de faptă de bine.
ṣafḥ (صفح)	iertare prin trecerea cu vederea	A trece peste greșeală fără reproș; este apropiat de ʿafw, cu

		nuanțe explicate după context.
ṣaḥābah / Ṣaḥābah (صحابة)	Companionii	Musulmanii care l-au întâlnit pe Profet ﷺ ca credincioși și au murit în Islam.
ṣaḥīḥ (صحيح)	autentic	Clasificare a unui ḥadīth care îndeplinește condițiile tehnice ale autenticității.
sakhaṭ (سخط)	nemulțumire / mânie	Termen pentru nemulțumire intensă; în capitolul Atributelor este discutat potrivit textelor.
salaf (سلف)	primele generații	În această carte: în special Companionii, Tābiʿūn și cei care i-au urmat în metodologia credinței.
ṣalāh (صلاة)	rugăciunea rituală	Cele cinci rugăciuni obligatorii și alte rugăciuni prescrise.
ṣalāḥ / ṣāliḥ (صالح / صلاح)	dreptate / drept, evlavios	Ṣalāḥ este starea de îndreptare și evlavie; ṣāliḥ este

		persoana dreaptă care împlinește drepturile lui Allah și ale oamenilor.
salām (سلام)	pace / salut de pace	Poate însemna pace, siguranță sau salutul islamic, după context.
samāʾ (سماء)	cer	Cerul sau ceea ce este deasupra; sensul exact este explicat după context.
ṣamadiyyah (صمدية)	atributul de a fi al-Ṣamad	Sens legat de Numele al-Ṣamad: desăvârșirea și independența lui Allah, către care creația se îndreaptă în nevoi.
shāʾa (شاء)	a voit	Verb arab folosit în expresii despre voința lui Allah; este înrudit cu mashīʾah.
shafāʿah (شفاعة)	mijlocire	Mijlocire permisă numai cu îngăduirea și aprobarea lui Allah, așa cum explică textele.

shahādah (شهادة)	mărturie	Mărturie sau declarație; poate desemna și mărturisirea de credință, după context.
Shahīd / shuhadāʾ (شهيد / شهداء)	martir sau martor / martiri	Termen cu mai multe sensuri; în funcție de context poate desemna martorul sau persoana ucisă pe calea lui Allah.
sharʿī / sharʿiyyah (شرعي / شرعية)	religios / legislativ	Ceva raportat la Sharīʿah și la porunca revelată, nu doar la ceea ce se întâmplă în creație.
Sharīʿah (شريعة)	Legea revelată	Îndrumarea și normele religioase revelate de Allah.
shaʿwadhah (شعوذة)	șarlatanie / practici oculte	Practică înșelătoare sau ocultă; cartea o deosebește de karāmāt autentice.
shayṭān / shayāṭīn (شيطان / شياطين)	diavol / diavoli	Ființă răzvrătită dintre jinni; termenul poate fi folosit și figurat pentru un răzvrătit.

shirk (شرك)	asociere în adorare	A-I atribui altcuiva ceva ce este exclusiv dreptul lui Allah, în special adorarea; opusul tawḥīd-ului.
ṣiddīq / ṣiddīqūn (صديقون / صديق)	om de o sinceritate și credință excepțională	Rang de adevăr și confirmare desăvârșită; Abū Bakr este numit al-Ṣiddīq.
ṣifah / ṣifāt (صفة / صفات)	atribut / atribute	Caracteristică afirmată pentru Allah sau pentru creație, după context.
ṣilah (صلة)	legătură	Legătură sau relație; poate apărea în gramatică ori în expresia menținerii legăturilor de rudenie.
sīrah (سيرة)	biografia Profetului	Relatarea vieții Profetului ﷺ și a evenimentelor din misiunea sa.
ṣirāṭ (صراط)	cale; Podul din Ziua de Apoi	Poate însemna calea dreaptă; în escatologie poate desemna Podul întins peste Foc.

siwāk (سواك)	bețișor pentru curățarea dinților	Bețișor folosit tradițional pentru igiena gurii, recomandat în Sunnah.
subḥān / subḥāna (سبحان)	slavă Lui; mai presus de orice imperfecțiune	Formulă prin care Allah este declarat complet liber de orice defect.
Subḥānahu wa Taʿālā (سبحانه وتعالى)	Slavă Lui și Preaînalt este El	Formulă de glorificare rostită după menționarea lui Allah; afirmă că El este mai presus de orice imperfecțiune și este Preaînalt.
ṣuḥbah (صحبة)	companie / statut de Companion	A-l fi însoțit pe Profet ﷺ cu īmān; termen important în definirea Ṣaḥābah.
sujūd (سجود)	prosternare	Poziția de prosternare în ṣalāh și act de adorare care aparține lui Allah.
Sunnah (سنة)	calea și tradiția Profetului	Cuvintele, faptele, aprobările și calea Profetului ﷺ; în ʿaqīdah poate însemna și calea opusă bidʿah.

sūrah (سورة)	sură / capitol coranic	Unul dintre cele 114 capitole ale Qurʾān-ului.
taʿabbud (تعبد)	actul de adorare / servitute	Împlinirea ʿibādah cu smerenie, iubire și supunere față de Allah.
Tabāraka wa Taʿālā (تبارك وتعالى)	Binecuvântat și Preaînalt este El	Formulă de laudă pentru Allah, care exprimă măreția, binecuvântarea și înălțimea Sa.
Tābiʿūn (تابعون)	generația de după Companioni	Musulmanii care i-au întâlnit pe Companioni ca credincioși și au urmat calea lor.
tafsīr (تفسير)	exegeză / explicarea Qurʾān-ului	Explicarea sensurilor Qurʾān-ului.
tafwīḍ (تفويض)	încredințare	În discuția cărții, termenul este criticat atunci când înseamnă a afirma că sensurile textelor despre Atribute sunt complet necunoscute; autorul distinge sensul de modalitate.

ṭāghūt (طاغوت)	fals obiect al adorării / ceea ce depășește l	imiteleTermen pentru ceea ce depășește limitele stabilite și este urmat, ascultat ori adorat în opoziție cu dreptul lui Allah, după context.
taḥrīf (تحريف)	denaturare / modificare a sensului	Schimbarea textului ori abaterea sensului său de la ceea ce indică, fără dovadă validă.
ṭāʾifah (طائفة)	grup / parte	Un grup de oameni; în expresia al-Ṭāʾifah al-Manṣūrah: grupul sprijinit pe adevăr.
takbīr (تكبير)	rostirea „Allāhu akbar”	Pomenirea lui Allah prin formula „Allah este mai mare”.
takyīf (تكييف)	stabilirea „cum”-ului	A pretinde sau descrie modalitatea exactă a unui Atribut al lui Allah; autorul o respinge.
tamthīl (تمثيل)	asemănare deplină / echivalare	A afirma că Atributele lui Allah sunt asemenea

		Atributelor creației; autorul o respinge.
tamyīz (تمييز)	termen de specificare	Categorie gramaticală care clarifică un sens anterior ambiguu sau nespecificat.
tanzīh (تنزيه)	declararea transcendenței	A-L declara pe Allah mai presus de defecte, neajunsuri și asemănarea nepotrivită cu făpturile.
taqwā (تقوى)	evlavie conștientă	A te proteja de pedeapsa lui Allah prin credință și ascultare, împlinind poruncile și evitând interdicțiile.
tasbīḥ (تسبيح)	declararea transcendenței lui Allah	Pomenire prin care Allah este declarat mai presus de orice imperfecțiune, de regulă prin „Subḥān Allāh”.
taṣdīq (تصديق)	confirmare / a considera adevărat	Confirmarea veridicității unui lucru; cartea explică raportul său cu īmān-ul.

tashbīh (تشبيه)	asemănare	A-L asemăna pe Allah cu creația; cartea preferă adesea termenul tamthīl când discută negarea similitudinii.
taʿṭīl (تعطيل)	negarea / golirea de Atribute	Negarea Numelor sau Atributelor lui Allah ori a sensurilor pe care textele le afirmă.
tawāḍuʿ (تواضع)	smerenie / modestie	Opusul aroganței și al khuyalāʾ; a nu te ridica cu mândrie deasupra altora.
tawfīq (توفيق)	ajutorul lui Allah pentru reușit	ăCălăuzirea și ajutorul prin care Allah îi dă omului succes în bine.
tawḥīd (توحيد)	Unicitatea lui Allah / monoteism	A-L individualiza pe Allah în ceea ce Îi aparține; cartea îl discută prin rubūbiyyah, ulūhiyyah și Numele/Atributele.
taʾwīl (تأويل)	interpretare	Termen cu mai multe sensuri: explicație, realitatea finală a unui lucru sau reinterpretare

		figurativă; sensul trebuie stabilit din context.
tawqīfiyyah (توقيفية)	stabilit numai prin revelație	Regulă potrivit căreia un lucru religios nu este afirmat decât pe baza unui text revelat; folosită mai ales pentru Numele lui Allah.
tharīd (ثريد)	fel de mâncare cu pâine și zeamă/ carne	Mâncare arabă tradițională folosită într-un ḥadīth ca termen de comparație.
ʿubūdiyyah (عبودية)	servitute față de Allah	Starea de rob al lui Allah, care cuprinde iubire, smerenie, ascultare și adorare.
ʿulamāʾ (علماء)	savanți	Pluralul lui ʿālim: oameni de cunoaștere religioasă.
ulūhiyyah (ألوهية)	dreptul exclusiv al lui Allah la adorare	Unicitatea lui Allah ca singurul care merită toate actele de ʿibādah.
ʿulūw (علو)	înălțime / faptul de a fi deasupra	În capitolele despre Atribute, termenul este folosit pentru

		înălțimea lui Allah, așa cum o afirmă autorul.
Ummah (أمة)	comunitate	Comunitate sau națiune; în această carte, de cele mai multe ori comunitatea musulmană.
ʿumrah (عمرة)	pelerinajul minor	Pelerinaj la Makkah cu ritualuri specifice, distinct de ḥajj.
uṣūl (أصول)	fundamente / principii	Pluralul lui aṣl: bazele și principiile pe care se construiește un domeniu.
waḥdat al-wujūd (وحدة الوجود)	„unitatea existenței”	Denumire doctrinară discutată critic în carte pentru ideea de identificare sau unitate ontologică între Creator și creație.
waḥy (وحي)	revelație	Comunicarea revelată de Allah profeților Săi.
Waʿīdiyyah (وعيدية)	grupări axate pe textele amenințării	Etichetă teologică pentru grupările care au exagerat în

		aplicarea textelor despre amenințarea cu pedeapsa.
wājib (واجب)	obligatoriu	Act cerut în mod obligatoriu de Sharīʿah; abandonarea lui fără scuză este păcat.
walāʾ (ولاء)	loialitate / apropiere / sprijin	Atașament, apropiere și sprijin; în carte apare mai ales în raport cu credincioșii și Ahl al-Bayt.
walāyah (ولاية)	apropiere, protecție sau autoritate	Termen polisemantic: poate însemna apropierea de Allah, sprijinul/ protecția ori autoritatea, după context.
walī / awliyāʾ (أولياء / ولي)	aliat apropiat al lui Allah / aliați apropiați	Credincios caracterizat prin īmān și taqwā; plural: awliyāʾ. Nu înseamnă în carte o persoană infailibilă.
waṣiyyah (وصية)	îndemn solemn / testament	Poruncă, recomandare fermă sau îndemn transmis spre păstrare; poate

		avea și sens juridic de testament.
wuḍūʾ (وضوء)	abluțiunea minoră	Purificarea rituală făcută înaintea ṣalāh și a altor acte pentru care este cerută.
wurūd (ورود)	sosire / trecere pe lângă sau intrare	Termen folosit în textele despre venirea la Foc; sensul exact este discutat de savanți după dovezi.
yaqīn (يقين)	certitudine	Convingere fermă lipsită de îndoială.
yatīm (يتيم)	orfan	Copil rămas fără tată înainte de pubertate, în uzul juridic clasic.
zakāh (زكاة)	dania obligatorie	Act obligatoriu de adorare financiară, datorat în anumite condiții și destinat categoriilor stabilite de Sharīʿah.
ẓarfiyyah (ظرفية)	valoare de loc / circumstanțială	Termen gramatical: folosirea unei prepoziții cu sensul de „în/interiorul/la”, pentru a indica

		locul sau cadrul în care se află ceva.
zinā (زنا)	relație sexuală ilicită	Raport sexual în afara unei căsătorii valide, în sensul juridic islamic.
ẓuhūr (ظهور)	apariție / manifestare / superioritate	Poate indica a deveni evident ori biruitor/superior; contextul stabilește sensul.

Cules cu Libertinus Serif și Amiri. Institutul Tawhid.

VOLUMUL II

Explicația Crezului al-Wāsiṭiyyah

Al doilea volum al explicației Crezului al-Wāsiṭiyyah, continuând comentariul lui Ibn ʿUthaymīn la textul lui Ibn Taymiyyah.

Autor: Muḥammad ibn Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn

Traducere în limba română

Institutul Tawhid

INSTITUTUL TAWHID

tawhid.ro